WILLIAM TREVOR'IN *FOOLS OF FORTUNE, THE SILENCE IN THE GARDEN* VE *THE STORY OF LUCY GAULT* ADLI ESERLERİNDE İNGİLİZ–İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK SORUNSALI

İsmail AVCU

Doktora Tezi
İngiliz Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. M. Başak USYAL
2016
Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

İsmail AVCU

WILLIAM TREVOR'IN *FOOLS OF FORTUNE, THE SILENCE IN THE GARDEN* VE *THE STORY OF LUCY GAULT* ADLI ESERLERİNDE İNGİLİZ–İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK SORUNSALI

DOKTORA TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. M. Başak UYSAL

ERZURUM-2016

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

13/07/2016

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "**William Trevor'ın *Fools of Fortune*, *The Silence in The Garden* ve *The Story of Lucy Gault* Adlı Eserlerinde İngiliz-İrlandalı Protestan Kimlik Sorunsalı**" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/~~Raporumun~~ ...1... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13.07.2016
[Tarih ve İmza]
İsmail AVCU
[Öğrencinin Adı Soyadı]

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. M. Başak UYSAL danışmanlığında, İsmail AVCU tarafından hazırlanan bu çalışma 13/07/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. M. Başak UYSAL	İmza: .....
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mukadder ERKAN	İmza: .....
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ	İmza: .....
Jüri Üyesi : Prof. Dr. İbrahim YEREBAKAN	İmza: .....
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Kubilay GEÇİKLİ	İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. ..... / ..... / .....

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **III**
ABSRACT ..... **IV**
KISALTMALAR ..... **V**
ÖNSÖZ ..... **VI**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
WILLIAM TREVOR, ESERLERİ VE DÜŞÜNCE YAPISI
1.1. WILLIAM TREVOR, ESERLERİ VE DÜŞÜNCE YAPISI **8**

İKİNCİ BÖLÜM
KİMLİK KAVRAMI, KİMLİK OLUŞUMU VE KİMLİK TÜRLERİ
2.1. KİMLİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ **25**
2.2. KİMLİK KAVRAMININ SOSYAL BİLİMLERDE ALGILANIŞ BİÇİMİ **27**
2.3. KÜLTÜR VE KİMLİK **34**
2.4. DİN VE KİMLİK, DİNİ ŞİDDET **41**
2.5. MİLLET VE KİMLİK **50**
2.6. IRK, ETNİK KÖKEN VE KİMLİK **54**
2.6.1. Irksal ve Etnik Kimliğin Tanımları **55**
2.6.2. Irksal ve Etnik Kimlik Gelişimi **57**
2.7. KİMLİK POLİTİKALARI **60**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İRLANDA'NIN SÖMÜRGECİLİK SONRASI SÖYLEMDEKİ YERİ VE İNGİLTERE-İRLANDA TARİHSEL ART ALANI
3.1. İNGİLİZLİK VE BRİTANYALILIK **72**
3.2. İRLANDALILIK **81**
3.3. İNGİLİZ-İRLANDALILIK **87**
3.4. KATOLİKLİĞİN İRLANDA KİMLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ **93**
3.5. KİMLİK BUNALIMI VE KİMLİK KARMAŞASI **98**

3.6. ÖTEKİLİK 101
3.6.1. Ötekileş[tir]me..... **106**
3.6.2. Arada Kalmışlık **109**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
WILLIAM TREVOR'IN *FOOLS OF FORTUNE*, *THE SILENCE IN THE GARDEN* VE *THE STORY OF LUCY GAULT* ADLI ESERLERİNDE İNGİLİZ–İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK SORUNSALI
4.1. WILLIAM TREVOR'IN İNGİLİZ-İRLANDALI KİMLİK ALGISI..... 131
4.2. ARADA KALMIŞLIK, AİDİYET DUYGUSU VE AZINLIK PSİKOLOJİSİ 139
4.3. İNGİLİZ-İRLANDALI PROTESTAN AİLELERİN TOPLUMDAN DIŞLANMASI ve ÖTEKİLEŞTİRİLMESİ 173
4.4. İRLANDA SORUNU, ŞİDDET VE İNGİLİZ-İRLANDALI KİMLİK ÇATIŞMASI 208
4.5. TARİHİN İNGİLİZ-İRLANDALI PROTESTAN KİMLİĞİ ÜZERİNDEKİ YIKICI ETKİLERİ 234
4.6. *BÜYÜK EV* GELENEĞİNİN ÇÖZÜNMESİ VE İNGİLİZ-İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI..... 262

SONUÇ..... 274
KAYNAKÇA 279
ÖZGEÇMİŞ..... 302

ÖZET

DOKTORA TEZİ

WILLIAM TREVOR'IN *FOOLS OF FORTUNE, THE SILENCE IN THE GARDEN* VE *THE STORY OF LUCY GAULT* ADLI ESERLERİNDE İNGİLİZ–İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK SORUNSALI

İsmail AVCU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Başak UYSAL

2016, 302 Sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. M. Başak UYSAL (Danışman)
Prof. Dr. Mukadder ERKAN
Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ
Prof. Dr. İbrahim YEREBAKAN
Yrd. Doç. Dr. Kubilay GEÇİKLİ

Sosyal bilimler, politika ve kültür gibi alanlarda yaygın bir kullanım alanına sahip kimlik kavramı tanımlanması zor olduğu kadar, yeni bir terimdir. Popüler bir sosyal bilim terimi olarak kullanılmaya başlanması, ancak 1950'lerde gerçekleşmiştir. Edebiyat kuramlarında da geniş yer tutan kavramın değişik özelliklerine farklı disiplinler, sosyal bilimler ve beşeri bilimler çerçevesinde vurgu yapılmaktadır. Kişisel ve toplumsal olarak kendini tanımlama, oluşturma, geliştirme ve kendi ile tartışma süreçlerini içerisinde barındıran kimlik oluşumu ve gelişimi, bireyin toplumda nereye ait olduğunu, hangi sınırlar içerisinde kendisini ait hissettiğini, yabancılaşma, ötekileşme ya da dışarıda bırakılma süreçlerine maruz kalıp kalmadığını belirleyen en önemli unsurdur.

Bu çalışmada çağdaş İrlanda romancısı William Trevor'ın *Fools of Fortune*, *The Silence in The Garden* ve *The Story of Lucy Gault* adlı romanları İngiliz-İrlandalı kimlik söylemi ışığında irdelenmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde William Trevor'ın yaşamı ve eserleri hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde kimlik kavramının türleri ve tarihsel gelişim süreci ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde İrlanda'nın sömürgecilik sonrası söylemdeki yeri ve İngiltere-İrlanda tarihsel artalanına değinilmektedir. Çalışmanın dördüncü bölümünde William Trevor'ın *Fools of Fortune, The Silence in The Garden* ve *The Story of Lucy Gault* adlı romanları İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik sorunsalı ışığında incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İngiliz-İrlandalılık, Arada kalmışlık, Ötekileşme, Azınlık Psikolojisi, Aidiyet Duygusu, Büyük Ev Geleneği.

ABSTRACT

Ph. D. DISSERTATION

ANGLO-IRISH PROTESTANT IDENTITY PROBLEMATIC IN WILLIAM TREVOR'S *FOOLS OF FORTUNE, THE SILENCE IN THE GARDEN* AND *THE STORY OF LUCY GAULT*

İsmail AVCU

Supervisor: Assist. Prof. Dr. M. Başak UYSAL

2016, Pages: 302

Jury: Assist. Prof. Dr. M. Başak UYSAL (Supervisor)
Prof. Dr. Mukadder ERKAN
Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ
Prof. Dr. İbrahim YEREBAKAN
Assist. Prof. Dr. Kubilay GEÇİKLİ

The concept of identity, which has a wide area of use in fields such as social sciences, politics and culture, is a challenging as well as a new term. It has been started to be used as a popular term of social sciences as late as 1950s. Different characteristics of the concept which also occupy an extensive place in literary theories have been emphasized within the scope of different disciplines, social sciences and humanities. Identity formation and identity development which include self-definition, self-creation, self-improvement and self-acquaintance has been the most important element that determines where the individual belongs in the society, within which boundaries s/he feels that s/he belongs, whether s/he undergoes the processes of alienation, otherization or exclusion.

In this study, Irish novelist William Trevor's *Fools of Fortune, The Silence in The Garden* and *The Story of Lucy Gault* are examined in the light of Anglo-Irish identity discourse. In the first chapter, information relating life and works of William Trevor is given. In the second chapter, types of identity and historical process of its development are touched upon. In the third chapter, the perception of Ireland within postcolonial discourse and historical background of England-Ireland are mentioned. In the fourth chapter, William Trevor's *Fools of Fortune, The Silence in The Garden* and *The Story of Lucy Gault* are analysed in the light of Anglo-Irish Protestant identity problematic.

Key Words: Anglo-Irishness, Inbetweenness, Otherization, Minority Psychology, Sense of Belongingness, Big House Tradition.

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız

Ed. : Editör

No. : Sayı

ÖNSÖZ

Bu çalışma kimlik kavramının tarihsel gelişimini, türlerini, sosyal bilimlerde algılanış biçimini ve kimlik politikalarını ele alarak, İngiltere-İrlanda tarihsel artalan bilgisi ışığında ve sömürgecilik sonrası söylemin bazı temel kavramlarını ön planda tutarak İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğin özellikle yirminci yüzyıl İrlanda'sında nasıl algılandığını ortaya koymayı amaçlamıştır. İrlanda Bağımsızlık Savaşı öncesi, esnası ve sonrasında yaşanan milli, politik, kültürel ve toplumsal olayların İrlandalılık, İngilizlik ve İngiliz-İrlandalılık üzerinde belirleyici olduğu düşünüldüğünde, İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğe sahip bireylerin ne İrlandalılar ne de İngilizler tarafından tam olarak benimsendikleri açıkça görülmektedir. Dini, milli, politik görüşlerinden ve tarihte yaşanan gerginliklerin sürekli gündeme gelmesinden fazlasıyla zarar gören bu bireyler gittikleri hemen her yerde arada kalmışlık, ötekileşme, toplum tarafından dışlanma, azınlık psikolojisine maruz kalma, aidiyet duygusunun yok olması gibi süreçleri deneyimlemişlerdir.

Bu çalışmanın ortaya çıkış, hazırlanış ve tamamlanış evrelerinde benden destek ve katkılarını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. M. Başak UYSAL'a, kıymetli Bölüm Başkanım Prof. Dr. Mukadder ERKAN'a, saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Ahmet BEŞE'ye, Prof. Dr. İbrahim YEREBAKAN'a, Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ'a, Yrd. Doç. Dr. Kubilay GEÇİKLİ'ye, Yrd. Doç. Dr. M. Fikret ARARGÜÇ'e ve sevgili eşim Merve KOÇ AVCU'ya en içten teşekkürlerimi sunmak isterim.

Erzurum-2016 **İsmail AVCU**

GİRİŞ

İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin on yedinci yüzyılın başlarında İngilizler tarafından siyasi nedenlerle İrlanda'ya yerleştirilmelerinden itibaren sorunsal yapısı hemen her alanda dikkatleri çeken İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik, özellikle İrlanda Bağımsızlık Savaşı ya da İngiliz-İrlandalı Savaşı (1919-1921) yılları arasında fazlasıyla gündeme gelen ve taraflar arasında kendisine bir türlü yer bulamayan bir yapıya bürünmüştür. Bağımsızlığın ardından neredeyse yüz yıldır tarih, sosyoloji, kimlik politikaları, insan bilimleri ve edebiyat gibi alanlara konu olan İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik, çağdaş İrlandalı ve İngiliz-İrlandalı yazarlar tarafından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kendisi de İngiliz-İrlandalı Protestan bir kökene sahip William Trevor yazmış olduğu kısa öyküleri ve romanlarında bu olguyu derinlemesine irdelemiş, bu kimliğin sorunsal yapısına ait özellikleri ele alarak İngiliz-İrlandalı yazın geleneğine dâhil olmuştur. İrlanda'da, İngiltere'de ve İtalya'da yaşamış olmanın getirdiği farklı bakış açılarını İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğin İrlanda'da ve İngiltere'deki algılanış biçimi üzerinde ustalıkla kullanmayı başarmış olan Trevor, eserlerinde zaman zaman otobiyografik unsurlara yer verirken, İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik oluşum ve gelişim süreçlerinde din, milliyet, kültür, dil, tarih, geçmişte yaşanan gerginlikler ve toplumsal yapının kimlik üzerindeki etkilerine de değinmiştir.

William Trevor'ın *Fools of Fortune*, *The Silence in the Garden* ve *The Story of Lucy Gault* adlı eserlerinde İngiliz-İrlandalı kimlik sorunsalının kimlik politikaları ve çalışmaları ışığında incelenmesini içeren bu çalışmanın birinci bölümünde, kimlik, din, kültür ve İngiliz-İrlandalılık konuları üzerinde farklı bakış açılarına sahip William Trevor'ı okura tanıtmak ve onun kısa öykülerinde ve romanlarında özellikle İngiliz-İrlandalılık olgusunu algılayış biçimi, İngiltere ile İrlanda arasındaki gergin tarihin bireyler üzerindeki yansımalarını eleştirel bir şekilde incelemek amaçlanmıştır. Çünkü yazarın tarihe ve geçmişe bakışı, İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğin nasıl algılandığı ya da algılanması gerektiği yönündeki tartışmaları da ortaya koymaktadır. Eserlerinde bu kimliği taşıyan karakterlerin on sekizinci yüzyıldan yirminci yüzyılın sonlarına kadar hemen her dönemde ele alınması, bu kimliğin baskın siyasi söylem, ülke politikaları, milliyetçilik anlayışı ve kültürel bağlılık konularına göre ne tür farklı durumlarla ya da olumsuzluklarla karşı karşıya kaldıklarını açık bir şekilde göstermektedir.

Kimlik kavramı, toplumların sosyal sisteminin en temel ve en önemli unsurunu oluşturduğu ve bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları, kültür, gelenek, dil gibi yaşam biçimini temsil eden bir boyuta sahip olduğu için yazarın öne çıkan kısa öykülerinde ve romanlarında İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğin merkezi bir konuma yerleştiği görülmektedir. Yazarın İrlanda hakkında söyledikleri, Yeats'in ve Joyce'un İrlanda'sıyla ilgili yazdıklarının yanında dikkatleri çeken bir yere sahiptir. Olaylara ve ülkeye ironik ve satirik bir perspektif ile dışarıdan bakabilme yeteneği sayesinde, bir İngiliz-İrlandalı olarak yazar Katolik İrlanda hakkında yazmaktan, dini çatışmaların hat safhada olduğu dönemlerde Katolik İrlandalılar ile İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin tesadüfî olaylar neticesinde birbirlerine düşman oldukları anlatıları öne çıkarmaktan vazgeçmemiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü; kimlik kavramı, kavramın tarihsel gelişimi, sosyal bilimlerde algılanış biçimi, kültür ve kimlik, din ve kimlik, dinsel şiddet, millet ve kimlik, ırk, etnik köken ve kimlik ile kimlik politikaları ve bu başlıkların sosyolojik artalanını öncü temsilcilerin örnek çalışmaları ışığında incelemektedir. Sosyal bilimler, politika ve kültür gibi alanlarda sıklıkla değinilen kimlik kavramı, bir bireyin ya da bir grup insanın karakterini veya kişiliğine ait özelliklerini ifade etme amacıyla kullanılırken, John Perry, Stuart Hall, Richard Jenkins ve Anthony Giddens gibi kuramcılar ve araştırmacılar kavramın farklı türlerine değinmişlerdir.

Anthony Giddens'a göre 'zamanla gelişim gösteren, bir düzen ve uyum/bütünleşme içerisinde olması gereken ve genellikle kişisel ya da toplumsal çatışmalar veya karmaşıklıklar sonucunda elde edilen'[1] kimlik birtakım değerlere ve amaçlara bireysel anlamda bağlılığı da gerektirmektedir. Dolayısıyla kültür ile kimlik arasındaki ilişki, toplumların kültürel geçmişlerinin ve miraslarının kimlik oluşum ve gelişim süreçleri üzerindeki etkileri, din, dini kimlik ve farklı dinlerin tarihsel süreçlerde geçirmiş olduğu safhalara göre dini kimliğin ne şekilde evrildiği, millet ve milli kimlik üzerinde tarihin ve geçmişin etkileri, milliyetçilik anlayışının hangi dinamiklerle şekillendiği, ırki etnik köken ve kimlik politikalarının çağdaş literatürde nasıl bir konuma sahip olduğu konuları ön plana çıkmaktadır.

[1] Anthony Giddens, *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Stanford University Press, Stanford, California, 1991, 11.

Eric Goffman (1922-1982 'insanların tıpkı sahnedeki oyuncular gibi toplumda birer role/göreve sahip'[2] olduklarını belirtmektedir ve rol/görev kimliği birey tarafından belirlenmesi gereken bir unsurdur. Çünkü din, kültür, millet, dil, tarih ve toplumsal yapı gibi olgulara ait özelliklerin etkin olduğu kimlik oluşum süreci bireylerin yaşamlarını, alışkanlıklarını, insan ilişkilerini ve iletişimlerini tanımlayan en önemli unsurlardan birisi olarak görülmektedir. Bu bağlamda sosyal bilimlere ait çeşitli disiplinler kimlik kavramından kendi kuram ve araştırmalarında faydalanmışlar, bunun yanında kimliğin soyutlanma, yabancılaşma, dışlanmışlık ve toplumsal adaletsizlik gibi modern topluma ait kavramlardan nasıl etkilendiğini irdelemişlerdir.

Marksist kültür ve edebiyat kuramının gelişmesinde önemli katkılara sahip Raymond Williams'ın ifade ettiği üzere 'kültür İngilizcedeki en karmaşık iki veya üç sözcükten biridir'[3]. Bu nedenle kimlik kavramının geniş bir tanıma sahip olması, kültürel kimlik olgusunun ne kadar kapsamlı ve karmaşık olduğu gerçeği, bireyler için önemli ve bir o kadar da farklı unsurların müdahalesine müsait bir yapıya bürünmektedir. Öte yandan, kimlik politikaları alanındaki son gelişmeler dikkate alındığında, kimlik kavramı ile din olgusu arasındaki ilişkinin giderek önemli hale geldiği görülmektedir. Edebiyatta din ve kimlik arasındaki ilişkiyi ele alan eser sayısı birçok eleştirmene göre yetersizdir ve kimliğin farkına varılması ve oluşturulması süreçleri ile din arasında nasıl bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar fazla yaygın değildir. Fakat din olgusunun insanlık tarihi açısından ne kadar eski, önemli, belirleyici olduğu düşünüldüğünde, Hristiyanlık, Müslümanlık, Yahudilik, Budistlik vb. gibi dünyayı yüzyıllardır etkisi altında tutan dinlere mensup kişilerin kimlik gelişim süreçlerinin dinden faydalanması kaçınılmaz bir gerçektir.

Millet ve devlet kavramlarının her geçen gün değişime ve dönüşüme uğradığı birçok yerde toplumların aynı hızda milli kimlik değişimi ve dönüşümü yaşaması beklenemez.[4] Fakat milletler ya da devletler, vatandaşlarına ya da toplumun bireylerine kendi sınırlarını ve tanımlamalarını doğru bir şekilde anlatarak milli kimliğin oluşum sürecini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilirler. Dolayısıyla bir milletin vatandaşlığını taşımayan bir birey kendisini o millete değil de içinde yaşadığı toplumun milletine ait

[2] Erving Goffman, *The Presentation of Self in Everyday Life*, Doubleday, 1959, 17.
[3] Raymond Williams, *Keywords*, Fontana, London, 1983, 87.
[4] Anthony Smith, 'When is a Nation?', *Geopolitics* 7(2): 24 (5-32).

hissedebilir ve oranın milli kimliğini benimseyebilir; bu da aidiyet duygusu ile yakın bir ilişkiye sahiptir.

Çalışmanın üçüncü bölümü İrlanda'nın sömürgecilik sonrası söylemdeki yerini ve İngiltere-İrlanda tarihsel art alanını ortaya koymaktadır. İki ülke arasındaki tarihsel süreç içerisinde Britanyalılık, İngilizlik, İrlandalılık, İngiliz-İrlandalılık gibi kimlik oluşum süreçlerinin incelendiği bu bölümde, aynı zamanda, Katolikliğin İrlanda üzerindeki etkileri, arada kalmışlık ve sömürgecilik sonrası söylemde *ötekilik* kavramı ve Spivakçı bir yaklaşımla *ötekileş[tir]me* olgusu ele alınmıştır.

Kültürel ve sanatsal anlamda zengin bir geçmişe ve tarihe sahip İrlanda yaşamında, sömürgecilik sonrası sürecin etkilerinin farkında olmak, hayati önem taşıyan, öznelliği ön plana çıkaran en önemli özelliklerden birisi haline gelmiştir. Homi Bhabha, M. H. Abrams ve Charles Bressler gibi kuramcılar sömürgecilik sonrası sürece atıfta bulunurken, bu kuramın dünyanın güçlü ülkelerinin hükmettiği üçüncü dünya ülkeleri bağlamında değerlendirilmesi gerektiği düşüncesini ifade etmekte ve bu süreçte İrlanda'nın yer almadığını iddia etmektedirler. Bu kuramcılara Bill Ashcroft, Gareth Griffiths ve Helen Tiffin de dâhil edilebilir. Kaldı ki, sömürgecilik sonrası söylemin temel eserlerinden *The Empire Writes Back* içerisinde İrlanda bu söylem ışığında incelenen bölgeler arasında değildir. Buna rağmen sömürgecilik sonrası söyleme ait önemli unsurlardan aidiyet duygusu, arada kalmışlık, ötekilik gibi kavramları İrlanda edebiyatı üzerinde uygulayan eleştirmenler de olmuştur. Declan Kiberd ve Christina Hunt Mahoney bu kişilerin başında gelmektedir.

İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti gibi ülkelerin yer aldığı adada yaşayan insanların kendilerini tanımlamalarıyla ilgili 'kültürel, tarihsel, dini, dilsel açıdan olduğu kadar kimlik açısından da önemli değişkenlerin yer alması bölge içerisinde yapılan tanımlamalarda bazı farklılıkları ortaya çıkarmaktadır'[5]. Bunun yanında, özellikle sömürgecilik politikalarının etkin bir şekilde devam ettiği dönemlerde, İngilizlik ya da İngiliz milliyetçiliği kavramlarından önce Britanyalılık olgusunun geldiği görülmektedir.

Öte yandan, İrlandalılık kavramına bakıldığında, İrlanda kimliğinin oluşumunda ve gelişiminde öne çıkan unsurların coğrafi özellikler, bölgenin tarihi ve tarihsel süreç

[5] Paul Ward, *Britishness Since 1870*, Routledge, New York, 2004, 14.

içerisinde İngiltere ile arasındaki gerilimli durum, etnik köken ve milliyet, din ve dil olduğu görülmektedir. Bu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, İrlanda sömürgecilik sonrası düşüncesi, Bhabha veya Spivak tarafından ortaya atılan melezlik veya ara yer/bölge gibi kuramlara çok fazla başvurmamış, daha çok Benita Parry'nin "ikili karşıtlıkların yapısı, gücünü politik bir kategori olarak sürdürmektedir"[6] söylemini benimsemiştir. Bu bağlamda, Protestan-Katolik, İngiliz-İrlandalı gibi ikili karşıtlıklar ön plana çıkmaktadır. Protestan ve aynı zamanda İrlanda kökenli olmaları nedeniyle ötekileştirilme, toplumdan dışlanma ve arada kalmışlık olgularını hem İrlanda'da hem de İngiltere'de deneyimleyen İngiliz-İrlandalılar bahsi geçen ikili karşıtlıkların yansımalarını yakından hissetmişlerdir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde William Trevor'ın *Fools of Fortune, The Silence in the Garden* ve *The Story of Lucy Gault* adlı eserlerinde İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik sorunsalı irdelenmiştir. Bu bağlamda, yazarın İngiliz-İrlandalı kimlik algısı, arada kalmışlık, aidiyet duygusu, azınlık psikolojisi, İngiliz-İrlandalıların toplumdan dışlanması ve ötekileştirilmesi, İngiliz-İrlandalı kimlik karmaşası ve tarih ile geçmişin İngiliz-İrlandalılık üzerindeki yıkıcı etkileri ele alınmıştır.

Fools of Fortune adlı eserde İngiliz-İrlandalı bir ailenin Kilneagh bölgesinde aşırı Milliyetçi Katolik İrlandalılar ile İngiliz ordusu *Black and Tans* arasında kalması, uğradıkları saldırı sonucunda babalarının yaşamını kaybetmesi, başkarakter Willie'nin İngiliz kuzeni Marianne'a âşık olması, Marianne'ın Willie'den hamile kalması, çocukları Imelda'yı dünyaya getirmesi ve tek başına çocuklarına bakması, İngiltere yerine İrlanda'da yaşamayı tercih etmesi eserin merkezinde yer alan unsurlardır.

The Silence in The Garden adlı eserinde ise Britanya sömürgeciliğinin yıkıcı etkilerini Rolleston ailesi aracılığıyla yansıtan yazar, eserin anlatıcısı Sarah'nın günlükleri sayesinde on dokuzuncu yüzyılın başlarından sonlarına kadarki dönemi detaylı bir şekilde ele almıştır. İrlanda tarihinin küçük bir panoramasını sunan eserde Rolleston ailesi geçmişte yaşanan bir olumsuzluğun sonuçlarını uzun yıllar boyunca çekerek İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik karmaşasına maruz kalmıştır. Eserde İrlanda sömürgecilik sürecinden bağımsızlığa doğru geçişi yaşarken, İngiliz-İrlandalı Protestan karakterler bu sürecin neticesinde ortaya çıkan çatışmaların ortasında kalmıştır.

---

[6] Benita Parry, *Postcolonial Studies: A Materialist Critique*, Routledge, London, 2004, 65.

*The Story of Lucy Gault'*ta ise yazar, tesadüfi olayların etkin rol oynadığı, karakterlerin anlam veremediği suçların, yargılamaların ön plana çıktığı bir anlatı ortaya koymaktadır. İngiliz-İrlandalı Gault ailesinin hanımı İngiliz'dir ve evlerine karşı düzenlenen kundaklama olayı neticesinde altüst olan aile sorgulamalarının merkezine kimliklerini yerleştirmiştir. Dolayısıyla bu eser aslında İrlanda'nın öyküsünü anlatmaktadır.

Üç romanda yer alan Kilneagh, Carriglas ve Lahardane bölgeleri, İngiliz-İrlandalı Protestan karakterlerin tarihin ve geçmişin olumsuz etkilerini ve peşlerini bırakmayan kimlik özelliklerini deneyimledikleri üç çarpıcı mekân olarak tercih edilmiştir. Her biri İrlanda'ya ait bu kasabalar, Trevor'ın anlatımı sayesinde İngiliz-İrlandalı Protestan aileler ile özdeşleşmiştir.

Romanların detaylı incelemesinin yer aldığı bu bölümde, İrlanda Bağımsızlığı dönemlerinde geçen olayların olumsuz yansımalarını yakından deneyimleyen İngiliz-İrlandalı Protestan Quinton, Rolleston ve Gault ailelerinin, arada kalmışlık, aidiyet duygusu ve azınlık psikolojisi gibi olguları ne derecede yaşadıkları, toplumdan dışlanma ve ötekileştirilme sürecinde ne tür tepkilere maruz kaldıkları, tarihin yıkıcı etkilerinin ailenin kimlik gelişimini ne yönde etkilediği ve Büyük Ev geleneğinin İrlanda tarihindeki gelişim süreci irdelenmiştir. Her ailenin karşı karşıya kaldığı şiddet, vahşet, ötekileştirilme ve toplumdan dışlanma gibi unsurlar farklı değişkenler ile bir araya gelerek ortaya çarpıcı sonuçlar çıkarmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, Trevor'ın *Fools of Fortune, The Silence in The Garden* ve *The Story of Lucy Gault* adlı romanlarının İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik sorunsalı bakış açısıyla incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular değerlendirilmektedir. Eserlerin ele aldığı dönemlerin özellikle İrlanda Bağımsızlık Savaşı ile örtüşmesi ve bu dönemde Katolik İrlanda'da yaşayan ve kendilerini oraya ait hisseden İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin sahip oldukları kimlikten ötürü maruz kaldıkları sorunlu süreç yazarın bu kimlikle ilgili görüşlerini de ortaya koymaktadır. Aşırı milliyetçi Katolik İrlandalılar ile İngilizler arasında kalan, bu arada kalmışlık olgusu sonucunda aidiyet duygularında kırılmalar yaşayan ve toplum içerisinde azınlık psikolojisini yakından hisseden Quinton, Rolleston ve Gault aileleri dinsel şiddet,

ötekileştirilme ve toplumdan dışlanma neticesinde kimlik gelişimlerinde bozulmalar yaşamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

WILLIAM TREVOR, ESERLERİ VE DÜŞÜNCE YAPISI

1.1. WILLIAM TREVOR, ESERLERİ VE DÜŞÜNCE YAPISI

İngiliz-İrlandalı bir kimliğe sahip William Trevor romanlarında ve öykülerinde kullandığı açık ve net üslubuyla, karakter ve mekân ile ilgili detaylara geniş yer vermesi ve komik ve ironik unsurları eserlerinde kullanması neticesinde, yazmaya başladığı ilk dönemlerden itibaren dikkatleri üzerine çeken ve takdir toplayan bir yazardır. Trevor, sadakat gibi baskın ahlaki özellikler içeren İngiltere ve İrlanda'daki ana akıma bağlı kalarak yazmaya çalışmış ve çağdaş yaşamın karmaşık doğasını da yansıtmaktan geri kalmamıştır. Bu değerlendirmeyi yaparken, aynı zamanda modern toplum içerisinde yer alan bireylerin yabancılaşmış ve dünya ile bağlantılarının kopmuş olduğunu gerçekçi bir anlatım tarzıyla okura aktararak hem İrlanda'da hem de Atlantik'in her iki yanında dikkate değer bir farkındalık yaratmış ve adından söz ettirmeye çalışmıştır.

1960'lı yılların başlarında, eserleriyle dikkatleri üzerine çekmeye başlayan yazar, kariyerinin ilk yıllarında kara mizah yazarı ve hicivci olarak değerlendirilmiştir. Bunun nedeni ele almış olduğu konuların daha çok dönemin İngiliz toplumunun gerçek yüzünü, arka planda kalmış özelliklerini ve iç dünyasını yansıtmasıdır. Trevor'ın kaybedenlerin öykülerini adeta bir tarihçi edasıyla anlatması, çaresizlik ve umutsuzluk gibi konuları işleyen ironik bir dil kullanması, ahlaki konuların üzerine yoğunlaşmasını bir nevi kaçınılmaz hale getirmiştir. Örneğin eserlerinde Londra'nın zengin yaşantısı içerisinde orta sınıftan kesintiler sunarken, bir taraftan da modern dünyada tek başına kalmış ve yabancılaşmanın kurbanı olduğunun henüz farkına varamamış, yaşamlarını Londra'nın kiralık odalarında ya da İrlanda'nın taşralarında geçiren kadın ve erkekleri resmetmiştir.

Eserlerinde İrlanda ve İngiliz yaşam tarzını incelikle yansıtan Trevor, İrlanda geleneği içerisinde Protestan ve Katolik İrlanda'ya eşit mesafede durmayı başararak zor bir görevin üstesinden gelmiş ve bu durumu, ön yargılardan ve kişilerin üzerine yüklenmiş rollerden uzak bir tavır ve üslup içerisinde okurlarına da hissettirmeyi başarmıştır. Bunun yanı sıra, yazar dönemin İrlanda'sında gündemi fazlasıyla meşgul

eden politik ve toplumsal konulara da değinerek İngiltere-İrlanda arasındaki gerginliği dile getirmeye çalışmıştır.

Yazmış olduğu eserlerde okurun her daim karşısına çıkan ironi, yalnızca umutsuzluk, çaresizlik ya da ümitsizlik olarak algılanmamış, aynı zamanda dönemin toplumunun deneyimlediği farkındalık kaybı ve temel değerlerden uzaklaşma gibi konuların da hatırlatıcısı konumunu üstlenmiştir. Bu tür bir ironi belli bir mesafeden gözlem yapan bir bakış açısıyla ya da kendi deneyimlerinden sıyrılıp farklı bir yerden bakarak gerçekleştirilebilecek bir tarzdır. Yazar bir keresinde şöyle demiştir; "Şahsen, çocuklara sürekli olarak tembihlenen şu berbat tavsiyeyi doğru bulmuyorum: 'Bildiğin şeyler hakkında yaz.' Ben tam tersini söylüyorum: 'Bildiğin şeyi yazmamalısın. Hayal gücünü kullanmalısın.'"[7]

William Trevor kariyeri boyunca yazmış olduğu birçok eserde, romanlarının çoğunda ve bazı öykülerinde, kötülük kavramının türevlerini keşfetme yolunda ilerlemeyi tercih etmiştir. Okuru en çok cezbeden unsurlardan biri, yazarın kaygısız ve neşeli üslubudur. Bunu aktarmaya çalışırken de fars ve trajedi unsurlarını bir araya getirerek etkin bir tarz oluşturmuştur.[8] Bu karışım dehşet ve komik kavramlarını birleştirerek anlatımı zıt kavramlarla yoğunlaştırmaya çalışır.

Trevor'ın özellikle ilk dönemlerinde yazmış olduğu romanlarında çok sayıda karakter kullanımına başvurması, Dickens'ın bazı yönlerinden etkilenmiş olduğu şeklinde yorumlanmıştır. 1960'lı yıllarda yayınlamış olduğu romanlarında, Trevor mekân olarak İngiltere'yi seçmiştir ve karakterlerini de yine İngiliz kişiler olarak belirlemiştir. Bu karakterler komik tutumlar sergilerlerken olay örgüsü ve kişilik bağlamında da grotesk özelliklere sahiptirler ve genel itibariyle apolitik bir tavır içerisindedirler. 1970'li yıllarda, yazarın eserlerinde mizahın yerini dokunaklı olaylar ve acıma duygusu uyandıran nitelikler almıştır. Eserlerde daha fazla sayıda İrlandalı karakterler görülmeye başlanmış, İrlanda'ya ait mekânlar politik ve domestik sorunlarla iç içe geçmiştir. 80'ler ve 90'lar yazarın sekiz romanı etrafında ele alınabilir; bunlardan dördü İrlanda, üçü İngiltere, biri de İtalya'da geçen olayları ele alırken, olayların ve

[7] Peter Firchow, "William Trevor", 290-317, *The Writer's Place: Interviews on the Literary Situation in Contemporary Britain*, ed. Peter Firchow, University of Minnesota Press, 1974, 306.
[8] Gregory A. Schirmer, *William Trevor: A Study of His Fiction*, Routledge, London, 1990, 9.

karakter tutumlarının ele alınması daha çok ciddiyet ve ümitsizlik temaları üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yazar, bir taşrayı veya köyü andıran dönemin İrlanda'sı ile ilgili gençlik günlerinin yer aldığı öyküler ve romanlarının bazı bölümlerini içeren hikâyeler kaleme almıştır. Bu anlatımlar daha çok yatılı okuldaki günlerinden kalmadır; fakat eserlerinde otobiyografik çizgilere rastlamak pek de mümkün değildir. Örneğin otuzlu yaşlarında yazmış olduğu ikinci ve üçüncü romanları *The Old Boys* ve *The Boarding House*'da değindiği anlatımlar daha çok Jaraby ve Nox gibi yaşını başını almış kişilerle ilgilidir. Bunun yanı sıra, erkeklere nazaran kadınlarla ilgili anlatımlarının çok daha samimi ve yürekten olması da −tıpkı Dickens'ın çok sayıda karakter üzerinde yaşamın izlerini sergilemiş olduğu etraflı incelemelerinde olduğu gibi− tesadüfî değildir. Aslında Trevor, Dickens'ı takdir eder ve eserlerinde etkilerini ve izlerini taşıdığı Joyce ile ilgili de Dickens'ın geleneğini taşıdığını belirtir: "Dickens'a çok benzeyen bir yöntemi var. Joyce birçok tanışıklık hikâyesini almış ve *Ulysses* adlı kitabında hepsini karaktere dönüştürmüştür, bunu yaparken yine Dickens gibi belirli bir mesafeden yazmıştır."[9]

Joyce'un yapmış olduğu gibi, Trevor da eserlerini yazarken coğrafi anlamda belirli bir uzaklıktan bakarak perspektifini ortaya koymuştur.[10] Gençken İngiltere'ye gitmek için İrlanda'dan ayrılan yazar ilk romanlarını ve öykülerini neredeyse en az bilgiye sahip olduğu son iki yüzyılın İngiltere'siyle ilgili yazmıştır. Yirminci yüzyılın önemli İngiliz-İrlandalı yazarlarından Elizabeth Bowen ile ilgili "İngiltere'yi iyi öğrenmişti, fakat bu ülkeyle ilgili yazarken bakış açısını belirli bir mesafeden kurarak bir yabancı gözüyle bakmanın avantajını da kullanmıştı"[11] yorumunda bulunan Trevor bir bakıma İngiltere'den bakarak İrlanda ile ilgili yazmanın getirmiş olduğu durumu ve kendi içerisinde bulunduğu bakış açısını ifade etmekteydi. Son dönemlerde sıklıkla İrlanda hakkında yazmaya başlayan yazar, buna ancak ülkesine neredeyse bir yabancı gözüyle bakabilmeye başladıktan sonra girişmiştir.

Trevor'ın bakış açısı bir nevi gönüllü bir sürgünün bakış açısına benzerken, yaşamı da bir olayı dışarıdan takip eden bir seyircininkine benziyordu. 1928 yılında Cork şehrinin Mitchelstown bölgesinde William Trevor Cox adını almış yazar,

[9] Mark-Ralph Bowman, "Interview with William Trevor", *The Transatlantic Review*, No. 53/54, 1976, 7.
[10] Mary Fitzgerald Hoyt, *William Trevor: Re-imagining Ireland*, Liffey Press, 2003, 111.
[11] William Trevor, "Between Holyhead and Dun Laoghaire", review of *The Collected Stories of Elizabeth Bowen*, *The Times Literary Supplement*, 6 Şubat 1981, 131.

çocukluk döneminde babasının banka müdürü olması nedeniyle sürekli olarak farklı yerlerde yaşamak durumunda kalmıştı. Bir seferinde bu durumla ilgili olarak "tıpkı orta sınıfa ait bir Çingene gibi" yaşadığını söyler ve ekler: "Devamlı taşınıyorduk. Arkadaş edinmek benim için imkânsızdı çünkü hiçbir zaman bir yerde yeterince kalmıyorduk. Hiçbir yere bağlı kalamadım."[12]

Bu dönem içerisinde 13 farklı okula giden yazar bunun zorluklarını fazlasıyla yaşamıştır. Sonunda İrlanda'nın köklü okullarından Trinity College'a girmiş olsa da öncesinde bocalama evreleri geçirmiş, adaptasyon sorunları yaşamış ve hiçbir yere bağlı kalamadığı için de geleceğe yönelik uzun vadeli plan yapmak konusunda zorlanmıştır. Protestan bir ailenin çocuğu olarak büyütülen yazar ilk denemesini okul yıllarıyla ilgili *The School Ties* adlı derlemesinde kaleme almış, makalelerden ve hatıralardan oluşan bu eserde, kimi zaman sürekli olarak taşınmanın getirmiş olduğu sorunlara, okul değişikliği sonucu arkadaş edinememesine, kimi zaman da farklı mezheplere ait kişilerle arasındaki deneyimlerine değinmiştir. Nüfusun büyük bir çoğunluğunun Katolik mezhebine ait olması bu deneyimleri ve yazarın görüşlerini çok daha belirgin hale getirmiştir.

1941 yılında, yer değiştirmelerin son bulduğu bu dönemde, yazar Dublin'deki Sandford Park School'a gitmiş, daha sonra St Columba's College ve son olarak Trinity College'a giderek tarih alanında diplomasını almıştır. Mezuniyet sonrası bir yıl kadar öğretmenlik yapan Trevor, sonrasında İngiltere'ye taşınmış ve orada da bir süre sanat derslerine girmiştir. Bir süre kendisini heykeltıraşlığa adayan yazar o alanda da yerel olarak bir tanınmışlığa sahip olduktan sonra ilk romanlarını 1958 ve 1964 yıllarında yazmıştır.

Trevor ilk romanı *A Standard of Behaviour*'ı 1958 yılında, heykeltıraşlık kariyerine son vermeden iki yıl önce yayınlamıştır. Bu roman içerisinde tecavüz, intihar gibi birçok vahşet dolu olaya rastlamak mümkündür; ancak romanın üzerinde durduğu asıl nokta ismi bilinmeyen bir anlatıcı tarafından pikaresk roman anlatılarına benzer bir nitelik taşıyan üslubu yansıtması ve uyuşukluk hissi içerisinde inanç kavramının çöküş sürecinin yansıtılmasıdır. Bohem deneyimler eşliğinde gençlik safhalarından sefalete doğru sürüklenen olay örgüsü, erotik unsurlar içeren temalar ve kaybedilen aşkın

[12] Sean Dunne, "Interview with William Trevor about *the Old Boy*", *the Sunday Tribune*, Dublin, 2 Haziran 1985, 18.

devamında yeni bir aşka başlama gibi konular dramatikleştirilerek yansıtılmaya çalışılmıştır.

A Standard of Behaviour (1958) ve *The Old Boys* (1964) eleştirmenlerden olumlu tepkiler almış ve sonrasında yazar tüm uğraşlarını bırakarak kendisini tamamen yazarlığa adamıştır. Trevor 1952 yılında evlendiği eşi Jane ile İngiltere'nin Devon bölgesine yerleşmiş, yaşamının geri kalan kısmını İngiltere-İrlanda arasında mekik dokuyarak geçirmiştir. Son yıllarda bu iki ülkeye İtalya'yı da bir ziyaret noktası olarak eklemiş, özellikle İtalya'ya ait mekânların yer aldığı öyküleri ele almıştır. Son dönemlerde bir söyleşisinde artık kendisini ülkesine yabancı biri gibi değerlendirmekte ve bu durumun da kendisi için avantajlı bir şey olduğunu ve dışarıdan bakan bir gözün tüm hâkimiyetini kullandığını ifade etmektedir:

> İrlanda ancak ben sürgüne çıktıktan sonra bana anlamlı gelmeye başladı. Kanıksadığınız şeyleri orada yaşarken görmezsiniz. Örneğin Floransa'da geçirilen her dakika garip şeylerle karşılaşmanız mümkündür. Bu gariplik halen İngiltere'de yaşarken hissettiğim gariplik. Burada hâlâ şaşkın ve kafası karışmış bir vaziyetteyim.[13]

Yazarın bu şaşkınlığı ve bir şeyler yazarken uzak bir yerden bakıyormuşçasına anlatımlar sergilemek istemesi farklı bir tarzın ortaya çıkışına sebep olmuştur. *A Standard of Behaviour* genellikle bohem bir havanın hâkim olduğu Londra'da geçer ve burada sanatçı adayı, umursamaz genç arkadaşlıkların öyküsünü anlatmaktadır. Her ne kadar Trevor'ın ilk yıllarında deneyimlemiş olduğu bazı durumlar otobiyografik olarak romanın bazı kısımlarında okurun karşısına çıkıyor olsa da, farklı konuların da ele alınması bu benzerlikten sıyrılmaya çalışan bir tavrı ortaya koymaktadır. Kaldı ki, yazar bu kitabı herhangi bir üsluba ya da tarza özgü olmayan bir kitap olarak değerlendirdiği, belki de ilk romanı olması nedeniyle amatörce yapılmış bir çalışma olduğunu düşündüğü için geride bırakmak istemiş ve yayınlarının yer aldığı listelere eklememeyi tercih etmiştir.

[13] Nicholas Shakespeare "Distiller of the Extraordinary", interview-article, *The Times*, 15 Mart 1986, 23.

Yazar 1964 yılında yazdığı *The Old Boys* adlı eserinde yaşlı Bay Jaraby'nin *Eski Arkadaşlar Derneği*'nin seçimlerini kazanmak için harcadığı çabaları anlatırken, ciddi manada üzerinde durulması gereken ahlaki meselelere de kasvetli bir atmosfer içerisinde değinmeye çalışarak, komik ve dokunaklı nitelikler taşıyan durumlar arasındaki farkı okura yansıtmayı başarmıştır. Romanda görevleri temelde komik özellikler yansıtmak olan önemsiz karakterlerin bile eserin karanlık yüzüne katkı sağladıkları görülmektedir.[14] Bu tür karakterlerin tavırlarının genellikle çok komik ve acınası bir tarafı vardır. Bu romanın arka planında yine komik unsurların arkasına gizlenmiş bir şiddet kavramı gözlemlenmektedir. Eserde, suçluların maruz kaldıkları durumlar ve bazı karakterlerin fiziksel şiddete maruz kalması gibi konular ele alınmıştır. Genel olarak *The Old Boys* birden fazla bilinç kullanımının ön plana çıktığı bir eser olup, çok sayıda bakış açısının bir potada işlendiği bir roman özelliği taşımaktadır.

Kendi üslubunu ve tarzını bulduğu roman olarak *The Old Boys*'u gösteren yazar burada abartısız, ancak ironik öğelerin yer aldığı bir anlatım sergilemiştir. Bu kitap aynı zamanda yazarın kendi deneyimlerini aktarmaktan tamamen kurtulduğu bir eser olarak da düşünülebilir. İngiliz devlet okulundaki bir grup yakın arkadaşın entrikalarını ve maceralarını ele alan eser 1964 yılında Hawthornden Edebiyat Ödülüne layık görülmüş ve yazarın kullanmış olduğu hiciv dolu dil kendisinin Kingsley Amis ve Evelyn Waugh gibi yazarlarla kıyaslanmasına neden olmuştur.

Bu iki romanın ardından 1965 yılında yayınlamış olduğu *The Boarding House*, Trevor'ın daha çok Dickens geleneğini takip ettiği ve çok sayıda karakter kullanmış olduğu bir romandır. Kenar semtteki bir pansiyonda geçen roman, yazarı tamamıyla kurgu dünyasına sürüklemiş ve toplumun pejmürde denilebilecek dolandırıcılar, suçlular, yalnız erkek ve kadınlar, cinsel açıdan sapkın ve yetersiz karakterlerle iç içe anlatıldığı bir eser özelliği taşımaktadır.

The Boarding House, yazarın adı sanı olmayan bir ev içerisindeki saplantılı ve uyumsuz kişileri yansıttığı bir romandır. Roman karakterlerinin tutumları onları yaşamları boyunca yanlış yapmaya sürüklemiştir. Burada yazarın odak noktası yine bir grup insan üzerindedir. Romanın olay örgüsü her ne kadar ilk bakışta epizodik (bölümlerden oluşan) bir yapıda görünse de, aslında sarmal bir özelliğe sahiptir; çünkü

[14] Hoyt, 149.

roman Bay Bird'in ölümü ile başlar ve komik bir ilahlaştırma sahnesi içerisinde ikinci kez ölümüyle sonuçlanır.[15] *The Old Boys* ve *The Boarding House* Trevor'ı daha çok kenti ele alan bir yazar haline getirmiştir ve yazar dördüncü romanı *The Love Department* (1966) adlı eserinde de mekân olarak Londra'yı kullanmaya devam etmiştir.

Bu sefer tamamen farklı bir noktaya odaklandığı *The Love Department* adlı eserinde, banliyöde yaşayan orta sınıfın durumunu aşk ve evlilik konuları üzerinden ele almıştır. Her ne kadar gerçekçi özellikler taşıyan bir roman olsa da ahlaki bir masal olarak da değerlendirilen bu eser, orta sınıfa ait evliliklerdeki ilişkileri psikolojik gerçeklik üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Trevor için bu romanda açığa çıkmış aşk ve evlilik konuları insan davranışının en önemli barometreleri olmuş[16] ve dönemin toplumunun yabancılaşma ve iletişim kopukluğu konularıyla nitelenmesi, parçalanmış evlilikler ve başarısız olmuş aşklar romanda bir bütün olarak ele alınmıştır[17].

Trevor önceki romanlarında değinmiş olduğu −ironi, sadakat, aşk ve evlilik gibi− unsurları değiştirmek için ilk hamlesini *Mrs Ecdkdorf in O'Neill's Hotel* (1969) adlı eserinde gerçekleştirmiştir. Yazarın *Mrs Eckdorf in O'Neill's Hotel* (1969), *Miss Gomez and the Bethren* (1971) ve *Elizabeth Alone* (1973) adlı eserlerinin başlıklarından anlaşılabileceği üzere, romanlardaki bakış açısı kadın karakterlere aittir. Bazı noktalarda ise yazarın daha önceki romanlarında olduğu üzere bu eserlerinde de yine aşk ve evlilik gibi konular üzerinde durduğu söylenebilir. Ancak bu eserler daha çok tutku ve bağlılık gibi konuları hümanist bir sadakat altında inceleyip, dönemin toplumunun ironik durumunu yabancılaşma ve toplumdan kopukluk gibi konularla bir arada işlemektedir.

Mrs Eckdorf in O'Neill's Hotel adlı eserin başkarakteri Mrs Eckdorf başından iki kötü evlilik geçmiş bir foto muhabiridir. Dublin'de eski bir otelin çalkantılı geçmişini araştırırken, yaptığı işe saplantılı bir eril bakış açısının getirdiği sorumlulukları yükler. Eserin sonunda, Eckdorf'un kurtarmaya çalıştığı çıkar ilişkileriyle dolu dünya −insan ilişkilerinin bir aşk meselesi ya da yalnızca kendini düşünmeyen, başkalarını da dikkate alan bir zihniyet içerisinde değil, daha çok bu ilişkilerin istismarın ya da aldatmanın bir

[15] Kristen Morrison, *William Trevor*, Twayne, London, 1993, 69.
[16] Schirmer, 6.
[17] Morrison, 80.

parçası olarak görüldüğü bir dünya− kendisini alt eder. Böylece Mrs Eckdorf'un ahlak ile ilgili görüşleri göz ardı edilir ve sonuçta kendini delirmiş halde bulur.

Miss Gomez and the Brethren (1971) birçok yönden *Mrs Ecdkdorf in O'Neill's Hotel* adlı eserde yer alan unsurlardan bahsetse de, Trevor bu romanda yine kötülük kavramı ile ilgili incelemelerde bulunmuştur. Özellikle Londra'daki tüm yabancılara karşı duyulan önyargı ve siyahî insanlarla İrlandalıların maruz kaldığı durumlar bu romandaki temel unsurlardır. Irkçılık, doymak bilmez tavırlar ve cinsel sapkınlık da Bayan Gomez'in kilise ayinleri ve bazı dini törenler sayesinde ortadan kaldırmaya çalıştığı hususlar arasındadır.

Miss Gomez and Bethren adlı eserde yazar hemen hemen aynı yolu izlemektedir; fakat bu roman öncekine göre çok daha kasvetli ve sıkıntılı bir eser olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Londra'nın yeniden yapılanmaya çalışan bir bölgesinde geçen eserde, çorak bir bölge olarak tasvir edilen yer, dönemin ahlaki ve toplumsal sorunlarının yanı sıra karakterlerin anlamsız yaşamlarını da kusursuz bir şekilde resmeder.[18] Romanın başkarakteri Gomez −Jamaika'dan Londra'ya genç yaşta gelmiş ve ırkından, bağlı bulunduğu sınıftan ve cinsiyetinden dolayı toplumdan dışlanmış bir karakterdir− Mrs Eckdorf'ın durumundan çok daha etkin bir karmaşıklık ve yabancılaşma içerisindedir, ayrıca yaşamı başarısızlıklarla doludur.

Trevor'ın yedinci romanı *Elizabeth Alone*, en hırslı ve kadın bakış açısını en iyi şekilde yansıtan romanlarından biridir ve oldukça uzun yazılmış bu roman banliyölerden orta sınıfa kadar düzenbaz, suçlu ve dolandırıcı çok sayıda karakteri barındırmaktadır. Bunun yanı sıra eser, daha önceki iki romandan farklı olarak olumlu bir havaya sahiptir. Başkarakter hali vakti yerinde bir duldur ve farklı sınıflardan ve kültürlerden insanlarla deneyimlemiş olduğu ilişkilerden yola çıkarak dönemin şartlarını ve toplumsal yapıyı net bir şekilde anlayabilmiştir. Eserin sonunda kahraman çok daha sakin ve huzurlu bir yaşam ile ilgili görüşlerini ve öngörülerini belirterek okura adeta yol göstermektedir.

Elizabeth Alone (1973) temelde farklı anlatı kalıpları izlemesi yönünden öne çıkmaktadır. Birkaç karakter tek bir mekân içerisinde bir araya gelmiştir ve yazar titizlikle, sabırla ve anlayışlı bir şekilde bu karakterlerin, arkadaşlarının ve ailelerinin

[18] Schirmer, 201.

yaşamlarını hayattan bezmiş ve bıkmış bir ruhsal yaşamın betimlemeleriyle aktarmaya çalışır. Bu romanda da yine olağan ama aynı zamanda tuhaf tipler yer almaktadır; kaçıklar, suçlular, başarısız olmuş kişiler vb.

Trevor her zaman politik bir yazar olmadığını söylemiştir. Fakat *The Children of Dynmouth* (1976) ve *Other People's Worlds* (1980) adlı eserlerinde yazarın yabancılaşmış ve bağları kopmuş toplum görüşü biraz daha öne çıkmaktadır. Sınıfsal sistemin doğasındaki ahlaki yanlışlıklar, eserlerine politik değerlendirmeler katar.

The Children of Dynmouth (1976) adlı roman Trevor'ın Dorset yakınlarındaki sahil kasabasını panoramik tasviriyle başlar. Bu kasaba ilk bakışta dinginlik ve huzurun barındığı bir yer olarak sunulmakla birlikte, bu durumların aslında çok eskilerde kaldığı ve bu yerin artık tamamen farklı bir hava içerisinde olduğu kısa bir süre sonra meydana gelecek olaylarla anlaşılacaktır. Endüstrileşme etkilerini bırakmaya başlarken, yazarın anlatımlarıyla birlikte birçok fabrikanın −zımpara fabrikası, çini fabrikası, plastik fabrikası vb.− eserde detaylı bir şekilde betimlenmesi sınıf sisteminin de acımasızlığını gözler önüne sermeye hizmet etmektedir. Dynmouth kasabası her ne kadar sıradan bir taşra gibi görünse de, bu sıradanlığın altında ahlaki anlamda çökmüş, sınıf sistemi yüzünden ağır darbeler almış ve hilekârlığın yönettiği bir toplum yer almaktadır.[19]

The Children of Dynmouth adlı eserin 15 yaşındaki başkarakteri Timothy Gedge sınıf sisteminin bariz bir kurbanıdır ve işçi sınıfının katlanılmaz yüküne ve kaçışı olmayan yabancılaşmanın içerisine hapsolmuş vaziyettedir. *Other People's Worlds* adlı eserde ise, toplumdaki imtiyazlara ve kırsal kesimdeki yaşamın sükûnetine alışmış Julia Ferndale'in, eserdeki en acınası ve kötü niyetli düzenbaz karakterlerin başında gelen bir adamla yaptığı yanlış evlilik, onu şehir yaşamının keşmekeşiyle ve orta sınıfın çaresizliğiyle yüzleşebileceği ahlaki bir ortama sürüklemiştir.

Trevor'ın o dönemde yazmış olduğu romanlar içerisinde göze çarpan yaygın özellikler, zıt kavramların bir arada kullanılması, ironi ve koşutluk etrafında dönmektedir ve bu tarz aslında kısa öykü yazımına da uygundur.[20] Üstelik yazarın bu türdeki çalışmaları hiç de hafife alınmayacak kadar kalitelidir. Modernizmde okurun

[19] Rüdiger Imhof, *Irish Novelists After 1945: The Modern Irish Novel*, Wofhound Press, Dublin, 2002, 152.
[20] Kersti Tarien Powell, *Irish Fiction: An Introduction*, Continuum International Publishing, New York, 2004, 159.

karşısına çıkan radikal deneyselcilik ile gerçekçi özellikler taşıyan kısa öykünün geleneksel özellikleri arasında kendisine yer bulmuş bu öyküler özellikle ironi, sinematik özellikler taşıyan zıt kavramların bir arada bulunması ve fikir sunma gibi unsurlar taşımaktadır. Tematik anlamda ifade etmek gerekirse, bu öyküler kasvetli içeriğe sahip, karakterlerin yabancılaşma ve toplumdan kopukluk gibi sorunları çözmekte zorlandıkları ve yetersizliklerini saklamak için türlü oyunların içerisine girdikleri ve bu nedenle de ahlaki anlamda arınma ihtimalinin çok düşük olduğunun hissettirildiği eserler olarak nitelendirilebilir.

Yazarın bu doğrultuda en çarpıcı öyküleri, aşkın yozlaşmasını ve yıkıcılığını ele alan, boşanmayla ya da ayrılmayla sonuçlanan evlilikler üzerinde duran, sevginin yerini sıradan cinsel deneyimlerin ve gündelik seksin aldığı, romantizmin zamanla ve bazı olaylar sonucunda yıpranması gibi durumları yansıtan anlatılara sahiptir. Ancak yazarın 70'li ve 80'li yıllarda çıkarmış olduğu üç öykü derlemesi içerisinde; *Lovers of Their Time* (1978), *Beyond the Pale* (1981) ve *The News from Ireland* (1986), daha çok politik ve sosyal kaygılar taşıyan eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, karakterlerin aşk, aile ve sadakat gibi bireysel değerler ile tarihin veya politik ideolojinin zorlamaları arasında bir yerlerde çatışma yaşadıkları da gözlemlenmektedir.

Two Lives (1991) adlı eserinde Trevor yaratıcı hayal gücü ile ilgili tüm zenginliğini ve verimliliğini okura aktarmaktadır. Bu eser her ne kadar kısa öykü türünde yazılmış *Reading Turgenev* ve *My House in Umbria*'dan bazı kesitler içerse de, eserde yer alan hayattan bezmiş karakterler ve onların yaşamları modern toplumun sorunlarını etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Romanda, iki kadın karakterin yaşamın zor şartlarından kaçıp hayal dünyası içerisinde yaşaması anlatılmaktadır. Mekân olarak mezarlıkları, tımarhaneleri, kasvetli otel odalarını ve iç karartıcı evleri seçen yazar, karakterlerin deneyimlediği zihinsel süreçleri oldukça basit, sade ancak etkili bir şekilde aktararak, okurun bu karakterlerle ortak bir yönü olup olmadığını da net bir şekilde göstermeyi başarmıştır.

Felicia's Journey (1994), içerisinde sıradan yaşamlardan örneklerin sergilendiği, karakterlerin kendi dünyalarındaki yaşam mücadelelerinin resmedildiği bir başka Trevor romanıdır. Bu eserde Felicia adlı başkarakter bir şehirden ötekine amaçsız bir şekilde seyahat edip dururken, netice alamadığı bir sürü ilişkiden arta kalan unsurlarla başa

çıkmaya çalışmaktadır. Bu süreçte yanında ufak bir valizle birlikte birkaç parça eşya tüm yaşamını idame ettirmesine yardımcı olmaktadır. Başarısız yaşamların, neticelenemeyen ilişkilerin romanı olarak adlandırılabilecek bu eser İngiltere'ye yapılan bazı seyahatler neticesinde İngiltere-İrlanda geçmişiyle ilgili bazı durumları da yansıtmaktadır. Bir başka deyişle, roman aslında kötü ile iyinin öyküsüdür; merhamet ve aşağılamanın ve "hayatta olanları ölülerden ayıran şansın her zaman ve her yerde mevcut olmasının"[21] öyküsüdür.

Trevor'ın kaleme almış olduğu *Death in Summer* (1998) adlı roman da yine tek bir olay etrafında gelişen eserlerinden biridir. Thadeus Devanant'ın bebeğinin kaçırılma öyküsünün anlatıldığı romanda, şiddet ve nefret gibi unsurlar üzerinde durulmaktadır. Daha önceki eserlerinde ele aldığı bazı unsurları bu romanda da kimi zaman tekrarlayan yazar, aslında içerik olarak çok farklı bir konu ve karakter tipi üzerinde yoğunlaşmıştır. Grotesk karakter örneğinin sıklıkla yansıtıldığı eserde, kaçırılan çocuğun annesinin erken yaşta ölümüyle birlikte baba için yaşam giderek karmaşıklaşmaya başlar. Kötülük kavramı üzerinde yoğunlaşan eser bir taraftan da bu olayların dışında bir yaşamdan da bahseder.

Trevor'ın kısa öykü türündeki en çarpıcı eserlerinin içerisinde dönemin Kuzey İrlanda'sındaki mezhep çatışmalarına ait doğrudan ya da dolaylı bazı yansımaların olması çok da şaşırtıcı değildir. Seamus Heaney'nin de bir zamanlar söylediği gibi, politik felaketlerle karşı karşıya kalan sanatçı "toplumsal kriz ile kendi yerini belirleyerek mücadeleye girişmeli ve rengini belli etmelidir."[22] Trevor'ın Ulster'daki anlaşmazlıklar üzerinden ele aldığı şiddet ve bölücülük gibi konular, ahlaki bir görüş olarak eserlerin merkezine yerleştirilip okura bu anlamda bazı imalar vermektedir.

Ulster'daki olaylarla ilgili bazı konuların yer aldığı kısa öykülerde, Trevor politik ve dini fanatikliği şiddeti tetikleyen unsurlar olarak yansıtmaya çalışmış, bu duruma neden olan faktörlerin başında da insani değerlerden uzaklaşmanın geldiğini açıkça söylemiştir. Bu tarz çekişmelerin ve gerginliklerin aynı zamanda bireyleri ahlaki anlamda tarafını belirlemeye yönlendiren birer deneyim olduğunu vurgulayan yazar, bu sayede öncelikli olarak bireylerin kendi çıkarlarını değil toplumun çıkarlarını düşündüklerini ifade etmiştir.

---

[21] William Trevor, *Felicia's Journey*, London, Viking, 1994, 213.
[22] Denis Donoghue, review of *Field Work*, *New York Times Book Review*, 2 Aralık 1979, 46.

Trevor kendisini Amerikan veya kıta edebiyatında olduğu gibi deneyselliği ön plana çıkaran bir yazar olarak görmez; daha çok Britanya ve İrlanda edebiyatı geleneğini sürdürdüğünü ifade eder ve bu gelenek içerisindeki görüşlerin, modernist ve post-modernist eğilimlerin geleneksellikten ne denli uzaklaştığının farkında olduğunu belirtir. Bunun yanı sıra, Trevor yazmış olduğu eserlerinde gelenekselci tavrı kısmen takip eden üslubunun içerisine her şeyi bilen anlatıcının güvenilirliğini kaybetmesi gibi modernist bazı özellikleri de eklemiştir.[23]

Bu anlatı stratejilerinin en çarpıcı örneği birden fazla bilinç kullanımı ile ilgilidir. Trevor'ın eserleri birçok bölümden oluşmaktadır ve bu bölümlerin her biri tek bir karakter ya da o karakterin algısı üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu tekniğin sonucunda ortaya farklı bakış açılarından oluşan bir yapı çıkar ve bu yapı daha çok zıt kavramların bir arada kullanılmasına ve koşutluk üzerine kurulu bir hale gelir. Bu teknik yirminci yüzyıl edebiyat dünyasının yabancısı olduğu bir yöntem değildir; Dickens bunu sıklıkla kullanmıştır, ancak Trevor Dickens'ın yönteminden çok Conrad, James, Woolf ve Joyce gibi modernist yazarların ele aldığı şekli benimseyip kısıtlı bakış açısının algısını felsefi kuşkuculuk ile birleştirme yöntemi üzerinde durur.[24]

Daha açık bir şekilde ifade edilecek olursa, Trevor birden fazla bilinci karakterin iç dünyasına ait unsurları ve dış dünyaya ait bakış açılarını değiştirmek için kullanmaktadır. Bu sayede, şefkat ve ironi, samimiyet ve uzaklık gibi unsurlar arasında gidip gelir. Aynı zamanda, bu tür parça ya da bölümlerden oluşan bir eser anlatı dokularını yansıtırken iletişim ve bağlantı gibi konular üzerine eğilmektedir; Trevor'ın romanları ve kısa öyküleri temelde algı ve davranışla ilgili ağı çözmeye çalışırken okuru da farklı noktalar arasında bağlantı kurmaya zorlamaktadır.

Trevor'ın eserlerinde ironik anlamda bir baskı oluşturmak için sıklıkla kullanmış olduğu bir diğer teknik de anlatı sesinin manipüle edilmesidir. Yazarın eserlerinde baskın, yargılanmayan, mesafeli ve hâkim bir anlatı sesinden bahsedebilmek güçtür. Aslında bu tarz anlatıcılar yazarın eserlerinde en yalın halleriyle yansıtılmaktadırlar; anlatılarının büyük bir çoğunluğu bireysel karakterler tarafından yönlendirilmekte olup bu karakterler genellikle mevcut bir pasaj içerisindeki bilincin merkezinde yer

[23] Powell, 168.
[24] Ariela Freedman, *Death, Men and Modernism: Trauma and Narrative in British Fiction from Hardy to Woolf*, Routledge, London, 2003, 108.

almaktadırlar. Bu strateji yazarın her şeyi bilen anlatı tekniğinden sakınmasını sağlamakla birlikte birden fazla bilinç kullanımının etkisini de bir hayli arttırmaktadır.

Bu tarz bir tekniğin kullanıldığı eserlerde, karakterler kendi öznellikleri tarafından tanımlanırlar ve bilincin merkezinde yer aldıkları bölümleri kontrol altına alan anlatı sesi tarafından somutlaştırılırlar. Diğer karakterlerin anlatı sesi yoluyla bazı bölümlerde yansıtılan görüşleri ve bakış açıları ve tarafsız bir anlatıcının olayları belirli bir mesafeden takip ederek nesnel bir bakış açısı gözetmesi de bu teknik içerisinde okurun karşılaşabileceği özelliklerdendir. Bir nevi esneklik gösteren bu anlatı sesi karakterlerin içsel ve dış dünyaya ait görüşleri arasındaki karmaşık dengenin oluşturulmasına ve sürdürülmesine yardımcı olmaktadır −böylece şefkat ve ironi, samimiyet ve uzaklık gibi unsurlar Trevor'ın yazmış olduğu konular içerisinde önemli yer tutarlar.

Daha önce bahsi geçmiş farklı karakterlerin üzerinde durularak ortaya çıkarılmış birden fazla bilinç odağının ve anlatı sesinin kullanımı ile zıt kavramların bir araya getirilmesi ve koşutluk, Trevor'ın eserlerinde sıklıkla başvurulan unsurlardır. Yazarın ele aldığı en etkileyici tekniklerden biri kullandığı iki farklı bakış açısından birincisini çok yakın bir gözden aktarma tekniğiyle değerlendirmesi, ikinci bakış açısını ise adeta kuşbakışıymış gibi uzak bir açıdan ele alarak gerçekleştirdiği anlatı tekniğidir. Anlatı odağı arasında yaptığı bu hızlı geçişler ve bakış açılarıyla birlikte değişime uğrayan anlatı sesleri kimi zaman Virginia Woolf'un *Bayan Dalloway*'de kullanmış olduğu tekniği kimi zaman da James Joyce'un *Ulysses*'teki ('Wanderin Rocks' bölümü) tarzını andırmaktadır.[25]

Trevor bir üst kurgu yazarı değildir. Ancak romanlarında ve öykülerinde bazen tamamen yazara ait figürler olarak nitelendirilen karakterlere rastlamak da mümkündür. Bu karakterlerin baskın ahlaki normlar tarafından şekillenmeleri çok şaşırtıcı bir durum değildir. Kaldı ki, sözü edilen karakterlerin dış dünyadaki diğer insanlara kendi gerçeklerini göstermeye çalışma çabaları ve istekleri-arzuları da dikkate değerdir.

Sonuç itibariyle, Trevor Britanya geleneğinde yazan bir yazardır ve İngiliz roman eleştirmenlerinden birinin de dediği gibi 'Britanya romanındaki en önemli unsurların, her ne kadar zor fakat işlenebilir unsurlar olsa da, her zaman ahlaki unsurlar olduğuna

[25] Schirmer, 198.

inanılmıştır'.[26] Fakat bu ahlaki unsurlar her ne kadar işlenebilir olaylar olsalar da, Trevor'ın karakterleri ahlaki temsilcilik konusunda genellikle başarısız olmuşlardır. Bu durum yazarın yaşadığı dönemin toplumunu ve sanatçının durumunu yansıtmaya çalışma çabasını ortaya koymaktadır.

Şimdiye kadar birçok roman, öykü ve deneme yazan William Trevor konu, tema ve içerik olarak geniş bir yelpazeye sahiptir. Her ne kadar yazarlık kariyerinin ilk yıllarında benzer bazı unsurlara takılı kalmış gibi görünse de, daha sonraki dönemlerde yazmış olduğu eserlerde ahlak, din, politika, ideoloji, aşk, sıradan yaşamlar gibi konuları büyük bir titizlik ve hünerle sergilemeyi başarmıştır. Halen hayatta ve yaşamını İngiltere'nin Devon bölgesinde eşiyle birlikte şehirden uzak bir evde sürdüren yazar, çağdaş konuları ele aldığı çalışmalarına devam etmektedir.

[26] Patrick Swinden, *The English Novel of History and Society, 1940-1980*, St. Martin's Press, New York, 1984, 12.

İKİNCİ BÖLÜM

KİMLİK KAVRAMI, KİMLİK OLUŞUMU VE KİMLİK TÜRLERİ

Sosyal bilimler, politika ve kültür gibi alanlarda yaygın bir kullanım alanına sahip kimlik kavramı, genel anlamda bir bireyin ya da bir grup insanın karakterini veya kişiliğine ait özelliklerini ifade etme amacıyla kullanılmaktadır. Örneğin genç bir anne ya da baba, kimliklerini kim olduklarıyla özdeşleştirerek ifade edebilir; kadın, erkek, eş veya ebeveyn gibi. Ticari bir şirketin de kendine özgü tüzel kültürü ya da tarihi ile ilgili bir kimliğe sahip olabileceğini söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra, savaş, doğal afet, göç hareketleri gibi tarihsel olaylar da bir milletin kimliğinin oluşmasında/tanımlanmasında önemli bir pay sahibi olabilmektedir.[27]

Kimlik, her yerde karşılaşılan ve tanımlanması zor olduğu kadar, yeni bir terimdir. Popüler bir sosyal bilim terimi olarak kullanıma girmesi, ancak 1950'lerde gerçekleşmiştir.[28] *Kimlik* Latince *idem* (aynı) kökünden gelir ve İngilizcede *identity* olarak on altıncı yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Matematik ve mantıkta teknik bir anlama sahiptir; felsefede ise, John Locke'tan bu yana, ezeli zihin-beden sorunuyla ilişkili olmuştur. Bu felsefi bağlamda *kimliğin* anlamı, *Oxford English Dictionary* tarafından aşağıdaki şekilde verilen gündelik kullanımdaki anlamına yakındır:[29]

> Bir kişi ya da şeyin bütün zamanlardaki ya da koşullardaki aynılığı; bir kişi ya da şeyin başka bir şey değil de kendisi olduğu gerçeği ya da durumu; ferdiyet, kişilik.
>
> *Bireysel kimlik* (psikolojide), varoluşun muhtelif safhaları boyunca aynı kişi kalma gerçeği ya da hali; kişiliğin sürekliliği.[30]

---

[27] John Perry, *Personal Identity*, University of California Press, London, 2008, 18.
[28] Philip Gleason, "Kimliği Tanımlamak: Semantik Bir Tarih", Fırat Mollaer (çev.), 21-52, *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*, Fırat Mollaer (ed.), Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2014, 22.
[29] Philip Gleason, "Identifying Identity: A Semantic History", *The Journal of American History*, Vol. 69., No. 4, 1983, 47.
[30] *Bkz. Oxford English Dictionary*, 'identity', Angus Stevenson, ed., Third Edition, Oxford University Press, Oxford, 2010, 869.

Robert Langbaum, Locke ve Hume'un 'kimlik sözcüğünü benliğin bütünlüğüne gölge düşürmek için kullandığını'[31] iddia eder ve William Wordsworth'ten D. H. Lawrence'a, yazarların 'kendilik'in bütünlüğü bağlamındaki bu mücadeleye nasıl tepki verdiğini göstermek için bir kitap yazmıştır.

Öncelikle kimliği tanımlayan özelliklerin genelde birey ya da bir grup insan tarafından oluşturulması gerekmektedir. Bir müzik ya da oyuncu grubu içerisinde yer alan kişiler, kendilerine özgü bir tarz, yapı, karakter veya kimlik oluşturmadan önce, belirli bir süre birlikte vakit geçirmek durumunda kalabilir. Gençler ve/veya yetişkinler kararsızlık, belirsizlik ve bunalım anlarında kimlik bunalımı yaşayabilir. Ancak tüm bu deneyimlerin kimliğin oluşmasına/şekillenmesine katkıda bulunduğunu unutmamak gerekir −burada kimliği oluşturan temel unsurlardan din, dil, kültür, tarih ve millet kavramlarının önemi de hatırlanmalıdır.

Her ne kadar kimliğin oluşmasında önemli unsurlardan ve uzun vadeli oluşum/gelişim süreçlerinden bahsedilse de, kimliğe ait özelliklerin kaybolması ve/veya kaybedilmesi çok daha kısa zamanda gerçekleşebilir.[32] Örneğin politikacılar, ünlü kişiler veya halka mal olmuş insanlar toplum önünde tartışmaya yol açan davranışlarda bulunabilmektedir. Bunun neticesinde, 'böylesine bir durumu düzeltme adına söz konusu kişiler veya insan grupları kimliklerine ait unsurları yeniden tanımlamaya çalışırlarken bazı kayıplar verebilir'[33], kimliklerine ait önemli unsurlardan bazılarını kaybedebilirler. Kötü kararlar veren bir şirket, tüzel kimliğinden bir şeyler kaybetmiş olarak nitelendirilebilir. Günümüzde sıkça rastlanılan kimlik hırsızlığı da kimlik kaybına bir başka örnek olarak gösterilebilmektedir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılabileceği üzere, kimlik kavramının sınırları oldukça geniştir. Bu kavram edebiyat kuramlarında ve sosyal bilimler alanında da benzer bir şekilde geniş yer tutmaktadır. Öz/kendilik ve kimlik kavramları, kuramcılar ve araştırmacılar tarafından birbirlerinin yerine de kullanılabilmektedirler. Hatta bazen, yazarlar kavramları bir araya getirerek öz-kimlik veya ego-kimlik gibi ifadelere başvurmaktadırlar. Farklı disiplinler, sosyal bilimler ve beşeri bilimler çerçevesinde

[31] Robert Langbaum, *The Mysteries of Identity: A Theme in Modern Literature*, New York, 1977, 25.
[32] Perry, 30.
[33] Perry, 30.

kimlik kavramının değişik özelliklerine vurgu yapılmaktadır. O halde, farklı bilim dallarının bu kavramı nasıl tanımladıkları ve kullandıkları, etraflıca incelenmesi gereken bir konu haline gelmiştir.

Sosyal bilimler alanındaki kuramcılar ve araştırmacılar, kimlik kavramının farklı türlerinden söz etmektedir. Bu türler içerisinde ırksal, etnik, toplumsal, dini, mesleki, cinsiyet, kültürel, fiziksel, bedensel, müzikal, akademik vb. gibi kimlik türleri yer almaktadır. Farklı türlere ait kimlikler arasında kişisel ve toplumsal kimlik olmak üzere yaygın bir ayırım mevcuttur.

Kişisel kimlik, genellikle bir kişiye özgü özellikleri ifade etmektedir.[34] Bu özellikler arasında kişiliğe ait unsurlar, değerler, düşünceler, tercihler, fiziksel özellikler, kariyer ve yaşam tarzı seçimleri gibi unsurlar yer almaktadır.[35] Bir başka deyişle, bu unsurlar o kişiyi diğer insanlardan farklı kılan kimlik unsurlarını ortaya çıkarmaktadır. Ancak toplumsal kimlik bir kişinin toplumdaki rolüyle ilgili bir kavramdır; örneğin 'cinsiyet, ırk, din, politika, ideoloji, milli düşünce yapısı'[36]. Bu roller/görevler genellikle kişinin kimliğinin diğer insanlarınkine benzeyen yönlerini içermektedir; benzer fiziksel özellikler, ortak dil kullanımı, aynı toplumsal sınıfa ait olma, sosyoekonomik statü benzerliği, aynı dine mensup olma, aynı muhitte/bölgede/ülkede yaşıyor olma gibi.

İster kişisel tercihler, ister toplumsal görüşler üzerinde durulsun, kimlik gelişimi aynılık, devamlılık ve birliktelik algısını içerisinde barındırmaktadır.[37] Felsefi açıdan bakılacak olursa, kişisel kimlik bireyin kişiliğine ait özelliklerin zaman geçtikçe aynı kaldığı düşüncesine vurgu yapmaktadır. Yani kimlik kişinin değişmeyen eşsizliğini tanımlayan koşulları oluşturmaktadır.[38] Bu bir kişinin fiziksel, psikolojik ve toplumsal yönlerini ifade edebilir. O halde, birçok sosyal bilimcinin de aynı fikirde olduğu üzere, kimlik zamanla gelişim gösteren, bir düzen ve uyum/bütünleşme içerisinde olması gereken ve genellikle kişisel ya da toplumsal çatışmalar veya karmaşıklıklar sonucunda elde edilen bir kavramdır.[39] Belirli düzeyde bir kimlik bütünlüğüne sahip olma

[34] Harold Noonan, *Personal Identity*, Routledge, New York, 2003, 19.
[35] Noonan, 19.
[36] Richard Jenkins, *Social Identity*, Routledge, New York, 2014, 67.
[37] Jonathan Rutherford, *Identity: Culture, Community, Difference*, Lawrence&Wishart, 1998, 7.
[38] Rutherford, 9.
[39] Anthony Giddens, *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Stanford University Press, Stanford, California, 1991, 11.

konusunda başarısız olmanın psikolojik, toplumsal veya kültürel sorunların belirtisi olduğu düşünülmektedir.

Kimlik aynı zamanda özel niteliklerle bağlantılı birtakım değerlere ve amaçlara bireysel anlamda bağlılığı da gerektirmektedir. Örneğin bir bireye ait kimlik büyük ölçüde, o kişiye ait özellikleri ve aynı özellikleri tanımlayan, belirleyen, fark edilebilir hale gelmesini sağlayan değerleri barındırmaktadır ve bu değerlerin kişinin kısa vadeli ve uzun vadeli hedefleri ile nasıl bir bağlantıya sahip olduğunu açığa çıkarmaktadır. Toplumsal kimlik, bir gruba ait farkındalığın yanı sıra kendini adama, yakınlık veya duygusal bağlılık derecesinin oluşmasını gerektirmektedir.[40] Toplumsal kimliklerine fazlasıyla değer veren insanlar, toplumdaki rolleri/görevleri ile tutarlı hareket etme noktasında, toplumsal kimliklerine değer vermeyenlere nazaran, çok daha başarılı bir grafik çizmektedirler.

Sonuç olarak, kimlik gelişimi, insanların kendileri hakkında nasıl düşündükleri ve kendilerini tanımlarken/ifade ederken deneyimlerinin hangi yönlerinin önemli olduğuna nasıl karar verdikleri ile bağlantılıdır. Diğer bir ifadeyle, kimlik gelişimi, kişisel ve toplumsal anlamda kendini tanımlama, oluşturma, geliştirme ve kendi ile tartışma süreçlerini içerisinde barındırmaktadır. Birey toplumda nereye ait olduğunu veya olmadığını, hangi sınırlar içerisinde kendini gruba dâhil hissettiğini, hangi koşullarda yabancılaştığını, ötekileştiğini ya da dışarıda bırakıldığını sahip olduğu kimlik sayesinde belirlemektedir.

2.1. KİMLİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Kimlik ve kimlikle ilgili kavramların yaygın bir şekilde kullanımı, yakın zamanda ortaya çıkmış kültürel ve tarihsel bir olgudur. Ünlü psikolog Roy Baumeister, 1500-1800 yılları arasında Avrupa ve Amerika'da ve bu kıtaların toplumlarında görülen çok sayıda etkin toplumsal akımlardan ve eğilimlerden söz etmektedir.[41] Bu yüzyıllar boyunca çeşitli toplumsal, kültürel ve ekonomik değişiklikler filozofların, sanatçıların, yazarların ve toplumun insanlığı ve kimliği tanımlama biçimlerindeki değişiklikle aynı zamanlarda gerçekleşmiştir.

---

[40] Giddens, 29.

[41] Roy F. Baumeister, *Identity, Cultural Change and the Struggle for Self*, New York: Oxford University Press, 1986, 61.

Orta Çağ'dan günümüze kadar gelen süreçte ev, evlilik kurumu ve meslek gibi insan yaşamındaki önemli unsurların kişinin kimliğini tanımlama noktasındaki rolü ve önemi giderek azalmıştır.[42] Bunun yanı sıra, eskiden önemli olarak kabul gören bir insanın soyunda öne çıkan ailevi roller, toplumsal statü, cinsiyet ve din, bazı yöntemlerle önemsiz hale getirilmiş, bu kavram ve değerlerin içleri gün geçtikçe boşaltılmıştır.[43] Böylelikle bir zamanlar insanların kimliğini tanımlayan en önemli unsurların oluşturduğu gelenekler ve kurumlar, önemini ve etkisini zamanla yitirmiştir.

Bu değişiklikler insan kimliğini oluşturan yeni görüşlerle benzerlik göstermektedir. Örneğin insanlar soyut ve gizli bir benliğin olduğu inancına kapılmaya başlamışlardır −bireyselliğin önemli hale gelmesi, toplumsal ve sosyal yaşamların özel yaşamdan ayrılması, çocukların gelişip dikkate değer potansiyellerine kendi kendilerine ulaşması gibi.[44] Diğer bir ifadeyle, kimliğin sınırları giderek genişlemiş ve daha yumuşak[45]/esnek hale gelmiştir. Baumeister, bu akımların/eğilimlerin, yirminci yüzyıl boyunca devam ettiğini, toplu tüketim, daha büyük mesleki kararlar, dramatik anlamda teknolojik değişikliklerin yaşanması, ürünlerin ve insanların pazarlanması gibi kavramlarla tanımlanan bir çağı temsil ettikleri görüşünü savunmaktadır.[46]

Toplumsal, kültürel ve ekonomik değişikliklerin belirgin etkileri, endüstrileşmiş toplumlarda yetişen insanların kimliklerini tanımlama esnasında karşılarına çıkan zorluklarla mücadele etmelerine neden olmaktadır.[47] Bir kişiyi ve o kişiyi toplumda belirgin hale getiren kimlik özelliklerini geleneksel yollarla tanıyabilmenin artık kaybolmuş olması sonucunda, daha soyut ve anlaşılması zor bir kimlik algısı oluşmuş, insanların kimliklerini tanımlamada giderek zorlanmasına yol açan durumlar baş göstermiştir. Bunun nedeni de, modern insanın çıkmazlarını/belirsizliklerini çözüme kavuşturma gayretinden başka bir şey değildir. Birkaç yüzyıl önce insanlar kim olduklarını hem bulmaya hem de gizlemeye çalışarak daha zor bir işin üstesinden gelebilmişlerdir.

---

[42] Baumeister, 74.
[43] Steph Lawler, *Identity: Sociological Perspectives*, Polity Press, Cambridge, 2008, 5.
[44] Lawler, 67.
[45] Burada Baumeister özellikle *yumuşak* kelimesini kullanarak kimlik kavramının yapısının da daha kolay bozulabilir hale getirildiğine vurgu yapmaktadır.
[46] Baumeister, 79.
[47] Robert M. Strozier, *Foucault, Subjectivity and Identity, Historical Constructions of Subject and Self*, Wayne State University Press, Detroit, 2002, 73.

Çağdaş kimlik kavramı (geçmişteki pasif kimlik kavramının aksine), tercihi, başarıyı ve sürekli olarak kendini yeniden tanımlamayı gerektirmektedir. Kişinin bireyselliğini ve eşsizliğini tanımlama noktasındaki bitmek bilmeyen arzusu ile birlikte daha fazla zorluk, seçim ve başaramama/elde edememe ihtimali ortaya çıkmıştır.[48] Örneğin modern anlamdaki kimlik kavramı, bir bireye ait kişilik özelliklerinden, maddi edinimlerinden, şahsi başarılarından, bir gruba dâhil olma ve birlikte yapılan aktivitelerinden ve organizasyonlarından yola çıkarak oluşturulabilir. Bu nedenle birçok yazar, kimlik kavramını 'boş, doymuş, kapasitesi zorlanmış'[49] olarak tanımlamıştır.

Son olarak, bazı yazarlara göre, Avrupa ve Amerika toplumlarının sürekli olarak içsel, bağımsız kimlik üzerinde durmaları, dış dünyanın ve günümüzdeki toplumsal ilişkilerin olası olumsuz etkilerinin önemsizleştirilmesine ve görmezden gelinmesine yol açmıştır. Bu durum da değersizlik duygusundan ve kimlik karmaşasından kaçınmak için yeni deneyimlere ve maddi edinimlere yönelmeyi beraberinde getirmiştir.

2.2. KİMLİK KAVRAMININ SOSYAL BİLİMLERDE ALGILANIŞ BİÇİMİ

Kapsamlı bir içeriğe sahip kimlik kavramı, sosyal bilimler içerisinde de birçok bilim dalının araştırma konusu olmuştur. Kavram, kendilerini özellikle bu konunun araştırılmasına adamış iki disiplinin −Sosyoloji ve Psikoloji− fazlasıyla dikkatini çekmiştir. Sosyologlar benlik bütününün, genellikle kişinin dış dünyada sahip olduğu farklı rollerle/görevlerle bağlantılı çok yönlü kimliklerden oluştuğunu ifade etmiştir.[50] Yirminci yüzyılın ilk dönemlerindeki sosyologlardan Charles Horton Cooley (1864-1929) ve George Herbert Mead (1863-1931), kimlik algısının anlaşılmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunmuş, kişinin kendine ilişkin değerlendirmesinin, başkalarının onu nasıl değerlendirdiklerine ilişkin algısına dayalı olarak şekillenmesi olarak bilinen 'yansıtmalı değerlendirme'yi[51] insanların nasıl elde ettiklerine vurgu yapmışlardır.

---

[48] Strozier, 79.
[49] Rick Hoyle, Mizhael H. Kernis, Mark R. Leary, Mark W. Baldwin, *Selfhood: Identity, Esteem, Regulation*, Boulder, CO: Westview, 2001, 49.
[50] George Ritzer, J. Michael Ryan, *The Concise Encyclopaedia of Sociology*, Wiley-Blackwell, Blackwell Publishing, 2011, 300.
[51] Charles Horton Cooley, *On Self and Social Organization*, The University of Chicago Press, Chicago, 1998, 41.

Sosyolog Eric Goffman (1922-1982), 1959 yılında yayınlanmış *The Presentation of Self in Everyday Life* adlı kitabında toplumsal kimliğe tiyatro sanatı ile bağlantılı bir yaklaşım getirmiştir. Goffman açıklamasında, 'insanların tıpkı sahnedeki oyuncular gibi toplumda birer role/göreve sahip'[52] olduklarını ve belirli bir topluma ya da gruba ait bir kimlik taşıdıklarını ifade etmektedir. Goffman aynı zamanda bu tarz bir kimliğin kamusal bir çehreye sahip olduğunu ve bu kamusal çehreyi insanların toplumsal etkileşim alanlarında kullandıklarını belirtmektedir. Daha sonraları yazmış olduğu yazılarında ise Goffman 'kusurlu' bir kimlikten söz ederken, 'insanın bu kimliğe anormal/olağan dışı davranışlar ya da kişilik özellikleri sonucu sahip olabileceğini ve toplum tarafından yaftalanabileceğini'[53] söylemiştir.

Son dönemlerde, sembolik etkileşimcilik, kimlik kavramı konusuna sosyolojik yaklaşım bağlamında, önemli bir rol/görevden söz etmeye başlamıştır.[54] Buna göre, sembolik etkileşimcilik bir kişinin kimliğinin, sosyal yapıya ait unsurlardan, özellikle de sosyal mevki ve roller/görevlerden ve bu roller/görevlerle ilgili anlamlar ve beklentilerden nasıl etkilendiğini incelemektedir.[55] Rol/görev kimlikleri sayı, önem, belirginlik, değer açısından farklılık gösterebilir. Sosyologlar rol/görev kimliklerinin bu yönleri üzerinde çok sayıda çalışma ve araştırma gerçekleştirmiştir.

Rol/görev kimliğinin anlamı birey tarafından belirlenmesi gereken bir unsurdur. Bu anlam başkalarının göstermiş olduğu reaksiyonlar tarafından tetiklenebilir.[56] Zaman geçtikçe, rollerde ve bu rollerle bağlantılı kimliklerde değişiklik meydana gelebilir. Örneğin bir kişi evlendikten sonra yeni bir rol/göreve sahip olduğunda, bu rol/görev ile ilgili belli başlı davranışlar tanımlanacak ve bunlar muhtemelen zamanla değişikliklere uğrayacaktır. Ayrıca eş kimliğinin tanımı ve sınırları da değişebilir hale gelecektir. O halde üstlenme, gelişim, içselleştirme ve çoklu rollerin değişime uğraması sosyolojik açıdan bir kimliğin en önemli özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır.[57]

---

[52] Erving Goffman, 17.
[53] Goffman, 25.
[54] Herbert Blumer, *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*, University of California Press, London, 1986, 11.
[55] Jan E. Stets, Peter J. Burke, "A Sociological Approach to Self and Identity", *Handbook of Self and Identity*, ed. Mark R. Leary, June Price Tangney, New York, Guilford, 128-152., 1998, 131.
[56] Jan E. Stets, 134.
[57] George Ritzer, J. Michael Ryan, 302.

Psikolojide ise kimlikle ilgili en bilinen yaklaşım ve değerlendirme, Erik Erikson'ın (1902-1994) ortaya attığı gelişimin yaşam süresi boyunca psiko-sosyal evreleri düşüncesinden doğmaktadır.[58] Uyumlu/tutarlı bir kimlik algısı ne zaman ve nasıl gelişir? Erikson araştırmasında kimlik ile ilgili kaygıların/endişelerin özellikle ergenliğin son dönemlerinde ve yetişkinliğin başlangıç dönemlerinde öne çıktığını ifade etmektedir.[59] Bunun nedeni, yalnızca şimdiye kadar gelinen süreçte karşılaşılan gençlerin fiziksel ve cinsel olgunluğa eriştiği, soyut düşünce yapılarında rekabetçi oldukları, fazlasıyla gelişmiş duygusal dengeye sahip oldukları, 'ebeveyn ve akran baskıları karşısında belirli ve yeterli düzeyde özgürlüğe sahip oldukları'[60] düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Küçük yaştaki çocukların genellikle tutarlı, dengeli, uyumlu bir kimliğe sahip olmadıkları düşünülmektedir. Ancak küçük yaştaki ve ergenlik öncesi çağdaki çocukların kendilerini algılamaları ve tanımaları açısından yaş, cinsiyet ve ırk gibi kimliğe ilişkin özelliklerin önemli olduğu belirtilmektedir. Bir kişinin diğer insanlara ne yönden benzediği ya da onlardan hangi noktalarda ayrıldığını anlamak kimlik oluşumunun önemli bir parçasıdır.[61] Bu bağlamda, belirgin kişilik özelliklerine sahip bireyler kimlik algısının gelişimine ya da bu gelişim sürecinin tanımlanmasına katkıda bulunabilirler.

Erikson'ın kuramında, ergenlik artış göstermiş bir güç ve sorumluluk dönemidir, aynı zamanda yetişkinlik sürecinin başlangıç dönemindeki kişilerin kim olduklarına ve kültür ve toplumlarında nereye ait olduklarına karar verdikleri evredir. O halde kimlik algısının oluşması ve 'yaşam felsefesi'nin[62] belirlenmesi için gösterilen mücadele özellikle bu dönemlerde artış göstermektedir. Genç yetişkinlerin kimlik mücadelelerinin

---

[58] Erik H. Erikson, *Identity, Youth, and Crisis*, New York: Norton, 1994, 8.
[59] Jan E. Stets, 137.
[60] Erikson, 16.
[61] James E. Cote, Charles G. Levine, *Identity Formation, Agency and Culture:A Social Psychological Synthesis*, Lawrence Erlbaum Inc., New Jersey, 2014, 63.
[62] Erikson *Identity, Youth, and Crisis* adlı kitabında yaşam felsefi kavramından sıklıkla bahsetmektedir. Bu kavramı özellikle ergenlik sürecinde herhangi bir kimlik bunalımı ya da karmaşası yaşamayan bireyler için kısa sürede elde edilmesi gereken bir unsur olarak gören yazar, kimlikle ilgili sorunlu dönemlerden geçmiş bireylerin çok geç de olsa bu noktaya ulaşabileceklerinden de söz etmektedir. Erikson'ın yaşam felsefesinden kastı tamamen soyut kavram ve algılamalarla ilgilidir. Burada yazar tarafından, insanın nasıl bir yapıya, kimliğe, kişiliğe, felsefeye sahip olduğunu anlaması gerektiği ve bunun neticesinde içerisinde bulunmuş olduğu toplumdaki yerini doğru bir şekilde tespit edip, ona göre bir yaşam sürmesi gerektiği kastedilmektedir.

üstesinden geldikleri çok sayıda farklı yol mevcuttur.[63] Örneğin bir kişi kimliğinin elinden alınması durumuna maruz kalabilir. Bu olgu, kişilerin kendi inançlarını, değerlerini, rol/görevlerini, kariyer seçimlerini belirlemek yerine, ebeveynlerinin onlara sunmuş oldukları inançları, rol/görevleri, değerleri ve davranışları sorgusuz sualsiz benimsemeleri durumunda gerçekleşebilmektedir. Ayrıca insanlar bazen alternatif kimlikler, inançlar, rol/görevler ve davranışları denemek adına sorumluluk ya da bağlılıklarını erteleyebilirler.[64] Bu duruma da *kimliğin ertelenmesi* adı verilmektedir. Bu durumu deneyimleyen insanlar, kimliklerini belirleme mücadelesi ile karşı karşıya kalmakta ve çözüm bulma uğraşına girmektedirler. Ancak bu kişiler yine de uyumlu ya da tutarlı bir kimlik geliştirmek durumundadırlar.

Erken yetişkinlik dönemi kimlik bunalımı ile ilgili bir başka muhtemel sonuç, kimlik difüzyonudur.[65] Bu olgu, çağdaş sosyologlar, psikologlar ve araştırmacılar tarafından, yaşam planlaması ile yüzleşme noktasında isteksizlik, istikrarlı ve bütünlük içerisindeki bir benlik algısını elde edememe durumunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Kimlik ertelenmesi olgusunu yaşayan kişilerin aksine, kimlik difüzyonu yaşayan insanlar kendinden şüphe etme, duyarsızlık ve pasiflik gibi sorunları çözüme kavuşturma noktasında neredeyse hiç çaba göstermezler ya da göstermemeyi tercih ederler. Bu durumun çözüme kavuşmaya başladığı noktada, insanlar bir benlik algısı, yönelim ve gelişim duygusu elde eder, kendilerini tek bir birey olarak bütünleşik bir yapı içerisinde görmeyi başarırlar.[66] Bu olguya kimlik kazanımı adı verilmektedir. Bu durum içerisindeki bireyler, kimlik bunalımı sürecini başarıyla atlatmış, artık kariyer planlarına ve kendilerine ait inanç ve değerlerine sadakatle bağlı kalabilmişlerdir. Erikson ve bazı kimlik kuramcılarına göre, yeterli düzeyde kimlik oluşumu, yetişkinlikte sağlam bir psikolojik sağlığın oluşturulması açısından oldukça önemlidir.[67]

---

[63] James E. Marcia, "Identity in Adolescence", 159-187, *Handbook of Adolescent Psychology*, ed. Joseph Adelson, New York: Wiley, 1980, 162.
[64] James E. Cote, 69.
[65] Scott A. Campbell, *Identity Crisis*, Xlibris Co., USA, 2000, 108.
[66] Campbell, 111.
[67] Erikson değerlendirmelerinde kimlik oluşumunun yeterli düzeye gelme noktasının anlaşılmasının oldukça zor olduğunu belirtmiştir. Bu konuda psikanaliz tekniğinden yararlanılabileceğini de ifade eden Erikson, kişinin bazı durumlarda erişmiş olduğu farkındalığın, kişinin kimlik oluşumu bağlamında yeterli düzeye gelmiş olup olmadığını anlamasına yardımcı olacağını belirtmiştir —Erikson'a göre bu, hayati önem taşıyan bir karar aşamasında kişinin geçmişini doğru değerlendirip tutarlı bir tercih yapması, aile kurma ve planlama konularında olgun kararlar verebilmek veya politika, ideoloji, din ve kültür gibi kavramların kimliğe katması beklenen olumlu özelliklerin bireyler tarafından tercih edilmesi de olabilir.

Kimlik kavramı ile ilgili psikoloji alanında yakın zamanda ortaya çıkmış yaklaşımlar içerisinde yer alan bir başka görüşte, 'öz-anlatıların veya yaşam öykülerinin, bir kişinin kimliğinin oluşmasındaki temel etkenlerden biri'[68] olduğu üzerinde durulmaktadır. Psikoloji alanındaki araştırmalar, aynı zamanda, insanların kendi kimliklerini oluşturmak, test etmek ve doğrulamak için çok sayıda davranış ile meşgul olduklarını göstermektedir. Örneğin psikologlar, insanların başkalarına karşı belli başlı kimlik özellikleri sergilediği süreçler üzerinde çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bazı kimlik özelliklerini belirgin hale getiren unsur muhtemelen toplumsal alan ve ortam ile ilgilidir. Psikologlar düzenli bilişsel yapıların, bir kişinin kimliğini nasıl sürdürülebilir kıldığı konusuyla da ilgilenmektedir.[69] Örneğin bilişsel yapılar tutarsız bilgileri süzgeçten geçirebilir veya kişinin kimliğini sürdürmesine ya da muhafaza etmesine yarayan farklı türlerde taraflı bilginin işlenmesine yol açabilir.[70]

Sosyoloji temelli kimlik kuramları, daha çok, kimliği oluşturan farklı roller/görevler ile ilgilenirken, psikoloji temelli toplumsal kimlik kuramı ise gruplar arasındaki/içerisindeki bağlılığın, kendini sınıflandırma ve toplumsal kimliklerle nasıl bir ilişkiye sahip olduğu üzerinde durmaktadır. Örneğin aynı gruba ait kişiler grup içi üyeler olarak görülürken, o gruba dâhil olmayan veya farklı gruplara ait kişiler ise grup dışı üyeler olarak görülmektedir. Kimlik üzerine yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğunun da gösterdiği üzere, grup içi-grup dışı şeklindeki sınıflandırmalar grup içi adam kayırmacılık ve grup dışı ayrımcılığa yol açmaktadır.[71] O halde yalnızca gruba ait olma, davranışsal çıkarımlar yoluyla, anlamlı toplumsal kimliklerin oluşmasına yardımcı olabilir.

Sosyal ve beşeri bilimler içerisindeki farklı disiplinler de kimlik kavramından kendi kuram ve araştırmalarında faydalanmışlardır. Örneğin siyasal bilimciler, insanların politik inançları veya politik parti bağlantı kaynakları olarak kimliğin rolü üzerinde durmaktadırlar. Bunun yanı sıra, kimliğin soyutlanma, yabancılaşma, dışlanmışlık ve toplumsal adaletsizlik gibi modern topluma ait kavramlardan nasıl etkilendiği ve bu tarz sorunların sosyal yapıyı, politik parti bağlantılarını, politik

[68] Jan E. Stets, 146.
[69] Stets, 150.
[70] Stets, 150.
[71] Campbell, 120.

hareketliliği ve uluslararası ilişkileri nasıl etkilediği konuları ile ilgilenmektedir.[72] Öyle ki, kimlik kavramı politik hareketliliği ve büyük çapta toplumsal çatışmaları etkileyen birçok faktörden yalnızca biridir.

Siyasal bilimciler bazen belirli gruplara ait olma ile toplumsal hareketler ve diğer kolektif davranışlarla ilgili belirli bir kimlik arasındaki bağlantıya vurgu yapmaktadırlar. Yani kolektif kimliğin özdeşleştirilmesi veya oluşturulması yoluyla gruplar gurur ve bilinci arttırabilir, kaynakları seferber edebilir ve toplumsal değişiklikler meydana getirebilir.[73] Başka bir deyişle, gruplar belirli bir kimliğe ait özelliklerin sayısını arttırabilir. Bu özelliklerini de politik güç ve beraberinde toplumsal ve yasal reformlarla özdeşleştirebilirler.[74] Bu sürece kimlik politikaları adı verilmektedir. Bu kategori içerisinde yer alan kimlik örnekleri din, ırk, etnisite, cinsiyet ve fiziksel engellilik şeklinde ortaya çıkmıştır. Eleştirmenler, bir kimlik unsurunun politikleştirilmesi sürecinin toplumsal değişiklik hedefine ters düşeceğini, bazı durumlarda da bu sürece zarar verebileceğini ifade etmektedir.[75] Örneğin dikkatleri belirli bir kimlik üzerine çekerek, bir grup bu kimlikle bağlantılı toplumsal adaletsizliğe vurgu yapmada zorluk yaşayabilir ya da belirli bir grup kimliğine yöneltilmiş çok daha geniş çapta toplumsal veya kültürel tepkiler olabilir.

---

[72] Toplumları geleneksel ve modern diye ayıran sosyologlar, bu iki toplum tipi arasında belirgin farklar olduğunu belirtmişlerdir. Bu iki toplum tipi arasında ortaya çıkan temel farklılıklar ise bilimsel ve teknolojik bilginin gelişmesine bağlı olarak insanın tabii ve sosyal çevresi üzerinde kurduğu egemenlikle görülmektedir. Bu anlamda modern ve geleneksel insan arasında ortaya çıkan farklılık, modern ve geleneksel toplum arasındaki farklılığında kaynağını oluşturur.
Modernleşme literatüründe, geleneksel ve modern toplum arasındaki farklılıklar üzerinde fazlasıyla durulmuştur. Getirilen açıklamalara göre geleneksel toplum kendi bünyesinde şu özellikleri taşımaktadır. Durağan toplumsal yapı; tarıma dayalı ekonomi, düşük okuma yazma oranı; teknolojik düzey geriliği; düşük yaşam standardı; işlevsel belirliliği olan durumlar mevcut değil; yatay ve dikey hareketsizlik; sosyal yaşamda yüz yüze ilişkiler yoğun; yönetimde yasa ve kurallardan ziyade gelenekler hâkim; inanç ve düşünüş biçimlerinde kaderci zihniyet. Geleneksel toplumun bu özelliklerine karşılık modern toplum dinamik, şehirli yaşamın egemen olduğu, endüstrileşmiş, politik ve sosyal yapıda kurumlaşmaların artmış, okuma yazma oranının yüksek ve yükseköğrenimin yaygın olduğu, yönetimde görevlerin farklılaştığı, kitlelerin giderek aratan bir oranda politikaya katıldığı, politik gücün daha geniş gruplara dağıldığı, demokratikleşmenin yanı sıra laik düşünüş tarzlarının politik ve sosyal yapıda hâkim olduğu bir toplum tipi olarak tanımlanmaktadır. (Coşkun, Ali, *Geleneğin ve Geleceğin Kavşağında Modern ve Dindar İnsan Karşı Karşıya*, Bilgi ve Hikmet, Sayı: 6, Bahar, 1994, 299)

[73] Patrick G. Coy, Lynne M. Woehrle, *Social Conflicts and Collective Identities,* Rowman&Littlefield Pub., USA, 2000, 9.

[74] Ritzer, Ryan, 303.

[75] Rodney Bruce Hall, *National Collective Identity:Social Constructs and International Systems*, Columbia University Press, Chicago, 1999, 241.

Antropologlar ve bazı sosyal bilimciler kimliğin oluşturulmasında kültürel özdeşleşme ve değişiklik süreçlerini açımlamışlardır.[76] Bilinen ayırt edici özelliklerden biri, bağımsız (ya da bireyselci) veya birbirine bağlı (ya da kolektivist) kültürel yorumlama temelli kimlik farklılıkları ile ilgilidir. Eğitim bilimciler akademik kimliğin gelişimine ve çeşitli kimlik unsurları ile akademik başarı arasındaki ilişkiye vurgu yaparken, ticaret ve pazarlama alanındaki araştırmacılar tüketicilerde kurumsal marka kimliği geliştirme ile ilgili mekanizmaları ve süreçleri araştırmaktadır. Beşeri bilimlerde, dikkatlerin büyük bir çoğunluğu kimliğin oluşumunda ve yönetiminde etkili kültürel ve tarihsel eğilimler (örneğin kimlik politikaları) ve 'kimliğin sanat, müzik, tiyatro ve edebiyat aracılığı ile nasıl temsil edildiği ve bunlardan nasıl etkilendiği üzerine yoğunlaşmıştır'[77].

Kimlik kavramı ile ilgili güncel meseleler arasında farklı kimliklerin nasıl değerlendirildiği ve çoklu kimliklerin belirli durumlarda davranışları nasıl etkilediği gibi konular yer almaktadır. Ayrıca farklı türde kimliklerin gelişimi ve bu kimlik türlerinin çocukluktan yetişkinlik sürecine kadar birbirleriyle nasıl ilişki kurdukları çok göz önünde olan bir konu değildir. Çoklu kimlikler nasıl birbirleriyle örtüşür ve bireyin ve grubun davranışını etkiler? Birden fazla kimliğin bir araya geldiği ya da çalıştığı geniş çaplı toplumsal, kültürel ve milliyetçilik ile ilgili eylemler düşünüldüğünde, bu özellikle önemli bir soru olarak görülmektedir.[78] Örneğin evlat edinilmiş ve çift ırklı çocuklar kendi ırksal ve kültürel kimliklerini geliştirmeye çalışırken, eşi benzeri olmayan durumlarla ya da meselelerle karşı karşıya kalabilirler. Daha genel bir ifade ile, çok-kültürlülük seviyesi giderek artan bir dünyanın etkilerinden biri, bir kişiye ait kimliğin oluşturulma sürecinin daha zor ve karmaşık olduğu gerçeğidir.[79]

Kimlik kavramı kuramcıları ve araştırmacılarının üzerinde durduğu önemli konulardan bir diğeri de, özellikle internet ile bağlantılı teknolojik değişikliklerin kimliğin oluşum sürecini nasıl etkilediğidir. Örneğin sosyal bilimci Sherry Turkle yeni, çoklu ve alternatif kimliklerin keşfedilmesinin belirgin bir şekilde kolaylaştığını ve

[76] Hall, 249.
[77] Moya Lloyd, *Beyond Identity Politics: Feminism, Power&Politics*, SAGE Publications, London, 2005, 134.
[78] Hall, 275.
[79] Lloyd, 167.

çevrimiçi topluluklar, çok kullanıcılı alanlar, rol üstlenme oyunları ve fantastik dünyalarla daha fazla çeşitliliğe sahip olduğunu belirtmiştir.[80]

Sonuç olarak, kimlik sosyal ve beşeri bilimlerde fazlasıyla geniş yer tutan bir kavramdır. Farklı disiplinlerin kimlik kavramını değişik tanımlarla anlaşılır hale getirmesi, kavramın değişken ve esnek yapısının açık bir şekilde görülmesini sağlamıştır. Son birkaç yüzyıldır kimlik kavramında değişikliklerin nedeni konumundaki kültürel ve tarihsel eğilimler, gelecekte de kimlik oluşumu karşısında yeni zorluklar çıkaracaktır. Giderek yaygınlaşan küreselleşme, endüstriyel gelişim, bilimsel alandaki ilerlemeler ve teknolojik yenilikler kimliğin tanımlanmasındaki zorlukların dünya genelinde bir olguya dönüşeceği anlamına gelmektedir.

2.3. KÜLTÜR VE KİMLİK

Kültürün çeşitli alanlarıyla ilgili incelemeler yapmış ve bu konuda çok sayıda eser vermiş, Marksist kültür ve edebiyat kuramının gelişmesine önemli katkılar sağlamış Raymond Williams'ın belirttiği üzere kültür karmaşık bir ifadedir ve farklı disiplinlerde çeşitli tanımlamalara sahiptir:

> Kültür İngilizcedeki en karmaşık iki veya üç sözcükten biridir. Kısmen birkaç Avrupa dilindeki girift tarihsel gelişiminden, fakat esasen birkaç ayrı entelektüel disiplindeki ve birkaç ayrı ve de bağdaşmaz düşünce sistemindeki önemli kavramlar için kullanılmasından dolayı böyledir.[81]

Etraflıca incelendiğinde, kimlik kavramının da oldukça kapsamlı bir tanıma sahip olması nedeniyle kültürel kimlik olgusunun ne kadar çetrefilli, aynı zamanda bireyler için önemli ve bir o kadar da farklı unsurların müdahalesine müsait bir yapıya sahip olduğu kolayca görülebilmektedir.

Sosyolojik bağlamda kullanıldığında, 'kültür kavramının bir toplumun tüm dokusunu etkilediğini ve dilin, sembollerin, anlamların, inançların ve değerlerin toplum

[80] Sherry Turkle, *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*, New York: Simon and Shuster, 1995, 47
[81] Raymond Williams, 87.

pratiklerini oluşturmasına katkıda bulunduğunu'[82] söylemek yanlış olmayacaktır. Buradan hareketle, kültürel kimliklerin oluşum süreçlerinde ırk, etnik köken, cinsiyet ve sınıf gibi önemli faktörler bulunmakta ve bu faktörlerin merkezinde genellikle farklılık nosyonu yer almaktadır.[83] Farklılık meselesi tarih boyunca, kimlik oluşumu/gelişimi, toplumların kimlik kavramına bakış açıları, toplumlar arası ilişkilerin yapılandırılması/geliştirilmesi, toplumların ekonomik süreçlerinin belirlenmesi, ticari ilişkilerin belirli bir zemine yerleştirilmesi ve bireyin toplumla arasındaki bağını kurması ve iletişime geçebilmesi gibi konularda önemli roller üstlenmiştir. Bu bağlamda, 'biz', 'onlar' veya 'başkaları', arkadaş, düşman, ait olma, ait olmama, grup-içi, grup-dışı gibi ifadelerin sıkça duyulmaya başlandığı da görülmektedir.[84] Burada belirtilen kavramların 'biz'i tanımladığı veya 'öteki' kavramının sınırlarını belirlediği de ifade edilebilir. Bu düşünce doğrultusunda, toplumlar hakkında fikir sahibi olunabilir ve etno-milli sınırlar da belirlenebilir.[85] Kültür ve kimlik konularını kapsayan tartışmalar içerisinde kimlere, ne için ya da hangi sebeple kültürel kimliğin yüklendiği en önemli sorulardan biridir. Kimliği bireylerin mi seçtiği yoksa bu seçimin bireyin kontrolünün ötesinde mi olduğu soruları da bir hayli önem taşımaktadır.

Erving Goffman *Stigma* (1968) adlı eserinde kimliğin başkaları tarafından nasıl oluşturulduğu ile ilgili ipuçları vermektedir. Eserinde toplumsal bir 'norm'dan etiketlenmiş bir kimliğe geçişin nasıl sağlandığını inceleyen Goffman'ın Michel Foucault'nun (1977, 1984, 1995) modern toplumu normalleştirme (standartlaştırma) tekniklerini ele aldığı yazılarına öncülük ettiği de söylenebilir.[86] Foucault delilik üzerine yazmış olduğu eserinde (1995) rasyonel insan ve modern benlik kavramlarının yaratılması konusunda benzersiz bir örnek sunmaktadır. *Hapishanenin Doğuşu* (1977) adlı eserinde ise yazar, her bireyde görülebilen kimliğin *normalleştirilmesi* sürecinin iktidar ve bilgi arasındaki kesişim noktaları tarafından nasıl oluşturulduğunu inceler.[87] Cinselliğin toplumsal anlamda oluşturulma sürecine bakıldığında ise, en güçlü argümanlardan birinin kültürel kimliğin baskın söylemler ve iktidar ile yakın ilişkiye

[82] Raymond Williams, *Culture and Society, 1780-1950*, Fontana, London, 1961, 349.
[83] Simon Clarke, "Culture and Identity", *The Sage Handbook of Cultural Analysis*, Sage Publications, 2008, 510.
[84] Clarke, 510.
[85] Barry Anderson, *Imagined Communities*, Verso, London, 1983, 9.
[86] Clarke, 510.
[87] Anderson, 19.

sahip olduğu görülmektedir.[88] Goffman ve Foucault'nun eserleri benliğin toplum tarafından oluşturulma süreçleri ile ilgili önemli ve anlaşılır bilgiler sunmakta, aynı zamanda, toplumun en önemli unsurlarından kültürün benlik ve kimlik kavramları üzerinde ne kadar büyük bir öneme sahip olduğuna dair ipuçları vermektedir.

Frantz Fanon ve Slavoj Zizek gibi kuramcıların kültürel kimliğin özüyle ilgili vermiş oldukları bilgiler dikkat çekicidir: bu bilgilere örnek olarak 'yalnızca bazılarına göre değil, *öteki* olana hatta başka bir kültüre göre oluşturulan kimlik kavramının'[89] var olduğu söylenebilir. İnsanlar kendi 'benliklerini' ve 'kendiliklerini' kültürel 'öteki'ye göre tanımladıklarında, kültürel kimlik olgusu çok daha güçlü ve belirgin hatlara sahip bir hale dönüşmektedir. Böylelikle, insanlar artık yaşam tarzlarını, bu yaşam tarzlarını oluşturan önemli unsurları ve 'biz'in kim olduğunu, 'öteki'nin nasıl olduğunu görebilmektedir.[90] Buradaki algılama ve anlamlandırma süreci de, aslında ırkçılığın, nefretin ve dışlamanın merkezinde yer alan bir süreçtir.[91] Fanon'un yazılarında kolonyal siyahî kimliğin nasıl oluşturulduğu ve iktidar ile baskıcı yönetime ait dinamiklerin etkileri görülürken, Zizek'te, ulus-devlet olgusunun çöküşü ve bu çöküşün etnik ve kültürel kimlikler üzerindeki etkileri üzerinde durulmaktadır. Her iki durumda da, aslında yalnızca toplumsal olarak oluşturulan kültürel kimlikler değil, aynı zamanda psikolojik olarak oluşturulan kültürel kimlikler hakkında da bilgi ediniriz.

Zygmunt Bauman'ın eserlerinde de *yabancı* ve *öteki* kavramlarına ait unsurlar kültürel kimliğin oluşum süreci ile ilişkilendirilmiş ve bu bağlamda benlik olgusunun rolüne de vurgu yapılmıştır. Bauman 'Günümüz kültürü içerisinde, kimlik inşasının muğlâk doğası hakkında bilgi sahibi olmak isteniyorsa, yabancı olgusunun önemli bir araç olduğu kabul edilmelidir'[92] der. İnsanların dünyayı nasıl hayal ettiği ya da algıladığı, bu dünyaya 'yabancı', 'öteki', 'biz' veya 'onlar' gibi kavramları neye göre yerleştirdiği, bireyin kendisi haricindekilerin bu dünyada nasıl var oldukları kültürel kimliğin inşası bağlamında önemli bir role sahiptir.[93]

---

[88] Clarke, 510.
[89] Anthony Elliott, *Concepts of the Self*, Polity Press, London, 2001, 106.
[90] Elliot, 109.
[91] Clarke, 511.
[92] Zigmund Bauman, *Modernity and Ambivalence*, Polity Press, Cambridge, 1991, 10.
[93] Bauman, 31.

Goffman'a göre kimlikler aynı zamanda birer teatral performanstırlar. İnsanlar yaşamlarında dramatik etkiye sahip bazı performanslar sergilerler ve 'kültürel kimlik oluşumlarını/gelişimlerini tetikleyen faktörlerden etkilenerek ortaya bütünlüklü bir eser çıkarırlar'[94]. O halde, performanslar yalnızca izlenmez, aynı zamanda başkaları tarafından da örnek alınabilir düşüncesinden hareketle, insanların başkalarının kültürel kimliklerinden etkilendiği, kültürler-arası etkileşim sürecinde olduğu gibi, insanların kimlikleri arasında da benzer bir etkileşim süreci olduğu söylenebilir. Hatta kültürel kimlik oluşumu ve gelişimi içerisindeki temel unsurların bireyin ait olduğu kültür, bireyin ait olduğu kültürün etkileşim içerisinde olduğu unsurlar ve bireyin etkileşim içerisinde olduğu 'öteki'lerin kültürel kimlik oluşum/gelişim süreçlerini belirleyen unsurlar olduğu da kabul edilebilir bir hipotez olacaktır. Böyle bir sürecin etkin olduğu toplum ya da topluluklarda, kültürel ve toplumsal normlar kimliğe yön veren temel unsurlar haline gelecek, insanların farkında olarak ya da olmadan birbirleri üzerindeki etkileri de ortaya zengin ve çeşitliliğe sahip bir kültürel kimlik birikimi çıkaracaktır.[95]

Goffman kimlik etiketlerine ait üç geniş kapsamlı alanın tasvirini yaparken, bireyin geçmişinde yer alan ve çoğu zaman bağımlılık gibi durumlardan ortaya çıkan fiziksel deformasyon ve özür ya da cinsellikle ilgili deneyimler, iş durumu veya politik görüş ya da ırk, etnik köken ve din gibi unsurların önemine değinmektedir. Tüm bu alanların, özellikle sonuncusunun, kültürel kimlik olgusu ile yakından ilgili olduğunu ifade eden Goffman, kültürel kimliğin oluşumunda her bir iletişim anının, diyalogun, fiziksel ya da zihinsel temasın oldukça etkin olduğunu vurgulamaktadır.

> O halde, baskın söylem ve iktidar kavramlarını kültürel kimlik ile ilişkilendirmek, Judith Butler'ın edimsellik, performans, cinsiyet kimliği ve cinsel güç gibi unsurları ele alış tarzını kimlik inşası süreçleri açısından önemli saymak, dil, yaşam tarzı, insan ilişkileri, toplumun tarihsel gelişim süreci gibi unsurları kültür-kimlik ilişkisi açısından oldukça önemli hale getirmektedir.[96]

---

[94] Goffman, 1969, 59.
[95] Erving Goffman, *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*, Pelican Books, London, 1968, 149.
[96] Stuart Hall, "Cultural Identity and Diaspora", in J. Rutherford (ed.) *Identity, Community, Culture, Difference*, Lawrence and Wishart, London, 1990, 224.

Kültürel kimlikler esasen farklılık olgusu ile tanımlanıyorsa, o halde, yabancı kavramı tartışmaya yeni kurallar ve sınırlar getirecektir. İnsanlar gerçek anlamda artık kim olduklarının farkında değiller ve artık belirsizlik içerisinde yaşamını sürdürme bir yaşam tarzı haline gelmiş durumdadır.[97] Bir tarafta kültürel kimliğin incelenme sürecinde ciddi tartışmalar, belirsizlikler üzerine yorumlamalar yapılırken, diğer tarafta kimlik sorununun temelinde belirli toplumlara has kültürlerin sınırlarının tahtadaki tebeşir tozu gibi netliğini kaybetmesi ve toplumların da bu süreçten etkilenmesi yer almaktadır.[98] Bunun nedeni, hemen herkesin farklılık kavramı üzerine yoğunlaşması ve bu kavramla ilgili olumsuz çağrışımları ortaya koyması gösterilebilir. En nihayetinde, bu olumsuz çağrışımlar nefret, ırkçılık ve toplumsal-kültürel dışlama süreçlerinin merkezinde yer almaktadır.

İnsanın kendi benliğini başkasına göre tanımlaması, o kişinin kim olmadığı ve kim olmak istemediği sorularının cevapları ile ilgili kuvvetli kanıtlar ortaya koymaktadır.[99] Bu durumda, kültürel değişimlere maruz kalma 'öteki' kavramının iyice belirginleşmesi ve 'biz' olgusunun idealleştirilmesi anlamına gelmektedir. Birey, aslında kültürel farklılıklardan dolayı ötekileştirilme, dışlanma ve grup dışarısında bırakılma süreçlerini henüz yaşamadan çok önceleri etiketlenmiş ve başkalarıyla paylaşım yolları tıkanmış bir benliğe sahip birisi haline dönüştürülmüştür.[100] Burada toplum yorumcularının ifadelerine başvurmak belki de kültürel kimlik süreci ile ilgili net bir resmin ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır: 'öteki', 'biz', 'yabancı' ve 'başka kültürler' gibi kavramlar aslında ortak kültürel kimlik inşasının 'normlar' ve Foucault'nun da ifadesiyle 'normalleştirme' süreçleriyle ilgili olduğunu göstermektedir.[101] Stuart Hall'un da dediği gibi, "kültürel kimlik yalnızca 'olmak' ile ilgili değil aynı zamanda 'bir şeye dönüşmek' ile de ilgilidir"[102].

Tarihsel ve kültürel olaylara bakıldığında, kültürel kimliğin değişim ve dönüşüm kavramlarıyla yakından alakalı olduğu ve tarihsel süreçten kopamayacağı görülebilir: Stuart Hall'un ifadesiyle "Hepimiz belirli bir yer ve zamandan, spesifik bir tarihten ya

---

[97] Clarke, 527.
[98] James Weeks, *Invented Moralities: Sexual Values in an Age of Uncertainty*, Columbia University Press, Columbia, 2004, 28.
[99] Martin Klein, "Notes on some Schizoid Mechanisms", 99-110, *International Journal of Psychoanalysis*, Vol. 26, 1946, 100.
[100] Fred Davis, *Fashion, Culture and Identity*, The University of Chicago Press, Chicago, 1992, 95.
[101] Clarke, 527.
[102] Hall, 223.

da kültürden hareketle yazar ve konuşuruz. Söylediğimiz cümleler içerisinde her zaman *bu bağlamda* ifadesini kullanırız.".[103] Belirli bir bağlam içerisinde, birey birden fazla kimliğe sahip olabilir. Böylece kimliğimiz belirli bir zaman veya politik görüş için tercih edilmiştir. Kültürel kimliğin oluşumunda önemli yere sahip tarihsel ve politik geçmiş olguları da göz önünde bulundurulduğunda, Britanya ve 'beyaz' kökene sahip bireylerin öne çıkacağı aşikârdır.[104]

Sömürgecilik sürecini başlatma noktasında, öncelikle kendi etrafındaki bölgelere yönelen İngiltere, İrlanda'ya ait kültür, din, kimlik, ideoloji, yaşam tarzı ve dil gibi unsurlarını şekillendirirken, bölgeye bir nevi katkıda(!) bulunmuş, İrlanda Cumhuriyeti ortaya çıkmadan önce de bölgeyi yöneterek orada yaşayanların bağımlı bir kültürel kimliğe sahip olmasına neden olmuştur. Böylelikle İrlanda toplumunun 'biz', 'öteki', 'yabancı' ve 'dışlama' tanımlamaları İngiltere ile şekillenmeye başlamıştır. 'Aşağıdaki' ile 'üstün' toplumların tanımlama sınırları çok önceleri İngiltere tarafından çizilmeye başlandığı için, İrlanda, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda kendilerine düşeni almak zorunda kalmışlardır.[105]

Her ne kadar beyaz Anglosakson toplum, evrimsel süreci temsil etse de, bilimsel ırkçılığın merkezinde yer alan renk ve standartlaştırma gibi kavramları insanları ırklarına göre hiyerarşik bir düzende 'aşağıda' yer alanlar ve 'yukarıda' yer alanlar şeklinde sıralasa da, kölelik, ırkçılık, ötekileştirme gibi unsurları meşrulaştırmaya çalışsa da, İrlanda ve İskoçya başta olmak üzere benzer kaderleri paylaşan beyaz ırka ait toplumlar baskın söylem içerisinde kendilerine yer bulamamış, adeta İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin ilk pratiklerini gerçekleştirdiği denekler haline gelmiştir. Kendi kültürlerini korumaya, tarihlerine sahip çıkmaya çalışan toplumlar, kimlik oluşum/gelişim süreçlerinde dışarıdan gelen etkilere karşı her ne kadar önlem almaya çalışsa da, küreselleşme ve çok-kültürlülük gibi çağdaş toplumun her noktasını saran kavramlar artık sömürgecilik politikalarının ve savaşların yerini almış, kültür ve kimliğe ait sınırların belirleyici göstergeleri haline dönüşmüşlerdir.

Çokkültürlü savaşların ortasında, şaşırtıcı bir biçimde Thomas Stearns Eliot'ın *Kültür Üzerine Düşünceler* adlı çalışmasından çıkan sonuç, Eliot'ın kültürü

[103] Hall, 222.
[104] Anderson, 147.
[105] Anderson, 151.

düşünmedeki kesin kıyaslanamazlığa ve zorunlu imkânsızlığa işaret ettiğini göstermektedir.[106] Kendi kendine yeterli bir Avrupa kültürü olgusunun sonlu olması ve herhangi bir ülkede el değmemiş bir kültürün var olabileceği fikrinin saçmalığıyla yüzleşen Eliot şöyle der:

> Yani hayal edemeyeceğimiz bir şey olduğunu itiraf ederken bir dünya kültürü idealini sürdürelim diye baskı görüyoruz. Dünya kültürü lafzını ancak ve ancak kültürler arası ilişkileri ifade eden mantıksal bir terim olarak anlayabiliriz.[107]

Sonuç olarak, tartışmasını daha da derinleştirmeye çalışan ve kültür ile aidiyet-kimlik-benlik kavramları arasındaki ilişkiyi sömürgecilik kuramı ve kültürler arası geçiş sonrası kültürel kimlik edinimi sürecinin uğradığı değişim/dönüşüm bağlamında irdelemeye çalışan Eliot, ironik bir değerlendirme ile sözlerini noktalar:

> Modern zamanların göçmenleri… kendilerini kimi toplumsal, dini, ekonomik ya da politik belirlenimlere veya tüm bunların özgül bir karışımına göre konumlandırıyorlar. Dolayısıyla bu hareketlenmelerin doğasında mezhepçiliğe benzer bir şeyler var. İnsanlar kültürlerinin yalnızca bir kısmını beraberlerinde getirmektedirler… Haliyle yeni topraklarında geliştirdikleri kültür hem esas kültürlerine şaşırtıcı bir biçimde benziyor hem de o kültürden çok farklı: Bazen asıl ırklarıyla ne şekilde ilişki kuracakları sorusu ve daha sonra asıl kaynaktan başka bir yere göçme durumu karmaşık hale gelecektir. Bu şekilde, kültürler arasında özgül sempati deneyimleri ya da çatışmalar yaşanabilir.[108]

Tarih boyunca insanların nasıl farklı toplumlara ayrıldıkları, ne tür dinamikler ile yaşamlarını şekillendirdikleri, evrendeki değişim süreçlerinden nasıl etkilendikleri, değişim öncesi ve sonrası yapıların aralarındaki ilişkilerin yansımaları gibi konular üzerinde önemli etkiye sahip olan kimlik ve kültür kavramları yaşamın hemen her

---

[106] Homi Bhabha, Fatma Büşra Helvacıoğlu (çev.), "Kültürün İki Aradalığı", 377-388, *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*, Fırat Mollaer (ed.), Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2014, 378.
[107] Thomas Stearns Eliot, *Notes Towards the Definition of Culture*, Harcourt Brace, New York, 1949, 52.
[108] Eliot, 63-64.

alanında kendilerini göstermektedir. Yaşamın ve toplumların yaşayış biçimlerinin tüm değerlerini ifade eden kültür ile bu toplumları oluşturan bireylerin tanımlanmasındaki en önemli unsur olan kimlik, farklı toplumların, toplulukların veya milletlerin sorunsuz ve çatışma olmaksızın bir arada barış içerisinde yaşayabilmelerini sağlayacak en önemli unsurlar arasındadır. Kavramların kendi içlerindeki ve aralarındaki uyum, bu bağlamda son derece önemlidir.

2.4. DİN VE KİMLİK, DİNİ ŞİDDET

Kimlik, bireye ait ve birçok özelliğe sahip bir kavramdır. Kavram, çeşitli faktörlerin yanı sıra, bireye özgü kişisel deneyim, hafıza, etnisite, kültür, dini yönelim, cinsiyet, mesleki rol/görev gibi olguların yansımasıdır. E. H. Erikson, kimlik ile ilgili olarak 'aynılık kavramına ve paylaşılan dünya görüşünün devamlılığına karşı inanç'[109] şeklinde bir tanımlama getirmiştir. Kimlik, kişinin benliğiyle ilgili bilinci ve başkalarının bireyselliği nasıl algıladığı şeklinde tanımlanabilir. Din, maneviyat, meslek, cinsiyet, millet, etnik köken, akran grubu, sosyal statü/sınıf, aile/soy, kültür, tin, hafıza, deneyim gibi değişmeyen olgular kültürler, dinler ve sınırlar içerisinde bir kişiye uygulanabilecek kimlik özellikleridir.[110] Bu özellikler kişinin yaşamında, bazı dönemlerde deneyimlere bağlı olarak, daha sık gündeme gelebilir −birisinin etnik kökeni, mesleki rolü/görevi, dine yönelimi gibi. Kimlik ile kişisel gelişim arasındaki ilişki geniş çapta psikolojik araştırmalara konu olmuştur. Erik Erikson, gençlerin kimlik algısının, mesleki görevlerden ve cinsiyet rollerinden, ilişkilerden, politikalardan ve dinden ne şekilde kaynaklandığını araştırmıştır.[111]

Genel anlamda sosyal bilimler ve sosyoloji alanındaki son gelişmeler dikkate alındığında, kimlik kavramı ile din olgusunun arasındaki ilişkinin giderek önemli hale geldiği görülmektedir. Din ve kimlik kavramlarının arasında olumlu bir bağlantı olduğu düşünülmekte, özellikle yetişkinler genç ve yaşlı insan grupları değerlendirildiğinde, bu olumlu bağlantıyı kanıtlar nitelikte özelliklere rastlanmaktadır. Bu iki kavram arasındaki ilişki benlik/öz olgusunun keşfedilmesi yoluyla ele alınabilir. Şöyle ki,

---

[109] Erik Erikson, "Reflections on the Dissent of Contemporary Youth", *International Journal of Psychoanalysis*, 51, 1970, 18.
[110] John Richard Wilcox, Irene King, *Enhancing Religious Identity: Best Practices from Catholic Campuses*, Georgetown University Press, Washington DC, 2000, 15.
[111] Erik Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, New York, Norton Press, 1968.

kimlik arayışı, yetişkinlik dönemindeki gelişime yönelik rol/görevler arasında en önemlilerden biri olarak düşünülmektedir.

Edebiyatta din ve kimlik arasındaki ilişkiyi net bir şekilde ele alan eser sayısı sınırlıdır ve kimliğin farkına varılması ve oluşturulması süreçleri ile din arasında nasıl bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar yeteri kadar yaygın değildir. Ancak din olgusunun insanlık tarihi açısından ne kadar eski, önemli, belirleyici olduğu düşünüldüğünde, böylesine anlamlı bir ilişkinin iki kavram arasında mevcut olduğunu söylemek mantıklı olacaktır. Hristiyanlık, Müslümanlık, Yahudilik, Budistlik vb. gibi dünyayı yüzyıllardır etkisi altında tutan dinlere mensup kişilerin kimlik gelişim süreçlerinin, elbette, dinden beslendiği noktalar vardır.

Ancak din inanç sistemlerine, çalışma ve yaşam tarzlarına, bireyin benliğini kavramlaştırma sürecinin gelişimine katkıda bulunan manevi doktrinlere hitap etse de, din ve maneviyat iki sebepten ötürü kimliğin gelişim sürecine katkı bağlamında göz ardı edilmektedir. Birincisi, bazı âlimlerin dini, kimliğin oluşum sürecinde sezgilerin derinleştirilmesini sağlayan bir araç olarak görmesi, ikincisi ise kimlik oluşumunu engelleyen bir unsur olarak değerlendirmesidir.[112]

Din birçok âlim tarafından çok çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Ancak alanın doğası gereği, dinlerin çeşitliliği, dini deneyimlerin farklılığı ve dini kökenlerin türleri dikkate alındığında, din kavramının kesin bir tanımının olmadığı görülmektedir. Birçok ilahiyatçı, din âlimi, filozof, psikolog, sosyolog ve araştırmacı din kavramını çeşitli görüş ve kavramlara göre farklı şekillerde tanımlamıştır. Din olgusuna yönelik bilimsel yaklaşımlar, dinin toplumsal ve psikolojik işlevlerinin tanımlanması ile dinin inanç esasları arasında değişim göstermektedir.[113]

Etimolojik açıdan bakıldığında, din sözcüğü ‘ciltlemek’ ya da ‘birleştirmek’ anlamlarına gelen Latince ‘religare’ kelimesinden türemiştir.[114] Bu da dinin bir araya getirmek veya Tanrı ile kulları arasında kaybolmuş yakınlığın yeniden oluşturulma sürecini başlatmak gibi olgularla ilgili olduğunu göstermektedir.[115] Daha az bilinen ve

---

[112] P. E. King, “Religion and Identity: The Role of Ideological, Social and Spiritual Contexts”, *Applied Development Science*, Vol. 7, No. 3, 2003, 199.
[113] Patrick Berger, “Some Second Thoughts on Substansive vs Functional Definitions of Religion”, *Journal for the Scientific Study of Religion*, Vol. 13, No. 2, 1974, 126.
[114] Wilcox, 9.
[115] Wilcox, 10.

din sözcüğüne alternatif olarak kullanılan 'relegere' sözcüğü de 'yeniden okumak'[116] anlamına gelmektedir. Paul Tillich'ten alıntı yapan Jason Boffetti dini 'bizi en çok ilgilendiren şey'[117] şeklinde tanımlamıştır. Phillip A. Pecorino sağlam bir din tanımlaması içerisinde bazı ifadeler olması gerektiğini belirtmiştir; yaşam bütünlüğü içermesi, her tür insana açık olması, farklı meselelerle ilgilenmesi, farklı görüş ve inançlara hitap etmesi, özel ve genel alanlarda uygulanabilmesi, birçok farklı fikre ve inanca açık olması gibi.[118]

Yukarıdaki tanımlama doğrultusunda, Pecorino aslında dini, insanoğlu tarafından deneyimlenmiş en yoğun ve kapsamlı değerlendirme metodu olarak tanımlamaya çalışmıştır. Stan Anih ise, Durkheim'in tanımlamalarından yola çıkarak, sosyolojik bir bakış açısıyla, din kavramını 'kutsal unsurlarla ilgili evrensel inanç ve ibadet sistemi'[119] olarak betimlemiştir. İnsanoğlunun doyumsuz fıtratı, dinin insan yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğu düşüncesini ortaya atmış, kimlik oluşumu ve gelişimi süreçlerinde, bireylerin üstleneceği rol/görevler arasında dini unsurlara fazlasıyla yer verildiği düşüncesi de tarih boyunca giderek yaygınlaşmıştır.

Bu görüş ve tanımlamaların yanı sıra, bazı yazarların gerçek bir dinin varlığına inanmadığı ve böyle bir dinin olmadığını söylediği durumlar da mevcuttur. Bu kişiler arasında en önemli muhalif görüş, Karl Marx'a aittir. Marx dinin insanlar için bir afyon etkisi taşıdığını, onları sömürmeye yönelik bir icat olduğunu ve aynen uyuşturucu gibi bir işleve sahip olduğunu ifade etmiştir. Marx'a göre, bu uyuşturucu insanoğlunun mantığının çalışmasını zorlaştırmakta ve bu nedenle akıl yürütme yetisini engellemektedir. Dini kötülüğe yol açan bir güç olarak nitelendiren Marx, dinin mağdur, haksızlığa uğramış, ezilmiş, sömürülmüş, fakir toplumlara eziyet etmek için icat edilmiş bir araç olduğunu belirtmiştir. Tüm bu olumlu-olumsuz görüşler bir bütün olarak düşünüldüğünde, din kavramının kimliğin oluşumunda önemli bir yere sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Gençlerin değişkenlik gösteren toplumsal ve politik

---

[116] Peter Griffiths, "The Very Idea of Religion", 1-17, *First Things*, Issue Archive, May, 2000, 4.
[117] Jason Boffetti, "How Richard Rorty found Religion.", *First Things*, Issue Archive, May, 2004, http://www.firstthings.com/atricle/2008/09/how-richard-rorty-found-religion--45
[118] Phillip A. Pecorino, Online Textbook, 2000
http://www.qcc.cuny.edu/socialsciences/ppecorino/intro_text/Chapter%203%20Religion/What_is_religion.htm
[119] Stan Anih, *Religious Ecumenism and Education for Tolerance*, Institute of Ecumenical Education, Thinkers Corner, Enugu, Nigeria, 1992, 3.

ortamlarla karşılaştığı kültürler içerisinde, dinin kimlik oluşumu üzerindeki etkisi fazlasıyla gözle görülür derecededir.[120]

Din, yüzyıllar boyunca güçlü toplumsal ve kültürel olaylar üzerinde öylesine büyük etkilere sahiptir ki, eski dönemlerde yaşanmış muazzam dini ayaklanmalar ve değişiklikler tarihte her zaman belirgin bir şekilde yerini almıştır.[121] Helenistik dönem ve Reform dönemi bunlar arasında en dikkate değer dönemler olarak görülmektedir. Her iki dönemde de büyük çapta dini değişiklikler meydana gelmiş, ortaya çıkan yeni dini yapılar da sürekli olarak atıfta bulunulan dini kimliğin doğasının çökmesine sebep olan düzensizliği, karmaşayı açığa çıkarmıştır.[122] Bu değişiklikler ve beraberindeki toplumsal ve politik şiddetin yer aldığı olaylar, dinin basit bir birey tercihi olarak anlaşılmadığının, daha çok güçlü toplumsal ve politik alt kategorilere sahip kültürel kimlik olarak görüldüğünün kanıtıdır.[123] Dinin doğuştan gelen bir zorunluluk değil de, bireyin özgür seçimi haline gelmesi ancak modern dönemde gerçekleşmiştir.

O dönemlerdeki din algısının da gösterdiği üzere, dini kimlik doğuştan gelen bir hak olarak görülebilirken, bu kimliğe sahip dönemin toplumları, bu kavramın ne anlama geldiğini günümüz bireylerinden daha iyi anlayamamışlardır. Günümüz toplumlarında, çeşitli dinlere mensup insanların din ve dini kimlik gibi kavramlar hakkındaki bilgilerinin daha kapsamlı olduğu gerçeği yadsınamaz. Ayrıca mevcut toplumlarda, insanların herhangi bir dine karşı ilgisiz kalması, o dinden ayrılabilme durumunu ortaya çıkarabilir −'eski dönemlerde ise dinin doğuştan gelen bir zorunluluk olarak görülmesi

---

[120] Burada, Eunan O'Halpin'e ait, *Counting Terror,* in David Fitzpatrick ed. *Terror in Ireland* (2012) adlı eserde yer alan, İngiltere-İrlanda arasındaki çatışmalarda yaşanan olaylar örnek olarak gösterilebilir: 1920'nin sonlarına kadar, İngiltere-İrlanda arasındaki çatışmalarda yaklaşık 300 kişi öldürülse de o yılın Kasım ayında şiddet olaylarında büyük bir artış oldu. *Kanlı Pazar* olarak anılan 21 Kasım 1920'de 14 Britanyalı istihbarat ajanı sabah Dublin'de öldürüldü ve öğleden sonra İrlanda Kraliyet Polisi'nin bir futbol maçında kalabalığın üzerine ateş açmasıyla dört kişi öldü, 65 kişi de yaralandı. Olaydan bir hafta sonra, 17 Auxiliary mensubu IRA tarafından Cork Kontluğu'nda Kilmichael'da pusuya düşürülerek öldürüldü. Britanya Hükûmeti, güney İrlanda'nın çoğu yerinde sıkıyönetim ilan etti. Cork kent merkezi, Aralık 1920'de Britanya kuvvetleri tarafından yakıldı. Sonraki yedi ay içinde tırmanmaya devam eden şiddet olaylarında 1.000 kişi öldü ve 4.500 cumhuriyetçi tutsak oldu. Mücadele ağırlıkla Munster (özellikle Cork Kontluğu), Dublin ve Belfast'ta yoğunlaştı. Çatışmalardaki can kaybının %75'ten fazlası bu üç yerde yaşandı. Kuzeyde ve özellikle Belfast'ta meydana gelen şiddet olaylarının mezhepsel karakteri ve Katolik sivil kurbanların sayısının orantısız biçimde yüksek olması dikkat çekti. s.152.

[121] Richard Horsley, *Bandits, Prophets, and Messiahs: Popular Movements in the Time of Jesus*, San Francisco: Harper&Row, 1988, 49.

[122] Robert M. Grant, *Gods and the One God*, Philadelphia, Westminster Press, 1986, 6.

[123] George Hunston Williams, *The Radical Reformation*, Philadelphia, Westminster Press, 1962, 40.

nedeniyle böyle bir tercih söz konusu bile olamazdı'[124]. Bu da dini kimlik oluşumunun/gelişiminin günümüz toplumlarında, daha sağlıklı olduğunu ve özgür tercihler sonucunda gerçekleştiğini göstermektedir. Günümüzde, dinlerine aktif bir şekilde mensup kişilerin, eski dönemde yaşamış insanlara göre, daha güçlü bir sadakate ve kültürleriyle, gelenekleriyle, tarihleriyle ilgili olarak daha sağlam bir farkındalığa sahip olduğu söylenebilir.[125]

Süreç nasıl işlerse işlesin, öne çıkan iki faktör mevcut sosyo-dini durumu, en azından batı dünyası için, çelişkili hale getirmektedir. Bunlardan birincisi, varsayılan seçenek olarak görülse de, dini kimliğin bir tercih haline gelmiş olduğudur. İkincisi ise, seçilmiş bu kimliğin, farklı tercihlere karşı aleni düşmanlığın toplumsal anlamda kabul edilemez olduğu ve çok nadiren gerçekleştiği durumlarda işlevsel bir rol üstlendiğidir.[126] Böylelikle hoşgörü toplumsal ve ahlaki bir değer haline gelmiştir.[127] Bu durum da, çoğu zaman çoğu toplumlar için, dini kimliğin, inançlı toplumların tarihsel gelenekleriyle derin bağlarından yoksun, özelleştirilmiş bir ilişkiye dönüşmesiyle sonuçlanmıştır.[128]

Günümüzde din eğitimi ve din olgusu ile ilgili kuramların ortaya çıkması, dini kimlik oluşumu çerçevesinde din, kimlik, kültür, millet, tarih, dini eğitim kavramları arasındaki ilişkinin irdelenmesini gündeme getirmiştir. Din ve din eğitimi, birçok araştırmacı ve sosyal bilimciye göre, dini kimliğin oluşturulması amacına sahiptir. Kimlik kavramının teorik anlamda son derece tartışmalı bir kavram olmasının yanı sıra,

---

[124] David Tracy, *The Analogical Imagination: Christian Theology and the Culture of Pluralism*, New York: Crossroad, 1981, 9.

[125] Terrence Murphy, Cyril J. Byrne, *Religion and Identity: the Experience of Irish and Scottish*, Jesperson Press, London, 1987, 28.

[126] Keith Robbins, *History, Religion and Identity in Modern Britain*, Hambledon Press, London, 1993, 7.

[127] Din-hoşgörü ilişkisinin ve dini kimliğin toplumlar, milletler için ne kadar önemli olduğunu daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse; din, bütün kimliklerin en derininde yer alan aidiyettir. Zira tarih boyunca benlikle, insanın ve varlığın anlamıyla ilgili en tatminkâr cevabı din vermiştir. Dinlerin çizdiği anlam haritaları insanlara kılavuzluk eder. Dinler, aynı zamanda gündelik yaşamın tamamını kuşatan birer ahlâk düzeni sunduğu için kişiliğin oluşumuna yön verir. Yine din, bazı davranış biçimlerini diğerlerine tercih etmemizi sağlayan kültüre de şekil veren önemli unsurlardan biridir. Dil, ırk, tarih, kültür, maslahat ve coğrafya gibi kimliği oluşturan ortak aidiyetler vardır. Din bunların içinde en önemlisidir.
Din, kimliği oluşturan önemli bir aidiyet olduğu gibi, diğer aidiyetlerin değerini de belirler. Dilin, ırkın, tarihin, kültürün değerini belirleyen dini kimliktir. Ayrıca dini kimlik, herhangi bir aidiyetin öne çıkarak kimliği istilâ etmesine engel olur. Yani aidiyet unsurlarının gerçek değerini muhafaza ederek bir insanın ırkçı ve cinsiyetçi olmasına, coğrafyasını diğer coğrafyalara üstün tutmasına engel olur. Neticede dini kimlik, en temel kabulleri, tasavvurları, anlamları, sembolleri, değerleri belirleyen çok önemli bir unsurdur. (Mehmet Görmez, VI. Avrasya İslâm Şurası, 5-9 Eylül 2005 İstanbul)

[128] Mircea Eliade, *The Forge and the Crucible: The Origins and Structures of Alchemy*, Harper&Row, New York, 1971, 91.

din, dini eğitim ve kimlik oluşumu arasındaki ilişkiye pek fazla ilgi gösterilmemesi, konuyla ilgili bazı sorunları gündeme getirmektedir.

Dini kimliğin oluşum süreci, Paul Ricoeur'un kimlik oluşumundaki anlatısal yaklaşım görüşü ile açıklanabilir. Kimlik fıtri değildir, doğuştan verilen bir özellik olmayıp, zamanla oluşan bir şeydir.[129] Charles Taylor'ın benzer görüşü, kimlik tanımı açısından bilgilendiricidir: "Kimlikle neyi kastettiğimizi düşünün. O, kim olduğumuz, nereden geldiğimizdir. Aslında beğeni, arzu, fikir ve isteklerimizin ifade ettiklerine karşın 'öz'dür".[130] Taylor'ın görüşlerinden de anlaşılabileceği üzere kimlik oluşumu, yukarıda bahsedilen öz kavramının gelişimi ile doğrudan ilişki içerisindedir. Ricoeur da, insan yaşamı hakkındaki düşünceleri doğrultusunda bu durumu açıklayıcı bazı ifadeler kullanmıştır.[131]

Ricoeur'un kimlik oluşumundaki anlatısal yaklaşımının ana teması, zamandaki süreklilik sorunudur.[132] Ricoeur'a göre, 'zamandaki süreklilik veya aynılık sorusu, kişinin sabit (değişmeyen) kimliği ile ilgilidir'[133]. Bununla beraber, Ricoeur, zamandaki süreklilik sorununu, "bireyin kişilik veya bireysel kimliği yani 'Ben kimim?' sorusu ile ilgili" [134] olduğundan dolayı, gelecekle de ilişkilendirir. Bu bakımdan Ricoeur, 'kişinin kendine sadakati ve sözünde durması örneklerini, kimliğin aynılığa indirgenemeyeceğini göstermek'[135] için ortaya koyar. Böylelikle başkarakteri olduğumuz kendi yaşam öykümüzün anlatıcısı haline gelerek, kendi kimliklerimizi, otobiyografik anlatılarımızın kurgusuyla ilişkilendirerek oluştururuz.[136]

Anlatısal kimlik anlayışı ve dini kimliğin doğası arasındaki ilişki her ne kadar basit bir şekilde tanımlanabilecek gibi görünse de, dinin tanımı olmaksızın meselenin anlaşılması daha da zor olacaktır. Tillich[137] dinin nihai bir ilgi konusu olduğunu

---

[129] A. W. Van Haaften, *An Inquiry into the Foundations of Development and Education*, Coutinho, Muiderberg, 1986, 112.
[130] Charles Taylor, *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*, Princeton University Press, Princeton, 1994, 33.
[131] Paul Vermeer, Johannes Van Der Ven, "Religious Identity Formation: An Educational Approach", *International Journal of Education and Religion*, Radboud Nijmegen Catholic University, II, 2, Leiden, 2001, 109.
[132] Vermeer, 109.
[133] Paul Ricoeur, *Oneself as Another*, University of Chicago Press, Chicago, 1992, 116.
[134] Ricoeur, 118.
[135] Ricoeur, 123-124.
[136] Paul Ricoeur, "Life in Quest of Narrative", 141-147, ed. D. Wood, *On Paul Ricoeur, Narrative and Interpretation*, Routledge, London, 1991, 143.
[137] Paul Tillich, *Systematic Theology*, *Volume I.*, London, 1978.

söylemiştir, diğer bir ifadeyle din, insan varlığının bütünlüğü ve eşsizliği ile ilişkilidir.[138] Esasen dini kimlik oluşumunun altında yatan hermenötik çalışma, bir tarafta kültür ve gelenekte bulunan dini öyküler ile diğer tarafta bireylerin yaşam öykülerinin arasında aracılık etmektedir.[139]

> Dinin, bir toplum içerisindeki salt dinî işlevlerinin ötesinde önemli tamamlayıcı toplumsal işlevlerinin da bulunduğuna ve bu çerçevede onun kişisel ve toplumsal kimlik belirlenmesindeki ve özellikle de, hızlı değişim süreçlerine maruz bulunan toplumların karşı karşıya kaldıkları kimlik sorunlarının çözümündeki tamamlayıcı işlevlerinin önemine işaret etmek gerekiyor.[140]

Din ve kimlik üzerine yapılan çalışmalarda, yakın geçmişte ve günümüzde çıkan savaşların üçte ikisinin dini, etnik ve milli kimlik kavramları ile ilgili olduğu görülmektedir.[141] Bu durum, dini gruplar arasındaki çatışmaların merkezindeki faktörlerin neler olduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Dini kimliğin korunması niçin şiddet içeren olaylara neden olmaktadır? 11 Eylül bombalamaları sonrası, dünya gündemi dini şiddet kavramı üzerine yoğunlaşmıştır. Elbette ki, dini kaynaklı şiddet olayları yeni bir kavram değildir.[142] 11 Eylül sonrası retorik −Samuel Huntington'ın

---

[138] Din, esasen metafizik boyutu bir tarafa, çağdaş işlevselci ve yapısal-işlevselci sosyologların da tanıklık ettiği gibi aynı zamanda toplumda son derece hayatî rollere sahip en temel ve belirleyici toplumsal bir olgudur. Başını Marksist sosyologların çektiği çatışmacı kuram yanlılarıyla değişmeci kuram yanlılarının bir kısmı dine her ne kadar olumsuz bir işlev yükleseler de o, esas itibariyle tipik olarak dört türlü işlevi yerine getirmektedir: Anlam verme işlevi, **kimlik kazandırma işlevi**, yapısal işlevler ve kültürel işlevler. Kimlik ve aidiyet duygusu kazandırma işlevinde ise din, bulunduğu çevreden uzak, yeni bir çevre ya da ülkeye göç eden insanlar için bir kimlik kaynağı olarak çok önemli bir role sahiptir. Ayrıca aile gibi hem dini hem de doğal bir bağlılık kurumu üyelerinden uzak bir ortamda dini grup, insanlara önemli bir aidiyet duygusu kazandırabilmektedir. ABD gibi göçmenlerden oluşan bir ülkede dini zümreleşmeciliğin (denomenationalism) ileri düzeyde gelişmesinin nedeni; söz konusu zümrelerin, onlara bu yeni çevrede kendilerini tanımlama aracı olarak işlev görmesi fazla şaşırtıcı bir durum olmasa gerekir. Ali Coşkun, "Din ve Kimlik", MÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, 24, 2003/1, 5-23.

[139] Vermeer, 114.

[140] Coşkun, 5.

[141] R. Scott Appleby, *Ambivalence of the Sacred*, New York, Rowman&Littlefield Publishers, 2000, 17.

[142] İngilizler, Galli ve İskoçlar birer birer Protestan olmalarına rağmen İrlandalıların çoğu Katolik kilisesine bağlı kalmışlardır. Bu durum günümüze kadar devam eden İrlanda'daki mezhep kavgasının temelini oluşturmaktadır. İngiltere'nin VIII. Henry sonra gelen hükümdarları I. Elizabeth ve I. James zamanında İrlanda tamamen İngiltere'nin hâkimiyeti altına girdi. İngiltere hükümdarları İrlanda halkını Protestan yapmak için büyük bir çaba gösterdiler. Adaya İngiliz ve İskoç Protestanlar yerleştirerek

Clash of Civilizations ve *the Remaking of the World Order* gibi eserleri yazmasına neden olmuştur− dünyanın ve dünya düzeninin nüfuzlu medeniyetler ve dini gruplar tarafından yeniden tanımlandığı/tasarlandığı iddiasını gündeme getirmiştir.

Huntington'ın eserlerinde incelemiş olduğu meseleler arasında, ilk sırada 'İslam ve Batı dünyası arasındaki düşmanlık ve kırılmalar'[143] gelirken, Hristiyan kültürü ve değerleri arasındaki yıpranmanın Protestan-Katolik-Ortodoks mezhep çatışmaları nedeniyle ortaya çıkması, az da olsa üzerinde durulan meseleler arasındadır. Bu ve buna benzer olaylar, medeniyetler çatışmasının temel nedeni olarak dini ayrılık/farklılıkların ortaya çıktığı algısını güçlendirmektedir. Huntington'ın *medeniyetler çatışması* kuramı, elbette, dini çatışma konusunu gündeme getiren tek mercek değildir. Din genellikle çatışmayı haklı göstermek için kullanılmakta, dolayısıyla −dünyadaki birçok din barış içerisinde yaşama ve hoşgörü konuları üzerinde durmasına rağmen− çatışmanın kaynağı ve sebebi haline gelmektedir.[144] Aralarında Johan Galtung'un da olduğu birçok araştırmacı, 'dinin ikircikli doğası üzerine çalışmalar yapmaktadırlar ve dinin içerisinde hem savaşa hem barışa sebebiyet veren −farklı derecelerde− unsurlar barındırdığı'[145] görüşüne sahiptirler.

Savaş ve barış gibi iki zıt kavrama neden olabilecek unsurlara sahip olması, dinin kimlik üzerinde de uç sonuçlar doğurabileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Din ya da mezhep çatışmaları içerisinde yaşayan veya belli bir süre geçiren birey, olumsuz deneyimlerden etkilenecek, dini kimlik oluşumu esnasında şiddet, savaş, ayaklanma, çatışma ve düşmanlık gibi olgulardan beslenmek zorunda kalan bir kimliğe sahip olmak durumunda kalacaktır. Bunun sonucunda ise, kendi kimliğine ve benliğine yapışan bu kavramlardan ötürü, hiç tanımadığı, daha önce karşılaşmadığı, hakkında fikir sahibi olmadığı kişi ya da gruplarla ilgili önyargılara sahip olacak, hatta belki de −bazı durumlarda− söz konusu kişi ya da gruplara karşı düşmanlık besleyecektir.

---

sömürgeler kurdular. Daha sonra bu Protestanlar İrlanda'nın aristokrasisini oluşturdular. Adadaki Katolik çoğunluk arasında onlara karşı günümüze kadar süren bir hoşnutsuzluk ortamı oluştu. Bkz. Mesut Şöhret, "Etno-Dini Milliyetçilik Bağlamında İrlanda Sorunu", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi IV, (2013): 39-76.

[143] Samuel P. Huntington, *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*, University of Oklohoma Press, Norman, 1991, 73.

[144] Huntington, 79.

[145] Johan Galtung, "Religions, Hard and Soft", *Cross Currents*, New York, Winter 1997-98 (1997).

Bu tarz çatışmalar her ne kadar dini ideoloji kaynaklı gibi görünse de, politik ve psikolojik etkileri ve sonuçları gözle görülür boyutlara ulaşmaktadır. Uluslararası çapta etkilere ve sonuçlara sahip bu çatışmaların altında yatan nedenler arasında, insani ihtiyaçlardan yoksun olma, bölge ya da toprak gibi nadir kaynaklar için rekabet veya mücadele, ileri derecede güvensizlik ve korku, tarihsel geçmişe dayalı kin duygusu, kurban edilme psikolojisi ve gündemde fazla yer bulmayan travma, yaşam kaybı ve milli çapta zarar görme gibi unsurlara neden olan, aralıksız devam eden savaş bölgesinde yaşama gösterilebilir. Tüm bu faktörlerin fiziki ve psikolojik etkileri, kimlik oluşumu ve gelişimi ile bireylerin toplum içerisindeki rol/görevlerini ciddi bir biçimde yaralamaktadır.

Katolik ve Protestanlar arasındaki mezhep çatışması, İngiltere-İrlanda arasında tarih boyunca yaşanan politik-dini gerginlik üzerinden kimlik kavramına da sıçramıştır. Özellikle 1920'li yıllarda etkisini hissettiren, iki ülke arasındaki uzun süreli anlaşmazlık veya çatışma, temelde dini kimlik olgusu ile ilişkilendirilmekteydi ve Kuzey İrlanda'daki Katolik topluluğun görüşü doğrultusunda, Protestan kesimin İngiltere'de (Britanya'da), Katolik kesimin de İrlanda'da bir araya gelme özlemi şeklinde temellendirilmekteydi. 1998 yılında yapılan *Good Friday Agreement* (Hayırlı Cuma Anlaşması) yavaş ve istikrarlı bir barış sürecine katkıda bulunurken, İrlanda'nın bazı bölgelerindeki mezhepçi zihniyetin hiç olmadığı kadar güçlü olduğu da iddia edilmekteydi.[146] Din ve mezhep kökenli süreçlerden geçerken bazı sorunlarla karşılaşan toplumlar, yıllar boyunca kimlik oluşum/gelişim süreçlerine yansıyan olumsuz sonuçlar nedeniyle birbirlerinden uzak kalmışlar, hatta bazı dönem ve bölgelerde nefrete varan derecede davranışlar sergilemişlerdir. Tarih boyunca İngiltere-İrlanda arasında yaşanan bu tarz çatışmalar, kimlik ve kolektif dini şiddet üzerine psikanalitik düşünceler ve dini-mezhepçi kimliğin mit ve gerçekleri gibi konular ışığında detaylı bir şekilde incelenmiştir. İngiltere ve İrlanda arasında yüzyıllar boyunca süren gerginliğin yanı sıra, iki ülkenin ortaklaşa almış olduğu barış kararlarının da tarihte yer aldığını belirtmek gerekmektedir.[147]

---

[146] Appleby, 18.

[147] 1950 ve 1960'lı yıllarda görece önemli bir ekonomik gelişme yaşandıysa da Kuzey İrlanda'nın Katolik nüfusu bundan yeterince yararlanamamış ve işsizlik Katolikler arasında hızla artmaya başlamıştır. Ekonomik sorun demek daha fazla radikalizm ve çatışma demektir. Nitekim 1950'lerin sonunda IRA şiddeti en yüksek noktasına ulaşmıştır. Fakat bu tarihteki saldırılar küçük çaplı karakol saldırıları olmuş

2.5. MİLLET VE KİMLİK

Millet ve milliyetçilik, kapsamlı ve tarih boyunca tartışmalara konu olmuş iki önemli kavramdır. Bu iki kavramın doğru bir şekilde algılanması için ulus-devlet anlayışı önemli bir yer tutar.[148] Bunun yanı sıra, 'milliyetçilik insanları ulus-devlet anlayışı altında organize etmeyi kabul eden bir doktrindir'[149] görüşü de dikkate alınmalıdır. Millet ve milliyetçilik kavramlarının tarihsel oluşum/dönüşüm süreçleri içerisinde endüstrileşme ve modernleşmenin de önemli etkileri olmuştur.[150] Milli kimlik düşüncesi ve bu kimliğin oluşum süreci hakkında ortaya atılan düşünceler de, millet ve milliyetçilik gibi kavramlardan sıklıkla söz edilmeye başlandığı Fransız devrimi ve sonrasında gündeme geldiği için, ulus-devletler ile birlikte toplumların milli kimlikleri hayati önem taşır hale gelmiş ve dini ve etnik kimliklerin önüne geçmiştir. Devletlerin de toplumları tek bir kimlik altında toplamaya çalışması ve bu yönde politikalar yürütmesi, milli kimliğin oluşumunda dil ve kültür gibi önemli unsurları ön plana çıkarmıştır.[151]

Fransız devrimi sürecinde burjuvazi, devleti kendi meşruiyetine dayandırdığı 'halk' kavramını tanımlamaya kalktığında, sınırları kendinden evvel belirlenmiş ve tarihsel süreçte birleşmiş topraklar üzerinde yaşayan 'halk', yani 'millet' kavramı öne çıkmıştır. Devlet, vatandaşlarını tek bir kimlik altında toplamaya yönelik politika gütme yoluna gitmiş, insanların ortak bir milli kimlik altında toplanma aracı ise, milli dil ve kültür olmuştur. O halde, 'millet' kavramının toplumlar için çok önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmek gerekir.

Millet kavramı tarihte ilk olarak İngiltere ve Fransa ile birlikte gerçek bir olgu haline gelmiştir.[152] Onuncu yüzyıldan itibaren, kilise ve feodal yapılardan önce şehirler

---

ve daha çok sınırın güneyinden yapılan saldırılara dayanmıştır. Bu saldırılarda l6 kadar polis öldürülmüştür. İngiltere ve İrlanda hükümetleri bu eylemlere karşı işbirliği kararı alınca 1962'de saldırılar da kesilmiştir. Bkz. Mesut Şöhret, 56.

[148] B. Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism.* London, Verso, 1989, 59.

[149] James G. Kellas, *The Politics of Nationalism and Ethnicity*, Hong Kong, McMillan, 1991, 29.

[150] E. Gellner, *Nations and Nationalism*. Oxford: Basil Blackwell, 1983, 55.

[151] Montserrat Guibernau, "Anthony D. Smith on Nations and National Identity: A Critical Assessment", *Nation and Nationalism*, 10, (1/2),(125-141) 134.

[152] Ruth Wodak, Rudolf De Cillia, Martin Reisigl, Karin Liebhart, *The Discursive Construction of National Identity*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1999, 10.

ve bölgeler toplumlar için en önemli faktörler konumundayken, ticaretin ve ilişkilerin gelişmesi ile birlikte millet sınırları doğal olarak şekillenmeye başlamıştır.

> Böylelikle, mutlakıyetçi monarşilerin temsil ülkeleri Fransa, Britanya ve İspanya millet kavramının oluşum ve gelişim sürecine ciddi katkılarda bulunmuş, kendilerine ait kültürlerini, dillerini, geleneklerini, yaşam tarzlarını ve örf-adetlerini önce kendi içlerinde oluşturup geliştirmiş, daha sonra da sömürgecilik politikaları eşliğinde, başka bölgelere taşıyarak oradan edindikleri deneyimler ve karşılaştıkları yeni kültürler sayesinde, milli kimliklerini zenginleştirmişlerdir.[153]

Her ne kadar Fransız devrimine kadarki süreçte, yeteri kadar olgunlaşmış ve zengin bir milli kimlikten söz edilemese de[154], öncü politik sosyologlardan Alexis de Tocqueville'in *Amerika'da Demokrasi* adlı eserindeki ifadesiyle;

> sosyal değil de politik bir devrim niteliği taşıyan Fransız İhtilali, eski dönemlerdeki millete ait dinamiklerin ortadan kaldırılması, üretim ve paylaşım gibi unsurların dönüşüme uğraması, 'eşitlik, kardeşlik, özgürlük' kavramları altında yeni bir toplumsal yapı oluşturulması ve tüm bu sürecin millet kimliğin oluşumuna katkılar sağlaması[155]

anlamında oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Toplumsal bir olgu ya da düşünce olarak milli kimliğin incelenme sürecinde milletlerin ve milliyetçiliğin ortaya çıkmasında önemli rol oynayan dinamikler her zaman dikkate alınmalıdır. Dünyanın milletlere ayrılmış olması, her milletin kendisini diğer milletlerden ayıran özelliklere sahip olması ve kültürünü, tarihini ve millet duygusunu korumaya çalışması ve her bir bireyin bir millete ait olması millet ve milliyetçiliğin temelinde yer alan unsurlardır. Dolayısıyla milletler sosyal ve politik

---

[153] Wodak, 31.
[154] Şerif Mardin, *Center and Periphery in the Ottoman Empire*, New York: Syracuse University Press 2005, 167.
[155] Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*, çev. Arthur Goldhammer, The Library of America, New York, 2004, 54.

gücün tek yasal kaynağıdır.[156] Milli kimliği tanımlarken "kolektif kültürel kimliğin bir türü"[157] ifadesini kullanan Anthony Smith, milli kimliğe ait özellikleri şu şekilde sıralar:

- Tarihi bir toprak, ülke ya da yurt,
- Ortak mitler ve tarihi hafıza,
- Ortak bir kitlesel kamu kültürü,
- Topluluğun bütün fertleri için geçerli ortak yasal hak ve görevler,
- Topluluk fertlerinin ülke üzerinde serbest hareket imkânına sahip oldukları ortak bir ekonomi[158]

Anthony Giddens, Smith'ten çok farklı bir tanımlama getirmese de, milli kimlikte önemli bir yere sahip 'ait olma duygusu'nun önemine özellikle vurgu yapmıştır. Giddens'ın milli kimlik anlayışı 'tarihsel ve kültürel şartların ortaya çıkardığı bir nevi psikolojik bir aidiyettir'[159].

Millet, milliyetçilik, kimlik, kültür, dil, milli kimlik gibi kavramların kapsamlı ve algılanması kolay olmayan tanımlamalara sahip olması, milli kimlik kavramının da birden fazla tanımının yapılmasını gerektirmiştir. Çünkü dünyanın her yerinde millet anlayışı aynı olmadığı gibi, devletlerin yönetilme şekli, vatandaşlarına verdikleri haklar, bulunduğu bölgenin millet anlayışı, o bölgeye ait kültür(ler), toplumun millet anlayışı da farklı tanımların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Örneğin Monsterrat Guibernau milli kimlik için 'üyelerinin kökensel olarak ilişkili olduğuna dair bir inanca sebep olan, kendine özgü bir karakterler bütününün ortak paylaşımı vasıtasıyla oluşan, akışkan ve dinamik doğasıyla modern bir görüngü'[160] şeklinde bir tanımlama yapmaktadır. Perry Anderson ise, milli kimliği 'olgusal ile ideal olanı, değişebilir unsur ile ölümsüzü kaynaştıran şey'[161] olarak tanımlamıştır.

Milli kimliğe ait farklı tanımlamalardan da anlaşılabileceği üzere, millete ait dil ve kültür bir farklılık ve aidiyet duygusu oluşturmakta ve aslında her bir millete göre milli

---

[156] Anna Triandafyllidou, "National Identity and the 'other' ", 593–612, *Ethnic and Racial Studies*, Volume 21, Number 4, July 1998, 595.
[157] Anthony Smith, *Milli Kimlik*, İletişim Yayınları, Çev: Bahadır Sina Şener, İstanbul, 1999, 31.
[158] A. Smith, 34.
[159] Anthony Giddens, *Tarihsel Materyalizmin Çağdaş Eleştirisi*, Paradigma, Çev: Ümit Tatlıcan, İstanbul, 2000, 50.
[160] Guibernau, 136.
[161] Perry Anderson, *Tarihten Siyasete Eleştiri Yazıları*, İletişim Yayınları, Çeviri Editörü: Simten Çoşar, İstanbul, 2003, 369.

kimlik tanımının yapılabileceği iması da çıkarılabilmektedir. Çünkü milli kimliğin merkezinde 'farklılık' kavramı yatmaktadır −bir milleti ötekinden farklı kılan unsurlar, toplumun milli kimlik dinamiklerini de belirleyen en önemli özelliklerdir. Bir İngiliz'i İrlandalıdan, Fransız'ı Cezayirliden, Türk'ü Yunanlıdan, İspanyol'u Portekizliden ayıran özelliklerin bir kısmı −her ne kadar şu anda bağımsız ülke konumundaki bazı yerler bir zamanlar aynı yönetim altında yer aldıysa, tarihte ortak paylaşımlar içerisinde bulunduysa, kültürler-arası ilişkiler kurduysa da− milli kimliğe ait özellikleri oluştururken, diğer bir kısmı da o ülkelere ait millet özelliklerini belirlemektedir.

Milli kimlik diğer kimlik türleri −kültürel kimlik, ırksal kimlik, etnik kimlik, dini kimlik vb.− ile benzer özellikler taşısa da, zaman zaman bu kimlik türlerini kapsayıcı bir işleve bürünürken, 'kimi zaman da modern dünyada yabancılaşmış, tek başına kalmış, diğer bireylerle iletişimini/ilişkilerini koparmış bireye aidiyet duygusu kazandırarak onu sahiplenmiştir'[162]. Elbette ki, bireyin kimlik oluşumu sürecinde nasıl bir millet anlayışı içerisinde bulunduğu, milletinin nasıl bir tarihsel sürece sahip olduğu, hangi milletlerle etkileşim içerisinde bulunduğu ve mevcut yönetim şeklinin o birey ve onun düşünce yapısı üzerinde nasıl izlenimler bıraktığı, milli kimliğe ait özelliklerin çerçevesini de belirlemiş olur. Örnek vermek gerekirse, sürekli olarak savaş, çatışma, bağımsızlıktan uzak bir yönetim, tarihsel geçmiş içerisinde deneyimlenen uluslararası gerginlikler ile karşılaşan bireyin milli kimlik özellikleri ile barış içerisinde, huzurlu, savaş ve çatışmalardan uzak, düşüncelerini özgürce ifade edebilen bir bireyin milli kimlik özellikleri birbirinden çok farklı olacaktır.

Eğer milli kimlik ortak kitle kültürüne dayalı olacaksa ve vatandaşlığı da içerecekse, o halde bu kavramın modernleşme öncesi zamanlarda yer alması pek de mümkün değildir.[163] Çünkü o dönemlerde vatandaşlık hakkı çok az sayıda kişiye verilirdi, dolayısıyla da sıradan insanların oluşturduğu ve birçok haktan mahrum kişilerin milli kimliğe sahip olmadığı ortadadır. Bu görüş her ne kadar Smith'in *When is a Nation?* adlı eserinde ifade etmiş olduğu 'oldukça kuvvetli milli duyguların ve milli kimliğe ait unsurların eski dönemlerde yansıtıldığı olaylara şahit olduk, bu yansımaları

[162] Keith Fitzgerald, *The Face of the Nation: Immigration, the State, and the National Identity*, Stanford University Press, California, 1996, 231.
[163] Fiztgerald, 237.

en azından eğitimli elit bireyler arasında da olsa gördük'[164] görüşüyle ters düşse de, vatandaşlık olgusunun milli kimliğin özelliklerinden biri haline dönüştürülmesi bu durumun modern ulus-devlet anlayışıyla yakından alakalı olduğunu göstermektedir. Smith, milli kimliği milletin vatandaşları tarafından paylaşılan ortak bir değer olarak görmektedir, fakat çoğu zaman günümüz tartışmalarına konu olan millet ve devletin 'eş-süreli'[165] olmadığı düşüncesini göz ardı etmektedir.

Sonuç olarak, Baskların ya da Katalanların, hatta İskoçların milli kimliği yok mudur? Bir devletin vatandaşı birden fazla milli kimliğe sahip olabilir düşüncesi de göz ardı mı edilmelidir? Daha önce de ifade edildiği üzere, burada milli kimlik kavramına ait tanımların çok çeşitli ve kapsamlı olması, aslında bu tarz soruların günümüzde sıklıkla gündeme gelmesine neden olmaktadır. Millet ve devlet kavramlarının her geçen gün değişime ve dönüşüme uğradığı birçok yerde toplumların aynı hızda milli kimlik değişimi ve dönüşümü yaşaması beklenemez.[166] Ancak milletler ya da devletler, vatandaşlarına ya da toplumun bireylerine kendi sınırlarını ve tanımlamalarını doğru bir şekilde anlatarak milli kimliğin oluşum sürecini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilirler. Unutulmaması gereken bir diğer nokta da, bir milletin vatandaşı olmayan bir bireyin kendisini vatandaşı olduğu millete değil de içinde yaşadığı toplumun milletine ait hissedebilmesi ve oranın milli kimliğini de taşıyabilmesidir.

2.6. IRK, ETNİK KÖKEN VE KİMLİK

Irksal ve etnik kimlik, bireysel ve kolektif kimlik olgularının ana hatlarını belirleyen önemli unsurları içerisinde barındırmaktadır.[167] Bazılarına göre, azınlık meselelerinin gözle görülür ölçüde tartışıldığı Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya gibi ülkelerde, ırksal ve etnik kimlik bilinçli şekillerde ortaya konmaktadır.[168] Bu ortaya konma süreci çoğu zaman çelişkili iki toplumsal ve kültürel etki tarafından tetiklenmektedir. İlk olarak, dini, ailevi, eğitimsel ve komşu topluluklar aracılığıyla

[164] Anthony Smith, 8.
[165] Guibernau, 138.
[166] Smith, 24.
[167] J. H. Katz, "The Challenge of Diversity", 1-17, C Woolbright (ed.), *College Unions At Work*, Monograph No. 11, Association of College Unions International, 1989, 1.
[168] Katz, 1.

kültürel değerlerin ve geleneklerin içerisine bilinçli bir şekilde dâhil olma, olumlu bir etnik kimlik duygusunun yavaş yavaş oluşmasına yardımcı olur.[169] İkinci olarak ise, yukarıdaki durumun aksine, bireyler kendi ırkları ve etnik kökenleri nedeniyle karşılaşmış oldukları olumsuz muameleler ve medyada yer alan haberler aracılığıyla etnik kimlik olgusunu süzgeçten geçirmelidir.[170]

Bu iki durumdan da anlaşılabileceği üzere, azınlık konumunda yer alan insanlar farklı bir etnik oluşum yapısına sahip olup, çoğunluğun oluşturduğu toplumlarda daha az arzu edilen kişiler olarak yerlerini almaktadırlar. Özellikle beyaz Amerikalılar, İngilizler, Fransızlar etnik ve ırksal kimliği, kendilerine has davranışları, değerleri, inançları ve çıkarımları aracılığıyla çoğu zaman bilinçsiz şekillerde ortaya koymaktadır.[171] Onlar için etnik köken genellikle gözle görülmeyen bir olgudur. Çünkü toplumsal normlar ırksal, etnik ve kültürel taslakların etrafında oluşturulur ve daha sonra da 'etnik' kimlikten çok 'Standart Amerikan/İngiliz kültürü'[172] olarak değerlendirilirler. Bilinçli olarak gerçekleşmeyen bu etnik kimlik oluşum süreci, kendisini günlük tavırlarda, davranış biçimlerinde ve sıradan işlerde göstermektedir. Birçok azınlık kültürün aksine, ne beyaz toplumlar aracılığıyla etnik kimliğin bilinçli olarak aşılandığı çok sayıda örnek vardır ne de farklılıklara dayanan etnik muameleler medyada beyazlarla özdeşleştirilir.[173]

2.6.1. Irksal ve Etnik Kimliğin Tanımları

Irk ve etnik köken oluşumları, tanımlanması ve belirli bir çerçeveye yerleştirilmesi zor ve karmaşık süreçlerdir. Konu üzerinde çalışmalar yapan araştırmacılar, bu kavramların anlaşılmasını zorlaştıran unsurlardan söz ederlerken çok da tutarlı hareket etmemektedirler.[174] Kısaca ifade etmek gerekirse, ırksal ve etnik

[169] Katz, 2.
[170] Katz, 2.
[171] Howard Gardner, *Extraordinary Minds: Portraits of Exceptional Individuals and Examination of Our Extraordinariness*, New York, Basic Books, 1997, 21.
[172] Gardner, 23.
[173] A. F. Chavez, Guido-DiBrito, Florence *Racial and Ethnic Identity Development*, Verso, New York, 1989, 42.
[174] Chavez, DiBrito, Florence, 21.

kimlik ‘geleneksel kategorileri aşar ve psikoloji, edebiyat, teoloji, felsefe başta olmak üzere birçok disiplinde tartışılan temel konulardan biri haline gelmektedir’.[175]

Irksal kimlik olgusu çoğu zaman yanlış anlaşılmış ve tartışmalara yol açmıştır. Kavramın bazı anlamları biyolojik açılardan değerlendirilmiş,[176] bazıları ise toplumsal açılardan ele alınmıştır.[177] Biyolojik bir kategori olarak ırk bir bireyin ‘fiziksel özelliklerinden, gen havuzundan ve kişilik niteliklerinden’[178] ortaya çıkmaktadır. Avrupalılar, özellikleri ayırt edici unsurlar olarak kullanıp insanları fiziksel özelliklerine ve ahlaki niteliklerine göre hiyerarşik olarak sıralamışlardır; en üstte Kafkasyalılar daha sonra Asyalılar ve Amerikan yerlileri, merdivenin son basamağında da Afrikalılar.[179] Ancak bu özelliklerin ötesine geçildiğinde, farklı ırksal gruplar arasında farklılıktan çok benzerliklerin, aynı gruba ait kişiler arasında ise benzerlikten çok farklılıkların olduğu görülmektedir.[180]

> Günümüzde, ırksal kimlikle ilgili edebi ve teorik değerlendirmeler biyolojik bağlamda değil (ki bu ırkçılığa ait bir bakış açısını ima edebilir), daha çok toplumsal bir oluşum şeklinde ele alınmaktadır. Bu durum da belirli bir ırksal grupla ortak bir mirasa sahip olduğunu düşünen bireyin algısı üzerine kurulu grup ya da kolektif kimlik duygusuna gönderme yapmaktadır.[181]

Ancak ırksal kimlik, çoğu zaman, bireylerin diğer insanları özellikle ten renklerine göre kategorize ettiği bir çerçeve olarak görülmektedir.[182] Ten rengi (buna aynı renkte olup kültürel ve dini farklılıklara göre az da olsa açık ya da koyu bir renge

---

[175] H. W. Harris, “Introduction; A Conceptual Overview of Race, Ethnicity and Identity” in H. W. Harris, H. C. Blue and E. E. H. Griffith (ed.), 1-19, *Racial and Ethnic Identity: Psychological Development and Creative Expression*, New York, Routledge, 1995, 2.
[176] P. R. Spickard, “The Illogic of American Racial Categories”, 13-26, in M. P. P. Root (ed.), *Racially Mixed People in America*, Thousand Oaks, California, 1992, 17.
[177] J. E. Helms, “White and People of Color Racial Identity Models”, 97-110, in J. G. Ponterott, J. M. Casas, I. A. Suzuki, C. M. Alexander (ed.), *Handbook of Multicultural Counseling*, California, Sage, 1995, 101.
[178] Spickard, 14.
[179] Spickard, 19.
[180] A. Littlefield, L. Lieberman, L. T. Reynolds, “Redefining Race: The Potential Demise of a Concept in Anthropology”, *Current Anthropology*, 1982, 23, 644.
[181] J. E. Helms, “Introduction: Review of Racial Identity Terminology”, 1-14, in J. E. Helms (ed.), *Black and White Racial Identity: Theory, Research and Practice*, Westport, Praeger, 1993, 3.
[182] C. C. O’Hearn, *Half and Half: Writers Growing Up Biracial and Bicultural*, New York, Pantheon Books, 1998, 63.

sahip olduğu iddia edilen gruplar da dâhil), bireylerin ve grupların farklı olduğunu düşündükleri kişileri kendilerinden uzaklaştırmak için kullandıkları etiketleme yollarından yalnızca birisidir.[183] Irksal kimlik, insanların nasıl göründüğü ile ilgili yüzeysel bir değerlendirmeye sahipken, bu insanların nasıl muamele gördükleri konusunda çok daha detaylı özellikler ortaya koymaktadır.

Etnik kimlik, genellikle toplumsal bir oluşum olarak düşünülmektedir.[184] Bu olgu bireyin kendisini 'üyelerinin, kendileri ya da başkaları tarafından, ortak bir kökene sahip olduğu veya ortak kültürün unsurlarını barındırdığı düşünülen, ya da ortak köken ve kültürün belirleyici unsur olduğu ortak eylemler içerisinde bulunan geniş topluluklarla'[185] özdeşleştirmesi olarak görülmektedir. Etnik kimlik çoğu zaman, bireylerin benzer geleneklere, davranış biçimlerine, değerlere ve inançlara sahip olduğunu düşündükleri kişilerle bilinçli veya bilinçsiz olarak ortak bir bağ kurdukları çerçeve olarak da nitelendirilebilir.[186] Bu bağlantı noktaları bireylere etraflarındaki dünyayı anlama olanağı sağlar. Ancak olumlu etnik grup mesajları ve destekleri, topluma ait olumsuz mesajlar karşısında yer almazsa, o zaman birey utanç duygusu içerisine girebilir ve kendi etnik kimliğinden uzaklaşabilir.[187] Etnik kimlik gelişimini oluşturan en önemli unsur, bireyin kendi kültürel değerleri, davranışları, inançları, gelenekleri ve 'bilinçli bir şekilde gerçekleştirdiği özdeşleşme sürecine doğru eğilimidir'[188]. Etnik ve ırksal kimlik modelleri, aynı zamanda, bireyin kendi kültürü ve diğer kültürlerle arasındaki ilişkisini/iletişimini anlamaya yarayan teorik yapıyı oluşturmaktadır.

2.6.2. Irksal ve Etnik Kimlik Gelişimi

Irksal ve etnik kimlik gelişimi ile ilgili modeller ve kuramların sayısı son 30 yıl içerisinde, özellikle 'eritme potası' (melting pot) olgusu, ırksal ve etnik köken farklılıklarına sahip toplulukların anlaşılmasını kolaylaştırmaya başladığından beri, bir

[183] Chavez, DiBrito, Mallory, "Learning to Value the 'Other': A Model of Diversity Development", paper presented at the National Association of Personnel Administrators, Atlanta, 1996.
[184] M. C. Walters, *Ethnic Options: Choosing Identities in America*, Berkeley, California, University of California Press, 1990, 4.
[185] J. M. Yinger, "Ethnicity in Complex Societies" in L. A. Coser, O. N. Larsen (ed.), *The Uses of Controversy in Sociology*, New York, Free Press, 1976, 200.
[186] Steven Ott, *The Organizational Culture Perspective*, Chicago, The Dorsey Press, 1989, 81.
[187] Ott, 103.
[188] Yinger, 167.

hayli artmıştır. Kimlik gelişim model ve kuramlarının birçoğu köklerini ya Erik Erikson'ın psikolojik araştırmalarında[189], Marcia'nın kimlik oluşum çalışmalarında[190], ya da Jean Piaget'nin bilişsel yapı çalışmalarında[191] bulmaktadır. İlginç bir biçimde, tüm kimlik modelleri benliğin tanımlanmasındaki psikolojik süreç üzerine yoğunlaşmaktadır.[192]

Irksal kimlik gelişimi modelleri, özellikle Afrikalı-Amerikalıların siyahîlere has deneyimleri anlamaları için geliştirilmiş olsalar da, İngiltere, Almanya ve Fransa gibi farklı bölgelerde sürecin değişik sonuçlarını da görmek mümkündür. William E. Cross Jr. tüm bu süreçleri 'psikolojik siyahlaşma'[193] veya bir nevi 'yeniden sosyalleşme'[194] olarak değerlendirmiştir. Burada farklı geçmişlere, kültürlere ve kökenlere sahip kişilerin çok-kültürlü bir kimliğe nasıl sahip olduğu üzerinde durulmaktadır. Cross'un ortaya attığı bu model ırksal kimliğin dinamik bir ilerleme olarak algılanmasına yönelik olup etnosentrik çerçevelerinin ve çok-kültürlülüğün anlaşılmasını kolaylaştırmıştır.[195]

J. E. Helms ise ilk beyaz ırk kimliği modellerinden birisini oluşturmuştur. Bu model beyaz ırk üstünlüğünün varlığını ve bireysel, kültürel ve kurumsal ırkçılık gibi unsurları öngörmektedir.[196] Helms'in modeli, ırksal kimliğin gelişimi için ırklar arası ilişkilere ait ana hatların belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Helms'in önerisi beyazlar için ırksal kimliğin siyahîlere veya kendilerinden farklı gördükleri beyaz gruplara karşı algıları, duyguları ve davranışları ile ilgili olduğu yönündedir. Cross'a ve Helms'e ait ırksal kimlik modelleri başkalarının ırksal algılamalarının ne olduğu −bunlar ırkçılıkla ilgili düşünceler olabilir− veya bireye ait benliğin ırksal açıdan nasıl algılanması gerektiği −bu da ırksal kimlik gelişimi ile ilgili olabilir− gibi konuları tartışmaktadır.

Etnik kimlik gelişim modelleri ise, çoğu zaman, insanların aileden ve etraflarındaki topluluklardan gelen kültürlerden neler öğrendikleri ile ilgilidir. Bir başka deyişle, etnik kimlik duygusu ortak bir kültür, din, coğrafya ve birbirlerine kuvvetli

---

[189] Erik Erikson, *Identity and Life Cycle*, New York, Norton, 1959/1980.
[190] Marcia, "Identity in Adolescence", *Handbook of Adolescent Psychology*, New York, Wiley, 1980.
[191] Jean Piaget, *The Origins of Intelligence in Children*, New York, International Universities Press, 1952.
[192] N. J. Evans, D. Forney, F. Guido-DiBrito, *Student Development in College: Theory, Research and Application*, San Francisco, Jossey-Bass, 1998, 36.
[193] W. E. Cross Jr., "The Psychology of Nigrescence: Revising the Cross Model", 90-99, in J. G. Ponterott, J. M. Casas, I. A. Suzuki, C. M. Alexander (ed.), *Handbook of Multicultural Counseling*, California, Sage, 1995, p. 97.
[194] Cross, 36.
[195] Chavez, DiBrito, 41.
[196] Helms, 11.

sadakat, akrabalık ilişkisi ve yakınlıkla bağlı kişilerin dilleri sayesinde gelişmektedir.[197] Etnik kimliğin gelişimine katkıda bulunan ve kültüre ait unsurları oluşturan faktörler arasında ritüeller, semboller ve davranışlar yer almakta ve bu unsurlar da arka planda yer alan kültürel değerler, inançlar ve çıkarımlar sayesinde ortaya konmaktadır.[198] Kimlik gelişim modelleri, belirli bir etnik grup içerisindeki ortak özellikleri ön plana çıkarmaktadır.

Bu modeller arasında en dikkat çekeni, Jean Phinney tarafından ortaya atılan modeldir. Phinney (1990) her etnik gruba uygulanabilecek bir etnik kimlik süreci geliştirmiş olduğu modelinde, 'çoğu etnik grubun iki temel çatışma noktasını çözmesi gerektiği'[199] önerisinde bulunmaktadır. Bunlardan ilki, baskın olmayan grup üyelerinin baskın beyaz grup üyeleri tarafından maruz kaldıkları kalıplaşmış yargı ve önyargı sorununu çözmeleri gerektiği düşüncesidir. İkinci olarak ise Phinney, çoğu etnik azınlık gruplarının baskın ve baskın olmayan gruplar arasındaki değer sistemlerinin çatışmasını çözüme kavuşturması ve ortaya iki-kültürlü değer sistemlerinin çıkmasına olanak sağlaması düşüncesini ifade etmektedir.[200] Phinney'nin modeli, etnik benlik olgusunun anlaşılması ve bu olgunun gelişimini tetikleyen unsurların ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Burada benzer kültür geçmişine sahip, tarihsel süreç içerisinde yakın ilişkilerde bulunmuş, zaman zaman da ortak paydada hareket etmeye çalışan toplumların (örneğin İngiltere, İskoçya, İrlanda) etnik ve ırksal kimlik oluşum/gelişim süreçlerine de gönderme yapıldığı söylenebilir.

Sonuç olarak, hem ırksal hem de etnik kimlik, ilişkilerin yorumlanması neticesinde toplumların deneyimlerini ve bu deneyimlerden neler algıladıklarını etkilemektedir. Bu toplumların sahip olduğu ırksal ve etnik kimlikler sonucunda azınlık grupları ve uluslararası topluluklar bilinçli ve ortak bir iletişim ve paylaşım noktası bulmayı hedeflemektedir. Bunlar kimi zaman yönetimler tarafından desteklense de, çoğu zaman birlik ve bütünlüğü bozmaya yönelik hareketlerce engellenmektedir.[201] Toplumların çok-kültürlülük bağlamında olumlu öğrenim ve deneyimler elde etmesi,

---

[197] V. Torres, *Empirical Studies in Latino/Latina Ethnic Identity*, paper presented at the National Association of Student Personnel Administrators, Baltimore, Maryland, 1996.
[198] Ott, 99.
[199] Jean Phinney, "Ethnic Identity in Adolescents and Adults: Review of the Research", *Psychological Bulletin*, 1990, 500.
[200] Phinney, 503.
[201] C. Vontress, "A Personal Retrospective on Cross Cultural Counseling", 149-164, *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 1996, v. 24, 161.

birden fazla perspektifin bir arada barınabileceği, görüş ayrılıklarının düşünce özgürlüğü sınırları içerisinde ifade edilebileceği ve farklılıkların saygıyla karşılanabileceği ortamların artmasına olanak sağlayacaktır.

2.7. KİMLİK POLİTİKALARI

Kimlik politikaları insanların tanımlandığı grupların perspektiflerini ve ilgi alanlarını inceleyen politik argümanlardır.[202] Kimlik politikaları, aynı zamanda, insanların politikalarının kendi kimliklerine ve bu kimliklerin toplumsal organizasyonlarla aralarındaki ilişkilerine göre nasıl şekillendiğini incelemektedir.[203] Bu toplumsal gruplar içerisinde ırk, sınıf, din, cinsiyet, cinsiyet kimliği, etnik köken, ideoloji, millet, cinsel eğilim, kültür, bilgi tercihi, tarih, müzik veya edebiyat ilgi alanları, sağlık durumu, meslek ve hobi gibi konularla ilgili gruplar yer almaktadır.[204]

Kimlik politikaları kavramı sosyal bilimlerde ve beşeri bilimlerde "çok kültürlülük, kadın hareketleri, sivil haklar, lezbiyen ve gey hareketleri, Kanada ve İspanya'daki ayrılıkçı hareketler, sömürgecilik sonrası Asya ve Afrika'daki şiddet içeren etnik ve milliyetçi çatışma"[205] gibi kapsamlı olguları tanımlamak için yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Renee R. Anspach kavramı ilk kez 1979 yılında kullandığında, aslında engelli insanların toplum içerisinde sahip olması gerektiğini düşündüğü haklara bir gönderme yapmıştır. Ancak kavram sonraki on yıl içerisinde öylesine yaygınlaştı ve hem politikada hem de sosyal ve beşeri bilimlerde öylesine sık kullanılmaya başlandı ki, çağdaş etnik köken araştırmalarından toplumsal yapı ve Marksist politikalara kadar her alana nüfuz etti. 1990'ların ortalarına gelindiğinde, içerisinde etnik köken çatışmaları ve genel anlamda milliyetçiliğin da yer aldığı kimlik politikalarına yapılan göndermeler ortaya çıkmıştır.[206]

Kimlik politikaları kavramına ve bu kavramla ilgili toplumsal hareketlere özellikle sınıf hareketleri, feminist hareketler, gey, lezbiyen ve bi-seksüel hareketler, engellilere ait hareketler, etnik köken menşeili akımlar ve sömürgecilik sonrası akımlar içerisinde

---

[202] Sandra F. Joireman, *Nationalism and Political Identity*, Continuum, London, 2003, 124.
[203] Cressida Heyes, "Identity Politics", Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2012, 11-11.
[204] Heyes, 14.
[205] Mary Bernstein, "Identity Politics", 47-74, *Annual Review of Sociology*, Vol. 31, 2005, 47.
[206] Aleksandra Alund, "Alterity in Modernity", 38(4):311-22, *Acta Sociology*, Hungary, 1993, 312.

rastlanabilir. Kavram, geniş bir tartışma ve eleştiri alanına sahiptir.[207] Toplumsal etkileşim yapısı içerisinde bulunan azınlık etkisi de kimlik politikalarının en temel unsuru olarak görülmekte ve aslında çoğunluğu oluşturan gruplar azınlıklara ait davranış, görüş ve inanışlardan etkilenmektedirler.[208]

Kavramın kullanım geçmişine bakıldığında, sömürgecilik sonrası kuramların eleştiri dünyasını fazlasıyla etkisi altına aldığı, kurgu eserleri içerisinde kimlik olgusu üzerinde çok sayıda denemelerin yer aldığı 1970'ler ve sonraları öne çıkmakta, politik ve akademik söylem içerisinde de kimlik politikaları üzerinde etraflı çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda, kimlik politikalarının amaçlarından birinin ezilen veya baskı gören grupların içinde bulundukları durumu bilinçlendirme hareketi ile ifade edebilmelerini sağlamak olduğu söylenebilir. Bir örgütleme şekli olarak kimlik politikalarının yakın ilişki içerisinde olduğu durum şudur; 'bazı toplumsal gruplar (örneğin kadınlar, etnik azınlıklar, cinsel azınlıklar, vb.) baskı görmektedir ve bu da grupları kültürel emperyalizme, şiddete, sömürülmeye, marjinalleştirilmeye veya güçsüzleştirilmeye karşı savunmasız bırakmaktadır'[209].

Kimlik politikaları ilk olarak liberal demokrat toplumların radikal düşünceleri arasında etkisini hissettirmeye başlamış ve özellikle insan haklarına vurgu yapılan ortamlarda baskın söylemin içerisinde yer almayı başarmıştır.[210] Dolayısıyla kavramın genellikle aykırı görüşleri veya sıkıyönetim taraftarı devletleri ifade etmek için kullanılmadığını belirtmek gerekmektedir.[211] Aslında kimlik politikalarına ait unsurları feminist hareketin, etnik köken hareketlerinin ve gey-lezbiyen özgürlüğü hareketlerinin ilk söylemlerinde görmek mümkündür. Hatta Karl Marx'ın bir sınıfın kendi farkındalığına varması ve böylece kendisine ait bir sınıf bilinci oluşturmasına yönelik ifadelerinin de kimlik politikalarının ilk izlerini taşıdığı söylenebilir.[212]

Kültürel politikalar içerisinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülen kimlik politikalarının bir başka tanımını da L. A. Kauffman yapmıştır. Kauffman tanımında 'kimliğin kendisi −tüm detayları, ifade ediliş tarzı ve doğrulanması− politik bir eserin en

[207] Heyes, 15.
[208] Jorieman, 131.
[209] Heyes, "Identity Politics", Stanford Encyclopaedia of Psychology, April, 2015, 19.
[210] Heyes, 21.
[211] Phillip E. Hammond, "Religion and the Persistence of Identity." Journal for the Scientific Study of Religion 27 (1): 1-11, 1988.
[212] Hammond, 6.

temel odak noktası[olmalı]dır'[213] demektedir. Dolayısıyla kimlik politikaları, Kauffman'a göre, yaşamın politikayla ilgisi olmayan alanlarını özellikle politikanın içerisine doğru çekmiştir. Bu alanlar içerisinde; "cinsellik, kişiler arası ilişkiler, yaşam tarzı ve kültür"[214] yer almaktadır. Kimlik gruplarını kültürel farklılıkların tanınması ve onlara saygı duyulması gerektiği şeklinde tanımlayan araştırmacılara ait görüş, kimlik politikalarının kültür ve kültüre ait alt unsurlarla yakından alakalı olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin Wendy Brown 'marjinalleştirme kimlik gruplarına ait kültürün temelini oluşturur'[215] şeklinde bir yorumda bulunurken, aynı zamanda şunu ileri sürmektedir: 'marjinalleştirilmiş kültürel kimliklere dayalı hakların savunulması yalnızca devleti kontrol eden söz sahibi gruplar tarafından üst seviyelere çıkartılmış bir toplumsal düzenlemeye yol açacaktır.'[216]

Craig Calhoun 'ırksal/etnik gruplara ait kimlik tabanlı politikaların, kadın hareketlerinin, toplum tarafından dışlanmış kişilerin kendilerini ifade etmeye çalışma çabalarının aslında yeni bir şeyler söylemek için önemli olduğu'[217] görüşüne sahiptir. Calhoun'a göre sosyal kuram böylesi hareketlenmelerin merkezini heterojen, nispeten demokratik bir kamu alanında baskı altına almaya çalışmaktadır.

> Çoğu modelde görülen kimlik oluşumu −bunların içerisinde Habermas'ın meşhur kamusal alan kuramı de yer alır− bireyi kamusal bir ortama girmeye hazırlamaktadır. Bu oluşum bireye güç ve kendisine özgü fikirler sağlamaktadır. Diğer taraftan kamusal alan eşit bir ifade ortamı oluşturmak için bireyi sınıfa, etnik kökene ve cinsiyete ait farklılıkları bir kenara bırakmaya davet eder. Ve dolayısıyla kolektif iradenin rasyonel politik oluşumundan önce engellerin aşılması yerine, birbirinden farklı özelliklere sahip grupları –politikanın birer nesnesi olarak– gündem haline getirilmesi imkânsız bir yapıya dönüştürmektedir.[218]

---

[213] L. A. Kauffman, "The anti-politics of Identity", 90(1):67-80, *Social Rev.*, 1990, 68.
[214] Kauffman, 69.
[215] Wendy Brown, *States of Inquiry: Power and Freedom in Late Modernity*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1995, 19.
[216] Brown, 43.
[217] Craig Calhoun, "Social Theory and the Politics of Identity", 9-36, *Social Theory and the Politics of Identity*, Oxford: Blackwell, 1994, 11.
[218] Craig Calhoun, "Preface", 1-7, *Social Theory and the Politics of Identity*, Oxford: Blackwell, 1994, 2.

Calhoun'a göre kimlik politikaları zaman zaman sınırlandırılmalı, hatta günah keçisi olarak gösterilmelidir, çünkü bu kavram sistemli ve ilerlemeci kararlılığı aşan kaotik ve politik söylemlerin bir karşılığıdır. Kolektif faaliyet uzun süredir farklı ölçülerde uygulanmaktadır: belirli sömürgeci ve yeni-sömürgeci bağlantı noktalarında; bölgesel, dini, etnik hareketlilikler ve direnişlerde olduğu gibi.[219] İnsanların daha az kahramanlık öykülerine rastladığı ve daha fazla çelişkili durumlar ile tarihsel dönüşümler yaşadığı, 'etnografik zorluklarla karşı karşıya kaldığı'[220] işte tam da bu durumdur.

Kimlik bunalımları, aidiyet yoksunluğu, dışlanma, ötekileştirilme ve marjinalleştirilme gibi konuların sıkça telaffuz edilmeye başladığı dönemlerde, kuramcılar da bu duruma vurgu yapmak amacıyla içinden çıkılmaz söylemler geliştirip, toplumun deneyimlediği zorlukları farklı bir yöntemle ele almaya çalışmışlardır. Stuart Hall, Gramsci'nin ırksal ve etnik oluşumlarla ilgili söylemlerinden yola çıkarak, 'kültürel, ırksal ve etnik özdeşleştirmelerin çağdaş kimlik politikalarında temel bir yere sahip olduğu[221]'nu ifade etmektedir. Ayrıca insanların sadece toplumsal ve tarihsel bağlantılar ve kopukluklar aracılığıyla aktif bir şekilde 'herhangi bir mekânda etkin eylemlere muktedir birer eyleyen'[222] olduklarına vurgu yapmaktadır. Burada eyleyen haline dönüştürülen bireylerin kimlik oluşumu ve gelişimi süreçlerinde deneyimledikleri kültürel, dilsel, dini, ırksal, etnik kökene ait ve toplumsal deneyimleri, bilinçaltlarında yer alan veya kendilerine dayatılmış politik unsurlar da göz ardı edilmemelidir. Hall'a göre bu konumlandırma, aslında insanları birer 'toplumsal aktör'[223] olarak tanımlayan ve günümüz ve geçmişte yer alan söylemler aracılığıyla bu insanların toplumda yer edinmelerini sağlayan kültürün ortaya çıkardığı bir sonuçtur.

M. Feher, 1996 yılında yazmış olduğu 'Empowerment Hazards: Affirmative Action, Recovery Psychology and Identity Politics' adlı makalesinde, kimlik politikalarından hareketle, politik hakkın mağduriyet dilini benimsemeye başladığını ifade etmiştir. Feher, aynı zamanda, kimlik gruplarını bir kültürle eş değer görmenin

---

[219] Roy Wagner, *The Invention of Culture*, Chicago, University of Chicago Press, 1975, 28.
[220] Wagner, 49.
[221] Stuart Hall, "Gramsci's Relevance for the Study of Race and Ethnicity", 10(2): 5-27, *Journal of Communication Inquiry*, 1986, 9.
[222] Stuart Hall, "Subjects in History Making Diasporic Identities", 289-300, *The House that Race Built*, ed. Wahneema Lubiano, New York, Vintage, 1998, 290.
[223] Hall, 1986, 16.

açık bir şekilde yanlış ve potansiyel olarak tehlikeli olduğunu ileri sürmüş ve bunun da, örneğin kendilerini aşağılanan bir kültürün savunucusu olarak gören beyaz ırkçı grupların meşrulaştırılmasına yol açabileceğini ifade etmiştir. Burada, elbette, o kültürün içerisinde bulunduğu toplumların kimlik oluşumları ve bu süreçlerde tarihsel anlamda ne tür bir oluşum/gelişim deneyimledikleri fazlasıyla önemlidir.

Yirmi birinci yüzyılın başlamasıyla birlikte, kültür ve kimlik kavramları yaygın kullanımını sürdürmüş, kavramlar arasındaki ilişkiden söz edilirken kimlik politikalarının ne kadar etkin olduğu üzerinde durulmuştur. Bu dönemlerde konuyla ilgili yazılmış makalelerin büyük bir çoğunluğunda ortaya atılan önemli iddialardan biri hemen her sosyal bilimler meselesi içerisinde sıklıkla yer alan 'kimlik ve kimlik politikaları olgularının aslında geç kapitalist veya post modern kültürün içinde bulunduğu dünya sistemi için çok büyük bir önem teşkil ettiği'[224] düşüncesidir.

Bu görüşe paralel olarak, en azından kültürel bir seviyede gelişimini sürdüren küreselleşme –baskın politik ve ekonomik düzeni temelinden tehdit etmediği sürece– etnik, ırksal ve cinsel farklılıklara izin vermekte hatta bunların oluşmasını teşvik etmektedir. Böylelikle gelenekler, içerisinde bulundukları durumdan sürekli olarak kurtarılmakta, yeniden yaratılmakta ve farklı kimliklerin içerisinde yer aldığı üretken oyunlar aracılığıyla pazarlanmaktadır.[225] Bu bağlamda Frederic Jameson ve özellikle David Harvey yazmış oldukları eserlerde 'kimliklerin ve geleneklerin metalaştırılması[226]'nın tarihsel bir an ile ilgili olduğunu ve kimliğin 'esnek bir şekilde yeniden yapılandırılmasının küresel bir değişim'[227] sayesinde olduğunu ifade etmektedirler. Bu durumla ilgili kayıtlar nerede, ne zaman ve nasıl sorularına göre değişkenlik gösterirken, 1970'lerde yaşanmış küresel ekonomik kriz bir dönüm noktası olarak düşünülmüş ve bunun sonucunda da yeni bir kültürel olgu –postmodernite– ortaya çıkmıştır.[228]

---

[224] James Clifford, "Taking Identity Politics Seriously: the Contradictory, Stony Ground...", 94-112, *Without Guarantees: Essays in Honour of Stuart Hall*, edPaul Gilroy, Lawrence Grossberg, and Angela McRobbie. London: Verso Press, 2000, 100.
[225] Clifford, 100.
[226] Frederic Jameson, "Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism", 146: 53-97, *New Left Review*, 1984, 60.
[227] David Harvey, *The Condition of Postmodernity*, Oxford, Blackwell, 1990, 85.
[228] Clifford, 101.

Sonuç olarak, toplumların kimlik oluşumlarında çevresel faktörlerin ve kültürel unsurların, millet geçmişi ve politik arka planlar ile bir araya gelmesi sonrası ortaya marjinalleştirilme, azınlık olarak görülme, dışlanma, ırkçılığa maruz kalma, toplum dışarısına itilme gibi sorunlarla karşı karşıya kalınabilir ya da ılımlı bir politika ve toplum haritası çıkarılıp gerginlikler, çatışmalar, kimlik bunalımları, kutuplaşmalar ve din, dil, ırk, etnik köken, millet gibi unsurların temel oluşturduğu ayrılıkçı politikalar sonlandırılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İRLANDA'NIN SÖMÜRGECİLİK SONRASI SÖYLEMDEKİ YERİ VE İNGİLTERE-İRLANDA TARİHSEL ART ALANI

İrlanda zengin kültürel ve sanatsal geçmişi sayesinde, yüzyıllar boyunca dünya edebiyatına çok önemli eserler katmıştır. İrlandalı yazarların eserleri, ülkenin bağımsızlığına katkıda bulunmuş, bağımsızlık sonrası dönemde ülkenin İngiltere ile arasındaki gergin sürecin üzerinde sıklıkla durarak, toplumun tarihini unutmamasına yardımcı olmuştur. İngiliz yönetiminden kurtulduktan sonra ekonomik anlamda bağımsızlaşan ve refah seviyesini yükselten İrlanda, kültürünün içine işlemiş sömürgecilik politikalarının izlerini üzerinden at[a]mamıştır. 1900'lü yılların başlarında, William Butler Yeats, James Joyce ve Douglas Hyde gibi yazarların ortaya çıkardığı İrlanda Edebiyatının Uyanışı ve ülkenin son yarım yüzyıldaki ekonomik başarısı İrlanda'nın dünyada önemli ülkelerden birisi haline gelmesini sağlamıştır. Ancak yıllar boyu devam eden sömürgecilik sürecinin etkileri, ülkenin kültürel bilincine yerleşmiş, çağdaş İrlanda edebiyatında fazlasıyla yer almıştır.[229] Yirminci yüzyılın başlarında, İrlandalı yazarlar milli bir kimlik oluşturma çabasına girmişken, çağdaş yazarlar ülkenin bağımsızlığını ve milliyetçi duruşunu kabul etmiş, sömürgecilik sonrası sürecin merkezine bireyi almışlardır.[230] Çağdaş İrlanda romanında, sömürgecilik sonrası sürecin etkilerinin farkında olmak, kimlik sahibi bir İrlanda vatandaşı için hayati önem taşıyan, öznelliğini ön plana çıkaran en önemli özellik haline gelmiştir.

İrlanda'nın İngiltere ile gergin tarihsel süreç boyunca yaşamış olduğu mücadeleler, ülkenin sömürgecilik sonrası sürece ait bir devlet olduğuna yetecek nitelikte değildir. Lois Tyson, bu konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: 'Amerika Birleşik Devletleri ve İrlanda sömürgecilik sonrası sürece ait milletler değiller…özellikle İrlanda, çok uzun yıllar boyunca Britanya kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğu için…'[231]. Aslında birçok eleştirmen arasındaki ortak görüş, sömürgecilik sonrası eleştiri geleneğinin sömürgeleştirilmiş üçüncü dünya ülkeleri ile ilgili olduğu yönündedir. Homi Bhabha, M. H. Abrams ve Charles Bressler gibi

---

[229] Andrew Murphy, *But the Irish Sea Betwixt Us: Ireland, Colonialism&Renaissance, Literature*, The University Press of Kentucky, Kentucky, 1999, 126.
[230] Dermot Bolger, *The Vintage Book of Contemporary Irish Fiction*, Vintage Books, London, 1995, 347.
[231] Lois Tyson, *Critical Theory Today: A User Friendly Guide*, 2nd ed., Routledge, New York, 2006, 424.

kuramcılar sömürgecilik sonrası sürece atıfta bulunurken, bu kuramın dünyanın güçlü ülkelerinin hükmettiği üçüncü dünya ülkeleri bağlamında değerlendirilmesi gerektiği düşüncesini ortaya atmaktadırlar. Bu düşünceye sahip kuramcıların hemen hiçbiri, sömürgecilik sonrası edebiyat içerisinde İrlanda'dan bahsetmemektedir.[232]

M. H. Abrams *The Glossary of Literary Terms* adlı eserinde sömürgecilik sonrası kuramın 'Afrika, Asya, Karayipler ve Güney Amerika'daki üçüncü dünya ülkelerine yoğunlaştığını'[233] ifade ederek İrlanda'yı açık bir şekilde bu tartışmanın dışarısında bırakmıştır. Bressler'ın *Literary Criticism: An Introduction to Theory and Practice* adlı eserinde de sömürgecilik sonrası edebiyat, 'bir zamanlar beyaz, eril Avrupa'ya ait kültürel, politik ve felsefi geleneğin boyunduruğu altına girmiş, Avustralya, Yeni Zelanda, Afrika, Güney Amerika'daki sömürgeleştirilmiş ya da eskiden sömürgeleştirilmiş kültürlere ait yazılar'[234] şeklinde tanımlanmıştır. Buradaki tanımlamaya göre, İrlanda sömürgecilik sonrası geleneğin kenarında riskli bir konuma yerleştirilebilir, çünkü ülke halkı, çok daha uzak ülkelerdekilerin yazdıklarına göre, beyaz, eril Avrupa'nın kültürel, politik ve felsefi geleneğine daha yakın bir konumdadır.[235]

Tyson'ın da belirttiği üzere, İrlanda'nın sömürgecilik sonrası edebiyat tartışmaları içerisinde yer almaması, ülkenin sömürgeci devlete benzerliğinden kaynaklanmaktadır. Sömürgecilik sürecinin etkileriyle ilgili etraflı tartışmalar sunan *The Empire Writes Back* adlı eserde, Bill Ashcroft, Gareth Griffiths ve Helen Tiffin 'Afrika ülkeleri, Avustralya, Bangladeş, Kanada, Karayipler, Hindistan, Malezya, Malta, Yeni Zelanda, Pakistan, Singapur, Güney Pasifik Ada ülkeleri ve Sri Lanka hep sömürgecilik sonrası edebiyata ait olan bölgelerdir'[236] iddiasında bulunmaktadırlar. Ancak onlar da İrlanda'yı bu uzun listenin dışarısında bırakmışlardır. *Empire Writes Back* adlı eserin ilerleyen bölümlerinde İrlanda'dan 'Ülke edebiyatı da bizim mevcut sömürgecilik sonrası anlayışımız içerisinde değerlendirilebilir ve böylece Britanya edebiyat geleneğine ışık

---

[232] Murphy, 129.
[233] M. H. Abrams, *The Glossary of Literary Terms*, 8th ed., Thomson Wadsworth, Boston, 2005, 245.
[234] Charles E. Bressler, *Literary Criticism: An Introduction to Theory and Practice*, 4th ed., Upper Saddle River, Pearson, 2007, 235-36.
[235] Colin Graham, *Deconstructing Ireland: Identity, Theory, Culture*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2001, 68.
[236] Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, Helen Tiffin, *The Empire Writes Back*, 2nd ed., Routledge, London, 2002, 2.

tutulacaktır'[237] şeklinde bahsedilmesine rağmen, ülke sömürgecilik sonrası kuramın ana akımı içerisine dâhil edilmemektedir.

İrlanda'ya bu şekilde bir düşünce yapısı ile bakmak, yalnızca İrlanda değil Britanya edebiyat geleneğinin tam anlamıyla anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Declan Kiberd, *The Empire Writes Back* adlı eserde, İrlanda'nın görmüş olduğu muameleden rahatsız olmuş ve 'sömürgecilik sonrası edebiyat üzerine yakın zamanda yapılmış bir kuram ve uygulama çalışması olan *The Empire Writes Back,* belki de yazarları, bu beyaz Avrupalıların kendi niyetlerini savunabilecek bir örnek olamayacak kadar tuhaf olduklarını düşündükleri için, İrlanda meselesini hızlıca geçmiştir'[238] şeklinde bir yorum getirmiştir. *Inventing Ireland* adlı eserinde, Kiberd, tıpkı Tyson gibi, İrlanda'nın sömürgecilik sonrası tartışmaların dışarısında bırakılma nedeninin, 'ülkenin İngiltere coğrafyasına ve kültürüne sömürgecilik sonrası sürece dâhil edilemeyecek kadar benzemesinden'[239] kaynaklandığını ifade etmektedir.

Sömürgecilik sonrası çalışmaların tanımlanmasında, ülkeler arası ilişki yapısının çoğu zaman birinci dünya ülkelerine karşı üçüncü dünya ülkeleri şeklinde olması nedeniyle, birçok eleştirmenin odak noktası söz konusu tartışmalarda yer alan bir ülkenin ekonomik istikrarı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla eleştirmenlerin çoğu zaman gözlerinden kaçırdığı şey, sömürgeleşme sürecinin ülke üzerinde bırakmış olduğu kültürel ve psikolojik tahribatın ekonomik istikrara rağmen devam ediyor olmasıdır.[240] Ancak sömürgecilik sonrası çalışmaların en çok üzerinde durduğu nokta bir zamanlar sömürgeleştirilmiş ülkelerin ekonomik durumudur. Dolayısıyla İrlanda'nın listede yer almaması o kadar da şaşırtıcı değildir. Zira Christina Hunt Mahoney'nin de *Contemporary Irish Literature: Transforming Tradition* adlı eserinde belirttiği üzere, 'İrlanda daha önce görülmemiş bir ekonomik refah durumunun keyfini çıkarmakta ve yakın gelecekte Avrupa milletlerinin arasında yer alma ihtimalini giderek güçlendirmektedir'[241]. Ülkenin ekonomik gelişimine ve dünya çapında ses getiren edebi konumuna rağmen, İrlanda hâlen İngiltere'nin hegemonyasından kalan etkilerle baş

[237] Ashcroft ve ark., 23.
[238] Declan Kiberd, *Inventing Ireland,* Harvard U P, Cambridge, 1995, 5.
[239] Kiberd, 6.
[240] Mark Quigley, *Empire's Wake: Postcolonial Irish Writing and the Politics of Modern Literary Form*, Fordham University Press, New York, 2013, 124.
[241] Christina Hunt Mahoney, *Contemporary Irish Literature: Transforming Tradition*, Palgrave Macmillan, 1998, 1.

etmeye çalışmaktadır. İngiltere'nin İrlanda'da tarih boyu süren varlığı, İrlanda kimliğini ve kültürünü bozmak ve yok etmek için yüzyıllar boyunca öylesine aşikâr izler bırakmıştır ki, İrlanda, tarihsel ve kültürel anlamda gördüğü zulme yönelik çok sayıda edebiyat eseri ürettiği için, her anlamda sömürgecilik sonrası sürece ait bir ülke olarak tanımlanabilir.

Hem İrlanda çalışmaları, hem de sömürgecilik sonrası kuram konularındaki bazı önemli eleştirmenler, sömürgeciliğin milletler üzerine etkileri tartışmasında İrlanda'yı konuya her zaman dâhil etmişlerdir. Prem Poddar ve David Johnson, *A Historical Comapnion to Postcolonial Thought in English* adlı eserlerinde İngiltere-İrlanda ilişkileri ile ilgili, 'İrlanda birçok kişiye göre İngiltere'nin en eski sömürgesi olarak değerlendirilmektedir. İki ada arasındaki temel politik ilişkilerin tarihi 1155 yılına dayanmaktadır'[242] şeklinde bir yorum getirmiştir. İki eleştirmen, aynı zamanda İngiltere ile İrlanda arasındaki geçmişten ötürü, 'İrlanda'ya ait İngilizce yapılmış tüm kültürel üretimlere sömürgecilik veya sömürgecilik sonrası söylem ışığında bakılabileceği şeklinde sağlam bir argüman ortaya atılabilir'[243] iddiasında bulunmuştur. Bir başka eleştirmen Stephen Howe ise, 'İrlanda yüzyıllardır İngiliz ya da Britanyalı emperyalist boyunduruğun kurbanıdır. Hem Güney hem de Kuzey İrlanda, halen emperyalizmin mağdurudur. İrlanda Cumhuriyeti, yüzyıllar boyunca birikmiş sömürgecilik izlerini kültürel kimliklerinden temizlemelidir'[244] der.

Howe gibi Stephen Bonnycastle da sömürgecilik sonrası edebiyata ait tartışmalarında, İrlanda'nın 'çoğu zaman yaşamış oldukları unutulmasına rağmen, uzun yıllar boyunca İngiliz sömürgeci politikalardan mustarip olduğunu ve on ikinci yüzyıldan yirminci yüzyıla kadar İngiltere tarafından acımasız bir muameleye maruz kaldığını, topraklarına el konduğunu ve vatandaşlarının haklarından mahrum edildiğini'[245] ifade etmiştir. Bu düşünceye sahip eleştirmenler, İrlanda'yı ekonomik durumundan ötürü değil, yüzyıllar boyunca maruz kaldığı boyunduruğun psikolojik ve kültürel etkilerinden ve ülkenin tarihsel süreçteki mücadelesinden ötürü sömürgecilik sonrası tartışmalara dâhil etmektedirler.

---

[242] Prem Poddar, and David Johnson,,*A Historical Companion to Postcolonial Thought in English*, Columbia U P, New York, 2005, 242.
[243] Poddar and Johnson, 246.
[244] Stephen Howe, *Ireland and Empire: Colonial Legacies in Irish History and Culture*, Oxford, 2000, 1.
[245] Stephen Bonnycastle, *In Search of Authenticity: An Introductory Guide to Literary Theory*, Broadview Press, New York, 2007, 236.

Seamus Deane ve Declan Kiberd gibi İrlandalı edebiyat eleştirmenleri, İrlanda'nın İngiltere dışında kendi kimliğini oluşturmaya çalışan bir millet olarak sömürgecilik sonrası devlet konumunda olduğunu söylemiştir. Deane, *Nationalism, Colonialism and Literature* adlı eserinin giriş bölümünde, konuyla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

> İrlanda hem ilk hem de geç sömürgecilik süreci deneyimi yaşamış tek Batı Avrupa ülkesidir. Bunun dışında, yirminci yüzyılın ilk otuz yılında, İrlanda'nın sömürgecilik deneyiminin üstesinden gelme ve yerine 'kendine has' bir şey getirme çabasının ön plana çıktığı bir edebiyat geleneği oluşturması, millet için devingen ve temel bir kuvvet etkisi olmuştur.[246]

Aynı şekilde, Kiberd *Inventing Ireland* adlı eserinde, İrlanda üzerindeki İngiliz sömürgeci politikasının

> Dublin Kalesi aracılığı ile Londra'dan gelen politik yönetim; çok çeşitli yerleşme politikası aracılığıyla gelen sömürgecilerin bölgeyi ekonomik olarak ele geçirmesi ve bunun yanında, ekonomik ve politik gücün kaybına ve aynı zamanda ana dil ve bölge kültürünün zayıflamasına ek olarak, İrlandalılar arasında kendinden şüphe etme ve bağımlılık psikolojisinin bulunması[247]

gibi unsurlardan oluştuğunu belirtmiştir. Kiberd'a göre İrlanda, sömürgecilik etkilerinin incelenmesi için değerli bir kaynak niteliğindedir. Çünkü 'ülke, diğer sömürgelerin tersine, işgalci devlete çok yakın bir konumdadır ve iki ülke arasındaki ilişkiler, zorla olsa bile, süreklilik arz etmektedir'[248]. Britanya yönetimi altındaki Kuzey ile bağımsızlığını kazanmış Güney arasındaki ayrım, İrlanda'daki sömürgecilik tarihinin ve İngiltere'ye karşı (Kuzey İrlanda için) özgürlük adına tam anlamıyla başarılı olmayan bir mücadelenin göstergesidir. Kiberd, 'zihinleri sömürgeciliğin etkilerinden kurtarmak

---

[246] Terry Eagleton, Fredric Jameson, Edward W. Said, *Nationalism, Colonialism and Literature*, University of Minnesota Press, London, 1990, 3.
[247] Kiberd, *Inventing Ireland*, 6.
[248] Kiberd, 6.

toprakları kurtarmaktan daha zordur'[249] der. İrlanda Cumhuriyeti'ndeki yazarlar, bağımsızlıklarına rağmen, İngiltere ile aralarındaki kanlı tarihin hep var olan psikolojik etkileriyle hâlen mücadele etmek durumundadırlar.

İngiltere yönetiminden kurtulup bağımsızlığını ilan edeli epey zaman geçmesine rağmen, İrlanda halen sömürgecilik sonrası söyleme ait özelliklerin çoğunu kendi edebiyatı içerisinde barındırmaktadır.[250] Son yıllarda İrlandalı romancılar tarafından yazılmış eserlerde, sömürgecilik geçmişinin doğal bir sonucu olan İrlanda karakteristiği belirgin bir şekilde görülmektedir. İrlanda politikaları, edebi özellikleri ve benlik kavramsallaştırması, konuları her ne olursa olsun, bu romanlarda açıkça varlığını hissettirmektedir.[251] Homi Bhabha, Edward Said ve Frantz Fanon'un sömürgecilik sonrası edebiyat hakkında söylediklerine göre, İrlanda edebiyatı şimdiyi ve geleceği oluştururken, geçmiş ve tarih üzerine yoğunlaşmaktadır. Brian de Breffny konuyla ilgili şunları söylemiştir: 'İrlandalılar her zaman ciddi bir şekilde, bazılarına göre hastalıklı bir şekilde, geçmişlerinin farkında olmuştur. Ülke bugün hâlâ tarihin yükünü omuzlarında taşımaktadır.'[252] Tarihi yeniden gözden geçirmek, geçmişi hastalıklı ya da sağlıksız bir şekilde saplantı haline getirmek anlamına gelmez. Aksine, bir ülkenin uzun yıllar deneyimlediği sömürgecilik sürecinin izlerini iyileştirip, ileriye gitmesi için gerekli bir unsurdur.[253]

Seamus Deane'nin İrlanda edebiyatı ile ilgili tartışmasında belirttiği üzere, 'Toplum bir meşrulaştırma sistemine ihtiyaç duyar ve bunu ararken, kendi köklerini ve uygulamalarını ortaya çıkarabileceği bir nokta arar.'[254] İrlanda romanındaki geçmişe dönüş üzerine odaklanan bakış açısı, geçmişi sömürgeci devletin elinden alarak şimdiki zamanı meşrulaştırmaktadır. Bir zamanlar İngilizler iktidarda olduğu için, hegemonyaları döneminde tarihi yazma hakkını kendilerinde görüyorlardı. Ancak İrlanda artık bağımsız olduğu için, İrlandalı yazarlar sömürgecilerin bastırdığı ya da görmezden geldiği öyküleri cevap niteliğinde kullanmaktadır.[255] İrlanda edebiyatı,

---

[249] Kiberd, 6.
[250] Michael Hopkinson, *The Irish War of Independence*, Gill&Macmillan Ltd., London, 1998, 6.
[251] Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, Helen Tiffin, *Key Concepts in Post-Colonial* Studies, Routledge, London, 1998, 97.
[252] Brian de Breffny, *The Irish World: The History and Cultural Achievements of the Irish People*, Thames and Hudson, London, 1977, 6.
[253] Hopkinson, 19.
[254] Terry Eagleton, Fredric Jameson, Edward W. Said, *Nationalism…,* 1990, 17.
[255] Nick Pelling, *Anglo-Irish Relations: 1798-1922*, Routledge, New York, 2003, 74.

topraklarını kendi kültürel geçmişi ile pekiştirme ve dolayısıyla da kimliğini yeniden oluşturma çabasıyla, ülkenin fiziksel bir varlık olarak rolü üzerinde durmaktadır. Norman Jeffares, İrlanda'daki bu durumu 'Mekân, Uzam, Kişilik ve İrlandalı Yazar'[256] şeklinde adlandırmıştır. Jeffares, 'İrlanda'nın fiziksel varlığı, İngiliz-İrlanda edebiyatının en önemli parçalarından birisidir'[257] der.

Sonuç olarak, İrlanda'nın fiziksel mevcudiyeti, yazarların İrlanda ve İrlanda'nın tarihi ile ilgili ilişkilerini yeniden başlatabileceği bir iktidar alanı olarak kabul edilmelidir. Çünkü ülke mevcudiyetini iktidarda kimin olduğuna bakılmaksızın sürdürmektedir. Bu durum istikrarsızlıkla dolu bir tarihte değişmez bir unsurdur. Dahası, İrlandalılar toprak haklarının feshedildiği ve zorunlu sürgünün yer aldığı bir tarihin mağdurları olduğu için, duygusal açıdan topraklarını yeniden kabullenmeleri, İrlanda dışındaki ve içindeki İrlandalı yazarların kimlik oluşturmaları açısından çok önemli bir husustur.[258] İrlanda adası, İrlandalı yazarlar için, özgürlüğün ve barışın en somut temsil örneğidir. Dolayısıyla ülke, birçok İrlandalı yazarın kendilerini ve toplumlarının tarihlerini keşfetmesi açısından oldukça önemli bir role sahiptir.

3.1. İNGİLİZLİK VE BRİTANYALILIK

Britanya, İngiltere, Birleşik Krallık, Britanya Adaları ve Büyük Britanya gibi kavramlar farklı tanımlamalara sahipken, zaman zaman tanımları genişlemiş, tarihsel süreç içerisinde gerçekleşen olay ve ilişkilere göre kapsamlarının dışına çıkmış, dolayısıyla sözü geçen topraklarda yaşayan insanların kimlikleri üzerinde de değişken etkilere sahip olgular haline gelmişlerdir. Birleşik Krallık üyesi olmayan, yani İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda ülkelerinden herhangi birisinin vatandaşlığına sahip olmayan kişiler bile, Britanyalı ve İngiliz kavramları arasındaki farkı bilmekte, bu kavramları kullanmayı tercih ederlerken İngiliz hegemonyasının Britanya Adalarında yer alan diğer ülkeler üzerindeki etkisini her zaman göz önünde bulundurmaktadırlar.

Adada yaşayan insanların kendilerini tanımlamalarıyla ilgili kültürel, tarihsel, dini, dilsel açıdan olduğu kadar kimlik açısından da önemli değişkenlerin yer alması

---

[256] Norman A. Jeffares, "Place, Space and Personality and the Irish Writer", 11-40, *Place, Personality and the Irish Writer,* Ed. Andrew Carpenter, Harper and Row, New York, 1977, 19.
[257] Jeffares, 11.
[258] Pelling, 79.

bölge içerisinde yapılan tanımlamalarda bazı farklılıkları ortaya çıkarmaktadır.[259] Farklı bölgelerdeki insanların yaptığı tanımlamalarda ise kavram karmaşasının ortaya çıkması kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu karmaşanın temelde İngiltere tarihi ve kültürü ile ilgili olduğu söylenebilir. Birçok İngiliz'in kendilerini tanımlamada yaşamış olduğu zorluğun, bölgede yaşayan toplumlara ait farklı kültürlerin, dillerin, dini mezheplerin, ırkların ve kimliklerin var olmasından kaynaklandığını söylemek pek de yanlış bir düşünce değildir.[260] İngilizler adada Galli, İskoç ve İrlandalı (başka bölgelere ait olan topluluklar genellikle azınlık ya da görmezden gelinen gruplar olarak görülmektedir[261]) kişilerin yer aldığının elbette farkındadır. Ancak bu ülkelerin toplumlarını kendilerinden sürekli olarak aşağıda gördükleri, onların yaşam tarzları ve dilleri ile ilgili şakalar yaptıkları, hiçbir zaman kendilerinin bulunduğu seviyeye(!) çıkamayacaklarını düşündükleri için, kendilerini tanımlamada ciddi zorluklar yaşamaktadırlar.[262]

Henry Watson Fowler, *Modern English Usage* adlı eserinde bu durumdan şu şekilde bahsetmektedir: "*Britanya* Milletler Topluluğu veya *Britanya* Donanması ya da *Britanya* ticaretinden söz ederken halkın böbürlenmesi ve *Britonlar*ın asla ama asla köle olmayacakları için kendileriyle gurur duymaları gayet doğaldır."[263] Aslında İngilizlerin Büyük Britanya ifadesini kullanması çok sık rastlanır bir durum değildir. Bir İngiliz, Britanya ifadesini kullandığında, İngiltere dendiği zaman hissettiği duyguyu asla hissetmez.[264] Bu nedenle onun için her zaman *İngiltere* Kraliçesi vardır, o hep *İngilizce* konuşur, kendisine Kral Alfred'den günümüze *İngiliz* tarihi öğretilir ve *İngiliz* ifadesini öğrenip centilmenliğin ne anlama geldiğini anlar. *İngiltere* sözcüğünde tüm bu imalar mevcuttur, ancak '*Britanya sözcüğünde mevcut değildir*'[265]. Burada ifade edilen durum, okura hem İngilizliğin ve Britanyalılığın ne anlama geldiğini hem de İngilizlik ile Britanyalılık arasında ne tür bir ilişki olduğunu göstermektedir. Fakat bunu açıklamaktan çok tanımlar.

---

[259] Paul Ward, *Britishness Since 1870*, Routledge, New York, 2004, 14.
[260] Ward, 19.
[261] D. Morley&K. Robins, *British Cultural Studies*, New York, Oxford University Press, 2001, 41.
[262] Morley, 47.
[263] *Dictionary of Modern English Usage*, ed. Jeremy Butterfield, London, Oxford University Press, 2015, 241.
[264] Ward, 26.
[265] Morley&Robins, 42.

Britanya Devleti aslında klasik bir ulus-devlet örneği teşkil etmektedir ve devlet etnik kökene göre tanımlanmaz, içerisinde bulunan kurumlara göre tanımlanır; örneğin Parlamento ve Monarşi gibi.

> Bunun yanı sıra, Britanya Devleti aslında iki taraflı bir imparatorluk olgusuna sahiptir: her tarafa yayılmış sömürgeleri olan Britanya İmparatorluğu ve politik bir oluşumu kasteden ancak yine de kendi içerisinde bir imparatorluk imasına sahip Büyük Britanya ve Birleşik Krallık (ki bu ifadeler de aslında ülke içi bir sömürgeleşmeyi de ima edebilir).[266]

Bu bağlamda İngiltere, topraklarını genişleten ve Galler, İskoçya, İrlanda toplumlarını hükmü altına alan imparatorluk devleti olarak düşünülebilir.[267]

İngiliz milli kimliği sorunu aslında bu iki taraflılık ile ilgilidir. İngiltere ve İngilizlik, yukarıda bahsedilen imparatorluk tarihi çerçevesinde düşünülmelidir. Burada yapılması gereken şey, milli özellikler veya milli kültürün 'içeriden' (ülke içinden) tanılanmasına yönelik geleneksel yöntemlerden vazgeçilmesidir.[268] Örneğin J. B. Priestly'nin *English Journey* (1934), George Orwell'ın *The Lion and the Unicorn* (1941) ve W. C. Sellar ve R. J. Yeatman'ın *1066 and All that* (1930) adlı eserleri, öğretici olmalarına rağmen kültür, kimlik ve İngilizlik konularıyla ilgili başlangıç noktası olarak gösterilemeyebilirler.[269] Çünkü bu eserler, bahsi geçen geleneksel yöntemleri göz önünde bulundurarak ortaya bir resim çıkarmışlar ve tarihsel süreç, politik geçmiş, dini gerginlikler ya da kimlik politikaları gibi unsurları fazla dikkate almamışlardır. Yine de, özellikle Orwell, millet kültürünün özelliklerini hayal gücü ile birleştirip İngilizlik olgusuna ait temel unsurları −davranış, ahlak, bölge yaşam koşulları, kent-kasaba yaşamı, tarihiyle ilgili önemli noktalar, vb.− ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.[270] Bu tarz unsurların yer aldığı değerlendirmeler, genellikle ortaya net bir millet karakteri çıkarmaktadır.

---

[266] M. Hetcher, *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development, 1536-1966*, London, Routledge, 1975, 60.
[267] Morley&Robins, 43.
[268] 43.
[269] Simon Joyce, *Modernism and Naturalism in British and Irish Fiction, 1880-1930*, Cambridge University Press, New York, 2015, 7.
[270] Hetcher, 73.

İngiliz milli kimliği, aslında kalıntılardan oluşan bir olgu olarak düşünülmelidir; İngiltere'nin imparatorluk macerasına bir cevap veya bu maceranın sonucu ya da ülkenin dünyadaki misyonunun algılanış biçimi.[271] Sonuçta, milletler ulaşmak istedikleri yolda edindikleri deneyimler veya diğer milletlerin onlara izin verdiği ölçüde elde ettiği birikimler sayesinde ortaya bir kimlik modeli çıkarmaktadır. İngiltere için bu durum biraz karmaşık olsa da (İngiltere, Britanya, Birleşik Krallık, Büyük Britanya), güçlü devletler bunun üstesinden gelecek ahlaki anlamda taviz verme becerisine sahiptirler.[272] Dolayısıyla İngiltere söz konusu olduğunda, durumun anlaşılması için büyük resme daha dikkatli bakmak gerekmektedir.

İngilizlik kavramının oluşumunda, birçok kişiye göre, vatanseverlik, kralcılık, hatta emperyalizm dahi etkili olmuştur, ancak 'milliyetçilik hiçbir etkiye sahip değildir, çünkü birçoklarına göre İngiliz milliyetçiliği diye bir şey yoktur'[273]. Fransız İhtilali'nden sonra daha fazla duyulmaya başlayan milliyetçilik ve milli kimlik söylemleri, İngiltere'de de gündeme gelmiştir. İngilizlerin milliyetçi olduğuna dair çabalar gösterilmiş, İngilizlik olgusu üzerine sürekli olarak vurgular yapılmıştır. İngiliz milliyetçiliği 'Elizabeth döneminde'[274], 'on yedinci yüzyıldaki iç savaş esnasında'[275] adından sıkça söz ettirmiştir. Ancak yukarıda bahsi geçen tarihler farklı dönemlere ait olduğu için bu yüzyıllarda milliyetçiliğin baskın bir söylem olduğunu ifade etmek çok da doğru olmayabilir.

> Milliyetçilikle ilgili en önemli unsurlardan birinin popülist bir doktrin olduğu düşünülecek olursa, burada toplumun tüm üyeleri arasında bir çeşit bağ oluşturmak için ortaya atılan yapay bir kavram olduğu da söylenebilir; eğer kan ya da dil, ya da din ya da tarih aidiyet duygusunun niteliğini tanımlayacaksa, o halde tüm bu unsurları paylaşanlar milletin birer bireyleri olarak görülmelidir.[276]

---

[271] Gerald Newman, *The Rise of English Nationalism: A Cultural History 1740-1830*, Weidenfeld&Nicolson, London, 1987, 41.
[272] Herbert Butterfield, *The Englishman and his History*, Cambridge University Press, Cambridge, 1944, 119.
[273] Newman, xvii-xviii.
[274] Liah Greenfield, *Nationalism: Five Roads to Modernity*, Harvard University Press, Massachusetts, 1992, 29.
[275] H. Kohn, 'The Genesis of English Nationalism', *Journal of the History of Ideas*, 1940, 25.
[276] Morley&Robins, 44.

Bu nedenle birçok kuramcı milliyetçilik olgusunun yükselişe geçtiği tarih olarak, tüm vatandaşların eşitliği ilkesiyle de paralel olarak, Fransız İhtilali sonrasını göstermektedir.[277]

On dokuzuncu yüzyılın son dönemlerinden önce İngiltere, millet kavramı bağlamında çok da popülist bir tavır içerisinde değildi. Dolayısıyla milliyetçiliğin ne anlama geldiği üzerinde de fazla durmamaktaydı. Ancak politik bir millet olan İngiltere aslında bir sınıf −daha doğru bir ifadeyle bir tabaka− olgusuna sahipti ve bu Fransız İhtilali'nin ardından yaklaşık yüz yıl daha devam etti.[278] Ülkede zaman zaman kahramanlıkla ilgili söylemler gündeme gelse de, iç savaş esnasında kısa süreli, dini kökenli kavramlarla desteklenmiş eşitlik iddiaları ortaya çıksa da, bunların hiçbiri doğru düzgün bir milliyetçilik anlayışının ve millet farkındalığının oluşmasını sağlayamamıştır. Her ne kadar krallar ya da devlet adamları, milliyetçiliğe ait söylemler gündeme geldiğinde konuyu halka aktarsalar da, bu süreç boyunca, İngiliz toplumu sivil yaşamda eşit haklara (ve görevlere) sahip eşit bireyler bütününden oluşan bir düşünceye fazlasıyla karşı çıkmışlardır.[279] İngiliz toplumunun büyük bir bölümü, yaklaşık üçte ikisi, özellikle orta ve üst sınıflara ait kişiler, böylesi bir İngiliz millet anlayışına sahip değillerdi.[280]

Milli İngilizlik bilincinin on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru başladığı söylenebilir. Fakat o dönemden önce, bölgede nasıl bir kimlikten veya kimlik oluşumundan bahsedilebileceği konusu tartışmalıdır. Linda Colley'nin *Britons: Forging the Nation, 1707-1837* adlı eseri o dönemlerdeki kimlik oluşumu ve ülkenin milliyetçilik süreciyle ilgili ne tür gelişimler yaşadığı hakkında önemli bilgiler vermiştir. Colley'nin öne çıkarmaya çalıştığı argüman, yeni oluşmuş (İskoçya'nın 1707'de Galler ve İngiltere'nin yanında parlamentoya girmesi ile şekillenen) Büyük Britanya bölgesinde yaşayan insanların, 'on sekizinci yüzyılın büyük çoğunluğunda ve on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında, kendilerini Britanyalı (*Briton*), ülkelerini de

[277] Peter Alter, *Nationalism*, 2nd edition, London, 1994, 39.
[278] Morley&Robins, 45.
[279] Stefan Collini, *Public Moralists: Political Thought and Intellectual Life in Britain 1850-1930*, Clarendon Press, Oxford, 1991, 19.
[280] Morley&Robins, 45.

Britanya olarak görmeleridir'[281]. Bu durum, daha önceleri İngiliz, Galli, İskoç topraklarına, o topraklarda yaşanmış olan tarihsel olaylara, o bölgelere ait kültürlere ya da dine dayanan kimlikler üzerinde bir baskı unsuru elbette oluşturmamıştır. Ancak toplu ve kolektif bir reaksiyon gösterilmesi gereken durumlarda −1685-1688 yılları arasında hüküm sürmüş olan II. James yanlısı kimselerin (*Jacobite*) tehdit unsuru oluşturması, Fransa'yla olan çekişmeler, Amerikan sömürgeleri ile çatışmalar− 'ağır basan kimliğin diğer (İngiliz, Galli, İskoç gibi) alternatiflere nazaran Britanyalı olduğu görülmüştür'[282]. Bu da aslında bir tür *millet* kimliği niteliği taşımaktadır. Öte yandan, bunun *milliyetçi* −yani herhangi bir etnik gruba ait ortak özelliklere sahip− bir kimlik olduğu da tam olarak söylenemez.[283]

Buradaki bağlantı ya da aidiyet, ilk bakışta kurumsal görülmektedir −yani kiliseye, parlamentoya ya da en önemlisi krala olan bağlılık. Zaten kral veya ülke için en önemli şey ya da en azından öncelikli olarak düşünülen nokta, insanların değil devletin milliyetçi bir anlayışa sahip olmasıdır.[284] Bu bağlamda bir diğer önemli nokta da dindir. Britanya milleti Protestan bir millettir. Kendilerini her yerde Protestanlığın savunucuları olarak göstermekte, 'Katolik Avrupa'nın ordusu karşısında her zaman sağlam duracaklarını ifade etmektedirler'[285]. Önceleri, İngiltere için İspanya olan Katolik tehdit, daha sonraki dönemlerde Fransa olarak ortaya çıkmış ve İngiliz, Galli ve İskoç Protestanlar −elbette Katolik İrlanda her zamanki gibi dışlanan grup konumundadır− 'Fransız monarşisine karşı ortak hareket edecek fikir birliğine sahip olmuştur'[286].

Özellikle sömürgecilik politikalarının etkin bir şekilde devam ettiği dönemlerde, İngilizlik ya da İngiliz milliyetçiliği kavramlarından önce Britanyalılık olgusunun geldiği de söylenebilir.[287] Ancak Britanyalılık adı altında İngilizler, tıpkı İskoçlar ve Galliler gibi, kendilerini diğerlerinden ayırt edici özellikleri öne çıkarmaktan geri

[281] Linda Colley, *Britons: Forging the Nation, 1707, 1837*, Yale University Press, New York, 2005, 402.
[282] Newman, 76.
[283] Newman, 78.
[284] J. Martin Wiener, *English Culture and Decline of Industrial Spirit, 1850-1980*, Cambridge University Press, Cambridge, 1981, 147.
[285] Morley&Robins, 46.
[286] Wiener, 151.
[287] Steven Caunce, *Relocating Britishness*, Hamston Press, London, 2003, 223.

kalmamışlardır. Bu amaçla John Bull[288] karakteri yaratılmış, bu karakterin İngiliz değerlerini yapmacık bir şekilde yansıtması, hain ve kötü niyetli düşman ülkelerle, özellikle Fransa'yla karşılaştırılmıştır. İngilizlik her zaman yabancılara −hatta bir arada yaşadıkları İskoç ve İrlandalılara− karşı önemli bir araç olmuştur.[289] Bu bağlamda İngilizliğe ait farklı bir milli kimliğin tanımlanmasını gerektirecek bir durum görünmemektedir. İngilizlik ve İngiliz milli kimliği, tarihsel süreçte ve politik geçmişte ilişki içerisinde oldukları Galler, İskoçya ve İrlanda'dan yoksun bir şekilde tanımlanamaz.[290]

İngilizlik ya da İngiliz kimliği olgusuna yapılacak herhangi bir vurgu aslında bölgedeki politikalar ve güç istikrarı açısından zarar verici olabilir. Bu durum, kendilerinden çok uzak yerlerdeki sömürge devletleri için de geçerlidir.[291] Çünkü Kuzey Amerika'da veya Batı Hint adalarında İngiliz değil Britanyalı krallar hüküm sürmüş ve otoritenin onların ellerinde olduğu ifade edilmiştir. İngiliz ve Britanyalı kavramları arasındaki en önemli farklardan biri de, Britanya'nın sömürge devletler üzerindeki korkutucu, baskıcı etkisi olmuştur. Bunun yanı sıra, tarihsel süreç içerisinde yalnızca İngiliz olan bir milli kimliğin yetersizliği, özellikle Protestanlığın koruyuculuğu ve kuruculuğu rollerinde de dikkati çekmektedir.[292] Dini anlamda da etkin ve baskın bir çağrışımı olan İngilizlik, özellikle on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ve yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde, tüm niteliklerini ortaya çıkaracak şiddet, baskıcı rejim, ötekileştirme, toplumdan dışlama, kültür emperyalizmi ve hedef gösterme gibi olaylar içerisinde yer alarak ortaya net bir resim çıkarmıştır.

Britanya'nın dünyanın en büyük güçlerinden birisi, belki de birincisi haline gelmesi, Endüstri Devrimi ile eş zamanlı gerçekleşmişti. Bu aynı zamanda, Endüstri Devrimi'nin bölge ekonomisi için ne kadar etkili olduğunu göstermekteydi. Ancak Endüstri Devrimi İngiliz değil Britanya kökenli bir hareketti. Bir tarafta tüm dünyayı

---

[288] John Arbuthnot tarafından 1712 yılında yaratılmış, genel anlamda Britanya'yı, özellikle de İngiltere'yi veya İngiliz karakterini temsil eden düşsel kişidir. Fransız Devrimi ve Napolyon Savaşları sırasında hemen her yerde kullanılan karakter, Britanya bayrağı desenli bir yelek giyen, dürüst bir çiftçi tiplemesidir. Ancak daha sonraları, ülkedeki değerlerin önemsizliğini göstermek için de, alaycı diyaloglar ve tiplemeler içerisinde sunulmuştur. Adrian Teal, "Georgian John Bull", *History Today*, Volume 64, Issue 1, January 2014, 30-31.

[289] Katheryn Tidrick, *Empire and the English Character*, Taurus, London, 1990, 103.

[290] Tidrick, 107,

[291] Tidrick, 119,

[292] Chris Baldick, *The Social Mission of English Criticism*, Clarendon Press, Oxford, 1983, 34.

etkileyen böyle bir devrimin Britanyalılık olgusunu yüceltmesi bekleniyor, diğer tarafta ise İngilizlerden Britanya İmparatorluğu içerisinde İskoçların, İrlandalıların ve Gallilerin önünde bir rol üstlenmeleri isteniyordu.[293] Bu durum da ortaya ciddi sorunlar çıkarmıştı. Katherine Tidrick bu durumu şöyle açıklıyordu: '(İskoç, İrlandalı, Galli) bu toplumların yönlendirildiği fikirler aslında emperyalist İngiliz ideolojisi kökenliydi'[294].

Protestan millet düşüncesi, bir taraftan Britanyalılık olgusunu zayıflatırken, diğer taraftan İngilizlik olgusunu öne çıkarmaya başlamıştı. Bu da Avrupa'da görülen laikleşme hareketlerinin bir sonucuydu. Almanya ve ABD'nin giderek güçlenmesi, Katolik tehdidin de azalmasına neden olmuştu. Britanya'nın başlıca rakipleri artık Protestan milletlerdi. Böylece Protestanlığın kuruculuğu ve koruyuculuğu görevi artık Britanya'ya ait değildi. Olayların bu noktaya gelmesi, Britanya'nın kendi içerisinde din hâkimiyeti mücadelelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştu. Özellikle Katolik İrlanda ve İskoçya'nın kuzey bölgelerinde yaşayan veya orada yetişip İngiltere'ye herhangi bir sebeple gelmiş olan kişiler ile Protestan çoğunluk arasında, yirminci yüzyılın başlarında patlak verecek olan dini çatışmaların yavaş yavaş ortaya çıktığı görülmekteydi.

Bu süreçte, İngilizlik olgusu da öne çıkmaya başlamıştı. Ancak bunun nedeni daha çok ideolojik bir sürece dayalıydı. On dokuzuncu yüzyıl milliyetçilik çağıydı ve özellikle bu yüzyılın ikinci yarısında Almanya ve İtalya başta olmak üzere, bazı ülkeler milliyetçilik hareketlerinin etkisindeydi.[295] Birleşik Krallık'ta da Galler ve İskoç milliyetçiliği hareketleri bu dönemlerde ortaya çıkmıştı. Öte yandan İrlanda sorunu ve İrlanda milliyetçilik hareketi bölgedeki toplumsal ve politik yapının önündeki en büyük tehdit olarak görülüyordu.[296]

Kültürel milliyetçiliğin ortak etnik köken ve ortak vatandaşlığı öne çıkardığı dönemlerde, sömürgecilik sonrası süreçte güç kaybetmeye başlayan Büyük Britanya, kendi içerisindeki dini, kültürel, dilsel, politik ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalmıştı. Bu süreçte özellikle İrlanda Cumhuriyeti'nin bağımsızlık mücadelesi esnasında dil, kültür, din, tarih, kan ve ırk gibi unsurlar −toplumlara bu şekilde dayatılması nedeniyle− insanları kutuplaşmaya sürükleyen kavramlar olarak görülmekteydi. İngilizlik olgusu, bu döneme kadar çok baskın bir şekilde ortaya

[293] Baldick, 14.
[294] Tidrick, 2.
[295] Stuart Woolf, *Nationalism in Europe, 1815 to the Present*, Routledge, New York, 2002, 17.
[296] Woolf, 104.

çıkamasa da, İrlanda bağımsızlık savaşı süresince hiçbir zaman tarihten silinemeyecek bir olgu haline gelecekti.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru gelindiğinde, İngilizlik artık yalnızca tarihsel bir gösterge değildi. 'İngiliz karakteri' veya 'İngiliz geleneği'ne dair birçok tanım bölgedeki yüksek kültüre bağlıydı.[297] On dokuzuncu yüzyılın son dönemlerindeki ve yirminci yüzyılın ilk yıllarındaki İngilizlik olgusu daha çok kültürel bir tanımdı.[298] Dolayısıyla İngilizlik, şairler, romancılar, edebiyat eleştirmenleri, filologlar, halk bilimciler ve tarihçiler arasındaki ilişkinin oluşturduğu bir kavram haline gelmiş, sanat ve edebiyat dünyası içerisinde şekillenmeye başlamıştı. Milli politikalar düzeyinde ise, İngilizlik önemsizleştirilmeye çalışılmış ve yemek sonrası konuşmalarda yer almaya başlamıştır.[299] Bu durum aslında Britanya'nın dünyadaki gücünü kaybetmeye başlamasına ve dünyayı yöneten konumunu elinden yitirmesine karşı verilmiş bir tepki niteliği taşımaktadır. Britanyalılığın önemini yitirmeye başlamasının en önemli sonuçlarından biri, İngilizlik olgusu üzerine yeni bir eğilimin ortaya çıkması olarak düşünülebilir.

Bölgenin dışında yaşayan insanlar için İngilizlik, açık ve net bir şekilde, toplumun belirli bir kesimine −çoğu zaman baskın üst ya da üst-orta sınıflara− ait özlem ve öz-saygı gibi unsurları kapsamaktaydı.[300] 'Milli karaktere' ait içeriği sağlayan şeyler onların politikaları, kiliseleri, sporları, davranışları, konuşma biçimleri, okulları ve üniversiteleri ve tarihe karşı bakış açılarıydı.[301] Özellikle son yıllarda, böylesi bir olgu birçok kaynak tarafından ciddi şekilde eleştirilmişti −kadınlar, işçiler (ya da onların sözcüleri), siyahîler, eşcinseller ve tarihte adı geçmeyen diğer gruplar.[302]

Sonuç olarak, İngilizlik bir ideoloji olabilir, ancak bilindiği üzere, ideolojiler toplum içerisine nüfuz etme eğilimindedir; bunu gerçekleştirirken, gücün merkezinden çok uzakta olan gruplara bile ulaşabilirler. Britanyalılıktan çok İngilizlikle özdeşleştirilen Monarşi, bu etkinin bir örneğidir. İnsanlar bilinçli olarak bir millet kimliği arayışı içerisine girmeyebilirler ya da sahip oldukları bir milli kimliğin farkında

[297] Julia Stapleton, *Englishness and the Study of Politics: The Social and Political Thought of Ernest Barker*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994, 7.
[298] Morley&Robins, 51.
[299] Stanley Baldwin, *On England*, Clarenton Press, Oxford, 1926, 3.
[300] Baldwin, 9.
[301] Morley&Robins, 53.
[302] Brian Doyle, *English and Englishness*, Routledge, London, 1989, 40.

dahi olmayabilirler, fakat yaşamlarında, hem bireysel hem de kolektif olarak, böyle bir kimliğe ihtiyaç duydukları anlar vardır.[303]

3.2. İRLANDALILIK

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında kendisini fazlasıyla hissettirmeye başlayan İrlanda edebiyatındaki Rönesans etkisi, güçlü milliyetçilik duygularını ön plana çıkarmış, ülkenin tarihsel ve kültürel mirasına geri dönüş olgusunu gündeme getirmiş ve modern İrlanda kimliğinin oluşumundaki en önemli basamakların da belirlenmesini sağlamıştır.

> İrlanda ırk olarak Kelt kökenli, dil olarak Galceyi benimsemiş, dini açıdan Katolik, politik açıdan İngiliz karşıtı bir duruş sergileyen ve cumhuriyetçi, sosyolojik açıdan ayrılıkçı (birbirini tutan/yabancıları sevmeyen), toplumsal olarak da grup halinde yaşama eğilimi gösteren ve alkolik bir yapıya sahiptir.[304]

İrlanda kimliğinin oluşturulması süreci her ne kadar baskın Britanya olgusu ile arasındaki farklar üzerine kurulu gibi görünse de, asıl üzerinde durulan nokta, 'Kelt kökenli geçmiş, kahramanlık olgusu ile Galli unsurlar (hem ırk hem de kültür, etnik köken ve dil) üzerinde durulması'[305], Katolik inancın öne çıkması ve tüm bu unsurların sahip olabileceği muhtemel sorunlar olarak yansıtılmaktadır.

İrlanda kimliğinin oluşumunda ve gelişiminde öne çıkan unsurlar coğrafi özellikler, bölgenin tarihi ve tarihsel süreç içerisinde İngiltere ile arasındaki gerilimli durum, etnik köken ve milliyet, din ve dildir. Coğrafi açıdan bir adada yer alan Katolik İrlanda ve Kuzey İrlanda'nın yer aldığı bölge, politik açıdan daha karmaşık bir durumdadır.[306] Dinsel anlamda farklı geçmişlere sahip İrlanda Cumhuriyeti ve Kuzey İrlanda'dan oluşan adanın bu bölümü hem bağımsız yönetim bölgesini hem de Birleşik

---

[303] R. Colls ve P. Dodd, *Englishness: Politics and Culture 1880-1950*, Croom Helm, London, 1986, 53.
[304] Dillon Johnston, *Irish Poetry After Joyce*, Oxford University Press, Oxford, 1997, 247.
[305] Michael Böss, 'Irish Neutrality: From Nationalism to Postnationalism', 17-37, *Redefinitions of Irish Identity: A Post-nationalist Approach*, Ed. Irene Gilsenan Nordin, Carmen Zamorano Llena, Peter Lang Publishin, Switzerland, 2010, 19.
[306] Johnston, 259.

Krallığın parçası olan bir yerel yönetim şeklini sınırları içerisinde barındırmaktadır. Ayrıca her iki bölge de (hem İrlanda Cumhuriyeti hem de Kuzey İrlanda) Avrupa Birliği üyesidir. Bu iç içe geçmiş durum, her ne kadar yalnızca idari şekil ile ilgili gibi görünse de, sosyal yaşam ve ticari çevreye de yansıdığı için İrlanda kimliğinin oluşumunda önemli etkilere sahiptir.

İrlanda tarihine bakıldığında ise, birçok eleştirmen, politikacı ve tarihçinin de belirttiği gibi bölgedeki en önemli eksiklik, yüzyıllar boyunca oluşturamadığı birlik olgusudur. İngiltere ile İrlanda arasındaki anlaşmalar, ayrılıkçı politikalar, gerginlikler, bir arada yaşayabilme, yönetim bağımlılığı gibi olgular ülkenin bu bütünlüğü sağlayamamasındaki etkenler olarak göze çarpmaktadır. Tarihte İngiltere'nin ilk sömürgesi olarak yerini alan İrlanda'nın maruz kaldığı süreç zaman zaman kendi köklerini, kültürlerini, dillerini, inançlarını ve yaşam tarzlarını bir süreliğini de olsa göz ardı etmelerine neden olmuştur.[307] Ancak yirminci yüzyılda, İrlanda'nın bağımsızlık hareketi içerisinde yaşamış olduğu uyanış başta kimlik olmak üzere, dil, din, ırk, milliyet ve dünya görüşü gibi önemli unsurları içerisinde barındırmaktadır. Özellikle Orta Çağın sonlarında Norman İrlanda'sı ile ilgili kullanılan *Hiberniores Hibernis ipsis*[*] ifadesi, İrlandalıların birlik-beraberlik ve bütünlük gibi kavramlara yüzyıllardır önem verdiğinin, ancak bunları gerçekleştirmede çok sonraları başarılı olabildiğinin göstergesidir.[308]

İrlandalıların etnik kökeniyle ilgili olarak, saf Kelt ırkı ve Viking, Kelt ve Normanlardan oluşan karışımdan meydana gelen ırk şeklinde iki görüş ön plandadır. Norman istilasından sonra Kelt toplumunun asimile edilmesi ikinci görüşü güçlendirse de, bölgede, istilaya maruz kalmamış yerlerde yaşayan kişilerin İrlanda ırkını oluşturduğu şeklinde iddialar mevcuttur. Etnik köken ve milliyet ile ilgili olarak, İrlanda toplumunun İngiltere, Viking, Norman ve Kelt kökenlerinden zengin bir karışım elde ettiğini ve geçmişinde hepsinin izini taşıdığını söylemek pek de yanlış bir ifade değildir.[309] Dolayısıyla Keltlerin savaşçı ve korumacı tarzları, Vikinglerin yıkıcı-yok

---

[307] Robert Mahoney, *Jonathan Swift: The Irish Identity*, Yale University Press, New York, 1995, 106.
[*] İrlandalıların kendilerinden daha İrlandalı anlamına gelen deyiş.
[308] Mahoney, 69.
[309] Norman Vance, *Irish Literature: A Social History, Tradition, Identity and Difference*, Four Courts Press, London, 1999, 94.

edici yapıları, Normanların daha hassas duruşları İrlanda etnik kökeninin oluşmasında ve milliyetçilik anlayışının ortaya çıkmasında fazlasıyla etkili olmuştur.

Din ise bölgede özellikle son birkaç yüzyılda en fazla gündeme gelen konu olarak görülmektedir. Katolik mezhebinin temel inanış şekli olduğu görülürken, İrlanda'da azınlıkta olan Protestanlar, İngiliz-İrlandalı kimliğe sahip olan gruplar ve Katolik İrlandalılar arasındaki hâkimiyet mücadeleleri toplumun dini kimlik oluşumu/gelişimi üzerinde oldukça etkilidir. 'Katolik İrlanda, Anglikan İrlanda ve Presbiteryen İrlanda'[310] ifadesi de bölgenin inanç yelpazesinin durumunu açıkça göstermektedir. Colin Graham, *Deconstructing Ireland: Identity, Theory, Culture* adlı eserinde Katolikliğin İrlanda'da geçmişte kaybedilmiş olan dilin yerine telafi amacıyla getirildiğini, insanların bu nedenle Katolikliğe bu kadar sahip çıktığını ifade etmektedir. Graham, toplumun büyük bir çoğunluğunun, çocuklarına eski dilde değil de, İngilizce eğitim seçeneği sunduğunu, bunu da yaşamlarında daha fazla imkâna sahip olabilmeleri için yaptığını belirtmektedir.[311] Dolayısıyla Katoliklik İrlandalıların en önemli unsurlarından birisi haline gelmiş ve kimliğin gelişiminde de Katolik mezhebindeki tutum ve davranışlar etkili olmuştur.

Bölgede eski dönemlerden günümüze resmi dil olarak Kelt (Galce) dili kullanılmaktadır. Ancak İngilizcenin son yüzyıllardaki gelişimi ve etkinliği, İrlanda için en büyük zorluklardan biri olmuştur. Toplumun önde gelen isimleri zaman zaman uluslararası etkinliğe sahip olmak için İngilizceyi tercih etmiş, bazı yer isimleri ya İngilizceye çevrilmiş ya da İngilizceleştirilmiştir.[312] Böylece değiştirilen isimlerin geçtiği öyküler, efsaneler ve birçok anlatı kaybolmuş, sonuç olarak İrlanda tarihinin bir parçası da unutulmuştur.[313] 1919-1921 yılları arasındaki bağımsızlık mücadelesi sonrasında, İrlandalı veya İrlandaca kavramları, üzerinde fazlasıyla durulması gereken ifadeler haline gelmiş, toplumda da dil ve kültür ile ilgili bir uyanış ümidi oluşmuştur. 1975 yılında hükümet tarafından gerçekleştirilen bir ankete göre, katılımcıların ¾'ü

[310] Edna Longley, *The Living Stream: Literature and Revisionism in Ireland*, Bloodaxe Books, London, 1994, 130.
[311] Graham, 67.
[312] Longley, 149.
[313] Mary P. Corcoran, Perry Share, *Belongings: Shaping Identity in Modern Ireland*, IPA, Dublin, 2008, 4.

İrlanda dilinin İrlanda kimliği açısından önemli bir unsur olduğunu, ¼'ü ise dilin ancak bir sonraki yüzyılda etkin hale geleceğini söylemiştir.[314]

İrlanda kimliğine yönelik en mantıklı yaklaşımın çoğulcu bir bakış açısı yaklaşımı olduğunu ifade eden C. McCall ve D. Kiberd, İrlandalılığın çeşitliliğini kabul etmek gerektiğini söylemektedir.

> 'İrlanda' kavramı sorunsal hale gelmiş gibi görünüyorsa, bunun nedeni bir zamanlar yeşil bir bayrak gibi Cathleen ni Houlihan'ın etrafına sarılı dikişsiz kumaşın −hepsi güzel, birbirinden ayrı özelliklere sahip ve birbiriyle bağlantılı− birçok yamadan ve renkten oluşan bir yorgana dönüşmüş olmasıdır. Hiçbir unsur −ne İrlandalı ne İngiliz, ne köylü, ne şehirli, ne Galli ne de Anglo− diğerini emri altına almamalı ya da sindirmemelidir, çünkü bu rengârenk desende hepsinin kendine has bir resmi ve yeri vardır.[315]

Yirminci yüzyılın ikinci yarısının büyük bir kısmında, İrlanda toplumu ve kültürü üzerine yapılan çalışmalar, İrlanda kimliğinin iki toplumu ya da kültürel geleneği geliştirdiğini göstermekte ve tartışmaktadır; bunlardan birincisi milliyetçi ve Katolikler, ikincisi ise birliktelik yanlısı ve Protestanlardır.[316] Bu tartışma 1980'li ve 1990'lı yıllarda 'Sorunlar' adı verilen politik durumlar ve yoğun çatışmalar karşısında ortaya çıkmıştır. Ancak politik ve toplumsal kuramcılar, bu ikili kimlikleri çözmeyi amaçlamışlar ve böylesi bir düşünce toplumları bir araya getirebilir ümidiyle, İrlanda kimliğinin ne anlama geldiğini ya da nasıl bir görünüşe sahip olduğunu daha anlaşılır şekilde ifade etmeye çalışmışlardır.[317] Andrew Finlay kimlikle ilgili müzakere ve tartışma tarzındaki bu çabalara 'kültürel çoğulculuk' adını vermiştir.

Kültürel çoğulculuğun 1970 ve 1980'li yıllarda sıklıkla duyulmaya başlanması, İrlandalı tarihçiler tarafından İrlanda milliyetçi söyleminin eleştirilmesine neden olmuş, bu durum, '1921 yılında Britanya yönetiminden kurtulup bağımsızlığını kazanmış olan İrlanda kimliğinin tek-kültürlü yapı içerisinde devam etme gerekliliğini ortaya

---

[314] Declan Kiberd, *Inventing Ireland: The Literature of the Modern Nation*, Vintage, London, 1995, 569.
[315] Kiberd, 653.
[316] Andrew Finlay, "Irish studies, cultural pluralism and the peace process", 333-345, *Irish Studies Review*, 15(3), 2007, 334.
[317] Finlay, 339.

çıkarmıştır'[318]. Bahsi geçen bu kimlik beyaz, Katolik ve çoğu zaman ataerkil olarak tanımlanmıştır.[319] On dokuzuncu yüzyılın sonlarında, Britanya İmparatorluğu'na karşı girilen mücadelenin ateşleyicisi olan İrlanda kültürel milliyetçilik düşüncesinin ortaya çıkardığı hususlar, bu kimliğin oluşumunda önemli pay sahibidir.

İrlanda milliyetçiliği geliştikçe, sömürgecilik dönemi öncesine ait 'antik' ve etnik bir kimliğe ait imgeler/fikirler ortaya çıkmış ve bu kimlik sömürgecilik sonrası bağımsız devletin yapısı içerisinde etkin bir role sahip olmuştur.[320] Antik kimlik ya da kültür mirasına ait bu arayış, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında Kelt Uyanışının ortaya çıkmasına ve kendine özgü bir toplum duygusunun oluşmasına neden olmuştur.[321] Ancak 'kendine özgü'lüğe ait bu düşüncelerin tertip edilmiş olduğunun farkına varmak her zaman önemlidir. Örneğin Anthony D. Smith, "kendine özgü miras"[322] olgusuna yönelik iddiaları belirtirken, Walker Connor'dan yaptığı alıntıda bunların nasıl bir toplumsal tertip olduğunu şu sözlerle açıklamaktadır:

> Kendine özgü miras anlayışının, elbette ki, gerçek tarihle örtüşmemesi gerekir ve birçok durumda da örtüşmeyecektir. Hemen her millet, çok sayıda etnik karakterin rengârenk bir evladıdır. Bir millet için önemli olan kronolojik ya da gerçek tarih değil, sezilen veya hissedilen tarihtir. Bir milletin varlığı için gerekli olan her şey, toplum üyelerinin her birine ait köken ve evrimin paylaşılması ile ortaya çıkmaktadır.[323]

Bu 'sezilen veya hissedilen tarih', Britanya hâkimiyetine üstünlük sağlayan milliyetçilik, 'İrlanda bağımsızlığında hem politik hem de kültürel olarak önemli rol oynayanları dışarda bırakma eğiliminde olduğu için −örneğin İngiliz-İrlandalı Protestan

[318] Finlay, 340.
[319] Patrick O'Connor, "The Patriarchal State: Continuity and Change" in M. Adshead, P. Kirby & M. Millar (Eds.). *Contesting the State*, Manchester University Press, Manchester, 2008, 49.
[320] Kiberd, 658.
[321] Kiberd, 658.
[322] Anthony D. Smith, *Nationalism and Modernism: A Critical Survey of Recent Theories of Nations and Nationalism*, Routledge London, 1996, 11.
[323] Walker Connor, *Ethno-Nationalism: The Quest for Understanding*, Princeton University Press, Princeton, 1994, 202.

topluluklar'[324]– sömürgecilik sonrası İrlanda'da ironik sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Revizyonist tarihçilerin sömürgecilik ve sömürgecilik sonrası dönemdeki mücadeleleri yeniden yazarken 'Kuzey İrlanda'daki Protestan nüfusa karşı üstünlük kurma'[325] çabalarının İrlanda nüfusu tarafından tepkiyle karşılanması neticesinde, 1960 ve sonrası gündeminde yer alan kültürel çoğulculuğun ilerletilmesine yönelik düşünceler büyük ölçüde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu süreç şimdilerde İrlanda kimliğinin önemli göstergelerinden biridir'[326].

İrlanda çoğulculuğunu ve kimliğini yeniden formüle etme çabalarında başarılı olan sömürgecilik sonrası kuramcılar arasında *Inventing Ireland: The Literature of the Modern Nation* ve *Irish Classics* adlı eserleriyle Declan Kiberd, *Transformations in Irish Culture* adlı eseriyle Luke Gibbons yer almaktadır. 1980 ve 1990'lı yıllara ait İrlanda sömürgecilik sonrası kuram, revizyonizmin tersine, kimlik üzerine tartışma başlatmak amacıyla İrlanda milliyetçiliğini yıkma peşinde değildir. Bunun yerine, bir yandan 'sömürgecilik sonrası İrlanda'da ortaya çıkan milli kimliğin ayrımcı ve kısıtlayıcı'[327] doğasını eleştiren, öte yandan İrlanda'daki her vatandaşı temsil edebilecek gerçek bir milli kimliğin oluşturulmasına yönelik tartışmayı ortaya atan görüşleri desteklemektedir.

Ayrıca İrlanda sömürgecilik sonrası düşüncesi, Bhabha veya Spivak tarafından ortaya atılan melezlik veya ara yer/bölge gibi kuramlara çok fazla başvurmamış, daha çok Benita Parry'nin söylemini benimsemiştir: "sömürgeci iktidarın, hegemonyanın uygulanmasını meşrulaştıran bir strateji olarak farklılık üzerine kurulu olduğu düşünülüyorsa, o halde, ikili karşıtlıkların yapısı, gücünü politik bir kategori olarak sürdürmektedir."[328] Parry'nin sömürgecilik sonrası metinlerde geçen melezlik kavramına karşı eleştirileri, büyük ölçüde Bhabha'nın bu tartışmalar içerisinde post-yapısalcılık ve edebi eleştiri kullanmasına duyduğu şüpheden kaynaklanmaktadır. Bu

[324] Connor, 216.
[325] Smith, 18.
[326] Finlay, 339.
[327] Declan Kiberd, 49.
[328] Benita Parry, *Postcolonial Studies: A Materialist Critique*, Routledge, London, 2004, 65.

tartışmalar, Parry'e göre, sömürgeleştirilmiş ya da baskı görmüş toplumların direnişlerinin sesini ve önemini zayıflatmıştır.[329]

Son olarak, Parry'nin kuramlarının yanı sıra, Ashcroft, Griffiths ve Tiffin'in[330] İrlanda'nın sömürge olarak nasıl bir işleve sahip olduğuna dair açıklamalarına bakılabilir. İrlanda tarihsel olarak yerleşimci olmayan, küçük ancak Dublin'de askeri açıdan etkili bir sömürge yapısı tarafından yönetilen bir sömürgeydi.[331] İrlandalı kimliği, yüzyıllar boyunca, ne olmadığını tanımlamak için 'İngilizlik' ifadesini kullanmıştır. Sömürgecilik sonrası İrlanda'da, bu tarihsel süreç ülkenin 'müşterek kimliklerini' keşfetmek için faydalı bir araç olarak görülmüş, melezlik kuramının klasik uyarlamaları hafife alınmıştır.[332] İrlanda kimliğini yeniden diriltmek için belli başlı sömürgecilik sonrası çağrılar −her ne kadar sömürgecilik sürecindeki deneyimler nedeniyle zarar görmüşse de− özellikle Stephen Howe gibi savunucu eleştirmenlere sahiptir. Üstelik çok-kültürlülük sürecini her geçen gün daha da fazla deneyimleyen bir millette, İrlanda kimliğine ait olguların yeniden değerlendirilmesini sağlayacak kuramsal çerçevenin var olduğu söylenebilir.[333]

3.3. İNGİLİZ-İRLANDALILIK

İngiliz-İrlandalı ifadesi, özellikle on dokuzuncu yüzyılda ve yirminci yüzyılın başlarında, çoğunluğu Protestan kökenli nüfuzlu kişilerin soyundan gelen, İrlanda'da ayrıcalıklı bir sosyal sınıfa ait insanları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu kişilerin çoğu, 1871 yılına kadar ülkenin mevcut kilisesi olan İrlanda Anglikan Kilisesi mensubudur.[334] Az sayıda bir kısmı ise, ayrılıkçı görüşlere sahip −örneğin Metodist Kilisesi gibi− İngiliz kiliselerine bağlıdır. Bu tarz kiliselerin mensupları kültür, bilim, yasa, ziraat ve politika gibi konularda İngiliz uygulamalarını takip etme eğilimi göstermiştir.[335] Bu kişilerin büyük bir çoğunluğu, Britanya İmparatorluğu'nda yüksek mevki sahibi olmuş, orduda üst rütbeli görevlerde bulunmuşlardır. İngiliz-İrlandalı

[329] Parry, 77.
[330] Bill Ashcroft, Griffiths, G. ve Tiffin, H. (Eds.) *The Post-Colonial Studies Reader*, Routledge, London, 1995.
[331] Ashcroft, 124.
[332] Parry, 79.
[333] Stephen Howe, *Ireland and Empire, Colonial Legacies in Irish History and Culture*. Oxford University Press, Oxford, 2000, 73.
[334] William H. Kautt, *The Anglo-Irish War, 1916-1921*, Praeger, London, 1999, 31.
[335] Kautt, 57.

kavramı Ulster bölgesindeki Presbiteryenler için genelde kullanılmaz. Çünkü bu kişiler İngiliz değil, İskoç kökenlidir ve çoğu yerde İskoç-İrlandalı olarak anılmaktadırlar.

İngiliz-İrlandalılık kavramı, on yedinci yüzyıldan yirminci yüzyıldaki İrlanda bağımsızlığına kadarki süreçte, 'İrlanda'daki toprak sahibi kişiler için kullanılmış olup, on yedinci yüzyıldan itibaren ülkedeki yönetici sınıfı temsil eden Gal kökenli İrlandalı ya da Eski İngiliz aristokrasileri yerine'[336] tercih edilmeye başlanmıştır. İngiliz-İrlandalı sınıf, çoğunlukla İngiliz, İrlandalı ve Galli karışımı bir soydan oluşmaktadır. Bu yönetici sınıfın üyeleri, kendilerini genellikle İrlandalı olarak tanımlamış, ancak politika, ticaret ve kültürde İngiliz alışkanlıklarını sürdürmüşlerdir. Dönemlerinin popüler İngiliz spor aktivitelerinde yer almış ve Büyük Britanya'nın yönetici sınıfından kişilerle evlilikler yapmışlardır.[337] Başarılı bir yaşam süren İngiliz-İrlandalı kişilerin çoğunluğu kariyerlerinin büyük bir kısmını ya Büyük Britanya'da ya da Britanya İmparatorluğu'na ait bir bölgede geçirmiştir. Bu kişiler, İrlanda toplumunda sınıfsal hâkimiyetin sembolü olan büyük kır evleri inşa etmiş, bu evler de İrlanda'da Büyük Evler olarak anılmaya başlamıştır.

Dublinli işçi sınıfı oyun yazarı ve sağlam bir İrlanda Cumhuriyetçisi olan Brendan Behan, İngiliz-İrlandalıları tembel veya aylak bir sınıf olarak görmüş ve İngiliz-İrlandalı erkekleri 'atlı Protestan'[338] şeklinde tanımlamıştır. İngiliz-İrlandalı romancı ve kısa öykü yazarı Elizabeth Bowen ise bu kimlik deneyimini 'İrlanda'da İngiliz, İngiltere'de İrlandalı' şeklinde ifade etmiş ve her ikisine de ait olmadığı hissini taşıdığını belirtmiştir.[339]

Sınıfsal bir oluşum olarak İngiliz-İrlandalılar genellikle İrlanda bağımsızlık hareketine ve özerk yönetim düşüncesine muhalif bir tavır sergilemişlerdir.[340] Bu kişilerin büyük bir çoğunluğu, 1800-1922 yılları arasında Büyük Britanya ile yürütülen politik birlikteliğin destekçileriydiler. Bu desteğin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerin en önemlileri arasında, toprak sahibi sınıfın ekonomik çıkarları, Britanya ile yakın ve ailevi ilişkiler ve 'birleşme düşüncesi altında İngiliz-İrlandalı kişiler tarafından

[336] Kautt, 58.
[337] Howe, 88.
[338] Brendan Behan, *The Hostage*, Catholic University of America Press, New York, 1987, 49.
[339] Paul Poplowski, "Elizabeth Bowen (1899-1973)" 26–28, *Encyclopedia of Literary Modernism*, Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2003, 26.
[340] Alan O'Day, *Reactions to Irish Nationalism, 1865–1914,* Bloomsbury Publishing, 1987, 376.

İrlanda'da yürütülen politik öncelik'[341] gösterilebilir. Britanya ordusunda subay olan birçok İngiliz-İrlandalı ya İrlanda Anglikan Kilisesinde rahip olarak görev yapmaktaydı ya da Britanya Adaları'nda toprak sahibiydi –ki tüm bu faktörler birleşme düşüncesini destekler niteliktedir. On dokuzuncu yüzyılın ortaları ile 1922 yılı arasında, İngiliz-İrlandalılar, İrlanda Birleşme İttifakı gibi hareketleri özellikle İrlanda'nın güney bölgelerinde desteklemişlerdir.[342] Öte yandan İrlanda'daki Protestanlar ve özellikle İngiliz-İrlanda kökenli kişiler, Büyük Britanya ile sürekli bir birliktelik düşüncesine hiçbir surette bağlı olmamışlardır. Örneğin İrlanda Kilisesinde papaz olarak görev yapmış, yazar Jonathan Swift (1667-1745) Britanya yönetimi altındaki İrlandalıların zor durumlarını şiddetle eleştirmiştir.

Henry Grattan, Wolfe Tone, Robert Emmet, Sir John Gray ve Charles Stewart Parnell gibi on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıl politikacıları, Protestan milliyetçilerdi ve büyük ölçüde İrlanda milliyetçiliğinin öncüleriydiler. 1798 yılında gerçekleşen İrlanda İsyanı, bazıları Büyük Britanya ile gerçekleşmesi muhtemel birleşmenin politik sonuçlarından korkan İngiliz-İrlandalı kişilerin öncülüğünde gerçekleşmiştir.[343] On dokuzuncu yüzyılın sonlarına ve yirminci yüzyılın başlarına gelindiğinde ise, İrlanda milliyetçiliği Roma Katolik Kilisesi kimliği ile her geçen gün daha yakın bir ilişki içerisine girmiştir.[344] Yirminci yüzyılın başlarında İrlanda'nın güneyindeki birçok İngiliz-İrlandalı, İrlanda milliyetçileri ile politik bir uzlaşmanın gereksinimini kabul etmiştir. Sir Horace Plunkett ve Lord Monteagle gibi İngiliz-İrlandalı politikacılar 'İrlanda Sorunu'na barışçıl bir çözüm bulma konusunda öncü figürler olmuşlardır.[345]

1919-1921 yılları arasında gerçekleşen İrlanda Bağımsızlık Savaşı esnasında, birçok İngiliz-İrlandalı toprak sahibi, ailelerine ve evlerine saldırı olduğu gerekçesiyle ülkeyi terk etmiştir.[346] Kendilerine karşı sergilenen düşmanca tavır, 1922 yılında İrlanda Bağımsız Devleti'nin kuruluşunun ardından devam etmiştir. İngiliz-İrlandalı sınıfın çoğu üyesi, ayrımcı yasalar ve toplumsal baskılara maruz kalma korkusu neticesinde, İrlanda'dan bir daha geri dönmemek üzere ayrılmıştır. İrlanda nüfusundaki İngiliz-

[341] D. George Boyce, *Nationalism in Ireland*, Routledge, London, 2003, 340.
[342] Alan O'Day, 384.
[343] Boyce, 309.
[344] Boyce, 311.
[345] Vera Kreilkamp, *Anglo-Irish Novel and the Big House*, Syracuse University Press, New York, 1998, 4.
[346] William Sheehan, *British Voices: From the Irish War of Independence 1918-1921*, Collins Press, London, 2005, 119.

İrlandalı oranı, 'bağımsızlık sonrası 25 yıllık süreç içerisinde %10'lardan %6'lara kadar düşmüştür'[347]. Ülkeyi terk eden kişilerin büyük bir çoğunluğu Britanya Adalarındaki başka bölgelere yerleşmişlerdir.

İngiliz-İrlandalıların, İrlanda Bağımsız Devleti'nin tasarlanmasında önemli pay sahibi İngiliz-İrlandalı Paktı'na karşı verdikleri tepki karmaşıktır. İrlanda Kilisesi Dublin Başpiskoposu J. A. F. Gregg, 1921 yılının Aralık ayında (Paktın imzalandığı ay) vermiş olduğu bir vaazda şunları söylemiştir:

> Bağlılığımızı İrlanda Bağımsız Devleti'ne sunmak hepimizi ilgilendiren bir meseledir. İnanıyorum ki, uzun süredir politik olarak bizden farklı olanlar işbirliğimizi hoş karşılayacak hakiki bir arzuya sahipler. Bu tarz gelişmeleri reddetmek hem politik hem de dini açıdan yanlış olacaktır.[348]

1925 yılında ise William Butler Yeats, Bağımsız Devlet Senatosunda, İngiliz-İrlandalılık üzerine yapmış olduğu meşhur anma konuşmasında şu sözleri ifade etmiştir:

> Bence, bu ülkenin bağımsızlığını kazanmasının ardından sadece üç yıl geçtikten sonra, bu milletteki azınlık konumunda yer alan kişilerin ağır bir şekilde baskıcı olduğunu düşündüğü bir tedbiri tartışıyor olmamız oldukça trajik. Ben kendimi o azınlığın tipik bir bireyi olarak gördüğüm için son derece gururluyum. Tedbir aldığınız bu şeyin karşısındaki kişiler olarak bizler, dar görüşlü ya da önemsiz kişiler değiliz. Bizler Avrupa'nın önemli stoklarından birisiyiz. Bizler Burke'lü insanlarız; Grattan'ın, Swift'in, Emmet'in, Parnell'ın insanlarıyız. Bizler bu ülkenin modern edebiyatının büyük bir çoğunluğunu yaratmış kişileriz. Bu ülkenin en zeki politik aklının yaratıcılarıyız. Gerçi, gerçekleşen şeylerin hepsinden pişmanlık duymuyorum. Ben olmasam da, belki çocuklarım, yaşama gücümüzü, dayanıklılığımızı, canlılığımızı kaybedip kaybetmeyeceğimizi görecekler. İçinde bulunduğumuz konumu sizler tanımladınız ve bize popüler bir maiyet

[347] Fidelma Maguire, *The Anglo-Irish,* University College of Cork, Cork, 1979, 58.
[348] *Ashburton Guardian*, Volume XLII, Issue 94/10, 14 Aralık 1921, 5.

> verdiniz. Eğer gücümüzü kaybetmezsek, zaferiniz kısa ve öz olacaktır; mağlubiyetiniz ise sonunuz. Ve zamanı geldiğinde, bu millet dönüşecektir.[349]

İrlanda'nın karmaşık toplumsal yapısı, yirminci yüzyılın başlarında kişilerarası (İngiliz, İrlandalı, İngiliz-İrlandalı) ilişkilerdeki zorlukları daha sorunlu bir hale getirmiştir.[350] İrlanda köylü sınıfına ve Britanya imparatorluk yönetimine ek olarak, İngiliz-İrlandalı olarak bilinen aristokrat grup, İrlandalılar ile Britanyalılar arasında bir tür ayrıcalıklı ara sınıf oluşturmuştur. Orta sınıfa ait olmayan İngiliz-İrlandalılar, atalarının çoğu Galli olduğu için Büyük Britanya, toprak sahibi olup arazilerini işlemek için İrlandalı köylüleri çalıştırdıkları için de İrlanda ile ilişkilerini sürdürmüşlerdir.[351] Ayrıcalıklı olmalarına rağmen, İngiliz-İrlandalılar bölünmüş kimliklerinin sıkıntısını çekmiş ve zamanlarının büyük bir kısmını bu ara bölgede (arada kalmışlık hissiyle) kendilerini tanımlamak için harcamışlardır. Ancak yirminci yüzyılın başlarında, ekonomik ve politik anlamda düşüşe geçmişler, bu durum, değişken politik sahnede kendilerini tanımlama çabalarını zora sokmuştur.[352]

İngiliz-İrlandalılar, kültürler arası anlayışı daha da karmaşık hale getiren, Britanya İmparatorluğu ile İrlanda ayaklanmasının kıyısında yer almaktadır. Zalimler ile mazlumların arasında kaldıkları için, kimliklerini saptamayı sorunsal bir olgu olarak görmüşlerdir.[353] Robert Tracy'ye göre 'Belirsizlik ya da muğlaklık, sömürge anlayışına ait bu durumun temelinde yer almaktadır ve sömürgecilik olgusundaki efendi ile köleye ait davranış biçimini belirlemektedir.'[354] Bu belirsizlik ya da muğlaklık, Elizabeth Bowen, William Butler Yeats, William Trevor ve diğer İngiliz-İrlandalı yazarlara gönderme yapmak için kullanılan tire işareti ile oluşturulmuş (İngiliz-İrlandalı) kimlikte kendisini göstermektedir. İngiliz-İrlandalı kavramı, kimlikleri için bu ifadeyi kullanan kişilerin 'İrlandalı olmayan' ve 'İngiliz olmayan' şeklinde tanımlanmalarını temel alan son derece siyasallaştırılmış bir yük taşımaktadır.[355] Böylesi bir sınırın belirlenmesi,

---

[349] Seanad Debates, *11 Haziran 1925.*
[350] Elizabeth Grubgeld, *Anglo-Irish Autobiogaphy: Class, Gender and the Forms of Narrative*, Syracuse University Press, New York, 2004, xiii.
[351] Grubgeld, xiii.
[352] Maguire, 61.
[353] Maguire, 63.
[354] Robert Tracy, *The Unappeasable Host: Studies in Irish Identities*, U College of Dublin P, Dublin, 1998, 19.
[355] Tracy, 25.

bağlılık, politik destek ve kimlik gibi eşdeğer sorunların içerisinde bulunduğu İngiliz-İrlandalı, İrlandalı ve İngilizler arasında karmaşık bir ilişkiye yol açmıştır. Yani İngiliz-İrlandalılar İrlanda'nın bir parçasıdır –İrlanda'da yaşarlar ve çalışırlar– ancak onların ayrıcalıklı konumları İngiltere ile aralarındaki bağdan kaynaklanmaktadır.[356] İngiliz hegemonyasından kurtulma arzusunu İrlandalılar ile paylaşırlarken, özgür olmak onlar için, İngiliz-İrlandalı yaşam tarzının çöküşü anlamına da gelebilir. Edwin Kenney İngiliz-İrlandalıların arada kalmışlığını şu sözlerle açıklamaktadır:

> Büyük Ev geleneğine bağlı İngiliz-İrlandalılar, tehdit edilmemek ya da zarar görmemek için yerel İrlandalıların iyi niyetine tabidirler; tehdit unsuru ile karşılaştıklarında, bu kez de, Britanyalıların himayesine sığınırlar. O halde, İngiliz-İrlandalılar, özellikle iki ülke arasındaki sıkıntılı süreçte, hiçbir tarafta yer almamışlardır; onlar tek başına kalmış ve korkmuş bir durumdadırlar ve kendileri için başka bir kimlik edinme şansları veya bu kimliği seçebilecek özgürlükleri yoktur.[357]

Sonuç olarak, *İngiliz-İrlandalı* kavramı, kendi İrlandalılıklarını ve İrlanda Cumhuriyetine karşı sadakatlerini vurgulama hevesindeki nüfusundan ötürü, ayırt edici özelliklere sahip bir kimlik sürdürülmesine rağmen, artık güneyli Protestan İrlandalıları ya da İrlanda Cumhuriyeti'nin Protestan vatandaşlarını tanımlamak için kullanılmamaktadır. Uzun yıllar boyunca, arada kalmışlık ve ötekilik gibi olguları deneyimleyen İngiliz-İrlandalı nüfusu, İrlanda'da Protestan olmaları nedeniyle, İngiltere'de ise İrlanda kökenli olmaları nedeniyle kötü muamelelere maruz kalmışlardır.[358] Bu deneyimler, kimlik oluşumlarını ve gelişimlerini yakından etkilemiş, zaman zaman ortaya tutarsız tercihlerin ve davranış biçimlerinin çıkmasına neden olmuştur. Kültürel, dini, dilsel ve sosyal anlamda İngiliz ve İrlandalılar ile birçok ortak paylaşım sahibi olmalarına rağmen, toplumsal sınıf algıları, taraf belirleyememe ve azınlık olmaları nedeniyle, İngiliz-İrlandalı kimlik sahibi nüfus tek başına oldukları ve yabancılaşmayı yaşadıkları bir dünyada uzun bir süre geçirmek zorunda kalmıştır.

---

[356] Tracy, 29.
[357] Edwin J. Jr. Kenney, *Elizabeth Bowen*, Bucknell UP, Lewisburg, 1975, 8.
[358] William Haney II, *Culture and Consciousness: Literature Regained*, Bucknell University Press, London, 2002, 98.

3.4. KATOLİKLİĞİN İRLANDA KİMLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İrlanda toplumu genelde Avrupa'daki en dindar toplumlardan biri olarak görülmekte olup, ülke toplumunun Katolik kökeni İrlanda milli kimliğinin özellikle on dokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında geçirmiş olduğu evrede tanımlayıcı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.[359] Özellikle son 30 ila 50 yıllık dönemde, hiyerarşik düzenin politik elit sınıf üzerindeki doğrudan etkisi ve kilisenin kamuoyunu şekillendirmesi ile bireylerin kimlikleri üzerindeki rolü nedeniyle kilisenin duruşu ciddi manada değişkenlik göstermiştir.[360] Philip Gorski'nin de ifade ettiği üzere, laikleşme hareketi ve bunun İrlanda kimliği üzerindeki etkisini anlayabilmek için mevcut Kilise-Devlet ilişkisinin tarihsel süreci göz önünde bulundurularak irdelenmesi gerekmektedir.[361] İrlanda'daki laikleşme hareketi, milli bir kimlik olarak Katolikliğin yok olmaya yüz tuttuğunu ve dinin daha çok gönüllü bir aktivite şeklini aldığını, sosyal ve politik yaşamın diğer unsurlarından farklı bir konuma geldiğini ortaya koymaktadır. Bu da aslında İrlanda'da yaşamakta olan Katolik nüfus ile İngiliz-İrlandalı kimliğe sahip Protestan azınlık arasındaki −tarihsel süreç içerisinde uzun yıllar gerilimli bir şekil alan− durumu daha ılımlı hale getirmiştir. Bu durum elbette ki dinin sonu anlamına gelmemektedir. Ancak kurumsallaşmış Kilisenin İrlanda politik yaşamı üzerindeki etkisinde azalma olduğu da açıkça görülmektedir.[362]

On dokuzuncu yüzyıl İrlanda'sında, dini ve milli kimliğin bir araya gelmesini sağlayan ve birbiriyle örtüşen çok sayıda unsur vardır. İrlanda milliyetçiliğinin temelinde Britanya emperyalizmine karşı tepki ve Galli kültürün yeniden ortaya çıkmasına yönelik bir hareket mevcuttur. Britanya mezaliminin boyunduruğunu ortadan kaldırma arzusu, İrlanda toplumuna ait farklı unsurların bir araya gelmesini sağlamıştır. Baskın bir din −İrlanda'daki Katoliklik gibi− milliyetçiliğin kitlelere ulaşan bir hareket haline dönüşmesini sağlayan birlik beraberlik açısından önemli bir rol

---

[359] Patrick Berger, *The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion*, Doubleday, Garden City, New York, 1967, 10.
[360] K. Besecke, 'Seeing Invisible Religion: Religion as a Societal Conversation about Transcendent Meaning', 23(2): 179-196, *Sociological Theory*, 2005, 181.
[361] J Coakley, 'Religion, National Identity and Political Change in Modern Ireland', Irish Political Studies 17(1): 4-28, 2002, 16.
[362] John Littleton, Eamon Maher, *Contemporary Catholicism in Ireland: A Critical Appraisal*, Columba Press, Dublin, 2008, 19.

üstlenmektedir.[363] Dini elit, milli politikalarda rol oynasın diye politik hareketleri din için yönlendirmek zorunda kalmamıştır. Politikacılar ve milliyetçi devrim hareketi içerisindeki kişiler, dini kendi politik amaçları için kullanabilirler. İrlanda milliyetçiliği ve İrlanda kimliği örneğinde ise Katolik Kilisesi, 1860-1870 yılları arasında Britanya hükümetiyle milliyetçi davaları yürütme konusunda başarılı olduğu için, önemli bir politik aktör haline gelmiştir.[364]

> Ayrıca İngiltere tarafından zulme uğramış kilise kimliği, müritlerinin bağlılığı, toplumsal durumları idare edebilme kabiliyeti, toplumda hemen herkes tarafından kabul görebilecek bir kimliğe sahip olabilmeyi sağlayacak olan milliyetçiliğe karşı ihtiyaç sayesinde Katoliklik İrlanda milliyetçiliği ile birleşik kullanılan bir kavram haline gelmiştir.[365]

Gal kökenli İrlanda, her geçen gün yaşam gücünü kaybetmiş ve adanın batı kıyılarına kadar çekilmek durumunda kalmıştır. Dolayısıyla İrlanda halkı kendi milli kimliğini oluşturabilecek veya sürdürebilecek bir unsur arayışı içerisine girmiştir. Katoliklik bu görev için kusursuz gibi görünmüştür. Çünkü İrlandalıları teslimiyet için aynı inanç altında bir araya getirme işlevini mükemmel bir şekilde üstlenmiştir.[366] Birçok âlim, Katoliklik ile İrlanda milliyetçiliği arasındaki bağlantı noktası üzerinde dururken, bu durumun İrlanda kimliği, İrlanda kültürü, İngiliz-İrlandalı kimliği üzerindeki etkisinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade etmektedir.[367] John Whyte, Kiliseye karşı yapılan liberal saldırının ve bunun toplum üzerindeki etkisinin Katolikleri bir araya getirdiğini iddia etmektedir.[368] Tony Fahey, İrlanda'da Katolikliğin uyanışa geçtiği dönemin, İrlanda toplumunun endüstrileşmeye başladığı ve kendilerini dış dünya

---

[363] Steve Bruce, *Politics and Religion*, Polity, Cambridge, 2003, 46.
[364] E. Larkin, 'Church, State, and Nation in Modern Ireland', 80(5): 1244-1276, *American Historical Review*, 1975, 1251.
[365] B. Kissane, 'The Illusion of State Neutrality in a Secularising Ireland', West European Politics 26(1): 73-94, 2003, 81.
[366] C. Maignant, 'Re-Imagining Transcendence in the Global Village', in M. Böss and E. Maher (eds.) *Engaging Modernity, Dublin: Veritas*, 71-84, 2003, 77.
[367] Anthony Smith, *Chosen Peoples*, Oxford University Press, Oxford, 2003, 152.
[368] John Whyte, *Church and State in Modern Ireland*, 1923-1979 (2nd Ed.), Gill and Macmillan, Dublin, 1980, 46.

ile bağ kurmaya teşvik ettikleri dönem ile eşzamanlı gerçekleştiğini belirtmektedir.[369] Ancak on dokuzuncu yüzyılın başlarında İrlanda'nın kırsal kesimlerinde dahi insanlarla papazlar arasında bir bağ olduğu görülmüştür.[370]

Irene Whelan ise, Protestanların on dokuzuncu yüzyılın başlarında Katolikleri dönüştürmeye çalışmalarının, İrlanda'da din ile millet anlayışı arasında sıkı bir bağın oluşmasına ve ikinci bir Katolik karşı oluşumunun ortaya çıkmasına yol açtığını iddia etmektedir.[371] İrlanda'daki durum, Katoliklik ile milliyetçilik arasında böylesine bir birleşme yaşanmasının nedenlerini açıklayan unsurları içerisinde barındırırken, David Martin baskın bir dinin milliyetçilik ile birleşmesinden bahsetmekte ve dolayısıyla bu durumun, 'kimliğe ait önemli unsurlar üzerinde etkiler gösterdiğini'[372] söylemektedir. O halde, İrlandalı milliyetçilerin bir millet yaratabileceği müşterek noktalardan biri, Emmet Larkin'in İrlanda'da *teslimiyetçi devrim* diye nitelendirdiği Katolik inanca bağlılık ve teslimiyet olarak gösterilebilir.

İrlandalıların dini miraslarına bağlılıkları, Kiliseye muazzam bir kurumsal güç kazandırmıştır.[373] Önceleri kilise, gücünü okullar ve sosyal hizmetler üzerindeki kontrolü sayesinde, vaaz kürsüsünden iletmek istediği mesajı etkili bir şekilde ulaştırmaya yönelik kullanırdı. Bunun sonucunda, İrlanda dünyadaki en dindar toplumlardan birisi olarak görülürdü. Kendi doktrinlerini uygulama çabasındaki Kilise, İrlandalıların değerlerini ve davranışlarını etkileyebilecek kapasiteye sahipti. Kilisenin insanların davranışlarını etkileyebilme durumu, net bir şekilde politik endişelere yol açmış, bu da İrlandalı insanların inanç ve ahlaklarının Kilise hiyerarşisi tarafından etkilenebileceğini göstermiştir.[374] Britanya İmparatorluğu içerisinde İrlanda'nın devamlı varlığının köktendinci Katolik doktrinlerle ilgili olarak dallanıp budaklanması neticesinde, 'insanların Kilisenin mevcut İrlanda milliyetçi hareketini yönlendirmede rol

---

[369] Tony Fahey, 'Catholicism and Industrial Society in Ireland', 241-263, in J. Goldthorpe and C. Whelan (eds.) *The Development of Industrial Society in Ireland*, Oxford University Press, New York, 1997, 246.
[370] M. Tanner, *Ireland's Holy Wars: The Struggle for a Nation's Soul, 1500-2000*, Yale University Press, New Haven, 231.
[371] Irene Whelan, *The Bible War in Ireland: The Second "Reformation" and the Polarization of Protestant-Catholic Relations, 1800-1840*, University of Wisconsin Press, Madison, 2005, 19.
[372] David Martin, *A General Theory of Secularisation*, Blackwell, Oxford, 1978, 34.
[373] David Miller, *Church, State and Nation in Ireland 1898-1921*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 1973, 16.
[374] Phillip Murray, *Oracles of God: The Roman Catholic Church and Irish Politics 1922-37*, University College Press, Dublin, 2000, 69.

oynama beklentisi içerisine girmesi'[375] doğal bir süreç olarak görünmektedir. Kilisenin Katoliklerin aldığı eğitim üzerindeki kontrolü, ona bireye ait değerleri şekillendirme gücü verirken, entelektüel düşünce yapısının kaynağını oluşturma niteliğini de katmaktadır. Dolayısıyla Kilise, dini değerlerle İrlandalıların gündelik yaşamını bir araya getirerek ülke kimliğinin oluşumunda oldukça önemli bir role sahip olmuştur.[376]

> Katolik piskoposlar, İrlanda milliyetçi davasının peşinden gitme aracı olarak şiddet unsuruna karşı çıkmalarına rağmen, laik politikanın İrlandalıları bir araya getirebilecek bir dinamiğe ihtiyaç duyması, her şeye rağmen hiyerarşinin arzularını etkisiz hale getirip bastırmıştır. Yirminci yüzyılın başlarında, Sinn Féin'e giderek artan destek ve inancı ya da davası için ölen kişilerin toplumdaki konumlarının yüceltilmesi, kilise liderlerinin politik anlamda İrlanda milliyetçiliği davasını destekleme ihtiyacı karşısında herhangi bir teolojik argümanı görmezden gelmelerine neden olmuştur.[377]

Milliyetçiler, Gal kökenli İrlanda'yı yeniden uyanışa geçirmek için, İrlandalıları bir araya getirme amacıyla, Katolik İrlanda kimliğinden faydalanmışlardır. Milliyetçiler kendi davaları için Katoliklerin katılımını sağlayabilmiştir; Katoliklerin büyük bir çoğunluğu İngiliz politik hegemonyasını küçümsemekle kalmamış, aynı zamanda tarihte Britanya'nın Katolik Kilisesi üzerindeki zulmünü de nefretle karşılamışlardır.[378] Böylelikle ortak bir bağ kurma ihtiyacı, Britanya karşıtı bir düşmanlıkla örtüşür hale gelmiştir. Katolik dini kimliği, milleti savunma davası etrafında toplumun alt kesimlerini örgütleyebilecek ve harekete geçirebilecek bir araç haline gelmiştir. Burada dini liderlerin toplum üzerindeki telkinleri, yönlendirmeleri, millet savunuculuğu adı altında onların kimliklerini şekillendirmeleri öne çıkan unsurlar olarak göze çarpmaktadır.[379] Özellikle on dokuzuncu yüzyılın sonlarına gelindiğinde Katoliklik

---

[375] Dermot Keogh, *The Vatican, the Bishops and Irish Politics: Church and State in Ireland, 1919-1939*, Cambridge University Press, New York, 1986, 3.
[376] Tom Inglis, *Moral Monopoly: The Rise and Fall of the Catholic Church in Modern Ireland*, University College Dublin Press, Dublin, 1998, 8-9.
[377] C. O'Brien, *Ancestral Voices: Religion and Nationalism in Ireland*, University of Chicago Press, Chicago, 1994, 118.
[378] B. Girvin, *From Union to Union: Nationalism, Democracy and Religion in Ireland – Act of Union to EU*, Gill & Macmillan, Dublin, 2002, 15-6.
[379] Leslie Woodcock Tentler, *The Church Confronts Modernity: Catholicism Since 1950 in the USA, Ireland and Quebec*, The Catholic University of America Press, Washington D.C., 2007, 93

−tanımlayıcı unsur olmasa da− İrlanda ulus kimliğinin en önemli unsurlarından birisi haline gelmiştir.[380]

İrlanda tarihinde derin köklere sahip toplulukçu (*komüniter*) etik, milli ve dini kimliğin bütünleşmesini beslemiştir.[381] Tarihi ve politik adem-i merkeziyetçiliklerine ve çok sayıda yabancı istilasına/yerleşimine rağmen, İrlandalılar kendilerini özellikle on dokuzuncu yüzyıldan itibaren kültürel anlamda homojen olarak değerlendirmişlerdir. Kelt benliği üzerine kurulmuş, aristokrat Galli düzene alışmış bu birliktelik olgusu, İrlandalıların Katolik kimliklerini milli kimlikleri ile birleştirmesine ve eşdeğer görmesine yardımcı olmuştur.[382] Jeremy Wiel, O'Connell'ın 1823 yılında kurduğu Katolik Birliğin ve İrlanda'da geleneksel toplulukçu değer ve inançlar sistemi etrafında bir dayanışma oluşturmasının, 'İrlanda milliyetçiliği ile Roma Katolikliğinin tüm-toplumu kapsayan bir kimlik haline dönüşmesinde önemli rol oynadığını'[383] ifade etmektedir.

İrlanda Katolikliğinin milli ve dini kimliğin başarılı bir şekilde bütünleşmesini sağlayan bir diğer önemli özelliği de, İrlanda Kilisesi ve İrlanda kültüründeki geleneksel otoriter rejim anlayışıdır.[384] Yanılmazlık ve sadakat doktrinleri nedeniyle, Kilise halka sadakat ve inanç aşılayarak, kendi direktiflerinin İrlanda halkı tarafından gönül rahatlığı ile kabul edilmesini sağlamıştır. Bunun neticesinde, İrlanda halkı milliyetçilik davasına karşı bir bağlılık duygusu oluşturduğu için, bu hareket İrlanda halkının hararetli desteğine bağlı olmuştur.[385]

Sonuç olarak, özellikle milliyetçilik hareketlerinin özünde Katolik inanış ve bu mezhebin doktrinlerinin yer alması, İngiltere'ye karşı bir düşmanlığın gün geçtikçe artmasına neden olmuştur.[386] Buradaki düşmanlık, aslında tarihsel sürece bakıldığında, hem yönetim ve Protestanlık karşıtı bir anlayışın oluşması hem de İngiltere'nin sömürgecilik politikaları nedeniyle kültürel bir temel ortaya koyması açısından dikkat

---

[380] David Hempton, *Religion and Political Culture in Britain and Ireland: From the Glorious Revolution to the Decline of Empire*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, 79.
[381] Jeremy Wiel, *The Catholic Church in Ireland 1914-1918: War and Politics*, Irish Academic Press, Dublin, 2003, 19.
[382] Larkin, 1254.
[383] Wiel, 27.
[384] Tom Garvin, *Preventing the Future: Why Was Ireland so Poor for So Long?*, Gill and Macmillan, Dublin, 2004, 254-5
[385] Garvin, 255.
[386] Hempton, 88.

çekicidir. İngiliz kimliği ile İrlanda kimliği içerisinde özellikle dinin etkin rolü, insanları kutuplaştırmış ve birbirlerine düşman etmiştir.[387] Dolayısıyla Katolikliğin İrlanda kimliği üzerinde fazlasıyla etkin bir role sahip olduğunu belirtmek gerekmektedir. İrlanda denildiğinde akla gelen ilk unsurlardan biri olan "Katoliklik, İngiltere karşısında ciddi bir nefret ve düşmanlık duygusu ortaya çıkarırken,"[388] İngiliz-İrlandalı kimliğe sahip olan ve İrlanda'da yaşayan Protestan azınlık karşısında özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısı ile beraber ılımlı bir tavır göstermiştir. Burada, ortak kültür ve geçmişe sahip olmanın, kimlik oluşumu/gelişimi esnasında paylaşımların gerçekleşmesinin büyük bir payı vardır. Günümüzde de devam eden bu ılımlı tavır, hem edebiyat hem de eleştiri yazılarında İngiliz-İrlandalı, İrlandalı, Katolik, Protestan yazarlar tarafından fazlasıyla işlenmiştir.

3.5. KİMLİK BUNALIMI VE KİMLİK KARMAŞASI

Psikolog Erik Erikson tarafından kullanılan *kimlik bunalımı* kavramı psikolojide ergenlik döneminde ego kimliğinin oluşumunda başarısız olma anlamına gelmektedir.[389] Kimlik bunalımının oluştuğu psikolojik gelişim evresine de kimlik tutarlılığının rol karmaşasına karşı olduğu evre adı verilmektedir.[390] Bu evrede −bu aynı zamanda ergenlik evresidir−yetişkinler, fiziksel gelişim, cinsel olgunlaşma ve başkalarının kendileri hakkında ne düşündüklerine yönelik fikirler ile karşılaşmaktadırlar. Dolayısıyla yetişkinler öz-farkındalıklarını oluşturup kimliklerindeki bunalımı çözme görevini gerçekleştirmektedirler. Sorunun çözümünde başarılı olabilmek, bireyin önceki gelişim evrelerinde karşılaştığı güven, kendi kendini idare etme ve teşebbüs gibi olgulara karşı tutumuna bağlıdır.[391]

Kişilik gelişimindeki ergenlik evresinden güçlü bir kimlik duygusu ile çıkabilen bireyler, yetişkinliği güven ve kararlılık ile karşılayabilecek donanıma sahip hale gelmektedirler.[392] Gelişim evresinde çözülemeyen bunalımlar ise bireylerin 'kendilerini

[387] Garvin, 269.
[388] Wiel, 27.
[389] J. E. Marcia, "Development and validation of ego identity statuses", *Journal of Personality and Social Psychology, 3*, 551-558, 1966, 552.
[390] Marcia, 552.
[391] Erik H. Erikson, "Reflections on the dissent of contemporary youth", *International Journal of Psychoanalysis, 51*, 11-22, 1970, 12.
[392] Scott Campbell, *Identity Crisis*, Xlibris Co., USA, 2000, 7.

bulma'[393] mücadeleleri ile sonuçlanmaktadır. Bunalım süreçlerini deneyimleyen bireyler, suç ve bağımlılık gibi unsurları içeren olumsuz bir kimlik arayışına girebilmekte, gelecekleriyle ilgili yanlış kararlar verebilmektedirler.[394] Yetişkinlik döneminde gelişmesi gereken temel güç, tutarlı bir ego kimlikten ortaya çıkan bağlılık duygusudur.[395] Bu duygu, bireyin toplumsal ve kültürel unsurlar sayesinde geliştirdiği kimlik özellikleri üzerinde oldukça önemli etkilere sahiptir. Bağlılık duygusu tam anlamıyla gelişen bireylerde kimlik sorunsalı, kimlik bunalımı ve aidiyet duygusunun oluşmaması gibi meselelerle karşılaşılmamaktadır.[396] Bağlılık duygusunun oluşumunda, bireyin içinde bulunduğu toplumun tarihsel süreçteki deneyimleri, kültürel mirasını koruyabilmesi, dil kullanımının kuvvetli olması ve dini kimlik özelliklerinin değişkenlik göstermemesi de önemli rol oynamaktadır.

Erikson'a göre kimlik bunalımı yaşayan bireyler, tam anlamıyla kim olduklarının, nereye ait olduklarının ve nereye ulaşmak istediklerinin farkında değildir.[397] Bu bireyler, kendilerini normal yaşamdan çekebilir, iş yerinde, okulda ya da aile yaşamlarında sürekli olarak gerçekleştirdikleri eylemleri yerine getirmeyebilirler. Hatta kimlik bunalımı ile başa çıkmak için, suç işleme, kötü alışkanlıklar edinme gibi olumsuz eylemlerin peşine düşebilirler. Bu nedenle kimlik bunalımı yaşayan bir bireyin, hiçbir türden kimliğe sahip olmamaktansa olumsuz bir kimliğe sahip olması kendisi için önemlidir.[398]

Erikson, akranların yetişkinlik evrelerinde ego kimliklerinin gelişimi üzerine belirgin bir etkisi olduğunu düşünmektedir. Bir bireyin olumsuz özellikler taşıyan bir grupla −örneğin tarikat üyeleri veya fanatikler− arasındaki ilişki, bu hassas dönemde, egonun gelişim sınırlarını yeniden belirlemektedir.[399] Erikson'a göre yalnızca tutarlı bir ego kimliği sayesinde oluşabilecek bağlılık duygusu, yetişkinlik evresindeki en kuvvetli unsurdur. Ancak tarihsel anlamda gergin süreçler yaşamış, mezhep çatışmaları nedeniyle dini kimlik bunalımı olgusunu deneyimlemiş, kültür emperyalizmine şahit

[393] Campbell, 9.
[394] J. E. Marcia, "Identity six years after: A follow-up study", *Journal of Youth and Adolescence, 5*, 145-160, 1976, 146.
[395] Marcia, 147.
[396] Marcia, 147.
[397] J. E. Marcia, "Development and validation ...., 1966, 555.
[398] Erikson, 16.
[399] Marcia, 1976, 149.

olmuş toplumlarda bağlılık duygusu iyi gelişmiş olsa da, kimlik bunalımına yönelik sorunların görülmesi −İrlanda örneğinde olduğu gibi− kaçınılmazdır.

Psikoloji ve diğer sosyal bilimler alanındaki araştırmacılar, kimliklerine sıkıca bağlı olan bireylerin daha mutlu ve sağlıklı olduklarını belirtmektedirler. Kimlik bunalımı veya karmaşası yaşayan bireyler ise, kendilerini bir yere ait hissedememekte ve güçlü bir kimlik duygusu izleyememektedir.[400] Günümüzün hızla değişen dünyasında kimlik bunalımı vakaları, Erikson'ın zamanına göre çok daha fazla görülmektedir. Bu çatışmalar, yalnızca ergenlik yaşları ile sınırlı değildir. İnsanlar artık kimlik gelişimi ile ilgili sorunları yaşamları boyunca farklı zamanlarda deneyimlemekte, özellikle de −yeni bir ilişkiye başlama, farklı özelliklere sahip bir grupla iletişim kurma, ön yargı sahibi olunan bir toplumun içerisine girme gibi− büyük değişimlerin yaşandığı zamanlarda bu sorunlar iyice belirgin hale gelmektedir. Bireyin kendisine ait farklı unsurları keşfetmeye çalışması, yaşamın farklı alanlarında kendisini görmesi, iş, aile gibi ortamlarda benliğinin farkında olması, onun kimlik gelişimi açısından önemlidir.

Farklı kültürlerin, din ya da dini mezheplerin, gelenek ve yaşam tarzlarının, dillerin yer aldığı bölgelerde durum daha karmaşıktır. Tarihsel süreç içerisinde kültürel ve toplumsal özelliklerin zaman zaman iç içe geçmesi, bireylerin kimlik bunalımı ve kimlik karmaşası deneyimlerini de farklılaştırmaktadır.[401] Burada Habermas'ın ortaya attığı kavramsal düşünce, iki farklı kimlik bunalımını ortaya çıkarmaktadır. Bunlardan birincisi, 'meşrulaştırma bunalımı', ikincisi de 'motivasyon bunalımı'dır. Meşrulaştırma bunalımı, beklenti ve taleplerin karşılanmasını sağlayan toplumsal bir varlık oluşturamama sorunudur.[402] Bu sorunu deneyimleyen birey, farklı alt tabakalara ve sınıfsal katmanlara sahip toplumlarda, ait olduğu yeri net olarak belirleyemez, kültürel geçmiş, dil, dini mezhep, yaşam tarzı, politik ideoloji gibi çeşitli nedenlerden ötürü aidiyet duygusunu kaybedebilir ya da arada kalmışlık hissine kapılır.[403] Öte yandan motivasyon bunalımı ise, harekete geçmek için aracı eylemin eksikliği anlamına

[400] J. E. Marcia, "Identity in Adolescence" in J. Adelson (Ed.), *Handbook of Adolescent Psychology*, Wiley, New York, 1980, 97.
[401] Campbell, 115.
[402] Jürgen Habermas, *Legitimation Crisis*, MA Bacon Press, Boston, 1973, 19.
[403] Habermas, 19.

gelmektedir.[404] Motivasyon bunalımında bireyin karşılaştığı sorunlar, kimlik tercihleri ile ilgili harekete geçme kararı ve bu kararın verilme anının birey üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerdir.[405]

Sonuç olarak, kimlik bunalımı, kimlik karmaşası ya da bu olguları tetikleyen hususlardan benlik çatışması birçok açıdan yakın ilişki içerisindeki toplumların kültürel, dini, ırksal, dilsel, politik ve ideolojik geçmişleriyle ilintilidir. İngiltere ve İrlanda ülkelerinin yüzyıllara dayanan gergin tarihsel mirası, bu ülkelerdeki bazı grupların kimlik bunalımı ya da kimlik karmaşasını deneyimlemesine neden olmuştur. Mezhep tercihi nedeniyle kendisini azınlıkta hisseden kişiler, ideolojik görüşü nedeniyle şiddete maruz kalan gruplar, yaşam tarzı ve kültürel tercihleri nedeniyle ait olduğu yere yabancılaşan bireyler İngiltere-İrlanda örneğinde sıklıkla görülmektedir.[406] Bu durumları deneyimleyen kişilerin, zaman zaman, istemedikleri tercihleri yapmak zorunda kalmaları, ileriki dönemlerde çatışma, şiddet, ötekileştirme, toplum dışına it[il]me, arada kalmışlık ve aidiyet duygusunun yok olması gibi olguların ortaya çıkışında etkin rol oynamaktadır.

3.6. ÖTEKİLİK

Genel anlamda 'öteki' sözcüğü, kişinin kendisinden başka herhangi birisi anlamına gelmektedir.[407] Ötekilerin varlığı, 'normal' olanı tanımlamada ve bireyin dünyadaki kendi konumunu belirlemede oldukça önemli bir yere sahiptir.[408] Sömürgeleştirilmiş özne, primitivizm ve kanibalizm gibi söylemler tarafından, 'sömüren ve sömürülen kavramlarındaki ikili ayrılığı oluşturmak ve sömürge kültürünün gayet doğal olduğunu iddia etmek amacıyla'[409] 'öteki' olarak sınıflandırılmaktadır.

Öteki düşüncesini yazılarında kullanarak geliştiren kişi Frantz Fanon'dur ve bu düşünce sömürgecilik sonrası çalışmaların anahtar sözcüklerinden birisi haline

[404] Habermas, 19.
[405] Habermas, 20.
[406] Carrie Yang Costello, *Professional Identity Crisis: Race, Class, Gender and Success*, Vanderbilt University Press, Tennessee, 2005, 16.
[407] Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, Helen Tiffin, 2007, 154.
[408] Mary Louise Pratt, "Scratches on the face of the country; or, what Mr Barrow saw in the land of the bushmen", *Critical Inquiry* (12) 1 Autumn: 138–162, 1985, 139.
[409] Mary Louise Pratt, *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation*, London, Routledge, 1992, 17.

gelmiştir. Fanon'a göre *Öteki* 'ben olmayan'dır; 'o' *Öteki*dir.[410] Fanon edebiyatın *öteki* kavramını nasıl ele alması gerektiği ile ilgili de öngörülerde bulunurken, yazarların imparatorluk söyleminin yanı sıra kimlik, kültür, dil, gelenek, din, yaşam tarzı, tarih ve kolektif bilinç gibi unsurları da dikkate almaları gerektiğini ifade etmektedir.

Yazar sömürgecilikle ilgili bir durumda otoritenin *öteki* üzerindeki hâkimiyetini nasıl sürdüreceğinden bahsederken, imparatorluk söyleminin *Öteki*yi *Ben*den farklı görmesi gerektiğini belirtmektedir.[411] Dolayısıyla sömürgeci söylemin *öteki* üzerinde bir kontrol sağlayabilmesi için, yeterli bir kimlik oluşumu/gelişimi gerçekleştirmesi gerekmektedir.[412] Aslına bakılırsa hem kültürel hem de politik olarak *Ben* ve *Öteki* kavramlarının sömürgeleştiren ve sömürgeleştirilen olarak yansıtıldığını söylemek, Fanon'un *öteki* üzerine düşünceleri ile paralel bir bakış açısı göstermektedir. Tanımına bakıldığında, *öteki* kavramında kimlik, sosyal davranışlar bakımından doğruluk, saflık ve gerçeklik konularında eksiklikler vardır.[413] Bu bağlamda *öteki* olarak görülen kişi *yabancı* olarak da düşünülebilir: herhangi bir gruba ait olmayan, bulunduğu yerdeki dili doğuştan öğrenip konuşmayan, ortak geleneklere sahip olmayan kişi; o, 'alışılmadık, anlaşılmaz, onaylanmamış (gayri resmi), uygun olmayan ve yersiz olandır'[414].

İmparatorluk baskısının en önemli özelliklerinden biri, dil üzerindeki kontroldür.[415] Aslında bu, sömürgecilik sonrası sürecin sesidir. Bill Ashcroft'a göre; sömürgecilik sonrası süreçlerle ilgili yazılar hakkındaki tartışmalar, "dilin, baskın Avrupa kültürünü, güç, edebiyat ve iktidar ile birlikte nasıl zorla çekip aldığını anlatan" tartışmalardır.[416] Birçok sömürgecilik sonrası yazar, dilin her yönden incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü tüm bu yazarların bildiği üzere, tercüme edilmiş sözcük ya da kelimelerle anlatılamayan durumlar, tıpkı *Düşman* adlı romanda Cuma veya *Barbarları Beklerken* adlı romanda barbar kızın durumunda olduğu gibi,

---

[410] Alice Cherki, *Frantz Fanon: A Portrait*, çev. Nadia Benabid, Cornell University, New York, 2006, 144.
[411] Robert Aldrich, *Colonialism & Homosexuality*, Routledge, London, 2003, 9.
[412] Frantz Fanon, *The Wretched of the Earth*, çev. Constance Farrington, Grove, New York, 1963, 26.
[413] Daphne Grace, *Relocating Consciousness: Diasporic Writers and the Dynamics of Literary Experience*, Rodopi, Amsterdam- New York, 2007, 54.
[414] Ayobami Kehinde, "Post-Colonial African Literature as Counter-Discourse: J.M. Coetzee's Foe and the Reworking of the Canon", 92-122, *Ufahamu: A Journal of African Studies*, 32(3), 2006, 97.
[415] Ayobami Kehinde, 99.
[416] Ashcroft, *The Key* Concepts, 7.

çevrilemeyene veya konuşulabilene göre daha önemli bir konuma sahiptir.[417] Burada bahsedilen durum aslında *Ben* ve *Öteki* arasındaki farkın anlaşılması açısından da oldukça önemlidir.

Sömürgecilik sonrası kuram, önceden ya da günümüzde sömürgeleştirilmiş ülkelerde yazılan eserlerin incelenmesi üzerine kuruludur. İster sömürgeleştirenin, ister sömürgeleşmiş olanların bakış açısıyla yazılsın, sömürgecilik sonrası kuram insanların kişisel deneyimleri hakkındadır; 'yetkisiz kılınma ve yerinden edilme duygularının merkezde olduğu deneyimler'dir.[418] Kuram büyük ölçüde *Ötekilik* olgusu üzerinde durmaktadır. *Ötekilik* olgusu, dünyayı 'birbirini eşit ölçüde dışarıda bırakan zıt gruplardan oluşan'[419] bir yer olarak görmektedir: "Eğer *Ben* kavramı düzen içerisinde, rasyonel ve eril ise, *Öteki* olan da kaotik, mantıksız, dişil ve kötüdür"[420]. *Öteki*nin bu şekilde oluşturulması, bir nevi şeytanlaştırma örneğidir ve iktidarın kalbinde bir duygu ikilemi olduğunun göstergesidir.[421]

Sömürgecilik sonrası söylem, genellikle 'biz' olgusunun 'onlar' olgusuna karşı konuşmasını değil, 'onlar'ın 'biz' olgusuna karşı konuşmalarını yansıtmaktadır. Bu da sömürgecilik sonrası edebiyatın o ya da bu şekilde merkezdeki ile merkezde olmayanın kategorileştirilmesi hakkında olduğunu göstermektedir.[422] Homi Bhabha, sömürgeleştiren/sömürgeleştirilen arasındaki ilişkinin müphem doğası ve paradoksal yapısının sömürgecilik sonrası kuram için bir odak noktası olduğunu ifade etmektedir:

> …kolonyal mevcudiyet her zaman müphemdir −orijinal ve itaat etmeye yönelten görüntüsü ile tekrar edilen ve farklı telaffuzu arasında bölünmüştür. Sömürgecilikle ilgili konumlanmanın sınırlarını belirleyen de bu müphemliktir −*ben/öteki* ayrımı ve sömürgeci iktidar sorusu−

[417] *The African Philosophy Reader*, P.H. Coetzee & A.P.J. Roux ed., Routledge, London, 2003, 41.
[418] Ania Loomba, Suvir Kaui Matti Bunzi, ve ark., *Postcolonial Studies and Beyond*, Durham & London, 2005, 33.
[419] Edward W Said, *Culture and Imperialism*, Vintage Books, New York, 1993, 89.
[420] Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, Helen Tiffin, *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-colonial Literatures*, Routledge, London, 2002, 3.
[421] Ashcroft ve ark., 4.
[422] Homi Bhabha, 'Representation and the Colonial Text: A Critical Exploration of Some Forms of Mimeticism', in F. Glover Smith (ed.) *The Theory of Reading*, Harvester, Brighton, 1984, 17.

> sömürgeleştiren/sömürgeleştirilen arasındaki farklılaşım −Hegelci *Efendi/köle* diyalektiği veya *ötekiliğin* fenomonolojik izdüşümü.[423]

Kavram varoluşçuluk felsefesinde, bilhassa Sartre'ın *Varlık ve Hiçlik* adlı eserinde, 'öz-farkındalık yaratmak ve kimliğe ait düşünceleri ortaya koymak'[424] ve *Ben* ve *Öteki* arasındaki ilişkiyi tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca '*öznellik* oluşumunun Freudyen ve post-Freudyen incelemesinde ve özellikle psikanalist ve kültür kuramcısı olan Jacques Lacan'ın çalışmalarında'[425] görülmektedir.

Lacan'ın kavramı kullanış biçiminde 'Öteki' ile 'öteki' arasında bir fark vardır. Zaman zaman karışıklığa yol açsa da, bu farkın özellikle sömürgecilik sonrası kuramda faydalı bir ayrım olarak görüldüğü de düşünülmektedir. Lacan'ın kuramında, küçük harfle yazılan öteki, 'çocuğun aynaya baktığında farkına vardığı ve kendisinden ayrı bir varlıkmış gibi algıladığı öz benliğe benzeyen öteki'yi'[426] tanımlamaktadır. Çocuk kendi imgesini aynada gördüğünde, bu imge çocuğun fark edebileceği yeterli benzerliği taşımakla birlikte, çocuğun 'beklenti içerisinde olduğu üstünlük imgesine dair umudunu oluşturmak için de yeteri kadar farklı durmaktadır'[427]. Bu üstünlük olgusunun kurgulanması, egonun da temelini oluşturmaktadır. Lacan'ın bahsettiği küçük harfle yazılan öteki kavramı öznenin kendi kimliğini tanımlaması açısından önemlidir. Sömürgecilik sonrası kuramda bu kavram, imparatorluk söylemi tarafından marjinalleştirilmiş ve sömürgeleştirilmiş −merkezden farklılıklarıyla tanımlanan− ötekilere atıfta bulunabilir ve 'muhtemelen emperyal ego tarafından umulan üstünlüğün odak noktası haline gelebilir'[428].

Büyük harfle yazılan Öteki ise, Lacan tarafından *grande-autre* (büyük öteki) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımda, Lacan'a göre özne, kimliğini 'büyük öteki'nin

---

[423] Homi Bhabha, *The Location of Culture.* Routledge, New York, 1994, 67.
[424] Gayatri Chakravorty Spivak, 'The Burden of English' in C. A. Breckenridge and P. van der Veer (eds), *Orientalism and the Postcolonial Predicament: Perspectives on South Asia*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press**:** 134–157., 1993, 135.
[425] Ashcroft ve ark., 155.
[426] Jacques Lacan, *The Language of the Self: The Function of Language in Psychoanalysis*, Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 1968, 41.
[427] Lacan, 43.
[428] Homi Bhabha, 'Difference, Discrimination and the Discourse of Colonialism' in F. Barker, P. Hulme, M. Iverson and D. Loxley (eds), *The Politics of Theory*, Colchester, University of Essex, 1983, 149.

gözetimi altında kazanmaktadır.[429] Sembolik Öteki gerçek bir muhatap değildir, ancak kendisini temsil edebilecek anne ya da baba gibi diğer özneler içerisinde yer alabilir. Sembolik Öteki 'öznenin bir başka özneyle konuştuğu üstün ya da mutlak bir hitap noktası'dır.[430] O halde Öteki, özneden kopuşu kendisini arzu merkezine yerleştiren anneye; kendi Ötekiliği özneyi sembolik düzen içerisine yerleştiren babaya; bilinçdışı öznenin dilinden farklı niteliğe sahip olan dil gibi yapılandırıldığı için bilinçdışının kendisine karşılık gelebilir.[431] Esasen, Öteki kavramı özne için çok önemlidir, bu yüzden özne onun bakışı içerisinde var olmaktadır. Lacan 'tüm arzular olmak arzusunun ad aktarmasıdır'[432] der, çünkü 'öznenin sahip olduğu birinci arzu Ötekinin gözünde var olabilmektir'[433]. Burada bahsi geçen Öteki kavramı imparatorluk merkezi, imparatorluk söylemi ya da imparatorluğun kendisi ile iki şekilde karşılaştırılabilir:

> Birincisi, sömürgeleştirilmiş öznenin bir nevi 'öteki' olarak tanımlandığı kimlik duygusu kazanımına yönelik kavramlar sağlaması; ikincisi ise, doğrudan muhatap taraf veya sömürgeleştirilmiş öznenin dünyayı anlayabileceği ideolojik çerçeve haline dönüşmesidir.[434]

Sömürgecilik söyleminde, sömürgeleştirilmiş öznenin öznelliği devamlı olarak emperyal Ötekinin −yani büyük Ötekinin− bakışına yerleştirilmektedir. Özneler, 'Anavatan İngiltere' ya da 'Ev' gibi tanımlarla paralel olarak, sömürgeci iktidarın anaerkil ve besleyici ideolojisi tarafından −Althusser'in tabiriyle− çağırılabilir [*interpellated*].[435]

Öte yandan, Sembolik Öteki, Baba figüründe de temsil edilebilmektedir. Sömürgeye ait öznelerin birer aktörü olduğu imparatorluk dilinin önemi ve zorunlu hegemonyası, onlara sömürenin görevi içerisinde görülen iktidar hissini net bir şekilde

---

[429] Robert H. Macdonald, *The Language of Empire: Myths and Metaphors of Popular Imperialism, 1880-1918*, Manchester University Press, Manchester, 1994, 206.
[430] M. C. Boons-Grafé, 'Other/other', çev. Margaret Whitford, ed. Elizabeth Wright, *Feminism and Psychoanalysis: A Critical Dictionary*, Oxford, Blackwell, 1992, 298.
[431] Ashcroft ve ark., 155.
[432] Lacan, 57.
[433] D. Fuss, 'Interior Colonies: Frantz Fanon and the Politics of Identification', *Diacritics* (24) 2–3 (Summer/Fall): 20–42, 1994, 24.
[434] Homi Bhabha, 1994, 46.
[435] Ashcroft ve ark., 156.

aktarabilmektedir. Sömürgeci söylemin ikircikliği, her iki 'ötekileş[tir]me' sürecinin eş zamanlı gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır.[436] Şöyle ki, sömürgeye ait özne hem imparatorluğun çocuğu hem de imparatorluk söyleminin ilkel ve değeri düşürülmüş bir öznesi olarak görülebilir.[437] İmparatorluğun baskın Öteki olgusu, sömürgeye ait *ötekiler*in var olmalarıyla aynı süreçte ortaya çıkmaktadır.

3.6.1. Ötekileş[tir]me

Ötekileş[tir]me kavramı Gayatri Spivak tarafından imparatorluk söyleminin kendi ötekilerini yarattığı süreç için kullanmış olduğu bir kavramdır.[438] Büyük harfle yazılan Öteki, öznenin oluşturulmasıyla bağlantılı olarak, arzu ve gücün odağına (Anne [M-Other], Baba veya İmparatorluk gibi unsurlara) karşılık gelirken, 'küçük harfle yazılan öteki iktidar söylemi tarafından yaratılmış, dışlanan özne konumunda bulunmaktadır'[439]. Spivak'a göre ötekileş[tir]me sömürgecilik söyleminin kendi öznelerini oluşturduğu çeşitli yöntemleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Spivak açıklamasında, 'ötekileş[tir]menin diyalektik bir süreç olduğunu, dolayısıyla sömüren Ötekinin sömürgeleştirilmiş ötekilerin özne olarak ortaya çıkarıldığı süreçle aynı anda oluşturulduğunu'[440] ifade etmektedir.

Spivak, Lacan'ın Öteki ile öteki arasında yapmış olduğu ayrıma bağlı kalırken, birçok eleştirmen büyük harfle yazılan ile küçük harfle yazılan versiyonu birbirinin yerine kullanmaktadır. Böylece İmparatorluğun kendi 'ötekilerini' oluşturması, çoğu zaman 'Ötekinin' tasarlanmasını işaret etmektedir. Her iki durumda da, Ö/ötekinin oluşturulması, *Ben*in oluşturulması açısından oldukça önemlidir.[441]

---

[436] Ashcroft ve ark., 159.
[437] Homi Bhabha, 'The Other Question: Difference, Discrimination, and the Discourse of Colonialism' in H. A. Baker, Jr, M. Diawara, R. H. Lindeborg and Best (edt.) *Black British Cultural Studies: A Reader*, Chicago, Illinois, University of Chicago Press, 1996, 39.
[438] Canan Şavkay, *Ethics, Self and the Other: A Levinasian Reading of the Postmodern Novel*, Author House, Bloomington, 2011, 66.
[439] Gyatri Spivak, 'Identity and Alterity: An Interview' (with Nikos Papastergiadis), 1991, *Arena* 97: 65–76, 66.
[440] Gayatri Spivak, *The Post-colonial Critic: Interviews, Strategies, Dialogues*, ed. Sarah Harasym, New York: Routledge, 1990, 46.
[441] Gyatri Spivak, *A Critique of Postcolonial Reason: Toward a History of the Vanishing Present*, Harvard University Press, Massachusetts, 1999, 37.

Spivak ötekileşme ile ilgili üç örnek ortaya koymaktadır; bunlar Yüzbaşı Geoffrey Birsch ile onun amiri Hastings Markizi arasındaki Sömürgecilik Ofisine ait sevkiyat yazışmalarından alınan örneklerdir.

> Örneklerden ilki, Yüzbaşı Birsch'ün atıyla Hindistan kırsalında dolaşırken 'Avrupa'ya ait *Beni* pekiştirmesi', yani orada yaşayanların hangi öznelliğinin ortaya çıkarılacağı bağlamında Avrupa'yı Öteki olarak temsil etmesi yoluyla bir kişi, aile, kültür ya da insan grubunun Avrupa/Batı Merkezli baskın toplumun içerisine getirildiği süreç olarak görülmektedir.[442]

İkincisi ise, şeref ve itibarın alçaltılmasına yönelik bir örnektir. Tepelerde yaşayan kabileler, General Ochterlony tarafından 'ahlakları bozuk', 'vatan haini', 'vahşi' ve 'kalleş' olarak tanımlanmış, topraklarının imparatorluğa teslim edilmesi de bir 'zorunluluk' olarak görülmüştür.[443] Spivak, Generalin sömürgeleştirilmiş 'ötekiler' yaratmaya ve bu insanları 'imparatorluğun nesneleri'[444] haline getirmeye çalıştığını söylemektedir. Üçüncüsü, yerli bölgelerin birbirinden ayrılması ve yerli hükümetlerin birlikleri için hizmet etme izni nedeniyle yarı maaşlı madunlara verilen, Hastings Markizinin Generale aktardığı ihtar gibi konulara dayalı bir örnektir.[445] Üç örnekte de, yerlilere ait bölgelerin gerçek tarihleriyle ilgili bir 'öteki' metni oluşturulmaya çalışılmakta, aynı zamanda İmparatorluğun Ötekiliği kurulmaktadır.[446]

Ötekileş[tir]me süreci sömürgecilikle ilgili her türlü anlatıda ortaya çıkabilmektedir. Mary Louise Pratt, John Barrows'un *Account of Travels in the Interior of Southern Africa in the Years 1797 and 1798* adlı eserinden aldığı örnekte şunları söylemektedir:

> Ötekileştirilecek olan insanlar kolektif bir 'onlar' olgusu içerisinde −hatta daha da ötesinde ikonik bir 'o' (standartlaştırılmış yetişkin erkek türü)

---

[442] Spivak, *1990*, 51.
[443] Gayatri Spivak, 'The Rani of Simur' in Francis Barker *et al.* (eds) *Europe and Its Others Vol. 1 Proceedings of the Essex Conference on the Sociology of Literature*, Colchester: University of Essex, 1985, 129.
[444] Spivak, 'The Rani of Simur', 131.
[445] Spivak, 131.
[446] Spivak, 135.

> kalıbına dönüştürülerek− homojenleştirilmektedir. Soyutlanmış olan 'o/onlar' belirli bir ana ait olmayan geniş zaman yükleminin özneleridir; bu da 'o' öznesinin olduğu veya yaptığı herhangi bir şeyin belirli bir tarihsel olgu değil, daha çok önceden verilmiş bir gelenek ya da özellikle ilgili bir misal olduğunu göstermektedir.[447]

Son olarak, gezi yazılarındaki kaçınılmaz varlığının yanı sıra, ötekileş[tir]me kavramı daha maddi ya da etkin görünümlere bürünebilir. Güney Afrikalı John Maxwell Coetzee, *Barbarları Beklerken* adlı eserin imparatorluk söyleminin kendi gerçekliğini doğrulamak için nasıl kendi ötekilerini oluşturduğunu göstermektedir.

> Bu eserde, öyküyü anlatan yargıç imparatorluğun bir köşesine yerleştirilmiş alelade bir dinginlik içerisinde yeknesak işlerini yürütmektedir; ta ki 'Üçüncü Büro' memuru, gizli polis, Albay Joll 'barbarlardan' işkence yoluyla −yaşlı adamlardan, kadınlardan ve baskında ele geçirilen çapulcu çocuklardan oluşan ayaktakımından elde edilebilecek− bilgileri almaya gelene kadar.[448]

Zaman zaman kasabaya ticaret amacıyla gelen göçebe yaşam tarzına sahip barbarların hiçbir tehdit unsuru oluşturmaması nedeniyle bölgedeki tedirginliğin saçma olduğu gerçeği ve 'Üçüncü Büro'[449] gelmeden hiçbir sınır sorunu yaşanmamış olması Albay Joll'u işinden vazgeçirmemiştir. Zira Albay, imparatorluk kendisini coğrafi ve ırksal açıdan ötekilerle tanımlayabilsin diye düşman yaratma, var olması gereken karşıt grubu oluşturma görevini yürütmektedir. Bu da bir ötekileş[tir]me örneği olarak gösterilebilir. Albayın meşgul olduğu durum, imparatorluğun sömürgeleştirdiği, dışarıda bıraktığı ve marjinalleştirdiği kişilere karşı kendisini tanımlayabilmesi ile ilgilidir. İmparatorluk, kendi öznelliğinin oluştuğu iktidarın peşinde, kendi 'öteki'lerini bu süreç sayesinde kurmaktadır.[450]

---

[447] M. L. Pratt, 1985, 139.
[448] Ashcroft, 157-158.
[449] John Maxwell Coetzee, *Waiting for the Barbarians*, Penguin Books, London, 1999, 123.
[450] Ashcroft, 158.

3.6.2. Arada Kalmışlık

İrlanda, ekonomik durumu haricinde edebiyat da dâhil olmak üzere tüm alanlarda sömürgecilik sonrası devletin izlerini taşımaktadır. Ashcroft, Griffiths ve Tiffin *The Empire Writes Back* adlı eserlerinde bu durumdan şu şekilde söz etmektedir:

> Sömürgecilik sonrası edebiyatın en temel özelliği, söylemin mekân ve yerinden edilme ile ilgisidir. Kimliğin sömürgecilik sonrası krizi yaşaması işte tam da bu anda gerçekleşir; benlik ve mekân arasındaki tanımlayıcı ve etkin ilişkinin gelişimi ya da düzelmesi ile ilgili endişe.[451]

Sömürgeleştirilmiş milletlerin kendi toprakları üzerindeki hakları ellerinden alınmıştır. Sömürgeleştirilme süreci esnasında, baskı ve zulüm gören topluma, onları birbirine bağlayan toprakların artık kendilerine ait olmadığı söylenir.[452] Bir sömürge devleti olmaktan çıkıp bağımsız hale gelme sürecinde 'arada kalmışlık' durumu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, insanlar bir zamanlar kim olduklarını kabullenme konusunda sorun yaşamakta, sömürgecilik sonrası süreçte nasıl bir oluşuma uyanacakları hususunda da kararsız bir duruş sergilemektedirler. Tyson bu duyguyu, Homi Bhabha tarafından 'uzak kalma ya da ilgisizlik' şeklinde tanımlanan ifadeler ile karşılamaktadır:

> kültürler arasında kalmış olmanın verdiği duygu, iki kültür yerine hiçbirine ait olamama hissi… Uzak ya da ilgisiz kalmak, kendi evinizde bile kendinizi evinizde hissedememektir; çünkü kendi iç dünyanızda evinizde değilsinizdir. Kültürel kimlik bunalımınız sizi psikolojik bir enkaza dönüştürmüştür.[453]

Daha önceleri sömürgeleştirilmiş bir ülkenin eski kimliği −küçük düşürüldüğü ve sömürgecilerin empoze ettiği kimlik orijinal olmadığı için−ülke için artık geçerli olmadığından, yeni ve orijinal bir kimlik yaratılmalıdır. Bu durum, Tyson'ın dediği gibi,

---

[451] Ashcroft ve ark., 8.
[452] Joseph Lennon, *Irish Orientalism: A Literary and Intellectual History*, Syracuse University Press, New York, 2004, 169.
[453] Tyson, 421.

'melez'[454] bir kimliğe yol açabilir. Peter Barry ise bu durumdan 'çift, bölünmüş ya da değişken kimlik'[455] şeklinde söz etmektedir. Bilinç eşiğine ait bu uzam, eşsiz ancak çoğu zaman tatminkâr olmayan bir dünya görüşü sunarken ve insanların olayları birden fazla bakış açısı aracılığıyla görmesini sağlarken, birleştirici ve orijinal bir kimlik oluşumuna yardımcı olmaz.[456]

Kimliğin bu yok olma sürecinde, birçok sömürgecilik sonrası toplum kendi orijinal kimliğini oluşturmak için tarihlerine dönüp bakmak durumunda kalmıştır.[457] Tarihlerinin yeniden tahlil edilmesi ve oluşturulması, sömürgecilik sonrası yazının her alanına işler, zira herhangi bir kültüre ait geçmiş geleceğin belirlenmesinde önemli bir unsur olarak düşünülmektedir. Edward Said'in *Culture and Imperialism* adlı eserinde belirttiği üzere;

> Sömürgecilik sonrası yazarlar geçmişlerini −önceleri sessiz kalan yerli kişinin sömürgeciye karşı genel bir başkaldırı hareketinin bir parçası olan bölgede konuştuğu ve eyleme geçtiği aşağılayıcı yaralar, farklı uygulamalara teşvik, sömürgecilik sonrası geleceğe doğru yönelim gösteren geçmişin yeniden gözden geçirilmesi, acilen yeniden yorumlanması ve düzenlenmesi gereken deneyimler olarak− kendi içlerinde kabullenirler.[458]

Sömürgecilik sonrası bir yazar için geçmişe dönüp bakmak, geleceğin oluşacağı bir inşa olarak görülmektedir.[459] Sömürgecilik sürecinde, geçmiş sömürgeci devlet tarafından dikte edilen ve yazılan bir olgudur. Dolayısıyla sömürgecilik sonrası yazarlar, üzerlerinde hak iddia edebilmek için kendilerinde geçmişlerini yeniden yazma zorunluluğu hissetmektedirler. Aynı şekilde *The Location of Culture* adlı eserinde, Homi Bhabha, kültürü yeniden yaratmanın "geçmişi sadece toplumsal bir amaç ya da estetik bir örnek olarak değil, geçmişi yenileyen, onu olası bir 'arada kalan' uzam olarak

---

[454] Tyson, 422.
[455] Peter Barry, *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory*, Manchester University Press, London, 1995, 196.
[456] Barry, 176.
[457] Barry, 179.
[458] Edward W. Said, *Culture and Imperialism*, Vintage Books, New York, 1994, 212.
[459] Tyson, 436.

yeniden oluşturan, şimdinin performansını değiştiren ve kesintiye uğratan"[460] bir sanatı gerektirdiğini ifade etmiştir. Bhabha'ya göre, 'geçmiş-şimdi' ilişkisi yaşamanın nostaljisi değil, gerekliliğin bir parçasıdır.[461] O halde geçmiş, şimdi ve gelecek arasında sürekli bir değişkenlik vardır. Zira bu üç unsur birbiriyle öylesine karmaşık bir şekilde ilintilidir ki, şimdi ve gelecek üzerinde hak iddia edilmeden önce geçmişin sömürgecilik sonrası izlerden kurtarılması gerekmektedir.

Sömürgecilik sonrası milletlere ait edebiyatın üzerinde durduğu bir başka önemli husus, kimliğin ve kültürün oluşturulmasındaki rolüdür. Zira sömürgeleştirme sürecinde, sömürgeleştirilmiş insanların büyük çoğunluğu, kültür ve politikalarına empoze edilmiş yabancı bir dille karşılaşmaktadırlar.[462] İngiltere yönetimi İrlanda'da, ülke dilinin yok edilmesinde ve İngilizcenin insanlara empoze edilmesinde kısmen zorlanmıştır. Ashcroft, Griffiths ve Tiffin konuyla ilgili tartışmalarında şunları söylemişlerdir: "İmparatorluk baskısının ve zulmünün en temel özelliklerinden biri, dilin kontrol altına alınmasıdır…. Dil, hiyerarşik iktidar yapısının sürdürüldüğü ve ebedileştirildiği, 'hakikat', 'düzen' ve 'gerçeklik' gibi olguların belirlendiği araç haline gelmektedir."[463] Sömürgeci devletler, kendi dillerini hakikatin ve onurun tek aracı olarak empoze ederler ve sömürdükleri ülkenin dilini de vahşi olarak nitelerler. Dolayısıyla sömürgeleştirilmiş insanların tüm iletişim unsurları yetersiz olarak dışarıda bırakılır; kendilerine ait olmayan bir dille eğitim almaya, ekonomik ve politik gereksinimlerini karşılamaya mecbur bırakılırlar.[464] Bu zorla kabul ettirme durumu, dilsel oluşumlar bölge yerlilerinin/madunların deneyimlerinden ve paylaşımlarından koparıldığı için, anlam ve kimlik oluşumuna karşı bir yabancılaşma duygusu ortaya çıkarır. Kendi öz dilini kullanmamak zorunda bırakılmış toplumlar, İngilizce ile yetiştirilirken 'arada kalmışlık' ve 'yabancılaşma' duygularını yaşarlar ve kendilerine ait olan kültürel unsurları farklı bir dille ifade ettiklerinde, bir şeylerin kaybolduğunu hissederler.[465]

---

[460] Homi Bhabha, 1994, 7.
[461] David Huddart, *Homi Bhabha*, Routledge, New York, 2006, 104.
[462] Neil Lazarus, *The Cambridge Companion to Postcolonial Literary Studies*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, 10.
[463] Griffiths ve ark., 7.
[464] Lazarus, 16.
[465] Griffiths, 29.

Sonuç olarak, İrlanda örneğinde olduğu gibi, İngilizceyi standart dilleri olarak kabul eden, bir zamanlar sömürgeleştirilmiş milletlerin insanları için hâlâ devam etmekte olan bir yabancılaşma duygusundan bahsedilebilir. Bu insanlar, İngilizce konuşarak büyümelerine ve yetişmelerine rağmen, bu dilin kendilerine zorla kabul ettirildiğinin farkındadırlar ve ülkelerinin gerçekliklerini tanımlamak için en uygun dilin kendi öz dilleri olduğunu içten içe bilmektedirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

WILLIAM TREVOR'IN *FOOLS OF FORTUNE, THE SILENCE IN THE GARDEN* VE *THE STORY OF LUCY GAULT* ADLI ESERLERİNDE İNGİLİZ–İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK SORUNSALI

William Trevor art arda yazmış olduğu iki romanı *Fools of Fortune* ve *The Silence in The Garden*'da bölgede önemli yere sahip iki İngiliz-İrlandalı ailenin geçmiş ve anlatı zamanı esnasındaki durumunu karşılaştırarak aradaki farklılıklar üzerinden sorunlu ve gergin İrlanda tarihini derinlemesine incelemeyi amaçlamıştır. Derleme öykü kitabı *Saints* adlı eserde yazar, daha sonra *Fools of Fortune* adlı eserinin başkahramanları olarak kullanacağı bazı karakterleri tanıtmıştır. Hem öykü hem de roman 1918 yılında İngiliz-İrlandalı bir ailenin başına gelmiş vahşi bir olayın sonrasını ele almaktadır.

Yukarıda belirtilen esere adını veren "Saints" adlı öyküde, İtalya'da yaşayan yaşlı bir İrlandalı, ölüm döşeğindeki Josephine'in yanına çağırılmıştır. Josephine eski bir hizmetlileridir. Adam ilk başta ülkesinden niçin ayrıldığını açıklamaz. Ancak eser ilerledikçe, anlatıcı adamın İrlanda'ya karşı hoşnutsuzluğunun veya rahatsızlığının feci bir aile trajedisinden kaynaklandığını gözler önüne sermektedir: Kilneagh'daki aile arazisi Kuzey İrlanda Sorunu esnasında yakılıp yıkılmıştır ve bu yangın sonucunda adam babasını, iki kız kardeşini ve kâhyasını kaybetmiştir. Aileye yardımcı olmak isteyen bahçıvan ve oğlu ise kundakçılar tarafından vurularak öldürülmüştür. Anlatıcının annesi, bu düşmanlıklara daha fazla dayanamayıp intihar eder.

Yaşamı şiddet olaylarıyla alt üst olmuş Josephine, akıl hastanesinde yatmaktadır. Nasıl olduğu belli olmayan bir şekilde anlatıcının İtalya'da yaşadığı adrese ulaşan Josephine, onu İrlanda'ya geri çağırır ve onu geçmişi ve üzücü yaşamının gerçekleriyle yüzleşmeye zorlar. Josephine'in cenazesinden sonra, anlatıcı çocukken kaldığı evine döner ve yıllarca engellediği, bastırdığı korkunç olayı tekrar yaşar.

Trevor bu öyküyü gözden geçirdikten sonra genişletmiş ve *Fools of Fortune* romanına dönüştürmüştür. Ancak romana dönüştürdüğü içerikte bazı köklü değişiklikler yapmıştır. Öyküde adı bilinmeyen anlatıcı maddi sıkıntılar yaşadığı için İrlanda'ya gitme konusunda emin olamazken ve geçmişe ait anıları nedeniyle vatanından

soğumuşken, romanın ana karakterlerinden Willie Quinton İrlanda'da yaşayamaz duruma gelmiştir, çünkü bölgedeki mezalimi yöneten İngiliz askerini öldürerek ailesinin intikamını almıştır. Kendi kendisini sürgün eden Willie, tüm bu olanlara rağmen, İngiliz kuzeni Marianne'i sevmeye devam eder, ancak tek bir kez yaşadıkları ilişki neticesinde kuzeninin hamile olduğundan haberi yoktur.

Ayrıca Willie olaylardan önceki yaşamını ve İrlanda'yı büyük bir nostalji ve sevecenlikle anımsamaktadır. Trevor eserde, Willie'nin korkunç intikam eyleminin garip olduğu imasında bulunmaktadır:

> Bir çocuk…Willie'nin yaşadıklarını yaşayabilir ve bu son derece normaldir. Ancak Willie'nin durumuna gelince, olayları çok zorladığınız bir an vardır ve talih sizi fazlasıyla zorlamıştır. Willie odaya girdi ve annesini odada ölü buldu, bu çok fazlaydı. Annesi canına kıydıktan sonra, Willie'nin intikam arzusu görmezden gelinemeyecek kadar belirgin bir hale gelmişti. Artık o normal bir *hayat* yaşayamazdı.[466]

Yalnızca Willie'nin bakış açısından anlatmak yerine, Trevor bu eserini Willie'nin İngiliz kuzeni ve sevgilisi Marianne'ın ve çocukları Imelda'nın gözünden de anlatır. Çoklu bakış açısına sahip bu anlatı, aileyi alt üst eden ayrılıkları ve yanlış anlaşılmaları vurgulamaktadır. Öngörüsüzlük, ön yargı veya Imelda'nın deliliği nedeniyle kendi kendilerine yeten gerçekliklerinin içerisine hapsolmuş bu trajik üçlü, şiddet ve intikamın kontrol edilemez neticelerini detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Fools of Fortune'da yazar Büyük Ev geleneğine ait beklentileri tersine döndürmektedir. Çocuk Willie Quinton İngiliz ve Protestan bir dadı tarafından değil, Katolik bir Papaz tarafından eğitim görmektedir ve böylece İrlanda tarihini öğrenmektedir. Willie'nin öğretmeni, barış yanlısı Peder Kilgariff ona, on dokuzuncu yüzyılda Katoliklere karşı politik ayrımcılığı sonlandıran, Katoliklerin Kurtuluşu'nu başarılı bir şekilde yöneten politik lider Daniel O'Connell'a karşı duyduğu büyük hayranlıktan söz etmektedir.

---

[466] Jacqueline Stahl Aronson, "William Trevor: An Interview", *Irish Literary Supplement* Vol. 7, No. 2, Spring, 1987, 7-8.

Quintonlar alışılagelmiş bir İngiliz-İrlandalı aile değildir, çünkü Kıtlık döneminde ataları mallarına el konan İrlandalılara arazilerini geri verdiği için ellerinde kalan küçük bir yerde yaşamaktadırlar. Bağımsızlık yanlısı kişiler olarak Michael Collins'i evlerinde ağırlarlar ve ona finansal destek sağlarlar. Quintonların kaderi alışılmadık bir biçimde felaketle sonlanır: Aralarında Bay Quinton, aile hizmetçileri Bayan Flynn, O'Neill ve oğlu Tim Paddy'nin bulunduğu vahşi ölümler İrlandalı Cumhuriyetçiler tarafından değil, Kilneagh'yı yakıp yıkan ve geride hiçbir tanık bırakmayan İngiliz *Black and Tans* askeri birliği tarafından gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar Bayan Quinton konuyla ilgili olmadığını ifade etse de, okur ailenin İrlanda milliyetçiliği yanlısı bir duruş sergilemesinin kaderlerini ne kadar etkilediğini merak etmektedir.

Quinton malikânesinde gerçekleşen cinayetlerin sorumluları konusunda, yazar beklentileri yıkmaya devam etmektedir. Robert Rhodes anlatıcının ailesinin 'eski kafalı tutucu Cumhuriyetçiler'[467] tarafından öldürüldüğü iddiasında bulunurken; Kreilkamp 'Kilneagh'ya saldıranlar, isimleri belli olmadığı için İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu mensuplarıdır, çünkü devrim zamanında Büyük Ev geleneğine karşı şiddet uygulayanların başında onlar gelmekteydi'[468] şeklinde görüş belirtmiştir.

Dolayısıyla Trevor karakterleri İrlanda değil İngiltere'den kaynaklanan şiddeti saplantı haline getiren tiplere dönüştürmüştür: Acımasız çavuş Rudkin, Kilneagh'daki cinayetleri yöneten kişidir; İngiliz kökenli Evie Quinton, Rudkin'den intikam almayı saplantı haline getirmiştir ve oğlunun bilinçaltına korkunç şiddet tohumlarını yerleştirerek gelecekte gerçekleşecek bir olaya zemin hazırlamaktadır. Bunun neticesinde, oğlu Rudkin'i neredeyse kafasını kopartacak kadar çok bıçaklayacak ve vahşice öldürecektir. Evie hayattayken, Collins'in İrlanda askerlerini Kilneagh'ya getirmelerine karşı çıkan İrlandalı kocasından daha büyük bir İrlanda Bağımsızlığı destekçisidir. Evie, daha sonra Willie'nin de hatırladığı üzere, eğer Collins 'suikast emri verdiyse, savaşta böyle ölümlere yer olduğu için, vermiş olduğu emirde bir doğruluk payı vardır'[469] şeklinde düşünmektedir.

---

[467] Robert Rhodes, "William Trevor's Stories of the Troubles", 95-114, *Contemporary Irish Writing*, ed. James D. Brophy and Raymond J. Porter, Iona College Press, Boston, 1983, 101.
[468] Vera Kreilkamp, *The Anglo-Irish Novel and Big House*, Syracuse University Press, Syracuse, 1998, 223.
[469] William Trevor, *Fools of Fortune*, Penguin Books, London, 1983, 38.

Willie çavuş Rudkin'i öldürdükten ve İngiliz kuzeni/sevgilisi Marianne Kilneagh'ya çocuğunu büyütmeye geldikten sonra, şiddet Marianne'ın saplantısı haline gelmiştir. Marianne'ın ait olduğu milletin işlemiş olduğu suç kendisini İrlanda tarihine sıkı sıkı sarılmaya mecbur bırakmıştır. Marianne katliamlarla ilgili öyküleri hassas ve hayal gücü kuvvetli kızı Imelda'ya tekrar tekrar anlatarak onun delirmesine neden olur. Trevor, Büyük Ev geleneğinin bilinen özelliklerini bu eserde ortadan kaldırarak, tip yerine geçmişin ve tarihin getirdikleriyle yüzleşen bireyler yaratmıştır. Quinton ailesi birçok Büyük Ev geleneğinde yazılmış eserlerde görülebilecek türde, kimseyi önemsemeyen, insanları sömüren bir aile profili çizmemektedir. Willie Quinton'ın büyük büyükannesi Büyük Kıtlık zamanında aç ve hastaları beslerken sıtmadan ölmüştür. Ölümünden önce ise, İngiltere'de yaşamakta olan İngiliz ailesiyle kıtlığa yardım etmedikleri için bağlarını koparmıştır.

İrlanda'da sorunlar vardır, ancak bu sorunlar çok fazla göz önünde değildir. Trevor, yetişkinlerin yaşamında bile merhamet ve hoşgörünün fazlasıyla mümkün olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Kilneagh'da Katolik ve Protestanlar huzur içinde bir arada yaşamaktadırlar. Aslında Willie dini anlamdaki bağnazlığın farkına cinsellik delisi Bayan Halliwell'ın okuluna gittiği zaman şahit olur. Trevor, tüm bunlara rağmen, İrlanda sömürgecilik tarihindeki haksızlıkları ve barbarlıkları örtbas etmez. Willie'nin tarih derslerinde sömürgeci İngilizlerin ellerinde zulüm gören İrlandalılara ait öyküler anlatılmasına rağmen, ailenin huysuz bahçıvanının adı O'Neill'dır. On sekiz ve on dokuzuncu yüzyılda İrlanda'da güçlü toprak sahibi İrlandalı ailelerin kullandığı yaygın soy isimlerinden biri olan O'Neill ismi bir zamanlar güçlü olan, ancak daha sonra yerlerinden edilmiş İrlandalı ailelere işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, Kilneagh'nın varislerinden biri rolünü üstlenmeye hazırlanan Willie, İngiliz bir beyefendi gibi yetiştirilmek için eğitim almaya gönderilir.

Öte yandan, Quinton ailesinin Collins'e destek verdiği öğrenilince, bu durum komşularının öfkelenmesine ve kendilerinin 'ait olduğumuz sınıfa ve İngiliz-İrlandalı geleneğine ihanet edenler'[470] şeklinde etiketlenmelerine neden olmuştur. Bu, aslında yıllar öncesine dayanan bir husumettir; Quintonlar uzun yıllar boyunca İrlanda bağımsızlığını desteklemiş, İngiliz mezalimine ise karşı çıkmışlardır. Trevor bu aileyi, ne İngiliz-İrlandalıların savunucusu olsun diye, ne de İrlanda tarihindeki milliyetçi

[470] Trevor, 33.

anlatılara karşı çıkmak için sempatizan olarak göstermiştir. Bunu, duygusuz ve acımasızca gerçekleştirilen şiddet ve vahşet olaylarını net bir şekilde ortaya koymak için yapmıştır. Andrew Parkin'in de belirttiği üzere:

> Romanın başından sonuna etkin bir şekilde ortaya koyduğu şey, savaştan çok aşkın, katliamdan çok iyileşmenin, intikamdan çok uzlaşmanın ön plana çıkarılmasıdır. Trevor Quintonları İrlanda Milliyetçiliğinin savunucuları olarak gösterirken, muhtemelen sınıf nefretinin önüne geçme ümidine vurgu yapmıştır; tıpkı Willie'nin 'kısasa kısas' şeklinde gerçekleştirdiği eylem gibi. Ancak tarihte İrlanda Davasının savunucusu olan İngiliz-İrlandalı aileler var olduğu için, Trevor'ın bu tavrı yerindedir.[471]

Trevor'ın eserlerinde sıklıkla değindiği üzere, şiddet eylemleri hem yıkıcı hem de hastalık gibi yayılan bir yapıya sahiptir. Bu trajedi yüzünden, hayatta kalanlar da dâhil olmak üzere, birçok yaşam zarar görmektedir. Willie 'normal bir geleceğe sahip olabilecek potansiyelde bir yaşam sürmektedir',[472] ancak annesinin ölümünden sonra kedere boğulması onu şiddetin içine çekmiştir.

İngiliz-İrlandalı Willie ile İngiliz Marianne'ın çocuğu olarak dünyaya gelen ve bölgede birçoklarına göre, daha doğmadan sorunlu bir tarihin mirasını sırtında taşıyan Imelda hayalperest bir çocuktur ve annesinin anlattıklarıyla öğrendiği şeylerin altında psikolojik olarak ezilmekte ve zarar görmektedir. Ailesinin geçmişini merak eden, annesinin konuşmalarına gizlice kulak kabartan, onunla kimsenin konuşmayacağı sırların yer aldığı belgelere ulaşmaya çalışan Imelda, babasını hayalinde canlandırmaya çalışmaktadır. Eserin sonunda Willie İrlanda'ya geri döner, hiç görmediği bir çocuğu olduğunu öğrenir ve döndüğünde yaşlanmış sevgilisiyle bir araya gelmek ister. Romanın son sahnesinde, Imelda'nın annesiyle babası orta yaştaki kızlarının sevgisi sayesinde sessizce bir araya gelmişlerdir.

---

[471] Andrew Parkin, "Shadows of Destruction: The Big House in Contemporary Irish Fiction", 306-335, *Cultural Contexts and Literary Idioms in Contemporary Irish Literature*, ed. Michael Kenneally, Barnes and Noble, New Jersey, 1988, 316.

[472] Mary Gordon, "William Trevor's *Fools of Fortune*", 45-51, *Good Boys and Dead Girls and Other Essays*, Viking, New York, 1991, 48.

Fools of Fortune zengin bir mekân çeşitliliğine sahip, şiddetin çarpıcı etkisini gözler önüne seren ve etkileyici bir sonla tamamlanan bir romandır. Başından sonuna kadar İngilizlik, İrlandalılık, İngiliz-İrlandalılık ile ilgili örnekleri ortaya koyan, ayrımcılık, şiddet, ötekileştirme, toplum dışına itilme, dinsel çatışma gibi unsurları betimleyen ve karakterlerin kimlik gelişimleri aracılığıyla sınırları belirleyen, zaman zaman bulanıklaştıran eser içerisinde Marianne'ın İrlanda ile İngiltere'nin haritadaki görünüşünü iki sevgilinin sarılmasına benzetmesi oldukça çarpıcıdır. Bu ironik gözlemle ilgili olarak, Thomas Morissey rahatsız edici yorumunda şunları söylemiştir:

> İngiltere ile İrlanda'nın sarılması, ait oldukları sınıf tarafından hain olarak görülen, İngilizlerle evlenip İrlandalılar gibi düşünen Quinton ailesinin yükselişini ve yok oluşunu beraberinde getirmektedir. Quinton ailesinin ortaya çıkmasını sağlayan âşıklar arasındaki sarılma gerçekleşmiştir ve böylece ailenin doğmasını İngiltere'nin İrlanda'ya tecavüz etmesi mümkün kılmıştır.[473]

Sonuç olarak, şiddetin anlamsızlığını ve iyileşmeye ihtiyaç duyulduğunu anlatmaya çalışan Trevor, Kilneagh ve Kuzey İrlanda'daki olaylara kurban giden insanlardan söz ederek, Büyük Ev geleneğinin içeriğini neredeyse tamamen değiştirip, İrlanda'nın sömürgecilik tarihindeki kalıntıları bulup çıkarmayı ve insanları bunlarla yüzleştirmeyi tercih etmiştir. Böylece yazar geçmiş ile şimdi arasındaki bağlantıyı politik ve dinsel çatışmaların önünde hoşgörü ve ılımlı yaklaşım aracılığıyla oluşturmaktadır. Geçmiş İrlanda'nın peşini hiçbir zaman bırakmayacaktır, ancak insanlar bundan kaçmak yerine geçmişte yaşanan sorunlarla yüzleşip bunları şiddet, vahşet, ölüm ya da çatışmalarla değil de anlayışla çözmeye çalışırlarsa, gerginliklerle ilgili önemli mesafe kat edilecektir.

Yazar 1988 yılındaki *The Silence in The Garden* adlı eserinde ise Britanya sömürgeciliğinin yıkıcı etkilerini Rolleston ailesi aracılığıyla anlatmıştır. Bu eserde birden fazla bakış açısı kullanan yazar, anlatıcı Sarah'nın günlüklerine almış olduğu notlarla, yirminci yüzyılın başlarına dönüşler yaparak İrlanda ile İngiltere arasındaki

[473] Thomas Morrissey, "Trevor's *Fools of Fortune*: The Rape of Ireland", 58-60, *Notes on Modern Irish Literature,* Vol. 2, 1990, 60.

gerginlikleri İngiliz-İrlandalı Protestan bir ailenin gözünden aktarmayı tercih etmiştir. Daha önce kısa öykülerinde ve romanlarının bazılarında –örneğin *Fools of Fortune*– değindiği adaletsizlik ve ahlaki anlamda görmezden gelme gibi unsurlar felaketleri ortaya çıkarmaktadır. Fakat bu eserde Fogarty'nin isteği kısmen de olsa yerine gelmiştir; Büyük Ev geleneğine sahip İngiliz-İrlandalı Protestan ailenin geride bıraktığı bir varisi kalmamıştır ve bir zamanlar harika olan bu konak 'eski bomboş haline geri dönmüştür'[474].

Roman okuruna İrlanda tarihinin küçük bir panoramasını sunmaktadır. Olayların geçtiği mekânların en önemlisi Carriglas adında, 'yeşil kaya'[475] anlamına gelen bir adadır. Burada dikkat çeken unsurlar arasında yıkık dökük taşlar, eski bir manastır ve büyük bir ev vardır. Bunun yanı sıra, Fogarty'nin geçmişe ait değerlendirmelerinden de bahsedilmektedir: Şimdiki Rolleston ailesinin atalarının Büyük Kıtlık döneminde İrlandalı Katolik halka karşı göstermiş olduğu yardımsever tavır gibi. Bayan Rolleston'ın büyük büyükannesi fakirlere yardım ettiği sırada açlığın neden olduğu ateşlenme nedeniyle yaşamını kaybetmiştir; kıtlık dönemi geçtikten sonra, Rolleston ailesi hayatta kalan kişilerden kira ya da icar parası almaktan vazgeçmiştir. Bunun önemi büyüktür, çünkü tarihsel art alan bilgisi paylaşırken yazar İngiliz-İrlandalı Protestan aile ile Carriglas'ta meydana gelecek trajik olayların daha iyi anlaşılmasını ve şaşırtıcı etkisini artırmayı amaçlamıştır.

Eserdeki ana karakterlerin yaşamı uzun bir dönem içerisinde anlatılırken –yaklaşık olarak 1900'lerin başından 1970'lere kadarki dönem içerisinde– İrlanda sömürgecilik sürecinden bağımsızlığa doğru geçişi yaşamaktadır; 'Carriglas büyük, ihtişamlı bir konaktan eskiyen ve çürüyen bir eve dönüşmektedir'[476]; çocuklar okulda İrlandacayı öğrenirken, bölgedeki nüfuzlu ailenin egemenliği de yavaş yavaş son bulmaktadır. Kristen Morrison'ın belirttiği gibi: "Bu verimli yeşil ada minyatür bir İrlanda'dır, eski yıkık taşlardan kutsal pınara kadar içinde bütün İrlanda tarihinin geçtiği

[474] William Trevor, *Silence in The Garden*, Viking Publishing, London, 1988, 10.
[475] Trevor, 15.
[476] Trevor, 16.

küçük bir Emerald[477] Adasıdır; dört kaybedilmiş arazisi, eskiyen bir konağı ve sessiz bir bahçesiyle birlikte."[478]

Rollestonlar aslında kötü niyetli bir aile değildir, ancak yıllardır ayrıcalıklı yaşamaları ve insanlara karşı mesafeli durmaları, insanlık anlayışlarını köreltmiştir. Konaklarının düşüşü yalnızca çok uzun yılların geçmesinden değil, aynı zamanda yıllardır gizlenen bir şiddet olayının kapanmayan etkilerinden kaynaklanmaktadır. Rolleston ailesinin çocukları Villana, John James ve Lionel ile kuzenleri Hugh Pollexfen, babalarının tüfeklerini alıp tıpkı avcıların küçük bir avı kovalaması gibi bölgenin yerlisi Corny Dowley adındaki bir çocuğun peşinden silahla koşarak ona eziyet etmişlerdir. Bu vahşi şakalarından ötürü aileleri tarafından ciddi bir şekilde azarlanmışlar, fakat bunu tekrar yapmayacaklarına dair söz vermemişlerdir. Olayın üzerinden yıllar geçtikten sonra, o dönemde İrlanda İç Savaşında mücadele eden Cornelius Dowley bir intikam planı hazırlığındadır, ancak Rollestonlar için planlamış olduğu patlama ailenin kâhyası Linchy'nin ölümüne neden olmuştur.

Acımasız ve çocukça bir şaka birçok yaşamı mahvetmiştir. Linchy'nin nişanlısı Bridget hamiledir ve çocukları Tom toplumun insanları kimliklerinden ve cehaletinden ötürü yaftaladığı bir sürece maruz kalmıştır. Şiddet yanlısı birisine dönüşen Corny Dowley ise *Black and Tans* askeri birliği tarafından öldürülür ve Corny'nin perişan vaziyetteki annesi intihar eder. Hiçbir zaman üzerinde konuşmadıkları bir suçun ağırlığına maruz kalan Rolleston kardeşler birbirleriyle bağlarını koparırlar.

1970'lerde, Rollestonlardan ve Sarah'nın ölümünden sonra, eski ve kötü durumdaki konak, farkında olmadan ailesine vermiş oldukları zararın karşılığında Tom'a kalmıştır. Sonunda, geçmişte sevilmeyen ve utanılan bir kişi muamelesine maruz kalmış Tom, hiçbir zaman evlenmemeyi tercih etmiştir: İlginç bir şekilde Rollestonlara öfke duymamış ve çözünme, bozulma ve dağılma sürecini tersine çevirmek için hiçbir çaba sarf etmeden yaşamının geri kalanını köhne Carriglas'ta geçirmeye karar vermiştir.

Açıkça görüldüğü üzere, sessiz kalma, sır tutma ve gerçeklerle yüzleşmekten kaçınma *Silence in The Garden* adlı romandaki insan ilişkilerini zehirlemiştir.

---

[477] Morrison burada 'emerald' sözcüğünü hem yer ismi hem de zümrüt yeşili anlamına gelen bir kelime olarak kullanmıştır.

[478] Kristen Morrison, 'The Family Sins of Social and Political Evils', *Notes on Modern Irish Literature*, Vol. 10, No. 1, Spring, 1999, 123.

Rollestonlar kendi kendilerine yeten hayatlarını gerçekleri inkâr ederek yaşamayı sürdürse de, Bayan Rolleston ölmeden önce bu olayı Sarah'yla paylaşarak bir nevi günah çıkartmış ve vicdanını rahatlatmaya çalışmıştır. Ancak çocukların büyükannesi ve ailenin en aklı başında karakterlerinden olan Bayan Rolleston, Corny Dowley ve torunları hakkındaki gerçeği saklamalarının getirmiş olduğu felaketi çok geç anlayabilmiştir. Tom babasını öldüren kişinin adını bir halk kahramanıymış gibi duyar. Bayan Rolleston'ın sonunda varmış olduğu korkunç gerçek şudur; insanları vahşi bir şekilde katleden Corny Dowley'nin şiddet dolu bir yaşam sürmesinin nedeni politik görüşlerinin peşinden gitmesi değil düşüncesiz torunlarının kendilerini bir şey sanarak yapmış oldukları şakanın kurbanı olmasıdır. Ölüm döşeğinde ıstırap çekerken şu sözleri söyler: 'O yaz Corny'nin içinde nasıl bir canavarca his uyandı acaba, Sarah?'[479] Bayan Rolleston'ın farkına varamadığı şey aslında Carriglas'taki huzursuzluğun çok daha öncelere dayandığıdır; torunlarının gerçekleştirmiş olduğu vahşi şakadan yıllar öncesine; yani Rollestonların bölgeye gelişine: 'Rollestonlar yaşadıkları yerde durmadılar'[480].

Bunun yanı sıra, Bayan Rolleston'ın torunlarının başka bir yerde ve başka bir zamanda 'vicdanlarından kaçabilirlerdi ve daha sağlıklı büyüyebilirlerdi'[481] şeklindeki açıklaması ne ikna edicidir ne de ahlaki açıdan kabul edilebilecek bir şeydir. Çünkü Rolleston çocuklarının sınırlarını bilmemesi ailenin elindeki iktidar ve güçten kaynaklanmaktadır. İngiliz-İrlandalı Protestan Rollestonların çocukları, ailenin nüfuzu ve gücü sayesinde İrlandalılara karşı, kendilerinde onları aşağılayıcı, ayrıştırıcı, ötekileştiren bir hak görmektedirler. Bu elbette Rollestonların çocuklarına dayattığı bir şey değildir. Zengin ve güçlü olmaları, İngiliz-İrlandalı Protestan bir aile olarak etraflarındaki fakir İrlandalılara yardım etmeleri ve bölgedeki en baskın aile olmalarının dolaylı yansımaları çocuklarının acımasız şakaları üzerinde görülmüştür. Bayan Rolleston, çok geç de olsa, acı çeken vicdanını rahatlatmayı seçtiğinde, bunları Sarah Pollexfen'e anlatmayı tercih etmiştir. Sarah'nın günlüğüne almış olduğu konuyla ilgili notlar, acı dolu sırların kaynağı olarak ölmeden önce Tom ve aileden geriye son kalan hizmetli Patty ile yaptığı bir paylaşımın içeriğini oluşturmuştur. Sarah geçmişe ait

[479] Trevor, 185.
[480] Trevor, 3.
[481] Trevor, 187.

unsurları cömertçe paylaşmıştır; o da tıpkı Bayan Rolleston gibi geçmişi değiştirme konusunda acizdir, yapabileceği tek şey geçmişten üzüntü duymaktır.

Sarah Pollexfen eserin büyük bir bölümünde başrolde yer almış 'fakir Protestan kızlar'dan biridir ve onun gittiği Bayan Goodbody'nin okulu İrlanda'nın küçük bir temsili niteliğindedir:

> Bayan Goodbody'nin Protestan kızlar okulu, Dublin'in kenar mahallelerinden birisinde oldukça iyi durumda ve göze çarpan bir noktadaydı…Otuz beş Protestan kız zor zamanlarını Bayan Goodbody'nin okulunda geçirdi: hırdavatçıların, kömür tüccarlarının, banka müdürlerinin, din adamlarının az harçlıklı kızları. 'Topraksız imparatorluğun kiracıları' demişti içlerinden birisi. 'Bizler İrlanda'nın Yahudileriyiz.' Şehrin varoşları Sarah'yı yoruyordu.[482]

William Trevor, bu eserde tarih tarafından kapana kısılmış karakterlerin bu durumun getirmiş olduğu yük ile mücadele etme çabalarının yetersizliğini ele almaktadır. Rolleston kardeşlerin geçmişin esaretinde yaşamaları kefarete yönelik nafile ve kötü huylu çabalarda kendisini göstermektedir.[483] Yapmış oldukları eylemin cezasını ailelerini yok ederek çekmişlerdir. Yaşamları, insanlarla olan ilişkileri, toplumsal kimlikleri, İrlandalı Katolik ailelere karşı olan tutumları telafi edilemeyecek derecede zarar görmüştür. İngiliz-İrlandalı Protestan ailenin bölgedeki iktidarı ve bu iktidarın yıkıcı sonuçları, Katolikleri aşağılama, ötekileştirme, ikinci plana atma, hatta onlara köle muamelesi yapma gibi unsurları çocuklarının yapmış olduğu şakada tezahür etmiştir.

Sarah'nın kardeşi Hugh Pollexfen, sevmesine rağmen Villana ile evlenemeyecek, Carriglas ile aralarındaki bağ acımasız bir olaya dayalı olduğu için de sevdiği kız kardeşinden uzaklaşmak zorunda kalacaktır. Yaşamını kurtarabilmesi için ise İrlanda'dan ayrılması gerekmektedir. Kristen Morrison konuyla ilgili olarak şu sözleri ifade etmiştir: "Ancak İrlanda'dan ayrılarak geçmişte bulaştığı kötülüğün sonuçlarından

[482] Trevor, 20.
[483] Mary Fitzgerald-Hoyt, 117.

uzak kalabilirdi; ana vatanıyla bağlarını kopardı, ailesinden uzaklaştı ve geçmişini terk etti."[484] Hugh, çocukken yaptıkları acımasız ve düşüncesiz bir şaka neticesinde kimliğine, kültürüne, geçmişine, milletine ve yaşam tarzına ait her şeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Geçmişin kötü anıları peşini bıraksın diye, ilerde daha kötü sonuçlarla yüzleşmemek için yaşadığı yeri terk etmiştir. Bu terk ediş bir bakıma yeni bir kimlik oluşum sürecinin başlangıcı niteliğindedir. Yaşamını şekillendiren her şey artık – zorunlu olarak– geride bırakılmıştır.

Rollestonların kaderiyle tarihsel anlamda örtüşen bir durum söz konusudur. Trevor eserde ailenin yaşadığı yeri Cromwell döneminde aldığına dair bir ifade kullanmaktadır. Aile konağın bulunduğu arsanın gerçek sahiplerini 'Mayo'daki taşlık, işe yaramaz araziye'[485] doğru sürmüştür. Dolayısıyla bölgede inşa edilen köprünün ana kara ile Carriglas adasını birleştirmesinin sembolik bir anlamı vardır; bu köprü ile birlikte bir dönem sona erecek ve Rolleston gibi ailelerin bölgedeki ayrıcalığı ve halka karşı mesafeli tutumları artık mümkün olmayacaktır.

Yazarın bu eserde öne çıkarmaya çalıştığı bir başka unsur, sömürgecilik politikaları ile elde edilmiş adaletsiz yönetimin, temas ettiği herkesi ve her şeyi yozlaştırması ve zehirlemesidir. İrlanda'nın minyatürü niteliğindeki Carriglas adası geçmişteki adaletsiz yönetime şahit olmuş bir yerdir. Çocukluğunda açlık, fakirlik ve haksız muameleye maruz kalmış ve acınası durumda görünen Cornelius Dowley, davası uğruna canından olan politik bir kahramanmış gibi kabul edilmiş ve adı ana kara ile Carriglas'ı birbirine bağlayan köprüye verilmiştir. Bayan Rolleston, Dowley'nin politik bağlamda şiddet olayları içerisinde yer almasını torunlarının yapmış olduğu şakaya atfetse de, olayın aslı, Dowley'nin fakirliği, şiddet uygulaması ve *Black and Tans* askeri birliğinin saldırısında öldürülmesiyle ilgilidir. Bu durumun, sömürgeciliğin uzun yıllardır devam etmesinin sonuçlarından biri olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Trevor sömürgeciliğin bu mirasını hem Dowley ve Rollestonların öyküleri hem de sömürgeciliğin başlangıç dönemlerinde ortaya çıkan toplumun küçümseyici ve iğneleyici gözlemleri aracılığıyla ortaya koymaktadır. 1931 yılı bu nedenle romanda öne çıkmaktadır. Bu yıl hem Cornelius Dowley Köprüsünün hem de Villana Rolleston'ın düğününün gerçekleştiği dönemdir. 1970'lere gelindiğinde ise, eserdeki karakterlerin

[484] Morrison, 71.
[485] Trevor, 41.

çoğu yaşamını yitirmiş, düşmanlıklar son bulmuş ve Tom Sarah'nın günlüklerindeki itiraflar nedeniyle şaşkınlığa uğramış tek başına hayatını sürdüren yetişkin birisine dönüşmüştür:

> Babasının ölümünün ardından gerçekleşen olayları günlüklerde okuduğundan beri, Tom bunları idrak etmeye çalışıyordu. Dowley intikam öyküsünün bahanesini Kuzey İrlanda Sorunu içerisinde bulmuştu ve bu da gayet doğaldı. Fakat daha sonra olan şey Tom'u hayrette bırakmıştı. Rollestonların adaya geliş yollarını kıyım yaparak gerçekleştirdiğine dair konuşmalar her zaman olmuştu, ancak bunun yanında, onların Kıtlık zamanında halka karşı ne kadar insancıl yaklaştıkları da biliniyordu; annesine karşı nasıl yardımsever davrandıklarını ve onların da Rollestonlara karşı saygılı yaklaşımlarını hatırlıyordu.[486]

Affetme konusunda azizler kadar merhametli olan Tom, ölülere ait adadaki Köhne Konağın artık tek sahibiydi ve Carriglas çok eski dönemlerden beri mezarlık işlevi taşımaktaydı. Burası hem kötü olaylar, çatışmalar, politik gerginlikler nedeniyle yaşamını kaybedenlerin hem de bu olaylara şahit olup, kimlik oluşum ve gelişim süreçlerini geçmişin ellerine bırakan kişilerin, eceliyle ölenlerin yeriydi.

1994 yılında yazmış olduğu *Felicia's Journey* adlı romanından beri ilk kez İrlanda hakkındaki meselelere geri dönüş yaptığı *The Story of Lucy Gault'*ta (2002), Trevor daha önce değinmiş olduğu konuları farklı açılardan yeniden ele almayı tercih etmiştir. Talihin etkin rol oynadığı eserde, anlamsız suçların ve nafile çabaların insanları intihara kadar sürüklediği görülmektedir. Bu eserde Trevor, daha önce yazmış olduğu öykülere ve anlatılara ait çok sayıda gönderme yapmış ve okurunun aşina olduğu konulara farklılıklar eklemiştir. Ancak sömürgecilik sürecine bu eserde çok fazla değinmeyen yazar, daha çok tarih yazma ve İrlanda kimliğinin sınırlarını detaylı bir şekilde incelemeyi seçmiştir. Beklenen sonuçları tersine döndürerek, tarihi olağan akışından saptırarak geçmişte yaşananların tekerrür etmesi üzerinde fazla durmayan yazar, geleceğin gidişatı üzerine daha çok vurgu yapmıştır.

---

[486] Trevor, 198.

Fools of Fortune ve *The Silence in The Garden* adlı eserlerinde gördüğümüz Büyük Ev geleneğine geri dönen Trevor, yine uzun bir zaman dilimini ele alarak, yirminci yüzyılın ilk yıllarından yirmi birinci yüzyılın başlarına kadar geçen sürede İngiltere ile İrlanda arasındaki savaşa, İrlanda İç Savaşına, Bağımsız Devletin ve İrlanda Cumhuriyeti'nin ortaya çıkışına dair önemli detayları okura sunmaktadır. Bunun yanında, Katolik Kilisesinin geçmiş yıllardaki hegemonyasını giderek kaybettiği süreç romanda dikkatleri çeken bir başka unsurdur.

Anlatının mekânı olarak yine Cork bölgesini tercih eden yazar, hem İrlanda İç Savaşı hem de kendi gerçek yaşamı için belirgin bir yeri yeniden ziyaret etmektedir. Aslında *Lucy Gault* yazarın çocukluğunun geçtiği birçok yeri okurun karşısına çıkarmaktadır: Lucy ile babasının ziyaret ettiği Mitchelstown Trevor'ın doğduğu yerdir, Lucy'nin sevgilisi Ralph bir dönemler Trevor'ın yaşadığı Enniscorthy bölgesindendir ve son olarak detaylı betimlemeleri yapılan Cork bölgesi yine Trevor'ın gençlik yıllarının geçtiği bir mekândır. Otobiyografik unsurlar taşıması, eserin çarpıcı ve etkileyici yapısını daha belirgin hale getirmiştir.

Ayrıca bu eserdeki Büyük Evin İngiliz bir sahibesi vardır. Heloise Gault, kocasının ailesine ait arsadaki kundakçılık için milli kökenini suçlamaktadır, çünkü o, küçük bir yerde İngiliz bir kadın olmasının bazı duygu ve düşünceleri rahatsız ettiğine inanmaktadır. Talih faktörü *Lucy Gault* eserinde oldukça belirgin bir rol oynamaktadır. Kundakçılık eylemine teşebbüs edildiği o korkunç gecede, Everard Gault muhtemel kundakçılardan birini yanlışlıkla vurarak, hafifçe yaralamıştır. 1920'lerin gergin politik atmosferinde, Heloise ailesinin güvenliğinden şüphelenmekte ve çok sevdikleri evden ayrılmak zorunda olduklarını düşünmektedir. Evden ayrılma kararı alan ailenin sekiz yaşındaki kızı Lucy bu karardan hoşnut olmadığı için kaçar. Birkaç kötü tesadüf nedeniyle aile kızlarının boğulduğunu sanmış –annesi daha çok kızının intihar ettiğine inanmıştır– ve kederli çift İrlanda'dan ayrılıp Avrupa'da bir süre dolandıktan sonra Mussolini rejiminden korkup İsviçre'ye kaçtıkları döneme kadar İtalya'da küçük bir kasabada yaşamışlardır. Açlıktan ve açıkta kalmaktan ötürü neredeyse ölmek üzereyken bulunan Lucy, ailenin hizmetlileri Henry ve Bridget ile Gault ailesinin avukatı Aloysius Sullivan'ın ailesinin yerini tespit etmesini beklemektedir. Bu esnada büyüyen ve kendisini dış dünyadan soyutlayan Lucy doğayla yakınlık kurmuştur. Öte yandan Lucy

Gault ailesini bu şekilde düşüncesizce kedere sürüklemesi nedeniyle toplumun dışına itilmiş bir karaktere dönüşmüştür.

Lucy kabahatini içinde yaşamaya karar verir ve bunun kendisine zarar vermesine müsaade eder. Ailesinin bir türlü geri dönememesi nedeniyle afallamış bir ruh haline sürüklenen karakter, tıpkı *Fools of Fortune* eserindeki Quintonların çocukları gibi, kendi kendisini cezalandırır ve sevdiği adam Ralph ile evlenmez, çünkü ailesinin sürgününden kendisini sorumlu tutar ve onların dönüşünü beklemeye kararlıdır. Ailesini beklerken, hayatı yarım ve askıda yaşayan on dokuzuncu yüzyıl basmakalıp karakterinkine bürünmüştür: Doğaya olan düşkünlüğü ve arı yetiştiriciliği ile ilgilenen Lucy romantik bir kahraman olma yolunda ilerlerken; Viktorya dönemi romanlarını hevesli bir şekilde okuması ve dikiş−nakış işleriyle yakından ilgilenmesi onu daha çok yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan bir karakter tipine dönüştürmüştür. İkinci Dünya Savaşının patlak vermesi Lucy'yi etkilemiştir: Ralph'in askere yazılması ve Lucy'nin sürekli onun can güvenliğini düşünür olması, onun fazlasıyla fedakâr duruşunu yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur; burada talih acımasızca devreye girer ve yıllar süren vefalı aşkın ardından Ralph bir başkasıyla evlenir. Everard eşinin ölümünden sonra Lahardane'e dönünce ikisi oturup 'geçmişte neler yaşandığını kabullenmek durumunda kalmışlardır'[487]; geçen yılların ardından, Lucy ile aralarındaki yakınlığı bir daha yakalayamayan Everard, tam aralarındaki soğukluğun üstesinden gelmeye başladıklarında ölür.

Eserin olay örgüsündeki ana hatlara bakıldığında trajedi unsuru ortaya çıkıyor gibi görünse de, *The Story of Lucy Gault* aslında ne bir trajedidir ne de bir kadının yaşamına odaklanmış bir romandır: Bu eser İrlanda'nın öyküsünü anlatmaktadır. Talih, eser içerisinde sürekli olarak acımasızca davranan bir role sahip değildir. Henry duvarı tamir etmek için taş bulmaya gittiği tenha bir köşede, tesadüfen Lucy'yi bulur; Ralph kırsal kesimde gezintiye çıkmışken Lahardane bölgesine tesadüfen uğrar. Tek çocuklarını kaybetmiş olmanın verdiği duygusal çöküntüden bir türlü kurtulamayan ve birkaç çocuk denemesinde Heloise'in düşük yapmasının ardından tekrar çocuk sahibi olma ihtimali kalmayan Gault ailesi birbirine daha sıkı bağlanmıştır.

[487] William Trevor, *The Story of Lucy Gault*, Penguin Books, England, 2003, 194.

Yazara ait otobiyografik unsurların en fazla görüldüğü eseri *Lucy Gault*'ta, Ralph Dublin dağlarının eteklerinde yatılı bir okula gitmektedir, tıpkı Trevor gibi; Trevor'ın babası gibi Ralph'in babası da bankada çalışmaktadır. Lucy kaybolduktan sonra, Gault ailesinin yaşamındaki en mutlu günler, Trevor'ın fazlasıyla yakınlık duyduğu ve eserlerinin büyük bir çoğunluğunu yazdığı İtalya'da geçmektedir. Trevor'a ait bu kadar ortak unsurun esere aktarılması, zaman zaman yazarın İngiltere ile İrlanda arasındaki sürece ait kendi düşüncelerini açığa çıkarmasına neden olmuştur. İngiliz-İrlandalı Protestan bir kimliğin İrlanda'da nasıl bir süreç geçirebileceği Gaults ailesi üzerinden okura aktarılmaktadır.

Doğuştan İngiliz, evliliği nedeniyle ise İrlandalı olan Heloise kendisini en çok İtalya'da evinde hissetmiştir. Kendisini sanata adamış ve Meryem Ana'ya ait unsurları resimlerine aktarmıştır. Trevor'ın daha önceki yazdıklarında Meryem Ana'ya ait unsurların görülmesi, James Joyce'un *Dubliners* eserinde sıradan olayların ortaya çıkmasında önemli rol oynayan epifan anları ile paralellikler göstermektedir. Heloise, hem kocasına söylediği "'Sevgi acıktığında aç gözlü hale gelir…Sevgi acıktığında mantık sınırlarını aşar'"[488] sözlerinde kızının aklında yıllar boyunca bir çocuk olarak kalacağı düşüncesini ortaya koymuştur.

Everard evine döndüğünde, bir zamanlar kundaklama olayında vurduğu Horahan da Lahardane'e dönmüştür. Büyük Ev geleneğine ait kötülüklerle ilgili sayısız öyküsü olan Horahan, kundaklama olayında yer alarak büyük bir hata yapmış ve bu deneyim neticesinde yaşamı mahvolmuş birisidir. Horahan'ın politik bağlantısının olmadığı aşikârdır; görünen şey onun Lahardane'de yaşadıklarının akıl sağlığını bozmasına neden olduğudur. Heloise nasıl kızının intihar ettiğine inanarak yanılmışsa, Horahan da kundakçılık olayının başarılı olduğunu düşünerek yanılmıştır; tıpkı *Fools of Fortune* eserindeki Imelda gibi, yanan bir evin ve ölü bir çocuğun görüntüsü gözünün önünden bir türlü gitmemektedir; o kadar ki, Horahan sonunda yerel bir tımarhaneye kapatılmak zorunda kalmıştır. Rahatsız edici gerçekleri ortaya çıkarma zorunluluğunu kendisinde hisseden birçok Trevor karakteri gibi, Horahan da tamamen aklını kaybetmeden önce, gizli gizli Lucy'yi seyretmektedir ve daha sonra Lahardane'e gelerek Lucy'nin babasına derdini anlatmak istemiştir. Horahan'ın geçmişte yaptıklarının yıkıcı etkilerine rağmen, Everard ona merhametli davranır; Lucy yıkılmıştır: "Bir an uzun zaman sonra

[488] Trevor, 172

Lahardane'e geri dönen adamı dikkatlice süzdü ve onda delilikten başka bir şey görmedi."[489]

Fakat *Fools of Fortune* eserindeki Quinton ailesinin ve psikolojik sorunlar yaşayan çocukları Imelda'nın aksine, Lucy'nin kaderi o kadar acınası durumda değildir. 1950'lerin İrlanda'sında Büyük Evin hanımı olan Lucy, İrlanda Cumhuriyetinin ilk dönemlerinde artık orta sınıfın Protestan bir üyesi olarak betimlenmektedir. Lucy'nin Katolik Horahan'ı düzenli olarak ziyaret etmesi, sonunda tabutunun arkasından yas tutarak yürümesi, toplum üzerinde etkileri büyük sonuçlar doğurmuştur.

Trevor'ın İrlandalı insanları basitçe sınıflandırma girişimlerinden kaçınması, bu eserde açıkça görülmektedir. Kundakçılık girişiminin olduğu dönemlerde, Everard Gault mütevazı bir yaşam süren, hizmetlileriyle birlikte çatılarının tamiri için çalışan, eskiyen evlerini düzene sokmaya uğraşan bir karakter olarak betimlenmektedir. Everard'ın ailesi on sekizinci yüzyılın ilk yıllarından beri Lahardane'de yaşamaktadır: Ailenin geçmişi hakkında fazla bilinen şey yoktur, ancak zaman zaman Daniel O'Connell'ın evlerinde misafir olduğuna dair göndermeler yapılmaktadır. Horahan prensipleri için savaşan bir milliyetçi değildir; o sadece yanlış yönlendirmenin kurbanı olmuş bir çocuktur.

Eserin geçtiği zaman dilimi oldukça geniştir; Lucy ve babası bu süre zarfında iki dünya savaşı ve iki İrlanda savaşı yaşamıştır; Büyük Evin düşüşü ve Modern İrlanda'nın kuruluşu şahit oldukları diğer önemli süreçlerdir. Trevor bir taraftan kişisel bir tarihi ele alırken, öte yandan dünyada gerçekleşen olayların bilinçaltlarımızda kendi kişisel deneyimlerimiz neticesinde nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır: Everard ve Heloise Gault için Mussolini rejiminin patlak vermesi, çok sevdikleri İtalya'dan ayrılmak anlamına gelmektedir. Heloise'in ölümünden sonra, Londra'dan geçen Everard, 'savaş sonrası ölü başkenti'[490] yakından görmüştür.

Yazar eserde yaratmış olduğu karakterlerini, İrlanda meselelerini ele aldığı önceki yazdıklarının aksine –mesela *Fools of Fortune'*daki Willie Quinton gibi– tarihin esiri yapmamıştır. Lahardane'in yakılması girişiminin korkunç sonuçlarına rağmen, kundaklama olayı beklendiği gibi neticelenmemiştir. Uzun yıllar birçok sıkıntıya ve

[489] Trevor, 191.
[490] Trevor, 146.

üzüntüye şahit olan Gaults ailesi, sonunda huzur içinde ölmüştür: Lucy öfke ve inatçılığından vazgeçmiştir. Şiddet ise kaçınılmaz değildir. Trevor olağan gidişatı bozarak İrlanda tarihini yeniden yazmaktadır. Henry ölmek üzere olan Lucy'yi bulduğunda anlatıcı onu şu şekilde betimlemiştir: "Çocuğun dudaklarında böğürtlen suyu izleri vardı. Bakışlarında hastalık, yanaklarında solgunluk, gözlerinin altında morluk, saçlarında ise dağınıklık görünüyordu."[491] Tasvir aslında ülkeyi kasıp kavuran Kıtlık dönemindeki çocukların fiziksel görünüşlerine bir gönderme niteliğindedir. Ancak bu sahnede, Büyük Ev geleneğine ait bir ailenin çocuğu, adeta Kıtlık döneminde açlıktan ölmek üzere olan Katolik bir İrlandalının vücut bulmuş hali gibi tasvir edilmiştir.

Trevor'ın *Lucy Gault'*ta tanıdık konulara farklı bir bakış açısıyla değinmesi, onun daha çok İrlanda'yı ve kendisini yeniden yazdığını akla getirmektedir. Daha önceki eserlerinde kullanmış olduğu olay örgüsüne ait unsurları farklı sonuçlarla bağdaştırdığı bu eserinde, dilin bir yankılanma aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.[492] *İrlanda'dan Haberler* sayfalarında gezinirken Everard'ın aklında gönülsüzce kalkıştığı sürgün ve ana vatanını terk etmesi ile ilgili düşünceler yer almaktadır. İrlanda tarihinin önemli anlarına yer verilen, alegorik unsurların yer aldığı eserde Kıtlıkla ilgili 'haberler', Lucy'nin hayatta kaldığı 'haberi' ve İrlanda Bağımsızlığı 'haberi' birbiriyle bağlantılıdır. Öte yandan kızının öldüğünü düşünen Heloise için yaşadığı yer İrlanda'dan haber almak artık önemli değildir; o artık İrlanda'ya sırtını dönmüştür. Ayrıca İrlanda'daki bir evin hanımı olan ve yaşamış olduğu felaketin sorumlusu olarak İrlanda'yı suçlayan İngiliz kadın Heloise, bu acıların devam etmesini engelleyememektedir: Everard İrlanda'ya çok sayıda mektup yazmıştır, ancak karısına karşı bir ihanet olacağı düşüncesiyle bu mektupları hiçbir zaman postalamamış, dolayısıyla bu durum Lucy'nin hayatta olduğu haberini almalarını geciktirmiştir.

Yaşam Lahardane'de mantıklı bir gidişat izlerken, tarih olağan bir gidişatın yerine yeniden yazılma süreci geçirmektedir ve Everard kızı Lucy'ye bir zamanlar "Tarih İrlanda'da düşman olarak görülen bir şeydi"[493] cümlesini sarf etmesine rağmen, Lucy'nin kayboluşundan sonra, eserin her şeyi bilen anlatıcısının net bir şekilde ifade

[491] Trevor, 40.
[492] Mary, Fitzgerald-Hoyt, 201.
[493] Trevor, 10.

ettiği üzere, tarihi suçlamak bir işe yaramayacaktır: "Bu yaz Gault ailesinin kaderini öfke değil talih belirlemiştir."[494]

Son dönem eserlerinde daha çok İrlanda kimliğinin son yıllardaki algılanış biçimi üzerinde durmaya çalışan Trevor, İrlanda'nın geçmişini ele alırken, bunun ülkenin geleceğine ne yönde katkı yapabileceği düşüncesini ortaya koymaktadır. Çağdaş eleştirmenlerden, Declan Kiberd, Shaun Richards ve David Cairns'in de belirttiği üzere İrlanda, geçmişindeki kısıtlamalardan ve kimliğiyle ilgili yanlış tanımlamalardan kendisini kurtarmak durumundadır. Kiberd, insanları önceden belirlenmiş kategorilere zorlayan ve değişimin şevkini kıran 'ikili düşüncelerin' peşinden koşulmaması gerektiğini savunurken, Cairns ve Richards durumu şöyle değerlendirmiştir: "Küçük bir Batı Avrupa adasında yer alan İngiltere ile İrlanda'nın, sömüren ile sömürülenin, Birlikçi ile Milliyetçinin arasındaki ilişki yeniden düşünülmeli, yeniden yazılmalıdır."[495] Aslında eleştirmenlerin gözünden kaçan şey William Trevor'ın İrlanda kimliğine ait karmaşıklıkların farkına varmasının, birçok çağdaş kuramcının bunları dikkatle incelemeye başlamasından çok önceleri gerçekleştiğidir.

Sonuç olarak, *The Story of Lucy Gault*, Brian Friel'ın 'tarih yapmak' dediği olguyu gündeme getirmektedir. Lahardane sakinlerinin tamamı yaşamlarının talihle boğuştuğunun farkındadır: Bu kişilerin sefaletinde veya mutluluklarında mantık ya da olağan işleyişin yeri yoktur. Gault ailesi İrlanda'yı terk ettiğinde, etrafındaki kişiler onların bölgedeki hâkimiyetlerini zorla almalarının cezasını çektiklerini düşünmüştür. Ancak zaman geçtikçe Gault ailesine karşı bakış açısı değişmiş, Protestan Lucy Katolik çoğunluğun arasında barıştırıcı ve arabulucu rolü üstlenen birisine dönüşmüştür. Başlarda girişimde bulunduğu eylem nedeniyle Lahardane'de takdir gören Horahan, gerçekleştirdikleri trajedinin detayları ortaya çıkınca, toplum dışına itilmiş birisi haline gelmiştir. Trevor tarihsel hafızanın ve geçmişe ait olaylara bakış açısının değişken ve yanıltıcı olabileceğini göstermiştir. *The Story of Lucy Gault* Trevor'ın en zekice yazılmış ve oldukça karmaşık bir İrlanda okumasıdır.

---

[494] Trevor, 36.

[495] David Cairns, Shaun Richards, *Writing Ireland: Colonialism, Nationalism and Culture*, Manchester University Press, Manchester, 1988, 154.

4.1. WILLIAM TREVOR'IN İNGİLİZ-İRLANDALI KİMLİK ALGISI

Kimlik kavramı, toplumların sosyal sisteminin en temel ve en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Kimlik, bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları, kültür, gelenek, dil gibi yaşam biçimini temsil eden bir boyuta sahiptir. Sosyolojik anlam itibariyle "ben" olma durumudur. Son zamanlarda kimlik kavramı tüm dünyada en büyük sorunlardan birisi haline gelmiştir. Özellikle sınırları içinde birçok etnik grubu bulunduran ülkelerde sıkıntılara neden olabilen türden, göz ardı edilemeyecek bir olgudur.

Tarihsel süreçlere ve kökenlere bakıldığında, İngilizlik ve İrlandalılık gibi kavramların birçok başlık altında incelenebileceği aşikârdır. Bu kavramlar arasında milliyetçilik, vatanseverlik, Protestan, Katolik, İngiliz, İrlandalı olguları ön plana çıkmaktadır. Geçmişleri çok uzun bir zamana dayanan İrlanda ve İngiltere belli dönemlerde barış içerisinde yaşamayı başarabilmişken, bazı zamanlarda gerilimler had safhaya çıkmış, bu durum savaşlara, çatışmalara, isyanlara, başkaldırılara, bağımsızlık mücadelelerine kadar ilerlemiştir. Bu vahşet ve şiddetin içerisinde bulunduğu olguların temelinde her zaman kimlik meselesi yer almıştır. Dini kimlik, milli kimlik, politik kimlik, ideolojik kimlik, kültürel kimlik ve etnik kimlik gibi kavramların bu süreçte çok önemli rol oynadığı ortadadır. Nüfusun yüzde doksan beşinin Katolik olduğu İrlanda Cumhuriyeti'nde Protestan olmanın, ya da Protestan çoğunluğun yaşadığı İngiltere'de Katolik olmanın getirmiş olduğu zorlukları, ayrımcılık, ötekileştirme, ötekileşme, yabancılaşma, soyutlanma gibi kavramları derinlemesine irdeleyen ve birçok öykü ve romanında bu olgulara değinen William Trevor, bu yeteneğini İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğine borçludur.

William Trevor'ın yazmış olduğu eserlerde İrlanda hakkında pasajlara rastlamak mümkündür ve bu bölümler İngiliz-İrlandalı Protestan edebiyata ait gelenekler açısından oldukça zengin unsurlar barındıran metinlerden oluşmaktadır. Örneğin bir zamanlar elit bir kasaba evinin kalıntılarıyla ilgili aşağıdaki betimleme, üslubuyla, içeriğiyle ve acıklı imasıyla yirminci yüzyılın İngiliz-İrlandalı yazarları Elizabeth Bowen ile Molly Keane'in tarzını andırmaktadır:

> En yüksek noktaya ulaştığım zaman, yılların yıprattığı ev altımda duruyordu, ışıltılı dış görünüşü solgun manzaranın yanında muhteşemdi. Yavaşça aşağıya doğru indim, taş duvarı aştım ve mor orman gülleriyle dolu bir ormanın arasından kapıya doğru yöneldim. Eski ihtişamından yoksun bu ev üzerimde ve etrafımda bir karaltı gibi görünüyordu, siyah duvarlar öylesine ürkütücü bir bulanıklık oluşturuyordu ki, bir anda korkudan titredim. Koridordaki otlar daha az yeşildi, o yaz olduğundan daha az görkemli ve bir zamanlar bana kızıl olduğunu söylediğin resim odasına kar yağmıştı.[496]

Trevor'ın *Fools of Fortune* adlı eserinden alınmış bu pasajda İngiliz-İrlandalı etkiyi Trevor'ın bir başka eserinde –*Ballroom of Romance*– İrlanda'ya ait bir manzarayı resmederken yazdığı metinle karşılaştırmak ve ortak yönler bulmak çok da zor değildir. Yazar ilk metinde Bowen ve Keane'den esintiler hatırlatırken bu sefer Joyce'un *Dubliners* adlı eserindeki paraliz olgusuna ve pasif bir yaşama ait bazı unsurlara rastlamak gayet doğaldır:

> Bay Justin Dwyer'a ait dans salonu her yere millerce uzaklıktaydı, etrafında hiçbir ağaç bulunmayan yolun kenarında önünde kaldırım taşları dizili yalnız başına bir bina. Pembe döşemenin üzerine *Romantizmin Balo Salonu* adlı isim arka plandaki gölgenin derinliğini de ortaya çıkararak türkuaz mavisiyle işlenmişti. Bu harflerin üzerinde kırmızı, yeşil, turuncu ve mat mor renkli ampuller belirli aralıklarla yanıp sönüyordu, bu da akşam için randevuların açık olduğu anlamına geliyordu. Binanın yalnızca ön yüzü pembeydi. Duvarlar ise daha çok sıradan bir gri renge sahipti. İçeride ise, sallanarak açılıp kapanan kapılar haricinde her şey maviydi.[497]

Her iki metin de Trevor'ın İrlanda edebiyatı ile ilgili örneklerini teşkil etmektedir. Ülkenin (İrlanda'nın) İngiliz-İrlandalı Protestan yapısıyla kendi doğal Katolik yapısını Trevor'dan başka hiçbir çağdaş yazarın bu şekilde bir araya getiremediğini söylemek

[496] William Trevor, *Fools of Fortune*, 160.
[497] William Trevor, *The Ballroom of Romance and Other Stories*, London Bodley Head, 1972, 52.

yanlış bir ifade değildir.[498] Bu durum bir bakıma Trevor'ın çocukluk ile gençlik dönemi arasındaki zamanda Protestan ve Katolik okul çevreleri arasında mekik dokumasıyla alakalı olabilir. Fakat daha doğru bir ifadeyle belirtmek gerekirse, birbirinden çok farklı iki geleneğe ait dünyayı böylesine etkili bir şekilde yansıtabilmek, aynı zamanda bu iki dünyaya da belirli bir mesafeden bakabilmek anlamına gelmektedir. Trevor bu durumla ilgili düşüncelerini daha önce belirtmiştir; ilk dönemlerde İngiltere hakkında çok fazla bilgisi olmadığında yazdıklarıyla, son dönem eserlerinde İrlanda'ya bir yabancı gözüyle bakarak yazdıkları ile ilgili şu sözleri dikkat çekicidir:

> Bu ülke [İngiltere] ile ilgili kitaplar yazmanın, özellikle de fazlasıyla İngiliz olan *The Old Boys* gibi bir kitap yazmanın her zaman dünyaya dışarıdan bakan bir fotoğrafçı olmaya benzediğini düşündüm. Bana göre, İngiltere muhteşem, fakat bir o kadar da garip bir yer. Yirmi iki yaşıma kadar İrlanda'nın dışına hiç çıkmadım. *Şu anda* İrlanda ile ilgili yazarken hemen hemen aynı şeyi yapmaktayım; çünkü artık benim için garip bir ülkeye bir nevi geri dönmekteyim. Şahsen bu tarz bir şeyin çok önemli olduğunu düşünüyorum.[499]

Trevor'ın İrlanda ile ilgili yazdıkları, Yeats'in ve Joyce'un İrlanda'sıyla ilgili yazdıklarının ve söylediklerinin yanında önemini korurken, ironik bir gözle olaylara ve ülkeye dışarıdan bakabilme yeteneği sayesinde, bir İngiliz-İrlandalı olarak yazar Katolik İrlanda hakkında yazmaktan büyük zevk almaktadır. Bunu da gönüllü bir sürgün olarak anavatanı hakkında yazarak gerçekleştirmektedir. Trevor'ın İrlanda ve İngiltere hakkında yazmış olduğu eserleri iki döneme ayırmak mümkündür. Bunlardan birincisinde, orta sınıf yaşamının yansıtıldığı taşra İrlanda'ya ait yaşamın paralize olmuş ve paralize edici bir şekilde aktarıldığı birçok öykü ve *The Night at the Alexandria* adlı kısa roman yer almaktadır.

İkinci bölümde ise Trevor'ın İrlanda hakkında yazdığı eserler –özellikle *Fools of Fortune* ve *The Silence in the Garden* gibi romanlar ve birçok öykü– daha çok politik ve

[498] Gregory A. Schirmer, *William Trevor: A Study of His Fiction*, Routledge, New York, 1990, 123.
[499] Peter Firchow, 304.

tarihsel olguların iki ülke arasında nasıl bir durum ortaya koyduğunu göstermekte ve İngiliz, İrlandalı veya İngiliz-İrlandalı olmanın kişiler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu ele almaktadır. Burada iki ülke arasındaki olayların ve ilişkilerin bireylerin özgürlüklerini nasıl sınırlandırdığı da üzerinde durulan bir başka önemli konudur.

Örneğin Trevor'ın İrlanda'dan çok fazla bahsetmediği, "Matilda's England" ve "Lovers of Their Time" gibi öykülerinde, bireyin özel yaşamının İngiltere-İrlanda geçmişi tarafından nasıl bir tehdit ile karşı karşıya olduğunu görmek mümkündür. Bu tür eserler, aynı zamanda, bireyin ahlaki vazifelerini öne çıkarıp özel yaşamın da ötesinde bulunan dünyanın yaşama müdahale ettiğini gösterirken, mezhep çatışmalarını hem günümüz Kuzey İrlanda'sında hem de İngiltere ve İrlanda'da doğrudan ya da dolaylı olarak gözler önüne sermektedir.

İçerisinde benzer temalar, özellikle Protestan, İngiliz-İrlandalı ve Trevor'ın doğuştan bağlı olduğu İrlanda'ya ait hususlar, yazarın bazı öykülerinde ve romanlarında açık bir şekilde görülmektedir. Bu öykülerde Trevor, bir zamanlar dirayetli, güçlü ve nüfuzlu bir yapıya sahip olan bir sınıfın düşüşünü ele alırken, arka planda belli başlı ahlaki ve kültürel değerlerin özellikle yirminci yüzyılda nasıl kaybolduğunu anlatmaya çalışır. *Angels at the Ritz* eserinde Bay McNamara'nın şu sözleri bu duruma örnek teşkil edebilecek niteliğe sahiptir: "Bir aile olarak biz geçmişe aitiz. Biz Katolikleşmiş İrlanda'da Protestan'dık. Bir zamanlar bu itibarlı topluluğun bir parçasıydık, fakat şu an durum öyle değil."[500]

Bir başka İngiliz-İrlandalı öyküsünü içerisinde barındıran "The Wedding in the Garden" adlı eserinde yazar bu kez sınıf şuurunu ahlaki bir aldatma ve ikiyüzlülük hükmünde ele almaya çabalar. Eser aslında klasik anlamda bir İrlanda edebiyatı örneğidir; genç Katolik bir hizmetçi kız olan Dervla, Protestan bir ailenin işlettiği otelde çalışmaktadır. Hizmetçi kız, oteli işleten ailenin genç oğlunun dikkatini çeker, fakat aile böyle bir etkileşimin başlamasına bile karşı olduğu için genç kızın kendi sınıfından birisi ile birlikte olması gerektiği düşüncesini net bir tavırla ortaya koyar. Sınıf şuurunun bir kurbanı olan Dervla ile aralarındaki aşkı bir türlü yaşayamayan Christopher aslında örtük biçimde İrlanda'daki mezhepler arası gerginliği ortaya

[500] William Trevor, *Angels at the Ritz and Other Stories*, London, 1975, 171.

koymakta, hatta İrlanda ile İngiltere'nin geçmişlerine ve bu geçmiş içerisindeki sıkıntılı dönemlere de göndermede bulunmaktadır.

Trevor'ın *A Writer's Ireland* adlı eserinde bizzat belirttiği üzere çağdaş İrlanda yazarı ne politikadan ne de tarihten kaçabilir: "Zira bugün ülkenin tamamını gezdiğinizde, bu yörelerin uzun süredir maruz kaldığı çatışmalar İngilizler için Hastings ve Stamford Bridge'de olduğu gibi çok da eski tarihlere dayanmamaktadır."[501] Yazar, İrlanda hakkında yazmış olduğu eserlerde, özellikle İrlanda'da uzun süredir devam eden çatışmalara yönelik bir farkındalık yaratmaya çalışmıştır. Ancak Trevor'ın bu meselelerle ilgili yazmış oldukları, toplum ahlakıyla ilgili hususlara da değinmektedir. *Fools of Fortune, The Silence in The Garden* gibi romanlar, yazarın İngiliz−İrlanda kimliği üzerinde tematik değerlendirmeleri bakımından sağlam bir zemin oluşturmaktadır. Bu anlatılar eserlerin ön planında yer alan aşk, yakınlık, çatışma gibi meselelerin üzerinde politik ve ideolojik olguların geçmişten gelen etkileri sonucunda gerilim ve baskı oluşturmaktadır. Öte yandan bu eserlerde yazarın üzerinde durmak istediği ahlaki sorumluluk ve İrlanda toplumunda belirli dönemlerde kendinden söz ettiren hümanist tutkular bireysel değerlerin daha açık bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.

Yazarın yazarlık kariyerinin ilk yıllarında yazmış olduğu "The Distant Past" (ya da "Angels at the Ritz") adlı öyküsünde, bahsi geçen meseleler oldukça dramatik olarak ele alınmıştır. Bu öykü İrlandalılık özelliklerini taşıyan karakterlerin önce−sonra süreci içerisinde yapı olarak değişimlerinden bahsederken, bir taraftan da kimlikleri ile ilgili ahlaki ve politik kısıtlamaları görmezden gelme eğilimi göstermektedir. Kırsal kesimde yer alan bir kasabada geçen öyküde, anlatı bir anda yaşlı, İngiliz-İrlandalı, Protestan bir çiftin eskiden kalma asalet ve soyluluk gibi kavramları Katolik, çoğunlukla orta sınıftan oluşan ve nispeten milliyetçilik kavramına bağlı sıradan kasaba insanlarına nasıl yansıttıklarını aktarır. Bu öykü içerisinde her ne kadar kimlik olgusu ile ilgili derinlemesine incelemeler yer almasa da, yazar geçmişin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgularken, geçmiş ve geçmişteki olayların, çatışmaların, gerginliklerin, ülkeler arası politik gelişmelerin bireylerin kimlik olgusu ve algısı üzerinde önemli bir yere sahip olduğunu da ifade etmektedir. Eser aynı zamanda bireysel değerlerin tarih ve ideolojik bağlılıklar nedeniyle tehdit altında olduğunu göstermektedir:

[501] William Trevor, *A Writer's Ireland: Landscape in Literature*, New York, Viking, 1984, 51.

> Sınıra altmış milden daha fazla bir mesafe vardı, tüm bu mesafe boyunca yol üzerinde savaşın kalıntılarından oluşan sisli havayı görmek mümkündü. Kasabada giderek artan gerilim ve asabiyet, konuşmaları geçmiş olaylara yönlendirmekteydi. Bu konuşmalar arasında vahşet ve bu vahşete karşı gösterilen acımasızlıkla dolu direnç, silahlar ve dinamit gibi konular yer almaktaydı…
>
> Yıllardır tuttukları taraf kasabada artık saçma olarak karşılanmaktaydı. Şu anda Birleşik Krallık bayrağı ile gezseler muhtemelen vurulurlar.[502]

Tıpkı "Distant Past" adlı öyküde yansıtıldığı gibi, "Another Christmas" adlı öykü, Ulster'daki şiddet olayları üzerine yoğunlaşmakta, bu olayların bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini irdelemekte, kimlik ve ahlak meselelerine fazlasıyla vurgu yapmaktadır. Öyküdeki başkarakter, İngiltere'de yaşayan İrlandalı Dermot, yıllardır Katoliklere yapılan ayrımcılığa meşru bir cevap niteliği taşıdığı gerekçesiyle Kuzey İrlanda'da IRA tarafından gerçekleştirilen bombalama olaylarını savunur. Politik açıdan ister haklı ister haksız olsun, Dermot burada karısının, gündelik ailevi yaşantının arka planında yer alan politik ve tarihsel olaylarla yüzleşmesini sağlamaktadır. Bunun yanı sıra Dermot, Protestan−Katolik, İngiliz-İrlandalı gibi kavramların tarihsel süreç içerisinde geçirmiş olduğu evreleri de irdelemekten geri durmaz, İngiliz-İrlandalı kimliğinin içinde bulunduğu sıkıntıları dile getirir. "Doğruyu söylemen gerekiyor",[503] der Dermot Norah'ya; Norah ise cevap olarak "Ben şimdiye kadar, ister Katolik ister Protestan, hiçbir Kuzey İrlandalıdan hoşlanmadım. Bırak da savaşarak aralarındaki meseleleri çözsünler, bize bulaşmasınlar",[504] der.

Burada başkarakterlerin Protestan−Katolik meselesine fazlasıyla yoğunlaştıkları görülürken, anlatıcı aracılığıyla kimlik olgusunun dini ve milli açıdan irdelendiği de gözlemlenmektedir. Millet kimliği, dini kimlik, politik kimlik ve bireysel kimlik gibi meseleler karakterlerin yaşamlarını şekillendirmede çok önemli roller oynamaktadır. Yazarın burada anlatmaya çalıştığı şey, İngiltere ve İrlanda'da bu durumun uzun

[502] William Trevor, *Lovers of Their Time and Other Stories*, London, Bodley Head, 1978, 39-40.
[503] Trevor, 35.
[504] Trevor, 36.

yıllardır insanların yaşamları üzerinde önemli etkiye sahip olduğudur. İnsanlar bu ülkelerde milletlerine, dinlerine, dillerine ve kökenlerine göre sınıflandırılmışlar, kimi zaman öldürülmüşler, kimi zaman da yasal ortamlarda yargılanmışlardır. Geçmiş hiçbir zaman bu kişilerin peşini bırakmamıştır.

"Beyond the Pale" adlı bir başka öyküsünde Trevor İngiliz bir kadın ile Belfast'taki olaylarda öldürülmüş kocasının öyküsünü anlatmaktadır. Bu öyküde vahşet ve şiddet son derece ön planda tutulmaktadır. Öldürülen kocasının kafası kendisine posta yoluyla ulaştırılan Penelope Vade, daha sonra intikam duyguları içerisinde Kadın Barış Hareketi'ne katılır, fakat eylemlerde aktif bir şekilde yer almayı düşünürken yedi erkeğin tecavüzüne uğrar. Öykünün sonunda ise Penelope, umutsuzluk ve hiçbir şey yapamamış olmanın verdiği çaresizlik içerisinde intihar eder. Bu olaylar aslında öyküde yardımcı olay örgüsü olarak yer almaktadır. Trevor bir taraftan, İrlanda'nın kırsal kesiminde yer alan bir kasabada yaşayan Protestan bir öğretmenin öyküsünü anlatırken, diğer taraftan da şiddet ve vahşetle anılan bir tarihin toplum üzerindeki etkilerini yansıtmaya çalışmaktadır. Attracta adlı karakter daha küçücük bir çocukken, annesini ve babasını İngiliz−İrlanda savaşı sırasında kazara bir pusunun ortasında kalmaları nedeniyle kaybeder. Öykü içerisinde yine Protestan−Katolik gerginliği ideolojik olaylar ve eylemler üzerinden aktarılmaktadır. Masum insanlar yanlışlıkla ölmekte, suçlular ise yaşamlarına devam etmektedir.

Yazar, 'Beyond the Pale' ve buna benzer başka öykülerinde bir ana olay örgüsü bir de yardımcı olay örgüsü üzerinden politik ve bireysel değerler arasındaki çatışmayı oldukça gerçekçi ve etkili bir şekilde anlatmıştır. Bireyin ahlaki sorumlulukları, ait olduğu millet, din, köken gibi konular arka planda daima verilmek istenen mesajların alıcıya ulaşması kaygısını taşımaktadır. "Beyond the Pale" adlı öyküde Ulsterlı bir kadının kendisini reddettikten sonra eski erkek arkadaşı tarafından öldürülmesi, bu erkek arkadaşın IRA için Londra'da bombalar yapmaya başlaması, başka öykülerde İngiltere-İrlanda gerginliğinin tarihteki olaylar üzerinden aktarılması, Protestan-Katolik meselesinin sürekli olarak irdelenmesi, insanların seçmiş oldukları din yüzünden öldürülmesi gibi olgular gerçek hayatta insanların göz ardı edemedikleri durumları yansıtması açısından önemlidir.

İngiltere ile İrlanda arasındaki kimlik, din, köken, millet gibi kavramlar üzerine yoğunlaşan, belli dönemlerde de gerginliklere neden olan durumlar William Butler Yeats, Oscar Wilde, James Joyce, Samuel Beckett, Jonathan Swift, Sebastian Barry, Colm Toibin, Jennifer Johnston, G. Bernard Shaw, John Banville ve daha birçok yazar tarafından incelenmiştir.[505] William Trevor da İngiliz-İrlandalı bir yazar olarak iki ülke arasındaki durumun nedenini araştırmak ya da bir çözüm oluşturmak yerine, olayların insani değerler üzerindeki etkilerini anlatmayı tercih etmiştir.

Kendisi de bir İngiliz-İrlandalı Protestan olan William Trevor hem İrlanda'da hem de İngiltere'de yaşadığı süre zarfında her iki tarafın köken ve kimlik konusundaki düşüncelerini yakından gözlemlemiş ve bunları eserlerine etkili bir şekilde aktarabilmiştir. İngiliz-İrlandalı bir Protestan'ın, Katolik çoğunluğa sahip İrlanda Cumhuriyeti'nde azınlık bir kitlenin temsilcisi olarak ötekileştirildiği şeklindeki imaları eserlerinde ele alan yazar, aslında günümüze kadar üzerinde neredeyse hiç durulmamış bir konuya temas etmektedir: Anglosakson, beyaz, Protestan bir kişinin ötekileştirilmesi.

Şimdiye kadar birçok yazar, eleştirmen, kuramcı ve filozof dünyanın çeşitli yerlerinde farklı ırklara ait insanların ırk, din, köken, kimlik, renk gibi konularda ötekileştirilme, yabancılaştırılma, toplumdan soyutlanma, dışlanma gibi süreçlerden geçişlerini anlatmıştır. Ancak Trevor, dünyaya hükmeden ülkelerdeki toplumların büyük bir çoğunluğunun ait olduğu kökenin, dinin ve rengin başka bir ülkede nasıl ayrımcılığa ve ötekileştirilmeye maruz kaldığını birçok öyküsünde ve bazı romanlarında açık ve net bir şekilde belirtir.

İngiliz-İrlandalı, Protestan-Katolik gibi ikili karşıtlıkların, tarihsel süreçte iki ülke arasında yaşanmış gerginliklerin günümüz İrlanda'sında ve İngiltere'sinde yaşayan insanlara bir nevi musallat olması, tarih içerisindeki politik ve ideolojik olguların hem bireyler arasındaki ilişkileri hem de ülkeler arasındaki gelişmeleri yakından ilgilendirmesi, İngiliz, İrlandalı, İngiliz-İrlandalı kökene sahip kişilerin karşısına kimlik olgusunun çıkmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Politika, ideoloji, bağımsızlık, milliyetçilik, millet sevgisi, dini aidiyet, asimilasyon gibi kavramlar İngiltere ve

[505] Schirmer, 140.

İrlanda'yı hiçbir zaman terk etmemiş, burada yaşayan toplumların hayatlarında, kararlarında, yargılamalarında, tercihlerinde her zaman önemli bir yere sahip olmuştur.

4.2. ARADA KALMIŞLIK, AİDİYET DUYGUSU VE AZINLIK PSİKOLOJİSİ

William Trevor, *Fools of Fortune* adlı eserindeki arada kalmışlık, aidiyet duygusunun yok oluşu ve azınlık psikolojisini ağırlıklı olarak İngiliz-İrlandalı William ile İngiliz kuzeni Marianne arasındaki aşk ilişkisi ve ailesinin İngiliz askeri birliği *Black and Tans*'ın saldırısına uğraması aracılığıyla aktarmıştır. 'Dorset kasabasındaki büyük evde muhteşem bir şekilde korunmuş geçmişin anlamı, Kilneagh kasabasında ancak kuzenlerin seslerinde bir eko olarak duyulabiliyordu.'[506] On dokuzuncu yüzyıl İrlanda'sı ile yirminci yüzyılın ikinci yarısını karşılaştıran Trevor, 1980 sonrasında İrlanda'daki şehirlerin toplumsal yapısının değişmeye, tamamen İrlanda kökenli halkın artık içerisinde İngiliz-İrlandalı vatandaşlar da barındırmaya başladığını ifade etmektedir. Toplumun içerisinde, azınlıkta da olsa, farklı bir kimliğe sahip kişilerin yer alması, İngilizlere, İrlandalılara, İngiliz-İrlandalılara, Protestanlara ve Katoliklere yönelik bakış açısının oluşumu üzerinde etkin bir role sahiptir. Böylelikle çok az sayıdaki İngiliz-İrlandalı vatandaş, kimlik tercihlerini yaparken, baskın millet anlayışı, etnik köken, dini kimlik ve politik görüş gibi unsurlar karşısında sessiz kalmak zorunda kalabilir. Bu durumun, ötekileşme öncesinde içe kapanıklık ve sesini duyuramama ile sonuçlanması muhtemeldir çünkü 'baskın söylemlerin ve bu söylemlerle paralel kimlik oluşum süreçlerinin dışında kalan kişiler azınlıkta olduklarını hissettiklerinde, tercihleri kaçınılmaz olan azınlık psikolojisi ve aidiyet duygusunun kaybı ile çoğu zaman benzerlik göstermektedir'[507].

Romanda ev halkının Protestan kökenli oluşu, İngiliz-İrlandalı olduklarını göstermekte ve Papaz ile aralarında olumlu bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. "Peder Kilgariff ne zaman 'Oh, Willie' dese, gülerdi; papazlıktan atılmıştı, fakat Protestan evimizde, devamlı rahiplere özgü siyah yakalı elbisesini giyerdi."[508] Katolik çoğunluğun içerisinde, hem İngiliz-İrlandalı, hem de Protestan olmaları nedeniyle

[506] Trevor, *Fools of Fortune*, 10.
[507] Ross White, *Belongingness and Its Importance when Coping with Change in Isolation: The Relevance of the Senses of People, Place and Psyche Leading to Grace when Experiencing Change in Isolation*, LAP Lambert Acad. Publ., 2010, 19.
[508] Trevor, 11.

azınlıkta olan bu kişiler, toplum ile aralarındaki ilişkiyi olumlu bir şekilde yürütmeye çalışmış ve şiddet, ayrımcılık, ötekileştirilme ya da toplumdan soyutlanma ve aidiyet duygusunun kaybolması gibi durumlardan uzak durmaya gayret göstermişlerdir. Çünkü bu unsurlar, İngiliz-İrlandalı kişilerin dini, kültürel, toplumsal ve bireysel kimlik oluşumu ya da gelişiminde önemli etkilere sahiptir. Bu etkiler zaman zaman, yukarıda bahsedildiği gibi topluma kabul edilme ve kendilerini dini kimlik anlamında toplumun bir parçası gibi hissetme şeklinde olurken, bazı durumlarda ise tamamen toplumdan dışlanma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Anlatıcının yukarıdaki cümlede Protestan ifadesini kullanması, toplumdaki azınlık durumlarına vurgu niteliği taşımaktadır. Katolik İrlanda'da Protestan dini kimliğe sahip kişiler 'azınlıkta kalmanın neden olduğu sonuçlardan ötürü milli kimlik oluşum süreçlerinde de arada kalmışlık sürecini deneyimlemektedirler'[509].

Kırsal kesime ait bir bölgede, bir değirmende çalışma hayali, Willie'nin İrlandalı birçok kişi gibi yaşamını bu şekilde idame ettirme isteğini göstermektedir. "Bir gün, bu değirmenin bana miras olarak kalacağını biliyorum. Bu düşünce hoşuma gidiyor, oraya çalışmaya gitmek, babamın makineler ve tahıllarla ilgili öğrenmek zorunda kaldığı şeyleri öğrenmek. Değirmeni seviyorum."[510] İngiliz-İrlandalı Protestan ve varlıklı bir aileden gelmesine rağmen, Willie İrlanda'ya ait yaşam tarzını benimseyen bir düşünceye sahip olmuştur. Bu da Willie'nin toplumsal kimlik oluşumunda İrlanda yaşam tarzından etkilendiğini ve bunu hiçbir şekilde ön yargıyla karşılamadığını göstermektedir. İster İngiltere'ye ister İrlanda'ya ait olsun, karakter bunu kendi istediği için dile getirmektedir. İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin avantajı, Katolik İrlandalılara ya da Protestan İngilizlere göre bunu daha rahat bir biçimde ifade edebilmeleridir. Bazen arada kalmışlık ve azınlıkta yer almak kişilerin her iki ülkeye, kültüre, geçmişe, kimlik sürecine ve kimliğe ait unsurları zorluk çekmeden ifade etmelerine yardımcı olmaktadır.[511] Bir İngiliz, İrlanda'ya ait bir unsuru benimsemeye çalışırken ya da bir İrlandalı İngiltere'ye ait bir özelliğe sahip olmak isterken, önlerine tarihsel gerginlik, dinsel çatışmalar, toplumsal konum gibi engellerin, yöneten-yönetilen veya sömüren-

[509] Jeffrey C. Alexander, Ronald Jacobs, Philip Smith, *The Oxford Handbook of Cultural Sociology*, Oxford University Press, Oxford, 2002, 147.
[510] Trevor, 17.
[511] Ephraim Meir, *Dialogical Thought and Identity: Trans-Different Religiosity in Present Day Societies*, Hebrew University Magnes Press, Jerusalem, 2013, 37.

sömürülen gibi karşıtlıkların çıkmasını önleyemez. Dolayısıyla kimlik oluşum süreçlerinde kendilerini bu hususların etkisi altında kalmak zorunda hissetmektedirler.

> Değirmendeki insanları düşündüğümde, hafızam beni yarı yolda bırakır: Bay Derenzy ve Johnny Lacey haricindeki isimler unutulup gitmiştir. Onun yerine, simalar ve 1916 yılında İrlanda'da patlak veren ve hâlâ devam etmekte olan devrim tartışmaları akla gelir. 'De Valera[512] ile bir şişe bira bile içmek istemem' der bir ses, acıklı bir şekilde. 'Dönüm noktası olan bir anda onun arkasında durmam'. Soğukkanlı bir cevap gelir ve Dev[513] herhangi birinin birlikte bira içebileceği birisi değildir der.[514]

İrlanda devrimi, İrlanda bağımsızlık hareketi, Britanya Milletler Topluluğundan tam anlamıyla ayrılma, bağımsız bir ülke haline gelme gibi hususları barındıran metinde, Willie toplumun gözünde Dev'in çok önemli bir yere sahip olduğunu, aynı zamanda onunla aynı fikirde olmayan kişilerin de yer aldığını ifade etmektedir. Burada Katolik İrlandalıların, Edward de Valera'yı tam anlamıyla desteklediği, İngiliz-İrlandalı Protestanların ise Valera'ya çok fazla destek vermediğini söylemek mümkündür. Çünkü İngiliz-İrlandalı Protestan kişiler, hem İrlanda hem de İngiltere ile iyi ilişkiler sürdürmeye devam etmek istedikleri için, tam bir bağımsızlık yanlısı olamamışlardır. Hem arada kalmışlık hem de azınlık psikolojisi insanları tercih yapmaya zorladığında, baskın olan unsurun ne olduğunu belirlemek oldukça zordur: Özellikle İngiltere-İrlanda örneğinde olduğu gibi.[515] Dolayısıyla taraf seçme ve bir ülkenin ya da ideolojinin yanında yer alma, insanları her zaman zor durumda bırakmış ve seçilen tarafın karşısında yer alanlarca düşman ilan edilmeyi gündeme getirmiştir. Politik unsurların ülke tarihlerinde ve o ülkenin vatandaşlarının kimlik oluşum süreçlerinde ne kadar

---

[512] 1882-1975 yıları arasında yaşamış, İrlandalı politikacı ve vatansever. Edward de Valera, 1913 yılında İrlanda Gönüllülerine katılmış, 1916 yılında da *Paskalya Ayaklanması*'nda yer alan isyancılara yardımcı olmuştur. 1918 yılında Sinn Fein partisinin başkanı seçilmiştir. İrlanda'nın bağımsız bir ülke olarak İngiltere'den ayrılmasını desteklemiştir. 1932-48 yılları arasında başbakanlık yapan de Valera, İrlanda Cumhuriyetini Britanya Milletler Topluluğundan ayırmış ve tam bağımsız bir ülke haline getirmiştir.

[513] Edward de Valera isminin kısaltılmış hali.

[514] Trevor, 18.

[515] Martha Banks, "Multiple Minority Identities and Mental Health: Social and Research Implications of Diversity Within and Between Groups", 35-59, *Multiple Minority Identities: Applications for Practice, Research and Training*, Ed. Reginald Nettles, Rochelle Balter, Springer Publishing Company, New York, 2012, 49.

önemli olduğu, yukarıdaki metinde geçen 'tartışma' sözcüğünden anlaşılmaktadır. William Trevor, eserin bazı bölümlerinde çok basit ve sade ifadeler kullanarak, İrlanda ile İngiltere arasındaki gerginliği farklı bir tarzla ifade etmeye çalışmıştır. Tarihsel süreçlerdeki gerginliklerin ifade ediliş biçimi bazen insanların şiddet ve düşmanlık gibi olumsuzluklara yönelmesine neden olabilir; bu durumdan zarar görecek olan birinci sıradaki kişiler elbette ki İrlanda'daki İngilizler veya İngiliz-İrlandalılardır.[516] Nitekim Trevor da İngiliz-İrlandalı Protestan olduğu için, görmek istediği bakış açısını bu şekilde yansıtmayı tercih etmiştir: Hiç kimseyi hedef göstermeden, ılımlı ve mantıklı bir duruş sergileyerek görüş bildirmeyi seçmiştir.

İrlanda milliyetçiliği Roma Katolik Kilisesi kimliği ile her geçen gün daha yakın bir ilişki içerisine girmiştir.[517] Ayrıca Willie'nin kilise karşılaştırması yaptığı anlatıda, karakterin Katolik kilisesini daha çok sevmesi, çocuk bir karakterin masumiyeti içerisinde aktarılıyormuş gibi görünse de, İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin Katolik kilisesine karşı ılımlı bir yaklaşıma sahip olduğu imasını taşımaktadır. 'Öğleden sonra, Lough'da Katolik bir şapele girdim. Bayan Flynn buraya *Our Lady Queen of Heaven* (Meryem) Katolik Kilisesi derdi; ben bu başlığı bizim ibadet yerimize verilen ad olan *İrlanda St Anthony Kilisesi*nden daha çok severdim.'[518] İngiliz-İrlandalıların Katolik kilisesine karşı olan bu ılımlı bakışı, Katolik İrlandalıların beklediği bir durumdur. Belirtilmesi gereken bir başka nokta, arada kalmış olanların her iki tarafa ılımlı bakmasının mümkünken, karşıt art alan özelliklerine sahip iki tarafın birbirine böylesine ılımlı bakabilmesini bir hayli güç olduğudur. Özellikle bir İrlandalının, kendilerini uzun yıllar boyunca sömürmüş, kullanmış, ötekileştirmiş, azınlık psikolojisine sokmuş, yabancılaştırmış ve kendilerine zalimce yönetim göstermiş olduğu bir ülkenin vatandaşlarına karşı ılımlı yaklaşabilmesi pek mümkün gözükmemektedir. Tarih ve geçmişte yaşanan olumsuzluklar insanları kimlikleriyle birlikte takip eder ve onların hemen her kararı üzerinde etkin rol oynar.[519] Bu süreçte, kültürel, dinsel, dilsel, toplumsal, ideolojik ve politik erozyona uğrayan İrlanda, ancak İngiliz-İrlandalı Protestan vatandaşlar sayesinde ılımlı görüşe az da olsa yaklaşabilmiştir.

---

[516] Gordon Nagayama Hall, *Multicultural Psychology*, Pearson Education Inc., New York, 2010, 9.
[517] Boyce, 311.
[518] Trevor, 24-25.
[519] John Moritsugu, Elizabeth Vera, Frank Y. Wong, Karen Grover Duffy, *Community Psychology*, Pearson Education Inc., New York, 2003, 43.

Uzun yıllar boyunca, arada kalmışlık ve ötekilik gibi olguları deneyimleyen İngiliz-İrlandalı nüfusu, İrlanda'da Protestan olmaları nedeniyle, İngiltere'de ise İrlanda kökenli olmaları nedeniyle kötü muamelelere maruz kalmışlardır.[520] Willie'nin Doyle'un İrlanda hakkında bilgi sattığı Çavuş Rudkin'i babasına selam verirken görmesi, onun aklının karışmasına neden olmuştur. İngiliz-İrlandalı karakterin arada kalmışlık hissi, ailevi ilişkilerde yeniden ortaya çıkmaktadır. '*Black and Tan* birliğinin çavuşu halen aklımdaydı, çünkü babamın hakkında iyi konuşmadığı bir adamın ona sokakta selam vermesi tuhafıma gitmişti.'[521] Rudkin ile yakınlığı nedeniyle Doyle adlı karakterin asılması, Rudkin'in Willie'nin babasına karşı samimiyeti kafa karıştırıcı bir durumdur. Bu, İngiliz-İrlandalı Protestan bir kişinin İrlanda'da yaşarken kimin tarafını seçeceğini bilememesine benzer bir örnektir. Doyle'un cezalandırılma şekli ve nedeni Willie'nin aklına kazınmıştır ve millet anlayışı ile politik kimliği üzerinde her zaman etkili olacaktır çünkü 'İrlanda'da ve Kuzey İrlanda'da insanların şahit olduğu şiddet, katliam, savaş ve vahşet toplumsal kimlik oluşum sürecinde akıllara İngiliz sömürgeciliğinin halkı neye dönüştürdüğünü getirecektir'[522]. Ancak Rudkin'in babasına karşı tavrı aklını karıştırmıştır. Bay Quinton Doyle'un durumunu Willie'ye şu şekilde açıklamıştır: 'Biliyorsun ki, Doyle zor bir durumdaydı. Belçika'da Rudkin ile birlikte savaşmıştı.'[523] Doyle'un Rudkin ile geçmişe dayalı ilişkisi −İmparatorluk emriyle birlikte savaşmaları−onun kişisel kimliği üzerinde etkin bir role sahiptir. Savaştaki paylaşımı kişisel algılayan Doyle, ilişkisini İrlanda'ya karşı hareket etme noktasında kullanıp, İngiliz-İrlandalı bir Protestan olarak İngiltere tarafını seçmiş ve bunun karşılığında cezalandırılmıştır. O 'İrlanda'nın her bir unsurundan faydalanıp, ülkeye ihanet etmiş bir haine dönüşmüştür ve bunun nedeni yaşadığı yerdeki unsurların değil kendi dini ve milli kimlik özelliklerinin baskın çıkmasıdır'[524]. Willie de tüm bunları algılamaya ve İngiliz-İrlandalı bir Protestan'ın İrlanda ve İngiltere için ne anlama geldiğini çözmeye çalışmaktadır.

---

[520] William Haney II, *Culture and Consciousness: Literature Regained*, Bucknell University Press, London, 2002, 100.
[521] Trevor, 42.
[522] Wade Pickren, Alexandra Rutherford, *A History of Modern Psychology in Context*, Wiley Publication, New Jersey, 2010, 101.
[523] Trevor, 42.
[524] Gabriel Mugny, Juan A. Perez, *The Social Psychology of Minority Influence*, Çev. Vivian Waltz Lamongie, Cambridge University Press, Cambridge, 1987, 53.

> Burun deliklerimdeki gıdıklanma hissiyle uyandım. Bir şeylerin olduğunu biliyordum, ama ne olduğundan emin değildim. Bir ses vardı, tıpkı uzaklarda esen bir rüzgârın sesine benziyordu. Doğru düzgün düşünemeyecek kadar uykuluydum ve tekrar uykuya daldım. Bağırmalar, kız kardeşlerimin çığlıkları ve köpeklerin havlamaları duyuluyordu… Bir silah sesi ve sonra bir tane daha… Daha fazla silah sesi duyuyordum ve köpeklerin havlamaları birer birer kesildi… Gözlerim kapalıydı ve karanlıkta gördüğüm şey, Geraldine'in Doyle'u ağaçtan asılı bir şekilde sallanırken çizdiği resim ve misafir odası yanarken çıkan alevlerin o resmi zararsız siyah bir küle dönüştürdüğüydü.[525]

Quintonların evine düzenlenen saldırı, Willie üzerinde sarsıcı izler bırakmıştır. Radikal görüşlü birine verilen destek, öldürülen Doyle ile bağlantılarının olması, ailenin karmaşık, belirsiz ve şüpheli bir konumda kalmasına neden olmuştur. İrlandalılar ve İngilizler tarafından düşman ilan edilmek her şeyin sonu anlamına gelmektedir. İrlanda'da bir düşman olarak etiketlenmek İngiliz-İrlandalı Protestanlar için çoğu zaman vahşi bir sonla karşılaşmak demektir.[526] Willie tüm bunları zihninde canlandırırken, gözünün önüne gelen şey kız kardeşinin çizmiş olduğu resimdir. Bu resim herkesin zihnine kazınmıştır ve çocukların millet anlayışı ve kimliklerinin en belirgin unsurlarından biri haline gelmiştir. Willie İrlandalılar ve İngilizler hakkında artık hiçbir fikre sahip değildir. Ancak İngiliz-İrlandalıların arada kalmışlık hissiyle şekillenen durum kafasını karıştıran bir unsurdur. Her yerde *öteki* olmak, kimlik bunalımı yaşamak ve aidiyet duygusunu kaybetmek demektir. Toplumun dışına itilmek, azınlık psikolojisine sokulmak, her yerde dışlanmak, İngiliz-İrlandalı Protestan Willie'nin kimlik oluşumu üzerinde son derece önemli etkiler taşımaktadır. Willie'nin millet, kültür, toplum, dil, din, kimlik ve ırk anlayışı artık farklı bir yapıya sahiptir çünkü 'insanların arada kalmışlık süreci yaşaması ve ötekileştirilmesi sahip olduğu toplumsal ve kültürel özelliklerin bulanıklaşmasına neden olmaktadır'[527].

---

[525] Trevor, 43-44.
[526] Michael Gillespie, *The Theoretical Solution to the British/Irish Problem*, Authorhouse Publication, USA, 2013, 259.
[527] Gillespie, 260.

Barışın yaşanmadığı bir toplumda yetişmek, insanların nefret, kin, savaş, saldırı, şiddet gibi unsurlardan beslenerek kimliklerini oluşturmasını kaçınılmaz kılmaktadır. İrlanda'nın karmaşık toplumsal yapısı, yirminci yüzyılın başlarında kişilerarası (İngiliz, İrlandalı, İngiliz-İrlandalı) ilişkilerdeki zorlukları daha sorunlu bir hale getirmiştir.[528] Willie'nin yukarıda bahsettiği metinde, her ne kadar olaylar yatışmaya başlıyor gibi görünse de, tarih insanların peşini bırakmayan bir özelliğe sahip olduğu için, bölgede zihinlerden silinemeyecek şeyler yaşanmıştır. Yanı başındaki insanların acımasızca öldürülmesine şahit olmak, bilinçaltından kolayca silinebilecek bir şey değildir. Ne zaman bir İngiliz ya da İrlandalı ile iki ülke hakkında konuşulsa, Willie ilk bu olayları hatırlayacaktır. Geçmişte yaşanan şiddet ve vahşet olayları bireyin kendisine her zaman özdeşleşecek bir kimlik özelliği bulmaktadır.[529] Willie için bu özellik onun milli kimliği ile ilgilidir. İrlanda'nın bazı bölgelerinin bağımsız bir yönetime geçmiş olması ve anlaşma gereği bu bölgelerin İngiltere tarafından tanınması, oralarda yaşayan topluma, öldürülen insanların yaşamlarının bir anlam ifade ettiğini göstermektedir. Değişim sürecini anlayabilmeleri için, İrlanda'ya ait −posta kutularının yeşile boyanması gibi− unsurların etrafta görülmeye başlanması, sömürgeciliğin izlerini yok etmek adına heykellerin ortadan kaldırılması ve kültürün en önemli unsurlarından biri olan dilin yeniden uyanışı adına yapılan çalışmalar oldukça önemlidir. İrlanda halkı, kendilerine özgü yaşam tarzlarını, bakış açılarını ve yaşam görüşlerini oluşturmaya başlayabilecektir. Ancak İngiliz-İrlandalı Protestan aileler aynı heyecanı hissetmemektedir. Willie'nin annesinin ilgisini tamamen yitirmiş olması, kendisini tam anlamıyla hiçbir bölgeye, ülkeye ya da davaya ait hissedememesiyle alakalıdır çünkü 'insanların en yakınlarını kaybetmeleri onların milli, kültürel, dinsel ve toplumsal kimlik özelliklerinden önce gelmektedir ve böyle bir olay geriye dönük olarak kimlik politikalarına ait hemen her süreci yıkıma uğratmaktadır'[530]. Bayan Quinton kısa bir süre İrlanda kanadında yer almış, fakat bağlılık hissini tam anlamıyla oluşturamamıştır. İrlandalılar arasında kabul görmek için onların davaları yanında yer alma zorunluluğu hisseden Quintonlar, milli, politik ve dini kimliklerini şartlara bağlı olarak

[528] Elizabeth Grubgeld, *Anglo-Irish Autobiogaphy: Class, Gender and the Forms of Narrative*, Syracuse University Press, New York, 2004, xiii.
[529] Michael Hughes, *Ireland Divided: The Roots of Modern Irish Problem*, University of Wales, Wales, 1994, 17.
[530] Alan O'Day, *Reactions to Irish Nationalism: 1865-1914*, The Hambledon Press, London, 1987, 368.

oluşturabilmişlerdir. Dolayısıyla bu oluşum sürecindeki eksiklikler aidiyet duygusunun güçlü bir şekilde ortaya çıkışını engellemiştir.

Willie etrafında cereyan eden olayları gözlemleme aşamasındayken, annesi bu şiddet dolu olaylar karşısında ciddi bir yara almış ve toplumla iletişimini tamamen koparacak bir ruh haline girmiştir: 'Eltilerime henüz ziyaretçi kabul edemediğimizi iletirseniz size minnettar kalırım. Olması gereken de budur, Bay Derenzy. Ayrıca onlara mektup almayı tercih etmediğimi de iletin lütfen.'[531] Çoğu zaman başkalarının neden olduğu süreç, bu sefer Bayan Quinton'ın kendisi tarafından gerçekleştirilmektedir. Toplumla bağını koparmaya çalışan Bayan Quinton, olayın yaşandığı Kilneagh bölgesinden hiç kimseyle iletişime geçmek istememektedir; 'bölgede yaşanan vahşet, düşmanlık ve kutuplaşma nefret duygularının ön plana çıkmasına neden olmakta, Protestan ailelerin aidiyet duygularının kaybolmasını kaçınılmaz kılmaktadır'[532]. Bu durum aslında toplum dışına itilmişlik, arada kalmışlık, *ötekileştirilmiş* olma ve aidiyet duygusunun ortadan kalkması gibi olguların karakter üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Willie'nin annesi ne İngiltere ne de İrlanda bağımsızlık mücadelesi hakkında hiçbir şey duymak istememekte, aile bireyleriyle iletişim kurmayı reddetmektedir. Bir yanda bu tür düşünceler içerisinde boğulmak üzere olan Bayan Quinton, diğer yanda Hindistan'da İngiltere'yi temsil eden Willie'nin büyükbabası ve büyükannesinin durumu tam bir karmaşıklığın göstergesidir: 'Büyükbabanı hatırlıyor musun Willie? Buraya dönmelerine izin verilmediği için, şu anda Hindistan'da İngiltere bayrağının dalgalanmasını sağlıyor. O ve büyükannen.'[533] Hiç kimseyle irtibatta olmak istemeyen, herkesle bağını koparmış Bayan Quinton ile Hindistan'da İngiltere'yi temsil eden Willie'nin büyükbabası ve annesinin durumları, Willie'nin bilinçaltında belirsizliklerin oluşmasına neden olmaktadır. İngiltere tarafında yer alanların farklı bir şekilde kullanılması, İrlanda tarafında yer alanların öldürülmesi, İngiliz-İrlandalı kimliğini Willie için sorunsal bir hale dönüştürmüştür. Hem İngiltere'ye hem de İrlanda'ya ait kimlik temsillerini yakından deneyimleyen karakter bazen kimlik karmaşası bazen de kimlik çatışması ile karşı karşıya kalabilir.[534]

---

[531] Trevor, 57.
[532] David Hayton, *The Anglo-Irish Experience: Religion, Identity and Patriotism*, The Boydell Press, Woodbridge, 2012, 152.
[533] Trevor, 58.
[534] Elizabeth Grubgeld, 99.

Willie'nin babası, *gerçek dışı* ifadesini kullanırken, İngiltere ile İrlanda arasındaki birkaç yüzyıl öncesine dayanan anlaşmalara gönderme yapmaktadır. 'Öykülerin içerisindeki gerçek dışı unsurlar, derdi babam, biz İrlandalıların çok ama çok ilgisini çekmiştir.'[535] İngiltere'nin İrlanda'ya verdiği sözleri tutmaması, yönetim içerisinde Katolik İrlandalılara yer vermemesi, İrlanda halkının İngiliz halkı ile eşit muamele görmemesi ve ülkenin İngilizler tarafından sömürgecilik politikalarına maruz kalması, Willie'nin babasının kendilerini *İrlandalı* olarak değerlendirmesine neden olmuştur. Ait oldukları milli ve dini kimliğin yer aldığı coğrafyada yaşamayan insanlar, bu özelliklere ait olumsuz unsurlarla karşı karşıya geldiklerinde kendilerini *yeni* olana doğru yönlendirmektedirler.[536] 'Biz İrlandalılar' ifadesini kullanan Bay Quinton, millet politikalarının kimlik seçiminde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İki ülke arasında yüzyıllar boyu süren gerginlik, birçok İngiliz-İrlandalının İrlanda tarafında yer alma zorunluluğu hissetmesine neden olmuştur. Bu tercih sonrası İngilizlerin düşman olarak ilan ettiği bu kişiler, İngilizlerin yanında yer aldığında İrlandalılar tarafından düşman ilan edilmişlerdir. İngiliz-İrlandalıların bilinçaltlarına yerleşmiş olan bu psikolojik baskı, bir yandan taraf seçme zorunluluğunu ortaya çıkarırken, öte yandan insanların tercihlerinde özgürce hareket edememelerine neden olmaktadır. İngiliz-İrlandalı Protestan aileler, bu sorunlarla sık sık karşı karşıya kalmış, Katolik olmamaları ve İngiliz kökenlere sahip olmaları nedeniyle bazen İrlandalılar tarafından *öteki* olarak algılanmış, İngilizler tarafından ise, İrlanda bağımsızlık mücadelesine aktif bir destek vermeleri −yani sömürgecilik karşıtı bir duruş sergilemeleri− nedeniyle azınlıkta bırakılmışlardır. Dolayısıyla sahip oldukları kimlik özellikleri, ait oldukları geçmiş ve yeni alışkanlıklar insanları hiçbir yere ait olamama durumuyla karşı karşıya bırakmaktadır.[537] Bu durum, kimlik politikaları ile paralel olarak kültürel, dinsel, toplumsal, milli ve politik kimlik tercihi noktasında İngiliz-İrlandalılar üzerinde baskı oluşturmuş, onların kimlik oluşum süreçlerini olumsuz etkilemiştir.

> Peder Kilgariff ile yazışmalarım devam etti; okulda Fitzeustace ve Pansy teyzelerimden, bir de Hindistan'dan büyükannem ve büyükbabamdan annem

[535] Trevor, 70.
[536] Ingrid Volkmer, *The Global Public Sphere: Public Communication in the Age of Reflective Interdependence*, Polity Press, Cambridge, 2014, 68.
[537] Gayatri Chakravorty Spivak, *In Other Worlds: Essays in Cultural Politics*, Routledge, USA, 1998, 148.

> hakkında bilgi istedikleri mektuplar aldım. Mektup '*sen ve annen burada Masulipatam'da bizimle yaşamak istersiniz diye düşündük, başınıza gelenlerden çok uzakta*' diye bitiyordu.[538]

Willie'nin teyzeleri ve Peder Kilgariff ile mektuplaşması, yaşanan olayı bir türlü unutamamasına neden olmaktadır. Herkesin annesinin durumunu merak etmesi, Willie'ye sürekli olarak kendilerini ziyaret etmek istediklerine yönelik mektup göndermeleri, kötü anıların canlanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Büyükannesi ile büyükbabasının Willie ve annesini Hindistan'a çağırması ise manidardır. Çünkü o yıllarda Hindistan, Britanya yönetimi (1858−1947) altındadır. Fanon edebiyatın *öteki* kavramını nasıl ele alması gerektiği ile ilgili de öngörülerde bulunurken, 'yazarların imparatorluk söyleminin yanı sıra kimlik, kültür, dil, gelenek, din, yaşam tarzı, tarih ve kolektif bilinç gibi unsurları da dikkate almaları gerektiği'[539]ni ifade etmektedir. Yazarın İngiliz-İrlandalı Protestan Quintonların Hindistan'a gitmesini gündeme getirmesi, bu sefer oradaki yerli halk tarafından dışlanmaları ya da hedef gösterilmeleri anlamına gelecektir. Her yerde karşılarına İngiliz yönetimi çıkan Quintonların tek çaresi, olayları unutmak gibi gözükmektedir. Gerçekleri görmezden gelmek, İngilizlerin yaptıklarını umursamamak, bir bakıma sömürgeciliğin ya da vahşetin izlerini unutmak demektir. Bu şekilde hareket ederek oluşturulan bir kimlik ise milli, kültürel, dinsel, politik, tarihsel ve dilsel anlamda gerçeklere dayalı olmadan ortaya çıkmış bir İngiliz-İrlandalılık anlamına gelmektedir. Böyle bir sürece maruz kalan Quintonlar İrlanda'da, İngiltere'de ve Hindistan'da azınlık olarak görülecek, aidiyet duygusunu kaybetmiş ve bütünlüklü bir millet anlayışından yoksun, *arada kalmış* bir ailedir. 'Bir gece, yatakhanede ışıklar söndükten sonra, kendimi bu trajik öyküyü kendime anlatırken buldum.'[540] Geçmişin tıpkı bir lanet gibi Willie'nin üzerine çökmesi, 'tarihte yaşanan olayların insanları çaresiz ve kimsesiz bırakması ve kimlik erozyonunu kaçınılmaz kılması'[541], ona İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğin ne anlama geldiğini sürekli

---

[538] Trevor, 90.
[539] Frantz Fanon, *The Wretched of the Earth*, çev. Constance Farrington, Grove, New York, 1963, 28.
[540] Trevor, 90.
[541] Ruth Wodak, 'Us and Them: Inclusion and Exclusion – Discrimination via Discourse', 54-78, *Identity, Belonging and Migration*, Ed. Gerard Delanty, Ruth Wodak, Paul Jones, Liverpool University Press, Liverpool, 2008, 57.

hatırlatmaktadır. Saldırının fiziksel sonuçlarının yanı sıra psikolojik etkileri, Willie ve ailesinin geri kalan yaşamlarında ne tür tercihler yapmaları gerektiğini göstermektedir.

> 'Hâlâ Windsor Terrace'ta mı yaşıyorsun Willie? Fermoy yakınlarındaki yere dönmedin mi?'
> 'Hâlâ Cork'ta yaşıyoruz.'
> 'Oraya geri dönme Willie. Oraya geri dönerek kendine zarar verme.'
> 'Ben oldukça iyiyim Bayan Halliwell.'
> 'Orayı asla ziyaret etme. O geceden sonra bir daha orayı ziyaret ettin mi Willie?'
> 'Hayır.'[542]

Sınıfsal bir oluşum olarak İngiliz-İrlandalılar özellikle bölgeye yerleştirildikten sonraki ilk dönemlerde İrlanda bağımsızlık hareketine ve özerk yönetim düşüncesine muhalif bir tavır sergilemişlerdir.[543] Ancak öğretmeninin olayın yaşandığı yere dönmemesi konusundaki telkinlerine rağmen, hiçbir sorun olmadığını ifade eden ve yaşadığı yeri özlediğini söyleyen Willie, bazı kötü hatıraları geride bırakabilmeyi başarmış, İrlandalılara karşı ön yargı sahibi olmamıştır. Annesi gibi saldırı anına takılı kalmaktansa, yaşamına bir şekilde devam eden Willie, hiçbir ön yargıya sahip olmadan, bir olay yüzünden bütün bir milleti suçlamadan, kendisi gibi olmayan kişileri *ötekileştirmeden* yoluna devam etmektedir. Ancak bu durumun bölgedeki herkesi ne kadar etkilemiş olduğu Bayan Halliwell'ın sözlerinden anlaşılmaktadır. Olaydan haberdar olan insanlar, Kilneagh bölgesinin artık yaşanabilecek bir yer olmadığını düşünmeye başlamıştır −en azından İngiliz-İrlandalı Protestan aileler için. Öğretmeni Bayan Halliwell'ın soruları karşısında, saldırı anını kafaya çok takmadığını belirten Willie'nin saldırının gerçekleştiği yere o geceden sonra bir daha dönmemiş olması ise bilinçaltındaki baskıyı ortaya çıkarmaktadır. Bir süre uzak kalmak, her şeyi unutmaya çalışmak onun için en iyisidir, öte yandan yaşadığı yerden uzak kalmak kendisine oldukça zor gelmektedir: 'İki gece önce orman güllerini ve değirmen yolunu rüyamda gördüm ve gözlerimi açtığımda üzerimde yeniden Kilneagh'da olma hissi vardı.'[544] Her ne kadar bölgede vahşet dolu trajik bir olay yaşanmışsa da, Willie'yi oraya bağlayan bir his vardır. Bu his de yaşanmışlıklar ile ilgilidir. Ailesi, akrabaları ve komşuları ile

[542] Trevor, 90.
[543] Alan O'Day, 376.
[544] Trevor, 90.

paylaşımları nedeniyle Willie kendisini Kilneagh'ya ait hissetmektedir. Bu aidiyet duygusunun önünde hiçbir kötü olay duramamıştır. Bu kararlı yaklaşım, Willie'nin toplumsal ve milli kimliğine de katkıda bulunmuş, dinsel ve politik gerginliklerin bilinçaltında ikinci plana atılmasını sağlamıştır.

> Güneşte biraz daha oturduk ve eve döndüğümüzde öğleden sonra postalarının geldiğini gördük. Üzerinde İngiliz Kralının mavi renkli kafasının bulunduğu bir mektup vardı, açıp açmayacağını merak ederek mektubu anneme getirdim. Bir sonraki sabah 'Buraya gelmek istiyorlar' dedi annem. 'Teyzen ve kuzenin Marianne.'
>
> 'Ziyarete mi?'
>
> 'Ne diye Allah'ın belası İrlanda'ya gelmek isterler anlamam? Kardeşime yaz ve de ki, henüz ziyaretçiler için hazır değiliz.'
>
> Annemin dediğinin aksine, önerilen ziyaretin anneme iyi geleceğini düşünmüştüm.[545]

Willie'nin annesinin insanlarla görüşmek istememesi, kendisini bir nevi inzivaya çekmesi, saldırının psikolojik etkilerinin ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Burada, Fitzeustace ve Marianne adlı karakterlerin İngiltere'den gelecek olması, Bayan Quinton'ın İngiltere'ye ait hiçbir şey duymak ya da görmek istemediğini ima etmektedir. Kocasının ölümüne neden olan topraklardan hiçbir yarar gelmeyeceğini düşünen Bayan Quinton, o ülkenin İrlanda üzerindeki baskıcı rejimini ve mezalimini ise *Allah'ın belası* ifadelerine sığdırmıştır. İnsanlar duygusal bağ kurdukları kişileri kimlik özelliklerinden ötürü kaybettikleri anda bunun sorumlusunu genellikle bir ülkeye, o ülkenin toplumuna ve o toplumun kimlik oluşum ve gelişim süreçlerine yüklemektedir.[546] Onların dinsel ya da politik görüş uğruna öldürüldükleri, milliyetçi yaklaşımları nedeniyle zulüm gördükleri ve sömürülmeye mahkûm oldukları İrlanda'ya gelmesinde bir anlam göremeyen Bayan Quinton, arada kalmışlık hissini her iki ülkeye karşı hissettiği nefret duygusuna doğru taşımaktadır. Bayan Quinton'ın zihni hiçbir yerde rahat edemeyecektir. Willie ise annesini bu psikolojiden bir nebze de olsa kurtarmak için, onun sözünü dinlemez ve ziyaretin iyi geleceğini düşünür. Willie'ye

[545] Trevor, 93.
[546] Michael Hughes, 21.

göre, *Allah'ın belası* İrlanda'da sorunlar olduğu kadar, insanların kimliklerini ve düşüncelerini iyileştirecek unsurlar da vardır. Bu parçada, arada kalmışlık, aidiyet duygusunun yok olması ve toplumdan soyutlanma gibi unsurlar Bayan Quinton'ın kimliğinde görülürken, ılımlı yaklaşım, millet kimliğinin oluşumu, *ötekileştirilmeye* karşı çıkma gibi hususlar da Willie aracılığıyla gösterilmektedir. Kendisi de İngiliz-İrlandalı Protestan olan yazar, Willie'deki yaklaşımı, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliğin ve sorunların sürekli olarak gündeme getirilmemesi adına ortaya koymakta ve 'nefret ile arada kalmışlığın hangi koşullar oluştuğunda yakınlaşabildiğini'[547] yansıtmaktadır.

Willie kuzeni Marianne'a karşı hissettiklerini ifade ederken, onun İngiliz olmasına vurgu yapmaktadır. "Kendi kendime 'Aşık olduğum İngiliz bir kuzenim var…ve bu konuyla ilgili ne yapacağımı bilmiyorum' dedim."[548] İngiliz-İrlandalı Protestan Willie, ailesi nedeniyle İrlanda'ya yakın bir tavır sergilerken, İngiliz kuzeni Marianne'a âşık olması karmaşık bir durumun ortaya çıkmasına neden olmuştur. 'Bu konuyla ilgili ne yapacağımı bilmiyorum' ifadesinde, Willie'nin kimlik oluşumunda baskın bir yere sahip İrlanda yakınlığı, İngiliz olan herhangi bir kişi ya da şeye karşı temkinli yaklaşmasına neden olmaktadır. İngiltere ile İrlanda arasındaki en trajik ve üzücü olaylar iki ülkenin geçmişini ve tarihsel gerginliklerini yanlarında taşıyan iki kişi arasındaki aşk ilişkisiyle ortaya çıkmıştır.[549] Ailesinin İrlanda yanında yer alması, babasının İngiliz birlikleri tarafından öldürülmesi, annesinin saldırı sonrasında bir türlü toparlanamaması ve aidiyet duygusunu yitirmesi, Willie'nin kafasını karıştırmaktadır. Geçmişteki olaylar nasıl onun kimlik oluşumuna etki ettiyse, şimdi de Marianne ile ilgili düşünceleri onun toplumsal ve milli kimliğinde değişikliklere yol açacaktır. İngiltere'ye karşı olan düşünceleri ya da görüşleri, belki de, Marianne nedeniyle değişikliğe uğrayacaktır. Bu durum, toplumsal ve kişisel kimlik gelişiminin politik, milli, dinsel ve kültürel kimlikler üzerindeki etkinliğini göstermektedir.

Willie'nin İngiliz kuzeni ve annesi, Bayan Quinton'ın cenazesine gelmiş ve İrlandalılar, İngiliz-İrlandalılar ile birlikte taziyeye katılmışlardır. "İnsanlar yolumuzun üzerinde durmuyor kenara çekiliyorlardı, bir kadın istavroz çıkardı, erkekler selam

[547] Ross White, 13.
[548] Trevor, 100.
[549] Vera Kreilkamp, 201.

verircesine kasketlerine ya da şapkalarına dokunuyordu. 'İrlandalılar böyledir' diye açıkladı annem."[550] Marianne'ın annesi, İrlandalıların ve İngiliz-İrlandalıların kendilerine yol vermeleri, geçerlerken kenarda beklemeleri ve şapkalarına dokunarak selam vermelerine 'İrlandalılar böyledir'[551] diyerek, onların İngilizlere karşı olan tavrını ifade etmiştir. İngilizlere karşı belirli bir mesafe ve saygı içerisinde görünen bu kişiler, İngiliz bir karakter olan annenin gözünde böyle bir imgeye sahiptir. İngilizler kendi ülkelerinde milli, toplumsal, dinsel, ırksal, kültürel ve kişisel kimlik gelişimlerini tamamlarken, bilinçaltlarında İrlandalılara ve İngiliz-İrlandalılara karşı bir çerçeve oluşmaktadır. Marianne'ın annesinin yukarıda söz ettiği durum, bununla ilgilidir. Ona göre İngiliz'in bulunduğu bir ortamda diğer milletlere ait kişiler ikinci sırada gelmektedir. İngilizlik ve İngiliz milli kimliğine ait bu temsil, yazar tarafından çok çarpıcı bir noktada kullanılmaktadır; çünkü Marianne'ın annesi bu ifadeyi, ölümüne İngiliz birliklerinin saldırısının sonrasındaki ruhsal çöküntünün neden olduğu Bayan Quinton'ın cenazesinde kullanmıştır. Zaten cenazedeki diğer kişilerin saygılı bir tavır içerisinde bulunması, Marianne ve annesinin İngiliz olmasından değil yakınları Bayan Quinton'ı kaybetmelerinden kaynaklanmaktadır. Aksi takdirde böyle bir ortama İngiliz bir karakterin girmesi, olumsuz sonuçlara yol açabilir çünkü 'bir İngiliz ile bir İrlandalı arasında gerginlik yaşanması için hiçbir sebebe ihtiyaç yoktur; nereli olduklarını söylemeleri yeterlidir, hatta bazen fiziksel görünümlerinden ve aksanlarından bile bu durum anlaşılabilmektedir'[552].

İrlanda'da yaşayan bazı İrlandalıların ve/veya İngiliz-İrlandalıların gözünde İngiltere, sorunlardan, olaylardan, çatışmalardan, politik kimlik uğruna öldürülmelerden −ne de olsa İngiltere sömürgecilik politikalarının şiddet ve vahşetle sonuçlanan eylemlerini başka yerlerde gerçekleştiriyor− uzak, yaşanılası bir yer olarak görülmektedir. Hatta 1919-1921 yılları arasında gerçekleşen İrlanda Bağımsızlık Savaşı esnasında, birçok İngiliz-İrlandalı toprak sahibi, ailelerine ve evlerine saldırı olduğu gerekçesiyle ülkeyi terk edip öncelikle İngiltere'ye gitmeyi düşünmüştür.[553] "Bay Sweeney 'Trende keyfine bakarsın' dedi ve 'İngiltere'ye dönecek olan şanslı kız değil

[550] Trevor, 107.
[551] Trevor, 107.
[552] Vera Kreilkamp, 213.
[553] William Sheehan, *British Voices: From the Irish War of Independence 1918-1921,* Collins Press, London, 2005, 119.

misin sen?' diye ekledi."[554] Burada Bay Sweeney'nin kullandığı ifadede güçlü olanın, iktidara sahip olanın ve sömürenin yanında yer alma veya onun gibi olma arzusu da örtük biçimde sezilmektedir. İrlanda, insanların zihninde, sorunlu bir ülke olarak yer almaktadır. Tarih boyunca sömürülen olmasına rağmen sorunlar sanki onun yüzünden çıkıyormuş gibi algılanmış bir ülkedir veya böyle algılanması için çaba gösterilmiş ve insanlar manipüle edilmiştir.[555] Bu algı, toplumun özellikle milli kimliğine fazlasıyla yansımaktadır. Bu milletin kültürünü belirleyen din, dil, ırk, politika, yaşam tarzı ve sosyal ilişkiler, ülkenin insanlarca nasıl algılandığı ile yakından ilişkilidir.

Sevdiği kişi Willie ve ailesinin başına gelenleri yakından takip eden Marianne için İngiltere, her ne kadar kökeni ve kimliği oraya ait olsa da, sorunlu bir ülke haline gelmiştir. Tüm kötülüklerin arkasından karşısına İngiltere'nin çıkması, Marianne'ın kimlik ve aidiyet duygusu konularında sorun yaşamasına neden olmuştur. İngiltere'de İrlandalı birisine âşık olduğu için öteki konumuna düşecek olan Marianne, İrlanda'da ise İngiliz olduğu için ciddi sorunlarla karşı karşıya kalacaktır. Spivak konuyla ilgili açıklamasında, 'ötekileş[tir]menin diyalektik bir süreç olduğunu, dolayısıyla sömüren Ötekinin sömürgeleştirilmiş ötekilerin özne olarak ortaya çıkarıldığı süreçle aynı anda oluşturulduğunu'[556] ifade etmektedir. Burada İngilizlerin İrlanda yanlısı İngiliz-İrlandalılara, İrlandalıların ise yanlarında olmalarına rağmen İngiliz kimliğine sahip oldukları için İngiliz-İrlandalı Protestanlara bakış açıları ön plana çıkmaktadır.

> Ona 'Artık oraya ait değilim' dedim.
> Ait olmak derken, Marianne?'
> 'Artık Woodcombe Rectory'e ait değilim.'[557]

Marianne, tüm bu olanlardan sonra kendisini artık İngiltere'ye ait hissetmemektedir. Bir yandan Willie'yi bulmaya ve ondan bebek beklediğini söylemeye çalışırken, öte yandan onun nerede olduğunu kime sorsa karşısına İngiltere'nin neden olduğu bir sorunla

---

[554] Trevor, 137.
[555] Michael L. Storey, *Representing the Troubles in Irish Short Fiction*, The Catholic University of America Press, Washington D.C., 2004, 157.
[556] Walter Adamson, 'The Problem of Cultural Self-representation', 50-59, *The Post-colonial Critic: Interviews, Strategies, Dialogues*, ed. Sarah Harasym, New York: Routledge, 1990, 58.
[557] Trevor, 146.

karşılaşması aidiyet duygusunun yok olmasıyla sonuçlanmıştır. Kendisini ne İngiltere'ye ne de başka bir yere ait hisseden Marianne, Willie neredeyse orasıyla bağ kurmaya hazır bir ruh halindedir:

> Kilneagh ürkütücü bir yerdi, ancak olmak istediğim başka bir yer yoktu şu an. Yarı yıkık ev ne kadar sıkıcı da olsa, orada beni kimse istemese de, sen oraya ait olduğun için ben de kendimi oraya ait hissediyordum. Varlığımın her bir detayı, vücudumdaki her bir damar, her bir iz, bana ait her bir samimi özellik seni büyük bir şefkatle sevdi.[558]

Marianne için milli, dinsel, toplumsal, kültürel ve politik kimliğinin artık hiçbir önemi yoktur. O tamamen kişisel kimliğinin gelişimine odaklanmış ve Willie neredeyse, onun yanında kendisini bir yere ait hissedecek ruh halindedir. Willie'yi bulduğu takdirde, İngiltere ve İrlanda hakkındaki izlenimlerini, deneyimlerini, düşüncelerini, ön yargılarını Willie'nin ruh haline ve bakış açısına göre yeniden şekillendirecektir.

Willie ile Marianne'ın çocuğu Imelda, babasını hiç görmemiş ve annesi ile babasının akrabalarının yanında, Kilneagh'da saldırının düzenlendiği evde büyümüştür. Annesi İngiliz, babası ise İngiliz-İrlandalı olan Imelda kendisini İrlanda'ya ait hissetmektedir. 'Benim adım Imelda Quinton, İrlanda benim memleketim. Yaşadığım yer yanmış bir ev ve Cennet de son durağım.'[559] Yaşamının tamamını Kilneagh bölgesinde geçiren karakter, etrafındaki İngiliz-İrlandalı ve İrlandalı kişileri gözlemleyerek, ülke ve yaşadığı bölge hakkında bilgi sahibi olup kimlik oluşum süreçlerini tamamlamıştır. Bazen ülkelerin tarihleri ve geçmişleri hakkında bilgi sahibi olmamak –İngiltere ve İrlanda için bu oldukça belirgin bir örnektir– özellikle mili ve dini kimlik gelişiminde şiddet unsurunun dışarıda bırakılması açısından önemlidir.[560] İrlanda kökenli olmamasına rağmen, aidiyet duygusunu bu ülkeye karşı geliştirmiş olan Imelda, İngilizlik ya da İngiltere hakkında fazla bir şey bilmemektedir. Ancak Kilneagh bölgesinde gerçekleşen olaylar, Imelda'nın İrlanda ile İngiltere arasındaki ilişkilere yönelik bazı durumların farkında olmasını sağlayacaktır. Böylelikle kendisini İrlanda'ya

[558] Trevor, 148.
[559] Trevor, 155.
[560] Anne MacCarthy, *Identities in Irish Literature*, Irish Studies Series, Dublin, 2004, 177.

ait hissetmesinin milli, kültürel ve dini kimlik gelişimleri üzerinde ciddi etkileri olacaktır.

Eleştirmenler Katoliklik ile İrlanda milliyetçiliği arasındaki bağlantı noktası üzerinde dururken, bu durumun İrlanda kimliği, İrlanda kültürü, İngiliz-İrlandalı kimliği üzerindeki etkisinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade etmektedir.[561] Zorla Protestan yapılmaya çalışılan papazın Katolik mezhebinden ayrılmayacağını ifade etmesi sonucu, İngilizler tarafından İrlanda'da idam edilmesi Katolik-Protestan çatışması sonucunda ortaya çıkan bir olay olmasının yanı sıra, ülkeler arası ilişkiler itibariyle İngiltere'nin İrlanda üzerindeki tutumunun neden olduğu bir durum olarak da değerlendirilebilir. Imelda'ya anlatılan bu olay, onun ait olduğu mezhep hakkında bilgi sahibi olmasını sağlarken, kendisini ait hissettiği ülkenin nasıl bir süreçten geçtiğini gözler önüne sermektedir. Hem İrlandalı hem Protestan olmak ise, İngiltere'ye ve İrlanda'ya karşı düşmanlık besleyen ya da nefret hissi taşıyan kişileri karşısına almak ve bir bakıma iki milletin, iki mezhebin, iki kültürün ve iki tarihin arasında kalmak anlamına gelmektedir. Michael Collins'in Quintonlar ile olan ilişkisinden bahseden Marianne, devrimci davaya para desteği sağlayan Quintonların sonunu hazırladığı imasında bulunmaktadır. İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestanların bağımsızlık hareketine destek vermeleri tarihte çoğu zaman benzer şekillerde sonuçlanmıştır; asılma ya da vurularak öldürülme.[562] İrlanda bağımsızlık hareketi destekçilerinin sonu, bu öyküye göre de bellidir. Bunu açık bir şekilde algılayan Imelda ise kimlik oluşumuyla ilgili birikimlerini edinmeye devam etmektedir. Asılan insanlar, öldürülen kişiler, zulüm gören halk, mezhebini değiştirmeye zorlanan din adamları onun bilinçaltında olumsuz ve sorunlu bir resim oluşmasına neden olmaktadır. Marianne'ın sarmaşık metaforunu kullanması, mütevazı Kilneagh bölgesinin etrafı İmparatorluk olgusuyla sarılmış bir yer haline geldiğinin kanıtıdır. Sarmaşıklardan kurtulmaya çalışan Kilneagh halkı mensupları, teker teker ortadan kaldırılmış, adeta zehirli sarmaşıklar içerisinde yaşamlarını yitirmişlerdir. Vatan haini olarak ilan edilen ve dili kesilerek öldürülen karakter bağımsızlık, özgürlük, İrlanda devrimi karşısında hiçbir şey söylenemeyeceğinin kanıtı niteliğindedir.

[561] Anthony Smith, *Chosen Peoples*, Oxford University Press, Oxford, 2003, 152.
[562] David Hayton, 161.

> Barış yanlısı Daniel O'Connell annesinin kahramanı değildi: onun yerine İrlanda'nın kaybettiği muharebelerden hayatta kalanların sürgüne kaçtıkları gibi yüzyıllar önce sürgüne kaçan İrlandalı savaşçılar Tyrone ve Tyroconnell Kontlarından bahsederdi. Imelda'nın öz babası da kendi değirmenine dönememiş birisi olarak yabancı bir ülkede yaşamak zorunda kalmıştı, Imelda babasının Tyrone ve Tyroconell kontları gibi olup olmadığını merak ederek onu gözünde canlandırmaya çalıştı.[563]

İrlanda tarihindeki savaşçı kişilerden bahseden Marianne, Imelda'nın zihninde milliyetçiliğe dair duyguların oluşmasına neden olmuştur. O kişilerin yaptıklarını saygıyla karşılayan Imelda, doğduğundan beri hiç görmediği ve tanımadığı babasını hayal etmeye çalışırken, bu savaşçı karakterlere imrenip, onları gözünün önüne getirmeye çalışmaktadır. Milli kimliği oluşurken, bilinçaltında İrlanda bağımsızlığı adına savaşan kişilerin etkisi oldukça önemlidir. Kendisini hemen her anlamda İrlanda'ya ait hisseden Imelda, annesinden dinlediği öyküler sayesinde dinsel, milli, kültürel, toplumsal ve politik kimliğini oluşturmaya çalışmaktadır. Bu durum, bakış açısının tam anlamıyla kendisine ait olmadığını göstermektedir. Bunun örneği hem milliyetçilik yanlısı İrlandalı hem de İmparatorluk sevdalısı İngiliz birçok kişide görülebilir. İngiliz-İrlandalı Protestan Willie Quinton'ı İngiltere'ye karşı savaşmış İrlandalı askerlere benzeten Imelda, zihninde İrlanda yanlısı bir baba figürü oluşturmuştur. Çocuk aklıyla babasını kahramanlaştırmaya çalışan Imelda kendisini ait hissettiği yerin olumlu özelliklerini hiç tanımadığı babasına atfederek milliyetçi, Katolik ve vatansever bir İrlandalı baba resmini zihnine kazımıştır.[564]

> En sonunda Imelda annesine bu kasabanın adını kazara duyduğunu açıklamak üzere –ki bu doğruydu– hazır bir şekilde sorusunu sordu. Annesi Imelda'ya cevap vermedi. Bunun yerine yürüyüşe çıkmayı önerdi ve yürüyüşün sonunda, sanki sorunun cevabıyla ilgiliymiş gibi adamın asıldığı

[563] Trevor, 158.
[564] Rüdiger Imhof, 155.

> ağacı gösterdi. 'Sıradan bir ağaç, Imelda. Yanından geçip gidersin ve hiçbir şeyin farkında olmazsın.'[565]

Imelda babası ile ilgili konuşmalardan bilgi toplamaya çalışırken annesinin söylemiş olduğu şey gerçekten sarsıcıdır. Yıllar önce asılan bir İrlandalının anılarını taşıyan bu ağacı ancak o olayı yaşayan ve olaya şahit olanlar bilebilir. Burada gerçekleşen asılma olayının etkileri ve sonuçları insanların İrlandalı ve İngiliz-İrlandalı kimlikleri üzerinde ciddi etkilere sahiptir. Tarihe ait öykülerin anlatımları veya görsel imgeler insanlara kimlik oluşum süreçlerinde destek sağlayabilmektedir.[566] Bu ağaç, Marianne'a göre, sahip olduğu ya da kendisine dayatılan ideoloji, inandığı din, ait olduğu kültürel geçmiş ve milliyet uğruna yaşamlarını kaybeden ya da sahip oldukları kimlik özelliklerini değiştirmek zorunda kalanları temsil etmektedir. İrlanda'da insanlar yukarıdaki nedenler yüzünden cezalandırılmıştır. Kimliğini tüm zorluklara rağmen korumaya çalışanların sonu ise çoğu zaman ölüm olmuştur. Baskılara, kültürel erozyona, kimlik karmaşasına, kimlik politikalarının yaptırımlarına karşı koymaya çalışanlar ya sessiz kalmışlar ya da başka yerlere göç etmişlerdir. Bill Ashcroft'a göre; sömürgecilik sonrası süreçlerle ilgili yazılar hakkındaki tartışmalar, 'dilin, baskın Avrupa kültürünü, güç, edebiyat ve iktidar ile birlikte nasıl zorla çekip aldığını anlatan'[567] tartışmalardır. Ancak özellikle 1980'lerden sonra dönüşüm sürecine girmiş İrlanda kimliği için bağımsızlık süreci öncesinde, esnasında ve sonrasında yaşananların doğru bir şekilde hatırlanması, etnik köken, kültür, dil, din ve kimliğe ait sınırların bulanıklaşması, sömürgecilik sonrası sürece maruz kalan öznenin yabancılaşma deneyimleri, iç içe geçen kavramlar, değerler ve tanımlamalar nedeniyle ayırt edici özellikler konusunda bireylerin akıllarının karışması gibi konuların hatırlanması açısından bu ağacın ve o ağaçta asılan kişinin önemi oldukça büyüktür.

Yaşanan trajik olaylardan sonra Marianne'ın Kilneagh'da sıkıntılı günler geçirmesi etrafındaki yakınlarını rahatsız etmektedir. "Fitzeustace teyze 'İngiltere'de daha iyi bir yaşam süreceğin düşüncesini kafasından bir türlü atamıyor' dedi."[568] İngiltere'de daha rahat olacağını düşünenler, İrlanda'nın sürekli olarak sorunlarla

[565] Trevor, s 163.
[566] Ephraim Meir, 41.
[567] Ashcroft, *The Key* Concepts, 7.
[568] Trevor, 168.

uğraşılan bir yer olduğunu ima etmekte, İngiltere'nin ise –her ne kadar mezalim, şiddet, sömürgecilik, vahşet gibi unsurların uygulayıcısı olsa da– çok daha rahat, sorunlardan uzak bir yer olduğu düşüncesini ortaya koymaktadırlar. İnsanların yaşam kalitesi, kendilerini huzurlu hissetmeleri ve psikolojilerini etkileyecek (İrlanda'daki şiddet olayları gibi) olumsuzluklardan uzak kalmaları bireysel ve toplumsal kimlik gelişimleri açısından önemlidir.[569] Marianne de bir İngiliz olduğu için kendisini en rahat hissedeceği yer ana vatanıdır. Fakat Marianne, yaşanan olaylardan, İngiltere'nin İrlanda'da yapmış olduklarından sonra kendisini Kilneagh'nın bir parçası gibi hissetmeye başlamış, milli, dinsel, kültürel ve toplumsal kimliğinde değişim hatta dönüşüm yaşamıştır. Buradaki en belirleyici unsur, İrlanda Milliyetçiliğini destekleyen Quinton ailesinin İngiliz-İrlandalı oğlu Willie ve Marianne ile ikisinin çocuğu Imelda'dır.

> Taksi şoförü 'trafik bu günlerde berbat' dedi. Ona mümkün olduğunca hızlı gitmesini söyledim.
>
> 'Kırk yıldır Cork'a gelmemiştim' dedim.
>
> 'Değişmiş mi, bayım?'
>
> 'Ben eskiden burada yaşardım.'
>
> 'Öyle mi? Konuşmanız Cork'lu birisine benzemiyor. Ben sizi yabancı sanmıştım, bayım.'
>
> 'Artık bir yabancı oldum.'[570]

Willie uzun yıllar uzak kaldığı İrlanda'nın artık yabancısı olmuştur. Çocukluk ve gençlik dönemine ait güzel, sevecen, bunun yanında vahşi ve şiddet içeren anılar onun bilinçaltını, kimliğini, yaşam tarzını ve kişiliğini belirlemiş ve şekillendirmiştir. Ancak çok uzun bir süre ait olduğu yerden uzaklara giden Willie artık kendisini şiddetin, çatışmaların, sorunların ve ölümlerin bir parçası olan İrlanda'ya ait hissetmemektedir. Josephine'in cenazesinde kendisini tanıyan papaz Willie'ye şöyle demiştir: 'Artık İrlanda'da güvenli bir şekilde kalabilirsiniz, bayım. Yeteri kadar zaman geçti.'[571] İrlanda artık eskisi gibi bir yer değildir. Geçmişte yaşananlar belki hiçbir zaman unutulmayacaktır, ancak kötü anıların yerini güzel, hoşgörü dolu hatıralar alabilir. Willie, işlemiş olduğu suçun öncesinde şahit olduğu vahşet anını zihninden atarak,

[569] Gordon Nagayama Hall, 83.
[570] Trevor, 180.
[571] Trevor, 183.

kendini ait hissettiği topraklara geri dönmüş, İrlanda'nın politik ve şiddet dolu geçmişini aklından tam olarak çıkaramasa da, yeni bir başlangıç çabasına girişmiştir. Ancak bu durum, Quinton ailesinin son üyesi Willie, İngiliz kuzeni/sevgilisi Marianne ve çocukları Imelda'nın 'Kilneagh'nın hayaletleri ve kaderin elindeki oyuncaklar'[572]a dönüştükleri gerçeğini değiştirmemektedir.

The Silence in The Garden adlı eserinde de arada kalmışlık, aidiyet duygusu ve azınlık psikolojisine değinen yazar İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin toplumun dışına nasıl itildiğini ortaya koymaktadır. Bu süreçlere zaman zaman İrlandalıların da maruz kaldığı gözlemlenirken, İngiltere'nin sömürgecilik politikaları sonucunda kimlik politikaları derinden etkilenen çok sayıda insan ortaya çıkmıştır.

> Rahibe Teresa Dolores daha sonra 'Köpeği sevdim' dedi, tahtanın yanında durarak. 'Şimdi bunu bana hatasız bir şekilde söyleyin bakalım.' Sınıf cümleyi İrlandacaya tercüme etmeye çalıştı, fakat başarılı olamadı…Rahibe Teresa Dolores tabloyu tahtanın üzerine astı, tablonun üzerinde bir tavşan ve siyah bir kedi, mavi bir kapı ve pencere resmi vardı. Öğrencileri İrlandacayı önce bu isim ve sıfatları defterlerine yazarak öğrenmişlerdi.[573]

Sarah'nın burada öne çıkarmaya çalıştığı şey, İrlanda'da insanların kültürel ve milli kimliklerine bağlı kalmak için kendi lehçelerine –ya da kendi deyimleriyle 'ana dillerine'– ait unsurları çocukluktan itibaren öğrendiklerini göstermektir. Bir milletin kültürel, tarihsel, politik, sanatsal, toplumsal, dinsel, ahlaki anlamda bir bütün olarak ayakta kalabilmesini sağlayan en önemli unsurlardan birisi dildir. Dil aynı zamanda insanların kendilerini ifade etme ve kimliklerini oluşturup dış dünya ile paylaşma aracıdır. Aidiyet duygusunu ve milli kimliğini sağlam bir şekilde oluşturmak isteyen birey, ait olduğu milletin ve kültürün tanımlamalarını yapabilecek dil kullanımına sahip olmalıdır.[574] İrlanda'da yaşayan İrlandalı ve İngiliz-İrlandalı kişilerin İrlandacayı öğrenmeleri, onların tarihleriyle, kültürleriyle, geçmişleriyle sıkı bağlar kurarak bir kimlik oluşturmalarını sağlamaktadır. Ancak bu durum İngiliz-İrlandalı Protestanlar için

[572] Trevor, 189.
[573] Trevor, *The Silence in The Garden*, 31.
[574] Barbara Johnstone, 'Locating Language in Identity', 29-39, *Language and Identities*, Ed. Carmen Llamas, Dominic Watt, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2010, 31.

büyük bir zorluk teşkil etmektedir. Katolik Mezhep eğitiminde İrlandaca diline ait unsurların yer alması, İngiliz-İrlandalılar için dezavantaj oluştururken, dini ve kültürel kimlik gelişimleri esnasında, bu dili öğrenmeye çalışmaları arada kalmışlık unsurunu ön plana çıkarmaktadır.

> Sessiz ve boş mutfakta, kendisi için tezgâhın köşesinde bırakılan çaydanlıktan kaynayan suyu dökerek kendisine çay koydu ve bir kavanoz bisküvi çıkardı. Dowley'nin cenazesinde o da kasabadaydı. Merasim alayının yavaşça kiliseye gittiğini, ev ve dükkân panjurlarının kapalı olduğunu, erkeklerin şapkalarını çıkarıp önlerine koyarak istavroz çıkardıklarını hatırlıyordu. O sabah Cornelius Dowley'nin annesi kendisini boğarak intihar etmişti; artık bu işkenceye daha fazla dayanamamıştı. Mutfakta otururken bunları düşündü, kafası karışmıştı. Tören alayının sonundan o da yürümek istemişti. Bir bisküviyi daha ikiye böldü ve yedi.[575]

Lionel'ın geçmişle ilgili hatırladıkları, hem kendi zihnindeki düşünceler hem de Dowley'nin annesinin intiharı açısından önemlidir. Dowley'nin annesinin ölüm nedeni, Lionel tarafından psikolojik baskı, keder, acı ve düşmanlıklara artık dayanamadığı şeklinde ifade edilmektedir. Kimlik türlerinin oluşum ve gelişim süreçleri çoğu zaman insanların kendilerine fiziksel olarak zarar vermeleri şeklinde sonuçlanmaz, ancak İngiltere ile İrlanda örneğinde intiharla neticelenen çok sayıda vaka gerçekleşmiştir.[576] Lionel, Dowley'nin annesinin kendisini öldürmesi ile ilgili yorum yapmazken, 'işkence' kavramını kullanarak kadının zihinsel yapısı ile ilgili ipuçları vermektedir. Burada 'işkence' kavramından kasıt, Cornelius Dowley'nin içinde bulunduğu durumdur. İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerin, düşmanlıkların, çatışmaların, ölümlerin, savaşların getirmiş olduğu psikolojik yük, Dowley'nin annesi tarafından kaldırılamamıştır. Etrafında sürekli olarak bu tarz unsurlarla karşılaşan birisi, intihar ederek olayların zihnine, psikolojisine ve bilinçaltına daha fazla müdahale etmesine izin vermemiştir. Lionel'ın bu intihar ile ilgili yorum yapmamasının nedeni, kendisinin

[575] Trevor, 81.
[576] Hent de Vries, *Violence, Identity and Self-Determination*, Stanford University Press, California, 1997, 153.

Dowley'nin eylemlerini takdir etmesi olabilir. Tören alayının arkasından yürümek istediğini belirtmesi, bu takdirin göstergesidir.

Bir İrlandalı ile bir İngiliz'in evlenmesi, özellikle o dönemlerde ciddi tepkilerle karşılanmıştır. Bir İrlandalıyı ya da kendisini İrlandalı hisseden İngiliz-İrlandalı bir Protestan'ı hedef göstermek istiyorsanız onun bir İngiliz ile ilişki yaşadığını söylemeniz yeterlidir.[577] "Hugh Essex'te İngiliz bir kızla evlendiğine dair anlatılanları hâlâ inkâr ediyordu; bunu söyleyenlerin yüzüne bakarak onların aptal olduklarını ifade ediyordu. Ayrıca neden bu önemli olsun ki? Neden mutluluğa bu şekilde uzanmasınlar?"[578] Hugh, etrafındaki insanların böyle bir şey gerçekleştiğine dair uydurma öykülerine karşılık, bir İngiliz ile evlenmediğini söylemektedir. Öte yandan böyle bir evliliğin insanları niçin rahatsız ettiği sorgulanmaktadır. Eğer iki kişi mutluluğu bulmuşsa ve yaşamlarını birlikte geçirmek istiyorlarsa, bu kişilerin kim oldukları, hangi milletten, dinden, kültürden, ırktan olduklarının çok önemli olmaması gerektiği mesajı da verilmektedir. İnsanlar karşılarındaki kişilerle ortak yönlerini zaman zaman kimlik özelliklerine, bazen ise duygusal paylaşımlarına göre belirlemektedir. Burada bilinçaltında, benlikte ve kimlikte en baskın olan unsur tercih mekanizmasını etkilemektedir. İrlanda'ya karşı hiçbir şekilde politik eylemlerde bulunmamış, düşmanca görüş beslememiş, mezhep çatışmalarını savunmamış, kendi kökeninden olmayanları aşağılamamış bir İngiliz ile evliliğe ılımlı yaklaşan bir İrlandalı arasında böyle bir birlikteliğin yaşanması hiçbir sorun teşkil etmemelidir.

> Bahçenin ilerisine doğru baktı, kendisini tuhaf hissediyordu. Ne diyeceğini bilemiyordu. Herhangi bir yorum yapmak oldukça zordu, çünkü tüm bunlar saçmalıktı ve kafasının içinde çok fazla düşünce vardı. Keşke ona pansiyona yaptığı ziyaretlerden bahsedebilseydi, fakat mezardaki babasının kendisini izlediği hissini içinden atamıyordu.[579]

[577] David A. Valone, Jill Marie Bradbury, *Anglo-Irish Identities: 1571-1845*, Bucknell University Press, Cranbury USA, 2008, 19.
[578] Trevor, 92.
[579] Trevor, 100.

Lionel'ın babası İngilizlere karşı mücadele ederken yaşamını kaybetmiştir. O ise pansiyonda para karşılığı bir İngiliz kadınla birlikte olmuştur. Bunu kendisine bile itiraf etmekten korkan Lionel, ne kadar büyük bir baskı altında olduğunu bilmektedir. Etrafındaki insanlardan çok İrlanda yanında savaşan babasının kendisinden nefret edeceği hissini zihninden atamayan Lionel, İrlandalı ve İngiliz kimlikleri arasında kalmış bir roldedir. Ona göre pansiyona gitmekte ve bir İngiliz ile birlikte olmakta herhangi bir sakınca yoktur. Ancak geçmiş, karşısına her seferinde babasının yaşadığı acı gerçeği çıkarmaktadır. Bir İngiliz ile birlikte olurken, sanki ona ihanet etmiştir. Kendisiyle alakası olmayan bir olayı, başından geçen bir ilişkiye mal eden Lionel, bu yükün altında ezilmiş ve bir daha bunu yapmamaya yemin etmiştir. "Rose of Tralee pansiyonuna artık bir daha geri dönmeyeceğine karar vermişti."[580] Ailesinden kendisine miras kalan şey, Lionel'ın kimlik özelliklerini ve sınırlarını belirlemek olmuştur. İrlanda'da insanlar birbirlerine para, arsa, arazi ya da ev değil, kanlı, hüzünlü, acıklı bir geçmiş bırakmaktadırlar.[581]

2002 yılında yazmış olduğu *The Story of Lucy Gault* adlı eserinde ise, Trevor olaylara daha geniş çerçeveden bakmaya çalışmıştır. Aidiyet duygularını İrlanda'da pekiştiren İngiliz-İrlandalı ve İngiliz karakterlerin gönüllü sürgün tercihleri sonrasında arada kalmışlığı ve azınlık psikolojisini ne tür süreçlerle yaşadıklarına değinen yazar, kendi yaşamında da İngiltere ve İtalya'da uzun yıllar geçirmesinin avantajıyla, bu olguları daha geniş kapsamda ele alarak konuya milletler arası bir bakış açısıyla yaklaşmıştır.

Ailenin özel mülküne düzenlenen saldırı, haneye tecavüz suçunu işleyen kişilerin eylemlerini, köpekleri öldürerek başlattığını daha sonra ise kundakçılık girişimiyle devam ettirdiğini göstermektedir. "Çoban köpekleri daha önceki gelişlerini fark etmişti, fakat bir hafta sonra köpeklerin cansız bedenleri zehirlendikleri bahçede yatıyordu ve Yüzbaşı Gault davetsiz misafirlerin geri döneceklerini biliyordu."[582] Burada öne çıkan unsur saldırıların ve özel mülke izinsiz girenlerin arkasında ne olduğudur. Yüzbaşının eşi İngiliz'dir ve İrlanda'nın bağımsızlık mücadelesi verdiği yıllarda Gal kökenli, Katolik İrlandalıların uzun yıllar sömürgesi olduğu ülkenin temsilcisini aralarına kabul

[580] Trevor, 100.
[581] W. J. McCormack, *Ascendancy and Tradition in Anglo-Irish Literary History from 1789 to 1939*, Clarendon Press, Dublin, 1985, 43.
[582] Trevor, *The Story of Lucy Gault*, 1.

etmeleri çok kolay değildir. İrlanda'da insanlar zulüm gördüğü kesime ait her unsuru düşman ilan etmeye meyilli olarak yetiştirilmiştir; bunların arasında en yakınlarında bulunan İngiliz-İrlandalı Protestanlar gelmektedir.[583]

> Heloise Gault yaşanan olaylardan ötürü korkmuştu. Kendisi de Everard gibi asker bir ailenin kızıydı ve bu tarz durumlarla ilk kez karşılaşmıyordu. Ancak kendisinin, kızının ve hizmetlilerinin yaşadığı evin kundaklanmasına yönelik bu hareket onu korkutmuştu. Sonunda düşüncelerini gizlemeyerek itirafta bulundu: 'Korkuyorum, Everard'.[584]

Lahardane'e düzenlenen saldırı ev halkının tamamını rahatsız etmiş ve korkutmuştur. Gault ailesinin hanımı Heloise, daha önce kendilerine yönelik ayrımcı muamelelere maruz kalmasına ve bunlara alışkın olmasına rağmen, bu şekilde ailenin tamamına yönelik ciddi bir eylem hazırlığında olunmasından ötürü çok korktuğunu sonunda eşine itiraf etmiştir. Kendisini İrlanda'ya ait hisseden İngiliz-İrlandalı Protestan aileler ya da İrlanda'da yaşayan İngilizler en ufak bir gerginlik, şiddet olayı veya çatışmada kaçınılmaz olarak ön yargılara mağlup olurlar ve suçluluk duygusuna girerler.[585] Bu olayların sorumlusunun kendisi olduğunu uzun zamandır düşünen Heloise, suçu kendi kimliğine ve ait olduğu geçmişe atmaktadır. Heloise'e göre, insanların Gault ailesini bu şekilde düşman ilan etmesinin, evlerini yakıp yıkmaya çalışmalarının, istenmeyen bir aile haline dönüştürülmelerinin ve dolayısıyla toplumun dışına itilerek ötekileştirilmelerinin tek bir sebebi vardır: 'Tüm bunlar ben burada olduğum için gerçekleşti. Çünkü ben Lahardane'in İngiliz hanımıyım.'[586] Heloise suçu sahip olduğu milli kimliğe yüklemektedir. İngiliz olduğundan, insanların kendisinden nefret etmesi için özel bir sebep aramalarına gerek yoktur. İrlanda bağımsızlık mücadelesi verirken savaştığı bir milletin vatandaşını kendi ülkesinde gördüğünde fanatik milliyetçiler ve Katolikler tarafından çoğu zaman benzer tepkiler verilmiştir: "Everard eşine, Lahardane'e karşı düzenlenen olayın İrlanda'nın birçok yerinde

---

[583] Michael L. Storey, 77.
[584] Trevor, *The Story of Lucy Gault*, 6-7.
[585] Anders Andrén, *Between Artifacts and Texts: Historical Archaeology in Global Perspective*, Plenum Press, New York, 1998, 9.
[586] Trevor, 7.

yapılanla aynı olduğunu hatırlattı.”[587] Heloise bir yandan olayların nedeni olarak İngiliz kimliğine sahip olmasını gösterirken, Everard bunun Gault ailesine özel bir şey olmadığını, İrlanda’nın hemen her yerinde İngiliz-İrlandalı Protestan ailelere karşı benzer şiddet olayları gerçekleştiğini belirtmektedir. Tarihindeki en kaotik dönemlerden birisini yaşayan İrlanda’da kimse güvende değildir. Bağımsızlık mücadelesi içerisinde kimlik sınırlarının milliyetçilik ve din merkezli gelişmesi ve ülke içinde İngiliz kökene sahip insanlarla Katolik İrlandalıların ortada hiçbir neden yokken kutuplaşmaları ve düşman gruplar gibi hareket etmeleri, Gault ailesi konumundaki birçok Protestan İngiliz-İrlandalıyı rahatsız etmektedir.

Henri Tajfel’e göre ‘bireyler doğdukları yerde kimliklerini, benliklerini, kim olduklarını, etrafındaki kişilerle olan iletişimlerini anlama noktasına geldiğinde, herhangi bir sorunla, travmatik bir süreçle karşılaşmamışlarsa’[588], o bölgenin kültürünü, dilini, dinini, yaşam tarzını, toplumsal ilişkilerini benimsemeye başlar ve alışkanlık süreci içerisinde kendisini oraya ait hisseder. Bu aidiyet duygusunu ortadan kaldıracak derecede ciddi bir sorun olmadığı sürece, orasıyla bağlarını koparmazlar. Lucy’nin yaşadığı süreç Henri Tajfel’in anlattığı süreçle birbirine benzemektedir. Aidiyet duygusu oluşturduğu Lahardane’den ayrılmak istemeyen Lucy, toplumsal ve bireysel kimliğini oluşturmaya başladığı bu yerde mutludur ve onun için burayı terk etmesini gerektirecek bir durum görünmemektedir: ‘Lahardane’den asla gitmeyeceğim. Hiçbir yere gitmiyorum.’[589] Ailesinin aldığı ayrılma kararı Lucy’nin birey olarak farkındalık sahibi olmaya başladığı, bireysel kimlik unsurlarını belirlediği bu dönemde kırılmalara neden olacaktır. Gault ailesinin bölgeyi terk etmek için geçerli bir sebebinin olması, Lucy ile ailesi arasında bir fikir çatışmasına neden olmuştur. Bu çatışmanın neticesinde, kızlarının sağlıklı bir ortamda, şiddetten ve politik gerginliklerden uzakta büyümesini isteyen Everard ve Heloise, İrlanda’nın geçmişte yaşadıklarının Lucy’nin de karşısına çıkmasını istememektedirler.

Gault ailesi kundaklama olayının ardından ikinci bir girişim beklentisi içerisindeyken, ait oldukları coğrafyaya, kültüre ve millete ait düşüncelerini ifade ederken aidiyet duygularının ne kadar kuvvetli olduğunu belirtmektedirler. “Everard

[587] Trevor, 7.
[588] Henri Tajfel, *Social Identity and Intergroup Relations*, Cambridge University Press, Cambridge, 1982, 18.
[589] Trevor, 11.

Gault 'Başka bir yere ait değilim' dedi ve Heloise de şimdiye kadar başka bir yere ait olmadığını söyledi. Lahardane'de başka yerlerde olduğundan çok daha mutluydu, fakat ateş etme olayının intikamı alınacaktı."[590] Burada Everard Gault'un cümlesi ile Heloise'inki arasındaki ince bir detay vardır. Everard başka hiçbir yere ait olmadığını ifade ederken, aidiyet duygusunu oluşturduğu ve kendisini ait hissettiği tek yerin Lahardane olduğunu, bunun haricinde başka bir yer olmadığını söylemiştir. Bunun nedeni ailesinin birkaç nesildir İrlanda'da yaşamını sürdürmesi, 'İrlanda ile kendisi arasında kültürel, bireysel, duygusal ve dinsel bir bağ oluşması'[591] ve Lahardane'in kendi ana vatanı haline dönüşmesidir. Heloise, tıpkı Everard gibi, başka bir yere ait olmadığını söylerken, 'şimdiye kadar' ifadesini kullanarak başlarından geçen olaya gönderme yaparken, yine de İngiliz olması nedeniyle bu aidiyet duygusunu zor da olsa değiştirebileceğini ima etmektedir. O güne kadar en mutlu olduğu yer Lahardane'de güzel günler geçirmiştir, ancak kundaklama olayından kendi kimliğini sorumlu tutmuş, İrlanda milliyetçilerinin ve fanatik Katoliklerin bölgesinde yaşayan bir İngiliz'in buraya karşı duyduğu aidiyet duygusu ciddi yara almıştır. Her şey yoluna girse de, 'Savaşın sonuna kadar bekleseler de, o gece hiçbir zaman unutulmayacak'[592]tır. Bu olay Gault ailesinin zihninde ve aidiyet duygusunda derin bir yara açmıştır çünkü 'insanların kimliklerinden ötürü hayati tehlike ile karşı karşıya kalmaları aidiyet duygusunun çok kısa bir süre içerisinde yok olmasına neden olmakta'[593] ve bu yaranın iyileşmesi İrlanda dışında bir yerde gerçekleşecek gibi görünmektedir.

İrlanda din, politik görüş, milliyet gibi konularda oldukça hassastır. Dolayısıyla İrlanda için Katolik mezhep, bağımsızlık davasına inanç ve İrlanda milliyetçiliğine bağlı kalma oldukça önemlidir. Bu unsurlardan herhangi birisinde farklılık gösteren bir grubun İrlanda'da, özellikle yirminci yüzyılın başlarındaki bağımsızlık mücadelesi esnasında, kimliklerine ait unsurlardan ötürü sorun yaşamaması neredeyse imkânsızdır. Gault ailesi, her ne kadar geçmişinde İrlanda'nın en büyük politik liderlerinden birisine ev sahipliği yapmış ve İrlanda tarafında yer aldığını göstermiş olsa da, Protestan bir dini kimliğe sahip olmaları ve Heloise'in İngiliz kökenli olması, İrlandalıların aidiyet

[590] Trevor, 11.
[591] Gregory A. Schirmer, 129.
[592] Trevor, 11.
[593] William von Hippel, 'Periphery, Taxonomy of Dimensions', 90-103, *The Social Outcast: Ostracism, Social Exclusion, Rejection, and Bullying*, Ed. Kipling D. Williams, Joseph P. Forgas, William Von Hippel, Psychology Press, New York, 2005, 96.

duygusunu ve sadakat anlayışını algılayışlarında bir kırılmaya neden olmaktadır. İrlanda'da *öteki* olan ve düşman olarak etiketlenen listenin birinci sırasında İngilizler, ikinci sırasında ise İngiliz-İrlandalılar gelmektedir; İrlanda Bağımsızlık savaşı, yüzyıllara dayanan barış ve yardımseverlik ortamını ortadan kaldırmıştır.[594]

> Heloise sonunda Lucy'ye öncelikle İngiltere'ye gideceklerini söyledi.
> 'Uzun süreliğine mi?' diye sordu Lucy, cevabı zaten biliyordu.
> 'Evet, uzun süreliğine.'
> 'Sonsuza kadar mı?'
> 'Öyle olmasını istemiyoruz.'
> Fakat Lucy öyle olacağını biliyordu. Daha önce bölgeyi terk eden Morell ve Gauvernet aileleri için de aynısı olmuştu.[595]

Başka bir coğrafyaya ait kültürel, toplumsal ve dini kimlik özelliklerine sahip kişiler, bu özelliklerden ötürü bir sorunla karşılaştıklarında ilk olarak (kendilerini duygusal anlamda ait hissettikleri değil) ait oldukları yere dönmeyi düşünürler.[596] İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestan aileler de ne zaman bu tarz olaylarla karşı karşıya kalsa, öncelikle İngiltere'ye gitmeyi düşünmüşlerdir. Her iki ülke geçmişine ait unsurları kimliklerinde barındırmaları nedeniyle arada kalmışlığı hem İrlanda'da hem de İngiltere'de yaşamışlardır. Gault ailesinin öncelikli tercihi –Heloise İngiliz olduğu için– İngiltere'dir. Lucy, ailesinin yapmış olduğu tercihin sonuçlarının farkındadır. İngiltere'ye gittikleri takdirde bir daha yaşadıkları yere asla geri dönmeyeceklerini düşünmektedir. Onun farkında olmadığı, ancak okurun gördüğü bir başka unsur ise kimlik oluşumu sürecinin başlarında olan ve kendisini İrlanda'ya ait hisseden Lucy'nin ailesinin almak zorunda kaldığı karar neticesinde İngiltere'ye gidecek olması ve bu durumun onun kimlik oluşum ve gelişim sürecini, aidiyet duygusunu, milliyetçilik anlayışını derinden etkileyeceğidir. İngiltere'ye giderse, arada kalmışlığı, tıpkı ailesinin İrlanda'da hissettiği gibi, İngiltere'de yaşayacaktır.

---

[594] Claudia Egerer, *Fictions of (In)Betweenness*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Gothenburg, 1997, 60.
[595] Trevor, 13.
[596] Bertha Garrett Holliday and Angela L. Holmes, 'A Tale of Challenge and Change', 15-65, *Handbook of Racial and Ethnic Minority Psychology*, Ed. Guillermo Bernal, Joseph E. Trimble, Ann Kathleen Burlew, Frederick T. Leong, Sage Publications, California, 2003, 28.

Lahardane'den ayrılma vakti yaklaştıkça, süreç Lucy için giderek zorlaşmaktadır. Özellikle ayrılma kararı gündeme geldiğinden beri, her geçen gün evine ve yaşadığı yere daha sıkı bağlanmaya başlayan Lucy, gitmek istemediği için gözyaşı dökmektedir. "Annesi yatak odasının kapısındaydı, fakat Lucy kafasını kaldırmadı, yüzünü yastığına bastırmıştı. Annesi geldi, Lucy'ye sarıldı ve gözlerindeki yaşları sildi. Ona her şeyin yoluna gireceğini söyledi. Bunun için söz verdi."[597] Küçük bir kızın yaşadığı bu travmatik sürecin sonuçları korkunç olabilir. İngiltere'ye gittiklerinde, Lucy'nin İngiltere'den ön yargılı bir şekilde nefret etmesi için her zaman sebebi olacaktır. Bu öfke ve nefretin ardında, İngiltere ile İrlanda arasındaki yaşananlar, çatışmalar, şiddet olayları, sömürgecilik süreci değil, Lucy'nin aidiyet duygusunu yıkan, onu yalnızlaştıran ve dolayısıyla toplumun dışına itip ötekileştiren bir yer olarak İngiltere vardır. İngiltere'de göreceği kültürel, dinsel, toplumsal, bireysel kimlik unsurlarına karşı cephe alarak İngilizlik ve İngiliz ile ilgili her şeye mesafeli bir duruşla yaklaşacaktır. İrlanda'dan ayrılmanın sonuçları Everard ve Heloise için çözüm gibi görünse de, Lucy için bu durum ciddi sorunların ortaya çıkması anlamına gelmektedir. Çünkü Lucy İngiltere ile İrlanda arasındaki geçmişe dayalı gerginlikleri idrak edebilecek ve bunları kimlik özelliklerini şekillendirmek için kullanabilecek yaşta değildir. Aidiyet duygusunu yeni oluşturmakta olan küçük bir çocuğun bir yeri terk etmek zorunda kalması ayrıldığı yerle daha güçlü bir bağ kurmasına, gittiği yere ise olumsuzluklar yüklemesine neden olmaktadır.[598] İrlanda'daki yaşam Gault ailesi için bitmek üzeredir; "Kara tahta temizdi, silgi ve tebeşir kutusu toplanmıştı. İngiltere ile İrlanda'nın şehirlerini, dağlarını ve nehirlerini gösteren parlak haritalar katlanıp rafın üzerine konmuştu"[599] ve bu şekilde gerçekleşecek bir ayrılış neticesinde geçmişte yaşananları unutmaya çalışacak Everard ve Heloise'in yanlarında, buradaki direnme çabasını ve Lahardane'e ait her şeyi gidecekleri yerden nefret etmek için kullanacak olan Lucy vardır.

Lucy kumsalda otururken 'Lahardane'den ayrılmak istemiyorum' dedi.

---

[597] Trevor, 20.
[598] Julie C. Bowker, 'Basic Concepts of Attachment Theory and Research', 26-49, *The Handbook of Solitude: Psychological Perspectives on Social Isolation, Social Withdrawal and Being Alone*, Ed. Robert J. Coplan, Julie C. Bowker, Wiley Blackwell, UK, 2014, 34.
[599] Trevor, 21.

> ‘Hiçbirimiz istemiyoruz, genç bayan.’
> ‘Niçin gitmek zorundayız öyleyse?’ diye haykırdı Lucy.
> Babası da ‘çünkü bizi burada istemiyorlar’ dedi.[600]

Everard Gault’a göre, önemli olan şey insanların yaptıkları, nasıl oldukları, kişilik özellikleri, toplumla olan iletişimleri, insanlarla nasıl geçindikleri değil, sahip oldukları dini, milli ve politik kimliktir. İnsanların değişmesi mümkün olan şeylere göre değil, değiştirilmesi imkânsız olan özelliklere göre yargılanmaları hiç de adil değildir. Aslında Gault ailesine ihanet eden İrlanda değil, İrlanda’daki aşırı milliyetçi Katolik topluluktur. İngiltere on yedinci yüzyıldan itibaren İrlanda’da uyguladığı sömürgecilik politikaları için kendisine nasıl bir *öteki* yaratmışsa, şimdi de İrlanda’daki bağımsızlık mücadelesi veren halkın özellikle radikal kesimi kendisine benzer bir *öteki* yaratmıştır. Zulüm gören toplumlar güçlenmeye başladığında, azınlık psikolojisinden kurtulduklarında ve ötekileştirilme sürecini sonlandırabileceklerini düşündüklerinde kendi bağımsızlık süreciyle ve kimlik özellikleriyle ters düşen kişileri *öteki* olarak etiketlemeyi tercih etmiştir.[601] Gault ailesi her iki ülkede arada kalmışlığı içeren bir geçmişe sahip olduğu için, bu konuda en şanssız konumda bulunmaktadırlar. Tam anlamıyla İngiliz ya da İrlandalı olmamaları, ömür boyu peşlerini bırakmayacak bir durumdur. Nasıl ki İrlanda’nın düşmanı geçmiş ve geçmişte yaşananlarsa, İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin düşmanı milli ve dini kimlikleridir. Bu da sömürgecilik sonrası edebiyatın o ya da bu şekilde merkezdeki ile merkezde olmayanın kategorileştirilmesi hakkında olduğunu göstermektedir.[602]

Lahardane’den ayrıldıktan sonra, kızının öldüğünü düşünen ve orada kendisine ait hiçbir şeyin kalmadığına inanan Heloise, geçmiş anılara dönerken Lahardane’i, yaşanan olayları, İrlanda’yı, kimlik gelişimini gerçekleştirdiği yılların büyük bir çoğunluğunu zihninden atmaya çalışmaktadır. Bunları kafasından silmeye çalışarak, Lahardane ile arasındaki aidiyet duygusunu ve duygusal bağı da yok etmeyi amaçlayan Heloise, kundaklama olayına dair hiçbir şey hatırlamak istememektedir. “Gelişigüzel ilerleyen

---

[600] Trevor, 22.
[601] Tanya Maria Golash-Boza, *Immigration Nation: Raids, Detentions and Deportations in Post-9/11 America*, Paradigm Publishers, New York, 2012, 4.
[602] Homi Bhabha, ‘Representation and the Colonial Text: A Critical Exploration of Some Forms of Mimeticism’, 99-100, F. Gloversmith (ed.) *The Theory of Reading*, Harvester, Brighton, 1984, 99.

sohbet, İrlanda'ya ya da Lahardane'e değil, Heloise'in çocukluk anılarına, annesi dul kalmadan önce ailesinin başından geçen olaylara, o dönemde güven içinde olan insanlara ve yerlere gelmişti."[603] Bu girişim, evlendikten sonra kendisini İrlandalı gibi hisseden Heloise'in İngiliz kimliğine geri dönüşünün sinyallerini vermektedir. Toplumsal ve kültürel geçmişi ile zıt özelliklere ait bir yerde yaşayan birey aidiyet duygusunu kaybetmeye başladığında başa döner ve kimlik oluşumunun gerçekleştiği ilk noktaya geri dönüş yapar.[604] Katolik İrlandalı aşırı milliyetçiler, İngiliz olmasına rağmen kendisini İrlandalı gibi hisseden Heloise'i fiziksel olarak topraklarından kovduktan sonra, zihinsel anlamda ait olduğu geçmişten kopuşu yaşamasına neden olmuşlardır. Burada, o dönemi hatırlamak istemeyen Heloise'in zihinsel yapısı üzerinde öldüğünü düşündüğü kızı Lucy'nin etkisi yadsınamaz. Bu düşüncenin sorumlusu olarak önce kundaklama olayını planlayan ve gerçekleştirmek isteyenler, sonra bu girişime neden olan kendi İngiliz kimliği öne çıkmaktadır.

Dünyanın birçok yerinde göç etmek zorunda kalan kişiler ekonomik sıkıntılar sebebiyle vatanlarından ayrılma kararı alırken, İrlanda'da bu durum çoğu zaman insanların kimlik politikaları ile ilişkileri nedeniyle ortaya çıkmaktadır.[605] Sürgün olgusu, Gault aile avukatı Aloysius Sullivan'a göre tıpkı geçmişin İrlanda üzerindeki etkisi gibi, insanların kaçınılmaz tercihleri haline gelmektedir. Gault ailesinin gidişinde ise farklı bir durum söz konusudur. Onlar işsizlik, fakirlik, mağlubiyet ya da kıtlık nedeniyle değil, taşıdıkları kimlik nedeniyle İrlanda'dan kaçmak zorunda bırakılmışlardır. Bağımsızlık mücadelesinin verildiği dönemde, İrlandalılar için, İngiliz-İrlandalı Protestan bir kimliğe sahip olmanın, İngiliz bir kimliğe sahip olmaktan farklı olmadığı görülmüştür. "Fakat üzüntüden mahvolan ve gururları kırılan Everard Gault ile eşini, her şeyin farklı olduğu bir yerde yeni bir yaşama başlamak istedikleri için kim suçlayabilir ki?"[606] Her şeyin farklı olduğu bir yer, Gault ailesi için, ön yargılardan uzak, insanların kimliklerine göre değil, ilişkilerine, iletişimlerine, yaşam tarzlarına, yaşama bakış açılarına göre değerlendirildiği bir yer anlamına gelmektedir. Böyle bir yer ne İrlanda'dır ne de İngiltere'dir. Her iki ülkenin gerginliklerle, çatışmalarla,

---

[603] Trevor, 57.
[604] Kees van den Bos and E. Allan Lind, 'The Social Psychology of Fairness and the Regulation of Personal Uncertainty', 122-142, *Handbook of the Uncertain Self*, Ed. Robert M. Arkin, Kathryn C. Oleson, Patrick J. Carroll, Psychology Press, New York, 2010, 139.
[605] Ruth Wodak, 63.
[606] Trevor, 80.

düşmanlıklarla, ön yargılarla dolu geçmişi, arada kalmışlığı fazlasıyla yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestan aileler için rahatsız edici bir duruma dönüşmüştür.

> O akşam Yüzbaşı erkek kardeşine mektup yazdı. Mektubundaki detaylar manidardı, İrlanda'da olup bitenler biliniyordu ve erkek kardeşi de kesin bunları duymuştu.
>
> *İrlanda'nın şimdilerde ikimizin de tanıyabileceği bir ülke olup olmadığını merak ediyorum. Geri dönüp dönmediğini ve Lahardane ile ilgili benden daha fazla bilgiye sahip olup olmadığını merak ediyorum. Oraya yıkıntıların İrlanda'sı dendiğini duydum, her geçen gün daha fazla yıkıntı.*[607]

Yüzbaşı Everard'ın İrlanda'yı merak etmesi, karısını kaybettikten sonra aidiyet duygusunu yeniden içinde canlandırdığını göstermektedir. İtalya'da ya da İsviçre'de kaldığı dönemlerde geçmişte yaşadığı olaydan duyduğu üzüntüyü, kızlarının öldüğünü düşündüğü için duyduğu pişmanlığı ve suçluluk duygusunu her zaman kendi dini ve milli kimliğiyle bağdaştırmıştır. Ancak kimlik özellikleri, insanın uzun yıllar geçse dahi değiştirmesinin ya da unutmasının neredeyse imkânsız olduğu bir yapıya sahiptir. Aidiyet duygusu kolay kolay unutulamamaktadır ve bunun en önemli göstergesi Everard Gault'un içinde bulunduğu durumdur. Lahardane ve İrlanda'da neler olup bittiğini merak etmesi bir taraftan başlarına gelen olaylara benzer şeylerin yaşanıp yaşanmadığını öğrenme isteğini, diğer taraftan vatanına geri dönme özlemini ortaya koymaktadır.

> Gault ailesinin birkaç yüzyıl boyunca geri adım atmamasının nedeni açgözlülük müydü? Ceza kanunları yürürlüğe girdiğinde Lahardane'de taraflar vardı, Kral ve imparatorluk için kiliselerde söylenen dualar vardı, malına mülküne el konmuş, kişilerin arzu ve istekleri görmezden gelinmişti. Bu isteklerin sonunda farkına varılmış mıydı? Everard'ın yokluğunda, tıpkı şimdilerde Avrupa'nın yaptığı gibi, İrlanda kendini yeniden mi oluşturdu?[608]

Avrupa'yı kasıp kavuran savaştaki en önemli unsurlardan birinin açgözlülük ve iktidar olduğunu söyleyen Everard, ailesinin de aynı açgözlülüğü İrlanda'da kalmak için

[607] Trevor, 145.
[608] Trevor, 146.

gösterip göstermediğini merak etmektedir. Bir zamanlar İngiltere'nin yanında yer alan, imparatorluğun daha güçlü hale gelmesi için kiliselerde ayinler düzenleyen, her şeylerine el konan İrlandalıları ikinci plana atan insanların yer aldığı Lahardane'de yaklaşık yirmi yıl kadar önce İngiliz-İrlandalı bir ailenin kundakçılıkla tehdit edilmesi, Everard'ın tuhaf karşıladığı bir durumdur. İhanet kavramından bahsederken, insanların kimlikleri, kişisel görüşleri, yaşama bakış açıları ve anlayış biçimleri üzerinde ne kadar değişken olduğunu anlatmaya çalışan Everard, yirmi yılda değişmiş olabilir miydi? Everard orada yokken, ülkesini, vatanını, ait olduğu yeri terk etmişken, İrlanda ne kadar değişmiş olabilir sorusunun cevabını aramaya koyulmuştur.

> Belçika'da kaldığı pansiyonda kendisine 'İngiliz misiniz?' diye bir soru soruldu ve bir anlığına tereddüt etti Everard, o anda ne olduğunu bilmiyordu. Daha sonra başını iki yana salladı.
>
> 'Hayır, İrlandalıyım.'
>
> 'Ah, İrlanda mı! Ne kadar güzel bir yer.'
>
> İrlanda'dan iç geçirerek bahseden bu kadın İngiliz'di…
>
> 'Evet, güzel bir yerdir.'
>
> 'Umarım İngiliz zannederek size rahatsızlık vermemişimdir' diyerek özür diledi.
>
> 'Eşim İngiliz'di.'
>
> 'Benim ülkem İrlanda'ya kötü davrandı' dedi kadın. 'Her zaman böyle düşünmüşümdür.'
>
> 'Ama artık bitti.'
>
> 'Evet, bitti.'

Pansiyondaki kadının kendisini İngiliz zannetmesi sonrası tereddütte kalan Everard'ın o an kim olduğu konusunda hemen net bir cevap verememesi, kimliğiyle ilgili içinde bulunduğu karmaşık durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Geçmişte yaşananlar, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerin Gault ailesinin psikolojik anlamda dağılmasına neden olması Everard'ın İrlanda'dan uzaklaşmasına, İngiltere'ye karşı ise hissizleşmesine yol açmıştır.[609] İrlanda'ya karşı hissettiği aidiyet duygusunun tam olarak kaybolmasa da hasar gördüğü ortadadır. Yaşadığı bunca olaydan sonra, ülkesini terk etmesine neden olanlarla bağlantılı olarak birisinin onu İngiliz sanması

[609] Mary Fitzgerald Hoyt, 203.

Everard'ı hiç de rahatsız etmemiştir. Burada, kadının İrlanda hakkında söyledikleri, İngiltere'nin haksız konumundan bahsetmesi ve olanların sorumlusu olarak kendi ülkesini göstermesi oldukça manidardır. Kendisini bir İrlandalı olarak hisseden ve tanıtan bir kişiye karşı bu sözleri söyleyebilecek son kişi belki de bir İngiliz'dir. Ama kadın açık yüreklilikle ve tarafsız bir şekilde, iki ülke arasındaki gerginliklerin, mezalimin, ölümlerin, savaşların suçlusu olarak kimliğini taşıdığı İngiltere'yi göstermiştir.

Bununla kalmayan kadın, Everard'dan onu İngiliz zannettiği için özür dilemiştir. Çünkü bir İrlandalıya İngiliz misiniz sorusunu sormak rahatsız edici hatta hakaret olarak düşünülebilir. İngiliz olmasına rağmen tarafsız kalabilmiş bu kadın ile İrlanda'da başlarına gelen olayların sorumlusu olarak kendi ailesini ve taşıdığı kimliği gösteren Everard –ve ayrıca ölmeden önce yine İngiliz olması nedeniyle İrlanda'dan ayrılmak zorunda kaldıklarını defalarca belirten Heloise– gibi kişilerin kimliklerini aşırı milliyetçilik, dini görüşün neden olduğu şiddet ve çatışma, ötekileştirme, toplumdan dışlanma, ayrımcılık gibi unsurlarla şekillendirmediği görülmektedir. Pansiyondaki kadının bu şekilde bir açıklama getirmesinin arkasında bir neden vardır: "Bu kadının yaşamında da bir kayıp olmuştur, savaşın ellerinden çaldığı bir düğün."[610] Evleneceği kişiyi savaşta kaybeden kadının, İngiltere'nin politikalarına karşı bakış açısının savaşın anlamsızlığı ve vahşeti ile paralel olması şaşırtıcı değildir. En çok sevdiği kişiyi savaşta kaybetmesi sonucunda, ait olduğu ülkenin politik, milli ve dini kimliğini sorgulayan kadın, cevap olarak geçerli hiçbir şey bulamamıştır. Savaş, çatışma, ölüm, şiddet, insanların birbirlerini doğdukları yere ya da ait oldukları milliyete göre etiketlemesi gibi hususların hiçbir mantıklı açıklaması yoktur. Bir kişi dini ve milli kimliğinin toplumsal ve bireysel kimliğinin önüne geçmesine izin verip, bu kimliklerini radikal anlayış, şiddet, ayrımcılık ve ötekileştirme ile beslerse, İngiltere ile İrlanda arasındakine benzeri gerginliklerin sona ermesi mümkün değildir. Bir İngiliz ile bir İrlandalının ya da kendisini İrlandalı hisseden İngiliz-İrlandalı Protestan bir kişinin birbirlerini anlayıp ortak paydada buluşabilmesi için anlamsız savaşlar ve çatışmalardan ötürü yakınlarını kaybetmeleri gerektiği acı bir gerçektir.[611]

---

[610] Trevor, 147.

[611] Colin Kidd, *British Identities Before Nationalism: Ethnicity and Nationhood in the Atlantic World*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, 39.

Babasını kaybettikten sonra, en çok istediği şey olan annesinin mezarını ziyaret etmek için İtalya'ya giden Lucy eski anıları anımsamaya çalışmaktadır. Mezarın başına geldiğinde geçmiş günlere dönerek ailenin içinde bulunduğu duruma gönderme yapar: "Annesi buraya aitti. Ne İngiltere'ye ne de Lahardane'e. Bu küçük kasabayı kendi memleketi haline getirmişti."[612] Annesinin ait olduğu yerin İngiltere ve İrlanda olmadığını düşünen Lucy, geçmişte yaşananların ne kadar yıkıcı etkilere sahip olduğunu bilmektedir. İngiliz bir kadının İrlanda'da İngiliz-İrlandalı bir ailenin hanımı olması arada kalmışlık, ötekilik ve dışlanma gibi durumları yaşamasını kaçınılmaz kılmıştır. Her ne kadar kendini İrlandalı gibi hissetmiş olsa da, gerçekleşen olaylardan İngiltere'yi suçlasa da Heloise iki ülkenin milli kimliğini taşırken ikisine de ait olamamıştır. Yaşanan olayların ardından Heloise hiçbir yere ait olamayan bir kimliğe bürünmüştür.

Sonuç olarak, üç eserde de arada kalmışlık, aidiyet duygusunun yok olması ve azınlık psikolojisi unsurlarını farklı karakterler ve mekânlar üzerinden, benzer konular ve süreçler aracılığıyla işleyen yazar, bunların İngiliz-İrlandalı Protestan karakterlerin kimlikleri üzerindeki olumsuz, yıpratıcı ve ayrıştırıcı etkilerini göstermeye çalışmıştır.

4.3. İNGİLİZ-İRLANDALI PROTESTAN AİLELERİN TOPLUMDAN DIŞLANMASI ve ÖTEKİLEŞTİRİLMESİ

Fools of Fortune adlı eserde, Quinton ailesinin bireyleri, toplumdan dışlanma ve ötekileştirilme sürecini kendilerine karşı düzenlenen acımasız saldırı neticesinde yaşamaya başlamıştır. Quinton ailesinin birçok üyesinin yaşamını kaybetmesinin ardından, Willie ile İngiliz kuzeni Marianne'ın arasındaki aşk ilişkisi ve bu ilişkiden doğan çocukları bu sürece farklı bir boyut kazandırmıştır.

> İki nesil sonra, Woodcombelarla uzaktan akraba bir albayın Fermoy'daki alayın başına geçeceğini; kızının bir Quinton ile evlenip Kilneagh kasabasının hanımefendisi olacağını bilmiyorlardı. Albayın ikinci kızı İngiliz bir papazla evlendi; Woodcombelar kasabanın en önemli ailesi olduğu için, bu evlilik genç papaz için talihli bir seçim oldu. Bu çiftin tek çocukları Woodcombe Papaz konutunda büyüdü ve daha sonra tarihin tekerrür

[612] Trevor, 204.

> etmesine neden oldu, tıpkı İngiliz-İrlandalı ilişkilerinin işleyiş şekli gibi: Quintonların kuzenine âşık oldu ve zamanla Kilneagh bölgesine gelip yaşayan üçüncü İngiliz haline geldi.[613]

Yazar İrlanda için pek yaygın olmayan bu durumu, İngiltere ile İrlanda arasındaki ilişkilere benzeterek temkinli yaklaşılması gerektiğini ima etmektedir. Bir İngiliz'in bir İrlandalı ile yapmış olduğu evlilik sonucunda doğan çocuğun İngiliz-İrlandalı kökene sahip olması 'tarihin tekerrür etmesi' şeklinde ifade edilmiştir. Bu karakterin ilerleyen zamanlarda nasıl bir kimlik oluşum/gelişim süreci geçireceği, kimliğini etkileyecek unsurlar arasında öne çıkan hususların ne olacağı da fazlasıyla önemlidir. İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginlikler iki ülkenin kimliğini taşıyan kişilerin evliliklerinden dünyaya gelen *melez* çocuklar aracılığıyla yeniden gündeme gelmektedir; iki ülkenin sorunlarıyla doğan çocuklar hiçbir şey yapmamalarına rağmen suçlanacak yeterli sebeple doğarlar.[614]

Pederin aşağıdaki ifadelerinde, yeni bir millet kimliği oluşturma çabaları sezilmektedir. "'Yellow Ford Savaşı[615] her şeyin sonu olmalıydı' dedi, Peder Kilgariff ve ekledi 'Bütün ve yeni bir İrlanda'nın başlangıcı, ama tabii ki de böyle değil; savaşlara güvenemezsin'".[616] Yellow Ford muharebesi sonrası, yeni bir sayfa açmaya çalışan İrlanda'da toplumun bütünlüklü bir kimlik oluşum süreci oluşturmaya başlaması önemlidir. 'Ne demek istediğini tam olarak anlayamadım, fakat zaferin bir şekilde mağlubiyete döndüğünü algılayabildim. Çünkü 1598 yılındaki bu yeni başlangıç içerisinde, İrlandalılar, Almanya ile savaşan İngiltere'nin yanında mücadele ediyorlardı.'[617] İrlanda'nın İngiltere'nin yanında yer alarak savaşa girmesi ve İngiltere'ye destek olması, anlatıcı Willie tarafından tuhaf olarak nitelendirilmiştir ve kazanılan zaferin mağlubiyete dönüşmesi, aslında İrlandalıların İngiltere'ye karşı bağımlılıklarının devamı anlamına gelmektedir. İngiltere için savaşan askerlerin ülkelerinde bazı vatandaşları tarafından vatan haini olarak anılmaları, ötekileştirilme

---

[613] Trevor, *Fools of Fortune*, 9-10.
[614] David Hayton, 67.
[615] 1598 yılında, Gal kökenli İrlanda yerlileri ile İngiliz komutasındaki Dublin Prensi ve ordusu arasında gerçekleşen savaş. Savaş neticesinde İngiliz ordusu ciddi kayıplar vermiştir. Ancak daha sonra Kraliçe Elizabeth'in gönderdiği destek birlikler sayesinde İngiliz ordusu galip gelmiştir.
[616] Trevor, 12.
[617] Trevor, 12.

sürecine maruz kaldıklarını göstermekte, bu askerlerin kimlik gelişimleri içerisinde ise, hem İngiltere hem İrlanda'ya karşı bir nefret unsurunun oluşması kaçınılmaz hale gelmektedir. İngiltere'nin sömürgecilik politikaları neticesinde asker desteği yaptırımlarına uymak zorunda kalan İrlandalılar savaşlardan sağ kurtulmalarına rağmen, İngiltere saflarında savaşmanın bedelini *ötekileştirilme* ve dışlanma süreçlerine maruz kalarak çok ağır bir şekilde ödemişlerdir.[618] Milli kimliği zedelenen kişiler, kendilerini hiçbir yere ait hissedememişlerdir. Zaten uzun yıllar İngiltere boyunduruğunda yaşayan İrlanda halkı, İngiltere'ye desteği çoğu zaman kabullenememiştir.

Bölgedeki çoğunluğun Katolik kökenli olması ve Bay Derenzy'nin Protestan olduğunun ifade edilmesi, İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin bölgedeki sayılarının az olduğunu göstermektedir. "Değirmendeki diğer kişilerin aksine, Bay Derenzy bir Protestan'dı ve bu da teyzemin dikkatini çekebileceği yönde gösteriş ve kendini beğenmişlik duygularını ortaya çıkarıyordu."[619] Buna vurgu yapan Willie, Bay Derenzy'nin davranışlarının bu duruma göre şekillendiği ve dini kimliğin insanların gözünde önemli bir yere sahip olduğu, azınlıkta olan bir dini kimliğin de fazlasıyla baskı altında kalabileceği imasında bulunmaktadır: 'Fakat Bay Derenzy kendisini toplumsal olarak aşağıda gördüğü için…'[620]. Kendisini toplumun aşağı bir derecesinde görmesinin nedeni net olarak belirtilmese de, İngiliz-İrlandalı Protestan bir kimliğe sahip olması onu bu duruma getirmektedir. Özellikle dini kimliğin azınlıkta yer aldığı bir bölgede yaşamak, insanları çoğu zaman toplumdan soyutlanmaya ve dışlanmaya sürüklemiştir.[621] Bir başka önemli nokta ise, azınlıkta olan bir grubun kimliğine sahip bireyin, zaman zaman, kendisini toplumun aşağısında görmeye mecbur hissetmesi, öteki olarak algılandığını fark etmesi ve sosyal davranışlarını, insan ilişkilerini bu olguya göre şekillendirmesidir. Bu durum da bireylerin kendilerini toplum içerisinde tanımlayan tüm unsurlar –örneğin, kültür, geçmiş, dil, din, yaşam tarzı, politik görüş, ideoloji ve düşünce yapısı vb.– üzerinde önemli bir role sahiptir.

Tim Paddy'nin yaşını doldurur doldurmaz asker olma arzusu babası tarafından pek hoş karşılanmamış, askerlik olgusunun olumlu bir etkiye sahip olmadığı açıkça

---

[618] Michael Gillespie, 57.
[619] Trevor, 17.
[620] Trevor, 17.
[621] Catherine Raissiguier, "Bodily Metaphors, Material Exclusions", 77-94, *Violence and the Body: Race, Gender and the State*, Ed. Arturo J. Aldama, Indiana University Press, Indianapolis, 2003, 81.

belirtilmiştir. ‘Sen Cork’un bu bölgesindeki en büyük aptalsın. Yıkımın, yok olmanın peşinden gitmeyip olduğun yerde kalamıyor musun?’[622] Eserde, askerlik dendiğinde, çoğu kişinin aklına gelen şey yıkım ya da yok olma şeklinde ifade edilmektedir. Asker olanların çoğu İngiltere’ye karşı savaştığı için, ister zafer ister mağlubiyet olsun, sonuç kayıp olarak görülmektedir. Bu da önemli bir bakış açısıdır. Yazar, karakterler aracılığı ile böylesi bir mücadelenin ya da savaşın kazananı olmayacağını ima etmektedir. Şimdiye kadar gerçekleşen olaylar, çatışmalar, savaşlar insanları birbirine düşman etmekten başka bir işe yaramamıştır. Bu düşmanlığın arkasında ise, bireylerin kimlik oluşumunda etkin rol oynamış olaylar yer almaktadır. Özellikle din ve sömürgecilik politikaları, ortaya ön yargıları, ötekileştirmeyi, azınlık psikolojisini ve aidiyet duygusunun yok oluşunu çıkarmıştır. Savaşların anlamsızlığına ve yıkıcı etkilerine vurgu yapılmasına rağmen, insanların kimlik oluşumlarında dinle ve milliyetçilikle bağlantılı şiddete duydukları ihtiyaç çoğu zaman savaşla karşılanmıştır.[623]

İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin birbirleriyle akraba olması durumu, her ne kadar geleneklere dayandırılsa da, on dokuzuncu yüzyılın başlarında, Katolik İrlandalılar tarafından tepkiyle karşılanmış ve İrlandalılara göre İngiliz, İngilizlere göre ise İrlandalı olarak görülen bu kimseler ancak kendi soylarından birileriyle evlenebilmişlerdir. ‘Civardaki diğer Protestan aileler ayakta dikilip havadan sudan konuşuyorlardı. Birçoğu akrabaydı, yerel adetlerden ötürü kuzen bir başka kuzenle evlenirdi çoğu zaman.’[624] Burada birebir etnik köken ayrımcılığı söz konusu değildir. Daha çok iki milletin köklerine sahip olmanın vermiş olduğu sorunsal bir durum söz konusudur. Yaşam koşulları ve toprak sahibi olmaları nedeniyle İrlandalılar ile yakından ilişki kurmuş olmaları, İngiliz-İrlandalıların toplumsal kimliklerinde İrlandalılara karşı herhangi bir ön yargı beslememelerini sağlamıştır. İrlandalılar tarafından bir süre ön yargı ile karşılaşmış olmaları aslında daha çok politik, dini ve sınıfsal kimlik sürecine bağlı bir durumdur. İngiltere ile yakın ilişkiye sahip aristokrat kökenli İngiliz-İrlandalı Protestanlar inançları, millet anlayışı, sınıfsal konumları ve ‘İngiliz kökenleri nedeniyle İrlandalılar tarafından kasıtlı olarak ötekileştirilmediyseler de azınlık psikolojisine itilmişler, dini ve milli kimliklerinden ötürü toplumdan dışlanma

[622] Trevor, 22.
[623] Colin W. Nettlebeck, *War and Identity: the French and the Second World War*, Methuen Educational, Paris, 1987, 93.
[624] Trevor, 22.

süreciyle karşı karşıya kalmışlardır'[625]. İrlanda'da toprak sahibi olmaları, İrlanda geleneklerinin bazılarını kendi içlerinde sürdürmeleri –dil kullanımı, cenaze ritüelleri, kırsal kesim yaşamını benimsemeleri vb.– İngilizler tarafından ön yargıyla karşılanmış ve kültürel kimlikleri nedeniyle aidiyet duygularını yitirmişlerdir. Arada kalmışlık hissini bu şekilde yakından yaşamış İngiliz-İrlandalı Protestanlar aile kurarken ancak kendi soyları içerisinde evlilikler gerçekleştirebilmiştir.

Katolik İrlandalılar ile Protestan mezhebine mensup İngiliz-İrlandalılar arasında bir iletişim ya da ilişki başlamadan önce gündeme gelen ilk unsur çoğu zaman din meselesi olmuştur. 'Üç hafta sonra, evinden ayrılacağı sabah, babası Josephine ile bir saat boyunca konuştu ve daha sonra onu pederin yanına gönderdi; peder ona Protestan bir evde kendisine dikkat etmesini tembihledi.'[626] Bireylerin dini kimlik gelişiminde, kendi inançlarına uygun bilgiler edinmelerinin yanı sıra, tarihsel süreçler, iktidar mücadeleleri ve toplumsal ilişkiler nedeniyle *öteki* olarak algılanmaları gereken durumlar devreye girer; Katolik-Protestan örneğinde olduğu gibi. Dini kimlik insanların ötekileştirilmesine yol açan en eski unsurdur ve insanoğlunun varlığından günümüze bu kimlik türü her zaman toplumdan dışlanma ve ötekileştirilme nedeni olarak ortaya çıkmıştır.[627] Dolayısıyla bir Katolik dini kimliğini oluştururken, inanç kurallarını öğrenir, benimser; bunun yanı sıra, İngiltere ile İrlanda arasındaki gergin tarihsel süreç nedeniyle Protestan İngilizlere karşı bakış açısı oldukça katı ve ön yargılıdır. Burada İrlandalıların haklı sebepleri vardır. Ancak önemli olan nokta, Katolik İrlandalı için *öteki* olanın Protestan İngiliz olmasıdır. İngiliz için ise *öteki* Katolik İrlandalıdır. Başka bir ülkeye mensup bir Protestan, İrlandalılar üzerinde aynı etkiyi bırakmaz. O halde, dini kimlik oluşumunda –özellikle Katolik İrlanda ile Protestan İngiltere örneğinde– millet anlayışı, milletlerin birbirleri arasındaki ilişkiler ve sömürgecilik politikaları oldukça önemlidir. Sömürülen birey, kendisini sömürenlerin tüm özelliklerini –din, dil, ırk, etnik köken, kültür, politik görüş, ideoloji, kimlik vb.–kendisine düşman olarak görme hakkına sahiptir. Böyle bir ortamda, ön yargıların oluşması kaçınılmazdır. Pederin Josephine'i uyarma nedeni, bu düşünceye dayanmaktadır.

---

[625] Paul Adelman, Robert Pearce, *Access to History: Great Britain and the Irish Question 1798-1921*, Hodger Education, UK, 2008, 346.
[626] Trevor, 26.
[627] Phil Agulnik, *Understanding the Social Exclusion*, Oxford University Press, Oxford, 2002, 206.

> O yaza kadar, Avrupa'daki savaş[628] kazanılmıştı, fakat bu durum o günlerde tam olarak hissedilmiyordu ve İrlanda'da her şey huzursuzluk ve gerginliğin etkisi altındaydı. De Valera, Lincoln hapishanesinde yatıyordu ve Collins'in Valera'yla İrlanda'nın nihai durumu konusundaki anlaşmazlığı her geçen gün artıyordu. Bunu şimdi anlıyorum, fakat geçmişe bakıldığında bile, babamın Collins ile tanışıklığının nasıl başladığını bilmek –her ne kadar Quinton'ların uzun süredir *Irish Home Rule*[629] ile özdeşleştirilmesi ile ilişkilendirilse de– mümkün değildi. Bu yüzden bizler birçokları tarafından ait olduğumuz sınıfa ve İngiliz-İrlandalı geleneğe karşı gelen vatan hainleri olarak görüldük.[630]

Quinton ailesinin İrlanda bağımsızlık düşüncesini desteklemesi, İngiliz-İrlandalı Protestan aristokrat sınıfı ve İngiliz-İrlandalı gelenekleri yanlısı kişiler tarafından sert bir tepkiyle karşılanmıştır. Politik görüşlerin, insanların başkalarına karşı ön yargılara sahip olmasına neden olduğu açıktır. Quinton ailesi İngiliz-İrlandalı Protestan bir aile olup üst sınıfa aittir. İngiliz-İrlandalılar için İrlanda'nın bağımsızlığını istemek, dünyanın büyük gücü İngiltere'yi karşılarına almak demektir. Burada politik kimlik oluşumunun, toplumsal kimlik oluşumuna baskın çıktığı görülmektedir. İngiliz-İrlandalılar kendileri ile aynı duruma sahip Quintonları vatan haini ilan ederek *ötekileştirme*ktedir; onların aidiyet duygularını yok edip, arada kalmışlık olgusunu had safhaya çıkarmayı amaçlamaktadır. *Irish Home Rule* İrlanda'nın bağımsızlaşmasını öngören politik bir hareket olduğu için, bu görüşe katılan kişilerin politik kimlikleri ona göre şekillenmektedir. Bu hareketin karşısında olan kişiler de, bu politik hareketi destekleyenlerin kim olduklarına bakmaksızın, onları *vatan haini* olarak yaftalamaktadır. Politik gerginlikler, çatışmalar ve bağımsızlık mücadeleleri insanlara sınırları net olan kimlik tanımı sağlar ve buna uygun hareket eden kişiler kendi düşmanlarını ve ötekilerini yaratmakta zorluk çekmezler.[631]

---

[628] I. Dünya Savaşı.
[629] İrlanda üzerindeki Britanya hâkimiyetinin azaltılması, İrlanda'nın Britanya'dan ayrılması, bağımsız bir İrlanda devleti kurulması görüşlerine dayanan politik bir harekettir.
[630] Trevor, 28.
[631] Nimmi Hutnik, *Ethnic Minority Identity: A Social Psychological Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 1991, 14.

> Annem, evliliğinden bana bahsetmişti, fakat üzerinden uzun yıllar geçmiş olması ortamı yumuşatmıştı, zira Kilneagh'da büyükbabam ile büyükannemin bizi sık sık ziyaret ettiklerini ve orada mutlu olduklarını hatırlıyorum: 'Burada sonsuza kadar kalabilirim' derdi büyükbabam. 'Kilneagh'ya dokunabilecek tek bir yer bile yok.' Büyükbabamın sesini severdim; büyükannemle askeri görev dolayısıyla Hindistan'a gittiklerinde çok üzülmüştüm. Michael Collins'in koridorda onlara 'Tanrı ikinizi korusun efendim' dediğini hatırlıyorum.[632]

Willie'nin büyükbabası, İngiltere adına savaşa katılan bir albay olmasına rağmen, Kilneagh'da kendisini huzurlu hissettiğini ifade ederek, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginlikten ne kadar sıkıldığını açıkça ortaya koymuştur. Orduda yer alan askerlerin bile bu şekilde düşünmesi, ülkelerin dikkate alması gereken bir durumdur. Sömürgecilik politikaları, iktidar mücadelesi ve hâkimiyet kurma çabaları, masum insanların kimlik oluşumu üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilmektedir. Birbirini hiç görmemiş bireyler, sırf başka mezhebe mensup, farklı politik görüş yanlısı veya farklı bir kültürel geçmişe sahip diye birbirine düşman olabilmektedir. Tarih ve ülke politikaları masum bireylerin kaderlerini kimlikleri üzerinden şekillendirmektedir.[633] Bu da özellikle din ve politikanın insanların kimlikleri üzerinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. 'Mevsimler değişti; zaman tembel tembel geçti, ya da bana öyle geldi. Olaylar, kendilerine has sebeplerden ötürü, zihnimde ayrı bir yerde kaldı.'[634] Willie'nin vurgulamak istediği nokta, insan zihninde hiçbir şeyin unutulmadığıdır. Toplumlar ya da kişiler arasındaki olumlu veyahut olumsuz ilişkilerin etkisi hiçbir zaman yok olmaz. Bu İngiltere ile İrlanda arasındaki durum için de geçerlidir. Ancak ülkelerin, özellikle İngiltere'nin bu durum karşısındaki tavrı çok önemlidir. Kişilerin gergin tarihin neticesinde oluşturdukları kimlikleri, ardı arkası kesilmeyen ön yargıları ve düşmanlıkları beraberinde getirdiği için, İngiliz-İrlandalı Protestan Quinton ailesi İrlanda'da İngiliz, İngiltere'de İrlandalı olarak değerlendirilmektedir. 'Hiçbir yere ait hissedememenin getirmiş olduğu bunalım hem toplumdan dışlanma sürecini

---

[632] Trevor, 29.
[633] Stephen Hartley, Licinia Simao, *The Irish Question as a Problem in British Foreign Policy, 1914-18*, Palgrave Macmillan, New York, 1987, 6.
[634] Trevor, 29.

tetiklemekte hem de tarihteki sorunların gün yüzüne çıkmasına neden olmaktadır'[635] ve aile her yerde *öteki* olmaya yüz tutmuş bir yapıda, ılımlı görüşlerini korumaya çalışmaktadır.

> Peder Kilgariff, büyükannemin çilesini yakından görmüştü. Büyükannem kışlanın yanında askerlere, bu sefalete ve açlığa son vermeleri için yalvarmış ve onlardan bu durumu Londra hükümetine bildirmelerini istemişti. İngiltere'nin Woodcombe Park bölgesinde yaşayan kendi ailesine, hükümete bu mesajı ulaştırmaları için yalvarmıştı. Otoriteyi kınama konusuna kendisini o kadar kaptırmıştı ki, sonunda mektuplarının hiç açılmadan geri geldiğini gördü. *İsmimizi lekeledin* demişti babası, kızgın bir ifadeyle. *Bu ülkeye karşı yaptığın saçma sapan suçlamalardan vazgeçmeyeceğin için, senin evlatlıktan reddetmekten başka çarem yok*.[636]

Willie'nin büyükannesinin bu arabulucu tavrı, eserdeki İngiliz-İrlandalı kişilerin sahip olması gerektiği duruş açısından oldukça önemlidir. Nüfuzlu bir aileye mensup olması nedeniyle Londra hükümetine ulaşmaya çalışan büyükannenin amacı, iki ülke arasında yaşanan savaşın insanların büyük bir çoğunluğunu sefalete sürüklediğini söylemektir. Ancak ailesini devreye sokmak istemesine karşılık aldığı cevap, evlatlıktan reddedilme olmuştur. İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginlikler zaman zaman ailelerin parçalanması, aile bireylerinin sorunlardan kaçınmak için izini kaybettirmesi veya milli ve dini kimlikleri nedeniyle kişilerin ahlak anlayışlarından taviz vermesiyle sonuçlanmıştır.[637] Bir tarafta herkesi sefaletten kurtarmaya çalışan, İngiliz ya da İrlandalı demeden, Katolik veya Protestan gözetmeksizin barışçıl ve sağduyulu bir yaklaşıma sahip olmaya çalışan bir karakter varken, diğer tarafta ilişkilerine zarar gelmesinden korkan, toplumun karşısında İngiltere düşmanlığı yapıyor damgası yemekten çekinen bir aile vardır. Büyükannenin bu bakış açısına sahip olması nasıl mümkün olabilir? İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliği, insanların sömürülmesini, kültürlerin yok olmasını, mezhep çatışmalarını dikkate alıp taraf seçmekten nasıl

---

[635] Alfred Parker MacDonald, *Anxiety, Affiliation and Social Isolation,* Cornell University Press, UK, 1968, 66.
[636] Trevor, 29-30.
[637] Anne MacCarthy, 181.

kendini alıkoyabilir? Burada büyükannenin asıl amacı, savaş, sömürülme, öldürülme, toplum dışına itilme, açlık, sefalet ve ötekileştirilme gibi olumsuz toplumsal hareketlerin herkes için son bulmasıdır. Kimlik oluşum süreçlerinde nefret, politik görüş, ideoloji, din ve yaşam tarzı gibi unsurları taraflı bir şekilde algılamamış olan büyükanne, böylesine objektif bir bakış açısına sahip olabilmiştir.

> Köylü erkekler savaştan döndü…Diğer adamların ülkedeki karmaşa hakkında konuşmalarını, de Valera'nın haklı olup olmadığını dinlemeye devam ettim. Dublin'de alternatif bir hükümet kurulduğunu ve imparatorluk ile devrimci rejimler arasındaki savaşın devam ettiğini biliyordum…De Valera'nın Lincoln hapishanesinden kaçması Michael Collins tarafından ayarlanmıştı, en azından onu biliyordum.[638]

Halkın sürekli olarak savaş psikolojisi içerisinde yaşaması, bilinç, benlik, algı ve bakış açısı anlamında oldukça önemlidir. Politik gerginlik yaşayan iki ülke vatandaşlarının kimlik oluşumları ile savaş halindeki iki ülke vatandaşlarının kimlik oluşumları aynı olamaz. İngiltere ile İrlanda arasında ise her iki durum da mevcuttur. Hem gerginlik hem de savaşın olması, insanları taraf seçmeye mecbur kılmakta, karşı gruba düşmanlık beslemelerine neden olmaktadır. Bunların arkasında ise çoğu zaman din ve politika yer almaktadır. İmparatorluk rejimi –İngiltere– ile devrimci rejim –İrlanda– arasındaki savaş, insanların bilinçlerine ve zihinlerine bu iki olguyu kazıyarak onların kimliklerini şekillendirmeye başlar. İmparatorluk rejimi yanlısı toplumda, sömürgeci politika, otorite kurma, çoğunluk psikolojisi, iktidar hâkimiyeti ve karar mekanizması kontrolü gibi unsurlar kimlik oluşumu içerisinde etkin rollere sahiptir. Bu unsurlardan beslenen bir kimlik oluşum süreci devrimci rejimi belirli bir kalıba sokup, yargılamalarını ona uygun şekilde gerçekleştirecektir. Devrimci rejim ise –İrlanda örneğine göre– sömürülen, yönetilen, ezilen, özgürlüğü elinden alınan ve azınlık psikolojisine sokulan bir konumdadır. Bu unsurların etkin olduğu bir kimlik oluşum sürecinde ise, *ötekileştirilme*nin getirmiş olduğu toplum dışına itilme, kimlik kaybı

[638] Trevor, 32.

hissine kapılma, arada kalmışlık ve aidiyet duygusunun ortadan kalkması gibi hususlar ön plana çıkmaktadır.

> Collins'in gülüşünde bir samimiyet var, dedi annem ısrarla, mavi gözlerinde duyarlılık var. Collins suikast emri verse, emrettiği şeyde adalet vardır, zira böylesi bir ölüm, kendi ülke vatandaşlarının Kaiser'in otoritesine karşı açtıkları savaştan biraz farklı olan bir savaşta önemli bir yere sahiptir.[639]

Willie'nin annesi kendisini devrimci davaya fazlasıyla adadığı için, bu davanın liderlerinden Collins'e farklı bir gözle bakmaktadır. Collins'in vereceği her kararı haklı olarak görmesi, onun politik kimliğine göre hareket ettiğini ve insanları objektif bir şekilde yargılayamadığını göstermektedir. İnsanların idol olarak gördüğü kişilerin kararlarını sorgulamamaları, o kişilerin kimlik özelliklerinin kolayca benimsenmesini sağlamaktadır; özellikle İngiltere-İrlanda örneğinde politik liderlerin vatandaşlarını peşlerinden kolayca sürükleyebilmeleri bununla ilgilidir.[640] Politik kimliğinin oluşumunda İngiltere'ye karşı özgürlük mücadelesi veren bir ülkenin davası önemli rol oynadığı için, Bayan Quinton dava karşısındaki herkese ön yargılı yaklaşmakta, dava yanlısı herkesi ise kabullenmektedir. Bu durum da karakterin özgür bir iradeye göre hareket edemediğinin göstergesidir. Baskın olan kimlik, politika ile yakından bağlantılıdır ve İngiliz-İrlandalı bir kökene sahip olmasına rağmen, Bayan Quinton bu tercihi nedeniyle, aynı politik kimlik oluşumunu ılımlı bir yaklaşımla destekleyen arkadaşları tarafından vatan haini olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla politik kimliğin insanları nasıl sınıflandırdığı ve onları taraf seçmeye zorladığı burada açıkça görülmektedir.

> Öğlene doğru, elinde çayla gelen ve gri suratlı Doyle'un öldürüldüğünü söyleyen Josephine'di. 'Ağaçta asılarak öldürülmüş ve dili kesilmiş' dedi Joesphine… Peder Kilgariff 'İnsanlar böylesine vahşi bir şey yaptıktan sonra

[639] Trevor, 32.
[640] Christopher Chavez, 'Corporate Discourses and the Re-Imagination of Space', 65-85, *Identity: Beyond Tradition and McWorld Neoliberalism*, Ed. Brian Michael Goss, Christopher Chavez, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2013, 69.

> nasıl sakin kalabilir?' diye sordu. Babam bana öğleden sonra 'Doyle *Black and Tans* birliğine bulaşmıştı' dedi ve öldürülen kişinin civar bölgeyle ilgili Çavuş Rudkin'e bilgi sattığı haricinde başka bir şey söylemedi. Doyle'un politik eğilimi yoktu, Cumhuriyetçi ya da Emperyalist değildi. 'Dilini vatan hainliğine alet olmasının bir sembolü olarak gördüler' diye açıkladı babam.[641]

İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin tercih yapma veya taraf seçme konusundaki karmaşık durumları, kimlik oluşum ve gelişim süreçlerine de yansımaktadır. Doyle adlı karakterin Britanya birliği olan *Black and Tans* ile bağlantı kurması ve İrlanda hakkında bilgi satması, onu İrlanda düşmanı bir vatan hainine dönüştürmüştür. Bağımsızlık mücadelesi hazırlıklarıyla uğraşan İrlanda'nın yanında yer almayıp, yaşadığı bölgeye ve ülkeye ihanet ettiği gerekçesiyle dili kesilerek ve asılarak öldürülmüştür. Buna şahit olan Willie ve ailesi bundan sonraki deneyimlerinde bu cezalandırma şeklini hep göz önünde bulundurmak zorunda kalacaktır. Benzer bir durum aslında Quintonları da ilgilendirmektedir. Onlar da İrlanda yanında devrimci harekete destek vermektedirler. Bu durum da onların, İngiltere karşıtı görüşe sahip bir aile olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Çocuk yaşta olan −Willie ve kız kardeşleri gibi− karakterlerin kültürel, milli, dinsel ve politik kimlikleri oluşurken, Doyle adlı karakterin öldürülmesi, özellikle nefret ve *ötekileştirilme* gibi unsurların bilinçaltlarına yerleşmesine neden olmaktadır. İngiliz-İrlandalı Protestan kişilerin taraf tutarken dikkat etmesi gereken birçok unsur vardır. Devrimci hareketlerden ve radikal görüşlerin oluşturduğu gruplardan uzak kalmaları, onların milli ve politik kimlik anlamında hedef gösterilmemesini sağlayacaktır çünkü 'bazen tesadüfen bir olaya şahit olmak ya da siyasi bir grubun arasından geçmek insanların belli başlı politik kimliklerle etiketlenmesine neden olabilmektedir'[642]. Ancak İngiltere veya İrlanda'nın yanında yer almaları, yalnızca millet kimliğine değil, aynı zamanda dinsel, kültürel, toplumsal, politik ve sömürgecilik sonrası İngiliz-İrlandalı kimliğine olumsuz bir şekilde yansıyacaktır. Arada kalmışlığın yol açmış olduğu bu durum, neticede aidiyet duygusunun da yok olmasını kaçınılmaz hale getirecektir.

---

[641] Trevor, 39-40.

[642] Eric D. Wesselmann and Kipling D. Williams, 'Ostracism and Stages of Coping', 20-31, *The Oxford Handbook of Social Exclusion*, Ed. C. Nathan DeWall, Oxford University Press, Oxford, 2013, 21.

> Peder Kilgariff bahçede vurulmuştu, fakat O'Neill ve Tim Paddy'nin aksine hayatta kalmayı başarmıştı. Fitzeustace ve Pansy teyze Youghal'dan dönerken haber almış, alır almaz da Pedere Kilneagh'da zarar görmemiş tek yer olan meyve bahçesinde bakıcılık yapmışlardı. *Black and Tans* askerleri araçlarıyla uzaklaşırken, arkalarında son bir iz bırakarak pansiyonun girişindeki kulübeyi yakıp küle döndürmüşlerdi.[643]

İnsanların öldürülmesi ve yaralanması, İngiltere ile İrlanda arasında, milli, dinsel, politik ve kültürel kimliğin bahane edilerek şiddet unsurunun ortaya çıkmasına neden olan en önemli hususlardır. Çatışma esnasında Peder Kilgariff'in yaralanması, Willie'nin zihnine kazınmış bir sahne haline gelmiştir. İngiltere ile ilgili herhangi bir konu geçtiğinde hatırlayacağı ilk sahnelerden birisi bu olacaktır. Dolayısıyla kendilerini İrlanda'ya ya da İngiltere'ye ait hissedememe sorunuyla karşı karşıya olan İngiliz-İrlandalı Protestan Quinton ailesi, milli kimliklerini oluştururken yaşadıkları yeri tam olarak benimseyemeyeceklerdir. Askerlerin ardında bıraktıkları yanıp kül olmuş halde görülen kulübe, aidiyet duygusunun İrlanda'ya yönelmesi durumunda Quintonların başına geleceklerin habercisi niteliği taşımaktadır. Böylesi bir baskı ve arada kalmışlık hissi ile karşı karşıya kalan Willie ve ailesinin kimlik oluşum ve gelişim süreçlerinde en sık deneyimledikleri unsur nefret, şiddet ve *ötekileştirilme* olmuştur. İrlanda'da insanların *ötekileştirilme* sürecine en çok maruz kaldığı örnek dini ve milli kimlik farklılıklarından ortaya çıkan çatışmalar ve ayrımcılık yanlısı söylemlerdir.[644] Willie'nin saldırının ardından bölgeyi tasvir ederken; 'Şehir saldırıda yerle bir olmuştu, Patrick Sokağının yarısı yok olmuş, dükkânlar ve binalar *Black and Tans* tarafından patlatılmıştı'[645] demesi bir bakıma içinde bulundukları zor durumu da anlatmakta, sağlıklı bir millet anlayışının nasıl sağlanacağını içten içe düşündürmektedir.

Bölgede bir özgürlük havası esmekte, Willie'nin İrlanda tasvirinde, etkilenen kesimin daha çok kendisi ve kendi gibi İngiliz-İrlandalı Protestan kişiler olduğu açıkça görülebilmektedir. "Şehir sokaklarının ve dükkânlarının tuhaflığı, ortaya çıkması

[643] Trevor, 46.
[644] Vera Kreilkamp, 94.
[645] Trevor, 47.

beklenen milli bağımsızlık ya da gelecekten çok beni etkilemişti."[646] İrlanda için olağan bir süreç olan bağımsızlık mücadelesi ve bu mücadelede −ne feda edilirse edilsin− elde edilen sonuçlar, Willie için karmaşıklığın aynı şekilde devam etmesine neden olmaktadır. Çünkü İrlanda halkı bağımsızlığını kazandıktan sonra sömürgecilik politikalarından kurtulmak, kendi kültürel geçmişine dönmek ve asıl kimlik özelliklerini yeniden inşa etmek için var gücüyle çalışacak, bu unsurlarla zıt olan her şeyi reddedecek ve dışarıda bırakacaktır.[647] Tam bağımsızlığını kazanmış bir ülkede İngiliz-İrlandalı Protestan bir kimlikle yaşamak, hem İrlandalılar hem de İngilizler tarafından azınlık psikolojisine itilmek, toplumdan dışlanmak ve *ötekileştirilmek* gibi olgularla aynı anlama gelmektedir. Ailesinin, özellikle annesinin İrlanda davası adına girişimlerde bulunması, bağımsızlık sonrasında Willie'nin İrlanda ve İngiltere hakkında nasıl bir düşünceye sahip olması gerektiği ve kendi milli kimliğini nasıl oluşturacağı gibi konuları daha da karmaşık hale getirmiştir.

> Dükkâna girdiğimde kız kardeşlerimi düşünmeden edemiyordum ve onları özlemeye devam ediyordum, çünkü Mercier Sokağında hiç arkadaş edinememiştim. Pek sevilmeyen biri değildim, fakat Bayan Halliwell'ın bana karşı aşırı merhametli ve şefkatli tavırları, eksiklerim için sürekli olarak harçlık desteği sağlaması, sınıf arkadaşlarım arasında şüphe ve rahatsızlık uyandırıyordu.[648]

Willie'nin öğretmeni tarafından diğer öğrencilerden farklı bir muameleyle karşılaşması, kendisini rahatsız etmiştir. Diğer öğrencilerin kendisine karşı şüpheci ve rahatsız edici yaklaşımı, İrlandalı ve İngiliz-İrlandalı öğrenciler arasında ayrımcılık unsurunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Protestan bir peder tarafından yetiştirilen Willie'nin öğrenciler arasında sivrilme nedeni İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğe sahip olmasıdır. Herkesin dikkatinin onun üzerinde olması, Willie'nin kendini geri çekmesine neden olmuş, düşüncelerini zaman zaman açık yüreklilikle ifade edememiştir. Bu

[646] Trevor, 48.
[647] Kersti Tarien Powell, 167.
[648] Trevor, 49.

durum, toplumda çoğunluktan farklı olan kişilere yönelik bakış açısının oluşturduğu baskının küçük bir örneğini ortaya koymaktadır.

> "Çavuş Rudkin'i düşünüyorum sık sık. Sanırım sen de düşünüyorsundur" dedi annem. Başımı salladım. Adamın sokağın köşesinde sigara içtiği hali, şimdiye kadar çoktan zihnimden silinip gitmişti. "Aklıma gelip duruyor" dedi annem… "Sence de adamın sürekli aklıma gelmesi tuhaf değil mi, Willie? Onu affetmeye çalışıyorum, Willie. Bu olayın nedeninin bir savaş olduğunu söylemeye çalışıyorum".
>
> "En iyisi unutmak. Demeye çalıştığım şey, adam cahil bir sebze tüccarı. Liverpool'un arka sokaklarına ait" dedim.[649]

Willie'nin annesi, eşini kaybettiği olayı sürekli düşünüp, aklına bir sorumlu getirmeye çalışmaktadır. Ancak saplantılı hale gelmiş bu düşüncelerin sonunda, hiç kimseyi suçlayacak durumu olmadığı, bu olayların savaş sonucunda ortaya çıktığı kanaatine varır. İngiliz birlikleri tarafından öldürülen İngiliz-İrlandalı Protestanlar arasındaki bu durum İrlanda üzerinde sömürgecilik politikaları yürütmekte olan İngiltere'nin kararı ile gerçekleşmiştir. İngiltere yanlısı hareket etmeyen her bir İngiliz-İrlandalıyı düşman ilan eden ve *ötekileştiren* İngiltere, Willie ve annesi tarafından doğrudan ifade edilmese de, olayların asıl nedeni konumundadır. Annesinin bu takıntılı hali karşısında, olayı unutturmaya ve hiç kimseyi suçlu göstermemeye çalışan Willie, oldukça ılımlı bir yaklaşım sergilemektedir. Ona göre, Liverpool'un arka sokaklarına ait cahil bir çavuş olan Rudkin milliyetçilik politikalarının ve ideolojilerinin kurbanı olmuş ya da kendisine verilen emri yerine getirmekle yükümlü sıradan bir kişidir. O yıllarda, İngiltere'de ve İrlanda'da ülke politikalarının piyonları olarak kullanılmış sayısız kişi vardır; bunların bazıları kullanıldığının farkındadır ve bunu yadırgamamalarının tek nedeni kendilerini ait hissedecekleri başka bir şeye sahip olmamalarıdır.[650] Willie'ye göre bu karmaşa kişilerle değil, ülkelerle çözülebilir. Çıkar ilişkilerinin had safhada olduğu bir dönemde, İngiltere'nin İrlanda'yı karşısına alıp haklı gerekçelerini dinlemesi oldukça sıra dışı gibi görünse de, Willie'ye göre İngiliz-İrlandalı Protestanların ılımlı

[649] Trevor, 91-92.
[650] Alan O'Day, 371.

yaklaşımı bu konuda az da olsa yardımcı olabilir. Geçmişi sürekli olarak geri çağırarak, trajedileri hatırlayarak, vahşet dolu olaylara ve kayıplara takılı kalarak hareket etmek, ona göre, sağlıklı bir kimlik oluşumunun ve anlayışının önüne geçmektedir. İnsanların psikolojileri üzerinde fazlasıyla olumsuz etkiler bırakan bu tarz olayların unutulması, bireylerin eski ruh hallerine ve kimliklerine dönmesi elbette yıllar sürmektedir. Willie'nin annesi bu metanetli duruşu gösterememiş; 'Her gün, Josephine yatağın yanındaki masadan boş şişeleri taşıyordu',[651] geçmişi unutmak, eşini nasıl kaybettiğini hatırlamamak için kendisini içkiye vermiştir.

> 'Manastırda olmaman gerektiğini söyleyen insanlar var, Imelda' dedi Teresa Shea.
>
> 'Düzgün konuş, Teresa,' dedi bir başka kız.
>
> 'Zaten düzgün konuşuyorum.'
>
> 'Niçin manastırda olmamam gerekiyormuş?' diye sordu Imelda.
>
> 'Çünkü sen Katolik değilsin. Imelda Quinton! Tanrım, şu küstahlığa bak.' Teresa Shea güldü ve oradan ayrıldı.[652]

Katolik kökenli karakterlerin Protestan Imelda'ya karşı tavırları, onun dinsel kimliğinin oluşmasında önemli bir role sahiptir. Katoliklerin arasında istenmediği hissinin ortaya çıkması, Teresa Shea adlı karakterin Imelda'yı dışlayıcı sözleri, Katolikler ile Protestanlar arasındaki sorunun mezhep farklılığından çok milli köken ile ilgili olduğu imasını da açıkça ortaya koymaktadır. Imelda her ne kadar kendisini İrlanda'ya ait hissetse de, annesinin İngiliz olması ve kendisinin Protestan kökenli olması, Katoliklerin kendisiyle ilgili ön yargılarının oluşmasına neden olmakta, Imelda'nın da Katolik kökenli kişiler hakkında bazı fikirler edinmesini sağlamaktadır. Milli kimliğini oluştururken kendisini İrlanda'ya ait hissetmesi, dinsel kimliği söz konusu olduğunda ortaya bazı sorunların çıkmasına neden olmuştur. Çünkü Protestan bir dini kimliğe sahip olmak, İrlandalı hissetmenin önüne bazı engeller çıkarmaktadır.[653] Manastıra gelen Katolik kökenli karakterlere göre hem İrlandalı hem de Protestan olunmaz. Imelda'nın arkadaşları arasında istenmemesinin sebebi, Protestan bir geçmişe

[651] Trevor, 92.
[652] Trevor, 156.
[653] Anne MacCarthy, 183.

sahip olmasıdır. Imelda ne kadar ılımlı yaklaşırsa yaklaşsın, etrafındaki kişilerin mezheplerine önem vermeksizin hareket etmesinin yanı sıra, karşısına dışlanmaya ve *ötekileştirilme*ye yönelik unsurlar her zaman çıkacaktır. Dini kimliğini oluşturma safhasında bu tarz ön yargılar ve toplumun dışına itilmeye yönelik süreçlerle karşı karşıya kalan Imelda'nın zihninde Katoliklere yönelik bazı önyargıların veya olumsuz izlenimlerin oluşması kaçınılmazdır.

> Manastırın inşa edilişini izlemişti ve kasabadaki Protestan Okulu artık var olmadığı için oraya (Katoliklerin okuduğu Manastıra) gideceğini her zaman biliyordu… Katolik olmadığı için Imelda'nın farklı olduğunu düşünüp bunu sorun eden tek kişi Teresa Shea'di.[654]

Kimlik politikaları ve kimlik gelişim süreçleri içerisinde, azınlık psikolojisine sokulma ve öteki olarak etiketlenme örnekleri küçük yaşlarda başlayabilmektedir.[655] Teresa Shea tarafından *farklı* birisiymiş gibi görülen Imelda, bu davranış karşısında hiç de hoşnut değildir. Kendisini Katolikler ile aynı görmesine rağmen, Teresa Shea tarafından farklı birisiymiş gibi muamele görmesi, Protestan-Katolik ikili karşıtlığının yanı sıra İngiltere-İrlanda milletlerinin de zihinsel bir çatışma ortamında resmedilmesine neden olmaktadır. İngiliz bir annenin kızı olan Imelda, Katolik çoğunluğun içerisinde azınlık psikolojisine sokulmaktadır. Protestan birisi olarak Katoliklerin arasında tek başınalığın Imelda'ya göre herhangi bir kötü yanı yoktur. Ancak Teresa mezhepler arasındaki ayrımı, bu ayrımın nedenini, Katoliklerin Protestanlar hakkındaki görüşlerini Imelda'nın yanında açık yüreklilikle, biraz da ortamı germek için kasıtlı bir şekilde dile getirmektedir. Bunu çok naif ve basit bir yolla gerçekleştirmesi −örneğin bu görüşler tüm Katolik öğrenciler tarafından söyleniyormuş gibi hareket edip Imelda'yı kendilerinden *farklı* görmesi− Protestan geçmişe sahip Imelda'nın arada kalmışlık hissine kapılmasına neden olmaktadır. Imelda Katoliklerin gözünde *öteki*dir.

---

[654] Trevor, 156-157.
[655] Reginald Nettles, Rochelle Balter, 55.

> Gülüşünün altından 'Kahrolası kâfir topluluğu' diye mırıldandı, Teresa Shea. Imelda'nın annesi bunu açıklamaya çalıştı. Dedi ki, uzun zamandır, yüzyıllardır, Katoliklerin dinlerini özgürce yaşamaları engellendi: Şu anda Teresa Shea gibilerinin olmasına şaşmamalı.[656]

Protestanlar ile Katolikler arasındaki nefrete ve düşmanlığa varan gerginliklerin temelinde iktidar mücadeleleri, hâkimiyet olgusu, ekonomik kaygılar ve ötekileştirme süreçleri bulunmaktadır.[657] Teresa Shea'in Protestanlara karşı olan nefreti açıkça ortadadır ve bu nefret kendisinin dinsel kimliğine işlemiş vaziyettedir. Ne zaman bir Protestan görse onu dışlamaya ya da *ötekileştirme*ye çalışmıştır. Protestanları çoğu zaman *inançsız* ya da *kâfir* olarak nitelendirmiştir. Buna karşılık Imelda'nın annesi Marianne, böylesi birine dönüşen Teresa'yı suçlamamaktadır. Katolikler ile Protestanlar arasındaki husumeti tarihsel süreç içerisinde açıklamaya çalışırken, Katoliklerin İngilizler tarafından dinlerini özgürce yaşamalarının engellenmesi sonucunda bu hale geldiklerini söyler. İrlandalı birçok kişinin milli, dinsel ve kültürel kimliğini despot bir yönetimle asimile etmeye çalışan İngiltere'den imalı bir şekilde bahsetmiştir. Yüzyıllar süren baskı, sonunda İrlandalıların İngilizlere ait her şeye karşı nefret beslemesine neden olmuştur. Ancak İngiliz kökenli Marianne'ın ılımlı yaklaşımı, yazar tarafından sanki kasıtlı olarak tercih edilmiş hissi uyandırmaktadır. İngiliz bakış açısından çok etkilenmemiş bir görüşe sahip Marianne'ın, Katoliklerin tarihsel süreçte gelmiş oldukları noktaya hak verir nitelikte açıklamalar yaparak, kızının milli ve dini kimlik oluşum sürecine olumlu bir etki bıraktığı açıkça görülmektedir.

Imelda'nın babasıyla ilgili düşünceleri, onu hayalinde canlandırırken benzettiği kişiler çoğu zaman İngiltere karşıtı, korkusuz bir İrlandalı savaşçı şeklini almıştır. 'Babamı hatırlıyor musun, Philomena?' 'Elbette hatırlıyorum, küçük kız.' '*Black and Tan* birliğinden birisini vurdu mu? Olay böyle mi oldu?'[658] Annesinin anlattıkları neticesinde, zulüm gören Kilneagh bölgesini bilinçaltında sahiplenen Imelda, babasının İngiliz birliklere karşı galip gelmiş birisi olduğunu içten içe hayal etmektedir. İngiliz kökenli birisi olmasına, manastırda Katolik Teresa Shea tarafından azınlık psikolojisine

[656] Trevor, 157.
[657] George Hunston Williams, 43.
[658] Trevor, 161.

sokulmasına rağmen, kişisel ve toplumsal kimlik oluşumu ve gelişimi safhasında İngilizler tarafından öldürülmüş veya sindirilmiş karakterler ile karşılaşmış, dolayısıyla haklı-haksız, sömüren-sömürülen, yöneten-yönetilen, Protestan-Katolik, İngiltere-İrlanda gibi kavramlara yönelik kendi bakış açısını oluşturmuştur. Aidiyet duygusunu İrlanda tarafında oluşturan Imelda, babasını kahramanmış gibi hayal ettiği için düşman ve *öteki* olarak belirlediği İngiltere'ye karşı babasının zafer kazanmasını içten içe isteyen bir ruh haline girmiştir.[659] Imelda'nın dini ve politik kimlik oluşum sürecinde İngiltere *öteki* olarak yer almaya başlamış, İrlanda'ya zulmeden bu ülkeye ait özellikler onun benimseyemeyeceği bir konuma gelmiştir.

> 'Herhangi bir şeyin yanından geçersin ve bilemeyebilirsin, Imelda. İngiltere'deki o büyük evin bahçelerinde yürüdüğümde, bir kızın o güzel yerden Kilneagh'ya gittiğini bilmiyordum. Ailesine yalvardı, fakat başka bir ülkede ölen çiftçilerden onlara neydi ki? İrlanda'da çok sayıda berbat denilebilecek ölüm gerçekleşti.'[660]

Tarihsel süreç içerisinde İngiltere refahın, adil yönetimin ve gücün simgesi olarak yansıtılmaya çalışılmışken, İrlanda sürekli olarak sorunlarla boğuşan, fakirlikle mücadele eden ve ezilen bir yapıda gösterilmiştir.[661] İngiltere ile İrlanda arasında belli konularda karşılaştırma niteliği taşıyan yukarıdaki cümleler, Marianne'a göre, hem İrlanda'nın çok zor koşullar içerisinde olduğunu, insanların ciddi sıkıntılar çektiğini ve bazı kişilerin sefalet nedeniyle yaşamını kaybettiğini ya da başka nedenlerle öldürüldüğünü ima etmekte hem de İngiltere'nin İrlanda'ya göre çok daha iyi bir konumda yer aldığını göstermektedir. Imelda'nın iki ülke hakkında bazı fikirler edinmesi açısından belirgin özellikler taşıyan bu parça, ülkedeki insanların kimlikleri hakkında bazı ipuçları vermektedir. Kırsal yaşama önem veren bir yapıya sahip olan İrlandalıların sömürgeci politikalarla beslenmiş, kendilerini hemen herkesten üstün gören İngilizler tarafından yok sayılması, umursanmaması ya da ötekileştirilmesi Marianne'ın sözlerinde hissedilmektedir. İngilizlerin İrlandalılara karşı kayıtsızlığı ve

[659] Kristen Morrison, 31.
[660] Trevor, s 163.
[661] Paul Adelman, Robert Pearce, 351.

onları görmezden gelmesi iki milletin bireylerinin milli, politik ve dini kimlik gelişimleri üzerinde etkili olmuştur.

> Annesinin 'O yaşlı bir albaydı' dediğini duydu. 'Hindistan'daydı.'… Imelda 'Hindistan'da mıydı?' dedi. 'O iki yaşlı dost kaygılanmamış olsalardı, annem ve ben İrlanda'ya hiç gelmemiş olacaktık. O mektubu yazmasalardı, babanla ben hiç tanışmamış olacaktık ve ne sen ne de ben şu an Kilneagh'da olmazdık.'
>
> 'Albay iyi birisi miydi?'
>
> 'Uzun boylu ve dürüst bir adamdı. Evet, onları hep iyi anılarla hatırlamışımdır.'
>
> Imelda yaşlı albayı Hindistan sıcağında küçük bir Hint çadırında otururken ve kaygılı bir şekilde o mektubu yazarken hayal etti.
>
> 'Demek istediğim şu ki, Imelda, bazı şeyler böyle olur. En önemli şeyler tesadüfen gerçekleşir.'[662]

Imelda ile annesinin arasındaki konuşma İngiltere'nin sömürgecilik politikalarından, İngiltere ile İrlanda arasında yaşanmış olumsuzlukların nasıl algılandığına kadar birçok önemli noktayı ön plana çıkarmaktadır. Imelda'nın büyükbabası ve büyükannesinin Hindistan'da kaldıkları dönemde, İngiltere'nin sömürgecilik politikalarını yakından deneyimlemiş olmaları, bahsi geçen endişe dolu mektubun yazılmasına neden olan en belirgin unsurdur. Oradaki olumsuzlukları ya da mezalimi kendi çocuklarının yaşamasını istemeyen albay ve eşi, uyarı niteliğindeki mektubu yazarak, çocuklarını ve yakınlarını sorunlardan uzak tutmaya çalışmıştır. Ülkelerinin sömürgecilik politikalarının uygulanış şekillerine şahit olan İngilizler bu durumdan çoğu zaman rahatsız olmuşlar ve sömürülen insanların maruz kaldıkları vahşeti ve mezalimi haklı çıkaracak sebep bulmakta oldukça zorlanmışlardır.[663] *Öteki*leş[tir]menin ne demek olduğunu yerinde deneyimleyen albay, İngiliz-İrlandalı kimliğin benzer süreçleri yaşayabileceğini bilmektedir. İngilizler tarafından İrlanda yanlısı, İrlandalılar tarafından ise İngiliz hayranlığı taşıyan kişiler olarak etiketlenen İngiliz-İrlandalı kökene sahip kişiler her iki ülkede arada kalmışlığı ve *öteki*lik unsurunu yakından hissetmişlerdir. Buna ek olarak, Marianne'ın hayattaki önemli şeylerin

[662] Trevor, s 164.
[663] Bernard Cohn, *Colonialism and Its Forms of Knowledge: The British in India*, Princeton University Press, New Jersey, 1996, 106.

tesadüfi olaylara bağlı olduğunu ifade etmesi, görünüşte İngiliz-İrlandalı kuzeni Willie ile bir araya gelmesini ifade ederken, derinlemesine incelendiğinde, bu sözlerin İngiltere ile İrlanda arasındaki 'gerginliklere, kutuplaşmalara, politik ve ideolojik ayrışmalara, dini ve milli kimlik bağlamında düşman haline gelme süreçlerine'[664] gönderme yaptığı görülebilir. Öte yandan bu ifade, İngiliz-İrlandalıların içerisinde bulunduğu duruma ılımlı bir yaklaşım getirilmesi gerektiği düşüncesini de gündeme getirmektedir. Özellikle 1980'li yıllardan sonra İngiltere ile İrlanda arasındaki bazı sorunların aşılmasına yönelik atılan adımlar neticesinde, bazı İngilizlerin, İrlandalıların ve İngiliz-İrlandalıların tarihte yaşanan olaylarda tesadüfen yer aldıkları düşüncesi, belli başlı unsurların kimlik gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yardımcı olmuştur.

> Uzun yıllar öncesine ait mektup *A. M. Halliwell* tarafından imzalanmıştı, Imelda bu kişinin kim olduğunu biliyordu, çünkü annesi çoğu kez ondan söz etmişti. *Duyduğum şey doğru olamaz. Geçen haftaya kadar bunu bilmiyordum. Size yabancı birisi olarak yazıyorum…Eğer bu doğruysa, bu çocuğun dünyaya getirilmemesi gerektiğini söylemek benim vazifemdir. Böyle bir çocukla birlikte, babasını bu hale getiren trajedinin devamı gelecektir. Bu şimdiye kadar duyduğum en kötü şey.*[665]

Marianne Imelda'ya hamileyken almış olduğu bu mektupta, çevre sakinlerinden birisi tarafından ciddi bir şekilde uyarılmaktadır. İngiliz-İrlandalı bir erkek ve İngiliz bir kadının çocuğu geçmişte yaşananlarla birlikte dünyaya gelecek ve Kilneagh'da veya İrlanda'nın başka yerlerindeki trajik olayların devam etmesine neden olacaktır. Hiçbir şeyden haberi olmayan, masum, günahsız bir çocuğun sırf annesinin ve babasının kimlikleri yüzünden bu şekilde muamele görmesi ve dünyaya gelmesinin dahi sakıncalı olduğunun düşünülmesi, insanların İngilizlik, İrlandalılık ya da İngiliz-İrlandalılık ile ilgili sorunları aşamadığını ve kolay kolay aşamayacağını göstermektedir. Bağımsızlık mücadelesinin sancılı sürecini yaşayan İrlanda'da İngiliz anneden doğan bir çocuk ne kadar masum olursa olsun *öteki* veya düşman olarak görülecek sayısız sebeple birlikte

[664] Suzanne Morrow Paulson, *William Trevor: A Study of His Short Fiction*, Twayne, London, 1993, 59.
[665] Trevor, s 167.

dünyaya gelmiş demektir.[666] Imelda kuzen olan babası ve annesinin kimlikleriyle ilgili yüklerini taşıyarak dünyaya gelmiştir. Etrafındaki olayları, anlatılan öyküleri idrak etmeye çalışırken kimlik oluşum ve gelişim süreçlerini yaşamakta, İngiltere ve İrlanda hakkında ön yargılarla dolu fikirler edinmekte, İngiliz-İrlandalı kimliğine sahip olmanın zorluklarını fazlasıyla görmektedir. 'Bu şimdiye kadar duyduğum en kötü şey' ifadesi Imelda'nın kendisini tanımlamasında önemli bir yer etmiştir. İrlanda'da İngiliz bir anneden ve İngiliz-İrlandalı bir babadan dünyaya gelmek olabilecek en kötü şeydir. Sırf anne ve babasının kimlikleri yüzünden trajediye neden olabilecek bir çocuktur Imelda. İnsanların birbirleriyle savaşmasına, birbirlerinden nefret etmesine, birbirlerini *ötekileştirme*sine, toplumun dışına itmesine neden olan –tıpkı İrlanda'nın geçmişi gibi[667]– bir geçmişe sahiptir. Marianne'ın daha önce de ifade ettiği üzere 'en önemli şeyler tesadüfen gerçekleşir'[668]. Imelda'nın bu şekilde bir kimliğe sahip olması da tamamıyla tesadüfen gerçekleşmiş bir olaydır. Bu, anne ve babasının sahip olduğu kimliklerin arasındaki çatışmayı her zaman taşımasına neden olacaktır.

The Silence in The Garden adlı eserde ötekileştirilme, toplumdan dışlanma ve İngiliz-İrlandalı Protestanların milli, dini, kültürel, politik, toplumsal ve bireysel kimlik gelişimlerine yönelik süreçler yazar tarafından anlatıcının günlüğüne tuttuğu notlar ve Rolleston ailesinin geçmişte yaşadıkları aracılığıyla aktarılmaktadır.

> Carriglas Sarah'nın peşini bırakmıyordu…O yıllara ait anılar, çalıştığı yerin hemen yanı başındaki kuruluşun da peşini bırakmıyordu… hırdavatçıların, kömür tüccarlarının, banka müdürlerinin, din adamlarının az harçlıklı kızları. 'Topraksız imparatorluğun kiracıları' demişti içlerinden birisi. 'Bizler İrlanda'nın Yahudileriyiz.' Şehrin varoşları Sarah'yı yoruyordu.[669]

Geçmişi gözünün önüne getirdikçe, kişiliği ve kimliği üzerinde etkin rol oynayan detayları da anımsayan Sarah, Protestan kızların yaşamlarının önemli birkaç yılını

---

[666] Csilla Bertha and Donald E. Morse, 'A Small Nation's Contribution to the World', 1-17, *A Small Nation's Contribution to the World: Essays on Anglo-Irish Literature and Language*, Ed. Donald E. Morse, Csilla Bertha, Istvan Palffy, Lajos Kossuth University, Debrecen, 1993, 9.
[667] Anne MacCarthy, 19.
[668] Trevor, s 164.
[669] Trevor, *The Silence in The Garden*, 20.

geçirdikleri okulu hatırlamıştır. Metinden de anlaşılabileceği üzere bu kızlar İngiliz-İrlandalı kökene sahiptir. Öncelikle, konum olarak okulun Dublin'in varoşlarında yer alması tesadüfî değildir. O yıllarda İngiltere ile ciddi gerginlikler yaşayan İrlanda, İngiliz-İrlandalı kişilerin çocukları ile öyle her gün, her an karşı karşıya gelip sakin kalabilecek bir atmosfere sahip değildi. Dolayısıyla okulun, her ne kadar iyi durumda ve gösterişli görünse de, gözlerden uzak bir yerde konumlandırılması, İngiliz-İrlandalıların merkezden dışarıya doğru itildiğinin bir göstergesidir. Varlıklı ailelere ve nüfuzlu insanlara sahip olan, İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalı halk, doğrudan toplumdan dışlanma ya da ötekileştirilme sürecine maruz kalmasa da, 'kültürel ve dini paylaşımların, milliyetçi ve politik görüşlerin dışında tutularak'[670] soyutlanma ve uzaklaştırılma gibi olgularla karşı karşıya kalmıştır.

Ayrıca okulda öğrenim gören kızlardan birinin cümlesi oldukça çarpıcıdır. 'Bizler İrlanda'nın Yahudileriyiz' ifadesi, kendilerinin İrlanda'da nasıl algılandıklarına dair detaylı bir art alan bilgisi sunmaktadır. Özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve esnasında Yahudilerin maruz kaldığı süreçlere gönderme yapan kız öğrencinin bu cümlesi, Yahudilerin tarihini değiştiren Birinci Dünya Savaşı ile İngiliz-İrlandalıların tarihini değiştirecek olan İrlanda Bağımsızlık Savaşı arasında bazı paralellikler sunmaktadır. Tarihleri ve kimlik gelişim süreçleri birbirine tam olarak benzemese de, Yahudilerin öteki olarak algılanış biçimi ile İrlandalıların *sömürge* toplum olarak kötüye kullanılması ortaya çarpıcı bir örnek çıkarmaktadır.[671] İngiltere'nin himayesi ve yönetimi altındaki İrlanda ile bağımsızlığını kazandıktan sonraki İrlanda Cumhuriyeti içerisinde yaşayan İngiliz-İrlandalıların maruz kaldığı muameleler açısından, çok kısa süre zarfında olmasa da, ciddi manada olumlu adımlar atılmıştır. Elbette bu cümle, İrlanda'nın Protestanlığın resmi din olduğu İngiltere ile savaşta olduğu yıllarda, Katolik bir ülkede Protestan kızların, dini, milli ve toplumsal kimliklerinin nasıl geliştiğine dair süreci net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Özel bir okul içerisinde, bir nevi tecrit ve soyutlanma sürecini yakından deneyimleyen Protestan kızlar düşman olarak görülmenin ne demek olduğunu yakından anlamaktadır.

---

[670] Vera Kreilkamp, 57.

[671] Patricia A. Lynch, Joachim Fischer, Brian Coates 'Introduction', 1-7, *Back to the Present, Forward to the Past: Irish Writing and History since 1798*, Ed. Patricia A. Lynch, Joachim Fischer, Brian Coates, Rodopi Publishing, Amsterdam-New York, 2006, 1.

İnsanların, iç savaşlarla, ölümlerle, kaos ortamıyla, devrimlerle, şiddetle büyümesi, bu kişilerin kimlikleri için oldukça önemlidir. Burada bahsi geçen savaşların kimler arasında olduğu, millet ve din merkezli kimlik özellikleri, ölüm, kaos ve şiddet unsurlarının nasıl, ne sebeple ve nerede gerçekleştiği toplumsal ve politik kimlik özellikleri üzerinde belirleyici olmaktadır. Bir *öteki* oluştururken kime karşı savaştığınız, mücadele ettiğiniz, kimi sömürdüğünüz ya da kim tarafından zulüm gördüğünüz her zaman ön plandadır ve kimlik bu unsurlara göre şekillenir.[672] "Villana ve erkek kardeşleri artık çocuk değildi; Albay Rolleston'ın Passchendeale'deki ölümünden itibaren devrim iç savaşa doğru sürüklendi, fakat yine de etrafta huzur ve barış havası vardı."[673] Bağımsızlık mücadelesi veren, bir taraftan da ülke içindeki kaosla uğraşan İrlanda bu süreçlerden galip ayrılabilmek için öncelikle kendi milletinden, dininden, kültüründen ve tarihinden kişileri yanına almaktadır. Ancak bir ölçüde kendisiyle bağı olan İngiliz-İrlandalıları tam anlamıyla dışlamamaktadır. Sarah'nın burada sözünü ettiği, her koşula rağmen barış ortamının var olması, gerçeği biraz da İngiliz-İrlandalı insanların kaotik İrlanda'daki durumunu yansıtmaktadır. İrlanda karşı tarafa saldırırken İngilizlere, kendi içindeki kaosu çözmeye çalışırken ise kendi milletine dönmektedir. İngiliz-İrlandalıların arada kalmışlık sürecini yaşaması burada az da olsa onların lehine görünmektedir.

> Protestan çocuk, Derek Birthistle soru cevaplı din kitabı sınavı için beklemedi, dualara da katılmadı. Vestiyerin orada oturdu ve bir kız okul çantasındaki makasın kayıp olduğunu söylediğinde, Rahibe Sullivan'ın yanına ilk gönderilen isim Derek oldu, çünkü kızın çantası vestiyerde asılıydı ve Derek de onun yanında neredeyse bir saat boyunca oturmuştu. Fakat makası o almamıştı: Sonunda anlaşıldı ki, kızın çantasında makas falan yoktu. Kız bir süredir yalan söyleme alışkanlığı edinmişti.[674]

İlkokul çağındaki çocuklar arasında mezhep farklılığının bulunması, bu çocukların aralarındaki ilişkileri, iletişimi ve paylaşımları etkilemektedir. Protestan

[672] Gayatri Chakravorty Spivak, *In Other Worlds*, 134.
[673] Trevor, 24.
[674] Trevor, 32.

olduğu için Katolik kökenli bir okuldaki bazı uygulamalara ve sınavlara katılmayan Derek etrafındaki akranları tarafından farklı olarak algılanmaktadır. Açık sözlü ve acımasız yorumların fazlasıyla görüldüğü ilkokul çağındaki ortam Derek'in bir kayıp olayında hemen suçlanmasına neden olmuştur. Dini, milli, politik, kültürel ve toplumsal kimlik bağlamında azınlıkta yer alan kişi her zaman ilk suçlanandır ve *öteki* olduğu için hedef gösterilmektedir.[675] Dolayısıyla bir kızın makasının çantasından çalındığını iddia etmesi sonucunda ilk şüpheli Derek olur. Bunun nedeni hem Protestan olması hem de çantanın yanında bir süre oturmasıdır. Diğer akranlarından mezhep yönüyle farklı olması, Derek'in bu sahnede kimlik ayrımcılığı ve ötekileştirilme sürecine maruz kaldığını göstermektedir. Hiçbir kötü davranışta bulunmamış ve kimseye rahatsızlık vermemiş olsa da, Derek farklı olandır ve bu tarz durumlarda, ilk şüphelenilen o ve onun gibiler olmuştur. Elbette bu ayrımcılığın ya da ötekileştirilme sürecinin nedeni Derek'in dini kimliğidir.

> John James yaşamındaki diğer zamanları düşünmeye çalıştı, okuldayken geçirdiği günleri, babasıyla olan sohbetlerini. Bunca yıl dul kalmış babası herhangi bir yerde Katolik bir kadını ziyaret etmiş miydi? Babasının bu şekilde acı çekmesini hayal etmek zordu. Babasının böyle bir kadınla birlikte olmasını hayal etmek de zordu.[676]

Ayrımcılığın temelinde kimlik oluşum sürecinde karşılaşılan süreçler, manipüle edilen alışkanlıklar, üzerinde baskı kurulan tercihler ve azınlık-çoğunluk çatışması vardır.[677] John James'in babasıyla arasındaki anıları düşünürken Katolik kökenli kişilere karşı yaklaşımı ayrımcı imalar taşımaktadır. Protestan babasının Katolik birisi ile birliktelik yaşamasını ona yakıştıramayan John, bu durumu düşünmekten bile rahatsızlık duymuştur. Dünyada kadın erkek ayrımından sonra insanların en fazla sınıflandırıldığı ikinci konu din ya da dinsel mezheptir.[678] Katoliklere karşı böylesi bir

[675] Arturo J. Aldama, 93.
[676] Trevor, 52-53.
[677] Stephanie Rose Bird, 'Light, Bright, Damned Near White: Multicultural Identity' 1-24, *The Psychology of Prejudice and Discrimination: Ethnicity and Multicultural Identity*, Ed. Jean Lau Chin, Volume Two, Praeger Perspectives, London, 2004, 3.
[678] Jacqueline Genet, *The Big House in Ireland: Reality and Representation*, Barnes and Noble, Ireland, 1991, 19.

yaklaşımı olan John'un nasıl bir dini kimlik oluşum ve gelişim süreci yaşadığı ortadadır. Protestan mezhebe mensup olarak kendisini Katoliklerden üstün gören, ailesinin ve özellikle babasının bu mezhebe mensup biriyle birlikte olmasını yadırgayan, Katolikleri ötekileştiren bu cümleler, dini kimlik gelişiminin insanları sınıflandırmaya nasıl hizmet edebileceğinin bir göstergesidir. Tarihsel olaylar ve geçmişte yaşananlardan ötürü kin besleme, nefret duyma gibi duyguların ön planda tutularak geliştiği kimlikler ırkçılığı, mezhep çatışmalarını, etnik köken ayrımcılığını, politik düşmanlığı, hatta savaşları tetikleyebilir.

> Lahane dört yol ağzında, Meagher olayları detaylarıyla anlatırken, Tom derin kazılmış çukurun içinde yatmakta olan adalı adamı ve duvarların taşları arasından uzatılan tüfeklerin namlularını düşünüyordu. Orada gerçekleşen büyük patlamayı hayal etti ve patlamayı duyunca *Black and Tans* birliğinin geriye kalan askerlerinin toz dumanın içerisinden çıkmalarını bekleyenleri gözünün önüne getirdi. 'Tıpkı şeytan gibi geldiler' dedi Meagher, İngiliz askerlerden söz ederken.[679]

Din ile şiddet bir araya geldiğinde, karşı konulmaz bir ön yargı, düşmanlık, ötekileştirme ve birbirini tanımayan kişilerin kimlik özellikleri nedeniyle yok yere çatışmaları ortaya çıkabilir.[680] Meagher'ın İngiliz askerleri 'şeytan' olarak nitelendirmesi, Hıristiyan Kardeşler birliğine mensup kişilerin dahi dinsel şiddet ve savaş yanlısı tavırlarını ima etmektedir. İngilizlere karşı nefret dolu düşüncelerini olayları anlatırken açık yüreklilikle ifade eden Meagher, gezdirmeye getirdiği sınıfına bunları aktarmaktan çekince duymamaktadır. Buradaki gezinin farklı amaçlara hizmet ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Öğrencilere tarihle ilgili detaylar verirken, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliğe detaylarıyla değinen Meagher, çocukların zihinlerine nefret, ayrımcılık, öfke, dinsel çatışma, şiddet, toplum dışına itilme, ötekileştirilme gibi unsurların tohumlarını yerleştirmektedir. Meagher'a göre anılar böyle şeyler için hatırlanır. Geçmişini unutan insan 'asalak hale dönüşür'[681]. İnsanların

[679] Trevor, 77.
[680] Robert McAfee Brown, *Religion and Violence*, The Westminster Press, Philadelphia, 1987, 16.
[681] Trevor, 77.

her zaman farkındalık içerisinde yaşaması gerektiğini ima eden Meagher, bu farkındalığın tamamen İngiltere ile İrlanda arasındaki kalın çizgi üzerinde olması gerektiğini göstermektedir.

> Manastırdan ayrılıp geçen yıl Hıristiyan Kardeşliğine katılan Neck Daly ve Deso Murphy, Meagher'ın tahtaya kahramanların ve savaşlarda yaşamını kaybedenlerin isimlerini yazdığını ve bu isimleri ezberlemek zorunda olduklarını söylemişti. İnancı veya davası için ölen kimsenin yaşamı kısadır, çünkü o aykırı görüşleri kabul etmez ve yabancı bir düşmana inanmaz. Meagher'ın sopasının ucuyla *Daniel O'Connell* ismine işaret etiğini ve Daniel O'Connell'ın bir kurtarıcı olduğunu söylediğini unutmamalısın.[682]

İrlanda'daki çocuklar tarihin ve geçmişin getirdiği nefret ve öfke ile büyürler ve özgür bireyler olarak kimlik oluşum süreci yaşayamazlar çünkü etrafları neredeyse bin yıllık bir sömürgecilik birikimiyle sarılmıştır.[683] Meagher'ın çocuklar üzerindeki uygulamaları, Lahane dört yolunda anlattıklarıyla kalmamaktadır. İrlanda tarihinde kahraman, kurtarıcı, davaları ve inançları uğruna canlarını feda eden kişiler olarak yer alan insanların isimlerini öğrencilerine ezberleterek, onların politik, kültürel, milli ve dini kimlik oluşumlarına doğrudan müdahalede bulunmaktadır. Trevor burada, İrlanda'da çok sayıda insanın bu şekilde kimlik gelişim süreçlerine müdahale ettiğini göstermektedir. İnsanlar tarihleri ile iç içe yaşayarak, kimlerle nasıl ilişkiler kurmaları gerektiğini bilmek durumundadır. Ancak bölgede yaşayan çocuklara kimliklerini özgürce oluşturma fırsatı pek tanınmamaktadır. Meagher ve benzeri kişiler, daha savaşın, şiddetin ve vahşetin ne demek olduğunu bilmeyen çocuklara tarihsel olaylar ve figürler aracılığıyla anlatımlarda bulunarak, onların kimlik gelişimi ile ilgili geleceklerini belirlemektedirler. Bu çocuklar, ilerde ön yargı, düşmanlık, ötekileştir[il]me süreçlerinden ne kadar uzak kalmak isteseler de, bilinçaltları bu unsurları karşılarına er ya da geç çıkaracaktır. Bunun örneği, etrafındaki anlatımlardan uzak durmaya çalıştıkça, zihninin içinde geçmişe dönmekten kurtulamayan Tom'da görülebilir.

---

[682] Trevor, 78.
[683] Michael Gillespie, 19.

> ‘Sana her zaman sormak istemişimdir, Tom, şimdiye kadar yapamadım, çünkü hiç baş başa kalmadık. Farklı olduğunu hissediyor musun?’
>
> ‘Hayır hissetmiyorum.’
>
> ‘Ama bunu biraz düşünürsen, Tom? Düşündüğünde, kendini farklı hissediyor musun?’
>
> ‘Hiçbir şey hissetmiyorsun inan bana.’
>
> Kız sesini alçalttı ve dedi ki ‘Bir keresinde senin için dua etmiştim, Tom.’[684]

Tom’un bir kızla arasında geçen diyalog, insanların ona karşı nasıl düşünceler beslediğini net bir şekilde göstermektedir. Evlilik dışı doğan ve düğünden hemen önce, olaylarla hiçbir alakası olmayan babasını Katolik İrlandalı ve Milliyetçi Cornelius Dowley’nin saldırısı neticesinde kaybeden Tom, etrafındakilerin ön yargılarıyla ve kendisini ötekileştirmeye çalışma çabalarıyla sık sık karşı karşıya gelmektedir. Çünkü İrlanda’da insanlar yalnızca geçmişin geride bıraktıklarını değil ailelerinden geriye kalanları da kimlikleriyle bütünleştirmektedir.[685] Kızın Tom’a kendisini farklı hissedip hissetmediğini sorması, aslında derinlerde, Tom’un toplumun büyük bir çoğunluğundan farklı olduğunu ima etmekte, bu farklılığı kendisinde hissedip hissetmediğini sorgulamaktadır. Kız, Tom’un toplumun dışına itilme sürecini yaşadığını düşünmektedir. Bu nedenle ısrarla, iki defa onun kendisini farklı hissedip hissetmediğini sormaktadır. Hatta kız Tom’un içinde bulunduğunu zannettiği duruma o kadar içerlemiştir ki, ona yaşadığını düşündüğü sıkıntılar için dua etme ihtiyacı bile duymuştur. Burada kızın Tom’a karşı yardımsever ve empati kurma çabası taşıyan tavrı, aslında Tom’u etiketleme mücadelesini ortaya koymaktadır. Tom etrafındakilere göre kendisini farklı, dışlanmış, öteki, toplumun dışına itilmiş hissetmelidir. Bu durum, Tom’un değil, ancak etrafındakilerin kimlik oluşum ve gelişim süreçlerinde ötekileştirme ve ayrıştırma politikaları izlediklerini göstermektedir.

> Yaşça daha büyük olan çocuklar Tom’un vereceği tepkilerin ne olacağını merak ettikleri için onu yakından izliyorlardı ve Tom da sırf bu yüzden kendisini yanlarında getirdiklerini tahmin ediyordu. Daha sonra, nasıl

[684] Trevor, 104.
[685] Kersti Tarien Powell, 168.

> doğduğunu hatırladı, annesi ve babası tarlada bir yerlerde evlilik dışı ilişkiyle Tom'u dünyaya getirmeye uğraşıyorlardı.[686]

Tom'un evlilik dışı bir çocuk olmasının yanı sıra, babası İrlandalı bir aşırı Milliyetçinin saldırısında kazara öldürüldüğü için akranları üzerine gelmektedir. Etraflarında Tom varken onunla sürekli dalga geçmekte, onu bir vatan haininin evlilik dışı çocuğu olarak görmektedirler. Babasının aslında vatan hainliğiyle ilgisi yoktur ve eğer annesiyle çatışmalarda yaşamını kaybetmeden evlenebilmiş olsaydı, Tom da böyle bir şekilde etiketlenmeyecektir. Ergenlik dönemindeki çocukların dahi tarihsel gerginlikler, İngilizlik, İrlandalılık ve İngiliz-İrlandalılık ile ilgili ayrıştırıcı, ayrımcı, ötekileştiren, toplumun dışına iten ve soyutlandıran yorumlarda bulunması, onların toplumsal ve bireysel kimliklerini nasıl bir aile ortamında ve çevrede oluşturduklarını göstermektedir. Acımasızca yorumlarda bulunan, Tom'a isimler takan çocukların ileride, politik gerginliklerin, çatışmaların, düşmanlıkların körükleyicileri olmaları kaçınılmaz görünmektedir.

> Tom'un siyah saçları arkaya taranmıştı, aralarda birkaç gri saç görünüyordu; çocukken olan kâkülü artık yoktu. Küçükken annesine benzeyen yuvarlak yüzünün şekli değişmişti, yüzünün derisi zorlu iklim koşullarına maruz kaldığı için sertleşmişti. Fakat gözleri geçmişteki o masum bakışları korumuştu.[687]

Tom artık büyümüştür, fiziksel görünümü değişmiştir. Yüzüne bir olgunluk gelmiş, insanların artık eskisi gibi bakmadıkları birisi haline dönüşmüştür. Ancak çocukken yüzüne yansıyan o masum ifade hâlâ yerindedir. Geçmişinde etrafındakiler tarafından hırpalanmasına, hor görülmesine, dışlanmasına, azınlık psikolojisine sokulmasına rağmen, Tom bunlara kulak asmamıştır. Babasının nasıl öldürüldüğüyle ilgili toplumun kendisini manipüle etmesine izin vermemiştir. Kimlik gelişimini nefret, kin, düşmanlık, ötekileşme ve şiddet gibi unsurlar üzerine kurmamıştır. O, bir birey

[686] Trevor, 166.
[687] Trevor, 192.

olarak var olmaya çalışmıştır. Toplumsal ve bireysel kimliğini 'İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerin temelinde yatan milliyetçilik, dinsel ayrımcılık, kültürel farklılık üzerine değil, sıradan bir insana ait özellikler'[688] üzerine kurmuştur. Ne İngilizler, İrlandalılar, ne de İngiliz-İrlandalılar hakkında ön yargı beslememiştir. Etrafındaki insanları –sürekli aynı şeye maruz kalmasına rağmen– sınıflandırmamıştır. Burada kabul edilmesi gereken şey, Tom'un aslında bir istisna olduğudur. Romanın İngiliz-İrlandalı yazarı ya da anlatıcısı Tom'u betimlerken, onun kişiliğini ve kimliğini etrafındakilere örnek teşkil edebilecek nitelikte ele almıştır. Çatışmaların, ölümlerin, saldırıların, düşmanlıkların, husumetlerin, politik gerginliklerin, milliyetçilik duygusuyla bağdaştırılmaması gereken şiddet unsurlarının, vahşetin, ötekileştirilmenin ve ayrıştırılmanın ortasında masum bir çocuk, sanki tüm bunları unutturabilecek bir imgeye sahiptir. İrlanda'daki ötekileştirilme, sömürgecilik politikaları, dışlanma ve manipüle edilme süreçlerini aşmak için uzun yıllar ve istisnai kimlik gelişimlerine sahip bireyler gerekmektedir.[689]

Bunun yanında, Tom da aslında bir gölge altında yaşamaktadır. Evlilik dışı bir çocuk olması nedeniyle kendisini toplumdan yabancılaşmış hissetmektedir. Dini anlamda fanatik bir kişiliği olan Holy Mullihan, annesinin günah işleyip cinsel ilişkiye girdiğine dair nutuklar atarak Tom üzerinde Tanrının korkusunu hissettirmeye çalışmak için elinden geleni ardına koymamaktadır: 'Sanki üzerinde Hazreti İsa'nın olduğu Haç işaretine doğru yürüyüp onun üzerine tükürmüşsün gibi.'[690] Rahibe okulundakiler Tom'un toplumdan dışlandığı hissini daha da artırmışlardır. Meagher, Lahane dört yolunda gerçekleşen olayı Tom'un hafızasına kazıyarak, o ve arkadaşlarından çatışmalarda davaları uğruna yaşamlarını kaybeden kişilerin adlarını arka arkaya sıralayıp ezberlemelerini istemiştir. Bu nedenle Tom kontrol altında tutamadığı ve Carriglas'ı adeta bir girdabın içerisine doğru çeken politik ve dini şiddet olaylarıyla dolu geçmişin gölgesinde yaşamaya devam etmektedir.

Ötekileştirilme ve toplumun dışına itilme güçlü ile güçsüzün, sömüren ile sömürülenin, yöneten ile yönetilenin ve çoğunlukla azınlığın olduğu her yerde mevcuttur.[691] *The Story of Lucy Gault* adlı eserinde ise yazar ötekileştirilme, toplumun

[688] Stephen Hartley, Licinia Simao, 11.
[689] Anne MacCarthy, 46.
[690] Trevor, 87.
[691] Gayatri Chakravorty Spivak, 150.

dışına itilme ve yabancılaştırılma süreçlerini hem İrlanda'da hem de Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ele almaktadır. Kızlarının öldüğünü düşünen Gault ailesi, İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin Lahardane'de tehdit altında yaşaması nedeniyle ait oldukları yerden ayrılmak zorunda kalmış; böylece ötekileştirilme süreçlerine dâhil olmuşlardır.

> Yüzbaşı Everard Gault, bin dokuz yüz yirmi bir yılının yirmi bir Haziran gecesi çocuğu sağ omzundan yaraladı. Bölgeye izinsiz girenlerin kafasına nişan almıştı, evinin üst katındaki pencereden tek bir el ateş etti ve üç kişinin olay yerinden hızla ayrıldığını gördü; yaralanan kişi yanındakilerin yardımıyla yürüyordu.[692]

Romanın daha ilk cümlesiyle, bölgede yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestan Gault ailesinin içinde bulunduğu durumu gösteren bir giriş yapılmıştır. Özel mülklerine düzenlenen saldırıya karşılık veren Yüzbaşı Gault, geleceklerini şekillendirecek gergin sürecin hemen başında, İrlanda'nın tarihinde ve kültüründe önemli belirleyicilerden biri olan şiddet olayları ile karşı karşıya kalmıştır. "Evi yakmaya gelmişlerdi, ziyaretleri bekleniyordu, çünkü daha önce de burada bulunmuşlardı."[693] Eserdeki anlatı zamanının öncesiyle ilgili fazla detay verilmese de, Gault ailesinin yaşadığı yerde çok rahat bir durumda olmadığı kesindir. Kundaklama girişimi Gault ailesinin yalnızca yaşamında değil, İrlanda'ya karşı hissettikleri aidiyet duygusu ve kendilerini ait hissettikleri yerde ötekileştirilme süreçleri açısından da dönüm noktası niteliğindedir.[694] Katolik çoğunluk içerisinde Protestan ve İngiliz-İrlandalı kimliğiyle azınlıkta yer alan aile, gergin bir süreç içerisinde karşısına çıkacak olaylar neticesinde dinsel ve milli olmasa da, kültürel, toplumsal ve bireysel kimlik gelişimlerini yakından ilgilendiren olaylarla karşı karşıyadır.

Gault ailesinin arazisine ve evine yönelik saldırının bir kundakçılık teşebbüsü olması, aileyi sarsmıştır. "Ateş etme eyleminin ardından, sabah olduğunda çakılların üzerinde kandamlaları görülüyordu. Ağacın arkasında ise iki teneke benzin

[692] Trevor, *The Story of Lucy Gault*, 3.
[693] Trevor, 3.
[694] Suzanne Morrow Paulson, 63.

bulunmuştu."[695] Ait oldukları tarihsel geçmiş nedeniyle böyle bir muameleye maruz kaldıklarını görmeleri, onlar için oldukça rahatsız edici bir durumdur. İrlanda'da düşman ilan edilmek için ortada eyleme dayalı bir nedene ihtiyaç yoktur. İngiliz ya da İngiliz-İrlandalı Protestan kişiler fanatik milliyetçilerin ön yargılı yaklaşımlarına her zaman maruz kalmışlardır. Ancak burada Gault ailesinin canlarına kast edilmesi, onların barış içerisinde yaşadıkları bölgeyi yeniden gözden geçirmelerine neden olacaktır. Yüzbaşının vurduğu kişinin bahçedeki kan izleri, ailenin ilerleyen zamanlarda geçireceği sürecin önceden ima edilmesi işlevini taşımaktadır. Bu olay neticesinde, "Tehdit altındaki tek ev Lahardane değildi"[696] cümlesinden anlaşılacağı üzere, Katolik çoğunluğun içerisinde kendilerini azınlıkta hisseden İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerden hedef alınan bir tek Gaultlar değildir. Hem İrlanda Bağımsızlık Savaşı sürecinde hem de Kuzey İrlanda Sorunu esnasında dini ve milli kimliklerinden ötürü tehdit edilmiş, sürgüne zorlanmış, öldürülmüş çok sayıda insan vardır[697] ve toplumdan dışlanma ile ötekileştirilmenin etkisini en fazla hissettirdiği anlar bireylerin hayati tehlike ile karşı karşıya kaldığı durumlarda ortaya çıkmaktadır[698].

> Gault ailesinin İrlanda'daki geçmişi uzun yıllar öncesine dayanmaktaydı. Ailenin ilk olarak Cork'un batı bölgelerine yerleştikleri düşünülüyordu. On sekizinci yüzyılın başlarında doğuya göç eden aile Lahardane'i satın almış ve o günden sonra hep aynı yerde kalmıştır…1809 yılında Daniel O'Connell, Gault ailesinin malikânesine misafir olmuş ve orada bir süre kalmıştır.[699]

Gault ailesinin bölgedeki geçmişiyle ilgili bilgilerin yer aldığı metinde, en önemli unsur, İrlanda Katolik Bağımsızlığı ve Özgürlükçü Hareketi'nin lideri olan Daniel O'Connell ile aralarındaki bağdır. İrlanda bağımsızlığına destek verdiği anlaşılan Gault ailesinin geçmişi, yirminci yüzyılın başında karşılaştıkları olaylarla tamamen ters düşmektedir. İrlanda Bağımsızlığını destekleyen girişimlerde bulunduğu açık olan ailenin dâhil olduğu şiddet olayı sadece İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik sahibi

[695] Trevor, 3.
[696] Trevor, 3.
[697] Colin Kidd, 64.
[698] Bhabha, 1996, 42.
[699] Trevor, 4-5.

olmalarıyla açıklanabilir. İrlanda'nın en önemli politik liderlerinden birisiyle olan ilişkilerine rağmen, böyle bir olayla karşılaşan Yüzbaşı Gault, sahip oldukları kimliğin ömür boyu üzerlerine kâbus gibi çökeceğinin farkındadır. İrlanda'nın bağımsızlığı için mücadele veren İngiliz-İrlandalılar ne kadar çabalasalar da aradaki ön yargıları ve ötekileştirilmeye yol açan unsurları ortadan kaldıramamışlardır.[700]

Lucy gizlice dinlediği konuşmalardan oldukça rahatsız olmuştur ve daha önce babasıyla aralarında geçen diyaloglardan bu konuyla bağlantı kurabildiklerini anımsamaya çalışmıştır. "Lucy nereye gidebileceklerini düşündü ve aklına getiremeyeceği bir yer olması düşüncesine dayanamadı…Bir keresinde babasının 'geçmiş İrlanda'nın düşmanıdır' sözünü hatırladı."[701] Geçmişin İrlanda'nın düşmanı olduğu sözü bu bağlamda oldukça çarpıcıdır. Geçmişte yaşananlar, tarih boyunca şahit olunan olaylar, mezhep çatışmaları, İngiliz sömürgecilik politikalarının yansımaları, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginlik gibi unsurlar, İrlanda halkının peşini hiçbir zaman bırakmayan ve çoğunlukla karşılarına ciddi sorunlar çıkaran unsurlardır. Dolayısıyla sömürgeleştirilmiş insanların tüm iletişim unsurları yetersiz olarak dışarıda bırakılır; kendilerine ait olmayan bir dille eğitim almaya, ekonomik ve politik gereksinimlerini karşılamaya mecbur bırakılırlar.[702] Gault ailesinin maruz kaldığı durum tam da budur. Doğrudan kendileriyle ilgili olmayan bir nedenden ötürü –ait oldukları geçmiş ve sahip oldukları kimlik nedeniyle– bu duruma düşmüşlerdir ve şimdi yaşadıkları yeri terk etmeyi ciddi bir biçimde düşünmektedirler. Özellikle dini ve milli kimlik unsurlarının kutuplaşmaya neden olduğu durumlarda, azınlıkta kalan, kendini toplumun dışına itilmiş hisseden, ötekileştirilme sürecine müsait olan topluluklar her zaman bir kaçış yolu bulmaya çalışmıştır. Bağımsızlık mücadelesi veren Katolik İrlanda'da bu topluluk elbette İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerdir, ancak 'İrlanda'da *öteki*, bağımsızlığa destek verdikleri için İngiltere'de çoğu zaman dışlanmış durumuna düştüklerinden dolayı kaçacak veya ön yargılardan uzak yaşayabilecekleri bir yer yoktur'[703].

Gault ailesi, özellikle de Everard ve Heloise, zihinsel olarak yaşadıkları yerden kopmaya başlamıştır. Sahip oldukları aidiyet duygusunun üzerindeki etkiyi azaltmak ve

[700] Jeremy Wiel, 21.
[701] Trevor, 10.
[702] Lazarus, 16.
[703] Michael Hughes, 29.

ayrılığı daha kolay hale getirmek için, toplumsal ve milli kimliklerine ait bazı unsurları İrlanda'da başlarına gelen olay nedeniyle ikinci plana atmaya çalışmaktadırlar. "Daha sonra, İngiltere'de olmaktan söz ettiler, İrlanda'daki güçlü duygular nedeniyle dikkatlerinin başka konulara nasıl dağıldığından. Yaşamlarının İngiltere'de nasıl farklı olacağından! Her biri bunu düşündü, fakat kimse bir şey demedi."[704] İngiltere'de daha güzel ve kolay bir yaşam süreceklerini, yaşamın buradaki birçok dikkat dağıtıcı –aşırı milliyetçilik ve Katolik zihniyet nedeniyle insanların yaşamlarına normal bir şekilde devam edememesi gibi– unsurlarla kaplı olmadığı bir ortamda daha huzurlu olabileceklerini akıllarından geçirmektedirler. İngiltere her ne kadar olmak istedikleri yerden ayrılıp gidecekleri bir ülke olsa da, yaşamlarının tehlike altında olduğu bir bölgeden nereye doğru giderlerse gitsinler, oraya ayak uydurmak için kimlik, yaşam tarzı, anlayış biçimine yönelik değişiklikleri göze almaya hazır durumdadırlar. İrlanda'dan ayrılmanın belki de tek avantajı, hiçbir şekilde şiddet ve çatışma olayları içerisinde yer almamalarına, İrlanda aşırı milliyetçilik anlayışını benimseyen radikal Katolik toplumu rahatsız edici davranışta bulunmamalarına rağmen, Gault ailesinin peşini bırakmayan İngiliz-İrlandalı Protestan kimliklerinin karşılarına çıkardığı sorunları geride bırakabilecek olmalarıdır.

Bölgeden ayrılmalarını istemeyen Lucy, ailesinin gitmesini engelleyebileceğini düşünerek riskli bir karar verir ve evden kaçar. Bir taraftan her yerde kızını arayan Everard öte yandan ayrılmaları ile ilgili düşüncelere dalmıştır.

> Eşine ve kızına bu ayrılışın sonunun nereye varacağı hakkında ne düşündüğünü söylememekte haklı mıydı? Yaraladığı çocuğun Enniseala'daki ailesine gidip biraz daha mı yalvarmalıydı? Elinde olanlardan daha fazlasını mı önermeliydi ya da neden olduğu kötü hareketi unutturabilmek için elinden geleni yapıp o geceki suçun mülklerine izinsiz giren kişilere değil de kendisine ait olduğunu kabul mü etmeliydi?[705]

Everard ayrılmalarına az bir vakit kala, zihninden geçen soruları cevaplandırmaya çalışmaktadır. İngiliz-İrlandalı Protestan Everard evlerine izinsiz girenleri korkutmak

[704] Trevor, 23.
[705] Trevor, 27.

için camdan ateş edip yanlışlıkla birini yaralamış ve bu durumu düzeltmek için aileyle uzlaşma yoluna gittiğinde karşılarında ön yargılı İrlandalı bir aile bulmuştur. Ön yargıların dini mezhep merkezli olduğu toplumlarda insanların azınlıkta yer alan bir mezhebe mensup kişilere karşı yaklaşımları genellikle saygısız veya umursamaz olur.[706] Bu ailenin Gaultların dini mezhep tercihlerine, milli kimliklerine ve kökenlerine saygısı yoktur. Buna rağmen, olayın ardından evin yanı başında benzin dolu teneke kovaları bulan Everard kendilerine karşı hazırlık içinde olunan kundaklama olayını, İrlandalı olmamaları nedeniyle ne tür şiddet olaylarıyla karşı karşıya kalabileceklerini anlamış ve birkaç yüzyıldır yaşadıkları yeri terk etme kararını almak zorunda kalmıştır. İrlanda ile İngiltere arasındaki gerginliklerin bireylere yansıdığı noktada ötekileştirilmenin ve toplumdan dışlanmanın ortadan kalkması için arabuluculuk görevini arada kalmış İngiliz-İrlandalı Protestanların üstlenmesi oldukça çarpıcıdır.[707] Aradaki ön yargıları ortadan kaldırmak ve gerginliği yumuşatmak için aileyle yeniden konuşmayı düşünmesi, Everard'ın Lahardane'e ne kadar samimi duygularla bağlı olduğunu göstermektedir. Gault ailesi, kimseye ihanet etmemiş, yanlış bir davranışta bulunmamış, İrlandalı Katolik halkla iç içe yaşamış ve toplumun dışına it[il]me, ötekileş[tir]me süreçlerine maruz kalmamıştır. Ancak tüm bunlara rağmen Everard haksız bir durumla karşı karşıya kalmalarını hazmedememektedir ve bu durumun çözülebileceğine inanmak istemektedir: "Gerçi hislerini sorguladığında, ona yol gösterecek hiçbir şey bulamadı; sadece kafa karışıklığı ve çelişki."[708] Kızlarını bulamayan ve başına kötü bir şey geldiğine inanan aile yıkılmış durumdadır.

Gault ailesine karşı düzenlenen eylem sadece onların değil, etrafındaki insanların da derinden etkilenmesine neden olmuştur. 'Hayır, efendim, hayır. Yaptıklarından ötürü kendisi de üzgündü. Adamlar bizi yataklarımızda uyurken öldürmeye geldikten sonra bu evde hiçbir zaman huzur olmadı. Eğer suçlanacak birisi varsa, Gault ailesine değil gelenlere bakmak gerekir.'[709] Burada, Gault ailesinin canlarına kast edilmesi veya evlerinin kundaklanmasının, Everard ve Heloise'in bölgede istenmemesinden kaynaklandığı, Henry ile Bridget'in avukata yapmış olduğu açıklamalarda açıkça görülmektedir: 'Henry'nin söylemeye çalıştığı bizi rahat bırakacak olmalarıdır, neticede

[706] Robert Welch, 'Religious Belief in Ireland', 23-45, *Irish Writers and Religion*, Ed. Robert Welch, Barnes & Noble Books, Maryland, 1992, 32.
[707] Alan O'Day, 406.
[708] Trevor, 27.
[709] Trevor, 48.

evin beyi ile hanımını buradan gitmeye zorladılar.'[710] Kundaklama olayına girişenlerin amacı İngiliz Heloise ile İngiliz-İrlandalı Protestan Everard'ın bölgeden uzaklaştırılmasıdır. Onlar milli ve dini kimliklerinden ötürü İrlanda'dan ayrılmak zorunda kalan, köklerinden koparılan, aidiyet duygusu yok edilen sayısız aileden yalnızca birisidir.[711] Bu eylem sonucunda Gault ailesi yaşadıkları yerden ve kendilerini ait hissettikleri evden ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Gault ailesinin evine izinsiz girip omzundan kazara vurulan kişi, yaşanan olayı yapılması gereken veya olumlu bir şeymiş gibi algılamıştır. Olayın ardından, rüyasında yapmış olduğu hareketten ötürü ödüllendirildiğini ve insanlar tarafından övgü aldığını gören yük taşıyıcısı, İrlanda için önemli bir şey yaptığına inanmıştır. "Bir Şubat sabahında, yük taşıyıcısı omzundan vurulduğu akşamı hatırladı. Aklına vurulma anı gelmişti, çünkü önceki gece olayı rüyasında gördü. Hiçbir devrimci harekete katılmamasına rağmen, insanlar onu isyancı olduğu için onurlandırıyorlardı."[712] Bilinçaltına kendisini bir kahraman olarak yerleştiren bu kişi, hiçbir devrimci harekete mensup olmadığından, başkaları tarafından kullanılmış ve Gault ailesinin bölgeyi terk etmesine neden olmuştur. Kendi politik, dini ve milli kimliği şiddet, gerginlik ve çatışma yönünde gelişmemesine rağmen, etrafındakilerin etkisi altında kalması ona bu eylemi yaptırtmıştır. Hatta bu olaydan sonra en yakınları tarafından dahi övgü almıştır: "Yaşamı boyunca, babası gerçekleşen olaydan ötürü oğluyla hep gurur duydu, çünkü onun yaptığı sayesinde, Britanya ordusu mensubu bir kişi ile onun İngiliz eşi – muhtemelen geri dönmemek üzere– bölgeden ayrılmıştı."[713] İnsanların hiç suçu yokken evlerine izinsiz girilmesi, kundaklama girişiminde bulunulması, bunların sonucunda Gault ailesinin İrlanda'yı terk etmeye karar vermeleri, kızlarının evden kaçması, ailenin kızlarının öldüğünü düşünüp yaşadıkları yerden ayrılması bazı kişiler tarafından gurur duyulacak bir olaymış gibi algılanmaktadır. Bu kişiler, kimlik gelişimlerini ve özelliklerini ön yargı, düşmanlık, ötekileştirme, toplumun dışında bırakma gibi unsurlarla şekillendirmişlerdir.

Yıllar geçmiş, Heloise ile Everard oradan oraya dolaşıp durmuşlardır. İngiltere'ye, İtalya'ya ve İsviçre'ye giden çift tıpkı maceracı iki sevgili gibi gezmişler, geçmişlerinde

[710] Trevor, 52.
[711] Gregory A. Schirmer, 145.
[712] Trevor, 75.
[713] Trevor, 76.

yaşadıklarını unutmaya çalışmışlar, bu süreçte aidiyet duygularını yitirmişler, kimlik özelliklerini değiştirmeye veya hatırlamamaya çalışmışlardır. Yakalandığı salgın hastalık nedeniyle yaşamını kaybeden Heloise Gault, İsviçre'de bir yabancı olarak gömülmüştür. "Tabut indirildiğinde, İngilizce bazı sözcükler söylenmiştir. Heloise Gault İsviçre'de bir mezarlıkta gömülmüştür. Bir süre sonra, mezarlığa gelen ziyaretçiler tarafından 'yabancı' birisi olarak hatırlanacaktır."[714] Kendisini bir zamanlar ait hissettiği İrlanda'dan, kimliğini taşıdığı İngiltere'den çok uzaklarda yaşama gözlerini yummuştur. Onu bu duruma getiren, aidiyet duygusunu yok eden, sahip olduğu kimlikten nefret etmesine neden olan unsurlar politika, din ve sömürgecilik sürecinin milli kimliklere yükledikleriyle ilgilidir. Heloise yanında eşi olmasına rağmen, öldüğünde tıpkı kimsesiz biri gibi gömülmüştür ve cenazesinde Everard haricinde kendisini tanıyan hiç kimse yoktur.

Sonuç olarak, üç romanda da toplumdan dışlanma ve ötekileştirilme süreçlerini farklı örnekler üzerinden işleyen yazar, kimi zaman karakterlerin kendi tercihleri kimi zamanda başlarına gelen olaylar neticesinde bu süreçlerin ortaya çıktığını göstermektedir. *The Story of Lucy Gault* adlı eserde evlerine düzenlenen kundaklama olayı neticesinde kendilerini ötekileş[tiril]miş ve dışlanmış hisseden Gault ailesi çareyi başka bir yere kaçmakta bulmuştur. İrlandalılara karşı destek vermelerine ve onlarla barış içerisinde yaşamalarına rağmen bağımsızlık sürecinde dikkat çeken ilk topluluk İngiliz-İrlandalı Protestan aileler olduğu için fanatik ve köktendinci Katolikler kendilerini hedef almıştır. Dini kimlik oluşum sürecinin yanı sıra milli ve toplumsal kimlik süreçlerinin de etkin olduğu ötekileştirilme ve dışlanma, bu olaylar neticesinde Gault ailesinin yakından deneyimlediği olgular haline gelmiştir.

4.4. İRLANDA SORUNU, ŞİDDET ve İNGİLİZ-İRLANDALI KİMLİK ÇATIŞMASI

Fools of Fortune adlı eser İrlanda ile İngiltere arasındaki dini ve politik geçmişi yansıtmanın yanı sıra, Kuzey İrlanda sorununa da ışık tutan bazı tarihsel bilgiler vermektedir. Bu süreçte İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin maruz kaldığı kimlik çatışması ise genellikle bu tarihsel olaylar aracılığıyla aktarılmaktadır.

[714] Trevor, 135-136.

Anna Woodcombe ve on yedi yaşındaki kız, İngiliz kökene sahip kişiler olduğu için, 'Neredeyse yüz altmış yıl önce, Anna Woodcombe adında birisinin ve daha sonra on yedi yaşında bir kızın William Quinton adında bir İrlandalıyla evlendiğini … kimse bilmiyordu'[715] cümlesinde bölgedeki bu tür olayları kimsenin bilmediğini ifade eden yazar, belki de bilinmesinin bir nevi sorun teşkil edebileceğini ima etmektedir. İrlanda tarihinde İngilizler ya da İngiliz-İrlandalı Protestanlar ile yakın ilişkileri olan masum Katoliklerin bu durumu gizledikleri ve öğrenildiğinde ortaya çıkabilecek neticelerden çekindikleri bilinen bir durumdur.[716] Öte yandan, tarihsel, kültürel, dilsel ve toplumsal olarak gerginliğin had safhada olduğu İngiltere ve İrlanda göz önüne alındığında, bir İrlandalının İngiliz kökenli birisiyle evlenmesi hoş karşılanmayacak bir unsurdur. Böylesi bir durum, kişiler üzerinde toplumsal baskının oluşmasına, dolayısıyla da kişisel ve toplumsal kimlik gelişiminin zarar görmesinin yanı sıra, milli kimlik bağlamında sorunlar ortaya çıkaracaktır.

> O gün, Peder Kilgariff'in çok önemli gördüğü bir çatışmayı inceledik; akıllı İngilizlerin daha sonra mağlubiyete dönüştürdüğü İrlanda zaferi. Sesli bir şekilde okudum. *15 Ağustos 1598. Newry dışına doğru ilerlemekte olan Sör Henry Bagenal, Hugh O'Neill ve Red Hugh O'Donnell tarafından Blackwater Nehrinde bozguna uğratılmıştı. Tam bir zaferdi ve bölgenin her yerindeki muhalifler silahlarına sarılmıştı.*
>
> Bir an tarih kitabını bir kenara bıraktık ve annem, o meşhur savaşın ardından gelen, uzun süreli İngiliz istilasından ve İrlandalı askerlerin kazanılması için yardım ettiği İngiltere'nin başka bir yerle savaş halinde olmasının geçmişte olduğu gibi şimdi de nasıl avantaj haline dönüştürülmeye çalışıldığından bahsetti. 'Keşke Paskalya Ayaklanması başarılı olsaydı' dedi annem. 'Tüm bunlar şimdiye kadar çoktan bitmiş olurdu.' [717]

Willie'nin 'akıllı İngilizler' ifadesini kullanması, tam olarak hangi tarafta yer aldığını bilmediğinden kaynaklanmaktadır. İrlandalıların İngilizleri mağlup etmesi ve daha sonra bu zaferin uzun yıllar süren bir esarete dönüşmesi, İrlanda'da yaşayan hiç

[715] Trevor, *Fools of Fortune*, 9.
[716] David Hayton, 83.
[717] Trevor, 20-21.

kimsenin isteyeceği bir durum değildir. Willie'nin yaşadığı ikilem, İrlanda içerisinde de mevcuttur. İrlanda tarihindeki gergin ve sorunlu süreci belirleyen unsurlar arasında Katolik İrlandalıların kimlik politikalarındaki baskın özelliklere yenik düşmesi önemli rol oynamaktadır.[718] İrlandalı askerler bir taraftan İngiltere'nin dışarıdan bir bölgeyle savaşına yardımcı olurken, bunu fırsat bilen İrlandalı birleşme yanlısı olmayan kişiler bir savaş ilan etmiş ve ilk adımında başarılı olmuşlardır. Daha sonra bozguna uğramaları sonucu ise yüzyıllar boyunca süren istilanın kurbanı haline gelmişler ve milletin tarihsel süreçte ciddi sorunlar yaşamasına neden olmuşlardır. Willie'nin annesi, bu ikircikli durumu açık bir şekilde ifade etmektedir. İngiliz-İrlandalı Protestan bir geçmişe ve kimliğe sahip olmasına rağmen, İngiltere'nin uzun süreli istilasından hoşnut kalmamış, hem kendilerine hem de Katolik İrlandalılara karşı zulüm gösterildiğini ifade etmiştir. Üç yüz yıldan fazla bir süre önce gerçekleşmiş olan bu olay, İngiliz-İrlandalı Protestanların politik ve toplumsal kimlik oluşumlarında önemli bir pay sahibidir. İngilizlerle iyi ilişkiler sürdürmek istemeleri, yüzyıllar boyu süren mezalimi kabul edecekleri anlamına gelmemektedir.

Quinton ailesinde, İngiltere'ye askeri destek amacıyla yardımcı olan kişiler yer almasına rağmen, Bayan Quinton, Collins'in nasıl bir ön yargıya sahip olduğunu anladığı için fazla detaya girmemiştir. 'Annem bir yüzbaşının kızı olduğunu Michael Collins'e söyledi, fakat evliliğinin, babasının alayı İngiltere'ye çağırılmadan hemen önce, onaylanmadığı ve güvensizliğin hâkim olduğu bir ortamda gerçekleştiğini sözlerine eklemedi.'[719] Burada Collins tarafından sergilenen tutum, aslında toplumda birçok kesimde karşılaşılan ile aynıdır. İnsanlar nasıl bir düşünce yapısına sahip olduklarıyla değil, geçmişleriyle paralel olarak kimin yanında yer aldıklarına göre değerlendirilmektedir.

> Deirdre cansız bedenin ağacın dalından aşağıya doğru sallandığı ve kanlı dilin bir saksağan kuşu tarafından yerden alındığı bir rüya görmüş. Geraldine ise bu saksağanın yer aldığı ve Doyle'ın parlak kara gözleriyle şeytana benzer bir yaratık olarak görüldüğü bir resim çizmiş. Annem bu resmi

[718] Alvin Jackson, *Home Rule: An Irish History 1800-2000*, Oxford University Press, Oxford, 2003, 47.
[719] Trevor, 29.

> bulduğunda, öfkeli bir şekilde onu yaktı ve yaşamında ne kadar aşağılık olursa olsun, ölü bir adama saygı duyulmalı dedi.[720]

Willie'nin kız kardeşlerinin bilinçaltında Doyle ile ilgili bir imge oluşmuştur. Vahşi ölümün Deirdre'nin rüyasına girmesi, İrlanda karşıtı taraf tutan bir İngiliz-İrlandalının sonunun nasıl olduğunu göstermektedir. Rüyada ölü haldeki Doyle, artık toplumun silip ortadan kaldırdığı bir karakterdir. Geraldine'in resminde ise daha canlı bir durum söz konusudur. Hayatta olan Doyle, şeytana benzer bir yaratıkmış gibi resmedilmiştir. Bu durum, İrlandalıların ve İrlanda yanlısı İngiliz-İrlandalıların gözünde Doyle'un vatan haini bir şeytan olduğunu göstermektedir. İngiltere tarihine ait kitaplarda ve İrlanda Bağımsızlık Mücadelesini anlatan kaynaklarda yer alan görseller –tıpkı Deirdre'nin rüyasında olduğu gibi– okuyucuların dinsel, kültürel, milli ve toplumsal kimliklerine müdahale etmektedir.[721] Hem dini hem de milli bir göndermenin mevcut olduğu bu resim ve Deirdre'nin rüyası, çocukların zihinlerinde İngiltere karşıtı bir olgunun meydana gelmesine neden olmuştur. Seçimlerini İrlanda yanlısı olarak yapmak zorunda hissetmeleri gerekiyormuşçasına yapılan yorumlar, kardeşlerin milli ve politik kimliklerinin bu yönde oluşmasını sağlamıştır. Annenin 'aşağılık' ifadesini kullanması, karakterin ne şekilde yaftalandığının göstergesidir. İngiliz birliğiyle bağlantı kurup İrlanda hakkında bilgi satan Doyle, Quintonların gözünde aşağılık bir karakter haline gelmiştir. Cinayetin ne kadar yanlış bir şey olduğunun hiçbir şekilde konuşulmaması, kişilerin bu duruma karşı bakış açısını nötr hale getirmiştir. "Ona cinayet hakkında sorular sorduğumda, 'E, şimdi en iyi şey bu olayı unutmaktır' diye cevap verdi Bay Derenzy".[722] Bay Derenzy'nin korkuyla karışık bir duygu içerisinde olayı kapatmaya çalışması, hakkında konuşulmamasını istemesi ve konuyu değiştirmesi, Willie'nin vatan için işlenen cinayetin ne demek olduğunu tam olarak anlayamamasına neden olmuştur. Bu durum, kimlik oluşumunda iyi ile kötü arasındaki farkın net olarak belirlenmemesi anlamına gelmektedir.

---

[720] Trevor, 40.
[721] Liam Harte, *Reading the Contemporary Irish Novel 1987-2007*, Wiley & Blackwell, UK, 2014, 9.
[722] Trevor, 40.

15 Kasım 1846. Hendeklerdeki cesetler oraya düştükleri gibi duruyorlardı. Kır evinde yaşayan insanlar çimen, böğürtlen yaprağı ve eğrelti otunun köklerini yiyorlardı. Öğlen yemeğine kalmak istemediğimi söylediğimde, kışladakiler alınırdı. Tanrı aşkına, bu iğrenç hükümetler ile iletişime geçmek için ısrarcı olun.[723]

Çıkar merkezli hükümet politikalarının görmezden geldiği birinci sıradaki şey, İngiltere ile İrlanda arasındaki kimlikle ilgili gerginlikleri yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestanların durumu olmuştur.[724] Willie'nin büyük büyükannesi, ne tür bir vahşete şahit olduğunu anlatırken, bu durumun hükümetlerin umurunda bile olmadığını açıkça belirtmektedir. Ortada bir dava vardır, ancak bu dava uğruna ezilen, öldürülen, sömürülen ve kullanılan hep halk olmuştur. Hangi tarafta yer alınırsa alınsın, netice kimlik arayışı içerisinde olanlar için hep hüsran olacaktır. Bu cevabı alan Willie, kendi şahit olduklarının yanına büyük büyükannesinin deneyimlerini de eklemiş, İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik sorunsalı deneyimine bir yenisi daha eklenmiştir.

'Elbette, eskilerden birkaç kişi savaşta öldürülmüştü. Fakat bu farklı.'
'Evet.'
'Korkunç bir şey.'
'Evet.'[725]

Willie ile Fukes arasındaki konuşmada, insanların öldürülmesiyle ilgili bakış açısı net bir şekilde görülmektedir. Sürekli olarak şiddet, savaş, saldırı ve vahşet gibi unsurlara maruz kalan toplumlarda gelişen milli, politik ve toplumsal kimlik, bu bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır. Fukes'a göre insanların savaşta öldürülmesi normalken, *Black and Tans* birliğinin yapmış olduğu saldırı kabul edilemez bir şey olarak yansıtılmaktadır. Willie'nin babası Bay Quinton'ın öldürülmesini *korkunç bir şey* şeklinde tanımlayan Fukes, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklere yakından tanıklık ettiği için, bu olayların kendi algısı ve kimlik anlayışı üzerindeki etkilerini

[723] Trevor, 62.
[724] Paul Adelman, Robert Pearce, 360.
[725] Trevor, 99.

okura göstermektedir. İngiltere ile İrlanda arasındaki politikalar, birçok kişinin savaşa, muharebeye ya da bağımsızlık mücadelesi verilirken veya iktidar korunmaya çalışılırken insanların öldürülmesine karşı görüşlerini Fukes gibi ifade etmesine neden olmuştur. Kimlik politikalarındaki 'tarih, kültür, politika ve milletlerarası ilişkiler, bireyler üzerinde anlayış, algı ve ön yargıları ortaya çıkarmakta ve bu bakış açısı kimlik özelliklerine şiddet ve düşmanlığın eklenmesine neden olmaktadır'[726].

> Tanrının en muhteşem hediyesi, dedi Peder Kilgariff vaaz verirken, bize emanet ettiği yaşamdır: Şiddet ve rastgele ölümlere neden oldukları için, ne savaş ne de devrim adil olamaz. Peder Kilgariff'in yasak aşk yaşadığı kızın saygın babası, yaşadığımız adada uzun yıllar boyunca hüküm sürmüş emperyalizmden şiddetle nefret etmiş, kızının bir papaza âşık olduğunu öğrenince bunu sapkınlık ve kâfirlik olarak nitelendirmiştir.[727]

İngiltere'de ya da İrlanda'da nefret, düşmanlık, kutuplaşma ve şiddet gibi unsurların ortaya çıkması için özel durumlara gerek yoktur; kişinin milli, dini ya da politik kimliği yeterli bir sebeptir.[728] Peder Kilgariff ile yasak aşk yaşayan kızın babası, olayın yanlışlığını açıkça dile getirmiş, ancak nefretinin nedeni olarak –İngiliz emperyalizmi karşıtı olması nedeniyle– İngiliz-İrlandalı Protestan bir kişinin olayın içerisinde yer almasını göstermiştir. Adam İngiltere ile ilgili her şeyden nefret eden, kimlik oluşumu sırasında İrlanda milliyetçiliği duyguları ile yetişmiş, emperyalizm karşıtı bir politik kimlik gelişimi yaşamış birisidir. Dolayısıyla İngiliz-İrlandalı Protestan bir kökene sahip Peder Kilgariff'ten nefret etmesinin kökeninde, aslında yasak aşkın ahlaki açıdan sorun teşkil etmesi değil, olayın içerisindeki kişinin Protestan olması yatmaktadır. Burada Peder Kilgariff'in vaazında bahsettiği ifadeler gözden kaçmamalıdır. Şiddet ve devrim gibi unsurların tasvip edilmemesi gerektiğini ifade eden peder, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliğe ılımlı bir yaklaşımla, dini perspektiften bakmaya çalışmaktadır. Ne savaş –İngiltere ile özdeşleştirilen kavram– ne de devrim –İrlanda ile ilgili olan kavram– insanlara iyi bir sonuç getirmeyecektir derken Peder, bir

[726] Kathleen Long, 'Parity Democracy: Gender and Political Participation', 189-210, *Political Issues in Ireland Today*, Ed. Neil Collins, Terry Craden, Manchester University Press, Manchester, 1994, 193.
[727] Trevor, 102.
[728] Nick Pelling, *Anglo-Irish Relations 1798-1922*, Routledge, London, 2003, 59.

tarafta şiddetin sona ermesine yönelik bir tavır sergilemekte, öte yandan İrlanda ile İngiltere arasındaki durumun olduğu şekliyle devam etmesi imasında bulunmaktadır. İngiliz-İrlandalı bireylerin her iki ülkeyle ilişkiler yürütmesi nedeniyle taraf seçmek zorunda kalmamalarına yönelik bu düşünce, Peder Kilgariff aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Ne de olsa din yüzyıllar boyunca insanların ayrışmasına, toplumların birbirini düşman ilan etmesine ve güç ve iktidar mücadelelerine neden olmuştur.[729]

Willie annesinin nasıl intihar ettiğini Marianne'a uzun bir sessizliğin sonunda açıklamıştır. İngilizlerin saldırısı sonrası yakınlarını ve eşini kaybeden Bayan Quinton, uzun süre hiçbir direniş göstermeden, dış dünyayla iletişimini koparmış, çevreye karşı aidiyet duygusunu kaybetmiş, bir zamanlar peşinden koştuğu davaya lanet etmiş, bulduğu her fırsatta İngiltere'den tiksinmiş ve kendisini alkole teslim etmiştir. "Konuşmadan, tepeden aşağıya yürüdük ve tek kelime etmeden köprüyü geçtik ve şehre doğru ilerledik. En sonunda 'Annem kendisini öldürdü, bileklerini jiletle kesti' dedin."[730] İki ülke arasındaki bu gergin süreç, Bayan Quinton'ı sonunda intihar etmeye kadar götürmüştür. İrlanda bağımsızlık mücadelesini ve İrlanda Sorunu sürecini yakından deneyimleyen İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin şiddet, vahşet ve çatışmalara verdikleri tepkiler bazen kendilerine zarar verme şeklinde gerçekleşmiştir.[731] Nefret, şiddet, savaş, kin, intikam ve çatışma gibi unsurların beslediği bir kimliğin nasıl bir sonla karşılaşabileceği Bayan Quinton örneğinde açıkça ortaya koyulmuştur. Willie'nin annesinin bileklerini keserek intihar etmesi, mecazi olarak İngiliz-İrlandalıların İngilizlerle olan bağını koparması anlamını da taşımaktadır. Her iki ülke ile iyi geçinmeye çalışan bir topluluk olan İngiliz-İrlandalılar, belki de bu olaydan sonra eski bakış açılarını değiştirmek durumunda kalacaklardır.

İngiltere ile İrlanda arasında yaşanan gerginliklerde ülkelerin yanlış kararlarının, şiddete başvurmalarının ve insanlara zulmetmelerinin sorumlulukları o ülkenin milli kimliğini taşıyan ve durumun farkında olan kişilerce üstlenilmiştir.[732] Marianne, Bayan Quinton'ın ölümünden sonra, İngiliz milletinin İrlanda üzerindeki mezalimini ve İngiliz-İrlandalılara karşı gerçekleştirmiş olduğu saldırının sorumluluğunu üzerine

[729] Patrick Berger, 129.
[730] Trevor, 108.
[731] Lawrence J. McCaffrey, *The Irish Question: Two Centuries of Conflict*, The University Press of Kentucky, Kentucky, 1995, 63.
[732] Krishan Kumar, *The Idea of Englishness: English Culture, National Identity and Social Thought*, Routledge, London, 2015, 7.

alırcasına, Willie'ye karşı adeta günah çıkarmaktadır. 'Tesadüfen İngiliz birisi olarak doğmamdan ötürü beni affeder miydin?'[733] İngiliz olmasını Willie'nin gözünde affedilecek bir hataymışçasına tanımlaması, iki kuzen arasındaki aşk öyküsünün nasıl bir gerginliğe dayandığını göstermektedir. Quintonların başına gelenlerde hiçbir etkisi olmamasına rağmen, Marianne sırf İngiliz olduğu için kendisini suçlu hissetmektedir ve Willie ile yan yana geldiğinde bu olayları ona hatırlatan bir kimliğe sahip olduğu için pişmanlığını dile getirmektedir. İngiliz olmak onun için artık sorun teşkil eden bir durumdur. Dolayısıyla Marianne'ın kimlik karmaşası yaşaması kaçınılmazdır. İngilizlik –çoğu kişinin aksine– onun gözünde affedilmesi gereken bir olgudur.

Marianne'ın gördüğü rüya, İngilizlik ile İngiliz-İrlandalılık olgularının bilinçaltına nasıl yerleştiğini ortaya koymaktadır. İngiliz olduğu için Willie'nin kendisinden nefret ettiğini düşünen Marianne, rüyasında Willie'nin İngiltere'yi çok seven birisi olarak orayı korkunç olayların yaşandığı Kilneagh'ya tercih ettiğini görmektedir. "Bana 'İngiltere ne kadar zarif bir yer!' dedin. 'Kilneagh gibi ürkütücü değil!' Daha sonra elimi tuttun ve partideki insanların arasında yürüdük."[734] Rüya Marianne'a o kadar gerçekçi gelir ki, uyandığında gerçeklere adapte olmakta zorlanır ve yeniden rüyaya dalmak için uyumak ister: '…rüyamın bu kadar canlı olmasından sonra, yaşadığım gerçekliklerin üzerimde baskı oluşturması, beni oldukça yormuş ve melankolik bir ruh haline sokmuştu, yeniden uyumak ve rüyama devam etmek istiyordum.'[735] Marianne'ın gerçekte yaşamış olduğu durum ile gördüğü rüya, gerçekte olan ile onun olmasını istediği durum arasındaki çatışmayı yansıtmaktadır. Bir İngiliz için İngiltere tercih sırasında her zaman İrlanda'dan önce gelir. Bunun nedeni ülkenin sömürgeciliğin, ötekileştirme politikalarının, ayrımcılığın, mezalimin değil gücün ve iktidarın, refahın temsilcisi olmasıdır.[736] Millet kimliği anlamında önemli imalar veren Marianne'ın cümleleri, suçluluk duygusunu üzerinden atabilmek için Willie'nin İrlanda ve İngiltere hakkındaki düşüncelerinin değişmesi gerektiğini ima etmektedir. Willie'nin İngiltere'de yaşaması, İrlanda'yı korkutucu ve ürkütücü bir yer olarak değerlendirmesi, İngiltere'yi İrlanda'dan daha üstün görmesi, Marianne gibi tüm İngilizlerin bekleyebileceği bir

[733] Trevor, 113.
[734] Trevor, 137.
[735] Trevor, 137.
[736] Jonathan Parry, *The Politics of Patriotism: English Liberalism, National Identity and Europe 1830-1886*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 97.

durumdur. Marianne'a göre Willie gibi bir karakter İngiltere'ye ait olmalıdır, sorunların ve şiddet olaylarının yaşandığı İrlanda'ya değil.

İrlanda'yı yaşanması güç bir yer yapan şey ülkenin kendi kültürel özellikleri ya da halkı değil yüzyıllar boyunca maruz kaldığı despot yönetim ve zorbalıktır; bu sürece maruz kalan nesillerden sağlıklı kimlik gelişimi geçirmeleri beklenemez.[737] Willie'nin öğretmeni Bayan Halliwell'ın İrlanda hakkındaki düşünceleri, Bay Sweeney'ninkinden değildir. 'Bu sefil ülkeyi terk ediyor ve yeni bir yaşama başlıyor diye onu suçlayabilir misin? Belki de hepimiz bunu yapmalıyız.'[738] Öğretmenin Willie'yi arayıp soran Marianne'a İrlanda hakkında söyledikleri oldukça çarpıcıdır. İrlanda ona göre *sefil bir ülke*dir ve bu sefaletin nedeni hem İngiltere'nin sömürgecilik politikaları hem de İrlanda'nın bu politikalar karşısındaki devrimci duruşudur. Savaşlar, muharebeler, çatışmalar, gerginlikler nedeniyle sefalet içerisinde yaşayan halk, özellikle toplumsal ve milli kimliklerini sağlıklı bir şekilde oluşturamaz. İnsanların yaşadığı zihinsel ve fiziksel sorunlar, bilinçaltına, yaşam tarzına, bakış açısına, millet anlayışına, kültürel geçmişe müdahale etmektedir ve tüm bu unsurlar İrlandalıların kimlik oluşumlarında ve gelişimlerinde hayati rol oynamaktadır. Dolayısıyla Bayan Halliwell'a göre böylesi sorunlarla karşı karşıya kalan herkes yaşama yeniden başlama konusunu göz önünde bulundurabilir. Willie de tıpkı İrlanda gibi sefalete sürüklenmiş bir görünüm arz eder. Ailesini olayların ardından kaybetmesi, sevdiği kişinin İngiliz kökenli kuzeni olması, yaşanan saldırı anının öyle ya da böyle sürekli karşısına çıkması, onun yaşamını ve elbette kimliğini derinden etkilemiştir.

> Peder Kilgariff de Imelda'ya kılıca veya silaha başvurmadan Katoliklere dini özgürlüğünü kazandıran Daniel O'Connell'dan bahsetti. Annesi Michealstown Şehitleri ve 1915 yılında Cappoquin'deki çarpışma hakkında konuştu. Bir gün, hepsi arabayla dolaşırken, Michael Collins adındaki meşhur bir devrimcinin pusuya düşürülerek öldürüldüğü yerden geçtiler.[739]

[737] Michael Hughes, 46.
[738] Trevor, 142.
[739] Trevor, 157.

Peder Kilgariff ile Marianne tarafından Imelda'ya aktarılan tarihsel bilgiler içerisinde, İrlanda ile İngiltere arasındaki dinsel, milli, kültürel ve kimlikle ilgili sorunlara rastlamak mümkündür. İki karakter, olaylara güçlü olanın bakış açısıyla değil, zulüm görmüş, zor durumda olan ve sömürülenlerin bakış açısıyla yaklaşmaktadır. İrlanda Sorunu ve İrlanda Bağımsızlık Savaşı süreçlerinde insanlar her yerde şiddet ve vahşetten başka bir şey görmediler; bunları devam ettirmeyi düşünen ve milliyetçilik anlayışlarını intikam duygularıyla destekleyen sayısız insan olmuştur.[740] Ancak Daniel O'Connell'ın Katoliklerin inançlarını özgürce yaşamalarını sağlaması ve bunu silaha ya da savaşa başvurmadan yapması oldukça önemli bir detaydır. Burada Katoliklerin, uzun yıllar devam eden İngiliz mezalimine şiddet yoluyla karşılık vermedikleri görülmektedir. Marianne'ın Michaelstown Şehitleri'nden söz etmesi ve Cappoquin'deki çarpışmayı hatırlatması, Imelda'nın özellikle tarihsel olaylara yönelik bir bakış açısı oluşturması anlamında önemlidir ve onun milli kimliğinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır. İnanç ve ideolojik görüş özgürlüğü bireylerin kimlik oluşum ve gelişim süreçlerinde önemli rol oynamaktadır. Marianne'ın kızına verdiği örnekler arasında yer alan, Michael Collins'in sahip olduğu devrimci ideoloji neticesinde öldürülmesi olayı, Imelda için politik kimlik anlamında yeni bir olaydır. İrlanda bağımsızlığı için uğraş veren kişilerin tespit edildiği durumlarda vurularak ya da asılarak öldürülmesi, herkesin zihninde uzun yıllar etki bırakan önemli olgulardır. Annesinin anlatımlarında her türlü şiddet ve mezalim örneklerine rastlayan Imelda millet, politika, dinsel görüş ve tarih gibi konularda bakış açısı sahibi olmaya başlamaktadır. Bilinçaltına yerleşen bu sahneler ortaya, İngiliz kökenli ama kendini İrlanda'ya ait hisseden, Protestan olduğu için Katolikler tarafından dışlanan bir karakter çıkarmıştır.

> Hiç kimse, Teresa Shea bile, Kilneagh bölgesini yakıp yıkan *Black and Tans* birliğinden intikam almanın yanlış olduğunu söylememişti. Birliğin gerçekleştirmiş olduğu katliamlar, inancı ve davası için öldürdükleri kişiler, Quintonların gecenin bir yarısında soğukkanlılıkla katledilmeleri düşünüldüğünde, bu bir suçun başlangıcı bile değildi, diye açıkladı annesi.[741]

[740] Grenfell Morton, *Home Rule and the Irish Question*, Ed. Patrick Richardson, Routledge, London, 2013, 3.
[741] Trevor, 159.

Bakış açısını ve düşünce yapısını giderek ezilen İrlanda halkına doğru yönelten Marianne ve onun öyküleriyle büyüyen kızı Imelda, intikam, nefret, düşmanlık gibi duygulara sahip olmaya başlamıştır. Kızına İngilizlerin yapmış olduğu vahşeti sıklıkla anlatan ve bunları hiçbir detayı atlamadan ifade eden Marianne, Imelda'nın kimlik gelişimindeki en önemli etken haline gelmiştir. Tarihsel gerginlikleri omuzlarında taşımanın yanı sıra İrlandalı çocuklar en yakınlarının şiddet, düşmanlık ve ayrımcılık yanlısı tavırları nedeniyle etraflarında gerçekleşen olaylara ve konuşulanlara göre kimliklerini olgunlaştırmışlardır.[742] Imelda her ne kadar dinsel anlamda Teresa Shea'e ait söylemler nedeniyle Katoliklere karşı bazı ön yargılar edinmiş olsa da, İrlanda yanlısı ifadeler, İngilizlere karşı düşmanlığa benzer bir duygu beslemesine neden olmuştur. Quintonların vahşice öldürülmesi, devrimcilerin katledilmesi, papazların inançlarını değiştirmeye zorlanması ve kimliklerini, kültürlerini, dillerini özgürce sahiplenemeyen halkın içerisinde bulunduğu durum, Imelda'nın bilinçaltına yerleşmiştir ve kimlik gelişimine yön veren en önemli hususlar olarak görülmektedir.

> Annesi tuhaf bir şey söyledi ve dedi ki: Haritaya baktığınız zaman İrlanda ile İngiltere iki âşık gibi görünür. 'Siz de öyle düşünmüyor musunuz, Bay Lannigan? Harita ilginç bir biçimde sarılma şeklini hatırlatmıyor mu? Tüm bunlardan vazgeçen en sıra dışı sarılma.'[743]

İngiltere ile İrlanda arasındaki coğrafi yakınlığı farklı şekillerde tanımlamak mümkündür; bunlardan birisi aşırı samimiyet diğeri ise birbirine nefretle bakan iki ezeli düşmanın yan yana olması.[744] Marianne'ın İngiltere ile İrlanda arasındaki ilişkiyi açıklamak için kullanmış olduğu benzetme oldukça çarpıcıdır. İki ülkenin harita üzerindeki görünüşünün *sarılma*ya benzediğini ifade eden Marianne, tarihsel, kültürel, dinsel, toplumsal ve milli kimlik bağlamında yaşananlara kinayeli bir gönderme yapmakta, iki âşığın birbirine bu denli sarılmasının da tarihsel gerginliğe son verebilecek en önemli gösterge olduğunu ima etmektedir. İngiltere ile İrlanda birbirine

---

[742] Michael Böss, 'Irish Neutrality: From Nationalism to Postnationalism', 17-37, *Redefinitions of Irish Identity: A Post-nationalist Approach*, Ed. Irene Gilsenan Nordin, Carmen Zamorano Llena, Peter Lang Publishin, Switzerland, 2010, 21.
[743] Trevor, s 162.
[744] Thomas Morrissey, 59.

çok yakın, benzer noktalara ve ortak paylaşımlara sahip, yüzyıllar boyunca etkileşim içinde bulunmuş iki ülkedir. Marianne'a göre bu iki ülke birbirini seven iki kişi gibi görülmelidir. Bu noktada İngiltere ile İrlanda arasındaki ilişkiye ılımlı bir yaklaşım getiren Marianne'ın, öte yandan görünüş ile gerçek arasındaki ironik duruma gönderme yaptığını göz ardı etmemek gerekmektedir. Harita üzerinde sarılır durumda görünen İngiltere ve İrlanda, gerçekte birbirlerine ciddi sorunlar yaşatmış, samimi ilişkiler içerisinde olan görünümü yerine adeta birbirlerine zarar vermeye çalışan iki ülkeye benzemektedir. Gerçek ile görünüş arasındaki bu tezat durum ise İngiltere ile İrlanda arasındaki tarihsel süreci açıklama noktasında oldukça önemlidir. İrlanda'nın milli, dinsel, kültürel, toplumsal kimliği üzerinde daha çok olumsuz etkilere sahip olan bu *sarılma*nın İngiliz kökenli bir karakter tarafından bu şekilde ele alınması dikkate değerdir. Sıradan bireyler, ülke politikalarının, iktidar mücadelelerinin, gruplaşma/kutuplaşma stratejilerinin aksine, bu gergin süreci daha mantıklı ve kabul edilebilir bir çerçevede değerlendirebilmektedirler. Onlara göre kimlik üzerinde *aşındırıcı* etkiye sahip böylesi tercihleri değiştirmek göründüğü gibi zor değildir.

Imelda annesiyle gerçekleştirdiği bir başka konuşmada, daha önce kulak misafiri olduğu bir konuyu ağzından kaçırarak o ana kadar neler öğrendiğini paylaşmak durumunda kalmıştır:

> 'O kadın benim dünyaya gelmememem gerektiğini söylemişti.'
>
> 'Hangi kadın? Sen neden bahsediyorsun, Imelda?'
>
> 'Bana bahsettiğin kadın: Bayan Halliwell.'
>
> 'Fakat ben sana ondan hiç bahset−−'
>
> 'Fitzeustace Teyzenin masasında bir mektup var.'
>
> 'Yani sen o masanın çekmecesini mi açtığını söylüyorsun? Imelda, bunu yapmamalıydın. Bunu yapmaman gerektiğini görmüyor musun? Bu kapıları dinlemek gibi bir şey. Korkunç bir şey. Başkalarının mektuplarını okumak çok ayıp.'[745]

Imelda, yaşlı kadının kendisi hakkında niçin dünyaya gelmemesi gerektiği şeklinde bir yorum yaptığını tam olarak anlayamamıştır. Fakat kapıları dinlemesi, mektupları ve günlükleri okuması sonucunda, İngiltere, İrlanda, İngiliz-İrlandalı

[745] Trevor, 171.

Protestan aileler hakkında yeterince bilgi sahibi olduğu için, kafasında az çok bir fikir vardır. Konuşmaları dinlerken, annesinin kendisine anlattığı öyküleri takip ederken, mektupları ve günlükleri okurken karşısına çıkan şeyler, dünyaya gelmesiyle ilgilidir. İrlanda Milliyetçilerinin destekçisi bir ailenin oğlu olan Willie ile İngiliz kuzeni Marianne arasında yaşananlar zaten dönem itibariyle oldukça sıkıntılıdır. İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliği ait oldukları kimlikte barındıran iki kişinin çocuğu olarak dünyaya gelen Imelda ise, anne ve babasının hiçbir şekilde dâhil olmadığı, ancak ait oldukları milli kimliğin yüzyıllardır taşıdığı yükün varisidir. Bünyesinde yüzyıllardır çatışan kimlik özelliklerinin tamamını barındıran Imelda, İngiltere ile İrlanda arasındaki ilişkilerin nasıl şekil alabileceğini de ima eder niteliktedir.

Imelda babasının Rudkin'i nasıl öldürdüğünü ilk kez okumuştur, ancak bunu yapanın babası olduğunu bilmemektedir. "Imelda sessiz bir şekilde masanın sürgüsünü çekti ve çekmeceyi iki tarafından iterek yavaşça kapattı. *Kafası boynundan neredeyse tamamen kopmuştu, vücudu ise on yedi yerinden bıçaklanmıştı.*"[746] Quinton ailesinin neredeyse tamamının ölüm emrini veren Rudkin'i vahşice öldüren Willie, bu cinnet anına annesinin intiharından sonra kapılmıştır. İngiltere ile İrlanda bir anda düşman haline dönüşmemiştir, ancak nefret, düşmanlık, ötekileştirilme, azınlık psikolojisine sokulma gibi unsurların arkasında anlık kararlar vardır.[747] İnsanların politik şiddet eylemleri uğruna masumları öldürmesine katlanamayan, özellikle yıllardır bölgede İngilizlerin mezalimine şahit olan Willie, Marianne'ın bir zamanlar iki sevgilinin sarılmasına benzettiği İngiltere ile İrlanda haritasını adeta delik deşik etmiştir. Imelda ise şiddet ve vahşet dolu olaylara ulaşma çabasını bir şekilde sürdürerek, zihinsel parçalanma sürecini hızlandırmaktadır. Olayların ciddiyetinin farkına varamayan Imelda, on yedi yerinden bıçaklanarak öldürülen kişinin kafasının neredeyse kopma noktasına gelmesini 'öldükten yaklaşık bir dakika sonra kafasını aniden kıpırdatan hindiyi gördüğü'[748] zamana benzetmiştir.

William Trevor *The Silence in The Garden* adlı eserinde İrlanda Sorunu dönemindeki şiddet unsurunun kimlik üzerindeki etkilerini, İngiliz-İrlandalı Protestan

[746] Trevor, 172.
[747] Alan O'Day, 400.
[748] Trevor, 172.

kimlik çatışmasını Rolleston ailesinin başından geçen trajik olaylar ve bu olayların tetiklediği hususlar aracılığıyla anlatmaktadır.

> Bayan Rolleston 'Biliyorsun, bir savaş çıkacak' dedi bu sabah ve sözlerine başka hiçbir şey eklemedi. Bir başka günlükte, bahsi geçen savaş oldukça ilerlemişken, Linchy'nin Bridget'e kur yaptığı bilgisi var. John James yeteri kadar büyüdüğünde, babasının izinden giderek, hemen savaş siperlerine gitmiş. Albay Rolleston'ın ölüm haberi de var.[749]

Eski anıların yer aldığı kupürlere ve günlüklere bakan Sarah, İngiltere ile İrlanda arasındaki savaşları anımsatmakta, savaş olgusuyla yaşamını şekillendiren John James adlı karakterden bahsetmekte ve savaşın insanların yaşamına nasıl son verdiğini Albay Rolleston'ın ölüm haberi aracılığıyla aktarmaktadır. İngiltere ile İrlanda arasındaki savaş ve şiddet gibi hususlar, ağırlıklı olarak millet, din ve etnik köken unsurlarının belirleyici olduğu İrlandalı kimliği, İngiliz kimliği ve İngiliz-İrlandalı kimliği gibi kavramlara dayanmaktadır. Savaşların, çatışmaların ve düşmanlıkların arkasında bireyler; bireylerin kararlarının arkasında ise kimliklerinde yıllarca birikmiş kalıntılar vardır.[750] Dolayısıyla Sarah'nın yukarıda bahsettiği savaşın ilk bakışta güç, iktidar ve hâkimiyete dayalı olduğu görülse de, derinlemesine incelendiğinde ve tarihsel sürece bakıldığında, bu topraklarda yaşayan insanların karşısına çıkan savaş, şiddet, politik gerilim gibi olayların her zaman kimlik kavramıyla örtüştüğü ortaya çıkmaktadır.

> Tom annesine doğumuyla ilgili soru sorduğunda...annesi kendisine evlilik yüzüğünün çoktan alınmış olduğunu söyledi; düğün bir hafta içerisinde gerçekleşecekti. Annesi bunların Kuzey İrlanda Sorunu döneminde gerçekleştiğini ifade etti: Bir gece geç saatlerde babası, Carriglas caddesinin bir ucundan öbür ucuna kadar çekilmiş mayın kablolarının üzerine basmıştı.[751]

---

[749] Trevor, *The Silence in the Garden*, 19.
[750] Terry Eagleton, Fredric Jameson, Edward W. Said, 1990, 23.
[751] Trevor, 26.

Tom'un annesi, geçmişteki vahşet dolu bu olayı hâlâ unutamamış, yaşamı boyunca bu öyküyü defalarca anlatmıştır. Tarihlerin yıkıcı etkileri, sorunlar, savaşlar, politik ve ideolojik mücadeleler insanların peşlerini bırakmamaktadır. İngiltere ile Katolik İrlanda örneğinde bunu sıklıkla görmek mümkündür. Burada dikkat çeken unsur ise annenin edinmiş olduğu kimlik özelliklerini oğluna aktarmaya çalışmasıdır. İrlanda tarihi ve geçmişi bir yönetim şekli gibi babadan oğula ya da bir miras gibi aileden varislerine kalarak yeni nesilleri zor durumda bırakmıştır.[752] Bir nevi nesilden nesile kimlik aktarımının yaşandığı bu anlatımda, anne oğluna tarihin şekillendirici etkisini göstermektedir. İngiltere ile İrlanda arasındaki meseleler bazen konuyla hiç ilgisi olmayan kişileri de sürecin kurbanı haline dönüştürmüştür. Tom'un babası bu kişilerden birisidir. Böyle korkunç bir sonla biten yaşam neticesinde, öncelikle annenin kimliği dinsel, kültürel, milli ve politik boyutta derinden etkilenmiş, bu etkilerin yansımaları ise anneden oğula aktarılmaya çalışılmıştır.

Eserde Carriglas bölgesi ile ada arasında bir demir köprü inşaatı vardır. Bu köprü yapılmadan önce, durumu oldukça eski ve kötü olan önceki köprü, İngiliz askerlerin İrlandalılara karşı düzenlemiş oldukları saldırıda yıkılmıştır. "Temmuz ayına kadar, köprünün demir kolonları çimento dökülerek sabitlenecekti; on iki tane ana karaya, on iki tane adaya."[753] Dolayısıyla yeni köprünün inşa edilmesi aynı zamanda sembolik bir anlam taşımaktadır. Köprü hem ada ile ana karayı birbirine bağlayacak, hem de İngilizlerden kalan kötü anıların, düzenlenmiş olan saldırının İrlandalıları yıkmadığını, onlara fazla zarar vermediğini gösterecektir. Bölgede yaşayanlar açısından oldukça önemli olan bu inşaat sonrasında insanlar bu köprüyü kötülükleri yansıtan bir unsur olarak değil, güçlü kalmanın, dayanıklılığın bir sembolü olarak değerlendirecektir. Ancak unutulmaması gereken bir başka nokta ise yeni köprüye bakan herkesin aklına eski köprüye ne olduğu sorusunun gelecek olmasıdır. Bu nedenle yeni bir köprü inşaatı ile geçmiş silinmeye çalışılırken, anıları tekrar canlandıracak bir başka unsur ana kara ile ada arasına yerleştirilecek, bu köprüye insanlar ne zaman baksa, ilk olarak saldırıyı hatırlayacaklardır. Çünkü bu, onların zihinlerinden asla silinmeyecek bir olaydır: "'Köprünün demirleri sadakat ve savunmayı temsil ederken, işlevi kâbus dolu günleri

[752] Norman Vance, *Irish Literature: A Social History, Tradition, Identity and Difference*, Four Courts Press, London, 1999, 100.
[753] Trevor, 69.

anımsatmak olacak' dedi Bayan Moledy."[754] Bayan Moledy'nin buradaki tavrı onun köprünün inşa edilmesine karşı olduğunu göstermemektedir. Ancak kabul edilmelidir ki, bu köprü hiçbir anıyı yok etmeye yaramayacaktır.

> Corny Dowley'nin en iyi hatırlanan eylemi Lahane dört yolu ağzında gerçekleştirdiği pusuydu. Hıristiyan Kardeşlerden Meagher, sınıfını mezbahanın arka yolunda, kasabanın bir mil dışındaki yeri ezdirmek için bir sabah manastıra geldi. Fakat bundan uzun zaman önce, Tom Lahane dört yolundaki bir çukurda yatıp bütün gece orada bekleyen birisinin öyküsünü duymuştu. Onunla birlikte dört kişi daha yolun kenarlarındaki taş duvarların altına girmişti; hepsinin parmakları silahlarının tetikleri üzerindeydi. Çeyrek milden daha az bir mesafe kala, Mallow yoluna *Black and Tans* İngiliz askeri birliğini yakalamak için mayın döşenmişti ve ilk kamyon patlatıldığında bu kamyonun arkasındaki kamyonlarla gelen askerler yollarına yürüyerek devam etmek zorunda kalmış ve dört yoldaki tuzağa düşmüşlerdi. Sonunda on dokuz *Black and Tans* mensubu asker ölmüş, cansız bedenleri patlatılan kamyonun ve dört yolun etrafına saçılmıştı ve öykünün anlatılacak daha çok şeyi vardı.[755]

Tom'un İrlandalılar ile İngiliz askerler arasındaki olayları bu denli net hatırlaması, etrafındakilerin anlattıklarını görmezden gelmeye çalışmasına rağmen, zihninde yer edinmiş önemli bir olgudur. Corny Dowley'nin İngilizleri tuzağa düşürmek için hazırlamış olduğu mayın saldırısını en ince detayına kadar anımsayan Tom, insanların ne uğruna öldürüldüklerini gizliden gizliye sorgulamaktadır. Ona göre tarih boyunca zulüm gördükleri İngilizlere karşı savaş açan Katolik İrlandalıların haklı sebepleri vardır. Anlatıcının her şeyi bilen bakış açısıyla aktardığı bu detaylar, hem Tom'un zihninden geçen olaylarla ilgili bilgiler vermekte, hem de tarihte gerçekleşen bu saldırının tarafsız bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır. Arkasında politik, tarihsel, dinsel ve kültürel unsurlar taşıyan bu saldırı, saldırıya katılanların politik ve dini kimlik gelişimleri anlamında en önemli amaç haline gelmiştir. Tom için ise bu saldırı, tüm detaylarıyla hatırladığı, şimdilik dışarıdan bir izleyicisi olduğu, İngilizlerin ve

[754] Trevor, 69.
[755] Trevor, 76.

İrlandalıların birbirleri ile aralarındaki ilişkilere yönelik ön yargı sahibi olmamaya çalıştığı, bir taraftan da haklı haksız değerlendirmesi yaptığı bir olaydır.

> İngiliz kuvvetlerinden geriye kalanlar patlamanın sorumlularını ararken, Cornelius Dowley ve arkadaşları, askerlerin konuşlandığı yerleri yakıp yıkmış, önemli sayıda silah ve mühimmatı yanlarında götürmüştü. Bölgede bunun kadar cesaretle uygulanmış ya da başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş bir başka saldırı örneği yoktu.[756]

İngiltere ile İrlanda arasındaki durum ne gerçekte ne de kurguda tarafsız yaklaşılabilecek bir yapıya sahiptir; 'politikacılar, yazarlar, anlatıcılar ya da kurgusal karakterlerin tarafsız olma çabaları hiçbir zaman gerçeklik payı taşımamıştır'[757]. Bu düşünceden hareketle, anlatıcının saldırı ile ilgili tavrı başlarda daha tarafsız iken sonlara doğru Dowley ve ekibinin gerçekleştirmiş olduğu eylemin ne kadar başarılı olduğunu söylemesi İrlanda yanlısı görüşünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Neticede insanların öldürüldüğü vahşi bir saldırı ile ilgili taraflı bir görüş belirten anlatıcının politik ve milli kimliği hakkında bazı ipuçları, bu metnin aktarımında ortaya çıkmıştır.

William Trevor, İngiliz-İrlandalı Protestan bir ailenin mensubu olarak, uzun yıllar İrlanda'da kalmış, sonrasında ise İngiltere'ye giderek İrlanda'daki olaylara karşı daha net ve hâkim bir bakış açısına sahip olmak istediğini belirtmiştir. İrlanda'dayken bir kısmını yazmış olduğu bu romanında, anlatıcısından tüm karakterlerine kadar İrlanda taraftarı bir hava sezilmektedir. İrlanda halkı ile iç içe yaşayan İngiliz-İrlandalılar arasında da bu havayı görmek mümkündür. İngilizlere karşı düzenlenen mayınlı saldırı, İngiliz-İrlandalı ve İrlandalı halk tarafından haklı gerekçelerle savunulmuştur. Bölgede uzun yıllar boyunca mezalim görmüş halkın bakış açısından değerlendirildiğinde normal görünen bu yaklaşım, insanların bir hiç uğruna öldürüldükleri savaşlara karşı toplumun nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir; çünkü zamanında, bu bakış açısına sahip kişiler de aynı muamele ile karşılaşmıştır. Ülkeler ile bireylerin

---

[756] Trevor, 76-77.
[757] Cian T. McMahon, *The Global Dimensions of Irish Identity: Race, Nation and the popular Press*, University of North Carolina Press, USA, 2015, 181.

kendilerini haklı çıkarma çabalarının arkalarındaki nedenler her ne kadar farklı olsa da, kimlik politikaları bu çabaları tetikleyen en önemli hususlardan birisi konumundadır.[758] Nefret ve şiddet, politik ve tarihsel gerginlikler ile beslendiğinde, insanların zihinlerini, kimliklerini, ahlak anlayışlarını ve yaşam tarzlarını ele geçirerek 'milliyetçilik' kavramı altında onları yönlendirmektedir.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve neredeyse yarım yüzyıl devam eden Kuzey İrlanda Sorunu esnasında, başından geçen olaylar hakkında detay vermek istemeyen Bayan Rossboyne'un amacı, İrlandalılar ile İngiliz-İrlandalılar arasında, tarihsel gerginliklere ve geçmişte yaşanmış kötü olaylarla ilgili yeni bir tartışma başlatmamaktadır. Çünkü o, bu konuları konuşmaktan artık sıkılmıştır. "Bayan Rossboyne Papaza ilgisini çeken bilgiyi vermemeyi tercih etmişti. Bunun yerine, Kuzey İrlanda Sorunu esnasında nasıl şanslı bir şekilde kaçabildiğini anlatmıştı; odasının altında katran bidonu tutuşturulmuştu."[759] İnsanların geçmişteki kötü olaylardan bu şekilde beslenmesini idrak edememektedir. Yaşamına bir şekilde devam etmeyi isteyen Rossboyne'un etrafında bu konulardan konuşmayı seven Papaz ve benzeri kişiler vardır. Ne de olsa Kuzey İrlanda Sorunu, birlikçi ve sadakatçilerin Birleşik Krallıktan yana tavır takındığı, İrlandalı Milliyetçiler ve Cumhuriyetçilerin ise bağımsız İrlanda'ya katılımı savunduğu bir konudur. 1998'de imzalanan Belfast Antlaşmasına kadar devam eden hararetli tartışmaların ilk dönemlerinde ciddi şiddet olayları meydana gelmiş ve çok sayıda insan yaşamını kaybetmiştir. Bu tarz meselelerden beslenmek ve konuşmak isteyen Papaz, her ne kadar kimlik gelişimini tamamlamış olsa da, ilerde vaazlarını aktarırken ulaşabileceği nesillere yeni öyküler bulma peşindedir. Böylelikle onların politik ve dini kimlik oluşumlarında önemli bir pay sahibi olacaktır. Böyle bir rol üstlenme isteğini Papaz'ın 'Hadi bana anlatacak yeni bir şeyler ver, sıkıldım artık aynı dinsel meseleleri konuşmaktan'[760] cümlesinde görmek mümkündür. Bazen insanlar, geçmişe ait ideolojik unsurlar içeren öyküleri anlatırlarken, onlara ne denli bağlandıklarının ve benliklerini ele geçirmelerine izin verdiklerinin farkında olmazlar.[761]

---

[758] Declan Kiberd, 1995, 573.
[759] Trevor, 122.
[760] Trevor, 122.
[761] Sheldon Stryker, 'Identity Competition', 21-41, *Self, Identity and Social Movements*, Ed. Sheldon Stryker et al, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2000, 23.

> ‘Gerilim yaratmaya devam etmemeni tercih ederiz.’
>
> ‘Ama benim küçük kızım ––’
>
> ‘Hepimizin adına konuşuyorum. Köprü orada ve mesele bu kadar. John James bir şekilde tamamlanmayacakmış gibi konuşup duruyor, ama biz biliyoruz ki tamamlanacak. Tıpkı anıt levhası gibi.’
>
> ‘O adam seni ve erkek kardeşini öldürmek istedi. Tüyler ürpertici bir şekilde bir hizmetlinin canına kıydı.’
>
> ‘Evet biliyorum.’
>
> ‘Ailenin düşmanı olmayı tercih etti. Yaşasaydı, Carriglas’ı yerle bir etmez miydi?’
>
> ‘Evet, bu muhtemelen doğru.’
>
> ‘O köprüyü her geçtiğinde ––’
>
> ‘Her geçtiğimizde ne olacağını biliyoruz Finny. Bunun gayet farkındayız. Fakat meseleyi daha fazla büyütmemeni tercih ederiz.’[762]

Bayan Camier’ın kocası ile Finnamore arasında geçen bu diyalog, düşmanlık, ayrımcılık, nefret ve savaş tarafını benimseyen birisi ile ılımlı yaklaşım, kötülükleri artık geçmişte bırakma, gerginliklere takılıp kalmama ve geleceğe bakma niyetindeki birisi arasında geçen bir tartışmaya yönelik unsurlar içermektedir. Finnamore ısrarla, bilincinin ve kimlik özelliklerinin –hatta kendisiyle aynı düşüncede olan etrafındaki kişilerin– kendisine dayattığı görüşleri dile getirip, düşmanlık, kutuplaşma ve nefreti ön plana çıkarırken, Bayan Camier’ın eşi hoşgörü, barış, ortak paydada buluşma yanlısı bir duruş sergilemektedir. Kuzey İrlanda Sorununun son yıllarından (takribi 1980’lerden sonra) ve İrlanda ile İngiltere arasında geçmişte yaşanmış gerginliklerin çözülmesine yönelik adımların atılmaya başlandığı 1990’ların başlarından itibaren İngiliz-İrlandalı çoğunluk Camier’ın eşi gibi düşünmektedir. Artık aynı şeyleri konuşmaktan sıkılan, ortaya yeni bir şey konmamasından rahatsızlık duyan halk, barışçıl duruşunu daha net bir biçimde sergilemektedir.

Lahane dört yolunda gerçekleşen olay, misilleme niteliğindedir. Cornelius Dowley, bilinçaltının en derin noktalarına kadar nüfuz eden şakanın yıllar sonra karşılığını vermek istemiş, ancak masum bir hizmetlinin ölümüne neden olmuştur. Bu olay 1920’lerde gerçekleşmiştir. İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu’nun bir mensubu olan

[762] Trevor, 131.

Dowley daha sonra İngiliz askerler tarafından, kışlalarına düzenlenen saldırı gerekçesiyle öldürülmüştür. Rolleston ailesinin çocukları ise geçmişin lekelediği bir yaşamı sürdürmek zorunda kalmışlardır. Sarah günlüğüne 25 Ağustos 1931 tarihiyle not aldığı cümlesinde bu durumu şu şekilde izah etmektedir: "Ancak ne John James ne de Villana –ve özellikle Lionel– terk ettikleri yaşamlarının gölgelerinden kurtulamamışlardır."[763]

The Story of Lucy Gault adlı eserinde ise yazar İrlanda Sorunu ile ilgili çatışmaları ve şiddet olaylarını, bunların neden olduğu İngiliz-İrlandalı kimlik sorunsalını önce Lahardane bölgesinde İrlandalı aşırı Milliyetçiler ile İngiliz-İrlandalılar üzerinden ele almaktadır. Daha sonra, Gault ailesi İrlanda'dan ayrılır, ancak Lahardane'de kalan Lucy ve etrafındakilerin kimlik çatışması deneyimleri devam etmiştir.

Ülkenin içinde bulunduğu makro görüntü ile Lahardane malikanesinde yaşanan olayların paralellik göstermesi, o dönemlerde hemen her yerde kaos ortamının sürdüğü gerçeğini ön plana çıkarmaktadır. "Sıkıyönetim yürürlükteydi, çünkü ülke karışıklık içerisindeydi ve bu karışıklık savaşa doğru gidiyordu. Köpeklerin zehirlenmesi ile ilgili hiçbir şey yapılmadı."[764] Savaşın eşiğinde olan bir ülkede, İrlanda'da en büyük tehdit altında olan grup elbette İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerdir. Fanatik milliyetçi Katolik İrlandalılar tarafından saldırılara maruz kalan bu topluluk, yıllar boyu barış ve huzur içerisinde yaşamanın ardından büyük bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. İrlanda Sorunu sürecinde çatışmalarla hiçbir ilgisi olmayan kişiler olayların içerisine dâhil edilmiş ve politik, dini ve milli kimliklerine göre sınıflandırılmışlardır.[765] Dolayısıyla bu sorunun nedeni, İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin Katoliklere karşı gerçekleştirmiş oldukları herhangi münferit bir eylem değil, sahip oldukları dinsel, milli ve kültürel kimlikleridir.

> Everard evden çıktı, kundaklama olayının yaşandığı gece nişan almadan tesadüfen ateş ettiğinde kazara yaraladığı çocuğun ailesini buldu. Bu olayı tatlıya bağlamak için elinden geleni yapmaya hazırdı. Yaralı çocuk, ziyaretten hoşnutsuz bir şekilde masada oturuyordu. Sonunda Everard Gault, Daniel O'Connell'ın zamanında evlerinde kaldığını söyledi –bunu

[763] Trevor, 152.
[764] Trevor, *The Story of Lucy Gault*, 3.
[765] Michael Gillespie, 93.

> söyledikten hemen sonra utandı ve kendini tuhaf hissetti. Bu efsane bir isimdi, ezilenlerin sevilen dava adamı; ancak zaman, bu küçük yerde, geçmişin büyüsünü alıp götürmüştü. Çocuklar Lahardane'e izinsiz girmemeliydiler, orası kesin. Yüzbaşı Gault benzin dolu tenekelerden söz etmedi ve oradan ayrıldı.[766]

Everard Gault'un yanlışlıkla yaraladığı çocuğun ailesine ziyarette bulunması bir uzlaşma çabası içerisinde olduğunu göstermektedir. Buradaki olay *tesadüfen* gerçekleşmiştir ve ilk adımı atan Everard, ailenin çocuklarının suçsuz olduğunu, onların başkaları tarafından maşa olarak kullanılmış olabileceğini düşünmektedir. Benzin dolu tenekelerin kundakçılık için oraya yerleştirildiğinden haberleri bile olmayabileceğine inanmaktadır. Everard'a göre, bu işin arkasında radikal, milliyetçi, fanatik gruplar olduğu kesindir. Gault'un sağlamaya çalıştığı uzlaşma, yaşanan vurulma olayının kazara gerçekleşmesi, anlatıcı veya yazar tarafından İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklere gönderme yapar niteliktedir. Yüzyıllar boyunca sömürgecilik politikalarına maruz kalan İrlanda'daki masum insanlar ile İngiltere'de yaşamlarına devam eden sivil halk arasındaki gerginlikler güç, iktidar ve yönetimin başında yer alan kişilerin aldıkları kararlar neticesinde bu seviyeye ulaşmıştır. Dolayısıyla iki toplum arasındaki olayların çoğunda tesadüfi veya tesadüfen gerçekleşmiş süreçler yaşanmıştır. Lahardane arazisine izinsiz giren gençler gibi, başkaları tarafından maşa olarak kullanılan aşırı radikal Katolik İrlandalılar ile fanatik Protestan, İngiliz Milliyetçileri birbirlerine düşman edilmişlerdir. Uzlaşma yolu hiçbir zaman aranmamış, insanların politik, dini, milli ve kültürel kimlikleri bu gergin olaylarda koz olarak kullanılmıştır. Uzlaşma yolu arayan Everard ise ilk başta mantıklı gelen, ancak dillendirdikten sonra tuhaf olduğunu hissettiği bir adım atarak İrlanda tarihindeki Bağımsızlık hareketinde önemli liderlerden biri olan Daniel O'Connell'ın evlerinde kaldığını söyleyerek, İrlanda Bağımsızlık hareketine destek verdiklerini ve kendilerini İrlanda'ya ait hissettiklerini ima etmiştir. Ancak Katolik ve aşırı Milliyetçi İrlandalıların Bağımsızlık Savaşına destek veren İngiliz-İrlandalı Protestanlara karşı ön yargılarını ortadan kaldırmaya yetecek bir şey yoktur.[767] Bu yüzden farklı bir dini mezhebe mensup olmalarına rağmen İrlanda'nın

[766] Trevor, 11-12.
[767] David Hayton, 40.

bağımsızlığını istemeleri –bu süreçte bağımsızlık mücadelesi için şiddet ve çatışma olayları içerisinde yer almamış olsalar da– çok fazla anlam ifade etmemiştir.

Everard uzlaşma yolu bulmak, İrlanda aleyhinde herhangi bir görüşe sahip olmadıklarını ifade etmek için elinden geleni yapmıştır. Fakat İrlanda geçmişinin, politik sürecinin, dinsel anlayışının ve milliyetçiliğinin beslediği bir ön yargıyla karşı karşıya kalmıştır. 'Orada olduğum süre boyunca, onların çocuklarını öldürmek istediğimi düşündüklerini anladım. Söylediğim hiçbir söze inanmadılar.'[768] İrlanda'daki milliyetçi, Katolik halkın anlamakta zorlandığı ya da anlamak istemediği şey, İngiliz-İrlandalı Protestan topluluğun dinsel kimliği farklı olmasına rağmen İrlanda'ya destek verdiği ve kendilerini İrlanda'ya ait hissettikleridir. Hiçbir şiddet olayının, çatışmanın veya sorunun olmadığı zamanlarda bu unsurlar göze çarpmamaktadır. Ancak yüzyıllardır süren mezalimin, ötekileştirilmenin, sömürülmenin, kullanılmanın sonlandırılması için en ciddi bağımsızlık hareketinin yaşandığı günlerde, aşırı milliyetçilerin, radikal Katoliklerin, İrlanda geçmişine sahip çıkan halkın aklında düşman olarak belirledikleri grup ve o grubun toplumsal, kültürel, dinsel ve kimlik özelliklerine sahip olanlar yer almaktadır. Dolayısıyla Gault ailesinin yapmak zorunda olduğu tek bir şey vardır, onu da Heloise şöyle ifade etmiştir: 'Yeniden başlayabiliriz, başka bir yerde. İstediğimiz herhangi bir yerde.'[769]

Kendilerini İrlanda'ya ait hisseden İngiliz-İrlandalı Protestanlar geçmişlerindeki süreçleri irdeledikçe karşılarına rahatsız edici, kimlik özelliklerinden uzaklaşmalarına neden olan unsurlar çıkmaktadır.[770] Kızlarını günün her saati arayan, ancak bir sonuca varamayan Everard artık geçmişiyle çatışma yaşamaktadır. Atalarının Lahardane'i inşa etmesine lanet okuyarak kendi kimliğinden nefret etmeye ve kimlik bunalımı yaşamaya başlamıştır. "Yüzbaşı Gault artık gecelerini pencerenin başında değil kayalıkların üzerinde durarak, karanlığın içinde sakin denize bakıp, kendisine lanet okuyarak ve burada arazi alıp ev yapan atalarına lanet ederek geçirmektedir."[771] İngiliz-İrlandalı Protestan olduğu için pişmanlık ve öfke duymaktadır. Kendilerine karşı düzenlenen acımasız kundaklama girişimi Everard ve ailesinin yaşamını mahvetmiştir. Ailenin bu duruma düşmesinden atalarını sorumlu tutan Everard'ın elinden bunu değiştirmek için

[768] Trevor, 12.
[769] Trevor, 12.
[770] David A. Valone, Jill Marie Bradbury, 23.
[771] Trevor, 33.

hiçbir şey gelmemektedir. Yüzyıllar boyunca İngiliz mezalimine, sömürgecilik politikalarına, ötekileştirme stratejilerine maruz kalan İrlanda'nın bağımsızlık sürecinde tepki göstermesinin cezasını çeken aile, karşı tarafı suçlamak yerine kendi geçmişleriyle yüzleşmektedir. Everard'ın ya da Heloise'in hiçbir zaman İrlandalı Katoliklere yönelik suçlamada bulunmayıp, kendi geçmiş ve kimlikleriyle hesaplaşmaya çalışmaları ilginçtir. Burada her iki karakter de İngiltere'yi suçlu İrlanda'yı ise bu tarihsel süreçte haklı göstermektedir. Everard kızının düştüğü durumla ilgili yine kendisini suçlamaktadır: 'Ah, kızım, lütfen beni affet.'[772]

Öte yandan, Heloise de geçmişiyle yüzleşmekte ve durumun tek suçlusu ve sorumlusu olarak kendini hedef göstermektedir. "Lahardane onlara mutlu bir yaşam ve yaşam tarzı sunmuştu. Fakat Everard başkasıyla evlenmiş olsaydı, bu olaylar silsilesinin acımasız sonu böyle olmazdı; bunu her zaman biliyordu."[773] Tüm bunların İngiliz oldukları için başlarına geldiğine inanan Bayan Gault suçluluk duygusunu her şeyin önüne koymuştur. Sömürgecilik politikalarının ve mezalimin avantajlarından karar mekanizmasının başındaki İngilizler faydalanırken, olumsuzlukları, psikolojik baskı oluşturan sonuçları sıradan vatandaşlar göğüslemek zorunda kalmıştır.[774] Bütün bunların ardından, Bayan Gault Lahardane'e yönelik aidiyet duygusunu tamamen yitirmiş, İngiliz olmasına lanet edip ülkelerin arasındaki gerginliklerin sorumlusu olarak İngiltere'yi sorumlu göstermektedir. Ayrıca, kendisini Lahardane'de İngiltere'nin temsilcisi olarak görmesi nedeniyle suçluluk duygusu hissetmektedir. Kızının denizde boğularak öldüğüne inanan Heloise, onu İngilizlik kavramının öldürdüğüne inanmaktadır: "Heloise'in suçluluk duygusu azalmadı ve durumla ilgili düşüncelerini daha fazla açıklayamadı."[775]

Lucy ailenin hizmetlisi Henry tarafından tesadüfen ormanlık arazide ölmek üzereyken bulunduktan sonra Gault ailesine ulaşmak için uğraşlar başlamıştır. Everard ile Heloise ülkeden ülkeye dolaşırlarken aile avukatı Aloysius Sullivan onlara ulaşmaya çalışmaktadır. Henry'nin eşi Bridget ise Sullivan'a geçmişte yaşananlarla ilgili Lahardane'de nasıl bir ortam olduğundan bahsederken ailenin ve hizmetlilerin bilinçaltlarında neler yaşandığına dair ipuçları vermektedir: 'Hayır efendim, hayır.

[772] Trevor, 33.
[773] Trevor, 33.
[774] Ruth Wodak, 77.
[775] Trevor, 34.

Yaptıklarından ötürü kendisi de üzgündü. Adamlar bizi yataklarımızda uyurken öldürmeye geldikten sonra bu evde hiçbir zaman huzur olmadı. Eğer suçlanacak birisi varsa, Gault ailesine değil gelenlere bakmak gerekir.'[776] Bridget'in olaylar yaşandıktan sonra ev ahalisinin içinde bulunduğu durumu açıklaması, yalnızca Gault ailesinin değil, eşi ile kendisinin de derinden etkilendiğini göstermektedir. İngiltere ile İrlanda arasında yaşananlarla ilgili farklı bakış açılarının olması çok mantıklı değildir; sömürenin ve sömürülenin, yöneten ve yönetilenin var olduğu bir ortamda roller zaten çoktan paylaşılmıştır.[777] Ancak daha önceleri Everard'ın atalarını Lahardane'i inşa ettikleri için suçlaması ve Heloise'in kendisini İngiliz olması nedeniyle olayların tek sorumlusu görmesinin aksine, Bridget'in olayların sorumluları olarak araziye izinsiz giren ve kundaklama olayıyla ilgisi olan kişileri suçlaması İngiltere ile İrlanda arasındaki yaşananlara farklı bir bakış açısı getirmiştir. Gault ailesi sorumluluğu her ne kadar kendi üzerlerine alsa ve Protestanlık, İngilizlik ve İngiliz-İrlandalılık olgularının olayların arka planında olduğunu kabul etse de, Henry ile Bridget İrlandalı radikal Katolikler ile aşırı milliyetçileri suçlamaktadır. Yani onlara göre olayların sorumlusu Gault ailesinin sahip olduğu kimlik özellikleri değil, İrlandalıların sahip olduğu dinsel ve milli kimlik özellikleridir.

Aloysius Sullivan, Gault ailesine ulaşma amacıyla aile yakınlarına mektuplar göndermiş, ancak aldığı yanıtlarda kendisine yardımcı olacak pek fazla bilgiye ulaşamamıştır. Bunun yerine başka ülkelerde yaşayan kişilerin İrlanda hakkındaki görüşleri dikkate değerdir. Heloise'in teyzesi Bayan Chambre, Gault aile avukatı Sullivan'a gönderdiği mektupta İrlanda'yla ilgili düşüncesini şu şekilde belirtmiştir: "*İrlanda, benim naçizane görüşüm, her zaman sıkıntılı bir ülke olmasıyla isim yapmıştır.*"[778] İngiliz kökenli Bayan Chambre, İrlanda'ya karşı bakış açısını, ülkenin sıkıntılarla, olaylarla ve sorunlarla dolu olduğunu ifade ederek göstermiştir. İngilizlerin gözünden ülkenin nasıl göründüğüne dair ipucu niteliğindeki bu ifade, dışarıdaki insanların İrlanda'ya ve İrlanda'da yaşayan kişilere karşı görüşlerini açıkça ortaya koymaktadır. Sıkıntılarla dolu bir ülkede yaşayan insanlar kültürel, dini ve milli kimlik oluşum/gelişim süreçlerinden geçerken bu sıkıntılardan kaçınılmaz bir şekilde etkileneceklerdir, tıpkı Gault ailesinin durumunda olduğu gibi.

[776] Trevor, 48.
[777] William H. Kautt, *The Anglo-Irish War, 1916-1921*, Praeger, London, 1999, 37.
[778] Trevor, 58.

> Savaş Avrupa'nın kalbindeki kanı emmişti: bunun kanıtını her yerde görmek mümkündü. Çok sayıda ölüm vardı, çok fazla ihanet ve açgözlülüğün mağlup edilmesi için büyük bir bedel ödenmişti. Everard İrlanda'yı düşündü, yüzyıllar boyu süren muhalefet nedeniyle ülkenin kendi enerjisini nasıl tükettiğini ve sürgün olmadan hemen önceki hisleri yeniden aklına geldi –bu hisler ailesinin de ülkede işlenmiş günahlara katkıda bulunmuş olma ihtimaliyle ilgiliydi.[779]

Öncelikle savaşın bir topluma, ülkeye ya da insanlığa neler yaptığından söz eden Everard, açgözlülük uğruna milyonlarca kişinin öldürüldüğünü söylemektedir. Savaş esnasında çoğu kişinin güvenilir ve sadık kalmadığını ifade ederken, başlarına gelen olayda aşırı milliyetçilerin ve Katoliklerin tarih boyunca aynı tepkiyi göstermediklerini belirtmektedir. İnsanlar sahip olduğu politik, dini ve milli kimliğe göre hareket ederken milletlerini, dini mezheplerini ve ülke politikalarını ilgilendiren geniş konuları kimliklerini şekillendiren kısıtlı özelliklere dönüştürmektedir. Dolayısıyla üç yüz yıl önce sömürgecilik politikaları neticesinde İrlanda'ya yerleştirilen birçok İngiliz-İrlandalı aileden ilk başta İngiliz oldukları için nefret edilmiştir. Daha sonra ise iki ülke arasında mezhep çatışmaları en üst noktaya varınca, işin içine dini kimlik nedeniyle ortaya çıkan şiddet, öfke ve nefretin rolü devreye girmiştir. Uzun yıllardır gerginliklerin, çatışmaların ve savaşların devam ettiği iki ülke arasında insanlar kimliklerini de aslında gündeme göre şekillendirmiştir çünkü 'yıllar boyu devam eden sömürgecilik sürecinin etkileri, ülkenin kültürel bilincine yerleşmiş vaziyettedir'[780].

> Lucy anladığını işaret ederek başını salladı. Romanlarda insanlar kaçarlar ve romanlar gerçekliğin bir yansımasıdır, dünyadaki tüm çaresizliklerin, ümitsizliklerin ve mutlulukların yansıması. Hem romanlarda hem de gerçekte aptalca hareketler ve hatalar niçin düzeltilmez? 'Annenin hissettiği suçluluk duygusunun ona ne kadar ağır geldiğini sana anlatamam.'[781]

[779] Trevor, 146.
[780] Andrew Murphy, 126.
[781] Trevor, 174-175.

Lucy babası gibi kişisel algılamak yerine, olaya daha geniş bir çerçeveden bakmayı tercih etmiştir. İnsanların hatalardan ötürü niçin kaçmayı seçtiklerini sorgulayan Lucy, onların konuşarak uzlaşma yolunu, hatalarından ötürü özür dileyerek ortak bir çözüm yolu bulmayı neden tercih etmediklerini anlayamamıştır. Elbette, bunu anlayamamasının nedeni Lucy'nin kimlik oluşum ve gelişim süreçlerinde Everard ile Heloise'in şahit olduklarının hiçbirisini yaşamamasıdır. Lucy dini kimliğini şiddetle ve öfkeyle oluşturmamış, milli kimliğini düşmanlık üzerine kurmamış, toplumsal kimliğini ötekileştirme ve ayrımcılıkla ilişkilendirmemiştir. Dolayısıyla İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerin insanlara neler yaptırabileceğini algılamakta güçlük çekmektedir. Hatalar ve aptalca davranışlar elbette çözülebilir, ancak bunların arkasında yüzyıllara dayanan tarihsel olaylar, ön yargılar, bilinçaltına yerleşmiş sınıflandırmalar oldukça uzlaşma yolu bulmak her zaman zor olmuştur. İngiltere'nin İrlanda'da tarih boyu süren varlığı, İrlanda kimliğini ve kültürünü bozmak ve yok etmek için yüzyıllar boyunca öylesine aşikâr bir çalışma yürütmüştür ki, neticeleri masum bireylerin kimlik oluşum süreçlerini zehirlemek şeklinde ortaya çıkmıştır.[782] Bunların gerçekleşmemesi için belki de İrlanda'nın bağımsızlığını çok önceleri kazanması veya İngiltere'nin sömürgecilik politikalarını İrlanda üzerinde uygulamaması gerekmektedir –bunların her ikisinin de imkânsız olduğunu Lucy de Everard da gayet iyi bilmektedir.

Sonuç olarak, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginlikleri ve Kuzey İrlanda Sorunu döneminde yaşanan şiddet olaylarını İngiliz-İrlandalı karakterlerin İrlandalı ve İngiliz kişilerle aralarında yaşanan olaylar aracılığıyla aktaran yazar, bu süreçte İngiliz-İrlandalı kimlik çatışmasının ne şekilde ön plana çıktığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Kendisi de bu kimliği taşıdığı için, zaman zaman otobiyografik unsurlara da yer vermiştir.

[782] Stephen Howe, *Ireland and Empire: Colonial Legacies in Irish History and Culture*, Oxford, 2000, 14.

4.5. TARİHİN İNGİLİZ-İRLANDALI PROTESTAN KİMLİĞİ ÜZERİNDEKİ YIKICI ETKİLERİ

Fools of Fortune adlı eserinde Quinton ailesinin bölgeye yerleştiği dönemden anlatı zamanına kadar İrlanda ile İngiltere arasında yaşanan tarihsel gerginliklere detaylarıyla yer veren yazar, bu süreçte İngiliz-İrlandalı Protestan Quinton ailesinin geçmişin gölgesinde nasıl yaşadığını aktarmış, tarihin peşlerini bırakmadığı durumlarda kimliklerinin ne derece aşındığını ve yıprandığını yansıtmıştır.

Kasabanın orduya mal üretim desteği sağlaması, bölgede İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliğe yönelik düşüncelerin şekillenmesine yardımcı olan bir yapının yer aldığını göstermektedir. 'Yakınlarda, aileden ismini alan, geleneksel olarak asker kurdelelerinin ve tozluklarının üretildiği Woodcombe adında küçük bir kasaba yer almaktadır.'[783] 'Ordunun mevcudiyeti İrlandalılara çatışma, savaş ve mücadele olgularının etkin rolünü her daim hissettirmekte'[784], askeri malların üretimi, insanların kültürel ve zihinsel kimlik gelişimi üzerinde etkin unsurların şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Asker ya da ordunun veya orduya ait unsurların varlığı bir bölgeyi ve o bölgede yaşayan insanları sürekli olarak teyakkuzda tutmakta, politik kimlik oluşumlarını yakından etkilemektedir.

1815 yılında İngiltere ile Fransa arasında gerçekleşmiş ve Napolyon'un mutlak mağlubiyeti ile sonuçlanmış olan Waterloo Muharebesine İngilizlere destek amacıyla İrlanda'dan hatırı sayılır sayıda kişi katılmıştır. 'Fransız İhtilali ile aynı tarihte doğan büyükbabam, Quinton soyundakilerin en sıra dışı karaktere sahip olanıydı; Waterloo zaferini kutlamak için caddenin her iki tarafında kayın ağacı dikmişti.'[785] Burada tarihsel anlamda Büyük Britanya için ortak bir dava uğruna yan yana çarpışan İrlandalılara gönderme yapılarak, ister İrlandalı, ister İngiliz-İrlandalı olsun, İrlanda'da İngiltere ile ortak paydaya sahip birçok kişinin bulunduğu vurgusu yapılmakta ve İngiliz-İrlandalılara karşı ılımlı bir bakış açısının geliştirilmesi gerektiği ima edilmektedir.

---

[783] Trevor, *Fools of Fortune*, 9.
[784] Norman A. Jeffares, "Place, Space and Personality and the Irish Writer", 11-40, *Place, Personality and the Irish Writer*, Ed. Andrew Carpenter, Harper and Row, New York, 1977, 17.
[785] Trevor, 11.

İngiltere'nin İrlanda üzerinde yalnızca kültürel, politik, toplumsal etkileri yoktur; İrlanda'nın maddi zorluklar yaşamasına neden olan ekonomik yaptırımları da halkın kimlik özelliklerini olumsuz etkilemiştir.[786] 1845−1852 yılları arasında İrlanda'da neredeyse bir milyon kişinin ölümüne ve bir o kadar insanın göç etmesine neden olan kıtlık, tarihsel sürece bakıldığında İngiltere'nin İrlanda üzerindeki ekonomik yaptırımları ve sömürgecilik politikaları neticesinde ortaya çıkmıştır. '1846 yılındaki kıtlık zamanında, Anna Quinton civar bölgelerde seyahat etti, açlık ve ölüme karşı koymak için elinden geleni yaptı…Kıtlık nedeniyle öldüğünde…'[787] Bu durum, dolayısıyla İrlanda ile İngiltere arasındaki ilişkilerin yeniden gerilmesine neden olmuştur. Anna Quinton'ın kıtlık döneminde yaşamını kaybetmesi sonucu, geçmişte İngiltere ile iyi ilişkiler kuran İrlandalıların politik düşüncelerinde değişiklikler yaşanmıştır. Bu da toplumdaki birleşme yanlısı olmayan nüfusun politik ve kültürel kimlik süreçlerini derinden etkilemiştir. İngiltere'ye karşı düşmanca tavır takınmaya başlayan gruplar, sonraki dönemlerde İrlanda bağımsızlık hareketinin öncüleri olacaktır.

Katolik ve Protestanlar arasındaki mezhep çatışması, İngiltere-İrlanda arasında tarih boyunca yaşanan politik-dini gerginlik üzerinden kimlik kavramına da yansımıştır.[788] Dini kimlik oluşumu içerisinde önemli bir yere sahip olan dinsel şiddet, özellikle İngiltere ile İrlanda arasında son birkaç yüzyıl içerisinde sıklıkla görülmüştür. "'Biraz da tarih konuşacak mıyız?' diye soran Peder Kilgariff'in kahramanı, şiddete başvurmayan ve hem İrlandalılara hem de İngilizlere Katolikliği getiren Daniel O'Connell idi."[789] Daniel O'Connell adlı kişiden söz eden Willie, onun şiddete başvurmadan dini unsurları halka kazandırmasını olumlu sözlerle ifade etmektedir. Kişilerin milli, toplumsal ve kültürel kimlikleri üzerinde etkin bir role sahip olan din unsuru –İngiltere ile İrlanda arasındaki gerilimin de başrol oyuncusudur– kişileri birbirinden ayırmaktan, onları ötekileştirmekten, yabancılaştırmaktan, azınlık psikolojisine sokmaktan çok birleştirici işlevi ile ön planda olmalıdır. Bu imaya, Willie'nin kurduğu bu cümlede rastlamak mümkündür. Din ve mezhep kökenli süreçlerden geçerken bazı sorunlarla karşılaşan toplumlar, kimlik oluşum/gelişim süreçlerine yansıyan olumsuz sonuçlar nedeniyle birbirlerinden uzaklaşmış, hatta bazı

[786] Norman Vance, *Irish Literature: A Social History, Tradition, Identity and Difference*, Four Courts Press, London, 1999, 98.
[787] Trevor, 11.
[788] R. Scott Appleby, *Ambivalence of the Sacred*, New York, Rowman & Littlefield Publishers, 2000, 21.
[789] Trevor, 11.

dönem ve bölgelerde nefrete varan derecede davranışlarda bulunmuşlardır.[790] Buna rağmen Daniel O'Connell'ın sözü edilen rolü daha çok birleştirici ve yakınlaştırıcı bir yapıya sahiptir.

İrlanda'nın ve İrlanda halkının gözünde uzun yıllar boyunca düşman olarak kalan İngiltere, iki ülkenin tarihsel süreci göz önüne alındığında, toplumun kimlik oluşumunda önemli bir yere sahiptir. 'İngiltere her zaman düşmandı: Büyük muharebelerde, her yer kan gölüne dönerdi.'[791] Tarihsel gerginlikler ve dökülen kan nedeniyle, yetişen nesil İngiltere hakkında kültürel, tarihsel, politik ve dinsel anlamda bazı düşüncelere sahip olduğundan, kimlik oluşum süreçlerinde bu düşünceler İngiltere hakkında ortaya net bir görüntü çıkmasına yardımcı olmaktadır. Bu durum, bölge toplumunun savaş ve şiddet gibi unsurlara karşı bakış açısını da değiştirmekte, İngiliz olan herhangi bir şeye karşı belirli bir tavır takınmasını sağlamaktadır. Katolik kökenli çoğu İrlandalı milli, dini ve toplumsal kimlik gelişimi esnasında İngiltere karşıtı bir düşünce yapısı beslemiştir. Dolayısıyla tarihin insanların algılama biçimlerinde, yaşam tarzlarında, bakış açılarında ve kimliklerini oluşturan unsurlar üzerinde ne kadar önemli bir pay sahibi olduğu açıkça görülmektedir.

İrlanda ile İngiltere arasındaki bağımsızlık mücadelesi, İrlanda'nın devrim hareketleri ve iki ülke arasındaki savaş, Willie'nin annesini heyecanlandırmıştır. "'E, Josephine burada olacak.' Ayağa kalkarken bana baktı ve kendisini canlandıran savaş ve devrim konuşmalarının yarattığı havayı yumuşatarak gülümsedi."[792] Bu ifadelerde, açık bir şekilde bağımsızlık yanlısı bir düşünce görülmektedir. Asıl tepki gösterilen husus, İngiltere'nin zalim ve istilacı yönetim şeklidir. Uzun yıllar sürmüş istila ve baskıcı yönetim, insanların özgürlüklerini engellediği için, hem İrlandalılar hem de İrlanda'da yaşamış İngiliz-İrlandalı Protestan toplumun kimlik oluşumu ve gelişimi açısından, tarihsel, kültürel, politik ve dinsel anlamda önemli izler bırakmıştır. İrlandalılar ile İngiliz-İrlandalı Protestanlar arasındaki ilişkiler dönem dönem fazlasıyla iyi olmuş, bu da özellikle politik ve milli kimliğin gelişimi açısından önemli hale gelmiştir; burada tarihin ve İrlanda Sorunu'nun az da olsa olumlu izlerini görmek mümkündür.[793] Ayrıca İngiliz-İrlandalıların İrlanda'nın özgürlükçü gayretini takdir etmesi, İngilizlerin

[790] R. Scott Appleby, 37.
[791] Trevor, 12.
[792] Trevor, 21.
[793] Vera Kreilkamp, 37.

sömürgeci tutumuna eleştirel yaklaşması, onların politik kimlikleri üzerindeki etkilerin göstergeleridir.

> 'Collins'in evimizi ilk ziyaretinden sonra, nazikçe sorduğu soruyu duydum.
> 'Siz İngiliz'siniz değil mi Bayan Quinton?'
> 'Evet öyleyim.'
> İrlanda'da adaletsiz bir durum söz konusuydu diye devam etti annem: 'Bunu ortadan kaldırmak için İrlandalı olmanız gerekmez.'[794]

Adaletsiz bir yönetim karşısında, tarafsız bir bakış açısının geliştirilmesi gerektiğini belirten Bayan Quinton, insanların nesnel bir yaklaşıma sahip olmasının gerekliliğini ima etmektedir. İster İngiliz, ister İrlandalı, isterse İngiliz-İrlandalı olsun, ortada bir mezalim, sömürü ya da kötüye kullanma varsa, bunun karşısındaki duruş ortak olmalıdır. Kültürel, dinsel, politik, toplumsal ve tarihsel gerginliklere ve geçmişe bakılmaksızın hareket edilmelidir. İnsanların kimlik oluşum süreçlerinde ne olursa olsun, güçlü her zaman haklı olmamalıdır.

> Peder Kilgariff, tarih derslerimizde *Battle of the Yellow Ford*'a gönderme yaparak, savaşın aptallığı teması üzerine vurgu yapmaya devam etmekteydi. 'Şu kel İngiltere Kraliçesi' diye hafifçe mırıldandı ve 'mağlubiyete, hayati önem taşıyan bir başka savaşa yol açtığı için Robert Devereux'yu idam ettirterek cevap verdi. Onu astırmaya karar verdiğinde, İrlanda'nın kaderi yine pamuk ipliğine bağlı bir hale gelmişti' diye ekledi.[795]

Din adamı olarak Peder Kilgariff'in savaş karşıtı görüşü, İngiltere-İrlanda gerginliğinin ortadan kaldırılması açısından önemlidir. On dokuzuncu ve yirminci yüzyıllarda, özellikle mezhep çatışmaları şeklinde patlak veren gerginlik, Katolik ve Protestan kökenli insanların kutuplaşmasına neden olmuştur. Yazarın eser içerisinde, bir din adamı olan Kilgariff'i böylesi görüş benimseyen bir karakter olarak resmetmesi, hem İrlandalı Katolikler, hem İngiliz Protestanlar hem de İngiliz-İrlandalı Protestan

[794] Trevor, 28-29.
[795] Trevor, 29.

vatandaşların kimlik oluşum ve gelişimleri açısından önemlidir. Ülkelerin kaderleri, en ufak bir anlaşmazlık ya da çatışmada yok olacak derecede pamuk ipliğine bağlı olmamalıdır. Kilgariff, devrimci lider –Quintonların İngiliz kökenini ortaya çıkarmaya çalışıp, topluma karşı onları hedef göstermeyi amaçlayan– Michael Collins'in Quintonlara yapmış olduğu ziyaretlerle ilgilenmemiştir.

> Giydikleri üniforma renklerinden dolayı *Black and Tans* olarak bilinen Britanya askeri gücü, giderek yayılan direnişi bastırmak için İrlanda'ya gönderilmişti. Almanya ile yapılan savaşta vahşice mücadele etmiş bu askerler acımasızlıklarıyla nam salmıştı, birçoğunun bu görevi yerine getirebilmek için hapishanelerden serbest bırakıldıkları söyleniyordu. Ülkenin her bir yanına yayılmış olan İrlandalı tetikçiler, bu durumun karşılığında merhametsizce hareket etmeye başlamışlardır. Bu tetikçiler kimseye aman vermemiş, arazinin durumunu daha iyi bildikleri için çarpışmalarda daha başarılı olmuşlardır.[796]

Toplumsal bir olgu ya da düşünce olarak milli kimliğin incelenme sürecinde milletlerin ve milliyetçiliğin ortaya çıkmasında önemli rol oynayan dinamikler her zaman dikkate alınmalıdır.[797] İngiltere'nin sömürgecilik politikalarına karşı hareket eden İrlandalı sayısının giderek artması, milli kimliğin Britanya İmparatorluğuna karşı bir oluşum sergilediğini göstermektedir. Zalim bir yönetim altında uzun yıllar yaşayan İrlanda halkı, her geçen gün milli kimliklerine ait unsurlara Britanya karşıtı bir görüş eklemiştir. Haklı bir özgürlük düşüncesini benimseyen halkın çıkış noktası milli kimliğin ortaya çıkışında önemli bir yere sahip Fransız İhtilali'nin felsefi temelidir. Yönetime karşı eşitlik ve özgürlük mücadelesi vermeye çalışan halk, milli kimlik oluşumunda karşısına bir *öteki* yerleştirerek hareket etmektedir. Bu da İrlanda halkının vatanseverlik ve milliyetçilik gibi unsurlara daha sıkı bağlanmasını sağlamıştır. Dolayısıyla bireylerin kimlik bilinçleri daha çok milliyetçi bir bakış açısı ile şekillenmiştir.

---

[796] Trevor, 32-33.
[797] Anthony Smith, 1999, 44.

İngiltere'nin İrlanda'daki bu hareketlenme karşısında vermiş olduğu tepki, vahşice hareket eden mahkûmların bölgeye sevk edilmesi şeklinde olunca, ortaya kanlı bir mücadele çıkmaktadır: Bir tarafta özgürlüğünün peşinde kendisini savunmaya çalışan bir toplum, öteki tarafta ise sömürgecilik politikalarının yol açtığı hegemonya ve zulüm yanlısı yönetim alışkanlığı nedeniyle devrimcilerin öldürülmesi emrini vermiş zihniyet. İrlanda halkının deneyimlemiş olduğu bağımsızlık mücadelesi ve buna paralel gelişim gösteren milli kimlik anlayışı, İngiltere tarafında tamamen farklı bir gidişat göstermiştir. Milliyetçilik anlayışına sahip İrlanda halkının karşısında İmparatorluğun emirlerini yerine getiren ve hiçbir kimlik anlayışına göre hareket etmeyen bir topluluk vardır. Bunu gören İrlandalı askerler, yukarıdaki metne göre, aynı derecede merhametsiz tavırlar sergilemişlerdir. Ancak bunu vatanseverlik ve milli kimlikleri adına yapmışlardır. Buradaki sorun, vatanseverlik ve milli kimlik bilincine sahip İrlandalı halkın şiddet yanlısı eylemlere meyil göstermesidir. Milletler ya da devletler, vatandaşlarına ya da toplumun bireylerine kendi sınırlarını ve tanımlamalarını doğru bir şekilde anlatarak milli kimliğin oluşum sürecini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilirler.[798] Aslında millet ve vatan olgularını kendi kimliklerinde benimsemeye çalışan toplumlar bunu barışçıl yollarla çözmeyi hedeflemelidir. Kişinin bilincine şiddet unsurunun yerleşmesi, her kimlik türüne bu olgunun sıçraması anlamına gelir. Fakat Britanya İmparatorluğunun tavrı karşısında İrlanda'nın barışçıl bir çözüm bulmaya çalışarak hareket etmesi pek mümkün gözükmemektedir.

Willie'nin zihninden bir türlü silinmeyen saldırı anı, her seferinde farklı detayların resmedilmesiyle okurun karşısına çıkmaktadır. 'Saldırının olduğu anı çoğu kez hayalimde canlandırdım, Fitzeustace teyzenin ağlayışını ve annemin yeşil kabanı içindeki halini.'[799] Saldırıya uğrayan bölgedeki çoğu kişinin çaresizlik içerisinde ölümü bekleyişi, zihinlerden asla çıkmayacak bir sahne niteliğindedir. Tek bir politik tercihin veya taraf seçmenin nasıl böylesine şiddet ve vahşet dolu sonuçlar doğurduğu, özellikle İngiliz-İrlandalı Protestan karakterler tarafından kolay bir şekilde algılanamamaktadır. İngiltere'de veya İrlanda'da yaşayıp tek bir tercih yapması neredeyse imkânsız olan grup İngiliz-İrlandalı Protestanlardır, çünkü onlar geçmişlerinde bağ kurdukları iki

[798] Colin Kidd, 17.
[799] Trevor, 52.

temel ülke bulundurmaktadırlar.[800] Her iki taraf –İrlanda ve İngiltere– ile bağı olması nedeniyle, bu karakterlerin şiddet, vahşet, cinayet ve azınlıkta bırakılma gibi olgulara maruz kalması, onların sosyal, milli ve dini kimlik oluşum/gelişim süreçlerini alt üst etmiştir. Böylesi olumsuz etkiler bırakabilecek olaylarla karşılaşan bireylerin, bazı ön yargılara sahip olması kaçınılmaz bir gerçektir. Geçmişin bu karakterlerin peşini bırakmaması, bir şekilde sürekli karşılarına çıkması, bazı önemli unsurların unutulmasını da engellemektedir: 'Bay Derenzy, Quinton ailesinin avukatları olan Lanigan ve O'Brien adına buradaydı ve aile hakkında düzenli olarak rapor hazırlanması yasal bir gereklilikti.'[801] Bu durum, Bayan Quinton'ı yakından etkilemekte, Willie'yi ise, dolaylı olarak, tercih yapması veya taraf seçmesi gerektiği durumlarda rahatsız etmektedir. Bireylerin dinsel, politik ve milli görüşlerini belirleme esnasında bu tarz olaylara şahit olması, kimliğin şekillenmesinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Willie üzerinde olumsuz etkilere sahip unsurların arasına bir de intikam söylentileri girmiştir. *Black and Tans* birliği tarafından yapılan saldırının ardından, karşı saldırı amacıyla intikam hareketi dedikoduları Quintonların evinde konuşulmaya başlanmıştır: 'Bay Derenzy intikam planlarıyla ilgili öyküler duyduğunu söyledi. Dediğine göre, Çavuş Rudkin paçayı kurtarmamış olsaydı, ciddi bir durumla karşı karşıya kalacaktı.'[802]

William Trevor'ın İngiliz-İrlandalı Protestan karakterleri vahşet, şiddet, ayrımcılık ve ötekileştirilme gibi süreçlere maruz kaldıklarında, zaman zaman fiziksel tepkiler verirken bazı durumlarda olayları dikkate almayıp üzerinde fazla durmamayı tercih etmişlerdir.[803] Willie'nin yaşadığı bölgede gerçekleşen saldırı olayını görmezden gelmeye çalışması yalnızca bireysel bir çaba değil, aynı zamanda birçok insanı etkileyen saldırı nedeninin unutulmasına yöneliktir. 'Bay Derenzy değirmende çok az şeyin değiştiğine inandırmıştı bizi. Bir gün oraya geri dönecektim. Kilneagh'nın bir gün yine eskisi gibi olabilmesi imkânsız değildi.'[804] İrlanda tarafında yer alan Quinton ailesi ve Kilneagh sakinleri, İngiliz birliklerin saldırısıyla sarsılmışlar ve bir bakıma İrlanda'ya destek vermenin neticesini yaşamışlardır. Willie'ye göre bu olay, uzun yıllar boyunca unutulmayacak ve kasaba üzerinde etkilerini çoğu zaman hissettirecek bir durumdur –

---

[800] William Barron, *History of the Political Connection Between England and Ireland*, Cadell Pub., London, 1990, 187.
[801] Trevor, 55.
[802] Trevor, 56.
[803] Suzanne Morrow Paulson, 23.
[804] Trevor, 76.

tıpkı İngiltere'nin İrlanda üzerindeki uzun yıllar sürdürdüğü despot, sömürgeci, İngiliz-İrlandalıları *ötekileştiren*, toplumdan dışlayan ve marjinalleştiren yönetim şekli gibi.

Willie'nin annesi hakkındaki görüşleri, onun geçmişe takılı kalmadan yaşayabilmesinden ümidini kestiğini göstermektedir. 'Okuldan sonra, teyzelerim ve Peder Kilgariff ile bağda yaşayabileceğimi düşünüyordum, fakat annem bunu asla yapamazdı. Annem hiçbir zaman iyileşemeyecekti ve bence Josephine onu hiç bırakmayacaktı.'[805] Trajedi ve vahşet dolu saldırı anını bir türlü unutamayan anne, yaşamının geri kalanını bu olaya göre şekillendirmiştir. Bu da annenin benlik, kimlik, bakış açısı ve bilinçaltı gibi unsurlarının kontrolünü kaybettiğini, İngiltere'nin İngiliz-İrlandalı Protestanlara karşı gerçekleştirmiş olduğu saldırının kimliğini şekillendirmesine izin verdiğini göstermektedir. Ülkelerin vermiş olduğu kararların etkileri, bireylerin kimliklerini, yaşamlarını, bilinçaltlarını, psikolojilerini, ruh hallerini ve kişiliklerini derinden yaralayabilmektedir.

> 'O adamın adı neydi? Rudkin miydi?'
>
> Bir ses çıkardı, kahkaha ya da sızlanma gibi bir şey. Gözleri odaklanamıyor gibiydi ve konuştuğunda direkt olarak bana hitap etmiyordu. Doyle'a kimse güvenmiyordu, dedi.[806]

Bireylerin geçmişteki politik ve dini gerginliklerin neden olduğu olumsuzluklar ve kayıplardan ötürü yaşadıkları travmatik süreçler kimlik özelliklerinden kırılmalara yol açmaktadır.[807] Kendi kendine konuşmaya başlayan ve kendisini iyice kaybetmiş olan Bayan Quinton, ilk başlarda İrlanda yanlısı görüşlere sahipken, sonraları akıl sağlığını koruyamaması nedeniyle bazı düşünceleri değişmeye başlamıştır. Romanın başlarında asılarak öldürülen Doyle ile ilgili düşüncelerinden ve bu ölüm karşısındaki üzüntüsünden söz eden Bayan Quinton, artık aynı fikirde değildir. Eşini kaybettikten sonra alkol bağımlısı bir kişiye dönüşmüş, bilincini, kimliğini, aklını ve sağlını yitirmiştir. Kendisi için oldukça önemli birisini kaybetmiş olması, insanları ve onların kimlik oluşumlarını yakından etkilemektedir. Willie'nin İngiliz kuzenine âşık olması

[805] Trevor, 93.
[806] Trevor, 101.
[807] Rüdiger Imhof, 159.

nedeniyle İngiltere hakkındaki düşüncelerinde değişiklik yaşanması ve Bayan Quinton'ın eşini kaybetmesi nedeniyle İrlanda hakkındaki düşüncelerinde görülen değişiklikler arasında paralellik vardır. Bireysel ilişkiler ya da olayların bireyler üzerindeki etkileri bazen, kişilerin millet, dil, din, kültür, yaşam tarzı ve politika anlayışlarını değiştirebilir. Dolayısıyla kimlik oluşumunda bireysel ilişkilerin, bazı durumlarda, az önce bahsi geçen unsurlara göre daha etkin bir role sahip olduğu söylenebilir. Bayan Quinton, eşini kaybettikten sonra bu yükün altından kalkamamış, etrafındakilerle iletişimini kaybetmiş ve aklını yitirmiştir: 'Böyle içmek zorunda mısın? Tanrı aşkına, neden unutamıyorsun? Niçin unutmayı denemiyorsun bile?'[808] Geçmişte yaşanan korkunç olay, Bayan Quinton'ın üzerine kâbus gibi çökmüştür. O artık ne İngiltere ne de İrlanda hakkındaki görüşlerini ifade edebilecek durumda değildir. Kim haklı kim haksız umursamamaktadır. Eşini kaybetmiş olması, zihninden her şeyin silinip atılmasına neden olmuştur. Artık, kimliği üzerindeki en baskın unsur nefrettir.

Büyük Ev geleneğini sürdüren ve İngiliz-İrlandalı Protestan karakterlerin merkezde olduğu çağdaş İrlanda edebiyatına ait eserlerde, İngiliz karakterlerin geçmişteki gerginliklerin olumsuz sonuçlarını üstendikleri sıkça görülen bir durumdur.[809] Marianne'ın milli kimliği ile ilgili sözleri oldukça çarpıcıdır. Bir İngiliz olarak, olaylara bu şekilde bakabilmesi, İngilizlerin İngiliz-İrlandalılar üzerindeki şiddet ve vahşet dolu saldırısı ve bu saldırının korkunç sonuçları her iki tarafın kimlik gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. 'İngiliz olduğum için benden nefret ettin. Bu düşünce bir çekiç darbesi gibi defalarca üzerime indi ve zihnimi hiçbir zaman terk etmedi. İngilizler evini yakıp yıktı ve aileni yok etti ve annenin kendi kendisini öldürmesi de bunun bir sonucuydu.'[810] Yazar burada, İngiliz bir karaktere bu ifadeleri kullandırtarak, pişmanlık ve vicdan azabı duygularını onun üzerine yüklemektedir. Suçlu olan taraf, Marianne'ın gözünde İngilizlerdir. Gerçekleştirilmiş olan saldırı, çok ciddi sonuçlar doğurmuş ve insanların kimlikleri üzerinde silinmeyecek olumsuz etkiler bırakmıştır. Willie'nin annesinin ölümü karşısındaki sessizliği ve içine kapanıklığı olaylara karşı ılımlı bakış açısının değişmesine neden olacaktır.

---

[808] Trevor, 102.
[809] Linden Peach, *The Contemporary Irish Novel: Critical Readings*, Palgrave Macmillan, New York, 2004, 21.
[810] Trevor, 110.

> ‘Dorset şirin bir yerdir. Cenaze demiştin. Yakının değildir umarım?’
>
> ‘Teyzem. İrlanda’da.’
>
> ‘Hımm, demek İrlanda…’
>
> ‘İrlanda sorunlu bir ülkedir. Kendini güvende hissediyor musun Marianne?’[811]

Aidiyet yoksunluğu, dışlanma, ötekileştirilme ve marjinalleştirilme gibi konuların sıkça telaffuz edilmeye başladığı dönemlerde İrlanda’nın sık sık gündeme gelmesi ön yargıların hangi noktaya ulaştığını göstermektedir.[812] Marianne ile İsviçre’de yanlarında kalacağı aileden Profesör Gibb-Bachelor arasındaki konuşmada, Avrupa’nın çeşitli bölgelerinde İrlanda hakkında nasıl bir izlenim edinildiği açıkça belirtilmektedir. Profesörün İrlanda’yı duyduğundaki tereddüdü ve sonrasında bu ülkenin sorunlu bir yer olduğunu ifade etmesi, bu izlenimin önemli bir örneğidir. Bir profesörün İrlanda için *sorunlu bir ülke* ifadesinde İngiliz Marianne ülkenin endişe verici bir yer olduğuna yönelik bir imanın varlığını sezmektedir. Sürekli olarak sorunların, çatışmaların, şiddetin gündeme geldiği İrlanda’nın yalnızca İngilizler, İrlandalılar, İngiliz-İrlandalılar için değil bu olayları duyan farklı milli kimliklere sahip kişilerin kimlik politikaları için de belirleyici özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

Willie’den bir bebek bekleyen Marianne, İsviçre’den döndükten sonra İrlanda’ya gelip ona ulaşmaya çalışır. “Bay Derenzy ‘Fakat Willie burada değil Marianne. O Kilneagh’dan ayrıldı biliyorsun’ dedi. Ben de ‘Hayır, bilmiyordum’ dedim. ‘Olan bunca şeyden sonra herkes buradan ayrılmak isteyebilir Marianne’ diye ekledi Bay Derenzy.”[813] İngiliz *Black and Tans* birliğinin gerçekleştirmiş olduğu saldırının insanlar üzerindeki etkileri, Bay Derenzy ile Marianne arasındaki konuşmada açıkça görülmektedir. İnsanların ölümüne neden olan bu saldırı, romanın başlarında barış ve huzurun yeri olan Kilneagh’yı artık insanların duramayacakları bir bölgeye dönüştürmüştür. Orada yaşayan kişilerin zihinlerinde, Kilneagh hakkında farklı bir resim vardır. Bu resim, onların toplumsal ve milli kimlik gelişimleri üzerinde bazı etkilere sahiptir. Kilneagh dendiğinde, akıllara barış, huzur, dinginlik yerine şiddet ve vahşet gelmektedir.

---

[811] Trevor, 114.
[812] Tom Mahon, James J. Gillogly, *Decoding the IRA*, Mercier Press, Dublin, 2008, 189.
[813] Trevor, 126.

Geçmişte yaşanan dini ve politik gerginliklerden kaynaklanan ötekileştirilme ve azınlık psikolojisine sokulma nedeniyle kimlik özelliklerinde ve yaşamında radikal değişiklik kararı alanlara İrlanda'da rastlamak mümkündür.[814] Willie kendisine yeni bir sayfa açmak için, geçmişindeki her şeyi bir kenara bırakıp başka bir yerde –muhtemelen İngiltere'de– yaşamını yeniden düzene sokmak durumundadır. Ancak geçmişin yıkıcı etkileri ve geçmişindeki bu olumsuzlukların ortaya çıkmasındaki temel faktör olan İngiltere'yi yeni bir sayfa için tercih etmesi, yaşamı boyunca karşısına aynı şeyleri çıkaracaktır. 'Tabi ki, bu çocuk yaşama yeniden başlamalı. Bu ülke, devrimi uğruna paramparça oldu. Burayı artık silahlı haydutlar yönetiyor.'[815] Peşini bırakmayan olumsuzlukların ve kötü olayların merkezinde hep İngiltere vardır. Bu durum, Willie'nin İngiltere'ye karşı olumsuz bir bakışa sahip olmasına neden olacaktır. Kökeninde hem İrlanda'yı hem de İngiltere'yi barındıran Willie, İngiliz-İrlandalı Protestan kimliği nedeniyle, yaşadığı yer Kilneagh'da şiddet, vahşet, olumsuzluklar ve ölümlerle karşılaşmış, bunların nedeni olarak İngiltere'yi görmüştür.

> 'Belki de olay böyle olmuştu, diye düşünüyorum' dedi Imelda. Philomena tekrar istavroz çıkardı. Yangın çok berbattı, dedi. Cork'un her bölgesinden, dahası tüm İrlanda'dan, insanlar Kilneagh'daki yangını öğrenmişti. Kız kardeşi Rathcormack ile kalırken, kendisi de olayı ertesi gün duymuştu. 'Kabadayılar kadar kuvvetli olmasa da, yarısı *Tans* birliğindendi. Bu alçaklara daha önce hiç kimsenin bıçak çekmemiş olması çok garip bir şey değil mi? *Bıçak* mı? *Black and Tans* birliğindeki adam bıçakla mı öldürüldü?' Philomena kesin bir cevap vermedi, lahana yapraklarını duruluyordu. Imelda'nın aklına yine fotoğraftaki surat gelmişti. Bulaşık damlalığındaki bıçak gibi bir şey mi diye merak etti, hani şu Philomena'nın çok keskin olduğu için en sevdiği, rengi solmuş sapı olan, onun demesiyle 'küçük kahverengi bıçak'. Fakat bu uygun aletmiş gibi görünmüyordu, çünkü bıçağın ucu yuvarlaktı, birisine saplamayı planladığınızdaki gibi sivri uçlu değildi. Kalbe girebilir, diye düşündü, tıpkı kurşunla kalbe nişan

[814] Homi Bhabha, *Our Neighbours and Ourselves: Contemporary Reflections on Survival*, Walter De Gruyter Co., New York, 2011, 10.
[815] Trevor, 142.

> aldığınızdaki gibi. Fakat Kilneagh'ya ziyaretlerde bulunan devrimci lider kafatasından vurulmuştu. Annesinin böyle dediğini hatırlıyordu.[816]

Yangının tüm İrlanda'da duyulmuş olması, İrlanda'da yaşayan herkesin İngilizlerin yaptıklarını öğrenmesi anlamına gelmektedir. Yalnızca Katolik kökenli İrlandalılar değil, Protestan kökenli, İngiltere ile ilişkilerini sürdürmeye çalışan İngiliz-İrlandalılar da bu vahşetten haberdar olmuşlardır. Philomena'nın daha önce hiç kimsenin *Black and Tans* birliğine karşı gelemediğini ifade ederken kullanmış olduğu *bıçak* sözcüğü, Imelda'nın daha önce gördüğü resimlerin ve annesinden dinlemiş olduğu bazı öykülerin gözünün önünde canlanmasına neden olmuştur. Bıçağın insanları nasıl öldürebileceğini hayal etmeye başlayan Imelda, sivri uçlu bir bıçağın kalbe saplanırken kurşun etkisi yapabileceğini düşünmüş, o anı da İngilizlerin öldürmüş olduğu devrimci lideri gözünün önüne getirerek anımsamıştır. Daha sonra, kafatasından vurularak öldürülen devrimci liderin görüntüsünü aklına getiren Imelda, zihninde vahşet dolu olayların yer aldığı bir karakter haline dönüşmüştür. Politik ve milli kimliğini bu olayların gerçekleşme sahneleriyle geliştirerek, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliği kafasında şekillendirmeye çalışmaktadır. Böylelikle görünüş ile gerçek arasındaki farkı idrak etmeye başlamıştır.

> Vaiz 'Çocuğun Clapham'da doğması için bazı sağlam düzenlemeler yaptık' dedi. Ve Imelda'nın annesi savaşta yaşamını kaybeden İrlandalılardan ve İrlanda'daki savaşlardan ve seneler önce gerçekleşen Paskalya Ayaklanmasından bahsederek karşılık verdi… Vaizin karısı 'Burada kimse yaşayamaz!' diye haykırdı Imelda'nın zihninde. 'Burası berbat bir yer.'[817]

İngiltere ile İrlanda arasındaki tarihsel gerginliklerin, savaşların, ölen insanların izlerini sürekli olarak karşısında bulan Imelda, milli kimlik gelişimi ile ilgili önemli deneyimler yaşamaktadır. İngiltere'nin İrlanda üzerindeki hâkimiyetine son vermek için 1916 yılında gerçekleştirilen –Ayaklanmacıların İrlanda Cumhuriyeti'ni ilan ettiği fakat

[816] Trevor, 161.
[817] Trevor, s 164.

bir hafta kadar süren çatışmalar sonucunda İngiliz yönetiminin isyanı bastırıp 15 lideri idam etmesiyle sonuçlanan[818]– Paskalya Ayaklanması, politik, toplumsal, milli ve dini kimliğe ait önemli unsurların belirgin bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamaktadır. İsyan, İrlandalılar tarafından pek desteklenmese de idamlar İngiliz yetkililere karşı tepkiye sebep olmuş, ölüm cezasıyla verilen karşılık özellikle dini kimlik ve milliyetçilik anlayışına nefret ve düşmanlığı empoze etmiştir.[819] Imelda'nın zihninde bir taraftan İngilizlerin İrlandalılar üzerindeki yaptırımları ve tutumları ortaya çıkarken, diğer taraftan, İrlanda'nın yaşanması çok kolay olmayan bir yer olduğu düşüncesi kendisini göstermektedir. Her iki ülkeyle bağları olan Imelda'nın toplumsal kimlik anlamında İrlanda'ya ait olumsuz örnekleri zihninde tutması, milli, dini ve politik kimlik anlamında ise İrlanda yanlısı bir düşünce benimsemesi, İngiliz-İrlandalı bir bireyin yaşadığı arada kalmışlık ve her iki ülkede belli başlı noktalarda *öteki* konumuna düşme olgularını ön plana çıkarmaktadır. İrlanda, köklerine bağlı, geçmişini hiçbir zaman unutmayan, kültürünü her daim korumaya çalışan bir ülkedir. Ancak geçmişte yaşanan gerginlikler, nesiller sonra dünyaya gelen kişilerin peşini bırakmamaktadır. Tarihte yaşanan olumsuz deneyimlerin İrlanda'da sıklıkla gündeme gelmesi, buradaki yaşamı, özellikle İngiliz-İrlandalı kökene sahip kişiler için, bir hayli zorlaştırmaktadır. Imelda'nın içerisinde bulunduğu durum tam da budur.

> Oturma odasında bir sessizlik oldu. Daha sonra Imelda'nın annesi dedi ki: 'Yıkım her zaman kendini hissettiren gölgeler meydana getirir: Bunu anlıyorsun değil mi, Peder Kilgariff? Kilneagh'nın her yerini sarmış yıkımın bu gölgelerinden hiçbir zaman kaçamayacağız.'[820]

Marianne'ın Peder Kilgariff'e söyledikleri oldukça çarpıcıdır. Tarihin ve geçmişte yaşananların insanların peşini hiçbir zaman bırakmadığı düşüncesi, bireylerin kimlik gelişim süreçleri açısından oldukça önemlidir. Kimlik oluşumu döneminde deneyimlenen unsurlar insan yaşamından kolay kolay çıkarılamaz. Dolayısıyla İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalı kişilerin özellikle İngilizler tarafından

[818] Michael McNally, *Easter Rising 1916: Birth of the Irish Republic*, Osprey Publishing, Oxford, 2007, 9.
[819] McNally, 16.
[820] Trevor, 165-66.

cezalandırılması, ötekileştirilmesi, toplumun dışına itilmesi, bu bireylerin bilinçaltlarında her zaman yer edecek ve dini, milli, politik ve toplumsal kimliklerinin ayrılmaz birer parçası haline gelecektir. Bu sözleri duyan Imelda, İrlanda'da yaşanmış olaylara karşı tutumunu ve duruşunu oluşturmaya başlamıştır. Eser içerisinde, bu ana kadar İngiliz-İrlandalıların görmüş olduğu muamelelerle ilgili olumlu aktarımlarla pek fazla karşılaşmayan Imelda, kendisine anlatılan öyküler ve şahit olduğu konuşmalar ve olaylar aracılığıyla kimlik oluşumunu şekillendirmektedir. Marianne kızı Imelda'ya anlattığı öyküleri taraflı bakış açısı, dinsel şiddet, politik kimlik özellikleri ve milliyetçilik duyguları ile süsleyerek İngiltere düşmanlığını arka planda tutup İrlanda bağımsızlığını öne çıkarmaktadır.[821]

Marianne etrafındakiler tarafından İngiltere'ye dönmeye ikna edilmeye çalışılırken, Imelda ailenin geçmişiyle ilgili yazıların olduğu günlükleri kurcalamaya devam etmektedir. Annesinin yatak odasındaki çekmecede bulduğu günlükte yazılanları okuyarak parçaları birleştirmeye çalışmaktadır:

> *Peder Kilgariff bana söyleyene kadar Yellow Ford Savaşı'nı hiç duymamıştım. Ve şimdi Peder keşke anlatmasaydım diye düşünüyordu. Savaşın neticesine sinirlenen öfkeli Elizabeth akıllı bir şekilde hareket ederek mağlubiyeti, zekice bir manevrayla zafere döndürmüş, İrlanda topraklarını mümkün olduğunca sömürmeye devam etme yönünde kararlar vermiştir… Kilneagh'yı nasıl yeniden inşa edebiliriz ve yıkımın gölgeleri arasında oynayan çocuklarımızı izleyebiliriz? Savaş alanı hiçbir zaman susmadı ve sakinleşmedi.*[822]

Imelda ailesiyle ilgili geçmişe ait bilgi toplama çabalarını sürdürürken, İrlanda'nın sorunlu tarihini içeren yazıları da okuyarak, şiddet, vahşet, mezalim, İngilizlerin İrlandalılara karşı acımasız uygulamaları ve çatışmalar hakkında bilgi toplamaktadır. Ancak onun yaşındaki birisi için şiddet içeren olaylara bu denli maruz kalmak

---

[821] Liam Harte, Michael Parker, *Contemporary Irish Fiction: Themes, Tropes, Theories*, Palgrave Macmillan, UK, 2000, 213.
[822] Trevor, 169.

psikolojik hasar görmekle neticelenebilir. Imelda'nın çocuk masumiyetiyle ve merakla hareket etmesinin sonuçları oldukça ağır olabilir.

The Silence in The Garden eserinde ise, yazar İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin tarihle mücadelelerini, geçmişin onların peşlerini nasıl bırakmadığını ve İrlanda ile İngiltere arasındaki yaşananların insanların karşılarına nasıl çıktığını; kimlik oluşum/gelişim süreçlerine nasıl zarar verdiğini Carriglas ile ana kara arasındaki öykü aracılığıyla aktarmaktadır.

Eserin ana karakteri Sarah, İngiltere ile İrlanda arasındaki gergin günlerin geçtiği 1900'lü yılların başlarında henüz yetişkin değildir. Eserin başlarında, dönemin İrlanda'sından bahsederken, tarihin İrlanda sokaklarında bırakmış olduğu izlerin insanların fiziksel özelliklerinde, yaşam kalitelerinde ve alışkanlıklarında görülebileceğini ifade etmektedir. "1 Mayıs 1908, Carriglas. Dilenen eşarplı kadınların ve pasaklı kıyafetler içerisindeki çocukların yalın ayak koşturduğu sokaklardaki yıkık dökük evlerin yanından geçtik."[823] Bu cümleler anlatı zamanından çok öncelerine ait, bir günlükten alınmış ifadelerdir. İçerisinde hem nostaljik öğeler hem de geçmişin yıkıcı izleri açıkça görülebilmektedir. Dilenen kadınlar ve yalın ayak ortalıklarda koşuşturan çocuklar, fakirliği son noktasına kadar deneyimleyen bir ülkenin resmidir. Bu fakirlik insanların yaşamları üzerinde son derece önem arz etmekte, yaşam kalitesini belirleyen en önemli unsurlardan birisi olduğu için bölgede yaşayanların kimliklerini şekillendirmektedir. Sarah'nın gördüğü insanların İrlandalı mı yoksa İngiliz-İrlandalı mı oldukları belli değildir. Ancak hem onların içerisinde bulunduğu durum hem de Sarah'nın bunları yıllar boyunca unutmamış olması, o günlerdeki gergin anların, kötü anıların, ülkenin içerisinde bulunduğu sıkıntıların Sarah'nın zihnine nasıl yerleştiğini ve doğrudan ifade etmese de, bu görüntünün sorumlusunu kendi içinde aradığını net bir şekilde göstermektedir. İngiliz-İrlandalı Sarah, İrlanda'da yaşayan ve İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerin neden olduğu sonuçları deneyimleyen bir kimlik oluşumu ve gelişimi yaşamaktadır. Bunun yanı sıra Sarah deneyimlerini 'İrlandalı olmayan' ve 'İngiliz olmayan' bir kişi olarak not defterinde biriktirmektedir çünkü o politik, kültürel ve milli anlamda sınırları belirgin olmayan bir geçmişe aittir.[824]

[823] Trevor, *The Silence in The Garden*, 10.
[824] Mary Fitzgerald Hoyt, 86.

> 2 Mayıs 1908. Kahvaltıya geldiğimde, John James ve Lionel İngiltere'deki okullarına geri dönüş yolculuğuna çoktan başlamışlardı bile. Villana'yla yan yana oturuyorduk. Anaokulundaki bir sınıfta, Villana'ya söylediğim ilk şey, dümdüz caddeleri ve sofistike yolları olan Romalıların İrlanda'ya hiç gelmediğiydi: Ama o beni dinlemedi.[825]

Sarah'nın İrlanda'daki yaşamı İngiltere'deki ile karşılaştırırken Romalıların adaya gelişine değinmesi dikkat çekicidir. Romalılar, Anglo-Saksonlar ve Vikingler adaya istilacı olarak gelmeden önce, bölgede Kelt kökenli kişiler yaşamaktadır. Sarah'nın günlüğüne yazdığından neredeyse on beş yüzyıl önce adaya ilk istilacı olarak gelen Romalılar, imparatorluğun yıkılma dönemine girmesi nedeniyle, bölgede çok uzun süre kalamamıştır. Yine de özellikle yerleşik yaşam, şehir alt yapısı, yollar, caddeler, hamam ve köprü gibi yapıların adada gelişmesine önemli katkılar sağlamışlardır. Bu döneme gönderme yapan Sarah, Romalıların katkılarının ve gelişmesine öncülük ettiği mimari örneklerin dahi şu anda İngilizlerin yaşamış olduğu yerlerde yer aldığını ifade etmektedir. Eski İngiliz Döneminde Roma, Viking ve Anglo-Sakson istilalarından korunma amacıyla geri çekilmeleri nedeniyle İrlanda'da yaşayan insanların söz konusu dönemlerde yaşamlarını coğrafi olarak gelişime çok açık olmayan yerlerde sürdürmeleri, sonraki yüzyıllarda bu insanların yaşam tarzlarını, kültür alışkanlıklarını, dilsel karakteristiklerini ve kişilik özelliklerini belirlemiştir. Toplumsal kimlik üzerinde etkin rol oynayan bu unsurların İrlandalılar ya da İrlanda'da yaşamış İngiliz-İrlandalılar üzerindeki yansımaları çok eskilere dayanmaktadır.

İngiliz-İrlandalı köklü bir ailenin mensubu Bayan Rolleston'ın kocasını ve oğlunu 'aptalca' olarak nitelendirilen savaşlara kurban vermesi, torunlarının yaşamları açısından önemlidir. "Bayan Rolleston aptalca savaşlarda kocasını ve oğlunu kaybetmişti, fakat en azından torunları bu konulardan uzaktı."[826] Torunları büyürken onlara tarih ve geçmişle ilgili öyküler anlatan Bayan Rolleston, kimlik gelişimleri üzerinde önemli rol oynamıştır. Onları şiddet, nefret, kin, savaş, düşmanlık gibi unsurlardan uzak tutmaya çalışarak, torunlarının sağlıklı, sorunsuz kişilikler ve kimlikler geliştirmelerine kısmen katkıda bulunmuştur. Savaş, ölümler, şiddet ve kaos

[825] Trevor, 18.
[826] Trevor, 45.

bazen bu olgularla hiç alakası olmayan insanların kimlik oluşum ve gelişim süreçlerini bu şekilde etkileyebilir. Daha çok İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalıların bu tarz unsurlardan uzak kalmaları, özellikle yirminci yüzyılın başlarında çok zordur çünkü geriye dönüp baktıklarında sağlıklı, huzurlu ve barışçıl bir resim görememektedirler.[827] Çoğu kişinin kendisini bu olayların içerisinde bulma nedeni onların politik ve milli kimliğidir.

> 'Söylememiz gereken şey cehalet, Tom. İnsanın doğduğundaki hali.' Tom, Holly Mullihan'a daha önce açıklamak zorunda kaldığı şeyi açıkladı: Yani babası öldürüldüğü için annesi ile babasının evlenemediğini. Aynı hafta evleneceklerdi, dedi Tom. Babası düğün için yüzüğü bile almıştı.[828]

İrlandalı Katolikler ve İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestanlar dünyaya geldiklerinde kendilerini yüzyıllardır devam eden dini çatışmaların ve politik gerginliklerin ortasında bulmaktadır.[829] Holly Mullihan'ın insanın cehalet kavramıyla doğumunda karşılaştığını ifade etmesi, özellikle İrlanda'da yaşayanlar için önemlidir. İrlanda'da insanlar, Mullihan'a göre, ne kadar çok şey öğrenirse o kadar sorunla karşılaşmaktadır. Tarihin sürekli olarak peşlerinden gelmesi, geçmişin adeta kâbus gibi 'tepelerine çökmesi'[830] insanların öğrendikleri bilginin bedelini fazlasıyla ödediğini göstermektedir. İrlanda'nın bağımsızlık dönemi öncesinde, esnasında ve sonrasında yaşamış kişiler, geçmişi peşlerine taktıklarında hep olumsuzluklar, savaşlar, çatışmalar ve şiddet gibi hususlarla karşılaşmışlardır. Bu hususların İngiliz-İrlandalı kimlik üzerindeki etkileri de çoğu zaman, insanları toplum baskısı altına almak, azınlık psikolojisine sokmak ya da yalnızlaştırmak şeklinde görülmüştür. Tom'un ailesi bu sorunları yakından yaşamıştır. Babası öldürüldükten sonra ise Tom'a miras olarak sorunlu bir geçmiş, hasarlı bir kimlik ve tarihin yıkıcı etkileri kalmıştır.

> 'Hayatım, geçmişe çok fazla takılı kalıyorsun. Sen ve benim düşünmemiz gereken şey gelecek. Elbette, daha bir çocuksun.'

[827] David A. Valone, Jill Marie Bradbury, 29.
[828] Trevor, 63-64.
[829] Michael Gillespie, 13.
[830] Trevor, 64.

> ‘Otuz beş yaşındayım.’
>
> ‘O savaşa gitmek için çok ama çok gençtin. Evde kalsaydın hâlâ bir asker olabilirdin.’
>
> Sohbet bir anlam ifade etmiyordu. Yaralı bir bacağı olmasaydı, hâlâ orduda olabilirdi: Bu gerçeği tekrar etmenin bir manası yoktu, ama bu Villana’nın hoşuna gidiyordu.[831]

Villana’nın geçmişe takılı kalmamak gerektiği yönündeki sözleri İrlandalı, ya da İngiliz-İrlandalı kimliğe sahip kişiler için oldukça anlamlıdır. Buradaki insanların geçmişten beslenerek yaşamaları, onlara çoğu zaman zarar vermiştir. Geçmişe baktığında, mezhep çatışmalarını, savaşları, sömürülmeyi, ötekileştirilmeyi, toplumun dışına itilmeyi, vahşeti gören kişiler kimliklerini oluştururken böylesi olguların fazlasıyla etkisi altında kalmaktadırlar. Rolleston’ların bir torunu askerde bacağından yaralanmıştır ve kısmi engelli olmuştur. Ancak bu kötü anıya rağmen, geçmişe takılı olan bu karakter hâlâ askerde olmayı istediğini ima etmektedir. Başına gelen olayla ilgili kin ve nefret beslemesi, böyle bir kimliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Geçmiş, Carriglas’taki insanlara iyi şeyler hatırlatmamaktadır. Bilinçaltına yerleşen olumsuzluklar, insanın her zaman onları anımsamasına neden olmaktadır.

> ‘Sana şunu söyleyeceğim’, dedi John James’e ‘köprüye Cornelius Dowley adı verilecek.’…Rollestonlar adada yaşayan bir aileydi; patates kıtlığı esnasında fazlasıyla iyiliksever davrandılar; karşılık beklemeden, cömertçe sürekli verdiler. Belki de köprüye verilecek isim, bunları anımsatacaktır; onlardan birinin anısı aracılığıyla.[832]

Büyük Ev geleneğini sürdüren İngiliz-İrlandalı Protestan aileler zaman zaman İrlanda’nın yanında yer alıp Katoliklerle iyi ilişkiler sürdürmüşken, bazı dönemlerde İngiltere’yle kötü olmama yönünde hareket etmişlerdir.[833] Bölgede birkaç yüzyıldır bulunan Rollestonlar da, İngiliz-İrlandalı bir aile olmalarına rağmen, İrlanda’nın kıtlık yaşadığı dönemde oldukça yardımsever ve cömert tavırlarıyla insanlarda iyi izlenimler

[831] Trevor, 71.
[832] Trevor, 74.
[833] Vera Kreilkamp, 60.

bırakan ailelerdendir. İngilizlerin yerleştirmiş olduğu İngiliz-İrlandalı ailelerin İrlandalılara bu şekilde yardımsever yaklaşması, gerginliklerle dolu geçmişin izlerini silmeye yönelik olumlu bir davranış olmuştur. İrlandalıların ve İngiliz-İrlandalıların kimlik gelişimlerindeki en önemli unsurlardan biri, geçmiştir. Arkalarına dönüp baktıklarında, çoğu zaman sorunlarla karşılaşan bu insanlar zaman zaman geçmişe de düşman olmuşlardır. Hiçbir suçu olmadığı halde, İngiliz-İrlandalı Protestan bir ailenin çocuğu olarak doğan kişiler, bu ülkede ve İngiltere'de arada kalmışlığı yaşamışlardır.

Ancak buradaki bir başka sorun, Cornelius Dowley ile Rollestonların arasında geçmişte yaşanmış olaydır. Rolleston torunlarının Corny'ye yaptıkları şaka, onu şiddete ve intikama meyilli bir karaktere dönüştürmüştür. Daha sonra Rolleston ailesine karşı bir saldırı düzenleyen Dowley'nin isminin köprüye verilmesi, bir taraftan Rolleston ailesinin Kıtlık dönemindeki yardımseverliğini, diğer taraftan Corny'ye karşı acımasız tavırlarını göstermektedir.

> Kız köprüden bahsettiğinde ve kızın arkadaşları ona doğru baktığında, Tom biraz utandı, fakat üzülmedi. Slattery, bilardo salonunda Corn Dowley için harika bir adam dendiğinde, babasının ölümünden sorumlu kişinin Dowley olduğunu bilmesine rağmen, orada da üzülmemişti. Tom babasının fotoğrafını hiç görmedi. 'Dowley adadan gelmektedir. O yüzden köprüye onun adını veriyorlar' demişti bir keresinde annesi.[834]

İngiltere'nin yüzyıllarca devam eden sömürgecilik politikalarına, ayrıştırıcı yaklaşımlarına ve despot yönetimine maruz kalan İrlanda'nın tarihinde tesadüfî olayların ve talihin rolü büyüktür.[835] Tom'un çatışmalarla hiçbir alakası olmayan babasının Rolleston malikânesinde çıkan olaylarda tesadüfen ölmesi, ölümünden sorumlu kişinin Dowley olması ve köprüye Dowley'nin adının verilmesi ona ömür boyu babasının olayını hatırlatacaktır. Ancak bunu olgunlukla ve metanetle karşılayan Tom, şiddet ve vahşet dolu bu olayların kendi yaşamını şekillendirmesine izin vermemeye çalışmamaktadır. İnsanlarla fazla yakınlaşmayı sevmeyen, onların başlarına gelen olaylarla ilgilenmeyen Tom, en azından toplumsal kimliğini belirleyen unsurların şimdi

[834] Trevor, 76.
[835] Daniel Webster Hollis, *The History of Ireland*, Greenwood Press, London, 2001, 46.

ve gelecekle ilgili olmasını istemektedir. Gördüğü kadarıyla geçmiş, insanların yaşamlarında çoğu zaman hasar bırakmıştır. Geçmişin bu yıkıcı etkileri, insanların toplumsal, dinsel, milli, politik ve kültürel kimliklerini yakından etkilemiştir. Tom bu süreci yaşamak istemediği için, hem babasının başına gelen olayı hem de etrafındaki insanların geçmişe ait unsurları sürekli ortaya çıkarmalarını görmezden gelmeye çalışmaktadır.

Kadının Tom'dan istediği şey aslında cinayet mahallini görmektir: "Daha sonra seslendi ve atın daha yavaş ilerlemesi gerektiğini söyledi. Kesin bir dille 'Kasabı nerede öldürdüklerini bana göster' diye buyurdu ve Tom o yere geldiklerinde söyledi."[836] Fakat bölgede insanlar bu tarz durumlara o kadar alışmıştır ki, vahşi cinayetin işlendiği yeri görmek, bu cinayetten bahsetmek bölge sakinleri tarafından sıradan hale gelmiştir. İnsanların bilinçaltlarında, İngiltere ile İrlanda arasındaki politik, dinsel, tarihsel ve kültürel gerginliğe dair çok fazla anı vardır ve bunların çoğu genelde içerisinde vahşet, şiddet, ölüm, çatışma, isyan, ötekileştirme gibi unsurların yer aldığı olaylardır. Böyle olunca iki ülke arasında gerçekleşen şiddet olaylarına karşı halkın yaklaşımı kayıtsızlık şeklinde görülebilmektedir. Özellikle bağımsızlık mücadelesinden önceki dönemlerde İngiltere'nin İrlanda üzerindeki yaptırımları ve bunların yıkıcı sonuçları insanlara olağan şeyler gibi gelmeye başlamış[837] ve İrlanda'da halk, kendilerine karşı sürdürülen sömürgecilik politikaları ve bu politikalarla bağlantılı mezalime karşı hissizleşmiştir. Gündelik yaşamın sıradan olayları arasına bu tarz diyalogların girdiği görülmektedir. Toplumsal ve kişisel kimlik unsurlarının belirleyici noktaları olan iletişim, dil kullanımı ve paylaşımın merkezinde tarihsel gerginliğe dayalı sıradan konuşmalar yer almaktadır.

> 'Cornelius Dowley gibi adamlar için devrim ne kadar da uygun bir ortam değil mi? Acımasız bir kalp için ne kadar güzel bir teselli.'
>
> Dediğini tam olarak anlayamadım ve düşünmeye çalıştığımda zihnimin sıkıştığını hissettim. Cornelius Dowley'nin caddede gerçekleşen olayla ilgisi vardı ve inşa edilen köprüyle. Çocuklardan bahsediyorduk.
>
> 'Asla unutamayacağın anlar vardır, Sarah. Ne kadar yaşarsan yaşa'…
>
> 'Caddedeki trajedinin sebebi niçin açıklanamadı?' Konuşması devam etti, kaderden bahsediyordu; torunlarının ve erkek kardeşimin tesadüfen vicdanlarından nasıl kaçtıklarından. Talih tüyler ürpertici bir entrika

[836] Trevor, 119.
[837] Alfred Parker MacDonald, 73.

> hazırlamıştı: Başka bir yerde, başka bir zamanda sağlıklı bir şekilde büyüyebilirlerdi.
>
> 'Dowley'nin vurulmasından sonra, onun annesini hayal edebiliyor musun Sarah? Mahvolmuş kadının denizden af dilemesini? Önce kocası gitti şimdi de oğlu. Gelecek benim için daha nice güzellikler besliyordur sence, ha Sarah?'[838]

Cornelius Dowley kaderin tesadüfü yanına alarak bir aktör yaratma çabasını gösteren en önemli örneklerden birisidir.[839] Bayan Rolleston'ın konuşması, İrlanda tarihi, İngiliz-İrlandalıların geçmişi ve İngilizlerle mücadele hakkında önemli detaylara değinmektedir. İrlanda'daki devrim hareketinden bahsederken, Kuzey İrlanda Sorununa kadar giden mesele, yine İrlanda yanlısı cumhuriyetçiler ile Birleşik Krallık taraftarı sadakatçiler arasındaki gerginliğin üzerinde durmaktadır. Cornelius Dowley'nin karşısına çıkan kişilerin Birleşik Krallık yanlısı bir asker grubu olduğu düşünüldüğünde, Dowley'nin annesi milliyetçilik adı altındaki nefret dolu duyguların ve düşmanlıkların sonucunda kocasından sonra oğlunu da kaybetmiştir. Politik ideolojilere kendisini bu kadar kaptıran kişilere karşı öfkesini açık yüreklilikle ifade eden Bayan Rolleston, bu tarz düşüncelerin kimsenin faydasına olmadığının üzerinde durmaktadır. Kimlikleri nefretle ve kinle şekillenen kişiler, elbette bir gün karşıt görüşlerle çatışacaklardır. Ancak derinlemesine bakıldığında, Bayan Rolleston'a göre, bu çatışmanın arkasındaki gerçek sebep, insanın kendisine bir düşman yaratmasıdır. Bir *öteki* belirleyen güçlü, onun var olmasını sağlayarak kendisini tatmin etmeye çalışır. Çatışmaya giren, birbirlerini öldüren, dinsel kaos ortamı yaratan kişilerin bilinçaltlarında da asla yok olmayacak bir öteki vardır ve olmaya devam edecektir. Kimlik politikaları için öteki olmayan bir dünya düşünülemez.[840]

İngiliz-İrlandalı Sarah Pollexfen ölmüştür ve İngiltere'deki akrabalarına cenaze haberi gidince, yakınlarının bu duruma verdikleri karşılık, cenazeye katılmama olur. İngiltere'de yaşamlarını sürdüren Pollexfen ailesinin mensupları, bu ölüme karşı kayıtsızca hareket etmiştir. "İngiltere'de, Sarah Pollexfen'in erkek kardeşi, hiçbir zaman karşılaşmadıkları halalarının, hakkında sürekli bir şeyler duydukları, Cork'un yakınlarında bir adadaki evinde öldüğünü söylemek için herkesi aradı. İngiltere'de

[838] Trevor, 186-187.
[839] Peter Firchow, 306.
[840] Mark Jadson, *Subconscious and the Other*, Milena Press, New York, 1999, 19.

cenazeye katılmak için hiçbir plan yapılmadı."[841] Rolleston'ların öyküsünü anlatan, Carriglas'taki yaşama dair detaylardan bahseden, İngilizlik, İrlandalılık ve İngiliz-İrlandalılık üzerine önemli temsil örnekleri sunan Sarah artık yoktur. İngiltere'den kimsenin cenazesine katılmaması, onun öykülerine artık ihtiyaç duyulmadığı şeklinde yorumlanabilir. Sarah'nın işlevi sona ermiştir ve içerisinde patlamaların, bombalı pusuların, saldırıların, milliyetçi devrimlerin, bağımsızlık mücadelelerinin, kimlik oluşumlarının yer aldığı onlarca yıllık anı artık tarihe gömülmeyi beklemektedir. Sarah'nın ölümüyle birlikte, *Bahçede* bir *Sessizlik* olacaktır. Bu sessizlik sembolik bir anlama sahiptir: İnsanların İngiliz, İrlandalı ya da İngiliz-İrlandalı geçmişlerine göre nasıl yargılandıklarına dair öyküler artık anlatılmayacak, milliyetçi duygularla birbirlerine düşman ilan edilen kişilerin vahşet dolu ölümlerinden bahsedilmeyecek, masumiyetin kaybolmak üzere olduğu bir yerde, bağımsızlığı kimliğinden feragat ederek kazanmaya çalışan kişilerin yaşamlarına değinilmeyecek, en önemlisi de hoşgörü ve ılımlı yaklaşımın temsilcisi olan Tom'dan kimse bahsedemeyecektir. Carriglas'taki sessizlik elbette sonsuza kadar sürmeyecek, Sarah'nın ardından görevi teslim alacak başkaları gelecek ve İngiliz-İrlandalı Protestanların kimlik çatışmalarını kimlere karşı deneyimlediği anlatılmaya devam edecektir çünkü Sarah ve onun gibiler tarihsel olayların kimlik üzerindeki etkilerini nesilden nesile anlatmakla yükümlüdürler.[842]

Tüm bu gerçeklerin Sarah'nın günlüğüne yazılmasını isteyen kişi Bayan Rollestondır, çünkü o 'hakikatin doğru bir şekilde aktarılması ya da bu şekilde arkada bırakılması'[843] gerektiğini düşünmektedir. Rolleston ailesi ve İrlanda tarihi açısından yıkıcı etkileri olan olay Bayan Rolleston tarafından şu şekilde özetlenmiştir: "Talih tüyler ürpertici bir entrika hazırlamıştı: Başka bir yerde, başka bir zamanda sağlıklı bir şekilde büyüyebilirlerdi."[844]

William Trevor, *The Story of Lucy Gault* adlı eserinde ise geçmişin Gault ailesinin İngiliz-İrlandalı Protestan kimliği üzerindeki yıkıcı etkilerini Lahardane ile sınırlandırarak anlatmıştır. Ailenin İngiliz hanımı Heloise bu yıkıcı etkilere bir yenisini katan, İngiltere ile İrlanda arasındaki tarihsel süreçlere gönderme yapılmasını sağlayan bir karakter niteliğine sahiptir.

---

[841] Trevor, 193.
[842] Vera Kreilkamp, 113.
[843] Trevor, 183.
[844] Trevor, 187.

İster Britanya adına –zorla ya da gönüllü olarak− ister İrlanda adına savaşsınlar, çatışmaların ardından hayatta kalan İngiliz-İrlandalı Protestan kişiler bu deneyimlerin milli, dini ve politik kimliklerine etki etmelerine engel olamamışlardır.[845] Orduda ülkesi İrlanda adına yaşamını tehlikeye atan ve bedeninde bu fedakârlığın izlerini taşıyan Yüzbaşı Gault, yaralandığı için malulen emekli edilmiştir. Ancak savaşın izlerini fiziksel olarak bedeninde barındırması, onun milli kimliği üzerinde önemli etkilere sahiptir. "Savaş siperlerinden harp malulü olarak döndüğünden beri, vücudunda şarapnel parçaları taşıyordu ve onlar hep vücudunda olacaktı. Bu parçalar rütbe olarak yükselmek isteyen Everard Gault'u hayal kırıklığına sokmuştu."[846] Ülkesi adına yaşamını tehlikeye atmış birisinin şimdilerde karşı karşıya kaldığı şey, geçmişte yapmış olduklarıyla tamamen ters düşmektedir. Tarih acımasızdır ve geçmişte gerçekleştirilen iyi ve olumlu şeyler çoğu zaman çabuk unutulur. İngiltere ile yüzyıllara dayalı bir gerginlik süreci yaşayan, on altıncı yüzyıldan itibaren birkaç kez ayaklanma girişiminde bulunmasına rağmen başarısız olan Katolik İrlanda halkı yıllar boyu sömürülmenin getirmiş olduğu öfke ve kızgınlıkla, bu süreci hatırlatacak her şeyi ve herkesi, geçmişte yaptıklarına bakmaksızın hedef tahtasına koyabilmektedir. Gault ailesine karşı düzenlenen kundakçılık girişiminin nedeni muhtemelen budur. Kimlik özelliklerine politik fanatizm ve dinsel şiddet unsurları ile nüfuz edilmiş, beyinleri yıkanmış kişiler, karşılarına çıkarılan suni düşmanlarla savaşmaya ya da onlara saldırmaya hazır duruma getirilmektedirler.

> Bir süre boyunca, Everard Gault gündüzleri uyuyup geceleri nöbet tuttu; nöbetleri esnasında olağan dışı hiçbir olayla karşılaşmamasına rağmen, korunma kaygısı ve karısının endişeleri, evde başta yetişkinler arasında olmak üzere sonunda ailenin çocuğunu da derinden etkileyen bir tedirginliğe ve huzursuzluğa neden olmuştur.[847]

[845] Michael L. Storey, 93.
[846] Trevor, *The Story of Lucy Gault*, 4.
[847] Trevor, 7.

İrlanda'da bağımsızlık sürecinde yaşanan bu tür olayların arkasında kişisel nedenler bulmak neredeyse imkânsızdır.[848] Yaşanan olay, her ne kadar felaketle sonuçlanmasa da, sebebi ne olursa olsun, herkesi derinden etkilemiştir. Eski huzurları kalmayan, mutlu yaşadıkları evde sürekli endişeli günler geçiren Heloise ve Everard, kafalarındaki sorulara cevap ararken ve gerçekleşen olayın nedenini sorgularken, karşılarına İngiltere ile İrlanda arasındaki gergin ortamın neden olduğu durumdan başka bir şey çıkmamaktadır. Gault ailesi ve buna benzer süreç yaşayan tüm İngiliz-İrlandalı Protestan aileler başlarına gelen olumsuzluklarda sebep olarak tarihsel gerginliklerden, ön yargılardan ve düşmanlıklardan başka bir şey bulamamışlardır.[849] Olayın gerçekleşme nedeninin kesinlikle kendisinin İngiliz olmasıyla ilgili olduğunu iddia eden Heloise, İrlandalılara karşı herhangi bir suçlamada bulunmaz ve öfke veya nefret beslemezken, sorumluluğu tamamen kimliğini taşıdığı milletine atmaktadır. Heloise'in bu tavrı, kendilerine düzenlenen olay ne kadar acımasız ve vahşi olursa olsun, İrlandalılara yönelik bir suçlama niyeti taşımamaktadır. Onların bu yaptıklarına açık bir dille hak vermese de, aşırı milliyetçi ve Katolik kişilerin fanatik ülke politikaları nedeniyle bağımsızlığın gündemde olduğu dönemlerde bu şekilde hareket etmelerini yadırgamamaktadır. Heloise'in kendi ülkesini suçlamasının temelinde, İngiltere'nin yüzyıllar öncesinden İrlanda'yı en yakın sömürge bölgesi olarak belirlemesi ve bunun uzun yıllar boyunca artarak gelen birikimlere neden olduğu düşüncesi yatmaktadır. İrlandalıların İngiltere'den ya da İngilizlerden uzak durması, onları dışlaması ve azınlık psikolojisine sokması için haklı nedenleri vardır.

> Lucy kumsalda otururken 'Lahardane'den ayrılmak istemiyorum' dedi.
> 'Hiçbirimiz istemiyoruz, genç bayan.'
> 'Niçin gitmek zorundayız öyleyse?' diye haykırdı Lucy.
> Babası da 'çünkü bizi burada istemiyorlar' dedi.[850]

Lucy'nin bitmek bilmeyen ısrarları neticesinde babası acı gerçeği kendisine itiraf etmiştir. İngiliz-İrlandalı Protestan Gault ailesi bağımsızlık mücadelesinin verildiği bu dönemde İrlanda'da istenmeyen bir aile haline gelmiştir. Heloise'in İngiliz kimliğini

[848] Stephen Hartley, Licinia Simao, 19.
[849] Kristen Morrison, 1993, 46.
[850] Trevor, 22.

taşıması, ailenin dinsel kimliğinin Protestanlık olması İrlandalılar tarafından istenmemeleri için yeterli sebepleri oluşturmaktadır. Gaultlar için zor olan şey ise tarih boyunca İrlanda yanlısı hareket etmelerine rağmen böyle bir muameleye maruz kalmalarıdır. Kendisini ihanete uğramış hisseden Everard, ayrılmak zorunda olmalarından ötürü son derece üzgündür. Heloise ise İngiliz kimliğini taşımasının bu kadar kötü olaylara sebebiyet vermesinden ötürü öfkelidir.

> Yüzbaşı Gault 'Ona yalanlar söyledik,' dedi. Heloise anlamadı. Daha sonra Lucy'nin şüphelerini gidermeye çalıştıklarını ve verdikleri sözleri hatırladı ve bu sözlerin tutulamayabileceğini anımsadı. Söz dinlememe ve itaatsizlik çocuğun isyan etme aracı oldu, kandırma ise ailenin Lucy'ye sunduğu tek şeydi.[851]

Aşırı milliyetçi Katoliklerin tepkilerine maruz kalan ya da İngilizler tarafından düşman ilan edilen İngiliz-İrlandalı Protestanlar İrlanda'dan ayrılmak durumunda kaldıklarında gittikleri yeni yerlere karşı aidiyet duygusu oluşturma ve milli kimliklerini geliştirme konularında zorluk yaşamışlardır.[852] Vicdanlarını sorgulayan Everard ve Heloise de, Lucy'ye İrlanda'dan ayrıldıktan sonra güvende olacaklarını, daha güzel bir yaşam süreceklerini, her şeyin daha iyi olacağını söylemelerinin ne kadar yanlış ve gerçekten uzak olduğunu anlamışlardır. Gittikleri her yerde öteki durumuna düşeceklerinin farkına varan aile, Lucy'ye tutamayacakları sözler vererek kızlarının sonunu hazırlamıştır. Lucy'nin söz dinlemeyip kaçmasının nedeni kendisini güvende hissetmeleri için söylenen sözler ve onu Lahardane'den koparmaya yönelik yalanlardır. Lucy gideceği hiçbir yerde mutlu olamayacağının farkına vardığı an evden kaçmıştır. Daha önce evlerine yönelik saldırıdan kendi kimliğini sorumlu tutan Heloise, İngiliz asıllı olmaması durumunda böyle bir şeyin başlarına gelmeyeceği inancını taşımaktaydı. Şimdi kızı kaçtıktan sonra, suçluluk duygusu iki katına çıkmıştır. Kızının evden kaçmasının sorumlusu olarak kendini gören Heloise, öncelikle kendi İngiliz kökenine daha sonra ise bu konulardan ötürü insanların zavallı duruma düşmesine lanet etmektedir. Araziye izinsiz girenlerin görülmesi sonucu yanlışlıkla birinin vurulmasının

[851] Trevor, 31.
[852] Michael Hughes, 70.

ardından, evlerinin kundaklanacağını fark eden Gault ailesi, İrlanda'da istenmeyen kişiler olarak görülmelerini yalnızca ait oldukları geçmiş ve taşıdıkları kimliğe bağlamaktadır. Bunun çözümü yoktur. Heloise İngiliz kimliğini silip atamaz, aile ise geçmişini ve Protestan inanışını değiştiremez; dolayısıyla karşılarına buna benzer olaylar İrlanda'nın hemen her yerinde çıkabilir. Gault ailesi, adeta, geçmişlerinden ve kimliklerinden ötürü lanetlenmişlerdir.

İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik bir kez daha bir ailenin parçalanmasına neden olmuştur ve burada hiç kimsenin suçu yoktur; tek suçlu tarihe ismini yazdıranlardır.[853] Henry ile Bridget'in yanında kalan Lucy yapmış olduğu hareketin sonuçlarını görünce oldukça üzülmüştür. Hizmetlilerin ve aile avukatının çabalarından pek ümitli olmadığı için ailesinin bir daha Lahardane'e hiç dönmeyeceği konusunda neredeyse emindir: "Lucy 'Buraya bir daha hiç gelmeyecekler' dedi."[854] Anne ve babasının gitmesinden kendisini sorumlu tutan Lucy yaşanan olayları, mülklerine izinsiz girilmesini, kundaklama girişimini aklına bile getirmemektedir. Bireysel ve toplumsal kimlik gelişimi sürecinde, anne ve babasından yoksun, aile hizmetlilerinin yanında yaşamını sürdürerek Lahardane'de tek başına kalmıştır. Yapmış olduğu şeyden ötürü etrafındaki insanlar Lucy'yi suçlamakta, Everard ve Heloise'in bu şekilde gidişlerinin haksızlık olduğunu düşünmektedirler: "Bayan McBride ve Bay Sullivan, Lucy'den hoşlanmamıştı. Lucy'ye imalı bir bakış attılar"[855] Gerçekleşen olayların sorumluları arasına Lucy de eklenmiştir. Bir tarafta Lahardane'den ayrılma sürecinde kendini suçlayan Everard ve Heloise, diğer tarafta Gault ailesinin aidiyet duygularını yitirmelerine neden olan, İrlanda'yla bağlarının acıklı ve üzüntülü bir şekilde kopmasına sebebiyet veren Lucy vardır. Ancak sorumluluğun yüzyıllar öncesinde başladığını görmek zor değildir. Güçlü bir imparatorluk tarafından uzun yıllar boyunca sömürülen, Protestanlığa geçmeyi kabul etmedikleri için dini ayrımcılığa maruz kalan, kültür emperyalizmini kabul etmeyip geçmişini ve kültürel özelliklerini korumaya çalıştığı için ötekileştirilen İrlanda'nın geldiği nokta, maruz kaldığı olayların sorumlusuna ait özellikler taşıyan kişilere ya da kimlik özelliklerine karşı düşmanlık beslemek olmuştur.

[853] Gordon Nagayama Hall, 26.
[854] Trevor, 63.
[855] Trevor, 64.

> Bay Sullivan'ın birkaç kez 'Bu bizim İrlanda'daki trajedimizdir' dediği duyulmuştur, 'o ya da bu sebeple, sevdiğimiz şeylerden ayrılmak veya kaçmak zorunda kalmışızdır. Yenilmiş vatanseverlerimiz burayı terk ettiler; asil kontlarımız, Kıtlık dönemindeki göçmenlerimiz ve şimdi de fakirlik nedeniyle iş aramaya giden vatandaşlarımız. Sürgün her zaman bizim bir parçamız olmuştur.'[856]

Uzun yıllar boyunca Gault ailesinden haber alamayan bölge sakinleri, onların başlarına bir şey geldiği söylentilerini duymaya başlamıştır. Aloysius Sullivan ise durumla ilgili düşüncelerini ifade ederken, İrlanda'da yaşayan insanların kaderi haline gelen göçün ya da kendi ülkelerinden ayrılmak veya kaçmak zorunda kalanların öyküsünü anlatmaktadır. İrlanda'da açlık, sefalet, fakirlik ve işsizlik nedeniyle birçok insan Amerika ve İngiltere başta olmak üzere farklı ülkelere gitmişlerdir. Bunların yanında, ülkesinin davası uğruna savaşanların, mücadelelerini kaybettikten sonra çok sevdikleri vatanlarını terk etmek zorunda kalmaları söz konusu olmuştur. İrlanda Katolik kimliğini ve milliyetçilik anlayışını benimseyen kişiler İngiltere'ye karşı ne zaman bağımsızlık mücadelesini kaybetseler, İngiliz ordusu tarafından arananlar listesine konuldukları için, uğruna savaştıkları ve aidiyet duygularını oluşturdukları yerleri terk etmek zorunda kalmışlardır. Savaşın vahşet dolu neticesi ile yüzleşmeyip hayatta kalabilen kişiler, çocukluktan beri kendilerini ait hissettikleri yerleri silah zoruyla terk etmek zorunda bırakılmış ve geçmişte işlenen suçlara katlanmak zorunda kalmışlardır.[857]

Everard, savaşlarla ilgili görüşlerinin ardından, İrlanda örneğine geçip ülkenin kendi kendisini nasıl tükettiğinden söz eder. Bir türlü güçlü bir duruş sergileyemeyip bağımsızlık hareketini gerçekleştirememeleri İrlanda'nın ve İrlandalıların enerjisini tüketmiş, arzu ve isteğini kırmıştır. Fakat burada yine kendi ailesine dönüş yapan Yüzbaşı, ülkenin bu tarz olaylara maruz kalmasında Gault ailesinin rol oynayıp oynamadığını merak etmektedir. Geçmişte işlenmiş günahlarda ve insanların haksız yere cezalandırılmalarında Gault ailesinin herhangi bir rolü var mıydı? Bu sorunun cevabını vicdanında bulmaya çalışırken, Everard'ın çok iyimser olmadığı,

[856] Trevor, 80.
[857] Alan O'Day, 438.

cümlelerinden anlaşılmaktadır. Yalnızca bununla kalmayıp, ailenin nasıl uzun yıllar boyunca İrlanda'daki sürece dayandığını da merak eden Everard, eşiyle birlikte tek bir olayda hemen gönüllü sürgün olma kararını nasıl verdiğini kendi kendisine sormaktadır.

Everard, Lahardane'e gelip kızıyla karşılaştıktan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmamıştır. Arada yılların vermiş olduğu bir soğukluk vardır ve Everard bu durumdan kendisini sorumlu hissetmektedir. Kızının ölmüş olduğunu zannedip Lahardane'den ayrılması ona göre erken alınmış bir karardır ve bunu şimdi anlamaktadır. Lucy'ye birçok mektup yazdığını, ancak hiçbir zaman bu mektupları postaya vermediğini söyleyen Everard bunun nedenini açıklamamıştır:

> Annesi hiçbir zaman İrlanda'dan haber almak istememişti, babası da annesini korumak için ve ona çok düşkün olduğu için mektupları göndermedi. Everard Lucy'den kendisine karşı bir anlayış beklemiyordu ya da acısını paylaşmasını istemiyordu, sadece bu gerçekleri ona söyleyip yaşamındaki başarısızlığı onunla paylaşarak özür mahiyetinde bir açıklama yapmak istiyordu.[858]

Everard'ın içinde bulunduğu durum oldukça zordur. Kızının hayatta olmasına sevinen, öte yandan bunca yıl ondan uzak yaşamanın verdiği ıstırapla baş başa kalan baba, tüm bunlarla ilgili söylenebilecek bir şey bulamamaktadır. Lahardane'de başına gelen olayların ardından almış oldukları karar aslında kızlarının sağlıklı ve huzurlu bir yaşam sürmesine, kimliğinden ötürü sorun yaşamamasına yöneliktir ve bunu Lucy de bilmektedir. Ancak Everard'a göre, aradan geçen bunca zamanı, Lucy'nin anne babasız büyümesini açıklayabilecek hiçbir şey yoktur. Tüm bunların gerçekleşmesine neden olan geçmişine, kimliğine ve ailesinin Lahardane'i seçmesine lanet etmektedir.

Sonuç olarak, İngiltere ile İrlanda arasındaki politik sürecin kurbanı olan karakterleri yansıtmaya çalışan yazar, gerginliklerden ötürü tesadüfen cezalandırılan kişilerin ne tür süreçlerle yüz yüze geldiğini göstermiştir. İngiltere ile İrlanda arasındaki olayların izlerini yaşamlarından bir türlü silemeyen İngiliz-İrlandalı Protestan karakterler, kimlik çatışması ve kimlik bunalımı gibi süreçleri yakından yaşamış, bu

[858] Trevor, 174.

süreçlerin yaşamları üzerindeki yıkıcı etkilerine, tarihin milli ve dini kimliği belirlemesine ve geçmişte yaşanmış gerginliklerin oluşturduğu ön yargılara mani olamamışlardır[859].

4.6. *BÜYÜK EV* GELENEĞİNİN ÇÖZÜNMESİ ve İNGİLİZ-İRLANDALI PROTESTAN KİMLİK ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI

Fools of Fortune adlı eserinde Büyük Ev geleneğine ait tarihsel detaylara yer veren yazar, Oliver Cromwell döneminden itibaren Quinton ailesinin her geçen yüzyıl nasıl güç kaybettiğini geçmişte yaşanan olaylar aracılığıyla etkili bir şekilde anlatmıştır. Quinton ailesinin son temsilcileri ise İngiliz askeri birliğinin saldırısına uğrayarak yüzyıllardır devam eden egemenliklerini kaybetmekten kurtulamamışlardır.

William Trevor 'Gösterişten uzak Kilneagh, bir mezar kadar sessizdi'[860] ifadesini kullanarak, bölgede yaşayan insanlara ait kültürel geçmiş, tarihsel miras, dilsel özellikler bağlamında hiçbir sorunun göze çarpmadığını ifade etmektedir. 'Evi on altıncı yüzyılda inşa etmiş olan ailenin soyundan gelenler, halen evde yaşamakta ve bunu sürdürmeye de kararlı gözükmektedirler'[861] cümlesiyle evin çok eski yıllara dayandığını ifade eden yazar, İrlanda'nın geçmişine gönderme yaparken, eserin ilerleyen bölümlerinde o dönemlerden bu güne ne tür değişikliklerin yaşandığını ele almaya başlayacaktır. On altıncı ve on yedinci yüzyıllarda İngiltere ile İrlanda arasındaki sorunlar birleşme yanlısı bir politik anlaşma ile çözülmüş, uzun yıllar sorunsuz bir süreç yaşanmıştır. Bu eserde de geçmiş ve anlatı zamanı arasında karşılaştırma yapılarak, okura toplumun içinde bulunduğu değişime açık olan süreç sunulmaktadır.

İrlanda'daki sınıfsal yapıyla ilgili art alan bilgisi veren Büyük Ev geleneğine bağlı İngiliz-İrlandalılar, tehdit edilmemek ya da zarar görmemek için bölgede yaşayan İrlandalıların iyi niyetine tabidirler; tehdit unsuru ile karşılaştıklarında, bu kez de, Britanyalıların himayesine sığınırlar.[862] Büyük Ev geleneğinin temsilcisi olan Willie'nin babası, kendisi ile ilgili ifadeler kullanırken, kimlik özelliklerine ait bilgiler de vermektedir: 'Kendi kendine, en temel özelliğinin Corklu bir erkeğin başarısızlığı

[859] Patricia A. Lynch, 7.
[860] Trevor, *Fools of Fortune*, 9.
[861] Trevor, 9.
[862] Edwin J. Jr. Kenney, *Elizabeth Bowen*, Bucknell UP, Lewisburg, 1975, 9.

olduğunu söyledi; hiçbir zaman kendi başına karar veremez ya da bir sonuca varamazdı.'[863] İrlanda'nın şehir yaşamından ve hareketlilikten uzak bölgelerinde tarih, politika, ideoloji ve geçmiş gibi unsurların fazla konuşulmaması, kişilerin kimlik oluşum süreçlerinin olumsuz etkilendiği şeklinde yorumlanabilir. Willie'nin babası ile ilgili ifadelerinden de anlaşılabileceği üzere, Cork bölgesinde her şeyden uzak bir yaşam sürmesi, bireylerin karar mekanizmasını olumsuz etkileyebilmektedir. İrlanda tarihi, kültürü, geçmişi, dili, sosyal yaşamı hakkında derinlemesine bilgi sahibi olan bireyler, kimliklerinin oluşum süreçlerini bu unsurlar etrafında tamamlayabilmişlerdir. Ayrıca İngiliz-İrlandalılar, özellikle iki ülke arasındaki sıkıntılı süreçte, mecbur kalmadıkça İngilizlerin tarafında yer almamışlardır; İrlanda yanlısı hareket ettiklerinde de Katoliklerin bazı ön yargılarına maruz kaldıkları için başka bir kimlik edinme şansları veya bu kimliği seçebilecek özgürlükleri de söz konusu olmamıştır.[864]

Fools of Fortune adlı eserde, Büyük Ev geleneği aracılığıyla İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin İrlanda yanlısı tavırlarının yanı sıra ailelerin kökenleri, toplumda algılanış biçimleri ve kimlik oluşum süreçlerini etkileyen değişkenler hakkında bilgi verilmektedir.[865] İrlanda'da yaşamakta olan İngiliz-İrlandalı ailelerin sosyal statüleri ile ilgili ipuçlarının verildiği cümlede, Willie ve ailesinin üst sınıf hatta aristokrat özellikler taşıdığı görülmektedir. 'Mutfakta çalışan Bayan Flynn haricinde, Kilneagh bölgesinde bir ev hizmetlisi vardı ve Hannah, Pazartesi ve Perşembe günleri Lough'dan gelir, yerleri silme, bulaşık ve çamaşır işleri ile ilgilenirdi.'[866] Sosyal statü, insanların ilişki içerisinde oldukları diğer gruplar nedeniyle özellikle toplumsal kimliklerinin oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Büyük Ev geleneğini sürdüren, İngiliz-İrlandalı aristokrat aileler hem İngilizler hem de İrlandalılar ile iyi ilişkiler sürdürmeye çalışmış, geçmişlerinde ve kimliklerinde bu iki ülkenin kültürel, toplumsal, dilsel ve dinsel özelliklerine yer vermişlerdir.

Kilneagh'da gerçekleşmiş saldırı sonrasında hayatta kalan üç karakterin durumu, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliğin, şiddetin ve ölümlerin insanlar üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Willie yaşamına bir şekilde devam eden ve babasını

[863] Trevor, 14.
[864] John Littleton, Eamon Maher, *Contemporary Catholicism in Ireland: A Critical Appraisal*, Columba Press, Dublin, 2008, 46.
[865] Mary Fitzgerald-Hoyt, 121.
[866] Trevor, 15.

kaybetmesine rağmen, geçmişin olumsuz etkilerini zihninden silip atmaya çalışan bir karakter olarak görünürken, Bayan Quinton 'Kilneagh'da hayatta kalan üç kişi arasındaki kurban'[867] rolündedir. Peder Kilgariff ise ılımlı yaklaşımı ve dini görüşleri aracılığıyla, İrlanda ile İngiltere arasındaki olayların son bulmasına yönelik bir duruş sergilemektedir. Romanın *Willie* başlıklı birinci bölümünün sonunda, zihinsel yükü kaldıramayan Bayan Quinton yaşamını kaybeder. Willie ise bu olayı da bilinçaltına gönderip, olumsuz sonuçları olan unsurları zihninde biriktirmeye devam etmektedir. Onları geri çağıracağı gün ise giderek yaklaşmaktadır.

The Silence in The Garden adlı eserinde ise yazar Büyük Ev geleneğinin geçirdiği süreci Rolleston ailesi aracılığıyla ele almaktadır. Bölgede uzun yıllardır yaşamını sürdüren Rolleston ailesinin geçmişindeki trajik olaylar, İrlandalılarla aralarındaki gerginlikler bu geleneğin ihtişamını yavaş yavaş kaybetmesine neden olacaktır.

Eserdeki önemli ailelerden Rollestonlar İngiliz-İrlandalıdır ve ekonomik durumları iyi, üst sınıfa ait nüfuzlu bir ailedir. Buradaki cümlelerde anlatıcı, İngiliz-İrlandalı kökenli ailelerin *Büyük Ev* geleneği içerisinde uzun yıllar bölgede yaşadıklarını göstermektedir. "Rolleston'ların Pollexfen, Camier ve Ennises ile bağlantıları Finnamore'un ofisinde net bir şekilde hissediliyordu; Rollestonlar bölgeye Oliver Cromwell'in zamanında yerleşmişlerdi."[868] Tarihsel bir art alan bilgisinin sunulduğu bu alıntıda, İngiliz-İrlandalı bazı ailelerin bölgeye on yedinci yüzyılın ortalarında geldiği ve o dönemlerden itibaren birçok şeyi İrlandalılar ile paylaştıkları ifade edilmektedir. Tarihsel sürece bakıldığında, İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin İrlanda'ya geliş tarihlerinin on ikinci yüzyıla kadar dayandığı görülecektir. Bu dönemlerde bölgeye politik amaçlı yerleştirilen aileler, bölgede İngiliz garnizonu kurulması için önemli bir rol üstlenmişlerdir. Tarihte İrlanda'nın sömürülmesi için görevlendirilmiş bir role sahip olmalarına rağmen, ilk gelişlerinin üzerinden birkaç yüzyıl geçtikten sonra, İngiliz-İrlandalı Protestan aileler İrlandalı Katolik bölge sakinleri ile barış ve huzur dolu bir birliktelik sürdürmeye başlamıştır. Ancak İngilizler tarafından görevlendirilerek bölgeye getirilmelerinin izleri, İrlanda milli, dinsel, kültürel kimliğini benimsemiş bazı kişiler

[867] Trevor, 104.
[868] Trevor, *The Silence in The Garden*, 41.

tarafından hiçbir zaman unutulmamıştır.[869] Bu da İngiliz-İrlandalı ailelerin on ikinci yüzyıldaki geçmişlerinin peşlerini bırakmadığını göstermektedir.

> Adanın bir ucundan diğerine bir çocuk koşuyordu, oğlu ya da torunu değildi, Tom da değildi bu çocuk. Çocuğun kızıl saçları vardı. Çocuk kayaların üzerinde, fundalıkların ve çalılıkların arasında koşuyordu. Uçurumun kenarından aşağıya indi, sahildeki çakılların üzerinde koştu ve daha sonra kumlara ulaştı. 'Adı neydi?' dedi Finnamore Balt, yemek odasında servis yapmıyor, havuçlarla dolu bir tabağı ona uzatıyordu. Kızıl saçlı çocuk kendisini bir mağaranın içerisine sakladı, fakat daha sonra yeniden koşmak zorunda kaldı. Elador Koyu'ndaki kayalara tırmanmak zorundaydı, çünkü gidebileceği başka bir yer yoktu. 'O çocuk Passchendaele'da öldürüldü' dedi Finnamore Balt, fakat o karşı çıktı ve orada öldürülenin Villana'nın babası olduğunu söyledi. 'O zaman sizin sokakta öldürüldü' dedi yeniden Finnamore Balt, ancak o yanıldığını biliyordu…*O bizim güzel ülkemiz için öldü*.
>
> Bayan Rolleston aniden uyandı, rüyası hâlâ gerçek gibiydi. Son zamanlarda Finnamore Balt rüyalarına girmeye başlamıştı, her türlü rolde görüyordu onu…Gözlerini yeniden kapadı ve uykusunun gelmesini umdu, ama bu hemen olmadı. Kızıl saçlı çocuk yeniden kayalara tırmanmaya başladı, yalın ayakları ve eski püskü üniforması ile birlikte karşısındaydı. 'O benim çocukluğumdaki halim' dedi Finnamore bir başka rüyada.[870]

İngiltere ile İrlanda arasındaki olaylara en çok şahit olan aile belki de Rolleston ailesidir. Birçok şiddetli olay, savaş ve çatışmayı gören ailenin yaşamlarında, bu olayların yansımaları, Bayan Rolleston'ın rüyalarına giren çocuk gibi ortaya çıkmaktadır. İngilizlerin saldırılarından kaçan bir çocuğun öyküsünü içeren bu rüya, Bayan Rolleston'ın defalarca gördüğü bir olayı ele alırken, canını kurtarmak için saklanmaya çalışan masum çocuğun ibretlik öyküsü, onu derinden etkilemiştir. Zihninin ve bilinçaltının en derin noktalarına kadar nüfuz eden bu imge, Bayan Rolleston'ın kişisel ve toplumsal kimliği üzerinde de etkin rol oynamıştır. Torunlarının İngilizlere

[869] Steven Hartley, Licinia Simao, 34.
[870] Trevor, 85-86.

karşı savaş hazırlığı içerisinde olan birliklere katılmasına kesinlikle izin vermeyen İngiliz-İrlandalı Rollestonlar, burada İngilizlere karşı savaşmaya karşı çıkma düşüncesini değil, insan yaşamının önemini ortaya koymaktadır. Bayan Rolleston da, rüyalarında gördüğü bu kızıl saçlı çocuk aracılığıyla, politik gerginliklere kurban verdiği yakınlarını anımsamaktadır.

> 'Etrafındaki herkes mahvolmuştu. Açlıktan ölmeyenler yedikleri tohumlarla kendilerini zehirliyorlardı. Kıtlık Döneminde Rollestonlar merhametleriyle nam salmışlardı. Yardımlarıyla göze çarpan bir aileydi, fakat bu onların servetlerine zarar verdi.'[871]

Anlatıcının Rolleston ailesi ile ilgili bu tarz detaylara girmesi, İrlanda'da yaşayan İngiliz-İrlandalılar ile İrlanda halkı arasındaki yakın bağların ne kadar eskiye dayandığını gösterme amacını taşımaktadır ve sonraki nesillere aktarılan bu öykülerin barış, huzur, sadakat ve yakınlık gibi unsurlara hizmet etmesi beklenmektedir. Bu öyküleri dinleyen çocuklar ve gençler, ön yargı, düşmanlık, ötekileştir[il]me yerine sağduyu, paylaşım ve iletişim kurma gibi unsurları tercih edecektir. İnsanların bilinçaltları ne tür bilgilerle doldurulursa, kimlik oluşumu ve gelişimi onun etrafında şekillenmektedir. Ancak Rolleston ailesinin Kıtlık Döneminde yardımsever davranmalarının bir başka nedeni, suçluluk duygusudur. Suçluluk duygusu İngiliz-İrlandalı kimliğin üzerindeki lanet gibidir.[872] Carriglas'a ilk geldiklerinde yerleştirildikleri arazinin İrlandalı Katoliklerin elinden zorla alınarak kendilerine verilmesi, aileyi bu yanlışı düzeltmeye yöneltmiştir.

> 'Şu kızıl saçlı çocuğu sık sık rüyamda görüyorum. Çok sık.'
>
> Sanki benim de aynı çocuğu görüp görmediğimi ve bunu hafızamdan silmek için uğraşıp uğraşmadığımı sorar gibiydi.
>
> 'Babasının yıllar önce adadan ayrıldığını biliyor muydun Sarah?'
>
> 'Bayan Rolleston, tüm bunlar geçti gitti. En iyisi bunları unutmak.'

[871] Trevor, 127.
[872] Stephen Howe, 77.

> ‘Benim torunlarım bir çocuğu avladı, Sarah. Torunlarım ve senin erkek kardeşin. Onlar Carriglas’ın çocuklarıydı’…
>
> ‘Babası alaya döner dönmez, silah duvardan indirildi’…
>
> ‘Bayan Rolleston, lütfen dinlenin. Ne olduysa oldu, artık bunlar geçmişte kaldı.’
>
> ‘Geçmişe ait hiçbir şey yoktur. Geçmiş istenmeyen bir şeyi zorla içine almaz.’[873]

Bayan Rolleston’ın kâbusu haline gelen o görüntü ve kırlarda koşturan o çocuk aslında Cornelius Dowley’nin ta kendisidir. Masum birisine karşı yapılan bu muamele, İrlandalılar ile her zaman barış içinde yaşamış bir ailenin mensubu olan Bayan Rolleston’ın vicdanını rahatsız etmiştir. Geçmişin böyle kötü olayları kabullenmeyeceğini ve görmezden gelmeyeceğini savunan Rolleston, ölmeden önce vicdanını rahatlatma arzusundadır. Dowley’nin başından geçenleri ve çocuklarının ellerinde bir tüfekle peşinden koşmalarını anlatarak günah çıkarmaya çalışan kadın, insanlar arasındaki ön yargılara, kimlik çatışmalarına ve düşmanlıklara yönelik önemli ipuçları vermektedir. Ona göre bu olay, Büyük Ev geleneğini sürdüren İngiliz-İrlandalı Protestan Rolleston ailesinin sonu olmuştur. Burada Katolik İrlandalı Dowley’ye yapılan kötü şakanın ileride vahşet ve şiddet olaylarını tetikleyeceği hiç kimse tarafından beklenmemektedir; İrlanda’nın tarihinde görülenler de tıpkı kötü bir şaka gibidir.[874]

The Silence in The Garden adlı eser, İrlanda’nın sorunlu tarihini karakterize eden şiddet ve bölünme unsurlarını ele almaktadır. Merhamet ve iletişim kurma yönündeki çabalar, politik ve dini fanatizme kurban edilmiştir. Eser içerisinde, İrlanda’nın trajik tarihini anlatan olayların arasında genellikle uzun zaman dilimleri vardır ve bu olaylara yönelik göndermeler anlatım içerisine titizlikle yerleştirilmiştir. Tüm bunlar, Bayan Rolleston’ın bilinçaltında bir düzen içerisinde bir araya getirilmiş ve çoğunluğu Sarah’nın günlüğünde saklanmıştır. Günlükteki ilk kayıt 1904 yılına aitken, olayların çoğu 1931 yılında geçmektedir.

1930 yılında, babasının ölümü neticesinde Carriglas’a yeniden davet edilen Sarah, adaya gider ve burada önemli gözlemlerde bulunur. Adanın ortasında harap olmuş bir

---

[873] Trevor, 184-185.
[874] Rüdiger Imhof, 161.

manastır ve dev taşlar vardır. Bu taşlar aslında Hıristiyanlık öncesi İrlanda'da yaşayanların dönemine ait kalıntılardır. Tarihsel anlamda çok eski dönemlere ait bu taşlar, aynı zamanda, adanın ilk yerleşik toplumu olan Keltleri temsil etmektedir. İngilizler, İngiliz-İrlandalı Protestanlar adaya sonradan gelmiş istilacılardır. Harap olmuş manastır ise Orta Çağ İrlanda'sındaki Hıristiyanlık döneminin bir parçasıdır ve paganlarla Hıristiyanlar arasındaki çatışmaların bir sembolüdür. Dolayısıyla Rollestonlara ait ev, şiddet ve zorla gasp etme gibi olguların tam ortasında bir yerde bulunmaktadır. Bölgeye yerleştiği ilk yıllarda oldukça varlıklı, Kıtlık döneminden sonra ekonomik durumu kötüleşmiş ve eserin başlarında maddi olanakları kısıtlı durumdaki Rolleston ailesinin Protestan tarihini temsil eden bu Büyük Ev, romanın sonunda ailenin Katolik hizmetlilerinin oğlu Tom'a kalmıştır.

Büyük Ev geleneğine ait eserlerde görüldüğü üzere, *The Silence in The Garden* romanındaki Protestan ailenin egemenliği oldukça baskındır. Adayı ana karayla birleştirecek ve adalı olma kavramına son verecek olan köprüye Rolleston ailesinden bir kişi yerine Cornelius Dowley'nin adının verilmesi, yirminci yüzyıl İrlanda'sında İngiliz-İrlandalı Protestan geleneğe ait Rolleston ailesinin hegemonyasının artık eskisi gibi olmadığını göstermektedir. Rollestonlar bölgeye 'Oliver Cromwell'in gelişiyle'[875], yani on yedinci yüzyılda yerleşmiştir. Geçmişlerinde 'başkalarının malına el koyma'[876], kıtlık döneminde 'Katolik İrlandalılara son derece yardımsever bir tavırla yaklaşma'[877] ve Rolleston çocuklarının sömürgeciliğin alışkanlıklarını öne çıkaran bir şaka yaparak 'Cornelius Dowley'yi tüfekle kovalamaları'[878] gibi olaylar yaşayan Rolleston ailesi, birçok kişinin kaderini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemiştir. Sarah'nın günlüğünde yazılı olan bu bilgilerden yola çıkarak, adada yaşamakta olan İngiliz-İrlandalı kişiler ile Katolik İrlandalılar arasında gerginliklere neden olduklarını ve bölge halkının politik, dinsel, toplumsal ve kültürel kimlik gelişimlerinde kırılmalara yol açtıklarını söylemek mümkündür.

William Trevor, *The Story of Lucy Gault* adlı eserinde Büyük Ev geleneğinin düşüş sürecini, egemenliğini ve gücünü yitirmesini Gault ailesinin başına gelen acımasız ve trajik olayların ardından ortaya koymaktadır. Ailenin İrlanda'dan ayrılışıyla

[875] Trevor, 41.
[876] Trevor, 188.
[877] Trevor, 42.
[878] Trevor, 186.

birlikte geride bu geleneğin temsilcisi olarak bir tek Lucy'nin kalması düşüş ve İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik özelliklerinin olumsuz etkilenme sürecini hızlandırmıştır.

> Lucy'ye olaydan bahsedilmemişti. Olayın yaşandığı gece uykudan uyanmayan Lucy, babasının bir el ateş ettiği merminin sesini rüyasında rüzgârın kırdığı bir ağaç dalının sesi olarak duymuştu; babası köpeklerin ölümüyle ilgili olarak, onların zehirli araziye girmiş olabileceklerini söylemişti. Fakat haftalar geçtikçe, yaz mevsiminin öncekilere göre farklı olduğu hissi uyanmıştı ve Lucy anne ve babasının konuşmalarını gizlice dinleyerek bilgi topluyordu.[879]

Hiçbir şeyden haberi olmayan küçük Lucy İrlanda'daki Büyük Ev geleneğinin masum temsilcisidir fakat vereceği bir karar ailenin yüzyıllara dayanan geçmişini ve köklerini yerle bir edecektir.[880] Henüz olaydan haberdar olmayan Lucy, anne ve babasındaki gerginliği ve endişeyi hissetmiş, onların konuşmalarını gizlice dinleyerek olayı anlamaya çalışmaktadır. İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerden, Katolik-Protestan mezhep çatışmasından, İngiltere'nin sömürgecilik politikalarından ve mezaliminden haberdar olmayan Lucy milli, dinsel, kültürel ve toplumsal kimliğini yakından etkileyecek bir süreç geçirmektedir. Anne babasının konuşmalarını gizlice dinlemesi, etrafında gerçekleşen olaylarla ilgili bazı düşüncelere sahip olmasını sağlayacaktır: 'Sorun devam edecek, ister barış yapılsın ister yapılmasın. Öyle olacağını biliyorsun. Bunu anlayabiliyorsun. Burada kendimizi koruyamayız, Everard.'[881] Annesinin sözlerini duyan Lucy, yaşadıkları yerden ayrılmak zorunda olduklarına yönelik konuşmalara şahit olmuştur. Bunun ne demek olduğunu anlamamıştır. Gitmekten başka çarelerinin olmaması Lucy'nin o anda tam olarak idrak edebileceği bir şey değildir. Ancak konuşmalar devam ettikçe, annesiyle babasının yaşadıkları evi terk etmek zorunda olduklarını ifade etmeleri Lucy'yi derinden etkilemiştir: "Ayak seslerinin duyulmasına aldırış etmeden, bahçeye açılan kapının gürültülü kapanışını umursamadan koşarak dışarıya çıktı ve ırmağın olduğu yere doğru, ormanın

[879] Trevor, *The Story of Lucy Gault*, 8-9.
[880] Patrick Swinden, *The English Novel of History and Society, 1940-1980*, St. Martin's Press, New York, 1984, 55.
[881] Trevor, 9.

derinliklerine ilerledi."[882] Kendisini özellikle İrlanda'ya ait hisseden bir kişinin kimlik gelişim sürecine müdahale edilmesi, düşmanlık ve ön yargı gibi unsurların ortaya çıkmasına ve milli kimlikle oluşan bağların sarsılmasına neden olmuştur.[883]

Ailesinin eşyaları toplamasına dayanamayan Lucy, aidiyet duygusu baskın çıktığı için gitmek istemediğini defalarca tekrar eder. Daha önce anne ve babasının konuşmalarını dinlediği için konuya hâkim olduğundan, annesini şaşırtan ifadeler kullanmaktadır. Babasının o kişileri öldürmek istemediğini söylemesi bunlardan biridir.

> Lucy yatak odasında eşyaları toplayan annesini buldu ve 'Gitmek istemiyorum' dedi.
>
> 'Babanla ben de gitmek istemiyoruz.'
>
> 'Niçin gidiyoruz o zaman?'
>
> 'Bazen yapmak istemediğimiz şeyleri yapmak zorunda kalırız.'
>
> 'Babam o insanları öldürmeye çalışmıyordu ki.'
>
> 'Sana bunu Henry mi söyledi?'
>
> 'Henry söylemedi. Bridget de söylemedi.'
>
> 'Huysuzken hiç iyi birisi olmuyorsun, Lucy.'
>
> 'İyi birisi olmak istemiyorum. Sizinle gitmek istemiyorum.'
>
> 'Lucy −'
>
> 'Gitmeyeceğim.'[884]

Yaşananların farkında olan Lucy, etrafında gerçekleşen olayları az çok idrak edebilmektedir. Gitmemek için haklı sebepler oluşturmaya ve bunları ailesine izah etmeye çalışırken, kendisini Lahardane'e ne kadar ait hissettiğini, burada yaşanan olayların sıradanlığını kabullendiğini, toplumsal ve bireysel kimlik gelişimini burada gerçekleştirmek istediğini kesin bir tavırla göstermektedir. Ancak Heloise'in de dediği gibi, bazı durumlarda insanlar istemeseler de uygulamak zorunda kalacakları kararlar almak zorunda kalırlar. Gault ailesinin gitmesine neden olan şey aile bireylerinden kaynaklanan bir durum değildir. Lucy sorumlu aramaya çalışsa da kimseyi bulamaz. Çünkü bu kararın alınmasındaki en büyük etken kişilerin yapmış oldukları şeyler değil

[882] Trevor, 9.
[883] Suzanne Morrow Paulson, 5.
[884] Trevor, 16-17.

sahip oldukları kimliklerdir. Gault ailesini çaresiz bırakan da budur. Değişiklik yapabilecekleri bir konu olmadığı için, İngiliz-İrlandalı Protestan aile, çözümü Lahardane'i terk etmekte bulmuştur.

İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklere bakıldığında, tesadüfün ve talihin etkin rolü gerçek olaylarda da, kurgu eserlerde görülmüştür; bunun nedeni özellikle İrlandalılara yönelik suçlayıcı ifadeleri her durumda ortaya koymaktır.[885] Ailenin yaşadığı trajedinin sorumlusunun kim ya da ne olduğu aslında bellidir. İngilizlik ve İngiliz-İrlandalılık, kazara vurulan çocuğun geldiği ve arazilerine girdiği akşama kadar Gault ailesinin karşısına hiçbir şey çıkarmamıştır. Fakat "Bu yaz Gault ailesinin kaderini öfke değil talih belirlemiştir."[886] Kazara bir kişinin vurulması neticesinde kendilerine karşı planlanan kundaklama olayını fark eden aile, almak zorunda oldukları karar sürecinde geriye dönük vicdan muhasebeleri ve kimlik suçlamaları neticesinde harap olmuştur. Gault ailesi için Lahardane'den ayrılmak zor olsa da, ailece gidip huzurlu yaşayabileceklerine inanıyorlardı ve geleceğe yönelik planlar yapıyorlardı, ancak "İngiltere'de hayal ettikleri mutlu ve rahat yaşam artık hayal edilemez bir duruma gelmişti."[887] Artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağının farkında olan aile, kızlarından da ümidi kesmiştir. Geçmişlerini ve kimliklerini lanetlemeyi, suçlamayı bırakıp Lahardane'den ayrılma vakti gelmiştir. Yaşadıkları trajediyi hiçbir zaman unutamayacaklar ve bunun sorumlusu olarak her zaman kendilerini suçlayacaklardır, ancak şimdilik tüm bunları geride bırakmaları gerekmektedir: "1921 yılının 22 Eylülünde Yüzbaşı Gault ve eşi Heloise evlerini ve hâlâ yaşıyor olduğunu bilmedikleri çocuklarını terk ettiler."[888] Aile başlarına gelen trajik olayların ardından zor bir karar almış ve hayatlarını başka bir ülkede devam ettirmeyi tercih etmiştir.

> Savaş her tarafı değiştirmişti. Ailesi yaşamları boyunca boşluğa düşmüş olamaz mıydı? Altı yıl süren savaş ve sonunda gelen barış onları değişikliklerin yaşandığı İrlanda'ya döndürmeye yetmez miydi? Sonuçta İrlanda'da uzun süredir barış ve huzur ortamı vardı.[889]

[885] Kersti Tarien Powell, 175.
[886] Trevor, 36.
[887] Trevor, 36.
[888] Trevor, 37.
[889] Trevor, 137.

Anlatıcının Lucy'nin aile özlemini dile getirdiği bu bölümde, tarihsel olaylar ve İrlanda'nın mevcut durumuyla ilgili verdiği bilgiler dikkat çekicidir. Altı yıl süren savaş İkinci Dünya Savaşı'dır ve burada bu savaştan söz edilmesinin nedeni Lucy'nin sevdiği kişi Ralph'in asker olmasıdır. Savaş tüm dünyada olduğu gibi İrlanda'da da etkili olmuştur. Bağımsızlığını kazanalı yirmi yıldan fazla zaman geçen İrlanda'da huzur ve barış ortamı görülmektedir. Gault ailesi ülkeyi terk ettikten sonra savaşın zaferle bitmesi neticesinde bağımsızlığını kazanan İrlanda'da insanlar eskisi gibi çatışmalarla, şiddetle ve düşmanlıklarla muhatap olmamaktadırlar. Lucy, ailesinin geride bıraktığı İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğin olumsuzluklarıyla karşılaşmamıştır. İrlanda'nın her yerinde barış ve huzur ortamının olması, Lucy'nin aile özleminin gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. Çocukluğunda yaşadığı kaotik ortamı şimdiki dönemle karşılaştıran Lucy, ailesinin Lahardane'e dönme zamanının geldiğini düşünmektedir. Artık burada kimse İngiliz-İrlandalı Protestan kişilere karşı saldırı düzenlememekte veya bu aileleri tehdit etmemektedir. Dolayısıyla İrlanda'dan bu nedenlerden ötürü ayrılmak zorunda kalan İngiliz-İrlandalı Protestan kimliğe sahip kişilerin sayısı oldukça azalmıştır. Ancak bağımsızlık süreci sonrasında, Büyük Ev geleneğinin temsilcileri olan İngiliz-İrlandalı ailelerin etkinliği ve bölgedeki egemenlikleri son bulmuştur.

İngiliz-İrlandalı Protestan aileler uzun yıllar boyunca İrlanda'da yaşamalarına ve bu ailelerin büyük çoğunluğu İrlanda bağımsızlığı yanlısı hareket etmesine rağmen İrlanda'da halkın birlikte yaşama düşüncesine karşı çıkan, bu durumdan rahatsızlık duyan, radikal Katolik ve aşırı milliyetçi olmayan kişiler vardır. Bu insanların karşı oldukları şey aslında İngiltere'nin sömürgecilik politikaları aracılığıyla ülkeye İngiliz-İrlandalıları yerleştirmiş olmasıdır. Her ne kadar İngiliz-İrlandalılarla uyumlu, barış ve huzur içinde yaşıyormuş gibi görünseler de, İrlandalılara göre bir gün geçmişte yaşananlar ve yapılanlar kaçınılmaz olarak yeniden gündeme gelecektir ve aralarındaki barış ve huzur ortamı bir şekilde bozulacaktır. Bunun yanı sıra, Gault ailesinin başına gelen olayı savunan ve ülkede İngiliz veya İngiliz-İrlandalı Protestan hiç kimsenin kalmaması için çalışan, bu insanları ötekileştirmeye ve düşman ilan etmeye uğraşan çok sayıda aşırı milliyetçi vardır: 'Bir yoldaş büyük ev geleneğinin düşman olduğunu söylerdi hep.' Büyük Ev geleneği İngiliz-İrlandalı Protestanların İrlanda'da arsa ve arazi edinmesi sonucu aileleriyle ülkeye yerleşmeleri neticesinde ortaya çıkan bir durumdur

ve bu durumdan hoşnut olmayanların sayısı İrlanda Bağımsızlık Savaşı yaklaştıkça her geçen gün artmaktadır.

Sonuç olarak, İrlanda tarihinin en önemli unsurlarından olan ve İngiliz-İrlandalıların İngiltere ve İrlanda ile ilişkilerinin belirleyicisi konumundaki Büyük Ev geleneği, Trevor'ın bu üç eserinde benzer temalar aracılığıyla aktarılmıştır. Bahsi geçen üç eserde de Büyük Ev geleneğinin temsilcileri konumundaki İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin düşüşünü ele alan yazar, İrlanda'nın bağımsızlık sürecinden sonra Büyük Ev geleneğinin tamamen gücünü yitirdiğine vurgu yapmaktadır. İngiliz-İrlandalıların İrlanda'daki egemenliği ya da bölgesel hâkimiyeti Bağımsızlık Savaşı'nın ardından tamamen ortadan kalkmıştır. Bu durumun İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik üzerindeki etkileri ise yadsınamaz derecededir.

SONUÇ

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar yazmış olduğu hem kısa öykü, eleştiri yazıları, hem de romanlarıyla dikkat çeken İngiliz-İrlandalı William Trevor daha çok kurgusal alanda vermiş olduğu eserlerle tanınmaktadır. Trevor, otobiyografik unsurların, İrlanda tarihinin, İngiltere ile İrlanda arasındaki gerginliklerin, politik süreçlerin, İrlanda'daki toplumsal yapının konu alındığı kısa öykü ve romanlarında yaratmış olduğu karakterler aracılığıyla İrlanda yaşamının bir panoramasını ortaya koymuştur. İrlanda'da yaşadığı dönemlerde yalnız ve yabancı, İngiltere'de yaşadığı dönemlerde marjinal, İtalya'da ise sürgün konumunda olan yazar, bu çalışmada incelenen üç romanda İngiliz-İrlandalı Protestan kimlik sorunsalını derinlemesine irdeleyerek, durumun on dokuzuncu yüzyılın başından yirminci yüzyılın sonlarına kadarki algılanış biçimini okura aktarmayı amaçlamıştır.

Fools of Fortune adlı eserinde İrlanda Bağımsızlık mücadelesi esnasında İngiliz-İrlandalı Protestan Quinton ailesinin maruz kaldığı süreci ele alan yazar İrlanda'da mezalim uygulayan İngiliz birliği *Black and Tans* ile yerel halk arasındaki çatışmalara yer vermiştir. Bu çatışmaların karakterlerin milli, dini, kültürel ve toplumsal kimliklerini ne yönde etkilediği, kimlik oluşum ve gelişim süreçlerine ne derecede etki ettiği özellikle ana karakterler Willie Quinton ile İngiliz kuzeni Marianne üzerinden anlatılmaktadır. Quintonlar sıradan bir İngiliz-İrlandalı aile değildir. İrlanda tarihindeki en önemli dönemlerden birisi olan Kıtlık sürecinde yaşayan ataları, mallarına el konan İrlandalılara yardım etmiş ve Katoliklerle Protestanlar bir arada yaşamaya başlamışlardır. Quinton ailesinin bağımsızlık yanlısı Michael Collins'i finansal anlamda desteklemesi ve onu evlerinde misafir etmesi, ailenin aidiyet duygusunu ve bağlarını İrlanda tarafında tutarken, bu durum İngilizlerin öfkesini ve nefretini ortaya çıkarmıştır. Ailenin ve aile çalışanlarının vahşice öldürülmesi İrlandalı Cumhuriyetçiler tarafından değil, Kilneagh'yı yakıp yıkan ve geride hiçbir tanık bırakmayan İngiliz *Black and Tans* askeri birliği tarafından gerçekleştirilmiştir.

İngiliz askerler ile yerel İrlanda halkı ve onların destekçisi konumundaki İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin arasındaki çatışmaların arka planında, Quinton ailesinin oğulları Willie ile İngiliz kuzeni Marianne arasındaki duygusal yakınlaşma dikkat çekicidir. Kendisini İrlanda'nın tarihsel ve kültürel özelliklerini yansıtan Kilneagh

bölgesine ait hisseden İngiliz-İrlandalı Willie İrlanda'yı temsil ederken, Marianne ise kimliği, aile yapısı ve kökeni nedeniyle İngiltere'yi temsil etmektedir. Bu ikilinin bir arada olması yazar tarafından tarihsel gerginliklere, siyasi anlaşmazlıklara, düşmanlıklara ve ön yargılamalara bir gönderme niteliği taşımaktadır. İkilinin uzun zaman geçirememesine rağmen birlikte olması ve Marianne'ın Willie'den hamile kalması, aidiyet duygusu, azınlık psikolojisi ve arada kalmışlık olgularına yönelik daha ilginç bir durumu ortaya çıkarmıştır. Kendisini İrlanda'ya bağlı hisseden İngiliz-İrlandalı Protestan Willie ile İngiliz Marianne'ın çocukları Imelda iki ülke arasındaki geçmişi tüm özellikleriyle yansıtan karakterler olarak resmedilmiştir. Eserdeki karakterlerin İrlanda değil İngiltere'den kaynaklanan şiddeti saplantı haline getiren tiplere dönüşmesinin Imelda üzerinde önemli etkileri olmuştur. Ailesine düzenlenen saldırının intikamını alması sonucu İrlanda'yı terk eden, Marianne'ın kendisinden bir çocuk beklediğinden habersiz bir şekilde yaşadığı yerden ayrılan Willie, kuzeni Marianne ve çocukları Imelda'yı tek başına bırakmıştır.

İngilizlerin İrlanda'da gerçekleştirmiş oldukları saldırı ve çatışmalar, Quinton ailesinin başına gelenler, Willie'nin her şeyden sorumlu tuttuğu Çavuş Rudkin'i öldürmesi ve sevdiği kişiyi terk etmek zorunda kalması Marianne'ın şiddet konusunda saplantılı birine dönüşmesine neden olmuştur. Marianne'ın kimliğini taşıdığı milletin işlemiş olduğu suç, onu İrlanda tarihine sıkı sıkı sarılmaya yöneltmiştir. Katliam, saldırı ve çatışmalarla ilgili öyküleri hassas ve hayal gücü kuvvetli kızı Imelda'ya tekrar tekrar anlatarak kızının psikolojik anlamda sorunlu bir süreç geçirmesine neden olmuştur.

Trevor bu eserde, İrlandalıların yanında yer alan ve kendilerini İrlanda'ya ait hisseden İngiliz-İrlandalı Protestan aileleri, İngiliz kökenli karakterleri ve İrlandalıları bir araya getirerek İngilizlik, İrlandalılık ve İngiliz-İrlandalılık kavramlarının nasıl bir yapıya sahip olduğunu ve ne tür değişkenler aracılığıyla dönüşüme uğradığını göstermiştir. İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin İrlanda halkı ile iç içe yaşaması, İngiliz kimliğine sahip Marianne'ın yaşananlar sonrası ait olduğu yere karşı olumsuz düşünceler beslemesi ve İrlanda yanlısı düşünceler benimsemesi, İrlanda'da yaşamayı tercih eden Marianne ile kızları Imelda'nın bölgedeki bazı kişiler tarafından dışlanması ve İngiltere'ye geri dönmelerine yönelik telkinlerde bulunulması bu dönüşümün önemli göstergelerindendir.

Imelda henüz doğmamışken sorunlu bir tarihin mirasını taşımaya başlamış, Marianne ise Quinton ailesinin başına gelenlerden ötürü ait olduğu ülkeye yabancılaşmış ve İrlanda'ya karşı yakınlık hissetmiş, İngiliz birisinin çocuğu ile birlikte İrlanda'da yaşamasını kabullenemeyen bazı aşırı milliyetçi İrlandalılar ötekileştirme sürecinin yansımalarını ortaya koymuşlardır. Quinton ailesinin önce yükselişini, sonra da çöküşünü anlatan *Fools of Fortune* şiddetin anlamsızlığını ve iyileşmeye ihtiyaç duyulduğunu, İrlanda'nın sömürgecilik tarihindeki kalıntıların kimlik oluşum sürecine müdahale ettiğini ve geçmiş ile şimdi arasında politik ve dinsel çatışmaların önünde hoşgörü ve ılımlı bir yaklaşımın yer alabileceğini göstermiştir.

Trevor *The Silence in The Garden* adlı eserinde ise merkeze Rolleston ailesini koyarak Büyük Ev geleneği üzerinden Britanya sömürgeciliğinin yıkıcı etkilerini ele almıştır. Bu eserde de tıpkı bir öncekinde olduğu gibi birden fazla bakış açısı kullanarak, yaşananların farklı perspektiflerden nasıl göründüğünü ortaya koyan yazar, Carriglas adındaki bir adada yıkık dökük taşlar, eski bir manastır ve büyük bir ev etrafında geçen olayları okuyucuya aktarmıştır. Eserde geçen olaylar Sarah adındaki başkarakterin günlüğüne aldığı notlar aracılığıyla anlatılırken, 1900lerin başlarından 1970lere kadarki süreç ele alınmış, İrlanda Bağımsızlık döneminde İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin bölgede nasıl algılandığı ve ne tür olaylara maruz bırakıldıkları detaylı bir şekilde irdelenmiştir.

'Carriglas bölgesinin büyük, ihtişamlı bir konaktan eskiyen ve çürüyen bir eve dönüşmesi'[890] adada yaşayan İngiliz-İrlandalı Protestan ailelerin eski nüfuzlu yapılarını kaybettiklerinin bir göstergesidir. İngiliz-İrlandalı Rolleston ailesi geçmişte ekonomik sıkıntıların yaşandığı dönemlerde İrlanda halkının yanında yer almasına rağmen, bağımsızlık sürecinde ötekileştirilme, azınlık psikolojisine maruz kalma ve toplumdan dışlanma gibi durumları yakından deneyimlemiştir.

Bunun yanı sıra, ailenin geçmişine ait yıllardır gizlenen bir şiddet olayının kapanmayan sonuçları yıllar sonra gün yüzüne çıkarak İrlanda ile İngiltere arasındaki gerginliğe benzer bir durumun Rolleston ailesinin başına gelmesine neden olmuştur. Rolleston ailesinin çocukları babalarının tüfeklerini alıp tıpkı avcıların küçük bir avı kovalaması gibi İrlandalı Katolik Corny Dowley adındaki bir çocuğun peşinden koşarak

[890] Trevor, 1988, 16.

ona eziyet etmişlerdir. Masumane görünen ya da arka planda kimlik farklılıkları nedeniyle düşmanlık, nefret, öfke ya da çatışma gibi unsurları barındırmayan bu olay aslında bölgede İrlanda halkına göre refah içerisinde yaşayan ve mesafeli bir tavra sahip İngiliz-İrlandalılık kimliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu durum yıllar sonra İrlandalılık ile İngiliz-İrlandalılık, Katoliklik ile Protestanlık arasındaki farklılıklardan kaynaklanan çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Cornelius Dowley intikam hazırlığına girer ve aileye düzenlemiş olduğu saldırı neticesinde olaylarla hiçbir ilgisi olmayan ailenin kâhyası Linchy hayatını kaybeder. Trevor birçok eserinde olduğu gibi burada da tesadüf olgusunun insan yaşamındaki önemine vurgu yapmaktadır. Geçmişte yaşanan olayların ve tarihsel gerginliklerin yıllar sonra, tesadüfî bir şekilde, konuyla hiçbir ilgisi olmayan kişileri cezalandırması İngiliz-İrlandalılık kimliğinin algılanış biçimini de etkilemiştir. Sessiz kalma, sır tutma ve gerçeklerle yüzleşmekten kaçınma *The Silence in The Garden* adlı romandaki insan ilişkilerini, kimlik oluşum ve gelişim süreçlerini, ötekileştirilme ve toplumdan dışlanma olgularını belirleyen unsurlar olarak görülmektedir.

Tarih tarafından kapana kısılmış karakterlerin bu durumun getirmiş olduğu yük ile mücadele etme çabalarının yetersizliği bu eserde açıkça görülmektedir. Tarih her zaman olduğu gibi İrlanda'nın en büyük düşmanı konumundadır ve karakterlerin peşini hiçbir zaman bırakmayarak milli, dini ve politik kimlik üzerinde etkin bir rol oynamaktadır. Rolleston ailesinin atalarının yüzyıllar önce elde ettiği toprakların İrlanda halkının elinden zorla alındığı gerçeği, ailenin üzerinde bir lanet olarak var olmayı sürdürmüştür. Eser içerisinde her geçen gün etkisini yitiren Büyük Ev geleneğinin temsilcisi Rollestonlar geçmişlerindeki olayların talihsiz bir şekilde karşılarına çıkmalarının cezasını çekmişlerdir.

Bu çalışmada incelenen üçüncü roman *The Story of Lucy Gault* talihin etkin rol oynadığı, anlamsız suçların ve nafile çabaların insanları intihara kadar sürüklediği bir anlatıyı ortaya koymaktadır. Yazar bu eserde sömürgecilik politikalarının etkilerine fazla değinmemiş, tarih yazma, İrlandalılık ve İngiliz-İrlandalılık kavramlarının sınırlarını belirlemeyi tercih etmiştir. Geçmişin olumsuz etkilerinin yanı sıra geleceğin önemi üzerinde de duran yazar, İngiliz-İrlandalı Gault ailesinin kimliklerinden ötürü kundaklama olayına maruz kalması sonucunda kendilerini ait hissettikleri İrlanda'yı terk etme kararıyla karşı karşıya kalmalarını farklı bakış açılarından ele almıştır.

İngiliz-İrlandalı Everard Gault ile İngiliz eşi Heloise Gault kundaklama olayının sahip oldukları kimliklerden ötürü başlarına geldiğine inanmakta ve bu durumdan milli ve dini kimliklerini suçlamaktadırlar. Kundaklama olayının gecesinde Everard'ın yanlışlıkla birisini omzundan silahla yaralaması, Heloise'in kendisini ait hissettiği İrlanda'dan ayrılma kararını ciddi ciddi düşünmesi, küçük kızları Lucy'nin evinden ayrılmak istememesi, ayrılma kararı alınması sonucunda Lucy'nin evden kaçıp bir yere saklanması, Gault ailesinin kimlikleri nedeniyle psikolojik anlamda ciddi sorunlar yaşadığının göstergeleridir. Büyük Ev geleneğine ait ailenin bölgeyi terk etmek zorunda kalması, İngiliz ve İngiliz-İrlandalı Protestan kimlikleri nedeniyle toplumdan dışlanmaları, bölgede azınlıkta yer almaları nedeniyle ötekileştirilmeleri geçmişin ve talihin olaylarda ne kadar etkin olduğunu ortaya koymaktadır. Eserin olay örgüsündeki ana hatlara bakıldığında trajedi unsuru ön plana çıkıyorken, roman aslında İrlanda'nın öyküsünü anlatmaktadır. Doğuştan İngiliz, evliliği nedeniyle ise İrlandalı olan Heloise'in kendisini en çok İtalya'da evinde hissetmesi, karakterlerin milli ve dini kimliklerine ait unsurları nasıl yeniden gözden geçirdiklerinin önemli bir örneğidir.

Yazarın İrlandalı, İngiliz-İrlandalı ve İngiliz karakterleri basit bir şekilde sınıflandırmak yerine, kimlik özellikleri, tarih, geçmiş ve insan ilişkileri aracılığıyla verilen kararlardaki belirleyici değişkenlerin karakterlerin psikolojileri üzerindeki etkilerine değinmesi, eserdeki karakterlere derinlik katmıştır. Bu eserde tarihin esiri haline dönüşmeyen Gault ailesinin üyeleri Brian Friel'ın 'tarih yapmak' dediği olguyu temsil etmektedir.

KAYNAKÇA

Abrams, M. H., *The Glossary of Literary Terms,* 8th ed., Thomson Wadsworth, Boston, 2005

Adamson, Walter, 'The Problem of Cultural Self-representation', 50-59, *The Post-colonial Critic: Interviews, Strategies, Dialogues*, ed. Sarah Harasym, New York: Routledge, 1990

Adelman, Paul, Robert Pearce, *Access to History: Great Britain and the Irish Question 1798-1921*, Hodger Education, UK, 2008

Agulnik, Phil, *Understanding the Social Exclusion*, Oxford University Press, Oxford, 2002

Aldrich, Robert, *Colonialism & Homosexuality*, Routledge, London, 2003

Alexander, Jeffrey C., Ronald Jacobs, Philip Smith, *The Oxford Handbook of Cultural Sociology*, Oxford University Press, Oxford, 2002

Alter, Peter, *Nationalism*, 2nd edition, London, 1994

Alund, Aleksandra, "Alterity in Modernity", 38(4):311-22, *Acta Sociol*ogy, Hungary, 1993

Anderson, B., *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism.* London, Verso, 1989

Anderson, Perry, *Tarihten Siyasete Eleştiri Yazıları*, İletişim Yayınları, Çeviri Editörü: Simten Çoşar, İstanbul, 2003

Andrén, Anders, *Between Artifacts and Texts: Historical Archaeology in Global Perspective*, Plenum Press, New York, 1998

Anih, Stan, *Religious Ecumenism and Education for Tolerance*, Institute of Ecumenical Education, Thinkers Corner, Enugu, Nigeria, 1992

Appleby, R. Scott, *Ambivalence of the Sacred*, New York, Rowman & Littlefield Publishers, 2000

Aronson, Jacqueline Stahl, "William Trevor: An Interview", *Irish Literary Supplement* Vol. 7, No. 2, Spring, 1987

Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths, Helen Tiffin, *Key Concepts in Post-Colonial Studies*, Routledge, London, 1998

..... *The Empire Writes Back*, 2nd ed., Routledge, London, 2002

..... *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-colonial Literatures*, Routledge, London, 2002

..... *The Post-Colonial Studies Reader*, Routledge, London, 1995

Baldick, Chris, *The Social Mission of English Criticism*, Clarendon Press, Oxford, 1983

Baldwin, Stanley, *On England*, Clarenton Press, Oxford, 1926

Banks, Martha, "Multiple Minority Identities and Mental Health: Social and Research Implications of Diversity Within and Between Groups", 35-59, *Multiple Minority Identities: Applications for Practice, Research and Training*, Reginald Nettles, Rochelle Balter, Springer Publishing Company, New York, 2012

Barron, William, *History of the Political Connection Between England and Ireland*, Cadell Pub., London, 1990

Barry, Peter, *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory*, Manchester University Press, London, 1995

Bauman, Zigmund, *Modernity and Ambivalence*, Polity Press, Cambridge, 1991

Baumeister, Roy F., *Identity, Cultural Change and the Struggle for Self*, New York: Oxford University Press, 1986

Behan, Brendan, *The Hostage*, Catholic University of America Press, New York, 1987

Berger, Patrick, "Some Second Thoughts on Substansive vs Functional Definitions of Religion", *Journal for the Scientific Study of Religion*, Vol. 13, No. 2, 1974

..... *The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion*, Doubleday, Garden City, New York, 1967

Bernstein, Mary, "Identity Politics", 47-74, *Annual Review of Sociology*, Vol. 31, 2005

Bertha, Csilla, Donald E. Morse, 'A Small Nation's Contribution to the World', 1-17, *A Small Nation's Contribution to the World: Essays on Anglo-Irish Literature and*

Language, Ed. Donald E. Morse, Csilla Bertha, Istvan Palffy, Lajos Kossuth University, Debrecen, 1993

Besecke, K., 'Seeing Invisible Religion: Religion as a Societal Conversation about Transcendent Meaning', 23(2): 179-196, *Sociological Theory*, 2005

Bhabha, Homi, 'Difference, Discrimination and the Discourse of Colonialism' in F. Barker, P. Hulme, M. Iverson and D. Loxley (eds), *The Politics of Theory*, Colchester, University of Essex, 1983

..... 'The Other Question: Difference, Discrimination, and the Discourse of Colonialism' in H. A. Baker, Jr, M. Diawara, R. H. Lindeborg and Best (edt.) *Black British Cultural Studies: A Reader*, Chicago, Illinois, University of Chicago Press, 1996

..... "Kültürün İki Aradalığı", 377-388, Fatma Büşra Helvacıoğlu (çev.), *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*, Fırat Mollaer (ed.), Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2014

..... *Our Neighbours and Ourselves: Contemporary Reflections on Survival*, Walter De Gruyter Co., New York, 2011

..... 'Representation and the Colonial Text: A Critical Exploration of Some Forms of Mimeticism', 99-100, F. Gloversmith (ed.) *The Theory of Reading*, Harvester, Brighton, 1984

..... *The Location of Culture.* Routledge, New York, 1994

Bird, Stephanie Rose, 'Light, Bright, Damned Near White: Multicultural Identity' 1-24, *The Psychology of Prejudice and Discrimination: Ethnicity and Multicultural Identity*, Ed. Jean Lau Chin, Volume Two, Praeger Perspectives, London, 2004

Blumer, Herbert, *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*, University of California Press, London, 1986

Boffetti, Jason, "How Richard Rorty found Religion.", *First Things*, Issue Archive, May, 2004, http://www.firstthings.com/atricle/2008/09/how-richard-rorty-found-religion

Bolger, Dermot, *The Vintage Book of Contemporary Irish Fiction*, Vintage Books, London, 1995

Bonnycastle, Stephen, *In Search of Authenticity: An Introductory Guide to Literary Theory*, Broadview Press, New York, 2007

Boons-Grafé, M. C., 'Other/other', çev. Margaret Whitford, ed. Elizabeth Wright, *Feminism and Psychoanalysis: A Critical Dictionary*, Oxford, Blackwell, 1992

Bos, Kees van den, E. Allan Lind, 'The Social Psychology of Fairness and the Regulation of Personal Uncertainty', 122-142, *Handbook of the Uncertain Self*, Ed. Robert M. Arkin, Kathryn C. Oleson, Patrick J. Carroll, Psychology Press, New York, 2010

Böss, Michael, 'Irish Neutrality: From Nationalism to Postnationalism', 17-37, *Redefinitions of Irish Identity: A Post-nationalist Approach*, Ed. Irene Gilsenan Nordin, Carmen Zamorano Llena, Peter Lang Publishin, Switzerland, 2010

Bowker, Julie C., 'Basic Concepts of Attachment Theory and Research', 26-49, *The Handbook of Solitude: Psychological Perspectives on Social Isolation, Social Withdrawal and Being Alone*, Ed. Robert J. Coplan, Julie C. Bowker, Wiley Blackwell, UK, 2014

Bowman, Mark-Ralph, "Interview with William Trevor", *The Transatlantic Review*, No. 53/54, 1976

Boyce, D. George, *Nationalism in Ireland*, Routledge, London, 2003

Bressler, Charles E., *Literary Criticism: An Introduction to Theory and Practice*, 4th ed., Upper Saddle River, Pearson, 2007

Brown, Robert McAfee, *Religion and Violence*, The Westminster Press, Philadelphia, 1987

Brown, Wendy, *States of Inquiry: Power and Freedom in Late Modernity*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1995

Bruce, Steve, *Politics and Religion*, Polity, Cambridge, 2003

Butterfield, Herbert, *The Englishman and his History*, Cambridge University Press, Cambridge, 1944

Cairns, David, Shaun Richards, *Writing Ireland: Colonialism, Nationalism and Culture*, Manchester University Press, Manchester, 1988

Calhoun, Craig, "Preface", 1-7, *Social Theory and the Politics of Identity*, Oxford: Blackwell, 1994

Calhoun, Craig, "Social Theory and the Politics of Identity", 9-36, *Social Theory and the Politics of Identity*, Oxford: Blackwell, 1994

Campbell, Scott A., *Identity Crisis*, Xlibris Co., USA, 2000

Caunce, Steven, *Relocating Britishness*, Hamston Press, London, 2003

Chavez, A. F., Guido-DiBrito, Florence *Racial and Ethnic Identity Development*, Verso, New York, 1989

..... "Learning to Value the 'Other': A Model of Diversity Development", paper presented at the National Association of Personnel Administrators, Atlanta, 1996

Chavez, Christopher, 'Corporate Discourses and the Re-Imagination of Space', 65-85, *Identity: Beyond Tradition and McWorld Neoliberalism*, Ed. Brian Michael Goss, Christopher Chavez, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2013

Cherki, Alice, *Frantz Fanon: A Portrait*, çev. Nadia Benabid, Cornell University, New York, 2006

Clarke, Simon, "Culture and Identity", *The Sage Handbook of Cultural Analysis*, Sage Publications, 2008

Clifford, James, "Taking Identity Politics Seriously: the Contradictory, Stony Ground...", 94-112, *Without Guarantees: Essays in Honour of Stuart Hall*, edPaul Gilroy, Lawrence Grossberg, and Angela McRobbie. London: Verso Press, 2000

Coakley, Jason, 'Religion, National Identity and Political Change in Modern Ireland', Irish Political Studies 17(1): 4-28, 2002

Coetzee, John Maxwell, *Waiting for the Barbarians*, Penguin Books, London, 1999

Cohn, Bernard, *Colonialism and Its Forms of Knowledge: The British in India*, Princeton University Press, New Jersey, 1996

Colley, Linda, *Britons: Forging the Nation, 1707, 1837*, Yale University Press, New York, 2005

Collini, Stefan, *Public Moralists: Political Thought and Intellectual Life in Britain 1850-1930*, Clarendon Press, Oxford, 1991

Colls, Robert, Philip Dodd, *Englishness: Politics and Culture 1880-1950*, Croom Helm, London, 1986

Connor, Walker, *Ethno-Nationalism: The Quest for Understanding*, Princeton University Press, Princeton, 1994

Cooley, Charles Horton, *On Self and Social Organization*, The University of Chicago Press, Chicago, 1998

Corcoran, Mary P., Perry Share, *Belongings: Shaping Identity in Modern Ireland*, IPA, Dublin, 2008

Coşkun, Ali, *Geleneğin ve Geleceğin Kavşağında Modern ve Dindar İnsan Karşı Karşıya*, Bilgi ve Hikmet, Sayı: 6, Bahar, 1994

Costello, Carrie Yang, *Professional Identity Crisis: Race, Class, Gender and Success*, Vanderbilt University Press, Tennessee, 2005

Cote, James E., Charles G. Levine, *Identity Formation, Agency and Culture:A Social Psychological Synthesis*, Lawrence Erlbaum Inc., New Jersey, 2014

Coy, Patrick G., Lynne M. Woehrle, *Social Conflicts and Collective Identities*, Rowman&Littlefield Pub., USA, 2000

Cross Jr., W. E., "The Psychology of Nigrescence: Revising the Cross Model", 90-99, in J. G. Ponterott, J. M. Casas, I. A. Suzuki, C. M. Alexander (ed.), *Handbook of Multicultural Counseling*, California, Sage, 1995

Davis, Fred, *Fashion, Culture and Identity*, The University of Chicago Press, Chicago, 1992

De Breffny, Brian, *The Irish World: The History and Cultural Achievements of the Irish People*, Thames and Hudson, London, 1977

De Vries, Hent, *Violence, Identity and Self-Determination*, Stanford University Press, California, 1997

Donoghue, Denis, review of *Field Work, New York Times Book Review*, 2 Aralık 1979

Doyle, Brian, *English and Englishness*, Routledge, London, 1989

Dunne, Sean, "Interview with William Trevor about *the Old Boy*", *the Sunday Tribune*, Dublin, 2 Haziran 1985

Eagleton, Terry, Fredric Jameson, Edward W. Said, *Nationalism, Colonialism and Literature*, University of Minnesota Press, London, 1990

Egerer, Claudia, *Fictions of (In)Betweenness*, Acta Universitatis Gothoburgensis, Gothenburg, 1997

Eliade, Mircea, *The Forge and the Crucible: The Origins and Structures of Alchemy*, Harper&Row, New York, 1971

Eliot, Thomas Stearns, *Notes Towards the Definition of Culture*, Harcourt Brace, New York, 1949

Elliott, Anthony, *Concepts of the Self*, Polity Press, London, 2001

Erikson, Erik, "Reflections on the dissent of contemporary youth", *International Journal of Psychoanalysis, 51*, 11-22, 1970

..... *Identity and Life Cycle*, New York, Norton, 1959/1980

..... *Identity, Youth, and Crisis*, New York: Norton, 1994

Evans, N. J., D. Forney, F. Guido-DiBrito, *Student Development in College: Theory, Research and Application*, San Francisco, Jossey-Bass, 1998

Fahey, Tony, 'Catholicism and Industrial Society in Ireland', 241-263, in J. Goldthorpe and C. Whelan (eds.) *The Development of Industrial Society in Ireland*, Oxford University Press, New York, 1997

Fanon, Frantz, *The Wretched of the Earth*, çev. Constance Farrington, Grove, New York, 1963

Finlay, Andrew, "Irish studies, cultural pluralism and the peace process", 333-345, *Irish Studies Review*, 15(3), 2007

Firchow, Peter, "William Trevor", 290-317, *The Writer's Place: Interviews on the Literary Situation in Contemporary Britain*, ed. Peter Firchow, University of Minnesota Press, 1974

Fitzgerald, Keith, *The Face of the Nation: Immigration, the State, and the National Identity*, Stanford University Press, California, 1996

Freedman, Ariela, *Death, Men and Modernism: Trauma and Narrative in British Fiction from Hardy to Woolf*, Routledge, London, 2003

Fuss, Diana, 'Interior Colonies: Frantz Fanon and the Politics of Identification', *Diacritics* (24) 2–3 (Summer/Fall): 20–42, 1994

Galtung, Johan, "Religions, Hard and Soft", *Cross Currents*, New York, Winter 1997-98

Gardner, Howard, *Extraordinary Minds: Portraits of Exceptional Individuals and Examination of Our Extraordinariness*, New York, Basic Books, 1997

Garvin, Tom, *Preventing the Future: Why Was Ireland so Poor for So Long?*, Gill and Macmillan, Dublin, 2004

Gellner, Ernest, *Nations and Nationalism*, Oxford: Basil Blackwell, 1983

Genet, Jacqueline, *The Big House in Ireland: Reality and Representation*, Barnes and Noble, Ireland, 1991

Giddens, Anthony, *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Stanford University Press, Stanford, California, 1991

..... *Tarihsel Materyalizmin Çağdaş Eleştirisi*, Paradigma, Çev: Ümit Tatlıcan, İstanbul, 2000

Gillespie, Michael, *The Theoretical Solution to the British/Irish Problem*, Authorhouse Publication, USA, 2013

Girvin, B., *From Union to Union: Nationalism, Democracy and Religion in Ireland – Act of Union to EU*, Gill & Macmillan, Dublin, 2002

Gleason, Philip, "Identifying Identity: A Semantic History", *The Journal of American History*, Vol. 69., No. 4, 1983

..... "Kimliği Tanımlamak: Semantik Bir Tarih", Fırat Mollaer (çev.), 21-52, *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*, Fırat Mollaer (ed.), Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2014

Goffman, Erving, *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*, Pelican Books, London, 1968

..... *The Presentation of Self in Everyday Life*, Doubleday, New York, 1959

Golash-Boza, Tanya Maria, *Immigration Nation: Raids, Detentions and Deportations in Post-9/11 America*, Paradigm Publishers, New York, 2012

Gordon, Mary, "William Trevor's *Fools of Fortune*", 45-51, *Good Boys and Dead Girls and Other Essays*, Viking, New York, 1991

Grace, Daphne, *Relocating Consciousness: Diasporic Writers and the Dynamics of Literary Experience*, Rodopi, Amsterdam- New York, 2007

Graham, Colin, *Deconstructing Ireland: Identity, Theory, Culture*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2001

Grant, Robert M., *Gods and the One God*, Philadelphia, Westminster Press

Greenfield, Liah, *Nationalism: Five Roads to Modernity*, Harvard University Press, Massachusetts, 1992

Griffiths, Peter, "The Very Idea of Religion", 1-17, *First Things*, Issue Archive, May, 2000

Grubgeld, Elizabeth, *Anglo-Irish Autobiogaphy: Class, Gender and the Forms of Narrative*, Syracuse University Press, New York, 2004

Guibernau, Montserrat, "Anthony D. Smith on Nations and National Identity: A Critical Assessment", *Nation and Nationalism*, 10, (1/2),(125-141), 1999

Habermas, Jürgen, *Legitimation Crisis*, MA Bacon Press, Boston, 1973

Hall, Gordon Nagayama, *Multicultural Psychology*, Pearson Education Inc., New York, 2010

Hall, Rodney Bruce, *National Collective Identity:Social Constructs and International Systems*, Columbia University Press, Chicago, 1999

Hall, Stuart, "Cultural Identity and Diaspora", in J. Rutherford (ed.) *Identity, Community, Culture, Difference*, Lawrence and Wishart, London, 1990

..... "Gramsci's Relevance for the Study of Race and Ethnicity", 10(2): 5-27, *Journal of Communication Inquiry*, 1986

..... "Subjects in History Making Diasporic Identities", 289-300, *The House that Race Built*, ed. Wahneema Lubiano, New York, Vintage, 1998

Hammond, Phillip E., "Religion and the Persistence of Identity." Journal for the Scientific Study of Religion 27 (1): 1-11, 1988

Haney II, William, *Culture and Consciousness: Literature Regained*, Bucknell University Press, London, 2002

Harris, H. W., "Introduction; A Conceptual Overview of Race, Ethnicity and Identity" in H. W. Harris, H. C. Blue and E. E. H. Griffith (ed.), 1-19, *Racial and Ethnic Identity: Psychological Development and Creative Expression*, New York, Routledge, 1995

Harte, Liam, Michael Parker, *Contemporary Irish Fiction: Themes, Tropes, Theories*, Palgrave Macmillan, UK, 2000

Harte, Liam, *Reading the Contemporary Irish Novel 1987-2007*, Wiley & Blackwell, UK, 2014

Hartley, Stephen, Licinia Simao, *The Irish Question as a Problem in British Foreign Policy, 1914-18*, Palgrave Macmillan, New York, 1987

Harvey, David, *The Condition of Postmodernity*, Oxford, Blackwell, 1990

Hayton, David, *The Anglo-Irish Experience: Religion, Identity and Patriotism*, The Boydell Press, Woodbridge, 2012

Helms, J. E., "Introduction: Review of Racial Identity Terminology", 1-14, in J. E. Helms (ed.), *Black and White Racial Identity: Theory, Research and Practice*, Westport, Praeger, 1993

..... "White and People of Color Racial Identity Models", 97-110, in J. G. Ponterott, J. M. Casas, I. A. Suzuki, C. M. Alexander (ed.), *Handbook of Multicultural Counseling*, California, Sage, 1995

Hempton, David, *Religion and Political Culture in Britain and Ireland: From the Glorious Revolution to the Decline of Empire*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996

Hetcher, Michael, *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development, 1536-1966*, London, Routledge, 1975

Heyes, Cressida, "Identity Politics", Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2012

Hippel, William von, 'Periphery, Taxonomy of Dimensions', 90-103, *The Social Outcast: Ostracism, Social Exclusion, Rejection, and Bullying*, Ed. Kipling D. Williams, Joseph P. Forgas, William Von Hippel, Psychology Press, New York, 2005

Holliday, Bertha Garrett, Angela L. Holmes, 'A Tale of Challenge and Change', 15-65, *Handbook of Racial and Ethnic Minority Psychology*, Ed. Guillermo Bernal, Joseph E. Trimble, Ann Kathleen Burlew, Frederick T. Leong, Sage Publications, California, 2003

Hollis, Daniel Webster, *The History of Ireland*, Greenwood Press, London, 2001

Hopkinson, Michael, *The Irish War of Independence*, Gill&Macmillan Ltd., London, 1998

Horsley, Richard, *Bandits, Prophets, and Messiahs: Popular Movements in the Time of Jesus*, San Francisco: Harper&Row, 1988

Howe, Stephen, *Ireland and Empire, Colonial Legacies in Irish History and Culture*, Oxford University Press, Oxford, 2000

Hoyle, Rick, Mizhael H. Kernis, Mark R. Leary, Mark W. Baldwin, *Selfhood: Identity, Esteem, Regulation*, Boulder, CO: Westview, 2001

Hoyt, Mary Fitzgerald, *William Trevor: Re-imagining Ireland*, Liffey Press, 2003

Huddart, David, *Homi Bhabha*, Routledge, New York, 2006

Hughes, Michael, *Ireland Divided: The Roots of Modern Irish Problem*, University of Wales, Wales, 1994

Huntington, Samuel P., *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*, University of Oklohoma Press, Norman, 1991

Hutnik, Nimmi, *Ethnic Minority Identity: A Social Psychological Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 1991

Imhof, Rüdiger, *Irish Novelists After 1945: The Modern Irish Novel*, Wofhound Press, Dublin, 2002

Inglis, Tom, *Moral Monopoly: The Rise and Fall of the Catholic Church in Modern Ireland*, University College Dublin Press, Dublin, 1998

Jackson, Alvin, *Home Rule: An Irish History 1800-2000*, Oxford University Press, Oxford, 2003

Jadson, Mark, *Subconscious and the Other*, Milena Press, New York, 1999

Jameson, Frederic, "Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism", 146: 53-97, *New Left Review*, 1984

Jeffares, Norman A., "Place, Space and Personality and the Irish Writer", 11-40, *Place, Personality and the Irish Writer,* Ed. Andrew Carpenter, Harper and Row, New York, 1977

Jenkins, Richard, *Social Identity*, Routledge, New York, 2014

Johnston, Dillon, *Irish Poetry After Joyce*, Oxford University Press, Oxford, 1997

Johnstone, Barbara, 'Locating Language in Identity', 29-39, *Language and Identities*, Ed. Carmen Llamas, Dominic Watt, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2010

Joireman, Sandra F., *Nationalism and Political Identity*, Continuum, London, 2003

Joyce, Simon, *Modernism and Naturalism in British and Irish Fiction, 1880-1930*, Cambridge University Press, New York, 2015

Katz, J. H., "The Challenge of Diversity", 1-17, C Woolbright (ed.), *College Unions At Work*, Monograph No. 11, Association of College Unions International, 1989

Kauffman, L. A., "The anti-politics of Identity", 90(1):67-80, *Social Rev.*, 1990

Kautt, William H., *The Anglo-Irish War, 1916-1921*, Praeger, London, 1999

Kehinde, Ayobami, "Post-Colonial African Literature as Counter-Discourse: J.M. Coetzee's Foe and the Reworking of the Canon", 92-122, *Ufahamu: A Journal of African Studies*, 32(3), 2006

Kellas, James G., *The Politics of Nationalism and Ethnicity*, Hong Kong, McMillan, 1991

Kenney, Edwin J. Jr., *Elizabeth Bowen*, Bucknell UP, Lewisburg, 1975

Keogh, Dermot, *The Vatican, the Bishops and Irish Politics: Church and State in Ireland, 1919-1939*, Cambridge University Press, New York, 1986

Kiberd, Declan, *Inventing Ireland*, Harvard U P, Cambridge, 1995

..... *Inventing Ireland: The Literature of the Modern Nation*, Vintage, London, 1995

Kidd, Colin, *British Identities Before Nationalism: Ethnicity and Nationhood in the Atlantic World*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004

King, P. E., "Religion and Identity: The Role of Ideological, Social and Spiritual Contexts", *Applied Development Science*, Vol. 7, No. 3, 2003

Kissane, B., 'The Illusion of State Neutrality in a Secularising Ireland', West European Politics 26(1): 73-94, 2003

Klein, Martin, "Notes on some Schizoid Mechanisms", 99-110, *International Journal of Psychoanalysis*, Vol. 26, 1946

Kohn, Harry, 'The Genesis of English Nationalism', *Journal of the History of Ideas*, 1940

Kreilkamp, Vera, *Anglo-Irish Novel and the Big House*, Syracuse University Press, New York, 1998

Kumar, Krishan, *The Idea of Englishness: English Culture, National Identity and Social Thought*, Routledge, London, 2015

Lacan, Jacques, *The Language of the Self: The Function of Language in Psychoanalysis*, Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 1968

Langbaum, Robert, *The Mysteries of Identity: A Theme in Modern Literature*, New York, 1977

Larkin, Eric, 'Church, State, and Nation in Modern Ireland', 80(5): 1244-1276, *American Historical Review*, 1975

Lawler, Steph, *Identity: Sociological Perspectives*, Polity Press, Cambridge, 2008

Lazarus, Neil, *The Cambridge Companion to Postcolonial Literary Studies*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004

Lennon, Joseph, *Irish Orientalism: A Literary and Intellectual History*, Syracuse University Press, New York, 2004

Littlefield, A., L. Lieberman, L. T. Reynolds, "Redefining Race: The Potential Demise of a Concept in Anthropology", *Current Anthropology*, 1982

Littleton, John, Eamon Maher, *Contemporary Catholicism in Ireland: A Critical Appraisal*, Columba Press, Dublin, 2008

Lloyd, Moya, *Beyond Identity Politics: Feminism, Power&Politics*, SAGE Publications, London, 2005

Long, Kathleen, 'Parity Democracy: Gender and Political Participation', 189-210, *Political Issues in Ireland Today*, Ed. Neil Collins, Terry Craden, Manchester University Press, Manchester, 1994

Longley, Edna, *The Living Stream: Literature and Revisionism in Ireland*, Bloodaxe Books, London, 1994

Loomba, Ania, Suvir Kaui Matti Bunzi, ve ark., *Postcolonial Studies and Beyond*, Durham & London, 2005

Lynch, Patricia A., Joachim Fischer, Brian Coates 'Introduction', 1-7, *Back to the Present, Forward to the Past: Irish Writing and History since 1798*, Ed. Patricia A. Lynch, Joachim Fischer, Brian Coates, Rodopi Publishing, Amsterdam-New York, 2006

MacCarthy, Anne, *Identities in Irish Literature*, Irish Studies Series, Dublin, 2004

MacDonald, Alfred Parker, *Anxiety, Affiliation and Social Isolation*, Cornell University Press, UK, 1968

Macdonald, Robert H., *The Language of Empire: Myths and Metaphors of Popular Imperialism, 1880-1918*, Manchester University Press, Manchester, 1994

Maguire, Fidelma, *The Anglo-Irish*, University College of Cork, Cork, 1979

Mahon, Tom, James J. Gillogly, *Decoding the IRA*, Mercier Press, Dublin, 2008

Mahoney, Christina Hunt, *Contemporary Irish Literature: Transforming Tradition*, Palgrave Macmillan, 1998

Mahoney, Robert, *Jonathan Swift: The Irish Identity*, Yale University Press, New York, 1995

Maignant, C., 'Re-Imagining Transcendence in the Global Village', in M. Böss and E. Maher (eds.) *Engaging Modernity, Dublin: Veritas*, 71-84, 2003

Marcia, J. E., "Development and validation of ego identity statuses", *Journal of Personality and Social Psychology, 3,* 551-558, 1966

..... "Identity in Adolescence" in J. Adelson (Ed.), *Handbook of Adolescent Psychology*, Wiley, New York, 1980

..... "Identity six years after: A follow-up study", *Journal of Youth and Adolescence, 5,* 145-160, 1976

Mardin, Şerif, *Center and Periphery in the Ottoman Empire*, New York: Syracuse University Press 2005

Martin, David, *A General Theory of Secularisation,* Blackwell, Oxford, 1978

McCaffrey, Lawrence J., *The Irish Question: Two Centuries of Conflict*, The University Press of Kentucky, Kentucky, 1995

McCormack, W. J., *Ascendancy and Tradition in Anglo-Irish Literary History from 1789 to 1939*, Clarendon Press, Dublin, 1985

McMahon, Cian T., *The Global Dimensions of Irish Identity: Race, Nation and the popular Press*, University of North Carolina Press, USA, 2015

McNally, Michael, *Easter Rising 1916: Birth of the Irish Republic*, Osprey Publishing, Oxford, 2007

Meir, Ephraim, *Dialogical Thought and Identity: Trans-Different Religiosity in Present Day Societies*, Hebrew University Magnes Press, Jerusalem, 2013

Miller, David, *Church, State and Nation in Ireland 1898-1921*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 1973

Moritsugu, John, Elizabeth Vera, Frank Y. Wong, Karen Grover Duffy, *Community Psychology*, Pearson Education Inc., New York, 2003

Morley, David, K. Robins, *British Cultural Studies*, New York, Oxford University Press, 2001

Morrison, Kristen, 'The Family Sins of Social and Political Evils', *Notes on Modern Irish Literature*, Vol. 10, No. 1, Spring, 1999

..... *William Trevor*, Twayne, London, 1993

Morrissey, Thomas, "Trevor's *Fools of Fortune*: The Rape of Ireland", 58-60, *Notes on Modern Irish Literature*, Vol. 2, 1990

Morton, Grenfell, *Home Rule and the Irish Question*, Ed. Patrick Richardson, Routledge, London, 2013

Mugny, Gabriel, Juan A. Perez, *The Social Psychology of Minority Influence*, Çev. Vivian Waltz Lamongie, Cambridge University Press, Cambridge, 1987

Murphy, Andrew, *But the Irish Sea Betwixt Us: Ireland, Colonialism&Renaissance, Literature*, The University Press of Kentucky, Kentucky, 1999

Murphy, Terrence, Cyril J. Byrne, *Religion and Identity: the Experience of Irish and Scottish*, Jesperson Press, London, 1987

Murray, Phillip, *Oracles of God: The Roman Catholic Church and Irish Politics 1922-37*, University College Press, Dublin, 2000

Nettlebeck, Colin W., *War and Identity: the French and the Second World War*, Methuen Educational, Paris, 1987

Newman, Gerald, *The Rise of English Nationalism: A Cultural History 1740-1830*, Weidenfeld&Nicolson, London, 1987

Noonan, Harold, *Personal Identity*, Routledge, New York, 2003

O'Brien, C., *Ancestral Voices: Religion and Nationalism in Ireland*, University of Chicago Press, Chicago, 1994

O'Connor, Patrick, "The Patriarchal State: Continuity and Change" in M. Adshead, P. Kirby & M. Millar (Eds.). *Contesting the State,* Manchester University Press, Manchester, 2008

O'Day, Alan, *Reactions to Irish Nationalism, 1865–1914*, Bloomsbury Publishing, 1987

O'Hearn, C. C., *Half and Half: Writers Growing Up Biracial and Bicultural*, New York, Pantheon Books, 1998

Ott, Steven, *The Organizational Culture Perspective*, Chicago, The Dorsey Press, 1989

Parkin, Andrew, "Shadows of Destruction: The Big House in Contemporary Irish Fiction", 306-335, *Cultural Contexts and Literary Idioms in Contemporary Irish Literature*, ed. Michael Kenneally, Barnes and Noble, New Jersey, 1988

Parry, Benita, *Postcolonial Studies: A Materialist Critique*, Routledge, London, 2004

Parry, Jonathan, *The Politics of Patriotism: English Liberalism, National Identity and Europe 1830-1886*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006

Paulson, Suzanne Morrow, *William Trevor: A Study of His Short Fiction*, Twayne, London, 1993

Peach, Linden, *The Contemporary Irish Novel: Critical Readings*, Palgrave Macmillan, New York, 2004

Pelling, Nick, *Anglo-Irish Relations 1798-1922*, Routledge, London, 2003

Perry, John, *Personal Identity*, University of California Press, London, 2008

Phinney, Jean, "Ethnic Identity in Adolescents and Adults: Review of the Research", *Psychological Bulletin*, 1990

Piaget, Jean, *The Origins of Intelligence in Children*, New York, International Universities Press, 1952

Pickren, Wade, Alexandra Rutherford, *A History of Modern Psychology in Context*, Wiley Publication, New Jersey, 2010

Poddar, Prem, and David Johnson,,*A Historical Companion to Postcolonial Thought in English*, Columbia U P, New York, 2005

Poplowski, Paul, "Elizabeth Bowen (1899-1973)" 26–28, *Encyclopedia of Literary Modernism*, Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2003

Powell, Kersti Tarien, *Irish Fiction: An Introduction*, Continuum International Publishing, New York, 2004

Pratt, Mary Louise, "Scratches on the face of the country; or, what Mr Barrow saw in the land of the bushmen", *Critical Inquiry* (12) 1 Autumn: 138–162

..... *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation,* London, Routledge, 1992

Quigley, Mark, *Empire's Wake: Postcolonial Irish Writing and the Politics of Modern Literary Form*, Fordham University Press, New York, 2013

Raissiguier, Catherine, "Bodily Metaphors, Material Exclusions", 77-94, *Violence and the Body: Race, Gender and the State*, Ed. Arturo J. Aldama, Indiana University Press, Indianapolis, 2003

Rhodes, Robert, "William Trevor's Stories of the Troubles", 95-114, *Contemporary Irish Writing*, ed. James D. Brophy and Raymond J. Porter, Iona College Press, Boston, 1983

Ricoeur, Paul, "Life in Quest of Narrative", 141-147, ed. D. Wood, *On Paul Ricoeur, Narrative and Interpretation*, Routledge, London, 1991

..... *Oneself as Another*, University of Chicago Press, Chicago, 1992

Ritzer, George, J. Michael Ryan, *The Concise Encyclopaedia of Sociology*, Wiley-Blackwell, Blackwell Publishing, 2011

Rutherford, Jonathan, *Identity: Culture, Community, Difference*, Lawrence&Wishart, 1998

Said, Edward, *Culture and Imperialism*, Vintage Books, New York, 1993

Şavkay, Canan, *Ethics, Self and the Other: A Levinasian Reading of the Postmodern Novel*, Author House, Bloomington, 2011

Schirmer, Gregory A., *William Trevor: A Study of His Fiction*, Routledge, New York, 1990

Shakespeare, Nicholas, "Distiller of the Extraordinary", interview-article, *The Times*, 15 Mart 1986

Sheehan, William, *British Voices: From the Irish War of Independence 1918-1921*, Collins Press, London, 2005

Smith, Anthony, *Nationalism and Modernism: A Critical Survey of Recent Theories of Nations and Nationalism*, Routledge London, 1996

..... 'When is a Nation?', *Geopolitics* 7(2): (5-32)

..... *Chosen Peoples*, Oxford University Press, Oxford, 2003

..... *Milli Kimlik*, İletişim Yayınları, Çev: Bahadır Sina Şener, İstanbul, 1999

Spickard, P. R., "The Illogic of American Racial Categories", 13-26, in M. P. P. Root (ed.), *Racially Mixed People in America*, Thousand Oaks, California, 1992

Spivak, Gayatri, 'Identity and Alterity: An Interview' (with Nikos Papastergiadis), *Arena* 97: 65–76, 1991

..... 'The Burden of English' in C. A. Breckenridge and P. van der Veer (eds), *Orientalism and the Postcolonial Predicament: Perspectives on South Asia*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press**:** 134–157., 1993

..... 'The Rani of Simur' in Francis Barker *et al.* (eds) *Europe and Its Others Vol. 1 Proceedings of the Essex Conference on the Sociology of Literature*, Colchester: University of Essex, 1985

..... *A Critique of Postcolonial Reason: Toward a History of the Vanishing Present*, Harvard University Press, Massachusetts, 1999

..... *The Post-colonial Critic: Interviews, Strategies, Dialogues*, ed. Sarah Harasym, New York: Routledge, 1990

Stapleton, Julia, *Englishness and the Study of Politics: The Social and Political Thought of Ernest Barker*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994

Stets, Jan E., Peter J. Burke, "A Sociological Approach to Self and Identity", *Handbook of Self and Identity*, ed. Mark R. Leary, June Price Tangney, New York, Guilford, 128-152., 1998

Stevenson, Angus, *Oxford English Dictionary*, 'identity', Third Edition, Oxford University Press, Oxford, 2010

Storey, Michael L., *Representing the Troubles in Irish Short Fiction*, The Catholic University of America Press, Washington D.C., 2004

Strozier, Robert M., *Foucault, Subjectivity and Identity, Historical Constructions of Subject and Self*, Wayne State University Press, Detroit, 2002

Stryker, Sheldon, 'Identity Competition', 21-41, *Self, Identity and Social Movements*, Ed. Sheldon Stryker et al, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2000

Swinden, Patrick, *The English Novel of History and Society, 1940-1980*, St. Martin's Press, New York, 1984

Tanner, Marcus, *Ireland's Holy Wars: The Struggle for a Nation's Soul, 1500-2000*, Yale University Press, New Haven

Taylor, Charles, *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*, Princeton University Press, Princeton, 1994

Tentler, Leslie Woodcock, *The Church Confronts Modernity: Catholicism Since 1950 in the USA, Ireland and Quebec*, The Catholic University of America Press, Washington D.C., 2007

Tidrick, Katheryn, *Empire and the English Character*, Taurus, London, 1990

Tillich, Paul, *Systematic Theology*, *Volume I.*, London, 1978

Tocqueville, Alexis de, *Democracy in America*, çev. Arthur Goldhammer, The Library of America, New York, 2004

Torres, V., *Empirical Studies in Latino/Latina Ethnic Identity*, paper presented at the National Association of Student Personnel Administrators, Baltimore, Maryland, 1996

Tracy, David, *The Analogical Imagination: Christian Theology and the Culture of Pluralism*, New York: Crossroad, 1981

Tracy, Robert, *The Unappeasable Host: Studies in Irish Identities*, U College of Dublin P, Dublin, 1998

Trevor, William, "Between Holyhead and Dun Laoghaire", review of *The Collected Stories of Elizabeth Bowen*, *The Times Literary Supplement*,1981

..... *A Writer's Ireland: Landscape in Literature*, New York, Viking, 1984

..... *Angels at the Ritz and Other Stories*, London, 1975

..... *Felicia's Journey*, London, Viking, 1994

..... *Fools of Fortune*, Penguin Books, London, 1983

..... *Lovers of Their Time and Other Stories*, London, Bodley Head, 1978

..... *Silence in The Garden*, Viking Publishing, London, 1988

..... *The Ballroom of Romance and Other Stories*, London Bodley Head, 1972

..... *The Story of Lucy Gault*, Penguin Books, England, 2003

Triandafyllidou, Anna, "National Identity and the 'other' ", 593–612, *Ethnic and Racial Studies*, Volume 21, Number 4, July 1998

Turkle, Sherry, *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*, New York: Simon and Shuster, 1995

Tyson, Lois, *Critical Theory Today: A User Friendly Guide*, 2nd ed., Routledge, New York, 2006

Valone, David A., Jill Marie Bradbury, *Anglo-Irish Identities: 1571-1845*, Bucknell University Press, Cranbury USA, 2008

Van Haaften, A. W., *An Inquiry into the Foundations of Development and Education*, Coutinho, Muiderberg, 1986

Vance, Norman, *Irish Literature: A Social History, Tradition, Identity and Difference*, Four Courts Press, London, 1999

Vermeer, Paul, Johannes Van Der Ven, "Religious Identity Formation: An Educational Approach", *International Journal of Education and Religion*, Radboud Nijmegen Catholic University, II, 2, Leiden, 2001

Volkmer, Ingrid, *The Global Public Sphere: Public Communication in the Age of Reflective Interdependence*, Polity Press, Cambridge, 2014

Vontress, C., "A Personal Retrospective on Cross Cultural Counseling", 149-164, *Journal of Multicultural Counseling and Development*, Vol. 24, 1996

Wagner, Roy, *The Invention of Culture*, Chicago, University of Chicago Press, 1975

Walters, M. C., *Ethnic Options: Choosing Identities in America*, Berkeley, California, University of California Press, 1990

Ward, Paul, *Britishness Since 1870*, Routledge, New York, 2004

Weeks, James, *Invented Moralities: Sexual Values in an Age of Uncertainty*, Columbia University Press, Columbia, 2004

Welch, Robert, 'Religious Belief in Ireland', 23-45, *Irish Writers and Religion*, Ed. Robert Welch, Barnes & Noble Books, Maryland, 1992

Wesselmann, Eric D., Kipling D. Williams, 'Ostracism and Stages of Coping', 20-31, *The Oxford Handbook of Social Exclusion*, Ed. C. Nathan DeWall, Oxford University Press, Oxford, 2013

Whelan, Irene, *The Bible War in Ireland: The Second "Reformation" and the Polarization of Protestant-Catholic Relations, 1800-1840*, University of Wisconsin Press, Madison, 2005

White, Ross, *Belongingness and Its Importance when Coping with Change in Isolation: The Relevance of the Senses of People, Place and Psyche Leading to Grace when Experiencing Change in Isolation*, LAP Lambert Acad. Publ., 2010

Whyte, John, *Church and State in Modern Ireland*, 1923-1979 (2nd Ed.), Gill and Macmillan, Dublin, 1980

Wiel, Jeremy, *The Catholic Church in Ireland 1914-1918: War and Politics*, Irish Academic Press, Dublin, 2003

Wiener, J. Martin, *English Culture and Decline of Industrial Spirit, 1850-1980*, Cambridge University Press, Cambridge, 1981

Wilcox, John Richard, Irene King, *Enhancing Religious Identity: Best Practices from Catholic Campuses*, Georgetown University Press, Washington DC, 2000

Williams, George Hunston, *The Radical Reformation*, Philadelphia, Westminster Press, 1962

Williams, Raymond, *Culture and Society, 1780-1950*, Fontana, London, 1961

..... *Keywords*, Fontana, London, 1983

Wodak, Ruth, 'Us and Them: Inclusion and Exclusion – Discrimination via Discourse', 54-78, *Identity, Belonging and Migration*, Ed. Gerard Delanty, Ruth Wodak, Paul Jones, Liverpool University Press, Liverpool, 2008

Wodak, Ruth, Rudolf De Cillia, Martin Reisigl, Karin Liebhart, *The Discursive Construction of National Identity*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1999

Woolf, Stuart, *Nationalism in Europe, 1815 to the Present*, Routledge, New York, 2002

Yinger, J. M., "Ethnicity in Complex Societies" in L. A. Coser, O. N. Larsen (ed.), *The Uses of Controversy in Sociology*, New York, Free Press, 1976

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	İsmail AVCU
Doğum Yeri ve Tarihi	Soma-1985
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Kültürü ve Edebiyatı Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	Fransızca
Bilimsel Faaliyetler	Uluslararası hakemli dergide yayınlanmış bir makale, ulusal hakemli dergilerde yayınlanmış iki makale, bir yayınlanmış bildiri, üç yayınlanmamış bildiri, alanında bir kitap çevirisi.
İş Deneyimi	
	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Lisans düzeyinde verilen dersler, 2009-2016
Çalıştığı Kurumlar	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Projeler	Global Telekonferans Projesi
İletişim	
e-posta adresi	**ismail.avcu@atauni.edu.tr**
Tarih	**13/07/2016**